1645

Segũda parte

Dixo sãcta syncletice a nos que lo haue
mos votado: conuienẽ guardar la casti-
dad que es principal virtud: ca los secu-
lares parecen guardar la castidad. mas
tienen otra locura: por lo qual con los o
tros sentidos pecan. ca miran deshones-
tamente/ ꝛ rien desordenada. Un enxẽ-
plo se pone aqui el qual fallaras enel. ca
pitulo. lvij. Otrosi dixo. No te enganẽ
en los deleytes delos ricos de este mũdo
como si touiessen algun prouecho en si:
ca aquellos por deleyte con diuersas ar-
tes/ ꝛ maneras adreçan los manjares:
mas tu vence con ayuno/ ꝛ menosprez de
viandas la abundancia delos gasajos/ ꝛ
plazeres de aq̃llos: ꝛ no te fartes de pan
ni dessees el vino. Dixo el abad sysoy q̃
nuestro viaje es que tẽga el hõbre guar-
dada su boca. lo que agora se sigue falla-
ras arriba enl capitulo. cxxvj. Subio vna
vez vn clerigo de scithia al obispo de ale-
xandria: ꝛ quãdo boluio a scithia pregũ-
taró le los religiosos. como sta la cibdad
ꝛ el dixo les. hermanos creed me que yo
no he visto ende rostro de hombre algu-
no saluo el obispo ...

en el cuerpo como vn mouimiẽto impassi
ble: ⁊ hay otro mouimiẽto q̃ el cuerpo es
mãtenido ⁊ cõ el comer ⁊ beuer recreado
delos q̃les el calor dela sangre mueue el
cuerpo a obrar. por lo qual dize el Apo-
stol. No os emborracheys del vino en el
qual sta la luxuria: ⁊ por semejante el se-
nor enel euangelio mãdando a los disci-
pulos dixo. Parad miẽtes no se fagã pe
sados vuestros entẽdimientos de comer
demasiado / ⁊ embriaguez: hay otro mo-
uimiento que tienẽ los que pelean en la
conuersacion que viene delas assechãças
⁊ embidia delos demonios: ⁊ assi. iij. sõ
los mouimiẽtos del cuerpo: el vno es na
tural: el otro es de mucho comer: el. iij.
delos demonios. Dixo el abad geroncio
petrense que muchos hã sido tẽtados de
deleytes carnales / ⁊ haun q̃ no se allegas
sen a los cuerpos: con el pensamiento co
metieron fornicio: ⁊ los que en el cuerpo
guardan la virginidad: segun el pensami
ento cometen fornicio: porende buena co
sa es amados mios fazer lo que sta scrip
to: que guarde cadaqual con diligẽcia su

los mouimj del cuerpo so tres

Don R. de castro.

Florida Corona.

Ingeniosissimi viri atqꝫ doctissimi Medici Antonij Gazij Patauini Florida Corona: que ad sanitatis hominum conseruationem ac longeuam vitam perducendam sunt pernecessaria, continens. Non mediocri vigilantia et labore recenter impressa. Et innumeris fere (quibus plurimum scateat) mendis expurgata, feliciter incipit.

Additus est Index locupletissim⁹ qui ꝑ foliorũ numerũ Capitula siue singulariũ materiarũ argumēta demonstrabit.

Lugduni,

Prostant apud Jacobum Giunta.

1541

¶ Incipit tabula per quam facillime opteris inuenire secundum numerum foliorum Capitula libri huius solennissimi qui Corona Florida medicine: siue Conseruatio sanitatis intitulatur.

¶ Finis tabule libri huius.

Nomina autorum huius voluminis.

Hi sunt autores principales quorum sententie et verba in propria forma hoc in opere sunt adaucta ad dictorum eius confirmationem.

Medici sunt hi.

Hippocrates.
Diascorides.
Galenus.
Serapio.
Auenzoar.
Hugerig.
Filius arsalanis.
Humaim.
Joannitius.
Sindisar.
Ruffus.
Mesangue.
Habix.
Oribasius.
Archagenisius.
Cratin.
Paulus.
Aichanzi.
Costa.
Baldach.
Alexander.
Rabi moyses.
Filius Mesuai.
Menesitheus.
Priscianus.
Mabal.
Hali rodoam.
Rogerius.
Jsaac.
Theogius.
Rasis.
Bimmasui.
Masarguith.
Haliabas.
Commētator sectarum.
Auicenna.
Muserie.
Damascenus.
Tabri.
Mesue
Auerrois.
Petrus de albano.
Gentiles.
Fulgentius.
Symon ianuensis.
Bartholome⁹ mōtag
Autor pandectarū.
Johannes arculan⁹.
Michael savonarola.
Platina.

Phi sunt hi.

Plato.
Catho.
Aristoteles.
Diogenes.
Etyarus.
Socrates.
Zeno.
Chilon.
Solon.
Auerrois.
Ptholomeus.
Hali abenragel.
Albertus.
Tullius.
Seneca.

Eccl'astici sunt hi

Hieronimus.
Augustinus.
Gregorius.
Salomon.
Ambrosius.
Dauid.
Chrysostomus.
Johanes apostolus.
Beda.
Jsidorus.
Theophilus.
Remigius.
Origenes.
Paulus apostolus.
Cassiodorus.

Hi sunt poete et alij.

Terentius.
Uirgilius.
Lucanus.
Boetius.
Ouidius.
Ualerius maximus.
Horatius.
Statius.
Tulius.
Seneca.

Pluresq; alij quos adducere permolestū esset lōgeq; magis tediosum eorū opera recēsere. Ex quibus excerpimus cū ex soli⁹ Galeni: lxxxvj. voluminibus acceperimus: ex plurimus quoq; Hippocratis Rasis: Auicēne: & aliorū vt clarissime legēti h⁹ est manifestū quare &c.

FINIS INDICIS.

Florida Corona Medicine: oibus sanitatē affectātibus vtilis & necessaria: edita p Antoniū Saziū Patauinū: artiū ac medicine pfessorē minimū.

Capitulum primum in quo autor inuocat altissimi et sanctorum eius adiutorium.

Dicam⁹ cuz Boetio l.iij. de ɔsolatiōe sic scribente: vt platōi placet i minimis q̄z reb⁹ diuinū p̄sidiū dz implorari: iō inuocādū cēseo oim rez p̄rem: quo p̄termisso nullum recte fundat exordiū. Qd̄ et sensit haly.in sue theorice principio di. Oibus que incipiunt in reb⁹ & habitudinib⁹ eq̄ssimū ac dignissimū est laudare deū altissimū & nomē ei⁹ glorificare & ei ɔfiteri: & subdit deinde. Ipsi ergo sit glia creature creatori: p potētiā suā plenitudinis datori: p miaz suā de suis cogitāti seruis: sua excellētia qui dat eis quo suā possint iformare vitā ac aptare hoc in seculo gloriāq̄ adipisci in futuro aim. s. q̄ totius est boni cā clauis toti⁹ vtilis: via toti⁹ spei quo ēt supeminētem deus fecit hoiez super oia q̄ ɔdidit aialia & plātas &c. Auenzoar quoq̄ l.ij. sui theisir tra.iij.c.j. sic ait. Laus sit & gloria deo qui cuncta facit & disponit: & in libro tertio eiusdem: tractatu & ca. secūdis inquit. Omnis res procedit ab illo qui est summe & vltime sciētie. sez a deo viuo & vero & benedicto. Cum ita sit igit̄ q̄ oē bonū ab eo procedat: vt etiā Aui. retulit in li. de viribus cordis. c.ij. di. Uita que cunq̄ perfectio & oē bonū quibus res distinguunt̄ nō nisi a prima veritate sunt que oim bonoz prima est vniformis manatio: at vero receptabilia sunt carentia dispositionibus ad receptionē ipsoz. et infra dixit. De oibus reb⁹ scimus q̄m ad actū essendi perueniunt a principijs actiuis: quoz cā est de⁹ benedictus. Et Rasis in.j.li. suoz apho. prope principiū dixit. Retributionem a deo expecto qui mihi prestabit auxiliū: sine ipso em̄ nulla res hz effectum. Qd̄ etiā Joannes inquit.j.c. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factū est nihil. Quā ob rem supplex inq̄ oipotens ac sempiterne deus visibilium ac inuisibilium oim creator clementissime sine cuius nutu folium arboris in terram non cadit exaudi me peccatorē & adiuua q̄uis indign⁹ sim te deprecari nedū abs te exaudiri: iņ tuā nihilomin⁹ ineffabilē clemētiā me facit cōfidere tu⁹ Apl's ad hebreos.iiij.c. di. Adeamus cuz fiducia ad thronum gratie vt miam cōsequamur & grām inueniam⁹ in auxilio opportuno. Salomonis quoq̄ sapiētia.c.j.di. Querite dn̄z: q̄m inuenitur ab illis qui fidem hn̄t in illū. multoq̄ magis spare de tua gratia suadet qd̄ ore proprio dixisti. Querite et inuenietis: pulsate et aperietur vobis: pulso igitur in presentia ad ostium tuum & deprecor sicut orauit Rasis in suorum apho. initio dic. Tibi deo grates reddimus et laudes referimus: & exoramus vt nobis scientiam augmentes: q̄m tu dn̄s es diues magnus preter quem nō est alius: et

vt sis nostri gubernator: vt idem in prohemio scripsit diuisionum. Ne opus salutiferum qd intendo ad laudē tue maiestatis cōpilare & ad vtilitatē: necnō ad oium salutem legentiū errorē quēpiā incurrat aut finis terminū nō attingat. Qd iā incipio in noīe sanctissime trinitatis tue patris & filij & spiritussancti: & beatissime marie virginis: sanctorū apostolorū Petri et Pauli: beatorū cōfessorū Hieronymi: Frācisci: & Magdalene et constantissimarū martyrum Katherine ac Justine virginū. Quorum & quarum deuotissimarum mearum intercessione possim quod aggredior incipere: & inchoata demum feliciter perficere.

¶ Ca. ij. in quo auctor se excusat eo qꝫ presens opus in iuuentute cōpilauit: et ipm ediderit.

Non ignoro profecto vt dicā cū Gal. in. ij. d crisi. c. viij. qꝫ nō pauci hunc meum librum vituperabunt & reprehendēt: cum hoc de esse librorum non sit res noua: imo antiqua valde adeo qꝫ Plato dixit eam & sciuit ipsam: secꝫ quod soluatur aliquis librorum a vituperatione vituperantium: & propterea non me latet qꝫ plerique mihi parantur detractores qꝫ pluresqꝫ illusores et accusatores qd hunc librum cōpilauerim dicentes inuicem irridendo. Quid noui hic noster autor fecit? nonne scripta sunt hec & longe melius a sapientissimis predecessoribus nrīs a quibus omnia furatus est. Vilipendatur ergo presumptuosus ste. Quibus me excuso & fateor qꝫ quecūqꝫ scripta sunt in hoc libro a sapientioribus medicorum et antiquioribus sunt accepta nō mō sententia verumetiā in propria verborū forma: nec farat⁹ sum cuꝫ librū vbiqꝫ & capitulū annotauerim sm qd in antiquissimis autorū codicibus reperi: vt eorū dicta non mihi: sꝫ autoribus ipsis ascriberentur. Nec hoc mihi. s. qꝫ a veteribus medicis acceperim dedecus esse existimo cū dicat Gal. in. li. ij. Memini. c. de dolore capitis. Maximum aūt est hoc. s. esse diligentem post alios & scire q dixerūt ipsi hoc enim fieri dꝫ ab his q discere volunt aliquā artem rōnalem: et maxime si fuerint prudētes & eruditi ab etate infantie in primis disciplinis. Et in septimo eiusdē libri tractatu causam dicti huius reddidit di. Uerum est dicere qꝫ quecūqꝫ a senioribus inuenta sunt optime scripta sunt. Et ad id qd obijciant si scripta sunt que dixisti cur iterum scribis? Respōdeo qꝫ ea que in diuersis ac pluribus voluminibus & capitulis dixerūt antiqui de vna re & in diuersis propositis ego in vnum collegi: & nō oīa ipsorū dicta sed pulchriora et vtiliora hec legenti hunc librū asserēs vtilitatē quā in vno qꝫ. c. videt: & intelligere potest sub breuitate quicquid in illo pertractatū sit erit acsi cū magno labore omnes libros medicine plegisset. Que res est multum vtilis his qui tot & tāta volumina medicorum non possunt legere nec intelligere in hoc igitur nō me reprehendant. Sed si dicerent si hec res erat vtilis & necessaria cur patres ac maiores & te sapientiores viri hanc: quā tu tam temere es ausus nō aggressi sūt? ipsis enim relinquenda erat hec prouincia. Quibus ego assentio quod quamplures doctissimi ac sapientissimi viri lōge me doctio-

res hoc facere debuerant nullus
tamen id hacten⁹ fecit aut q2 ma
ioribus dediti curis aut amplio=
ribus impediti negotijs op⁹ hoc
minime aggredi potuerūt. Adeo
etiam q non pua forsitā infirmo
rū visitatiōe detēti sibi hoc haud
cōpilādi datum est ociū. Qđ si fe=
cissent ⁊ perfecti⁹ ⁊ ornati⁹ ⁊ qđ ē
ꝯpendiosi⁹ expleuissent. hoc tñ q
ipsi nō fecerit ondit me tale opus
dimittere debuisse. Dicent forsitā
⁊ alij cōtra me si tibi agēdū vide
batr debebas saltem in senectute
ꝯpōere ⁊ nō i tā iuuenili etate cū
p certo sciam⁹ q nōdū octauū et
vigesimū annū adeptus sis. Qui
bus etiā rñdeo q verū est qđ as=
serūt: sꝫ qs mihi pmittet qđ ad eā
etatis plenitudinem possim deue
nire? cū teste Seneca i tragedijs
suis: Nemo tā diuos habuit fa=
uētes crastinū vt posset sibi pol=
liceri. De quo etiam si certus fo=
rem qđ sit si tanta vis mihi tunc
adesset vt tm laboris ppeti possē
quātum in pñtia: et quis intelli=
git tunc mihi ocium et tps scribē
di affuerit: salusqꝫ corporis: cū di
cat Ouidi. in. xiiij. methamorpho
seos lib. Sꝫ iaꝫ felicior etas Ter
ga dedit tremuloqꝫ gradu venit
egra senect⁹. Que dom⁹ est obli=
uionis: vt dixit halia. in. j. Theo.
Tunc igitur sensus defecti et vir
tus debilis quare ⁊c. Sed alij
detractorum dicent: ⁊ si volebas
in iuuentute scribere opus: tñ nō
edere vsqꝫ i senectutē vel post mor
tem: vt alij faciunt. Quibus dico
q ita faciendum erat pculdubio
si laudem ex opere meo expectarē
sed quia magis vtilitatē ac ami=
corum salutem desidero: nō dubi
taui ipsum in hac etate edere et
eo libentius q eorum dictis me
iuuari possint quorū ex numero
meus quasi totus extat libellus.
Qui si bñ locutus sim dijudicent
ipsi. Si autem in eo quid diminu
tum reperitur id mihi ascribatur
quoniam id mea causa factū esse
confiteor nec propter hoc aliqua
quis afficiatur admiratiōe: quo=
niam velle aliquid enūciare ⁊ p=
termittere nihil: signū est aut mul
te stultitie. aut multe prōptitudi=
nis. vt inquit Aristote. in scđo celi
textu commenti. xxxiiij.

¶ Cap. tertiū declarat ⁊ expo=
nis titulum libri huius.

Floridam coro=
nam hunc meuꝫ
librum volui ap
pellare cum sit
precise velut te=
xtuꝫ ex diuersis
pulcherrimis flo
ribus hincinde magno cum labo
re collectis: tenui filo et forti ac
solido ligno fabricatum delecta=
bilibus varijsqꝫ florum coloribus
depictum: sic enim hec mea coro=
na seu sertum vt mauis dicere: est
cōstituta ⁊ peracta: ex quib⁹ mul
to cū sudore flosculos varios co=
legi: sūt hipocrates: Aristoteles:
Galenus: Auenzoar: Rasis: ha=
liabas: Diascorides: hali: Sera=
pio: Auicenna: Isaac: Auerrois:
Damascenus: Mesue ⁊ qplures
antiquorum alij: quos hactenus
videre potui: ex modernioribus
vero Conciliator Gentiles Mi=
chael. multiqꝫ alij viri quippe sa
pientissimi quorum volumina le
gi sepi⁹: ex priscis tñ conatus sum
excerpere: et eis magis adhere=
re. Quorum sententie verbis par
ue ac perbreues sunt ponderose
tamē ac maxie v̄tute. Et he sunt
mee flores corone quos sup soli=
do ligno firmaui qđ ē artis medi
cine v̄a ac firma v̄itas. Tenui tñ

filo ligati sunt flores hi: qui sil⁹ est humilis inornatusq mens dicendi mod⁹. Qui si disertis oratoribus non acceptus existit aliis: tamen eloquentiam non profitentibus cum sua placeat rusticitate. Varietas aũt coloꝝ q̃ hãc mea3 coronã depinxi est multiplex sensus: ac diuersa autorum verba diuersimode dicta in vnum tamen sensum cõuenientia: et sic ipsum perfeci q̃ vnicuiq3 vt opinor: erit grata. cũ dicat Cõmẽtator sectarum. Quod magnum est desiderium omni homini ad sanitatis factricem et custoditricẽ artẽ medicine festinare. Et ppterea omnibus hominibus: vt Titulus pmittit sanitatẽ affectantibus erit vtilis ꝛ necessaria: pro quanto declaret quecũq3 fieri ꝛ que euitari oporteat i sanitate corpis opportuna. Qualem sc3 medicu3 vnusquisq3 sibi debeat eligere ꝛ quomodo ab eo cõseruari: i quo aere ꝛ loco habitare. Qualiter, quãdo ꝛ quãtu3 exercitandũ sit: quidve comedendũ et quid reiiciendu3: quid bibere: quomodo ꝛ quãtum dormire: quãtumq3 vigilare et si quolibet anno purgãdum: ꝛ quomodo. et cum q̃bus id medicus facere debeat. a quibus accidẽtibus anime abstinere oporteat: et demum quomodo curari conueniat corp⁹ si i egritudĩes cadere ɔtigerit. ꝛ hoc tantummodo quodã vniuersali ex quibus grãdem accipiũt vtilitatẽ: potẽtes ꝛ paupes: ꝛ iuuenes. ꝛ senes: vnusq̃sq3 breuiter nõ solũ eruditissimus: s3 etiã q̃ grãmatice p̃cepta parum perlibauerit. Sic itaq3 doctrina non solum imbutis omnibus sed per eos etiam q̃buscũq3 aliis erit hic liber vtilis quippe ꝛ necessarius non minusq3 medicis iunioribus q̃ tot et tãta videre nõ potuerũt: ɔcordãt iam dictoꝝ: pro coꝝ collegiis ꝛ ɔciliis ɔficiẽdis: ꝛ p aliis q̃pluribus reb⁹ sibi necessariis: hinc sine ipsoꝝ labore digestã atq3 pfectã materiã accipiant corrigẽtes q̃cq̃d mali aut diminuti reperiẽt put vnicuiq3 libuerit. Cẽsure etẽm oĩm recte facientiũ meũ presens opus subeundũ trado exponoq3 q̃libentissime.

¶ Cap. iiii. ostendit q mors sit necessaria ꝛ q auxilio medicorum minime possit remoueri.

Necessitas: cã ꝛ principiũ interit⁹ nr̃i est cõtrarietas elemẽtoꝝ ex q̃b⁹ sum⁹ ɔstituti q̃ si nõ eẽt pfecto immortales ꝛ eterni fuissem⁹ quemadmodum corpora celestia sunt infinita duratione: vt di. Auer. in ii. celi cõmen. lxxi. et hoc q2 ipsa nõ sunt cõposita ex quatuor elemẽtis: vt idẽ voluit in. i. eiusdẽ cõmẽ. xix. Nos aũt durare nõ possumus. quia ex illis sumus fabricati vt omnes sapientes antiqui voluere: vt ait. Isa. in vniuer. dictis c. xiii. cum inquit nulli phisyci dubitauerunt q̃n quatuor elementa aialium oĩm arboꝝ et herbarum sint exordia. Quod sensit Aui. in ii. Canonis cap. i. dicens. Omniũ cõpositoꝝ mineralium ꝛ vegetabilium et viuentiũ elementa sunt materie: que fuit sententia Galeni in. iiii. de Simplici medicina. distin. tertia capitulo quarto sic di. esse omnium corporum nõ est nisi ex quatuor elementis et in pri. elementoꝝ. c. vltimo ait. Oĩa que gñantur ex elementis fiunt. et in primo de febribus ad Glauconẽ. c. ii. di. Si omnia diligenter aiaduertans mundum ipsum ex quo sumus et viuimus ex contrariis

Ubi elementis firma: et perpetua cōpag. natiōe scias ꝯstare vt pri= mi sapiētes dixerūt. Hi aūt sapiē tes lȝ ipse nō expresserit fuerunt. Hippocrates primo in scd̄o. c. li. de humana natura di. Si vnꝰ eēt hō: nunꝙ̄ vti doleret nō enim ē a quo doleat vnum existens. et. ſ. subiūgit. Primum quidē igiť ne= cesse est gnatiōnē fieri nō ab vno: quō em̄ vnū existens vnū gnabit nisi alicui misceatur. Aristo. etiaȝ in li. iij. de celo text. cōmē. lxvij. in q̄t In timeo scriptū ē ꝙ sicut ē oē recipiēs .i. materia sic opȝ: elemē ta putare quemadmodum mate= riam esse compositis. Sumꝰ ergo ex contrarijs constituti. cū aūt cō traria sunt aduicē corruptiua. vt di. Aristo. i. j. Phisicoꝝ. tex. cōmē. lxxx. Bellāt inuicē semp: et corrū punt se in nobis elemēta. Corru= ptis vero principijs ex q̄bus con ficimur necesse est et nos iterire. ⁊ non solū nos: sed et q̄cūꝙ̄ alia que ex illis sunt gnata ad finē: et ad corruptionē veniunt de neces= sitate. sicut voluit Philosophus i iij. Physicoꝝ. tex. commen. xxx. di. Quodcūꝙ̄ sit necesse est acci= pere finem: ⁊ finalitas oīs est cor ruptio. ⁊ i. iij. Metaphysice textu commē. xij. inquit. Sensibilia oīa corrūpunť ⁊ in motu sunt: ⁊ nul= lum talium est sempiternū. a quo. Gal. vř accepisse cuȝ scripsit i. vj. de regimi. sani. Mortale est omne genitum corpus: cū tale igitur sit corpꝰ nr̄m nō est possibile aliquo medicoꝝ ꝯsilio: aut medicamnū bn̄ficio posse mortē naturalē eua dere oīno. nec omnifariā prolon= gari. sicut etiā probat Con. in dif ferentia. cxiij. perplures rōnes ⁊ autoritates: quas adducere ⁊ lō gū ⁊ pmolestū esset. Si q̄s aūt eas videre voluerit ad illum se trāſ= ferat locū: sufficit aūt in p̄ntiaruȝ ꝯcludere cum Prin. Auic. in. iij. j. c. j. di. Ars quidem sanitatem cu stodiendi non est ars que a mor= te securos nos faciat: nec corpus ab extrinsecis nocumētis muniat neꝙ̄ vnūquodꝙ̄ corpꝰ ad vltimā vite longitudinē pducat: q̄ est ſm hoiem absolute: dicendūꝙ̄ est cū Cōci. loco allegato: ꝙ multiplex reperiť ꝯtrarietas mortis causa= tiua oīno: vt q̄litatū primarum si bi adinuicem aduersantium calo ris naturalis agētis in humidū: q̄ per accidens se tāde dupliciter perimit: tū humiduȝ cōsumendo nature: tum etiā qꝛ ꝑpter hoc hu mor ꝯsurgit aqueꝰ suffocās ꝗ quā titate ac qualitate: extinguēs fri= gida. In hoc quoꝙ̄ operatur cōti nēs nō parū corpora continue re soluēs stellarum virtute in ipsuȝ susceptam quod ⁊ alie res adiuuāt nō naturales corporibꝰ extranee ⁊c. Et ꝯcludit quare ex causatis de necessitate conuincitur vitam tandem deficere oportere.

¶ Capi. v. in quo autor osten= dit mortem naturalē posse bn̄ ficio medicoꝝ retardari: et vi= tam ꝯsequenter prolongari.

Licet in capitu. preceden= ti diximus ars medicine nos nō faciat a morte se curos vt Prin. inquit in iij. j. c. j. pōt tn̄ subsidio medicoꝝ retardari. vt colligiť ex his q̄ sub dit ipse ibidem di. Sed de duabꝰ rebus securitatem pbet putrefa= ctiōis penitus ꝓhibitiōe ⁊ defen= sione: ne humiditas cito resol= uatur. Et in ipsius q̄dem fortitu= dine cōsistit vt ipsum vsꝙ̄ ad de= bitū tempus ſm suam primaȝ cō plexionē pmanere faciat: et hoc q̄ dē erit ꝑpter regimen rectum ⁊c. Qd̄ dupliciter fit vt Conci. inquit

sicut et duplices mortis sunt cau se. Quātū eīm ad primā: ztra po nitur regimē phibēs oīum cau sarum siccitatem faciētiū accele rare: causis exceptis faciētibus il lam occurrere necessario. Contra scđam vo adducitur regimen p hibitiuū gñationis putrefactiōis ex corpis tutela a ptāte caloris extranei intrinseci et extrinseci. Qđ sensit Gal. in li. de tabe cū di. Senectutis tabē impossibile fore deniqz phibere: sz auxiliari vt in plimum extendere possibile. sub ditqz demum. Si qđem ergo pos sibile ē hūidiorē opari substātiā corpis cordis: et sic ppter epar ac cidet super extendere. Si vo nul lum sufficiēs est: vt neqz epar hu midius seipso facere: neqz cor sed necessarium in subsequenti tem pore siccius fieri alterum ipsorum neqz viscera solum: sed arterias et venas phibere qđē senectutem impossibile vr: qđ de vno homeri sermone zfirmat p cibum: potuz: balneum: mollē lectuz: et somnū: cor: epar: et vlr totū corp9 exhu mectat. Per hmōi ergo humecta tionem morti oppositaz docet se nectutem extendere qđ nō esset si mortem nō esset possibile retarda ri. Hec quoqz fuit. Hali rodoā sen tentia in. iij. tehni. zmen. xxvi. di. Possibile est vt sint etiā medicine q phibeant a velocitate senectu tis: scz a frigore et siccitate mem brorum: et plongetur p illđ vita hois qñ regimē ei9 fit bonū: sicut dr q hoies vixerūt cētū annis: et vnū quodqz inuenitur in illo cum me dicina inda que nolatur Trifera: ipsa nāqz bonam efficit digestio nē: et colorē bonum: et prolongat iuuētutem ex tempore longo qñ cum vsu eius bonum est reliquū regimen ec. Et infra concludit q lz possibile sit qđ dictum est: verū tñ non est possibile oino inuenire medicinā phibentē a morte vllo mō: et zseruantem vitam semp. Et q hec opinio vera sit pōt etiā rōnibus probari sic. C ē illud cuius principia possunt per perfectiora conseruari ac vigorosiora bñficio quodā idipsum poterit diuti9 p durare. Sz pncipia corp9 huma nū zstituētia sunt hmōi: ergo ec. Cōseqnētia ptz in. iij. j. maior est euidens: et minor declaratur. Nā humidum pōt restaurari: et cali dū defendi: et ztemperari p artez ne frigiditas et siccitas accelerēt: vt est manifestuz de melācholico corpore versus tēperatum: vl' san guineum reducto: cū lōgioris vi te efficiatr q naturalr sit ec. Slr calores extranei humidum exsic cantes pñt obtemperari: quo fa cto vita plongabitur sine dubio Plur. b9 etiā aliis rationibus hoc posset ostendi: quas ne tedium le gēti afferā ptermitto. Qui plura cupit padubanensez videat. Hoc aūt bonū regimen nō nisi ab op ti mo ac sapienti medico est ordinā dum digerendumqz sm comple xionūm: etatum: regionū: zsuetu dinum: ac ceterarum reruz hmōi di uersitatem. Et propter hoc vnus quisqz precipue potēs: sibi debet ad hoc medicum sufficientem re perire. virtutib9 et zditiōibus in sequētibus capitulis dicendis in signitum ac ipsi bene persoluere et eum honorare. iuxta illud Ec clesiastici. xxxviij. dicentis. Hono ra medicum propter necessitatez etenim creauit illum altissimus: a deo enim omnis medela: et a re ge accipient donationem. Et post aliqua subiunxit. Et non disce dat a te: quia opera eius sunt ne cessaria. ec.

¶ Capitulū sextum in quo autor ostendit q̄ sint falsi ⁊ apparentes medici et non eligendi pro tali sibi vite prolongatiōe.

Cum dictū sit in superioribꝰ ꝙ bono regimine vita possit prolongari: rectum aūt regimen a bono ⁊ perfecto medico dirigendum: ⁊ propterea oportunum esse a potentibꝰ p̄cipue optimū medicum sibi reperire qui de sua sit sollicitꝰ sanitate. Qui aūt ⁊ qualis medicꝰ sit eligēdus ad hoc sufficiēs dicēdū eē necessario iudicaui. ꝓpterea ꝙ sapiētiores etiā ciuitatū p̄sepe q̄ meliores sint medicoꝝ soliti sint hesitare: vulgꝰ similiter vt inq̄t hipocrates ꝑrio regiminis acutoꝝ textu cōmē.x. ꝑitū ab iperito nescit discernere cū hic vnū ille alterū iste q̄z aliū sapiētissimū ⁊ expertissimum esse p̄dicet qđ euenit ꝓpter mltas ac diuersas medicoꝝ simulatiōes: vt etiā Rome Gal. tēpore accidisse cōperi: quēadmodū ipe testatꝰ est in lib. de pronosticatione p pulsuz.c.j. dicēs. Quidā existimari magis q̄ esse student: nō scđm medicinā solū: sꝫ etiā scđm alias artes. at ideo vnusquisq̄ eorū istruit his q̄bꝰ ꝓsperabit apđ mltos: ⁊ q̄d dicere: ⁊ q̄d agere ad delectationē: ⁊ blādiri: ⁊ adulari: ⁊ salutare q̄libet die diuites ⁊ potētes in ciuitatibꝰ ⁊ p̄cedere ⁊ p̄mittere cū domū eunt: vt honorabiliter ab eis recipiant: quidā aūt eorū nō his solū: sꝫ et vestiū ac anulorꝝ varietate: ⁊ mltitudine assequētium: ⁊ vasorū argenteoꝝ preparatiōe: idiotas putare suadēt dignos imitatiōe se esse ex quibꝰ omnibus hinc quidez igitur alliciētes: hinc aūt stupere facientes hoies iexpertos veri indicij rerū ipsi quidez putant ꝙ multis bonis potiātur: ego aūt animo eos nō veris bonis: sed falsis potiri: hec ipe ad literaz. Et postea in sequēti capitulo dixit. Quod horuz omnium malorum causa est diuitum et potentum in ciuitatibus delicia: qui delectationem virtuti preferētes in nullo verbo extollunt eos qui aliquod bonum nouerunt ⁊c. Nostris quoq̄ temporibus etiam plurimi talium inueniuntur qui cum nobilibus diuersis eorum astutijs degunt quotidie eis gratis seruientes in omnibus vt ab eis extollantur ⁊ immerito commendētur. Quod tandē cōsequuntur nonnulli vero aliū altero tramite ascēdere conantur: bonam habentes vocem clamant illico opponentes vnicuiq̄ etiam clarissimo antiquorū dicto: quod eis forsitā allegauerit: ⁊ in porticibus ⁊ apotecis inquantum possunt vociferant: vt a vulgaribus auditi sapiētiores existimentur: et hi sophiste dicuntur hironice: quasi plus alijs omnibus intelligentes cum tamen nihil intelligant aut omnino parum: et propter hoc sepius ab autoribus nostris detestantur cum circa nomina vim omnem eorum faciant: vt voluit Gal. in pronosticorū commento.v. dicens. Sophiste finiūt vitaz suam in sermone ⁊ propterea eoruz ignorantia de egritudinuz cognitione est maior q̄ ipsorum ignorātia de quantitate altitudinis maris eo ꝙ sunt medici locutionis: vt idem ait vbi supra sꝫ cōmento.xij. Et in secūdo regiminis acutoꝝ cōmēto secūdo dixit. In questionibus sophistarum nō est iuuamentū aliquod addiscētibus ⁊ ob hāc causam rei veritatē nō aspiciunt sꝫ adeo in alie

nationez transeũt q̃ si inueniunt
id qđ inuentũ est dicũt esse quasi
nõ inuentũ: vt idem etiã dixit in
vj. de ingenio sanitat;.c.vj.ꝛ post
pauca inquit dimittaz igitur so=
phistas auenare sicut eorum con
suetudo est: q̃ etiã huiusmodi me
dici sint ignorãtes ipse ostẽdit in
quarto Terapẽtice.ca.ij.dicens.
Idiote quemãdmoduz ab ipa re
ruz natura edocti agunt melius
sophistis. in li. quoq; de simplici=
bꝰ pharmacijs ait. Sophista om
nis idiota melior si eñ nihil aliđ
tamẽ eas que scđm naturam in=
tentiões idiote saluant pereunti=
bus sophistis. Et in.j. de differen
tijs febriuz.c.ij.sic de eis scripsit.
Sophiste sunt cetꝰ hominũ opi=
nantiũ se sapiẽtes esse ꝫ ignorã=
tiaz suspitionẽ vero doctrine ha=
bentium. cui concordat Aristo. in
quarto methaphisice textu cõmẽ
ti.xv.dicẽs. Sophista ẽ apparẽs
sophia ꝛ nõ existẽs. ꝛ infra. Scie=
tia sophiste est sciẽtia deceptoria
tantũ: ꝛ post aliqua subiũxit. So=
phista existimat se scire ꝛ nescit in
rei veritate. damnauit eos iteruz
Galenꝰ. in. j. de simplici medici=
na distinctiõe tertia capitulo q̃n=
to dicẽs. Sophiste cõcludũt que=
stiões ex questionibus ꝛ ex eo cu=
ius nõ est declaratio: illud cui nõ
est declaratio. ꝛ in capitulo octa=
no eiusdẽ ait. Nobis magis ꝯue=
niẽs est vt conuertamus studium
nostruz in affirmãdo sensum sem
per vt per ipsuz faciamus mẽdo
sos sophistas qui negãt illũ ꝛ vi=
tuperẽt ꝛ in cap. nono loci p̃cal
legati sic dixit. Isti destruunt ista
duo simul. s. sensum rationẽ ꝛ cõ=
fundũt ꝛ permiscent oĩa qđ cum
ita sit recte quidẽ de ipsis scripsit
Aristo. in primo celi textu cõmen
ti. lxxviij. dicẽs. Sapientia sophi
starũ est negare prima pĩcipia ꝛ
destruere sapientiã: ideo cõcluda
mus cũ Galeno in tertio interioꝝ
capi. sexto dicẽte. Sophistici sunt
medici nequeũtes ꝛ nesciẽtes qđ
inuestigẽt diuersitates morboꝝ ꝛ
pugnant de illis q̃ palã sunt ꝛ fi=
niũt vitã suã in quibꝰ nõ oportet
s. in litigationibus ꝛ questionibꝰ
ꝛ argumentationibus: ꝛ volũt de=
struere ordinẽ ꝛ pulchritudinẽ di
ctoꝝ antiquoꝝ: ꝛ in primo de vir
tutibꝰ naturalibꝰ capitulo. xiiij.
di. Sophiste medicos seipos ap=
pellãt cũ nihil sciẽtes sint alij ꝟo
philosophos nihil intelligẽtes se
nominãt ꝯtradicere tentãtes di
ficere mihi multuz a virtute vete
ruz visi sunt. Quamobrẽ vel nihil
vel omnifariaz parũ quidẽ profi=
ciẽt nõ ignoro: q̃ꝫ plura quidẽ in=
uenio pfecte demõstrata a veteri=
bus: neq; ꝟo scita a multis sophi
stis neq; itellectã ꝑpter imperitiã
ꝫ neq; tẽtata cognosci neq; si co=
gnoscant ab aliquo iuste ex aĩa
ta vt idẽ refert in tertio de ꝟtuti=
bus naturalibꝰ capitulo decimo.
In plerisq; ẽt alijs locis tales so
phisticos medicos r̃pi ab auto=
ribꝰ nostris reprobatos. Et pro=
pterea nec qui dicti sunt in princi
pio a potẽtibus ꝓ sanitatis cõser
uatiõe sunt eligẽdi: sed illi qui in
fra scribẽdas habuerit ꝯditiões.

¶ Capitulũ. vij. pertractat de
cõditionibꝰ veri medici eligen
di que se tenẽt ex parte anime.

PRincipalissima cõdi
tionũ in medico eli=
gẽdo requisitarũ est
illa quã Cõciliator
posuit in sua differẽ=
tiarum secundo di=
cẽs. Medicus dei primitus dz esse
amator ac ipz in cũctis operibus
suis ꝓponat ꝛ timeat vt plenã ha=

beat sapiētiā que a dño deo est q̄ prebet eā diligetib⁹ se sicut i primo Ecclesiastici capitulo scriptuz est. Diligat igitur medic⁹ creatorē suū ꝛ timeat qm̄ initiuz sapientie ē timor dñi: ꝛ si timet eū bonā habeat cōsciētiā ꝛ peccatis ipm̄ nō offendat: qm̄ vt Salomō inq̄t in maliuolā animam nō introibit sapiētia nec habitabit i corde subdito pctis. Qđ etiā sensit Galen⁹ in primo de creticis dieb⁹. capitulo septimo dicēs. Manifestū est q̄ ille cui⁹ mens est debilis et cuius via est pessima nō addiscet disciplinā huius sciētie nedum quod antecedat ꝛ iudicet aliquid eorū que dixim⁹. Sacer ergo sit medicus qꝛ vt dixit hipocra. in li. de legc. Sacre res existētes sacris hoibus ostendūtur. prauis autez nequaq̄ priusq̄ perficātur. Medicina autez est res sacra cum dicat Ecclesiastic⁹. xxxviij. capitulo. Altissim⁹ creauit de terra medicinā ꝛ ab ipa est omnis medela. Cui cōsentit Rasis in. v. lib. suoꝝ aphorismorū dicēs. Medicina tota est dei ꝛ est res venerabilis ꝛ grates deo reddim⁹ eo q̄ nos fecit aptos i ea vt veneratores ꝛ custoditores ipsi⁹ ꝛ qꝛ fecit nos imunes a sciētijs vilib⁹ ꝛc. hoc idē Mesue sensisse videt̄ cū inq̄t. Sanat sol⁹ lāguores de⁹ ꝛ de fragilitatis solo ꝓduxit in largitate sua medicinā benedict⁹ gloriosus ꝛ excelsus tā tuz tñ auxiliari nō desinens curādi doctrinā timētib⁹ eum explicauit. Tot⁹ igitur dei timor preueniat ꝛ principiet opa tua et felicitabit ea tñ cōsidera ne q̄ te amor vl' odiū circūueniat vt declines a recto; est em̄ excelsus gloriosus q̄ iudicat: sunt ꝛ celi q̄ arguūt ꝛ elemēta que seruiunt. et si non aliud superest in posteruz cruciatus gehēne. Et ifra dixit. Deū in cūctis ꝓponer ipe ꝓponet te: honora eū ꝛ honorabit te: time eū ꝛ secur⁹ cūcta experieris ꝛc. quia igit̄ de⁹ est creator oiz vt dixit Almāsor in primo. Medic⁹ iure meritio debet eū timere ꝛ honorare ꝑceptaq̄ eius obseruare: nō sicut q̄plures nūm faciūt qui nūq̄ in ecclesijs videntur: sz mūdanis oibus delitijs dediti: gule: auaritie: luxurie ceterisq̄ talib⁹ deridēt quē bonū aliqđ facere fuerit intuiti. Dēt ꝓterea medici misericordes esse ꝛ pij humilesq̄ ac māsueti pauperib⁹ gratis medētes. vt'l voluit Rasis in libro. xxv. cōmentis. ca. nono. dicēs sic autoritate iudei. Medicus debet esse pi⁹ sup egros: miserator ipsoruz: sepeliens reuelatū cōsilium ei atq̄ priuatum. ꝛ in fine dicti capituli inq̄t. O vos medici nolite reuelare secreta magnificoruz quoties interfueritis cum ipsis qꝛ perijt inde turba magna medicorū ideo secreti sint fideles ꝛ pij dicēte quoq̄ Cōciliatore nostro. Nō velis pauperes oppꝛimere neq̄ egenos saltē ītuitu pietatis deserere cū īde laudabilis cōsurgat fama. Qđ enim abūdāter accepistis his velis gratis prime amore bonitat ipartiri. ꝛ fuit sententia Mesue clamantis. O tu corporū curā gerēs auxiliari ne differas: ꝛ qꝛ semel peunti nulla ide ꝓsunt suffragia: ratio clamat ad iudiciū si misericordiam deseris stulte: si de largo tribut gaudeas ꝛ parua negas tristē igitur ne cerne habētem irritum donū dei vt si abundāter de ipsius largitate susceperis ne parc⁹ esto: hec ipe. Sint itaq̄ medici misericordes ꝛ pij qꝛ pietas ad omnia vtilis est: promissionez habēs vite que nūc est et future: vt inquit Paulus ad

thimotheū capitulo quarto. Job quoq̄ dixit. Noli auertere faciem tuā ab vllo paupere: ita enī fiet vt nec a te auertatur facies domini quod nō minus ꝓcedit Galenus in libro de motibus liquidis. capitulo septimo dicēs. Hoc erit in sermōe dei sublimis inuocanti viro comminētis tempore necessitatis presenti amico aut paupi nō subuenienti in hunc modū dicentis. Nūquid tu presens fuisti ac amico quidē tuo in mortis articulo iā cōstituto nō subuenisti: deinde me fraudulēter adorasti di ingredere a meo sancto altari. Beat⁹ igitur est qui intelligit sup egenū ⁊ pauperem in die mala liberabit eū dominus feneratur enim dño q̄ miseretur pauperis ⁊ vicissitudinem suam reddet ei. Beati ergo iterū misericordes qm̄ ipsi misericordiā ꝯsequentur. teste Saluatore nostro in quinto Matthei. Null⁹ itaq̄ omnino crudelis medic⁹ eligatur neq̄ aliquo alio vitio deprauatus sz bonis anime virtutib⁹ insignitus. Et ꝓpterea dixit Conciliator. sit medic⁹ verax: fidelis fortis pudic⁹: castus: mā suetus: misericors: pius ⁊ visitator infirmoꝝ sollicitus: nō inuidus: nō cupidus: nō auarus: nō desidiosus: nō luxuriosus: nō vinosus: non timidus nō audax aut ꝓsumptuosus nō hipocrita: nō verbo sed opere medicus nō laudator nō fenerator aut aleator: nec venereoꝝ neq̄ abortiuū perpetrator vlla occasiōe aut doctor: dicēte Auenzoar in secundo li. sui Teisir. capitulo quinto. Quilibet doctor in medicina non debet aliquē discipulum docere nisi prius ipsū iurare faciat q̄ vllo modo medicinis nō vtatur mortiferis vel venenosis: ⁊ pater me⁹ cū essem puer: ⁊ discipulus eius in medicina fecit me iurare vt nullatenus medicinis venenosis vel mortiferis vti deberē. nec sit medicus ambitiosus aut vane gl'iosus nec vni heresi cōstitut⁹ ⁊c. Ex quibus apparet q̄ medic⁹ esse debet velut sacerdos imo velut angel⁹ cū dicat Galenus in vltimo primi de ingenio sanitatis. Oportet medicos sicut antiquit⁹ dictū est vt angelis assimilentur. Qui igitur medicus prefatas omnes laudabiles habuerit anime conditiones erit pre ceteris eligendus.

¶ Capitulū octauum ostendit que scientie et doctrine sint medico eligendo necessarie.

Secunda principalis conditio eligēdi medici ⁊ ei necessaria ē hec scilicet vt in liberalib⁹ artib⁹ sit eruditus dicēte Rasi in xxv. cōtinētis capitulo nono. Debet scire medicus geometriam et scientiam astrorum: sin autē ignorabit diuisiones temporum ⁊ dispositiones regionum. etiam debet scire logicam: sin autē ignorabit diuisiones generum morboꝝ addens ipsoꝝ ⁊ etiā ignorabit se qui veritatē ⁊ falsitatē illius qui sequi voluerit duo regimina cōposita insimul: etiā scire dz pronostica: ⁊ semꝑ proferre digna verba ⁊ digna vocabula exercitatus in libro hippocra. ⁊c. hec ipse. Hoc ēt noster inquit Conciliator in differentiarū suaꝝ prima di. Grāmatice: logice: rethorice: arithmetice: geometrie: musice: astrologie: philosophie naturalis metaphisice ⁊ omi bonaꝝ artium opz medicū dignotionem habere: licet omnino peritum in eis non oporteat medicum esse: ⁊ exquisitam ipsarū habere cognitionē: sz sufficit

ſi aliqualem earum habuit in cō-
muni: ſicut etiaʒ Haliabas in ſue
Theorice initio ſentire videt̄. Et
Galenus etiaʒ in ſcdo interiorꝫ. c.
vij. dicēs. Neceſſe ē vt ſit medicꝰ:
nō ſolū medicꝰ verū etiā libera-
liū artiū magiſter. vt poſſit pluri-
ma explanare ⁊ oſtendere. Raſis
queqꝫ in. vj. lib. ſuorꝫ aphoriſmo.
ſic ait. Qui ex ſcientia naturali et
philoſophia adiutꝰ nō fuerit: nec
ex canonibꝰ logice dubitabilis dꝫ
eſſe ⁊ maxime medicine. Eſt autē
aſtronomia et pre ceteris maxime
neceſſaria cū ſit iudicorū eiꝰ dire
ctiua: vt ad plenū declarauit Cō-
ciliator: ⁊ nos in ſpeciali quodā
noſtro tractatu: et fuit ſententia
hippocratis in libro de aere: et
aqua ⁊ regionibus: vbi ait. Qui
recte tenēt ⁊ credunt: norint aſtro
nomiam non minimam partē eſſe
medicine. Quod etiam clarius ex
preſſit Galenus in vno librorum
ſuorum de ſpermate in titulo qui
diuerſus eſt ab eo ꝙ impreſſus pri
mitus fuit dicēs. Scire debet me
dicus planetam ⁊ ſignum in quo
eſt cum egrotare ceperit quis: tp̄s
ipſum diem atqꝫ horam ſimiliter.
Nam ſi infirmitas fuerit ſecundū
planetam et ſignum: ſed accidēta
liter ex actiōe ſigni ⁊ planete tūc
habet aliā euentionem. ⁊ ſubdit.
Opus noſtrū eſt cognoſcere om-
nem phyſicā operationem ſupe-
riorum corporum: ⁊ inferiorum: ⁊
generationem ⁊ operationem eo-
rum: ⁊ colligātiā: ⁊ operationem
ipſorum per numerum planetarū
quibꝰ precognitis notātur enim
in quibꝰ infirmitatibꝰ quiſqꝫ labo
rat: ⁊ qbꝰ pharmacijs doceat cu-
rari ſecundū ſui corporis naturā.
hec ipſe retulit Galenus hippo-
cratis autoritate. Longe aūt ma-
gis in ſciētia medicine dꝫ medicꝰ
enutritus eſſe: atqꝫ vt ita dixerim
fundatꝰ peroptime ne ei accidat
ꝙ Cōmētator Auer. in. ij. Meta-
phyſice. cōmēto. xv. aſſerit vni im
maturo medico contigiſſe dicēs.
Qui itēdit medicari hoiem: ⁊ iterꝫ
ad diſcit medicinā ei accidet: ſicut
cuidā cōtigit qui cū ad infirmū ac
ceſſit: ⁊ ꝓpinauit ei medicinā: ⁊ in
ſpexit poſt librū: ⁊ cū rediijt mor-
tuū reperijt infirmū. Et ꝓpterea
Cōmēta. ſectarū ſic ait. Opꝫ peri
tū eſſe medicū quatenꝰ oēs cau-
ſas inueniat egritudinū: ⁊ ꝟtutes
remediorꝫ: vt cū his opari valeat
⁊ ratiocinari. Qđ ſenſit Gal. in lib.
de experimentis. c. j. dicens. Nos
nō laudamus hominē ignorantē
artem quia habeat experimenta
quoniam vellet prodeſſe et forſi
tam noceret: ⁊ ꝓpter hoc oportet
hominē ſcire cōplexiōes cauſas
⁊ accidētia: ⁊ vt cognoſcat egritu
dines ⁊ earū accidētia qm̄ ꝙ hec
ignorat nō eſt ſecurꝰ quin noceat
plurimum et ꝓ maiori parte et ſi
aliquādo proderit hoc erit ex for
tuna. Et idē i li. vj. meamir. ſic ſcri
pſit. Oſtēdi vobis vtrūqꝫ eorꝫ q̄d di
cebat Erophilꝰ verum eē: ait em̄
ipſe qm̄ ⁊ dixerit aliquis nihil eſſe
pharmaca ſola per ſeipſa cōgrue
dicet: nihil enim ſunt niſi habeāt
eum qui recte vtatur eis. Si vero
rurſus velut manum dei dixerit
eſſe pharmaca recte dicet: ꝯferūt
enim valde ſi habuerint vtentem
eis exercitatū in logica theorica
⁊ cū hoc natura ſciētificū. Ex qui-
bus dat intelligere ꝙ qui medici
volunt appelari debētꝫ eſſe in me-
dicina periti ⁊ ſtudioſi vt ſciāt opor
tuna cognoſcere ⁊ cām reddere
vniuſcuiuſqꝫ dicente eodem Gal.
in ſexto aphoriſmo. cōmēto. xvj.
Oportet medicū ſtudioſum eē ne
aliquid abſolute dicat ⁊c. Qui aūt

medicina immēsa sit profunditas vt dixit Damascenus in suorum aphorismorum phemio. Debet medic⁹ esse solers ac lector assidu⁹ neqꝫ die neqꝫ nocte studio deficiēs ꝛ meditator indeficiēs: vt ēt scripsit Conciliator. Quid autem meditari debeat expressit Auicenna in prima primi. c. ij. dicens. Ea de quibus debet medicus ratiocinari sunt egritudines earum cause particulares et earū signa et qualitas egritudinis remoueatur et sanitas conseruetur: ꝛ cuiusqꝫ earum esse occultum fuerit ad illud declarādum debet demonstrationem afferre: ꝛ nō debet medicus in rebus mūdanis occupari: quoniā qui dedit⁹ est omnino secularibus negotijs ac mundi delitijs negligit fundamētū medicine et philosophie ac artiū doctrinā: et propterea nō est ei fides adhibenda: vt Damascen⁹ inqt vbi supra. Debetqꝫ: vt Rasis ait in. vj. suorum aphorismorū q̄plures doctorū libros legere ꝛ secreta eorum inspicere: quoniam hoc ei nimium confert eo ꝙ qlibet philosophus aliqd habet sibi cōueniens. quod qui non faciunt illiterati existunt. Medicorum autē illiteratorū luxui subiacētium plurimi sunt homicide: vt dixit Damascenus et idō tales nō sunt eligēdi: sed docti tantummodo ꝛ studiosi.

¶ Capit. ix. in quo declaratur quos libros medicus eligend⁹ legere debeat ꝛ intelligere.

In fine p̄cedētis capituli dictū est ꝙ q̄plures doctores libros legere medico nimiū cōfert. Qui aūt sint hi libri Ras. sic exp̄ssit: nos ꝓo dicim⁹ ꝙ medic⁹ libros p̄cipue antiquorū legere. dꝫ dicēte Gal. in. iij. de virtutibus naturalibus. c. x. Oportet medicū velut insanientē: neqꝫ die neqꝫ nocte deficere studētē: ꝛ contēsuꝫ addiscere q̄cūqꝫ a gloriosissimis dicta sunt veterib⁹ ꝛc. In primis igit̄ libros hippocratis sapiētissimi ac vetustissimi medici legere ac itelligere debet: qm̄ ipse p̄cipu⁹ inter clarissimos p̄res semp ꝛ fuit ꝛ habit⁹ est: vt ex verbis Galeni in infinitis fere locis colligi pōt. Dixit em̄ de eo in introductorio medicorum libro sic. hippocrates q̄ oēs superexcessit p̄m⁹ i lucē duxit pfectā apud grecos medicinalē artē. ꝛ in. iij. pronosticorū cōmē. xliiij. sic de ipso ait. hippocrates nō dimisit dicere aliquā ex rebus de qua fuerit nobis dignum existimare ꝙ sit falsa: ꝛ q̄cqd dicit nō sine causa dixit. ꝛ in. iiij. d̄ ingenio sanitatis in fine sic inqt. Uolo reuerti ad fontē veritatis: scꝫ ad hippocratē: ꝛ dico ꝙ miror inuestigationē tāti viri eo ꝙ nihil eorum q̄ ad adiutoriū in morbis denotādis accōmodat: inuestigauit: qđ nō solū in vno verūetiā in oībus fecit: sed maxime studiū eius fuit in intentiōe q̄ sumit̄ a periculositate morbi. in. v. etiā eiusdē tractatu sic ait de eo. At hippocra. oīs nostra autoritas ꝛ lumē est p quā rectā ꝛ artificialē viā habuimus. ꝛ i. vj. eiusdē. c. iiij. sic quoqꝫ scripsit. Querēda sunt hippocratica dicta: qꝛ ipse prim⁹ oīm rectā viā ostēdētiū existit. Nec nō in. j. Terapen. c. ij. inquit. hippocra. omniū nobis bonorum prebet semina q̄ indigent bonis agricolis qui seminēt ea: ꝛ augeant: ꝛ ꝯsumant cōuenicter. Et in. j. virtutū naturaliū. c. xiij. dixit de eo. hippocra. quē scimus medicorum ac philosophorum oim primū esse: sicut aiūt ꝛ p̄m⁹ sic vtiqꝫ agnoscēs

tertissime opera nature: quaz ad
mirat semper: et nunus eam extollit
iustã nominãs: et solã sufficere ad
oia. In scdo quoqz de creticis. c. j.
sic ait. Oẽs medici puenerũt sup
hoc q hippo. fuerit ex oibus ho-
minib⁹ vn⁹ ex magis veridicis: et
veracior in sermone: et fortior sup
experiẽtiã. Et in li. de virtutib⁹ ani
maliũ. c. ix. iterũ sic d eo inqt. Hip
pocrates oim fide dignissim⁹ ẽ te
stis li qs testificet sicut qbusdã est
mors: suorũ dogmatũ veritatẽ ego
aũt nõ vt testi credo huic viro sicut
alij m'ti: sz pp̄terea qr demõstra
tiões eius inuenio certas: ppter
hoc etiã ipm laudo. hec ipse Gal.
in pluribꝰ qz alijs locis ipm cõmẽ
dauit: modo admirabilẽ: modo di
uinissimũ: et quandoqz bonorum
oim ducẽ nihil vnqz falso: nec fa-
bulose dixit appellauit. Nec solũ
Gal. sz etiã Auic. in. j. iij. trac. ij. c.
vl. laudauit ipsum pmaxime. cui⁹
text⁹ seriẽ ob traducẽtis defectũ
intricatã et vix itelligibilẽ nõ ad-
duco sz loco eius gentilis exposi
tionem: qui principẽ sic velle di-
lucidat dicẽs. Cõcedere qd dixit
hippocrates est cõcedere rem vi-
sam: rem auditam: et rem exper-
tam: et rem phisice probatã: ipse
eñ fuit philosoph⁹ et expertus q
nõ scripsisset si nõ vidisset et audi-
uisset qd scripsit. Ecce igit q̃tum
a viris dignis hippocrates com-
mendet: bene ergo diximus. s. q
in primis medic⁹ dz legere libros
eius: post illos vero Gal. volumi-
na sunt ab eo plegẽda: q etsi plu
ra q̃ cetũ existãt: nullus tñ ex eo-
rum multitudine terreri debet: qr
in eis tota atqz perfecta medicine
scientia cõtinetur dicente eo de se
ipso in primo regiminis acutorum.
cõmento xliij. q secutus fuerit in
omnibus q scripsit sentẽtias hip
po. q sunt sciẽtie certe valde. in li.
quoqz secretorum suorum in rub. q est
ad dolorẽ capitis et ad lachrimas
ocolorum dixit. Qui vult eẽ prudẽs
in arte ista. s. medicie legat libros
meos: et tũc vtatur istis medicinis
quas ego cõposui et expert⁹ sum
postqz cognouerit cõplexiões vtẽ
tiũ eis. quõ aũt medic⁹ legere de-
beat libros suos docuit ipe in. iij.
interiorum. c. iij. di. Precor vidẽtes
meos libros illã inuestigtionẽ et
impedimentũ dimittere qd faciũt
illi q sophisticã intentionẽ inuesti
gãt: qr hec intentio nõ generat ni
si bellũ et rabiẽ absqz vllo pficuo
et cõuertãt se ad indagationẽ ve-
tati ptingentẽ: ipse pfecto secũd⁹
post hippo. nõ immerito habitus
fuit: et sua doctrina sapiẽtis nomẽ
sibi vẽdicauit. vt ipsuz Auic. et Ra
sis sepius appellarũt dicẽtes in-
quit sapiẽs. Gal. et c. Et certe ipse
medicinalẽ artẽ pfecit dicente se-
ctarum Cõmentatore. hippo. veluti
semina nobis tradidit. Gal. at se-
mina illa excoluit: et ppagauit: et
pfectionẽ imposuit: et non solũ hi
sz pcipu⁹ medicorum stimul⁹ Auer.
in. ij. coll. c. de mẽbris hãnelit⁹ cũ
plurimũ cõmẽdauit dicẽs. in ma-
iori parte rerũ de quib⁹ opinant
hoies q Gal. ptradicit Aristo. nõ
est vera cõtradictio: sz sicut addi-
tiones et cõplemẽta. Et in. v. coll.
iterũ dixit de eo q fuit verax et le-
galis experimẽtator in hac arte
s. medicine: et nullus est q posit ei
cõparari. Debet etiam medicus
videre libros Auẽzo. q gloriosus
fuit medicus: vt Ras. est testifica-
tus cui in hac sciẽtia dz cõcedi co
rona: qr vixit centum et triginta
qnqz annis: et in. xlx. anno in hac
arte opari cepit: et in bono obijt
statu: et in ambitu sciẽtie vidit quã
ta videre et cognoscere potuit: eis

go suis libris credendu3 est testimonio indt Auer. de ipso coll'.iij. & in .vj. li. eiusdē ait de eo qđ in libris Auēzo. medicine thesaurus ptz manifeste. Debet siłr. medic9 legere & videre libros Rasis: haliabatis: Aui. Isaac: Mesue: & ceterorum sapiētū antiquorum: q̄ quāta laude digni sint nō est op9 dicere: cū satis ad modū corum opera quales quātiq3 fuerint manifestissime declarēt: circa quorum volumina oēm operā & oēm industriā: vt ea intelligat: d3 medicus adhibere: qm antiq̄ teste Gal'. i. de crisi. c. vj. cōuertebāt oia studia sua ad cognoscendā ipsarum rerum veritatē. Illi aūt q̄ nostri tēporis sunt oēs p̄ter paucos cōsumūt etates suas in noibus: et pretermittūt res q̄s noia significāt. Et iō postq3 veteres viderit & intellexerit approbatos etiā modernos legere non pigeat his regionibus et tēporibus accōmodatos et cōsolantes magis antiquorum medicamina.

¶ Cap. x. in quo autor ostēdit medicum eligendum practicū siue expertum ac boni iudicij esse oportere.

Tam vniuersalia ad medici eligendi pfectionē nō sufficiūt: s3 etiā pticularia requirant. iō nec esse est vt medic9 etiā sapiētissim9 (si pfect9 dici mereat) vt in suo magisterio opat9 fuerit: cū dicat hali in. iij. tehni cōmen. xxv. ij q medici secundū vitatē sunt medici operationis: & eorum occupatio est in operatione & nō in verbis & sermone. qđ sensisse videt Gal. in. vj. lib. de ingenio sanitatis. c. j. di. Non est verum aliquem esse medicum eo q scit separationem iuncture cuiuslibet membri solidari debere: medicus enim est si sciuerit cum quibus solidatio fiat. & in. ij. terapētice. c. vltimo inquit. exercitatū ad oia et natura prudentē oportet esse medicum. In. iij. quoq3 de crisi. c. iiij. sic ait. Necessariū est vt sit medicus acuti sensus & iā plurimo exercitat9 exercitio. Ex qua quidē sententia et ex v̄bo illo plurimo innuit nobis Gal'. medicum etiā expertū esse debere: et appume quidē qm experiētia est illa q̄ artē fecit: inexperiētia vero casu3 teste pho in. j. methaphysice. vbi post pauca subiūxit si sine experimēto quis rōnem habeat et vniuersale quidē cognoscat hoc aūt singulare ignoret multoties quidem in curatione peccabit: a quo sumpsit Auer. in. j. cōmento cantico2ū Auicē. di. non sufficit in medicina rō sine experimento neq3 experimentū sine rōne sed vtrunq3 exigit simul. & idē in. vij. colliget sic ait. In arte medicine necessaria est preter rerū vniuersaliū cognitionē: experientia pp̄ter qua3 particularis principia habeant in eo qđ in vnoquoq3 indiuiduo fieri debet. & infra dixit. ars medicine est magis appropriata experiētie q3 rōni: & pp̄terea laici & iuuenes q̄ res nō sunt experti interfectores existūt: vt Rasis indt in. vj. suorum aphorismorum a quo sumpsit Damasce. cū indt nulli credendū est studioso medico nisi etatis sit cēprobato: q̄propter cōcludendū est cū nr̄o padubanēsi dicēte non v̄bo s3 opere medicū esse op3: studiosum sc3: & magis exercitatum quē bonum practicum vulgares solēt appellare. hic equidem p̄ter scientiā ac practicam debet existimatiōis & naturalis iudicij bonitatē habere: que quātum sit medicantibus oportuna declarauit

Hali rodoā in. iij. tehni. cōmento cv. di. Melior medicorum est ille cuius existimatio artificialis est propinquior veritati: et nō preparat illud nisi cum multitudine studij in operatione huius artis et bonitatis scientie precedentis per ingenium sanitatis etc. qd sensisse videtur Gal. in. j. de creticis. c. xj. cū dit. Necessarium est vt nō sit medicus q medicat recte: nisi ille qui iudicauit prius super eum recte: qr optimus medicus est antecedēs cum iudicio: et propterea in. ij. de crisi. c. iiij. sic inqt. Medicus q non valet discernere inter febrem tertianā et quartanā a primo die egritudinis ipse nō est in aliquo gradu medicine. Rasis quoqꝫ in. vj. suorum apho. lib. sic ait. Complexio boni ingenij hois opere medicie et philosophie et cogitatiue preualet. a quo sumpsit Damasce. cum dixit. Ingenium naturale medici cum paruo etiā artis fundamēto adiuuat natura: innaturale vero cōtrariū. Nec sine causa profecto dixit naturale: qr hmōi ex natura tantum: et non ex arte fieri solet: prout dixit Gal. in. ij. de crisi. c. vij. in hunc modum. Si medicus habet aliquid de comprehēsione et existimatione et de intellectu: aut non habeat non inest vnicuiqꝫ hominum nisi ex natura et non acquisitum. Qua de re bonus et eligendus medicus hanc inter ceteras conditionē necessarias debet habere scꝫ vt bonum ac perspicax habeat ingenium: iudiciū rectum integrumqꝫ: atqꝫ perfectā existimationē: q in multis sue artis rebus eū plurimū adiuuant.

¶ Cap. xj. in quo ponuntur cōditiones medici eligēdi se tenētes ex parte corporis.

Conditiones medici eligendi ex parte sui corporis ↄsiderāde: et pro posse in eo reperiende sunt in duplici differentia. Alique eñ ptes corporis respiciunt: q dā vero totū corpus ↄcernūt. De primis dicamus q medicus caput sanum et oculos pcipue illesos dꝫ habere: caput qdem bene cōplexionatū optimeqꝫ ↄpositionatū: queādmodū ostendit Gale. in li. tehni. et in. x. de iuuamētis mēbrorum. c. vl. vt ventriculis capitis eius debite distinctis et separatis existētibus bonū igeniū tenacēqꝫ memoriā: cogitatiuā: et ceteras virtutes interiores pfectas habeat: vt bñ discurrere ac bñ apprehēdere: meliusqꝫ recordari de rebus sibi necessarijs possit: visuꝫ silr seu oculorum aciē sine defectu aliquo: vt vrine et ↄtētorum in ea: ac reliquorū exeuntiū dñas bñ valeat intueri: aliter eñ colores et reliqua talia nō bñ posset ppēdere: et hoc est qd sensit Hali in. iij. tehni. commento. cv. di. Opꝫ vt medicus sit memorās fortis bone et velocis solertie: sani intellectus ac bone visionis. Silr et in cunctis sensibus sit pfectus: et maxime in sensu tactus: vt acuitates et remissiones coloris febriū: pulsuū quoqꝫ differentias et corporum diuersitates facile pcipiat. Boni ēt auditus esse debet vt si qd occultū voluerit ei ifirmus reuelare: possit solus audire: boni quoqꝫ gustus sit vt vinorum qualitates: et reliquorum taliū pro infirmis cōsiderādas valeat cōprehēdere. Non minusqꝫ sani odoratus ipm esse opꝫ vt fetores exeuntium cognoscat qui multa ei mōstrabunt significātia: sit etiā lingua expeditus vt ab infirmo et ab astantibus intelligat: sufficiēs etiā bñ inter-

rogare patiētes: qđ sibi est maxie necessariū: lz ꝙplures nostruz id nō obseruent. Et ꝙ ita sit ptz per Rasim in li. xxv. ꝯtinentis. c. ix. dicentis autoritatē iudei. Debet esse medicus hilaris bone facultatis locutiōis: ꝛ nō dissolute: nō iracundus: non velox: nō appetens: neqꝫ cupidus in diuitijs ꝛc. Patet etiā ꝑm qđ diximus per Damascenum in suis aphorismis dicentē. Gloriosorum superbiā ꝛ naturale multiloquium si sapias ꝯtemnas: nec te egrum interrogare per oīa pudeat: nec esse debet sine prudētia: interitum vllo modo significans patiēti: imo sibi cauere dꝫ ne verbum aliquod proferat suspectum et inaduertenter et si mori iam patientem intueretur: quinimo potius semper ipsum confortet: cum iubeat Rasis in. vj. suorū aphorismoꝝ hoc maxime debere obseruari dicens. Doctores medicine egros debent consolari etiaꝫ si signa mortis perpendant: qđ similiter voluit Damascenus cum ait. Oportet te infirmo salutem promittere semper: nec illū vnqꝫ a spe deponere ꝛ si ipse desperes: neqꝫ sit medicus hanelitus vel sudoris fetidi: vt patet manifeste totum similiter corpus sanum habeat: ꝛ forte vt continuo studio ac infirmorum sollicitudini possit incūbere: ꝛ sepius eos visitare: ꝛ per maxime acute laborantes dicente Rasi in. x. Almā. c. j. Febricitātes acute necesse est vt medicus sepe videat: ꝛ ppterea medici cōplexio vt idem dixit in aphorismis: dꝫ esse temperata. s. sana ꝛ fortis ꝛ nō imbecillis ꝛc. Debet preterea medicus mediocris esse habitudinis ꝛ stature: neqꝫ sit valde pulcher et decorus: neqꝫ cōptus vt femina: neqꝫ turpis aut deformis adeo vt ab hoib⁹ aspernāt: neqꝫ gygans aut homūculus: sꝫ medius vt nr̄ dixit padubañ. qđ sensit etiā Damascenus in suis aphorismis dic. Medic⁹ mediocris qualitatis dꝫ esse: vt nō nimis mundus. i. ornatus ꝛ cōptus admiret: neqꝫ ex toto aspernat: ꝛ ꝙ ita glosanduz sit verbū illud mundus apparet ex his q̄ dixit Rab. in li. xxv. ꝯtinentis c. ix. cū ait dꝫ esse medicus mund⁹ in corpe: facie: capillis: ꝛ alijs mēbris ei⁹: ꝛ indumēta ipsius debēt esse mūda: hoc eñ cōueniens est: sicut superfluus ornat⁹ vituperat iuxta illud. Sint pcul a nobis iuuenes vt femina cōpti. Debet etiā bñ vestitus ꝛ satis ditatus esse medicus: ꝛ nō indigere adminiculantibus bonis fortune: sine quib⁹ nō cōtingit esse felicem. Et si pauper sit ꝛ studiosus: a potentibus debet adiuuari ne indigentie causa nephandum aliquod coactus sit perpetrare ꝛc.

¶ Ca. xij. docet eligere medicū ex vita ei⁹: ꝛ cōplet sermonē de medicis ꝛ coꝝ electione.

Hoc capitulū erit tanqꝫ superioꝝ breuis epilogus: vtilis equidem et snia plen⁹ cū acceperis ipm ex. iiij. Almā. c. vi. dicentis. valde ꝯsiderari debet in quibus vitā suā expedit medicus: ꝛ in quibus illud qđ de suo pterito tpe exercuit: atqꝫ de quibus stādo solus cogitat. Si eñ sue vite spacium medicoꝝ ac phoꝝum libros ꝑscrutādo preterijt: eiusqꝫ studium est qñ solus stat: eos diligenter intueri: bona de eo haberi potest suspitio. et prosequitur. Si aūt vite sue spaciuꝫ in alijs ꝙ in his quoꝝ fecim⁹ mentionem preteriuit: ac sol⁹ stādo in cātilenis et in instrumētis musicis delectatur

inebriari

inebriari quoque atque his similia concupiscit: non nisi de eo mala[?] potest haberi suspicio. Postque autem scitum fuerit quod ipse frequenter libros intueatur considerandum erit qualis sit eius astutia atque ingenium: et an cum loquacibus et oppositoribus sit conversatus: et si in eo sit potentia perscrutandi et medicandi: vel non. Et postque cum libros legere atque intelligere notum fuerit: perquirendum erit an infirmorum cura laboraverit: et eis medicatus fuerit atque si hoc in civitatibus famosis ubi medici ac infirmi multi sunt egerit diligenter erit perscrutandum: an non. Qui autem hec duo habere inventus fuerit: sapiens erit et aliis preferri[?]: quod si contingat alicui unum istorum deesse: convenientius est ut operandi magisterium ei desit: ita tamen quod non penitus eius expers existat etc. Et post aliqua subiunxit: Si quis aut huius doctrine nomen sit adeptus qui literas non novit: vel si literas novit verba non intelligit: nec etiam cum sapientibus moratus fuerit: non est confidendum in eo: neque sue sapientie credendum: immo sciendum est eum nullo modo posse proficere: impossibile est enim unum hominem etiam si longo tempore vivat huius doctrine per se maximam consequi partem nisi secundum precedentium incesserit regulam. Huius enim doctrine quantitas vite hominis mensuram excedit plurimum. Et post pauca etiam subdit. Qui autem de hac doctrina usque nunc aliquid sunt consecuti: non pauci fuerunt: nec in brevi hoc consecuti sunt: sed fuerunt mille: et in mille annis hoc adepti sunt. Quorum libros si quis frequenter perscrutatus fuerit in brevi omnes videre videbitur ac si illis mille annis vixisset: et illorum laborem mille annis pertulisset hec ipse. Ex quibus colligi potest quod studiosus et lector assiduus debet medicus esse: practicus etiam et rebus secularibus minime deditus: quemadmodum et nos in superioribus declaravimus. Ego autem precor hunc meum librum legentes: si de hac materia longum ac tediosum feci sermonem plusque forsitam decens erat: veniam mihi tribuant: rem enim existimavi permaxime necessariam posse scire virum talem invenire in manibus cuius vita rebus omnibus carior pretiosiorque confidenter et absque periculo reponatur.

¶ Capitulum decimumtertium ostendit quod medicus electus debeat complexionem sui domini naturalem cognoscere et quomodo.

Postque igitur medicus electus fuerit ut supra diximus: debet primitus complexionem domini sui naturalem considerare et ipsam optime intelligere: tum quia ipsam conservet si sana sit: vel in melius reducat si valde a temperamento lapsa fuerit: tum quia sciat egritudines curare: si in aliquas dominus inciderit. Quod minime facere posset nisi naturam et naturalem complexionem sui domini cognoverit: ut voluit Gal. in introductorio medicorum cum ait: neque in sanitate custodire neque in egrotantibus causiologizare: neque significare: neque curare recte poterit utique quis: qui non perscrutatus fuerit ex quibus elementis consistat homo: et qualiter eversis his que a principio natura fiunt. Et in .iii. de ingenio sanitatis. capit. quarto sic dixit. Curationes fieri non possunt nisi cum scientia complexionum corporum medicandorum: aliter enim non possumus ad complementum artis pervenire: et in .c.ix. eiusdem inquit. primitus quod oportet considerari ab essentia morbi sumendum est: hoc autem fieri non potest nisi primo

cōplexio totius corporis infirmi cognoscat. Cui⁹ causam et rationē innuit in tertio terapētice. ca. xij. dicēs. Naturā noscere opz ei⁹ qđ curatur corporis vt q̄tū amota eius egritudo a cōmoderatiōe sciētes imponam⁹ ei qđ illā infrigidet mēsurā: palam est ergo naturā infirmi necessario esse inuestigādā: vt idez ait in septimo eiusdē. ca. Cōcludam⁹ ergo cū eodē in scđo de accidēti et morbo. cap. tertio dicēte. Necesse ēvt studeas in sciēdis naturis corporū et eorū cōplexionez in quibus dispositio efficit. Et nō opz esse de numero illorū de quib⁹ facit mentionē in tertio terapētice. ca. penu. dicēs. Nōnulli neq̧ querūt neq̧ cognoscūt cōplexionē infirmorū et scđz prouerbiū vna forma calcei oēs calceāt. Debet igit medicus complexionē sui dñi totis virib⁹ indagare qm̄ nō facile cognoscitur: vt Gal. ostēdit in decimoscđo. ca. libri preallegati dicēs. Dignoscere decet cōplexiōes corporum: est aūt valde difficile hoc tale et alibi per m̄ltas et difficiles cognitiōes vniuscuiusq̧ particularū cōplexio inuenitur et cōiecturatiue magis q̄ disciplinatiue. Ex quo moduz inueniēdi cōplexionē nobis ostēdit: scilicet vt prius complexiōes particularū corporis notem⁹ et precipue principaliū sicut ēt docuit Auer. in quarto colliget. ca. prio dicēs. cognitis mēbrorū principaliū cōplexionibus poterimus iudicare super cōplexionē toti⁹. Debet igit medicus inuestigare primo cōplexionē cordis quod nobilissimū est membroruz: vt dixit Cōmentator in secūdo celi cōmēto. lxxiiij. Ipm enī ē princeps primus et sequit ipm in principatu cerebrū: deinde epar: postea vero testiculi: vt ēt hali. refert in scđo tegni. cōmento. xcj. Cōsiderās ergo si dñs sit impiger ad actiōes: si audax: si irascibilis: si pilosus: si habeat pect⁹ ampliū carnosum et hmōi: et tunc arguat cordis caliditatē maiorē et minorem scđz signorū intentionem vel remissionem. Si vero his cōtraria percipiet sup frigiditatē sui cordis iudicabit: et p alia hmōi signa posita a Gal. in scđo tegni. textu cōmēti. lxiij. et a Rasi. in secūdo Almansoris capit. decimo: et ab Auicen. in secundo primi. necnō ab Auerroi in quarto colliget. Cōsideret preterea cerebrū qđ domus est rationalis anime: vt dixit Galenus in. j. de regimie sanitatis: et notet ingniū et memoriā: nobilitatem mētis faciei colorem: capillos rubeos vel nigros: et eorū cremētū et crispitudinē vel planiciē: et cōsideret etiā si ex odorib⁹ et calefaciētibus ledat: et videat si orta a cerebro sint grossa ampla: caputq̧ bñ formatū: poterit ex his iudicare sup caliditatē cerebri: et p cōtraria sup frigiditatē. Consimili mō per magnitudinē venarū et earū amplitudinē et longitudinē digitorū et citrinitatē et ardorē excūtiū et nocumētum cōsequens ex reb⁹ calidis et per operationes et talia huiusmodi signa posita a Gale. in secūdo tegni. textu commenti. lxxvij. et scđo Almāsoris capitulo scđo. poterit iudicare sup caliditatē epatis: et per opposita sup frigiditatē. Et cōsimiliter p proportiōalia signa cōprehēdere dispositiones rerū et testiū: debet quoq̧ cōplexionē stomachi intelligere: q̄ licet nō sit mēbrū principale: ē tñ principalib⁹ deseruiēs: et primarū membrorū cocus per appetitū: sitim: digestionē: eructationē: lin-

gue colorē. saporē oris: vomitum et p nocumētum vel iuuamentū ab extrinsecis illatū facile intelliget an calid⁹ vel frigidus humid⁹ vel sicc⁹ stomach⁹ extiterit. Sic igit̄ oibus consideratis: computū faciat: q̄d ex tali summa resultet & sciet q̄ sit totius corporis habitudo et cōplexio: cū toti⁹ habitudines assimilent̄ cordi et epati & ceteris. vt Gal. inquit in secūdo tegni. textu cōmenti. xcij. Unde si pricipalia mēbra calida fuerint & hūida corpus inde resultabit sanguineū: si vo calida & sicca colericū: et sic de alijs suo mō vt bñ expt⁹ & studiosus medic⁹ itelligit quem nō vt edoceā hec scripsi sed vt dñs eius cognoscat eū recto calle pcedere: cū ordinem quem scribimus obseruauerit.

¶ Capitulū decimumquartuz ostendit q medicus dz cognoscere & intelligere consuetudinem & vitam dñi sui et demum quid ipse agere debeat.

NEcessaria ē medico rerum naturaliū cognitio vt preter naturalia possit facile cum oporteat remouere: vt sensit Gal. i scdo de ingenio sanita. cap̄. quarto dicens. Si naturalia nō agnoueris eoruz q̄ sunt extra naturā notitiā nullatenus habebis. Est q̄z necessariū vt naturale sit custodiendū et confirmādūz: qd aūt ē extra naturā expellēdū vt idē inquit in tertio lib. eiusdē. Cōsiderata ergo cōplexione & corporis cōpositione: cōsequēter erit itelligēda cōsuetudo cū altera sit natura: vt Cōmētator ait in prio phisycoꝝ cōmēto. lxxj. & Aristote. in libello de memoria: & i plerisqz alijs locis. Qd etiā voluit Gal. in tertio de ingenio sanitatis. ca. septimo dicēs. Antiqui studuerūt in scienda consuetudine quia per eā sciebant proprietatem nature infirmorū: & in tertio terapeutice cap. penul. ait. Nō paruā quādā & ignobilē intentionē in auxiliorum inuentiōe existimamus esse cōsuetudinē. in lib. quoqz de assuetudinib⁹ iteruz de ea sic scripsit. Oportet multā cōsideratioēz facere de assuetudine & dissuetudie debētē scdz modū mederi: & ñ nō dz in multis eoꝝ que scdm medicinā claudicare: et subdit: hec q̄dez gloriosissimi medicoꝝ Eras. et hippo. dixerunt de vtute assuetudinū nō rōni inuētionem coꝝ attribuētes: sz ex apte apparentibus docti: queadmodum q̄ppe & alios hoies q̄cūqz non sicut sues vl asini viuūt sz assequunt̄ a q̄b⁹ iuuant̄ et nocentur: licet audire quotidie dicentes assuetos eē circa hūc cibū & hūc potū: et ppter nō est posse relinquere eos: etem̄ nocent̄ scdz trāsit⁹ &c. hec ipe: & ppterea dixit Rasis in lib. vj. suoꝝ aphorismo. Decet magistrū egri cōsuetudinē cognoscere i sanitate vt cū res ipsi placētes i sanitate cognouerit ei pmittat cū ab egritudie erept⁹ fuerit. Intelligat igitur medic⁹ ei⁹ q̄ntū dñs exercitare se cōsueuerit quo ve exercitij gñe q̄b⁹ vti cibarijs q̄ntūqz comedere q̄ntūqz dormire & vigilare cōsueuerit. Quib⁹ reb⁹ delectet̄: q̄bus iuuet̄: et a q̄b⁹ ledi solit⁹ sit: & q̄ sint illa bñ perpendat et silia inuestiget. Interroget etiā si nocumētū aut lesionē i oculis: dētib⁹: stomacho: splene: rēib⁹: vesica: vl i aliq̄ alio mēbroꝝ suoꝝ sentiat i pñtiarū vl alias in eis passus sit: si q̄qz egrotare sit cōsuet⁹ et i q̄ tpe anni quibusqz remedijs sanari exami-

net. Intelligat quoqꝫ si q̄libꝫ anno flebotomari vł aliquo mō purgari sit consuetus: sił r̄ ꝛ de oibus talibus: cūqꝫ hec oia bene notauerit dꝫ considerare denuo si cōplexio sua talis: aut alicui⁹ mēbroꝝ valde lapsa fuerit a tēperamento vt si stomachū male dispositū vł renes ꝛ hmōi inuenerit ante omnia si tēp⁹ anni et cetera cōsentiāt purget si opus fuerit et cōfortet: postqꝫ malā illā dispositionē pro posse suo remouerit ꝛ postea p̄seruet ip̄m ne iterū recidiuet: si autem corpus totum omnēqꝫ ptē eius sanā inuenerit a tēperamēto tñ lapsaꝫ notabiliter: ꝛ de ei⁹ reductione speꝫ habeat reducere debet intātū cōtinēs contēperātias minuēdo in q̄tū eucrasia corrupta fuerit ƀm qđ docuit Gallen⁹ i tertio tegni textu cōmēti. xxviij. ꝛ textu cōmēti. l. vbi sic inquit. Si velis pmutare corp⁹ puta calidum ꝛ siccuꝫ nō sunt administrande calide et sicce diete: sꝫ que tātum eucrata crasi frigidiores ꝛ hūidiores quātū natura ei⁹ erat calidior et siccior: et sic de alijs suo mō. Si ꝟo corp⁹ scđm se totū sanū et robustū satisqꝫ bene cōplexionatum ꝛ cōpositionatum inuenerit: sit medici studiū cōseruare ipsum ꝑut reperit offerēdo sibi similia iuxta illud Gał. in tertio tegni dicentis. Opꝫ vt offeras similia similib⁹ qñ seruare vis corporis crasiꝫ qualē accepit. Et sic ei oia proportiōabilia ꝛ ꝯseruātia administrabit: ꝯ̄ria q̄qꝫ ꝓhibebitqꝫ si ꝑut virū sapiētē dꝫ gubernare ꝛ ꝯseruare ipꝫ sciuerit et dñs obediēs fuerit ꝓculdubio vitā dñi sui per multos annos sine aliquo nocumento nedum absqꝫ aliqua infirmitate prolongabit.

¶ Capitulū. xv. demōstrat qđ regimen sanitatis sit vnicuiqꝫ hominum quantumuis sanissimo necessarium.

Quamplꝛes equidem vt pleriqꝫ faciūt q̄tidie dicēt. Si san⁹ suꝫ tot⁹ ac bñ ꝯplexiōat⁹ atqꝫ fortis q̄d op⁹ est medico cōseruāte nōne ipsa natura se sola sufficiēs ē cōseruare? De quorū secta fuit ille veronensis plini⁹ q̄ medicos animarū negotiatores ausus ē appellare. Quib⁹ dico ꝙ errāt profecto si regimen ꝯseruatiuū sue fortitudinis ac robotis a medico dirigēdū neglexerint: ꝓterea ꝙ talis gubernatio est vite vniuscuiusqꝫ necessaria cū corp⁹ nostrum quantūuis sanissimū facile irregulatū cadat i egritudinē: vt ipsa docet experiētia. Quod tñ nō esset nisi corp⁹ mutabile foret dicēte. Gał. in li. de ꝯstitutiōe artis medicatiue. c. x. Non em̄ indigeret corp⁹ arte ꝓcurāte custodito i eo. j. habitu: sꝫ hoc ipꝫ est cā in indigēdo ꝓcuratiua arte scꝫ: qm̄ diaforat ꝛ nō pmanet tale quale erat ante: qđ etiā voluit in tertio tegni cū ait. Quod si impassibile eēt et immutabile corp⁹ et semp maneret in optima cōpositione: tūc nihil indiget arte cōstituēte ipsum: qm̄ vero immutat et corrūpit et conuertitur nō seruās quā habebat a principio cōsistentiā procuratione scđm hoc indiget: ꝑpter hoc igit quot modis alterat corpus totidem et genera procurationis habebit: hoc est cōseruantiā causaruꝫ. Et post pauca subiūxit alteratur corpus a quibusdā ex necessitate: a q̄busdā ꝟo nō ex necessitate: dico autē ex necessitate q̄dē q̄b⁹ impossibi-

le est ipm nō approximare: nāq̄ semper incontinenti immorari et comedere: ꝛ bibere: ꝛ vigilare: necessariū est ei: gladijs vero et bestijs: nō necessariū est vti: vnde in priori q̄dē genere causaruz circa corp⁹ ars cōficit: circa vero scdm nequaq̄. Et postea enūerās has causas dixi eas sex eē: scilicet aer: mot⁹: quies: cibus et potus somnus et vigilia ināitio et repletio: et accidētia aie quoꝝ singuluz si indigēti corpori adducat: ꝛ in cōpetēti quātitate ꝛ qualitate salubre fit: nihil ꝟo idigēti oīno oblatū: aut nō incōpetēti mensura et quātitate egrum cōstituitur: hec Gal. ad literā. Que fuit etiā sententia Aristotelis in. xix. ꝓblematū. problemate. xxxviij. dicentis. Laborātes et bibētes et comedētes ordinate saluam⁹ ꝛ augemus naturā et virtutē: inordinate aūt rumpim⁹ et stupefacimus ipsaz. Que autē sit hmōi ordinatio nō est possibile scire nisi a peritissimo in hac arte: et ꝑpterea est necesse vt medic⁹ sapiēs qualis est: quē supradixim⁹ ꝑ tali regimine necessario habeat: et ꝯtinue ex suo sapiēti consilio gubernet. Et ipe diriget oīa q̄cūq̄ scripta sunt in hoc libro: ꝛ appropriabit ea ꝯplexioni: etati: ꝯsuetudini: regiōi: et ceteris talib⁹ dñi sui in debita ꝛ sibi ꝓportiōata q̄titate: et qualitate: q̄ ꝟo ꝑpter impotētiā medicū ꝯtinue in domo sua nō poterit habere hūc saltē librū sibi emat i q̄ regimē omne tradit sanitatis et ipm legat persepe et obseruet q̄cūq̄ legerit tanq̄ maxime in sui salutē necessaria prout illustres antiquoꝝ scripserūt: quoꝝ snias ꝛ ꝟba in ꝓpria forma apposui vt q̄ lectores mee iuuenili nō crederēt etati dictis sapiētū allegatis fidē adhiberēt. Scribā igit prio de aere et de ei⁹ annexis: deiñ de exertio: postea de cibis ꝛ potibus ꝛ sic de alijs successiue scdz qd supra dictū ē de mēte Gal. vt vnusq̄sq̄ intelligat quot et quāta sint in eis obseruāda in sue sanitatis custodia. Cum quib⁹ si recte gubernauerit ꝓculdubio nūq̄ medicinis indigebit: sanusq̄ p suas discurret etates vsq̄ ad suū vite terminū quē preterire nō poterit iuxta illō. Cōstituisti terminos ei⁹ ꝛc. Qd ei ꝯcedat ops ac sublimis oiz rex. creator trin⁹ ꝛ vn⁹. Amē.

¶ Capitulum decimumsextum ostendit q̄ aeris dispositiones considerande sint ratione multorum ex eis prouenientiuz nocumentorum.

Volēs medic⁹ sanitatē sui dñi ꝯseruare dz postq̄ ea q̄ supra dixim⁹ examiauerit cōsiderare aeris illius regionis dispositionem et qualitatē: et q̄cūq̄ alia sibi ptinētia: iuxta sniaz haliabatis in quinto Theorice. c. ij. dicentis. Necessario inheret medico aeris agnoscere habitudines singulis tpib⁹ et singulis locis causas etiam quibus immutatur. Qmod etiam sensit hippocrates in libro de aere et aqua dicēs. Si quis ad medicine statū accedere curat: necesse est pri⁹ vt anni tēpora et que in eis generātur attēte requirat ꝛ idē in libro de lege ait. Cōgruit enim si q̄s dz medicinalē sciētiā vere doceri pticipē eē nature discipline doctrine loci: aptitudinis laboris et tēporis. Et ꝑpterea Gal. i libro de sectis inquit. Rōnabilis medicus dz scire naturas hominū: aquaꝝ

locoꝝ ⁊c. Auic. quoqꝫ i.ij.j. sic ait. Medicus dꝫ scire temporū diuersitatē q̄ i vnoquoqꝫ climate ꝯmoueri solet ꝑ naturā eīn tēpoꝝ anni stat sanitas plusqꝫ ꝑ alias causas. teste Auerroi i.ij. colliget. c. vltimo. Et propterea de his oib⁹ dicendū est. De aere igit̄ in primis inchoantes dicem⁹ ꝙ duplex existit: purus. s. et impurus. Pur⁹ eīn qd ē elementū est corpus simplex cui⁹ naturalis locus ē vt sit supra aquā et sub igne: cui⁹ natura calida est et hūida ⁊c. vt Auic. inquit in pria primi: et hūc aerē nō habemus. Alter vero impur⁹ aer existit: ⁊ est hic quē inspiram⁹ ⁊ respiram⁹: de quo Princeps ait in.ij.j. doc.ij.c.ix. Aer q̄ nos circūdat nō est purus: sꝫ est corpus in sua substātia cōmixtū ex aere certo et ꝑtibus aqueis vaporosis: et ꝑtibus terreis in fumo et nubib⁹ surgētib⁹ et partibus igneis etiā et hui⁹ aeris dispositiones dꝫ medic⁹ cōsiderare. vt voluit hippocrates loco superius allegato dicens. Cum medicus tēperantiaꝫ aeris tēporumqꝫ discordiā ꝑnotauerit: scientia sua semꝑ erit vtilis ad sanitatis ingeniū: in curandis quoqꝫ egritudinibus confert dicēte Gal. in tertio libro de ingenio sanitatis. c. viij. in morboꝝ curatiōe inquirendū est aeris cōplexiōes eo ꝙ afficiunt corpus sicut medicina: imo etiā plus cū nobis cōtinue adhereat: nec eius alterationē fugere possim⁹. vt idē inq̄t in tertio Terapētice. c. v. cuꝫ ait. Alias quidē materias et eligere et fugere possumus: an autē materiā q̄ ex continente nos nō possibile est fugere sꝫ necessarium est vti ea que est presens qui licet frigidus sit in ꝯplexione ꝯparatiōe spiritus innati: vt dixit Auic. in.ij.j. do.ij.c.ij. Cū ꝓhibeat spm ne ad igneitatem conuertatur: ex qua ad malitiā ꝑueniat existens elementum nostroꝝ corpoꝝ ⁊ spirituum: et emanatio nostris adueniens spiritibus: et cā melioratio nis eoꝝ vt tēperās: vt idē dixit vbi supra. Tamē eius frigiditas non peruenit apud nos in terris habitatis tanta quin aliquo mō resoluat: imo in oib⁹ resoluit dispositionib⁹ ꝓpter illud quod in eo existit de virtute solis ⁊ stellaꝝ vt idē refert loco allegato. Quod etiā voluit Gal. in quarto de accidēti ⁊ morbo. c. vij. cū inq̄t. Aer q̄ vicinus est cuti dissoluit membra sub cute existētia ita ꝙ inaniunt. Sua igitur caliditati naturali et quādoqꝫ accidētali aer nos resoluit cuꝫ calidus sit: vt ꝓbat Conciliator i sua decima quarta differētia. Et plus nocet q̄ꝫ cibi et potus: vt idē ostendit rationibus et autoritatibus in differētia. cxiiij. Et propter hāc causam dꝫ medicus in cōseruatiōe sanitatis suas optime qualitates considerare: ⁊ nocentes ei⁹ dispositiones vt corrigere et rectificare possit q̄ inconuenientes sunt et bonas eligere.

¶ Capitulum decimumseptimum docet cognoscere q̄s aer bonus sit eligēdus: ⁊ q̄s ma.⁹ existat fugiendus.

NOn est dubiū supradictoꝝ rōne ꝙ qui suaꝫ vult ꝯseruare sanitatē vt in bono aere viuere debeat. Quis ꝟo bon⁹ et q̄s malus sit in hoc capitulo dicenduꝫ est vt vnusquisqꝫ bonum ac laudabilē a nō bono possit distinguere. Incipiamus igitur cuꝫ Principe nostro Auic. in.ij.j. dicēte. Aer q̄dē bū est tēperat⁹ ⁊ cla-

rus: neq; substãtia extranea complexioni spũs cõtraria ei admiscetur: est sanitatẽ efficiens et ipsam cõseruans: cũ vero est econtrario cõtrarium operatur: ⁊ infra subiunxit. Aer bone substãtie est ille cui nõ admiscetur ex vaporibus: neq; ex fumis res extraneã ⁊ q̃ discoopertus est celo: neq; cõstrict⁹ in parietibus siue muris qui permanet clarus longinquus a loco in quo oriũtur cauies ⁊ eruca aut nuces aut ficus: ⁊ ab olerib⁹ putridis: ventis bonis insufflantib⁹ discoopertus. Cui cõcordat haliabas i quinto Theorice. c. x. dicẽs. Aeris cõplexiõis immutatio ꝑpter vapores hmõi est: si em̃ habitatio sit in loco i quo stagna ⁊ paludes sint oleraq; ⁊ arbores putride: sessioq; in speluncis aut domibus plurime humiditatis ⁊ mucidi aliĳsq; talibus que aerẽ alterant ⁊ corrũpunt eius loci popul⁹ multorũ est morborũ putridarũq; febriũ q̃ multe i eis emergũt: colores eorũ in croceũ mutãtur: nec cibos digerũt bene: ⁊ vires hñt paucas ⁊ debiles: ⁊ mẽbra eorũ eneruata. Quod etiam sensit Galenus in primo de regimine sanitatis cũ inquit. Bonus aer est qui certissime est purus est aũt talis qui neq; stagnorũ: neq; paludũ euaporatione turbatur. Aer itaq; bonus vt Princeps voluit vbi supra: est ille q̃ nõ est retẽtus in terra profunda: qui cito calefit cũ sol orit̃: ⁊ cito infrigidat̃ cũ occidit: neq; est strictus inter parietes qui parum est ꝙ fuerũt constructi et nondum integra ad ꝑfectã siccitatẽ deuenerunt: neq; suffocat guttur cũ attrahit̃. Aer vero malus erit qui oppositas iã dictis cõditiones habuerit: vt q̃ distẽperat⁹ fuerit valde i qualitatibus suis. Nã calidus aer dissoluit ⁊ laxat: si caliditas ei⁹ multa fuerit ⁊ colorẽ efficit citrinũ ⁊ resoluit qđ de sanguine ad exteriora trahit: ipse quoq; multũ efficit sudorẽ ⁊ minuit vrinã ⁊ digestionẽ debilitat ⁊ sitim facit. Et i. ix. c. doct. ij. sic ait de eo. Calefacit iũcturas ⁊ laxat: ⁊ hũores resoluit: ⁊ spm̃ deĳcit ⁊ ꝟtutes: ⁊ ꝓhibet digestionẽ ꝓpterea ꝙ calorẽ innatũ occultũ resoluit: qđ instrumẽtũ aĩe existit ⁊ nature. Aer quoq; distẽperatus infrigiditate multũ nocet debilibus imbecillẽ eorũ calorẽ cõgelãdo: porosq; cõstipãdo multis infert nocumentũ dicẽte Auicẽ. vbi supra ꝙ hmõi ẽ mortificãs ⁊ multũ cõtinet materias ⁊ facit catarrũ: ⁊ debilitat neruos: ⁊ tracheã arteriã magno ĩpedit nocumẽto. Aer etiã humid⁹ cutim lenit ⁊ corpus hũectat: sicc⁹ vero denigrat cutẽ ⁊ eã exsiccat. Sic igit̃ aer q̃libet distemperat⁹ aliquo mõ nocet vt Princeps dixit loco allegato. Similiter aer turbatus tristificat aiam ⁊ cõmiscet humores: vt idẽ refert in eo loco. Quod sensit Galenus i primo de febribus ad glauconem. c. j. dicens. Lucidus nimis ⁊ calid⁹ locus relaxat corpus. Frigidus aũt ⁊ obscurus cõstringit: mediocriter autẽ ex his temperat⁹ mulcet: oblectat: ⁊ tẽperat. Et ideo concludendum est cum eodẽ in quinto de regimine sanitatis dicẽte. Malus aer est q̃ ex putrefactione animalium: vel olerum: vel leguminũ: vel stercorũ inquinatur: ⁊ q̃ nebulosus est ꝓpter fumũ vł stagnũ vicinũ. Debet ergo aer boni odoris esse: ⁊ ꝓpterea aer ꝓpinquus flumini in quo linũ ⁊ huiusmodi macerant̃ est illaudabilis eo ꝙ turbid⁹ humidus: et fetidus: ⁊ propterea fit

causa malarū febriū ꝛ pestilētie quā docꝫ: vt Auicen. voluit in prima quarti. tractatu. iiij. Expssius sūt id i. ij. tractatu eiusdē quarti sensisse vr̄ cū inquit. Qd̄ putredo fit qn̄qꝫ ꝓpter dispositiões extrinsecas ex aerib⁹ malis: sicut ē aer pestilētie ꝛ aer lacunaꝝ ꝛ locoꝝ infusoꝝ in q̄b⁹ madefiūt res: vt linuz ꝛ aspaltum: fugiatur itaqꝫ talis aer omnino: ꝛ ille eligat̄ q̄ oibus melior existit q̄ est clar⁹: ꝛ est subtilis in quo neqꝫ multi existūt vapores: neqꝫ quiet⁹: neqꝫ ꝑfocatus inuenitur: sed venti boni veniētes ad ipsum cōmouēt euz atqꝫ attrahitur delicat⁹ sentitur q̄ velociter post solis occasum infrigidat̄ vt Rasis inquit in almāsoris. iij. capitulo vigesimo q̄nto.

¶ Capitulum decimū octauum ostendit locū: sitū ꝛ conditiones eligende habitationis pro sanitatis conseruatione.

Postq̄ꝫ igitur bonū aerē a malo sciuerim⁹ secernere vt supra dictū est debet vnusquisqꝫ suā volēs cōseruare sanitatē bonū aerē eligere malumqꝫ euitare: atqꝫ i bono aere suā reperire habitationem. Que ꝑ posse has habeat ꝯditiões vt sit remota ab olerib⁹ malis ꝛ a locis putridis vt ꝓ̄tactū est: alr̄ eīn in bono aere nō existeret. Deīde oportet vt sit i loco ciuitatis sane altiori: eīn loca habitabilia alta ꝓducūt hoies sanos ꝛ fortes: labores multū patiētes ꝛ diu viuentes: quēadmodū per opositū in locis habitabilib⁹ ꝓfundis morātes ꝛ vaporositate existūt multa ꝛ epatis hn̄t debilitatē: vt dixit Auicē. in. ij. i. doc. ij. c. x. Multoqꝫ diffusius. Haliabas in quinto theorice. c. nono cuz ait. dico q̄ regiones alte ꝛ elateꝛ loci similiter eoꝝ aer est clar⁹ ꝛ frigide cōplexionis. Uētus eniz borealis illas ab altis ꝓflat locis. Et iō popul⁹ inhabitans est decēs facie: ꝛ coloris fortis: sanus paucoꝝ morboruz: corporaqꝫ eoꝝ hoiz magna: aerē enim rēspirāt claruz qui ab altis venit locis: vn̄ viri sunt amicitie ꝛ mansuetudinis ꝛc. Ecōtra aūt se hn̄t qui in profundis inhabitant locis vt idē diligēter scripsit ibidē. Quorū oia causa q̄dez ꝛ ratio ē qm̄ loca alta sunt euētabilia ꝓfunda aūt minime. Habitantes aūt euentabiles regiones ꝛ loca tarde senescūt: in palludestrib⁹ vero velociter: vt placuit magno philosopho Aristotele: i decimoquarto ꝓblematū: ꝓblemate septimo. Cū q̄ ꝯcordare videt̄ Rasis in primo libro suoꝝ aphorismorū dicēs. Nō euadit homo qui mari vicin⁹ existit ꝛ lacunis vt ꝓlonget̄ in etate nec a debilitate mēborū nec ab amissione luminis ꝛc. Sit itaqꝫ loc⁹ habitationis altiorq̄ꝫ esse possit. Sz si quis obijceret: hoc verū esse nō videt̄: ꝓpterea q̄ quāto loc⁹ altior erit tāto calidior cū soli magis ꝓpinquus ꝛ ignis elemēto existat. In locis aūt calidis habitātes digestiuā habēt debilitatē: ꝛ cū in eis magna sit resolutio minuit̄ eorū humiditas ꝛ cito ipsis aduenit seniuz: sicut habitantibus in terra nigrorū accidit: quibus aduenit seniū annis triginta ꝛ coꝝ corda sunt timida ꝓpterea q̄ multū spirit⁹ resoluit̄ vt iquit Auicē. vbi supra: nō igit̄ loca alta cōuenire vr̄. Quib⁹ respondeo q̄ totū ex altitudine loci oppositū cōtingit nec

est sicut dictum est: cũ plus faciat ad refrigeriũ altitudo q̃ ꝓfunditas ratione distãtie reflexorũ solis radiorũ ⁊ ratione vẽtorum ibi magis q̃ in humili loco spirãtiũ. Et q̄ ita sit patet per Auicẽ.i.ca. octauo. dicentem. Locus qui est profundus est calidior ⁊ locus altus semper est frigidior. Quod etiã docet experiẽtia cũ media regio aeris sit frigidior causans in estate q̃ calidissimas grãdines et huiusmodi. Locus igit̃ altus erit frigidus magis q̃ ꝓfundus. Et ꝓpterea magis faciens ad sanitatẽ cũ dicat Princeps loco superi⁹ allegato. Qd in locis habitabilib⁹ frigidis morãtes sunt fortiores ⁊ audacie maioris ⁊ meli⁹ digerẽtes ⁊c. Debet etiã habitatio siue dom⁹ in tali loco fabricata has etiã duas habere cõditiones quarũ prima ẽ vt naturaliter per montẽ aliquẽ aut ꝑ aliã hui⁹ terre eleuationẽ: aut artificial'r ꝑ parietes ⁊ talia sit v̄sus meridiẽ ⁊ occidentẽ coopta discoopta vero suas habẽs fenestras v̄sus orientẽ septẽtrionẽ. Cui si vicinũ fuerit flumẽ bone ⁊ laudabilis aq̃ tãto melior fiet iuxta sententiã Auic. vbi supra .s. c. octauo dicẽtis. Ciuitates magis tẽperate ex parte mõtiũ sunt q̃ ab oriẽte discooperte sunt ⁊ a septẽtrioẽ: ⁊ coopte ab occidẽte ⁊ meredie. Qd ẽt voluit. Rasis in tertio Almãsoris capitulo vigesimo sexto dicẽs Ciuitates meliores sunt ⁊ tẽperatiores que cũ ab oriẽte sint discoopte: ab occidẽte coopte inueniunt̃. Et idem est iudiciũ de domo vna vt patet ꝑ ipm̄ Auicen. infra in. cap. quinto dicẽte. Oportet vt fenestre ⁊ porte sint oriẽtales: sitq̃ illud vnde magis sollicitari debes vt vẽti oriẽtales stricturas ingredi valeãt vt sol ad vnũ quẽq̃ locũ itrare queat qui ibi existit qm̄ ipse est q̄ aerem rectificat: ⁊ subdit. Uicinitas q̃q̃ aquarum dulciũ mobiliũ currentium mũdarũ ⁊ que hieme infrigidant̃ ⁊ estate calefiunt ⁊ diuerse ab eis q̃ occultant̃ scilicet puteales est res cõueniens ⁊ adiutoriũ prebẽs .s. habitationi. Et licet ipse non expresserit de fenestris versus septẽtionem requisitis id tamẽ intelligendũ est per ea que de vẽtis septentrionalibus ⁊ vtilitatibus eorũ dixit: vt infra patebit cum de ventis mentionem faciemus. Ueruntamen si cõparentur inuicẽ facies oriẽtalis ⁊ facies septẽtrionalis habitationis ꝓcul dubio vtilior ⁊ magis necessaria erit oriẽtalis: vt etiam sensisse videt̃ hippocrates in libro de aere ⁊ aqua. capitulo secundo dicens. Urbs que ortu posita securior est: q̃ q̃ in septẽtrione est: vel in calidi vẽti statu posita: i illa est calor ⁊ frig⁹ minora ⁊ sicciora. Morb⁹ quoq̃ minor ⁊ leuior nec nõ ⁊ aq̃ que secũdũ solis est ortu clara ac leuis existit: aer vero ibi nũq̃ grossus habetur ⁊ nimirum presentia solis prohibetur ⁊c. Et post pauca dixitq̃ habitantes in tali loco facies habent perpulchras: et lenes et colores perlucentes splendidos voces claras et acutas ⁊c. Sic igitur talis habitatio orienti exposita ab omnibus approbatur: causa autem huius et quare non sit exposita meridiei vel occidenti in sequenti capitulo declarabitur. Quare ⁊c.

¶ Capitulum decimũnonum reddit causam eorum que dicta sunt in superiori capitulo et bonitatem et malitiam ventorum ostendit.

De bonitate ⁊ malitia ventorum.

Sed cū oporteat me dicū studiosuz eē vt nō aliq̄d dicat absolute teste Galeno in vj. aphorismorū cōmēto.xvj. Jdeo dicere nō sufficit ꝙ ita sit vt supra sz oportet causam dictorū in supioribus assignare iuxta illō philosophi i.viij.phisicorū textu cōmēti.xv. Enūcians aliquid nō debet tātummodo asserere ꝙ ita sit sed causaz dicti exprimere inducēdo aut demōstrando quā ob rē causam assignemus iam dictorū scz. Quare habitatiōes versus meridiē fabricate fenestras hn̄tes illi expositas similiter ⁊ que versus occidētē nō approbētur licet ꝗ plures ⁊ facte sint ⁊ idies a bonis etiā architectorib⁹ fiāt vt forsitā lucidiores sint tota die ob oppositaz eis solis p̄sentiaz. Nō intelligūt tamē ꝙ cum sol tales habitatiōes supflue calefiat: reddat eas insalubres: cū loc⁹ calid⁹ nimis: non pauca vt in p̄cedentibus dictū est in corp⁹ humanū ꝓducat nocumēta: cū morantes in eo mēbra habeāt lassa ⁊ d̄bilia ⁊ sensus graues ⁊ desideria cōedēdi ⁊ bibēdi debilia ⁊ stomachus ⁊ capita grauia ⁊c. vt.i.x.c. dixit Auic. vbi supra. Et hec ē prima rebrobationis earū domorū ⁊ habitationuz causa. Scd̄a vero ex parte vētorū in eas flantiū accipitur. Naz ea q̄ meridiei dom⁹ est exposita facile ventū meridionalē recipit q̄ austrinus a medicis nūcupat mal⁹ ⁊ morbosus existēs: domū ⁊ habitantes cōsimiliter efficit ꝓpterea ꝗ venientes a locis siccis ⁊ calidis vt Aristo. inq̄t in.ij. Metheororū. Trāsiens sup maria vapores: ⁊ hūiditatē illaudabilē acq̄rit ⁊ ꝓpterea vēti tales grauāt audituz caliginosi existētes caput grauātes pigri dissoluētes ⁊ multa alia mala faciētes: vt dixit hippocrates in.iij.aphoris.vj. cui ɔcordat Rasis in.iij.almāsoris.ca.xxv.di. Uentus a polo veniens meridiano corpa dissoluit sensus turbat atq̄z dolorē capitis ⁊ oculoꝝ egritudinez facit: epilepsiā quoq̄z an cōsueta tēpora accelerare facit: febres itidē parit propter suaz putredinem: et concludit: est etiam plus omnib⁹ ventis egritudinez parat⁹ inferre: a quib⁹ princeps in.ij.j. videt accepisse cū ait. Uentus meridionalis lassat fortitudinē: ⁊ apit poros: ⁊ turbat humores ⁊ egritudinē efficit ⁊ debilitat ⁊ facit febres putridas ⁊c. Quod nō facit ꝓpter aliō nisi q̄ scd̄z plurimas ciuitatū ē calidus ⁊ humid⁹: ꝓpterea ꝙ a locis calidis ⁊ supra mare venit iō lassat: dixit idē vbi supra: sz in.c.viij. Et ꝓpterea cōcludendū est etiā cū Aristo. in p̄ma ꝓblematū ꝓblemate.xxiiij. dicēte. Quod in ventis austrinis hoies grauius se hābēt ⁊ impotētius. Et ob hāc causam venti tales domos meridiei expositas faciūt salubres. Similiter ⁊ occidētales reprobant cū frigidi sint ⁊ humidi ⁊ in pluribus locorū sint causa pluuiarū in eis cōtingētiuz teste Auerroi in cāticis ⁊ in eorū cōmento.cx. Et ꝓpter hoc faciūt aerē grossum vt idē ait ibidē. Et fuit sn̄ia Auicēne.in.ij.j.c.viij. dicētis. Occidētales venti sunt humidi q̄m super maria transeūt: ⁊ quia sol eos suo diuersificat motu ideoq̄z nō tm̄ resoluit eos sol quātum orientales. Quod etiā sensit Rasis in.iij. Almansoris.ca.xxv. dicēs. Uentus qui est ab occidente deterior et grossus magis existit. Et propter facies occidenta

lis habitationis nō approbatur. Quēadmodū septētrionalis: rōne vētorū borealiū q̄ corroborāt indurāt: et q̄ manifeste sluūt phibēt: digestiuā fortē efficiūt et aerē putridū sanāt: vt idē inquit Princeps vbi supra. Qḋ accipit a Rasi loco supius allegato dicēte. Uēt⁹ a polo veniēs septētrionali a pte videlicet minoris vrse: frigid⁹ est et sicc⁹ corpora afficiēs dura et reddēs robusta sensus quoq; atq; caput leuia facit et ipse etiā omnib⁹ ventis melior existit: et pl⁹ putrefactionē prohibet licet quādoq; tussim faciat et hoc qr frigidus est et sicc⁹ et secū odorifera portās sicut austrin⁹ humid⁹ est: et qḋ fert secū abomiabile est et grauis odoris teste Isaac i vniuersalib⁹ dictis. c. viij. dicēs. Boreas eñ si flauerit corpora cōfortat et indurat spirit⁹ clarificat et humores cerebri sanat. et sens⁹ mūdificat et subtiliat. motū cōfortat. appetitū auget: digestionē corroborat et c. Sicut auster corpora lassat et neruos humores cōturbat et spūs ac sensus vnde grauitatē parit audit⁹: defectū visus pigritiam nutrit motum eneruat et c. Que fuit sententia hippocratis vbi supra dicētis. Qḋ exvēto boreali corpora reddunt fortiora: et bene mobilia et bene colorata et c. Et ideo bonū est et salutiferū q̄ habitatio p fenestras septentrioni exposita tales ventos boreales recipiat et p eos purget et stabelet lōge etiam melius vt ventos orientales assumat q̄ calidi sunt et sicci aerē clarificantes et ipsum subtilē efficientes: vt Auerrois inqt cōmēto cātico. allegato. Auicē. et i. j. ij. sic ḋ eis scripsit. Orientales q̄dē vēti iter caliditatē et frigiditatē sunt tēperati et occidētalib⁹ saniores qḋ sensit Rasis in almāsoris capi. prenotato cōcludēs deinde q̄ vētus qui ab oriēte ad nos tēdit, melior est aliijs qm̄ tēperate cōplexiōis existit: et corpora in eo tēperata sunt media et sana: vt dixit haliabas loco et c. pallegatis. Propter has itaq; causas rōnabilr dictum est q̄ habitatio discoopta eē dz ab oriēte et a septētriōe ratiōe tēperātie solis: et laudabiliū vētorū. Coopta vero ab aliijs pp̄ter oppositas causas et c.

¶ Capitulū. xx. ostēdit quomodo rectificād⁹ et alterād⁹ sit aer in oī anni tēpore atq; qualiter viuendū sit in vere: estate: autūno et hieme.

Posset mihi q̄spiā dicere si tm̄ aeris q̄litas magnifacis q̄ dicere nō dubitasti q̄ vēti q̄dā q̄ etiā raro pflāt summope sint vitādi vt meridionales et occidētales q̄bus obstare poterim⁹ cū vitreatis fenestris et talib⁹: aut omnino domos eligendo habentes facies suas versus alias ptes vt docuisti. Sz q̄d dices de aeris impssiōe naturali annuatiz facta ab estate q̄ calida ē et sicca humores resoluēs vt dixit Priceps in ij. j. doc. ij. c. iij. et hippocrates in lib. de aere et aqua et propterea ipse extraneus calor dominator pp̄ter qḋ putrefiūt magis oīa in ea quā in hieme vt Aristo. ait i. ij. problematū problemate. xxxiij. Et cum humores resoluantur et virtutes debilitent̄ et operatiōes naturales causa multe resolutionis intantum q̄ humores fiunt cinis vt pnceps ait vbi supra: q̄d in ea faciēdū sit postulabit: tidē. Nūq̄d medicinali aliquo hec possit prohiberi: qualitasq; estatis

⁊ impressio talis remoueri. Sil'r
in hieme frigida est ⁊ humida vt
flegma in nobis teste Gal. in. j. de
febrib⁹ ad glauconē. c. ij. ⁊ hippo
crates loco ꝓallegato ī qua san-
guis minuit̄ et flegma auget̄ vt
dixit Auicē. in. ij. j. Et plura etiā
alia fiant in ea nocumenta sue su
perflue frigiditatis ⁊ humidita-
tis rōne ꝑsertim in debilib⁹ ꝯple
xionibus ⁊ in corporib⁹ paucam
carnē habentib⁹ quid sit in ipsa
faciendū qūo ne sua impressio sit
fugienda exposcet aliq̄s vt dixit.
Cui respōdebo ꝙ in rei veritate
difficili⁹ est hec talia subterfuge
re q̄ȝ ventorū ⁊ solis impressionē
eo ꝙ modo quodam vniuersali ⁊
diuti⁹ durent q̄ȝ ea que in prece-
dēti. c. dicta sunt. Tñ ⁊ his pro-
posse omni erit obuiādū cū ꝯtra-
rijs alterādo aerē meliori modo
quo nobis erit possibile in estate
q̄dē vt Princeps ait in. ij. primi
doc. v. c. j. Minuēdo ex cibis ⁊ po
tibus ⁊ exercitio ⁊ maneat tūc hō
quietus: ⁊ extinguētia bibat ⁊ si
potuerit semꝑ in vmbra moret̄ ⁊
loco cooꝑto: irorādo etiā habi-
tationē cuȝ aqua fontis frigida.
Et si potēs sit cū aqua violarū:
neufarꝫ: endiuie: lactuce ⁊ similiū.
Sil'r aspgēdo follia plātarū: fri
gidaꝝ ⁊ hūidaꝝ vt sūt folia vitis
⁊ lactuce ⁊ portulace ⁊ similium.
Itē cū florib⁹ ⁊ fructib⁹ frigidi.
In hieme ꝟo ecōtra cū calidis ⁊
siccis odoriferis faciēdo ignē ex
lignis laudabilib⁹ ⁊ suffumigijs
⁊ talibus cauēdo se ab immenso
frigore: precipue vero flante bo-
rea qm̄ vt bene dixit noster Plati
na ⁊ est antiquoꝝ ex plurib⁹ hic-
inde locis recollecta: vt i nimio ca
lore cōcoctio interimit̄. Somnus
aufert̄ resoluitur corpus: ac mēs
iacet ita nimio frigore hebetātur
sensus ⁊ destitutū prope fomēto
naturali stupet ingeniū. ⁊ subdit.
Igne itaq̄ eo tpe anni. s. hieme
fouēda sunt mēbra: nō tñ diu fo-
co inherēdū ne ⁊ corp⁹ pigrescat
⁊ debilitet̄ ingeniū ⁊ malis vapo
rib⁹: ꝙ fieri solet: cerebrū replica-
tur attractis ꝑ ignē ad caput hu
moribus quos greci catarros ⁊
reumata: nostri aūt flores ⁊ distil
latiōes appellant. Et vt vno oīa
cōprehēdā verbo a frigidis om-
nibus tūc abstinendū ac calidis
⁊ siccis vtēdū est: res grossiores
⁊ ad digerēdū duriores comedē
do: ⁊ pl⁹ se exercitādo q̄ȝ in alijs
quibuslibet anni tpib⁹ iuxta sen-
tētiā Auicēne in tertia primi do-
ctrina quinta capitulo primo di-
cētis. In hieme multū laborare
debēt: ⁊ copiosius comedere nisi
fuerit meridionalis scȝ calida: nā
si sic fuerit exercitiū erit augmē-
tandum ⁊ cibus minuēdus. Opȝ
preterea vt triticū panis hiemis
sit fortioris soliditatis q̄ȝ panis
estatis. Et sil'r illud qd̄ est de car-
nib⁹ ⁊ q̄ sunt sicut ipse. Et vt sunt
olera q̄b⁹ vescunt̄ sicut caules ⁊
sicla ⁊ apiū ⁊ nō attriplices neq̄
blitis ⁊ portulaca: neq̄ scario-
la ⁊ silia. In autūno ꝟo cauēdo a
coitu ⁊ ab oībus alijs exsiccanti-
bus ⁊ a fructib⁹ illi⁹ tpis. In ve-
re aūt a calidis ⁊ humidis absti-
nēdū. Et sic caliditatibus tēpoꝝ
excessiuis cū ꝯrijs erit obuiādū.

¶ Capitulū. xxj. ꝯtinuat dictis
dicenda ostēdēs quid sit exer-
citiuȝ ⁊ quid eius oppositum.

POstq̄ȝ medic⁹ aerē
atq̄ habitationem
salubres ac domi-
nō suo conueniētes
inuenerit debet ⁊ ei
competens exercitium ordina-
re dicente Gale. in libro de diuiso-

latione continua: q oportet penitus eũ q̃ vult custodire sanitatẽ ad duas res intẽtionẽ suã dirigere: quarũ vna est ad corpus cũ cibo cõueniẽte loco eius qd dissolutũ est de ipso: et de hoc nos post ea dicem⁹. Alia est mundificatio ab ipso ei⁹ qd gñatũ est de superfluitatib⁹ ciborũ: ideo dicamus q cum per exercitium balneũ et huius natura corporis iã dictis sit solita euacuare superfluitates ꝓpterea cõueniẽs est vt predixim⁹ q medic⁹ electus faciat dominũ suum exercitare cõsiderans illud Rasis dictum in almãsoris quarto capitulo primo sic scribentis. Sanitas cõseruatur bonitate mẽsurationis motus et quietis atq comestionis et pot⁹ etc. Quod sensit Galenus in secũdo de regimine sanitatis: capitulum primũ dicens. Si volumus custodire optime sanitatem incipiam⁹ a laboribus: deinde sequantur cibi et potus deinde somni: deinde si vsi sint venereis venerea. Et hec omnia sint moderata. hec ipse. Hũc processum igitur obseruabimus deinceps: quia primo de exercitio et cõsiderãdis circa ipsum scribemus deinde de cibatione et cibis omnibus: postea vero de potu et sic de alijs successiue. Verũ cum dicat Aristo. in. xxi. problematum problemate. xj. q omne iuxta cõtrarium magis videtur contrarium. et in tertio de anima textu cõmenti. xxv. q vna pars contrarietatis seipsam et alteram sufficiens sit iudicare sicut rectum quod iudex est sui et obliqui: vt in primo dixit eiusdem a quo commẽtator Auerrois accepit in tertio ꝑallegati libri cõmento. xxj. cũ inq̃t q oppositũ intelligit ꝑ suũ oppositum. Cũ igit ita sit mihi videt q volenti tractare de exercitio debeat et cõueniẽter tractare de suo opposito. scz de quiete: et q ita est q cũ q̃s vult aliquid inuestigare oportet vt nomẽ eius diffiniat vt dixit Gal. in primo de ingenio sanitatis capitulo q̃nto. Et fuit sententia Aristo. in primo posteriorũ dicentis. Ante omnem demõstrationem oportet ꝓcognoscere q̃d est et q est etc. Diffinire igit oportet vnũ quodq istorũ si de eis aliquid ratiocinari vel demonstrari voluerimus. Quoniã tũc asserimus rationẽ cũ diffinim⁹ aut demonstramus: vt philosophus ait in primo de anima textu cõmenti xlviij. Diffiniẽtes ergo exercitiũ primitus dicemus cum Auicẽna in tertia primi doctrina scda capitulo prio. Exercitiũ est mot⁹ volũtarius ꝓpter quẽ hanelitus magnus et frequẽs est necessarius. et istud videt sensisse Gal. in secũdo de regimine sanitatis cap. primo dicẽs. Exercitiũ ẽ mot⁹ vehemẽs intm̃ vt alteret respirationẽ i magis vl' min⁹ veloci⁹ vl' spissi⁹. Auerrois ꝟo in sexto colliget sic ipsũ descripsit. Exercitiũ vniuersal'r ẽ mẽbroꝝ mot⁹ aliqua volũtate et hoc fit ꝓprie i mẽbris motũ volũtariũ hñtib⁹. Sz Fulgẽti⁹ volens exercitij iuuamẽta et vtilitates explicare sic ipz diffiniuit. Exercitiũ est hũane vite ꝯseruatio: caloris naturalis lima et exercitatio dormitãtis nature supfluitatũ ꝯsumptio: ꝟtutũ roboratio: tpis lucrũ: ocio inimicũ. iuuẽtutis debitũ: senectutis gaudiũ: ille ergo sol⁹ se ab exercitio abstineat q̃ sanitatis gaudio vult carere. q̃ descriptiões lz in ꝟbis differãt in vna tñ snia ꝯueniũt dicẽte Gal. i prio de ingenio sanitatis. c. vj. q vnũ q̃dq diuersis diffinitiõib⁹ põt diffiniri in

verbis tñ differētibus ⁊ non in significatione ⁊c. Ex q̄b⁹ satis hñri potest q̄d sit quies et priuatio exercitij tamē dicemus cū Aristote. in octauo phisicorū textu commēti. vij. dicentis. Quies nihil aliud est nisi priuatio mot⁹ vt in presenti proposito spectat priuatio exercitationis et laboris. Que ociositas potest appellari ex q̄ tot et tāta: cum superflua fuerit in corpus: ꝓueniūt nocumenta quod ⁊ quātas exercitium potest afferre vtilitates. Postposito igitur exercitio et ei⁹ differentijs que quinquagintaquinq̄ sunt: vt declarat Cōciliator: in differētia. cxviij. de q̄bus nihil intendo dicere. Nec de omnib⁹ speciebus eius q̄ fere sunt infinite. vt Auicēna dixit in tertia primi: scribemus: ſ tantū quod magis vtile videbitur ꝓsequemur de quiete itaq̄ in primis agamus: deinde de exercitio.

¶ Capitulū vigesimū secūdū ꝯtractat de nocumentis ex nimia q̄ete ⁊ ex ocio ꝓueniētib⁹.

Iuuamēta exercitatiōis clarius appebunt si prius nocumenta q̄tis ofendem⁹ q̄ et si innumerabilia existāt tñ in genere loquentes de ipsis dicemus in primis cum Auerroi in commento canticorum. clxxxiij. dicens. Quies et ocium infrigidant corpus: quoniā ex omissione mot⁹ augetur ⁊ magnificatur fumosa superfluitas super calorem naturalem: et ex ea sic extinguitur sicut ignis cum fumo premitur ⁊ supra ipsum dominatur: est em̄ necessaria calori naturali inspiratio sicut igni euētatio q̄d sensit Auicē. in textu dicēs. Quiete infrigidatur calor sicut ⁊ flāma fumo extinguitur: cum ita sit igitur q̄ quies infrigidet corpus verissima ē illa Isaac sentētia i vniuersalibus dictis capitu. xx. dicētis. Nihil inim̄icabilius regende sanitati existit q̄ᵐ ociositas et q̄es quod accepisse videt̄ Auerrois in sexto colliget cū inquit. Omnimoda quies corpis nō ingredit̄ viā sanitatis. ex quo satis liquet q̄ viā ingredit̄ egritudinis cum ad plures ꝑducat infirmitates et ad ethicā precipue senectutis dicēte Auicēna in tertia primi doc. scd̄a. capitulo primo. Exercitium relinquēs in ethicam frequenter incurrit quoniā membrorum debilitātur virtutes: propterea q̄ motum dimittūt qui innatum eis defert spiritū qui vite cuiusq̄ mēbri instrumentum existit ex qua ethica magna cum difficultate ⁊ in lōgo tempore vix potest sublevari cū dicat hippocrates i secūdo regiminis acutorum textu cōmenti. lj. Si corpora cōtra ꝯsuetudinē suā magis torpuerint quiete nō possunt statim ꝯfortari q̄ si quieuerint ⁊ requieuerint ꝑ lōgū tēp⁹ postea vero q̄ ad laboris exercitia fuerint translata malū ⁊c. Et ꝓpterea dixit Aristote. in p̄mis ꝓblematū ꝓblemate. xiiij. quies ventrē impinguat aliud vero corpus subtiliat: id est macrefacit: mot⁹ aūt ⁊ operatiōes oppositū operant̄: q̄ text⁹ vt nobis videt̄ sic est exponēd⁹: quies ventrē impinguat id est interiora corporis ex quiete plurib⁹ malis humoribus ⁊ frigidis replent̄: cui expositioni videtur cōcordare Auicenne sententia in textu cōmenti canticoꝝ cxlv. dicens. Ultima quies est inconueniens neq̄ est iuuamentum in vltimitate ei⁹: imo ipsa replet corpus humiditatib⁹ neq̄ dispo

nit corpus et aliquem cibũ: cuz ita sit ergo q̃ quies ad deiectionem perducat appetitus: et ad malarum humiditatũ repletionem que cũctorum morborum sunt semina et principium iure merito cum Aristotele cõcludendum est dicente: in.xiiij. problematũ problemate vij. q̃ putrescit quiescẽs quod autem est in motu aut omnino imputrescibile aut minus hoc patitur et quod videtur accepisse Ouidius in primo libro de ponto dicẽs. Cernis vt ignauũ corrumpit inertia corpus. Ut capiunt vitium ni moueantur aque. Cõcludẽdũ est etiaz cuz Galeno in libro de euchimia et cachochimia capitul.iij. dicẽte. Maximum enim est maluz ad sanitatis custodiaz quies corporis sicut maximum bonũ moderata motio. Cuius dicti rationem assignat ipse i libro de Tipoiectigatione et tremore dicẽs. Quies est corruptio corporibus quibus cõuenit moueri. Quomodo autẽ fit corruptio sic deduci potest corruptio ad putrefactionez sequitur: putrefactio vero ad malorum humoruz collectionẽ. Que collectio humorũ illaudabilium ex nimia prouenit quiete: igitur a primo ad vltimum. Quies fuit causa et principium corruptionis corporis: vt ex iam dictis patet. Et ppterea nullus quiescere dz hora qua rationabiliter exercendum esset: sic enim quies reprobatur et nõ absolute: q̃ ille metrificãs sensit cũ ait. Ocia nullus amet nisi sint cõiuncta labori. Nam nimia requie mortificatur homo.

¶ Capitulũ.xxiij. ostẽdit que sint iuuamẽta et vtilitates exercitij: in animã et corpus peruenientes.

Semper si vnum cõtrariorum est malum reliquuz est bonuz: quemadmodum dixit Aristo te.in postpredicamentis cap.scdo. Ideo dicendũ est q̃ quiete mala existẽte motum siue exercitiũ bonum esse: et sicut illa pessima hoc optimũ fore ad sanitatis cõseruationẽ cũ nõ solũ ei9 vtilitas ad corpus: sz vsq3 ad animam ipsam perueniat: vt sensit Gal.in libro quẽ de exercitio cuz parua spera nominauit: ca.illius scdo dicẽs. Exercitiorum enim quoddã nõ solũ corpus: sz animã letã reddere põt. Et post pauca subdit. Tante enim in ipso potens fit aĩa motionis q̃ multi quidem liberati sunt ab egritudinib9 gauisi solum. Et post aliqua subiunxit. Laudo exercitiũ quod corporis sanitatẽ prebet: et partiũ conformitatem et anime virtutem. Et postea inquit. Ipsuz enim scilicet exercitium animaz potens est ad oĩa iuuare: et corporis partes etc. Et in libro de assuetudinibus sic ait. Que exercitantur particule corporis fortiores simul et solidiores fiunt: et sm hoc possunt ferre proprios mot9 alijs melius quecũq3 ppter inexercitationẽ molliores sunt et ibecilliores. Hippocrates quoq3 in libro de aere et aqua hoc voluisse videtur cũ ait. Exercitiũ laboris tolerãtia prestat. Quies autem et requies timorẽ et ignauiã. Labor vero et agitatio animositatẽ ministrat: a qb9 accepit Auerrois in sexto colliget cũ dixit. Iuuamentũ exercitij tẽpatiuni uersale ẽ: qr spm intrinsecũ augmẽtat: et superfluitates membrorum nutrimenti expellit et resoluit. Sic igitur non solũ corpori: sz interiori aĩe exercitiũ videtur cõferre. For=

tificat preterea exercitiũ calorem naturalē et ipsum augmentat dicēte, Auicēna in tertia primi. doctrina scda. capitulo primo. Exercitiũ est id qđ calor innatus renouat: ꝛ corpori leuitatis cōfert vsum: ipsum namq; subtilē facit colorē ꝛ quod ex superfluitatibꝰ cōgregat quaq; die dissoluit. Et subdit. Et preter hoc ꝙ calorē innatū accrescere facit iūcturas et chordas duras efficit. Quāobrē operatiōes efficere pñt: ꝛ a passionibꝰ secure fiūt: ꝛ mēbra apta reddit ad nutrimētū recipiendum: ꝛ eoꝝ duriciē resoluit: ꝛ ip̄a facit lenia: ꝛ hūiditates subtiliat: ꝛ poros dilatat ꝛc. Qđ ēt sensit halia bas in. v. Theorice. ca. xij. dicēs. Necessariũ fuit exercitium trium cā vtilitatū. Prima est vt naturalem expgefaceret calorez ꝛ expergefactuz augeret. Uñ cōfortatus cibos fortiꝰ traheret velociusq; digereret: illosq; mēbra susciperēt scda supfluitates quoq; corpis dissolueret: tertia ꝙ mēbra eo indurescerēt ꝛ ꝯfortarent: alioꝝ cū alijs replēssiōe iōq; ꝛ in suis cōfortarent actiōibꝰ: remotioraq; fierēt ab incōmodoꝝ susceptione. Que ꝗdē fuit sentētia Gal. in scdo de regimine sanitatis. prio dicentis. Utilitates exercitij sunt due ad euacuationē supfluitatū ꝛ ad bonā valitudinē solidorum corporum: qꝛ exercitiũ est vehemēs motus: ꝛ ideo necesse est hec tria fieri in exercitato corpe: duriciez organorum inuicem cōtritorum quare sequit impassibilitas eorū ꝛ ad actiones robur: augmētatio nemq; caloris naturalis ad quā sequitur relictoꝝ attrahatio fortis: ꝛ alteratio paratior: ꝛ nutricatio melior: ꝛ effusio oīm corporuz que solida quidē mollificantur. hūida ꝯo subtiliant: ꝛ pori latiores efficiunt: spūsq; fortiorē motum ad quē sequit demū euacuatio superfluitatū. Et infra sic inquit. Commune est omniuz exercitioꝝ naturalem calorem animalibus ex ipsis ꝓprijs animalium corporibus augere: cōcludē dum est igit et aliud exercitij iuuamentum cum Gal. in secundo libro de accidēti et morbo. ca. iij. dicente. Calor naturalis cōfortatur ꝛ augmētat ex motu ad quā calons innati cōfortationem cetere in corpus proueniūt vtilitates ꝛ operationum perfectiones quarum vtilitatum prima est virtutum corporis fortificatio: dicente Gal. in secundo aphorismorū cōmento. xlviij. Utile exercitium nam commouet naturalem calorem ꝛ validas facit que in membris sunt virtutes naturales animales ꝛ vitales: fortificando igit naturales carnosum reddit corpus: vt dixit Auicē. in cāticis textu cōmenti. cxliiij. Exercitiū disponit corpus ad hoc vt nutriat: ꝛ disponit paruū vt augeat. Quod sensit Aristo. in. v. problematum problemate. xiiij. superius alleg. dicēs. Motus ꝛ fricationes ventrem quidem subtiliāt: aliud vero corpus ingrossant sicut quies oppositum facit: augendo autem virtutes animales ꝛ vitales exercitium mūdificat ꝛ expellit a corpore superfluitates: ꝛ per consequens a futuris liberat infirmitatibus longe melius ꝙ si cum medicinis farmacis corpus purgaretur: vt infra: scz in sequēti capitulo dicemus.

¶ Capitulū. xxiiij. ostēdit ꝙ exercitiū cōseruet optime sanitatē ꝛ meliꝰ ꝙ si corpꝰ dieta vl solutiuis purgaretur medicinis.

Quam

Quā preciosus sit sanitatis thesaurus dixit Ecclesiastic⁹.in.c.xxx.sic inquiēs.Melior est pauper san⁹ ꝛ fortis virib⁹ ꝙ̄ diues imbecillis ꝛ flagellatus malitia : salus aie in sanctitate iustitie maior est oi auro ꝛ argēto:ꝛ corp⁹ validū ꝙ̄ census immensus:qꝛ non est census super sensum salutis corpis. Qđ etiā sensit cōmētator sectaꝝ cuȝ ait.Sanitate nō inuenit̃ aliq̄d vtilius:qꝛ sine sanitate nec carpētarius operat̃:neqꝫ rector expōere pōt neqꝫ grāmatic⁹.ꝛvt amplius dicat̃ nulla ars sine sanitate pfici pōt:ꝛ fuit in paucis ̄vbis Gal. cōprehēsa snia in.ij.alimētoꝝ.c.x.dicētis.sanitas est res dignissima studēti viuere ƀm naturā:preciosuȝ igit̃ iure merito atqꝫ dignissimū id dicēdum erit ꝙ sanitatis erit cōseruatiuū:quēadmodū est exercitiū dicēte Auicē.in.iij.primi doc.ij.in principio ꝙ plurimū regiminis cōseruatiōis sanitatis est vt nos exercitemur: ꝛ fuit snia Almāsoris in quarto.c.j.dicētis. Sanitas cōseruat̃ bonitate mēsurātiōis mot⁹ꝛ quietis ꝛc.Et in.ij.c.eiusdē inquit.Sanitatē cōseruare volenti ante comestionē moueri necesse ē:idē quoqꝫ senlit isaac in vniuersalibus dietis.ca.xx.dicens.Exercitia ad digerendum ꝛ ad sanitateȝ optima sunt. ꝛ Auēzoar in suo Teisir.c.prio idē voluit cū ait.Cōueniūt medici ꝙ exercitiū tēperatū:siue fiat pedib⁹:siue equo adiuuat in cōseruatiōe sanitatis dūmō tps excedat:ante quos oēs Gal.dixerat in libro de euchimia ꝛ cachochimia.c.j.sic. Amicoꝝ meoꝝ q̄cūqꝫvacāt circa exercitia ꝛ ordinatiuā dictationē oēs video semper sanos.ꝛ i.c.iij. eiusdē sic ēt inquit. Maximū eñ est malū ad sanitatȝ custodiā q̄es corpis:sicut maximū bonū ē moderata motio:neqꝫ eñ egrotabit oīno debite dietatus ꝛ exercitat⁹ a quo sumpsit Auerrois id qđ in vj.colliget scripsit.s.cū ait. Uniuersaliter tēperatū exercitiū conseruāde sanitatis mirabilis causa existit:et malitia que ꝓpter priuationē exercitij accidit in carceratis manifestat̃:qꝛ coꝝ facies cacetice fiūt:ꝛ eoꝝ color est impur⁹ ꝛ oēs ipsoꝝ operatiōes sunt lese quoꝝ oīȝ cā ꝛ principiū a pricipe philosophoꝝ Aristotele declaratur in.j.problematū : ꝓblemate liij.vbi dixit.Non oportet densare carnē ad sanitatē:sȝ rarificare quēadmodū ciuitas sana et loc⁹ bene euētabilis:ꝓpter qđ et mare sanū est:ita ꝛ corp⁹ bene exabile magis sanū est:opȝ eñ in eo aut nullā existere superfluitatem:aut ab hac quidē velocissime alteret̃ ꝛ semper sic habere corpus ꝙ accipiens cōfestim expurget superfluitatē:ꝛ esse in motiōe ꝛ nō q̄escere:qđ enim manet non putrefit quēadmodū aqua que mouetur putrefacta aūt egritudinē facit: qđ aūt expurgat̃ ꝓusꝙ̄ corrūpat̃ separet̃:hoc aūt cōdensata carne nō fit:ecce igit̃ quātum ad sanitatis custodiā faciat exercitiū.
¶ Quō aūt hoc faciat ꝛ qualiter melius quā purgātes medicine queret quispiā:cui dicem⁹ cū gal. in prio de regimine sanitatis circa finem dicente.Exercitiū soluit ꝛ euacuat ꝑ poros supfluitates. ꝛ infra subiūxit.Melius est euacuare supfluitates corporis que in cute exercitio ꝙ̄ attenuatius cibis vł farmacijs.Cū farmacie;calide sunt ꝛ sicce:ꝛ quib⁹exsiccant̃ carnes ꝛattenuant̃ solida:i exer=

citio vero nihil nocet corpi: imo
roborant organa calore naturali
reuiuificato: et ea q̄ adinuicē mē-
broꝝ rarificatione: duricie: et im-
passibilitate innata: qđ etiā dixit
Auicē. tertia primi doc. ij. c. j. Qui
exercitat̄ ſm modū sue equalita-
tis: et in hora sua nullo idiget eo-
rū medicamētorū que materiali-
bus sunt necessaria egritudinibꝰ.
Et in canticis suis textu cōmenti
cxliij. sic ꝙ ait. Ex exercitijs de-
cet qđ sit moderatū tēperatum et
equale: nam equat et tēperat cor-
pora. et efficit egressum superflui
tatū: qđ cū ita sit cōcludemꝰ cum
Auerroi in ꝯmento. cxlvij. cātico
rum: ꝙ corpus exercitatū nō indi
get ꝓcul dubio in aliquo euacua
tiōe facta ꝑ farmaciā vel phlebo-
tomiā: silr cū Gal. in tertio apho
rismoꝝ cōmento. xxj. dicēte. Ex-
ercitia mūdificādo corpus a futu
ris liberāt infirmitatibꝰ: et ꝑ ꝯñs
sanitatē ꝯseruāt: et iure merito ꝑ-
ciosissima sunt dicenda: sicut nos
ea initio huius capittuli appella-
bamus.

¶ Capitulū. xxv. ostendit que
corpora se exercere nō debeāt
et que moueri nō possunt quid
loco eius facere habeat.

Exercitiū ꝙtū est ex
se est vnicuiqꝫ vtile et
necessariū: vt in ca-
pitulo visum est su-
periori. quātum in
quā est ex se: qꝛ me
rito idispositoꝝ exercitantiū pōt
nōnūꝙ non iuuare: sed et plurimū
nocere: et causam eē ꝙ plurimarū
infirmitatū et interitus etiā eorū
ꝙ facile queadmodū cibus in se
semper bonus famelico confert:
repleto vero nō modicum nocet:
quāobrem dicendum esse dein-
ceps mihi videtur necessarie qđ
corpora exerceri nō debeāt vt er-
rare nō cōtingat: sicut sepenume
ro vidi nōnullos a semita verita-
tis deuiare credētes exercitij iu-
uamēta vnicuiqꝫ equaliter esse cō
munia: dicamus ergo cū Gal. in
tertio aphorismoꝝ. cōmento. xxj.
sic scribēte. Corpora repleta aliq̄
malo humore exercitari nō debēt
anteqꝫ euacuentur: queadmodū
eñ mordacissimi canes cum dor-
miūt nō sunt irritandi: sic et mali
hūores exercitio nō apti euacua
ti nō sunt eo cōmouēdi ne moti et
alterati putrescāt et aliquā egri-
tudinē faciant. Quod voluit etiā
Auicē. in tertio primi doc. secun-
da. c. iij. dicēs. Hora qua inceptio
exercitij ꝑparat̄ oportet vt corpꝰ
sit mūdū et ne in partibꝰ intraneo
rum et venarum chimi siluestres et
mali existāt quos exercitiū in cor
pore diffundat. Repleta igit̄ et nō
pura corpora sunt ab exercitio pro-
hibita. Silr inanita et gracilia ha
bētes corpora nō sunt exercenda
ſm hippocratis sniam in secūdo
aphorismoꝝ aphorismo. xvj. dicē
tis. Ubi indigētia nō oportet la-
borare. et Auicen. in parte secun-
da cāticorum textu cōmenti. xlv.
idem sensisse videt̄ cū ait. Macer
nō debet exercitari: ne ipsiꝰ disso-
lutio augeatur. Et ꝑ macros in-
telligit et corpora cholerica: vt in-
quit Auerrois ipsum exponēdo.
Nos aūt sic putamꝰ superadden
dum esse forte: scꝫ exercitio: qđ
moderatū nō dissoluit nec debile
vt manifestū est. Aliqui etiā vt val
de senes et egri et cōualescentes et
huiusmodi cōueniēter exercitari
nō possunt: qui tā Gal. cōsilio vti
debent dicentis in libro de euchi
mia et cachochimia ꝙ quicūqꝫ ꝓ-
pter etatem nō possunt exercita-

ri ante cibū: hi abstineant a grossis cibarijs: q̄cunq̨ vero sunt oīno ociosi: neq̨ ipsi accedāt ad tales cibos quinimo appensionib⁹ vel deambulationibus pro fortiorib⁹ vtant̄ exercitijs. In libello vero de exercitio cū parua spa sic inquit. Qui cōuenienter exercitari nō possunt fricatiōibus mollibus vel balneis calidis vti dn̄t hoc em̄ suauissimū est et quiescere egētib⁹ oportun issimū. ⁊ ibecilli: et seni: ⁊ puero valde ꝯferens. Nec vlla q̄s affici dȝ admiratiōe si nō potentes exercititari fricari debeāt: qm̄ fricatio est actū ꝛ eēt altera ps exercitij q̄ cū fuerit mollis laxat si aūt multa macrescere facit: si vero temperata īgrossat: vt voluit Auic. in tertia primi doctrina scd̄a. c. iiij. ⁊ fuit snīa Ari. in. xxxviij. problematū problemate prio dicentis. Fricationes augent carnem ⁊ faciūt caliditatem sicut quodā exercitio vt idem ait in. xxxiij. eorūdeȝ particula ꝓblemate scd̄o. Nō solum aūt debilibus sȝ etiaȝ reliquis exercitādis fricatio videt̄ vtilis et necessaria cū Auicenna in tertia primi. doc. secūda. c. ij. sic scripserit. Oportet vt qui exercitat̄ prius fricatione preparet̄ que naturā viuificat et poros dilatat: q̄ cū re aspera fiat ⁊ fuit snīa Gal. in scd̄a de regimine sanitatis dicētis. Qui exercitādus est non confestim fortiter est monēd⁹ nisi añ fricationem preparetur: hoc tñ et si vtile sit non in vsu habet̄ obseruādū tñ esset. Nec minus illō memorie tradendū est vt q̄ se exerceret ꝯfestim fortiter nō moueatur sed paulatim motū augendo ꝯtinue procedat sicut etiam in seqnenti cap̄. dicemus. Et hec de nō habētib⁹ exerceri dicta in presentiarū sufficiāt.

¶ Capitulum. xxvj. ostendit q̄ ⁊ quot fieri oporteat antequā exercitandus suum incipiat exercitium.

Preterea que dicta sunt in calce precedentis capituli de fricatione que fieri debet ante exercitium: ⁊ de successiuo labore augmentando: sunt et hec alia obseruanda scilicet anteq̨ exercitium quis etiam exercitandus accedat quorum primū est exercitium faciendum proportionet̄ cibo p̄assumpto scd̄m qd̄ voluit Isaac in vniuersalibus dietis cap̄. viij. dicēs cum aliquis exercitās carnib⁹ pullorū dietet se vel perdicū cito dissolute inde generātur debilitates: ⁊ i vltimo capitulo p̄allegati libri sic ait. In magnis exercitijs si dieta accipiatur subtilis velociter deficiūt: ⁊ cō sumūtur carnes: ⁊ i ptisiȝ icidūt. Volentes itaq̨ fortiter laborare grossiori se reficiāt dieta: subtili vero q̄ debiliter seu paruȝ media vero q̄ mediocriter. Aliō ab exercitādo oīno obseruādū est vt anteq̨ incipiat laborare pro posse conetur communes expellere superfluitates sicut iubet Auicēna in tertia primi doctrina secunda capitulo tertio dicens. Oportet vt qui exercitatur superfluitates prius ab interioribus expellat. scȝ intestinis ⁊ vesica deide se exercitet: que fuit Galeni sententia in secūdo de regimine sanitatis cuȝ inq̄t. Ac exercitia sunt agēda cū minxerint ⁊ egerint ne q̄d horum robore caloris q̄ in exercitijs ad ambitū corporis. reducatur: per has igit̄ principales dedit ⁊ al's intelligere supfluitates nasi scis

licet oris &c. Debet preterea exerci
tād⁹ anteq̄ ad motū perueniat suf
fultas: graues et suffocātes: si q̄s
habuerit vestes deponere iuxta
sentētiā Aristo. in scda pplema-
tū p. xxx. dicētis cū indumēto em̄
q̄uis valde moderate q̄s labora
bit cito sudat ppter caliditatez q̄
est ab indumēto et ppter hoc ma
gis colorati fiunt nudi currentes
etate eis q̄ i indumētis: q̄re quē-
admodū oēs i bñ euentabilib⁹ lo
cis habitantes magis bñ colora-
ti sunt eis q̄ in suffocatis habitāt
sic et ipse seipso qñ hō i bono spi
raculo est et tunc magis colorat⁹
est qñ suffocatus fuerit et commo
tus ab aliquo estu multo qđ ma-
gis figit idumēto currēti. hec ipe.
Rōnem aūt dictoꝝ assignās Pe-
trus padubanensis noster in cō-
mēto dicit. Est aūt corp⁹ indutū
hic intelligere vestitū coopimen-
tis multis calidis tale em̄ cū exer
citationib⁹ quodā estu inflāma-
bile statim et pl⁹ supfluitatū eli-
quatiōe mouebunt q̄ possint dis
solui et expelli: ita q̄ int⁹ remanē
tes mote declinabūt in articulo-
rū vacuitates: et motū difficilem
reddēt. Sit ḡ regula dispositio
ne corporis ad exercitium vt neq̄
sit oīno nudum neq̄ vestimentis
estuātibus coopertum. ¶ Atten-
dendū est postremo q̄ si exercitā
dus aliquod membroꝝ suoꝝ ha
buerit infirmū vl' debile: non erit
oīno mouendum aut paruz exer
citādum sicut inquit princeps in
loco superi⁹ allegato cū ait. Exer
citio vtēs sibi cauere dz ne exerci
tij calefactio ad quod ex mēbris
suis est debile perueniat nisi scdm
modū ɔsequēdi: & exēplū posuit
de varicosis q̄ supiora mag̃ q̄ in
feriora dbnt exercere. Quod et de
alijs pariter ē itelligēdū: q̄re &c.

¶ Capitulū. xxviij. declarat q̄
nec hora repletiōis neq̄ hora
omnimode inanitiōis sit exer-
citandum.

Una de reb⁹ maxie aū
exercitiū ɔsiderādis ē
hora: de q̄ duo faciēda
sunt capitula. Primuz
quoꝝ ostēdet qua hora
nō sit exercitādū: scd'z vo declara
bit q̄ hora securissime sit laborā
dū. Dicam⁹ ḡ de primo q̄ q̄ horā
sui laboris incōuenietez elegit lō
ge mag̃ peccauit q̄ si oīno q̄et⁹
pmāsisset quemadmodū plerīq̄
post crapulā dubitātes se tantā
cibi et pot⁹ nō posse dirigere q̄ti
tatē ɔfesti forti se exposuerūt exer
citio ex q̄ infirmati sunt: et nōnul
li eoꝝ interiere: eo q̄ repleti labo
rauerūt et ppter hoc dicem⁹ prio
q̄ nullo pacto post cibū donec di
gestus fuerit se dz q̄s fortiter ex-
ercitari vt voluit Isaac in vniuer
salib⁹ dictis cap. vltimo dicens.
Si exercitia ad dirigēdū & ad sa
nitatē optia sūt: q̄ post cibū erūt
maxime sanitatem impediūt: qm̄
añcedētem cibū calefaciūt & ebul
liētē añq̄ excoquat eijciūt: q̄ cuz
ad epar crud⁹ et indigest⁹ veniat
in venis epatis hūores adunan-
tur grossi: et postea ɔcludēs ait.
Quare opz post cibum exercitia
& labores vitare: sicut & reqēs an
te cibū fugienda erit: qđ ēt sensit
Auic. in tertia primi doctrina se-
cūda. capitulo septimo di. Illico
post comestionē nō ē dormiendū
cibo natātem: & a forti motu q̄tū
pl⁹ possibile est abstinendum: ne
cibus anteq̄ digeratur penetret
aut sine digestiōe labat: aut pro
pter inundationez corrumpat: et
infra in doctrina quinta. c. scdo
dixit. Amplius equitare non dz

quis plenꝰ ne cibus corrūpatur ⁊c. Quāto igitᷣ minꝰ alio fortiori motu nō est laborandū: hoc etiā voluit Rasis i quarto Almāsoꝛ. c. scđo sic scribēs. Post comestionē a forti motu ac lōgi temporis oino est cauendū: sicut eñ motus ante comestionem factus sanitatis est ꝯseruatiuꝰ: ita post comestionē egritudinis inuenitᷣ generatiuꝰ cuius q̄dem causaȝ posuit Gal. in scđo de regimine sanitatis cū ait. si eñ anteq̄ȝ cibus digestus sit exerceatᷣ cū exercitiū cōferat redditionibꝰ ciboꝝ cū crudi ⁊ indigesti cibi in ventre vel epate cōtineantᷣ quare nōdū digesti attrahūtᷣ ad oīa mēbra ⁊ eis totū replebitᷣ corpꝰ: qđ clariꝰ in libro de euchimia ⁊ cachochimia. c. tertio expssit dicēs. Ad sanitatis custodiā maximū bonū erit moderata motio cū hoc tñ itelligatᷣ ꝙ nemo vllo moueatᷣ motu forti supra cibū q̄ȝ sicut ē maximū bonū ad sanitatē exercitiū añ cibū: ita ē nocuissimꝰ oīs motus supra cibū: distribuitᷣ eñ ex vētre cibꝰ añq̄ȝ digeratᷣ: ⁊ exinde multitudo crudorū hūoꝝ aggregatᷣ scđȝ venas ex quibꝰ assueuerūt egritudines oīmode fieri: vñ intelligendū est ꝙ nō sine cā dixerit Galenꝰ. Nemo vllo moueatur motu forti post cibum q̄m leui deambulatiōe post cibum pōt absq̄ȝ vllo nocumento se q̄sq̄ȝ mouere dicente. Auicen. in tertia primi doctrina scđa capitulo septimo queadmodum opȝ motū q̄ est añ comestionē debilē nō eē: ita necesse est ei ne motꝰ q̄ est post ipsam sit nisi moliter et suauiter: ⁊ in codeȝ. c. iterū dixit. Rursus indē incessus hic scilicet mollis ⁊ suauis mihi placet ⁊ pprie post prandium: quoniam bonitatem operatiōis cene preparat. Sic igitᷣ post cibum suauiter erit deambulandū et nō fortiter laborādū. Dicimus etiaȝ secūdo principaliter ꝙ in inanitiōis tempore ⁊ postq̄ȝ famis aduenit desiderium si nihil aliud impedierit nō sit exercendū: vt colligitur ex dictis. hippocra. in scđo aphorismoꝝ aphorismo. xvj. dicens vbi indigentia nō oportet laborare: ⁊ Galenus in cōmento: et in tertio Techni. ex sententia Auicen. in tertia primi dicentis. Qñ forte exertiū est necessariū est: bonū est ne sit stomachꝰ vehemēter inanitus: imo sit in eo paucū nutriēs. Et infra dixit. Amplius qui exercitatur si plenus est: melius est q̄ȝ si exercitetᷣ qñ est vacuꝰ: et ly melius exponendum est: scȝ minus malū: qđ expresse dixit etiā Galenus in loco preallegato pte illa. Melius est calefacto q̄ȝ infrigidato: ⁊ repleto magis q̄ȝ euacuato ⁊c. Ex quibꝰ pȝ ꝙ hora inanitionis est deterior: et exercitio inconuenientior q̄ȝ hora repletionis: lȝ vtraq̄ȝ sit damnanda.

¶ Capitulū. xviij. docet cognoscere horā electā: et ad exercitandum ꝯuenientem: et qñ ipsa sit per sua signa.

DIximꝰ supra que sint hore illaudabiles ad exercitādū: nūc vo dicēdū q̄ hora sit ab autoribꝰ ad illđ approbata: siue vt alij dicūt electa: ⁊ dicemꝰ ꝙ exercitādū est post prime ⁊ scđe digestiōis celebrationem q̄ hora motui ꝯuenientissima existit vnicuiq̄ȝ etati: ⁊ ꝯplexiōi: sexui: et regiōi: iuxta sententiā Conciliatoris nostri in differentia. cxviij Que q̄deȝ fuit principis Auicē. in tertia primi dicētis. Oportet vt

in hora exercitij corp⁹ sit mundū et vt cibus exterius iā sit digest⁹ in stomacho ⁊ epate:⁊ venis ⁊ vt alteri⁹ cibi hora iam aduenerit. Qd etiā voluit Auerro. in cōmē. cxliij. cāticorū dicēs. Cōueniens tēpus ad exercitādū est cū cōpleta fuerit digestio:nā cū sit ante cōplemētū digestiōis ipm qdē ē ceteris reb⁹ nocibili⁹:⁊ hoc qr tūc facit egredi ⁊ transire cibū idigestum:⁊ in summa corrūpit ipsuz. quod innuit etiam Galen. in scdo de regimine sanitatis cū inqt. Si volum⁹ custodire optime sanitatē incipimus a laboribus:deinde sequant cibi⁊ pot⁹:deinde somni ⁊c. Et infra clari⁹ hoc idē expressit dicēs. Tēp⁹ exercitij est optimū qñ hic extremus cib⁹ pfecte fuerit digest⁹ duab⁹ digestionib⁹: ⁊ q̄ in vētre:⁊ q̄ in epate:⁊ alteri⁹ instat cib⁹. Si vero añ exerceant cibi nōdū digesti attrahuntur ad oia mēbra:⁊ eis totū replebit corpus. Et in libro de dissolutiōe cōtinua sic q̄q₃ scripsit. Quādo motus sequit cibū descēdit cibus de stomacho preter digestionē suā: et intrat venas sine mutatiōe:et adducit in epate opilationē:et renib⁹:⁊ reliquis mebris morbū ⁊c. Sz dicet quis qñ hāc horam aduenisse cognoscem⁹:hoc profecto nō poteris explicare cuz tanta sit etatum cōplexionum:stomachorum:ciborumq₃ comestorū diuersitas:cui respondebimus dicē do ꝙ in rei veritate tale tempus tribus:nec quatuor:nec quinq₃:⁊ sic de alijs horis nō potest explicari vt bene p opponētē obijciebat:sz tūc sciemus certissime talē horā aduenisse quādo signa ipsum demonstrantia apparbunt obijciebatur:sz tunc que in vrina videbunt:vt Gal. voluit loco superi⁹ allegato dicēs. Cum vrina moderate citrina fuerit significat tunc secundam factam esse digestionem:et tunc exercitandum. Cum autem aquosa. s. non citrina:sz sicut aqua vł rubea:idest ignea minime. Ignea enim apparet vrina post famis aduētum et post laborem immoderatū:vt princeps voluit in secūda primi. Cum autem talis apparuerit vrina nō est exercitādum:sicut idem iussit in tertia primi doct. secūda. c. iij. cum ait. horā exercitij et complementi primarum digestionum declarat vrine secundum substantiam et colorem maturatio:et subdit. cum enim iam longe fuerit et natura aliquo tempore in nutrimento ministrare desierit et igneitas in vrina accēsa fuerit ⁊ citrinitas naturalis terminū transierit:exercitium impediens erit:quoniaz virtutem deijciet:tunc igitur non erit aliquo pacto exercitādum:sz potius cum cibo et potu virtuti succurrendum:hoc itaq₃ obseruetur:vt anteq̄ ad exercitium accedamus:vrinam nostram inspiciamus que si aquosa fuerit et alba velut aqua nōdum aduenit hora laborandi:quia digestio non est perfecta. Si autem erit ignea iaz hora pertrāsiuit. Si vero citrina non dubitemus de hora quoniaz tūc est presens:⁊ precipue si stomachus percipiat alleuiat⁹ non inflatus nec extensus:nō grauis habens rugitum eructationem eiusdē saporis cuz cibo preassumpto:neq₃ singultū aut grauitatez in capite: et huiusmodi:vt dixit princeps in. xiij. tertij. c. xvij.

¶ Capitulū. xxix. ondit quod gen⁹ exercitij vnicuiq₃ ꝯplexioni:etati:serui:⁊c. conueniēs sit ⁊ necessarium.

Cum q̄plura sint exercitij gn̄a videndū est deinceps qđ maxime faciat ad sanitatis custodiam ⁊ ad ipsius cōseruationē vt vnusquisqȝ intelligat quo gn̄e laboris sit ei exercendū atqȝ vtēdū. Dicam⁹ ergo ꝙ oīz sapientū intentio sit vt id laudabile sit exercitiū in quo singule corpis ptes equal'r se mouēt ⁊ exercēt quēadmodū dixit Gal. in li. de exercitio cū parua spera. c. iiij. cū ait exercitiū in quo ptes equaliter exercitant̄ maxime q̄dē ad sanitatem cōfert ⁊ cōmēsuritatē habit⁹ opatur: neqȝ inmēsuratā carnositatē neqȝ supexcellētē q̄litatē ferēs: sȝ ad robur idigētes act⁹ sufficiēs ⁊ oib⁹ q̄ velocitate indigēt aptissimū. qđ ⁊ i tertio Techni textu cō. xxix. replicauit di. Ex exercitio q̄dē opȝ vt eligat̄ species in q̄ moueant̄ mēbra oīa corporis scđz ꝓportionē: ⁊ nō laboret aliqđ eorū pl⁹: ⁊ aliqđ eoꝝ min⁹: ⁊ in secūdo de regimine sanitatis sic etiā ait. Oīa mēbra saniscōseruāda sunt monēda: ⁊ iterū in libero de exercitio cū parua spera sic scripsit in iij. c. Opȝ vero dicere: solū cū illđ iustissime laudabile est exercitiū qđ mouēs est oēs corpis particulas. Et infra dixit. Si ad sanitatē examines inquātū inequal'r exercitate sunt particule corpis intm̄ nec sanatiuū ē exercitiū. Necesse eīn est ita has quidē superflue laborare: alias vero in ocio manere oīno: neutrū aūt eorū est bonū: sȝ vtrūqȝ egritudinū subnutrit semina: ⁊ ꝟtutē imbecillē operat̄. Hec igit̄ est rō ꝓpter quaȝ vniuersale opȝ esse exercitiū ⁊ singulis partibus corporis cōe. Nec ex hoc dȝ q̄sp̄iā admirari: qr vnū qđqȝ mēbrū exercitiū hȝ sibi ꝓpriū vt ait Auicē. in. iij. j. c. sepius allegato nō solū eniȝ exteriora mēbra pn̄t exerceri vt vnusquisqȝ satis intelligit: sȝ etiā interiora: pectus enim ⁊ mēbra hanelitus: ⁊ os: ⁊ lingua exercent̄ voce graui ⁊ magna: et qn̄qȝ acuta: ⁊ inter eas mixta: vt Pṙiceps ait vbi supra: vbi docuit vt deminori ad vocē maiorē i vociferādo sit paulatim trāseundū dicēs. Ad legēdū preterea suauiter est incipiēdū: deinde vox ordinate ē exaltāda: postea vero cum vox fortior facta fuerit ⁊ crescit: ⁊ lōga fuerit tn̄ s ipsi⁹ ponēdū erit tēperatū qm̄ tūc magnū affert iuuamētū ꝯsil'r visus exercet̄ res inspiciēdo minutas. ⁊ qn̄qȝ ordinādo ip̄m: vt res luminosas leuiter itueat̄. Audit⁹ vero sonos auscultādo occultos: ⁊ qn̄qȝ auscultādo magnos ⁊ sic de reliquis intelligi pōt suo mō. Qua aūt exercitij specie hec oīa pfici possint sciendū ꝙ nulla accōmodatio reperit̄: quēadmodū est illa exercitij species q̄ ludēdo cū parua spera: siue pila perficit̄: in qua quidē si bn̄ cōsideret̄ mēbra oīa corpis se mouēt Et ꝓpterea Gal'. libruȝ de tali labore cōposuit: quē sepius i supioribus allegauim⁹: in quo libro inter cetera dixit. Laudo exercitiuȝ qđ ⁊ corporis sanitatē prebet: et partium conformitatem ⁊ anime virtutem quemadmodum est illud quod per paruam fit sperā: animam enim est potens ad omnia iuuare: ⁊ corporis partes cōsimiliter ⁊c. Laudauit etiaȝ. Gal'. in eo libro aliud predicto fortius exercitiuȝ pro robustiorib⁹ omnibus dicēs. Quicunqȝ canum ductiones ⁊ aliam venationē adinuenerūt delectatione: ⁊ gaudio: ⁊ curialitate: cumqȝ in ipsis laborem temperantes: valde sapiens

tes fuerũt: ⁊ naturã hũanã certis
sime docti. Hoc tñ genus exerci-
tij ꝑ delicatis ꝯuenire nõ videt ali
quo pacto. Et ꝓpterea Auicẽ. vbi
supra dixit ꝙ corpis debilis exer
citiũ oportet vt sit debile: ⁊ corpo
ris fortis vt sit forte: ⁊ iõ vnusq̃sqꝫ
homo scdm se habet exercitũ si-
bi propriũ et cõsuetũ: vt idẽ dixit
ibidẽ: quo consueto ⁊ sibi conue
niẽte se debet vnusquisqꝫ exerce-
re: sicut etiã ꝑcepit Rasis in. iiij.
Almansoris. c. ij. cũ ait. Sanitatẽ
cõseruare volẽti ante comestionẽ
moueri necesse ẽ: motu aũt quisqꝫ
vti dꝫ sibi cõsueto q̃ vires ipsiꝰ nõ
excedat. Et iõ nõ q̃litercunqꝫ oĩs
hõ se debet ĩ exercitare vt nonnul
li idiote sunt opinati. Quare. ⁊c.

¶ Capitulũ trigesimũ ostendit q̃ quãtitas ⁊ mensura: siue q̃s terminꝰ exercitij vniuscuiusqꝫ esse debeat.

Si vtile fuit in supe-
rioribus de qualita
te exercitij determi
nare non minus ne
cessariũ ĩ presentia-
rũ existimo de quã-
titate ipsius pertractandum esse
quoniã aliqui possent opinari ꝙ
quodcunqꝫ bonũ ꝑ augmentum
eius nõ solum in meliꝰ: sed etiã
in optimũ posset deuenire: qd cũ
ita se crederẽt facile pararẽt bo-
no: ⁊ intantũ a nobis laudato ex
ercitio ꝗ̃ maxime: ⁊ etiã vltra ꝓ-
prias vires forsitam exercendũ
esse q̃ nõ solũ deciperẽtur: sꝫ hoc
faciẽtes ĩ breui vitã cũ morte cõ-
mutarẽt: quãobrẽ intelligãt qd
sicut moderatũ exercitiũ ad cor-
poris facit salutẽ: sic ad ꝑniciem
adducit superfluũ ⁊ immẽsuratũ
scdꝫ qd sensit Auicẽ. in textu com
menti. cxvl. cãticorũ dicẽtis. Im-
moderatũ exercitiũ proprie dicit
labor: quiquidẽ spiritũ euacuat
⁊ educit: ⁊ emacerat pigues ⁊ car
nosos violentia dolorũ: ⁊ facit cor
pus senescere añ etatem senectu
tis: ⁊ in parte secũda eorũdẽ ait.
Nõ est exercitandũ exercitio ma-
gno ⁊ forti ⁊c. Cuius ratio a Gal.
exprimit in tertio de regimine sa
nitatis dicẽte. Nihil relinquitur
in corpore nisi siccitas ex immode
rato motu. Et ĩ quinto libro eius
dẽ sic iquit. Acuta exercitia quoꝝ
motꝰ sunt veloces attenuãt cor-
pus. Et ĩfra iterũ dixit. Multa ex
ercitia siccãt: moderata vera car-
nẽ faciũt. Qd ⁊ ĩ q̃rto de simplici
medicina replicauit dicẽs. Exerci
tium forte superflue fortitudinis
⁊ solis facit acquirere corpora ca
lida fortia et supfluã fortitudinẽ
corpora vero q̃ nõ sunt ita exerci
tium: forte: ⁊ sol faciũt acquirere
debilitatẽ: ⁊ resoluũt: ⁊ postremo
infrigidãt ipsa. In libro quoqꝫ de
exercitio cũ parua spa. ca. ij. sic in
quit. Fortassis existimabit me q̃s-
piã laudare: ⁊ alia q̃cũqꝫ attẽuãt
corpꝰ exercitia: hoc aũt nõ est ita:
immensuritatẽ enim ego vbiqꝫ vi
tupero: ⁊ oẽm artẽ exercere amo.
Oportere qd cõmensuratũ ẽ ⁊ si
q̃d mẽsura caret id nõ esse bonũ
dicimꝰ. Et cõcludẽs dicit. Igitur
neqꝫ cursuꝫ laudo attenuãtẽ ha-
bitũ: neqꝫ oĩno ab exercitio absti-
nere iubeo: quã sentẽtiã secutus
Haliabas ĩ quinto Theorice. c. j.
sic inquit. Exercitio si q̃ tẽperato
rũ corpoꝝ tẽperato vtãtur modo
ante balneũ: ⁊ ante ciborũ ho-
rã: calor cõfortat naturalis: sup-
flua a corpibꝰ dissoluunt: mẽbra
roborant: digẽstio ꝓcurat: sitqꝫ in
naturaliũ numero q̃ corporis fa-
ciũt sanitatẽ. Si autẽ quiuis eo
immoderatius vtatur: laboretqꝫ

plurimum calefit corp⁹ eius: febres emergũt. Et si immoderate ei⁹ vsui diuti⁹ operã dederit: calor dissoluitur: naturalis virtus debilitat᷑ et deficit: ⁊ ꝓpterea relictis extremis mediũ in omnib⁹ est eligendũ: cũ aũt metiri hoc mediuꝫ sit difficile diuersorũ anni tẽporũ complexionũ: etatuꝫ: artũ: et cõsuetudinũ diuersitate ꝓpterea ꝑ regula vniuersali ab vnoquoqꝫ tenendũ est ꝙ tũc ad debiti ⁊ cõueniẽtis exercitij terminũ deuentũ est: cũ incipit ad motionẽ cõsequi corporis defatigatio scđz sententiã oĩz antiquorũ. dixit enĩ Rasis in quarto Almansoris. c. secũdo. Motu tã diu nemo presumat donec fatigationeꝫ ⁊ multã sentiat grauedinẽ. Sed cũ vtit᷑ motu ex quo laxari senserit dimisso motu statim anteq̃ aliquã inde cõsequat᷑ lesionẽ quiescat: qđ etiam voluit hippocrates i scđo aphorismorũ aphorismo. xlviij. dicẽs. In omni motiõe corporis cũ ceperit q̃s dolere: quiescere statiꝫ remediũ est ⁊ Galen⁹ in tertio Techni parte illa in gimmasijs qñ primũ incipit dolere corp⁹ ⁊c. Et in libro de exercitio cũ parua spa cũ ait. Quãtũ scđm vnamquãqꝫ vtilitatẽ intẽdit ⁊ remitti debeat exercitium scribere quidẽ nõ ẽ possibile: quãtitas enĩ i vnoquoqꝫ indicibilis ẽ in ipsis vero operib⁹ inuenire et ostẽdere possibile est i quo ⁊ maxime dominat᷑ ⁊c. Auicẽ. aũt i tertia primi. ca. sepius alegato clari⁹ de hac materia locut⁹ ẽ dicẽs. In quãtitate exercitij tres res sunt cõsiderãde. Una ẽ calor qm̃ dũ in ipo bonitas auget᷑ adhuc ẽ hora s. exercẽdi. Secũda est mot⁹ qm̃ dũ leues perseuerãt adhuc ẽ hora. Et tertia ẽ mẽbroꝝ dispositio scđm ipsorum inflammationem: qm̃ dũ ipsorũ augetur inflammatio adhuc est hora. Cuꝫ autẽ iste dispositiones ceperint ⁊ sudor vaporalis ⁊ resudatio liquida facta fuerit dimittendũ erit exercitiuꝫ: ⁊ finiendũ. Que oĩa in sanis ⁊ bñ cõplexionatis corporib⁹ sunt intelligẽda cũ i sua naturali dispositione cõseruari voluerint qm̃ nõ bene cõplexiõata corpora vt flegmatica quãdoqꝫ dictũ terminũ debent preterire precipue qñ perduci ad meliorem dispositioneꝫ desiderarent: quare ⁊c.

¶ Capituluꝫ. xxxi. ostẽdit que ab exercitatis sint obseruanda post exercitium conueniens in qualitate et q̃titate.

Quid faciendum sit: quidqꝫ obseruãdũ post exercitiuꝫ a laborãtibus nolum⁹ sicco calamo p̃terire: cũ ad p̃sentis ꝓpositi faciat complementum et longe magis ad sanitatis cõseruationẽ vt ferme cunctorum hominũ error intelligat᷑ qui postq̃ laborauerint illico ad corp⁹ reficiẽdũ prolabunt᷑. Qđ tamẽ est cõtra philosophoꝝ ac medicoꝝ oĩz sententiã cũ dicat Aristo. in p̃ma ꝓblematũ ꝓblematibus. xxviij. ⁊ xxx. Qđ exercitatis nõ debem⁹ cõfestim cibuꝫ offerre: ⁊ causam subiunxit dicẽs. qr adhuc nõ requeuit laborãs: neqꝫ segregate sunt superfluitates: in quoꝝ quidẽ ꝓblematuꝫ vltimo cõmẽto petrus padubanẽsis noster sic ait. Scias ꝙ ille qui exercitat᷑ dummodo fuerit forte exercitiũ seu labor nõ debet statim comedere aut bibere etiã: imo oportet prius corpus quietari: qr tũc superfluitatibus adhuc purgatur: tũ qr ꝓpter calorẽ ei⁹

dissemiatū p totū nō posset cibos digerere assumptos: cū i digestio ne oporteat calidū circa vētrē adu nari: vñ ipsi scz cibi in supfluita tes ꝛ nō in nutrimēta corporis cō uertūtur: ꝛ ideo regula est in regi mine sanitatis ꝙ in nimio exerci tio positis añ cibū parū quiesce re oportet: que sunt verba Damas sceni i suis aphorismis ad literā. ꝛ postea in calce cōmēti sic subiū xit. Laborās ꝛ ꝗ exercitaꝛ vniuer saliter nō sedatus est a motu ad huc. lz enim videaꝛ quiescere exte ri⁹ mēbra tñ adhuc mouenꝛ: ꝛ ti tillāt ꝑpter virtutē mot⁹ impres sam sibi ab anima: neqꝫ etiā sup fluitates segregate p motū sunt expulse oino. hec ipe. Quiescēdū igiꝛ erit post exercitium aliquan tisper vt calor naturalis paulatī ad itrinseca retrocedat: postea ve ro cōedendū erit atqꝫ bibendū se cure: dummodo cibi boni post mo tū assumanꝛ dicēte Gal. in tertio de regimie sanitatis. ꝙ oēs labo riosi euchimo indigēt cibo. Et in tertio de alimētis. c. xxix. Omniū aūt dictorū pisciū alimentū opti mū nō exercitātibus: et senibus: ꝛ debilibus: ꝛ cōualescētib⁹: quo niā qui exercitantur magis nutri tiuis cibis indigēt. a quo sumpsis se videtur Princeps cum in tertia ꝑmi doctrina. ij. c. vij. dixit. Pisces ꝛ que eis assimilātur post laborio sum exercitiū cōedendi nō sunt: corrumpenꝛ eñ ꝛ corrūpent hu mores. Et post multa in eodē ca. expressit. Quid celauerat in eo ꝟ bo: ꝛ que eis assimilanꝛ. loquens de fructibus sic ait. Si exercitati alijs reganꝛ rebus ꝛ non istis. s. fructib⁹ recētibus eis meli⁹ erit: qm̄ oīs res que sanguinē implet aquositate q̄ in corpore ebulit si cut [illegible] fructus: licet ea hora iuuamentū prestet tñ ipm. s. cor pus ad putrefactionē parat: qꝺ autē de his explicauit: ꝛ de alijs cachochimis cibis dedit itellige re: qui aūt sint huiusmodi: et qui euchimi siue boni: et quō vtendi sint sequētib⁹ dicem⁹ si oipotēti placuerit: verūtamē qꝛ actus coi tus vna species exercitij videꝛ eē cum in eo notabiliter corpus la borat: ꝛ in eo consimilia hic que de exercitio diximus sunt obser uāda ꝛ fere quātū ad oia cū exer citio videtur cōuenire: iō de ipso cōsequēter quedam nō inutilia subiungemus: non ignorātes tñ ꝙ secundū haliabatē ꝛ Johanni tium coitus ipe sub euacuatione cōtineatur: secundū vero hali. et Gal. in Techni sub accidentibus anime. Nob. ꝫ tamē placuit in ꝑ̄sentiarum ipsum sub motu collo care ante dicta iam ratione.

¶ Capitulum. xxxij. ostēdit ꝗd sit coit⁹: ꝛ de qua specie ei⁹ sit determinādū. ꝑ extremo declarat appetitus mulieris ad ve neream insatiabilitatem.

Mordebūt me male uoli satꝫ scio qꝺ de re obscēa ad virū castissimū ꝛ cōtinē tissimū scripseriꝫ. Qui bene cōside rant qꝺ in verbis turpitudo nō existit: ꝛ ꝙ res ista ad opis hui⁹ faciat itegritatē ꝛ ad sanitatis amicoꝝ faciat ꝯseruatio nē itelligēt id poti⁹ scribēdū esse ꝙ̄ silētio ꝑ̄tereundū. Sꝫ ipsis di missis ad ꝑpositū meū deuenio ꝛ dico cū Cōciliatore in differētia. cxxiiij. ꝙ coitus est maris et femi ne in membris generationis ap plicatio: qua superfluum expelli tur quātū ad finem speciei vel in diuidui ordiati. Cui⁹ duplex exi

stit finis. Venus quidē principalior. s. i specici generatiōnē: vnde i. v. Theorice. c. xxxvj. haliabas inqt. Natura coitū in animali cōstituit generandi cā: vt inde species pmaneret animaliū. Et iō dixit Isaac i. vj. viatici. Deus in animalib9 in coitu admirabilē ac inseparabilē (al's insupabilē) delectationē exhibuit: ne forte coit9 abominatiōe destrueret gñatio. Per vim nāqз generatiuā spēs diuino & imortali esse pticipāt inquātū possunt. vt i de aia & de generatione animaliū secūdis dixit Aristo. vnde Auerrois cōmētator sic ait. Solicitudo diuina cū nō potuerit facere scdm indiuiduū aial pmanere: inserta est dādo ei virtutē qua posset pmanere i specie hec ipse i. ij. de aia cōmēto. xxxiiij. Alius quoqз coit9 finis ē secūdari9 & hic qdē est duplex. Vn9 qdē vt necessari9 & approbādus & ad regimē sanitatis ordinat9: de quo pñs propositū determinabit. Alter vero inutilis magis & illicit9 vt ppter delectationē & paruā cōsuetudinē pact9: quē vt finē optimum pponunt alijs necessarijs plurimi. vñ haliabas in. v. theorice. c. superi9 alleg. ait. Maioris ptis hoim in appetēdo coitū delectatiōis cā pponit: paucoꝝ ꝟo finis et ppositū est liberorū pductio: de quo etiā coitu in pñti sermone nō intēdo ꝟba facere: pariter nec de illo q a natura & a legibus fuit phibit9. de quo Auic. in xx. iij. c. v. sic inquit. Coit9 qdē cū infantib9 est fed9 apud multitudinē gētiū: & phibit9 in lege. Sз volo de eo coitu dicere q catholicis est ꝯcessus: & iter maritū & vxorē necessarius: i quo nō solū q ad aiam: sз quo ad corp9 grauissima & qplurima ꝯmittunt peccata supfluitatis & inordinationis rōne. Nesciūt enim pleriqз quātum delinquāt: qd eqdē intelligēt si hūc meum librū qñqз plegerint: & de sui magis curabūt salute: quā de sua ēt formosissime mulieris delectatione. Que forsitan erit vt & alie mulieres naturaliter isatiabiles. sicut i. xxxix. pverbioꝝ Salomonis. c. colligit cū tria isatiabilia expōeret. q fuit sentētia Aristo. i. iiij. pblematū: pblemate. xxvj. in cui9 cōmēto Petr9 padubanēsis noster sic inquit. Mulieres sunt insatiabiles: & maxime iuuēcule quaꝝ meat9 adhuc sunt angusti eo q modica est humiditas que cogit expelli mota & liquata per fricationē: q quia modica est: cito infrigidatur nō potēs expelli ppter qd iterū appetūt fricari vt expellatur. Nō est igitur tutū velle cum eis contendere: nedū velle: vt nōnulli faciunt eas superare: qз insatiabiles & masculis luxuriosiores existūt. iuxta illud Nasonis de arte dicentis. Mollibus in ptis admugit femina tauro Femina cornipedi semp adhinit equo Fortior in nobis nec tā furiosa libido est: Legitimū finē flamma virilis habet. Et fuit snia Auicē. in. xxj. tertij. cap. ij. dicentis. Multiplicatur delectatio mulierum in coitu super delectationē viroꝝ propterea q ipse delectantur ex motu spermatis viri in ore matricis earum descendendo: & propter motū qui accidit matrici: & propter fricationē. Idem quoqз dixit in nono libro de aialibus vbi inquit q duplatur delectatio feminarū &c. Idē haliabas in. v. Theorice. Padubanēsi tñ nostro placuit in. xv. cōmē. iiij. pble. q mulieꝝ delectatio maior sit extēsiue: intēsiue

ro ea q̃ masculorũ maior. quicq̃d
tñ sit: certũ est q plurimũ delectã
tur ⁊ itãtũ q viri sapiẽtes nõ de-
bet velle earum insatiabilẽ appe
titũ adimplere: ne superflue co-
eũtes ĩ nocumẽta: ⁊ egritudines
infra dicendas incidant: ⁊ preci-
pue si ad hoc apti minime exi-
stunt: vt in processu scribemus.

¶ Capitulũ. xxxiij. ostendit iu-
uamẽta ⁊ vtilitates coitus mo
derati: ⁊ declarat nocumenta
que accidũt ex dimissione eius
cum assuetus fuerit.

IN hoc capitulo vi-
ri castissimi religiosi
ac continẽtissimi nõ
ingrediunt: tũ quia
inassueti: tũ q2 so-
brij: ieiunãtes ⁊ p-
monentia ad venerẽ fugiẽtes: et
vinũ precipue potens in quo (vt
Apostolꝰ inqt) est luxuria. Sz id
qd scribimꝰ ad eos dirigit oppo-
sitũ eiꝰ qd dictũ est faciunt: ⁊ ad
hos pcipue q̃ venerẽ exercere cõ-
sueuerunt. Qui si eã dimittant ⁊
ociosam ac lautã mẽsam nõ reli-
querint: itelligãt eis aduenire qd
scripsit Gal. in. v. Theorice. c. xxx-
vj. vbi ait. Si huiꝰ supfluitas. s.
spmatica: suis aucta in vasis coi-
tu nõ purgat: nec poterit eã ex-
pellere natura in inguinibus fit ⁊
alijs silis extẽsio: oĩsq̃ ĩ corpe gra
uitas sepeq̃ suis spma calefit in
vasis fitq̃ febris qm mẽbra hec
q̃dẽ post illa calefiũt donec cordi
calor ille cõtinuet: nõnũq̃ aũt eiꝰ
ascẽdũt ad cerebrũ vapores: vbi
⁊ pessimos generãt morbos. ⁊ in
fra magis addidit q dimissio coi
tus hebetudinẽ sensuũ ⁊ itellectꝰ
parit. ⁊ capiti accidit grauitas ⁊
visui tenebre: ⁊ frãgit corpꝰ: ⁊ ap
petitꝰ iminuit ciborũ: ⁊ nõnũq̃ cõ
plexio declinat a statu suo. Ali-
quoties etiã patit maniã ex va-
poribꝰ spmatis ad cerebrũ ascẽ-
dẽtibꝰ sepe quoq̃ fit corpori frigꝰ
⁊ nõnũq̃ tremor pcordiorꝫ pecto
ris attractio: sepe etiã scotomia
⁊ vtigo ⁊c. Cuiꝰ silr dixit hali ro-
doã in. iij. tehni. cõmẽto. xxxj. cuiꝰ
hec ẽ series. Si supfluitas aggre
gata in corpore ex spmate: ⁊ non
egredit p coitũ coarctat in cor-
pore: ⁊ generant ex ea egritudi-
nes male. qd est q2 ex coarctatio
ne seminis generant ex eo vapo
res mali q̃ ascẽdũt ad cor ⁊ cere-
brũ ⁊ stõachũ corrũpũt sanitatẽ
illorũ mẽbrorꝫ ⁊ generãt egritu-
dinem. Et fortassis ex eo est aliq̃d
silr veneno viperino: sicut accidit
ei q̃ cõsueuit coitũ ⁊ dimitit eũ lõ
go tẽpore ex debilitate appetitꝰ
cibi ⁊ pigritia a motibꝰ ⁊ a gña-
tione humoris melãcholici ⁊ for
tasse corrũpit ⁊ exsiccat ex eo qd
est silr virtuti veneni: sicut illud
qd accidit viduis ex suffocatione
matricis: ⁊ multis virorũ qui mo
riunt ex eo subito. hec ipse hali.
ad literã a quibꝰ videt princeps
accepisse in prima tertij. tractatu
quinto. cap. viij. cum dicit. Quã-
doq̃ accidit homini vt in vasis
suis seminalibus aggreget sper
ma plurimũ ⁊ corrũpatur ⁊ infri
gidetur ⁊ conuertatur ad quali-
tatẽ venenosam ⁊ accidit ei sicut
epilepsia. Et in vigesimo tertij
cap. x. sic ait. plurimorũ quorum
complexio requirit coitum: cum
ipsum dimittunt infrigidat cor-
pus ⁊ cadit appetitus cibi: ita vt
ipsum etiã non recipiat: ⁊ postea
subdit. Et quandoq̃ accidit viro
ex dimissiõe coitus ⁊ abundãtia
spermatis ⁊ frigore eius ⁊ cõuer
sione ipsius ad vẽtositatẽ: ⁊ forsi
tã vult dicere ad venenositatẽ vt
mittat spma ad cor ⁊ cerebrũ va-

porē malū vētosuz: vel magis ere do venneosuz: sicut accidit mulieribus ex coartatiōe matricis. Et iterū in.xxi.tertij.ca.ij.sic ait. Retētio spermatis est mala valde. Et in cāticis ēt dixit. Coitus cōmēdaē iuuenibus: quatenus p eū a nocumētis pniciosis liberenē: in cuius cōmēto scz.cliij.dixit Auerrois. Si coitus vsi nō fuerint attingēt ei morbi magni & illaudabiles. quod etiā sensit Haliabas loco superius allegato cū ait. His itaq3 de causis si vtaē cū opus sit hō coitu & cū i suis huiusmodi supfluitas augeē vasis sentitq3 in corpore grauitatez & titillationē: statim vt celebrauerit alleuiatū sentiet corpus i pigritiā: vtutēq3 & eius augeē appetitus. Deinde subiūxit. Si ergo coitu vt opz q̄s vtaē: cogitatiōes cedūt ira mitigaē: melācholie pdest passioni: prodest etiam phlegmaticis morbis: somniorumq3 medetur mltitudini & appetituz cōfortat. Et ppterea dixit Almāsor in libro quarto ca.vi. Viri pterea ac mulieres cū appetūt coire debēt qđ q̄dē faciāt nature nō repugnātes. Cuius cāz & rōnē inde subiunxit in ca.xvij.eiusdē libri cuz ait. Coitus corpus repletum alleuiat & aiaz hilarē & letā efficit eiusq3 auget leuitatē. Irā q̄q3 sedat: ac cogitationē remouet. Et ifra. Coitus pterea caput alleuiat atq3 se nsus. Que q̄dē fuit snia Aristo.in.xxx. pplematū pble. prio dicēs. Post venerea plurimi magis leti fiūt q̄ cūq3 supfluitatē multam emittūt cuz spermate: alleuiantur enim a superabūdantia superflu itatis: & hec ē cā letitie. a q̄ sūpsit Auer. cū scripsit i.vi.colliget. Coitus moderato vsu conueniēs ex stit. Qđ nō ɔcedimus nisi qr sperma ē vna supfluitas pparata a natura vt expellaē sicut & alie supfluitates excepto q̄ i se bona ē &c. Hec q̄q3 fuit sapiētis Gal.sentētia i sexto de regimine sanitatis. Cōmune venereorū actuū ɔmoderatio: nā in culpabilibus ɔstructiōibus corporis neq3 oportet oīno a venereis abstinere. Et in.vi.iteriorū.c.iiij. Virtus spmatis fortis est: in mulieribus aūt frigidis & humidis: ideoq3 necesse est a mulieribus emitti multā spermatis q̄titatē hn̄tibus. Qđ ēt viris necessariū ē & sanguineis maxime q̄ nisi nubāt caput eorū aggrauaē: febricitant: appetitus & digestio debilitantur. Cognoui ego quosdā: qui cū abstinerēt se ppter venerabilitatē ifrigidati sunt. Alij vo ceciderūt in tristitiā absq3 vlla cā. & in falsas cogitatiōes sicut melācolici: & appetitus & digestio infirmata sunt. Vidi q̄q3 alios ppter angustiā vxoris sue abstinuisse: q̄ fuerāt assueti sepe coire: vn̄ appetitus eorū defecit: & paululū comedebāt & nō digerebaē s3 multuz vomitu eijciebaē. Qđ ɔsiderās certificauit ɔtinētiā coeūdi magisq3 mēstrua nocere. maxime corporibus in quibus mali humores sunt: & assuetis requie. Et postea subdit Diogenes in hmōi abstinētia fortissimus fuit coitu tn̄ semp vsus est: cum sciret nocumētū a spermate sibi nō fore modicū si abstinētia pateretur ferē em̄ puero iussisse meretricem accersiri: q̄ cū moraret mēbrū fricās polluit se. Cūq3 meretrix venisset. ait qđ volui manus mea fecit. Unde mōstraē q̄ venerabiles nō faciūt hoc cā delectatiōis: sed vt supfluitatē emittāt. hec ipse Galenus. Fidelibus tn̄ innuptis nō l3 hmōi ppetrare. & ppterea dicebat Apostolus prio ad corinthios.vij. Qui nō se ɔtinēt nubāt. & prio ad

Timotheū.v. Uolo aūt iuniores nubere ꝛ filios procreare ꝛc. Qui aūt nubere nolūt aut non pñt: vt q꞉ sacerdotes sint ꝛ a venere abstinere voluerint sine lesione debent ab inducētibus eā ꝛ ꝓmouētibus infra dicēdis se ꝑcauere. vt in duobus vltimis de hac materia capitulis ostendemus.

¶ Capitulum.xxxiij. declarat que nocumenta prouenīant ex superfluo coitu ꝛ frequentato: in membra ꝛ totum corpus.

Nocumēta supflui coitus sunt longe plā q̄ꝫ vtilitates ꝛ iuuamēta moderati. Unde licet superius moderatus coitus sit approbat⁹ ad salutem corporis robusti ꝛ iuuenis cōseruandā: sic in presentiarū supflu⁹ ꝛ frequentatus coit⁹ detestat: cū nō solū aliquib⁹ partib⁹: sꝫ etiaꝫ toti corpori nocumēta ei⁹ sint cōmunia. Nocet eñ oculis p̄mo: vt voluit auicē.in.iij.tertij.c.v.cum dixit. Multiplicatio coit⁹ est nocibilior res oculo ꝛ similiter multiplicatio ebrietatis ꝛc. Qd̄ etiā sentit Rasisin.iiij.almāsor.c.xvij.dicens.q̄ coitu sepe vtit̄ oculorū hꝫ cōcauitatē. Et infra. Coit⁹ mult⁹ ꝛ frequens oculos fortiter ledit. Que etiam fuit Aristote.. sententia in quarto ꝑblematū ꝑblemate.ij.dicentis. Plurimo coitu vtentes manifestissime in oculis ꝛ anchis patiunt̄. ¶ Nocet quoq꞉ neruis coit⁹ plurimus: vt dicit princeps i scd̄o tertij.c.j.ꝛ Ra.vbi supra. atq꞉ neruosis mēbꝛ oīb⁹ ꝛ ꝑcipue stomacho dicēte Aui.i.xiij. tertij.c. vltio ōmi tractat⁹. Coit⁹ ē ex reb⁹ mag꞉ nociuis stomacho ꝛ dimissio ei⁹ est ex reb⁹ maxime cōferentib⁹ ei. Et in decimo eiusdē capituli.v.iquit Dimissio coitus est cōuenientior res ei qui hꝫ stomachū debilē. ꝛ deuitet ipsuꝫ de mulierib⁹ q̄ abortū patiūtur. Que fuit sñia Aristo.in.iiij.ꝑble. ꝑblema.xvij.di. Coit⁹ infrigidat ventrē ꝛ exsiccat. ¶ Nocet ꝑterea etiā coit⁹ faciens accelerare senectutē. vt inq̄t hali.in.iij. Techni.cōmēto.xxxvij.dicēs. Et nō fact⁹ est error multis in coitu nociuus nisi q꞉ ꝑpter multitudineꝫ eius accidat in corpore senect⁹ festina ante horā suā ꝑcipue ille cuius cōplexio testiculorū est frigida ꝛ sicca. Qd̄ ēt ꝯfirmat Auer.in cātico.cōmēto.clvj.dicēs. Nō solū hoc dicimus q꞉ multus coitus debilitat corpus quinimo q꞉d diminuat ꝛ abbꝛeuiet valde vitā: faciatq꞉ eā valde breuiter ꝛ celeriter terminari. Aristoteles eñ asserit q꞉ animalia multi coitus sunt breuioris vite ꝑbās hoc ꝛ cōfirmās ex passeribus que nō viuunt nisi per annū solū inducēs super hoc probationē: qm̄ non apparet nigredo super guttur illoꝝ q̄ videt in autūno q̄ quidē nigredo significat sup senesex eis. Arist.quoq꞉ iiij.problematū.problemate.xxj. inquit. Cocūtes exoluuntur ꝛ infirmiores fiuntvt freq̄ncter. Et ꝑpterea multus coit⁹ debilitat corpus: facitq꞉ ipꝫ hereditare varias species nocumentorū ꝛ dolorum: vt inquit princeps in cāticis textu cōmēti.clvj.ꝛ in.xxiij.tractatu primo.c.quinto sic ait. Coit⁹ euacuat de substantia cibi postremi: quare debilitatē affert cuius simile alie nō afferunt euacuatiōes: ꝛ euacuat de substātia spiritus rem plurimā propter delectatiōnē. Et propter illud qui plus delectant plus sunt cadentes in debilitatē: ꝛ coitus quidē velociter facit peruenire illū qui plurimum eo vti-

tur ad infrigidationez sui corporis causa sui: et ad resolutionem caliditatis inate et ad mortificationē virtutis et preparat ipsum in primis ad caliditatē fumosaz adeo donec multiplicent̄ sup ipm pili. deinde succedunt ei infrigidatio cōpleta et debilitas sensuū: visus: auditus etc. et ad mltas pducit egritudines vt ibidē ibi dixit: que quidē fuit sententia Almāsoris loco allegato dicēs. Est etiā valde obseruādum ne quis coitu sepe vtat̄: et pcipue q ex eo velociter debilitatē incurrit ac appetitiue cōsequit̄ destructionē: et post aliq subiūxit. Quo etiā si qs vsus fuerit ethicā incurret: coitus etiā multus et frequens neruis magnū īfert nocumentū: oculosq fortiter ledit et corporis vires destruit: corpusq corrūpit ac debilitat: ad seniū quoq cito adducit. hec ipe. Nō solū aūt cito senescere facit: sz etiā mori q facile supflue ipo vtētes dicēte Gale. in scdo de spmate. c. penultimo hec vba. Nō solū a serosa humiditate priuari oēs animales particulas accidet ex supfluo coitu: sed et de vitali spū. Etem̄ et de hoc ex arterijs euacuat̄ cū spermatica humiditate. Quocirca nullum mirabile ē ībecilliores effici coeūtes multū priuato vniuerso corpe ab alterutro purissimo aduenientē aūt et delectatiōe: q est in ipso q per se sufficit exoluere vitale robur: nam quidā supflue delectati mortui sunt. hec ipe. Sz vt cū Cōciliatore nostro in differētia. cxxiiij. oiavnico cōprehēdā vbo. dico q oēm corpi dispositionez acqrit prauā coitus supfluitas et frequentia: et ad summū totā aīam dissipat et corpus corrūpit. Cuius quidez rō est: q2 coitus est emissio pure et naturalis caliditatis: vt in quito dicitur de aīalibus. Et ideo pter paruū errorē euacuationis ipsius fit magnū nocumentū: vt Auerrois inquit in. vj. colliget. Et fuit snia Haliabatis in. v. Theorice. c. xxxvj. dicētis. Nō est em̄ sperma quēadmodū alie supfluitates: qbus oino natura nō indiget qlia sunt emūctiōes: sputa: sudor: vrina: et similia sed ex meliori fit q in corpe est substātia ac laudabiliori. Et post pauca subiūxit. Generat̄ etem̄ sperma ex claro puroq sanguine quo principalia et prialia pascant̄ mēbra: postea concludit dicens. Cū igit̄ coitus mensurā excesserit: lz nō tāta eo quātitatis: vt phlebotomia vel alr euacuet̄: vehemētior tū accidit inde virtutis dissolutio. Et pter hoc qn̄ de hoie sperma exiuit multū discoloratur et debilitat̄ suū corpus magis q si quadragesies exierit de eius corpore sanguis tātus: quia sperma est res habilitata vt trāseat in mēbra: sicut in. iij. lib. dicit̄ de animalium generatione. Et iō qui vxores habēt perpulchras cautū delinquūt intelligant. Et in senectute si ad eā peruenerit: podagras expectent: qm coitus nocet neruis: et est magis adiuuans ad hoc vt fiat podagra: sicut Rasis inquit in libro diuisionum. c. cxx. et fuit sententia Galeni in. vj. aphorismorum. cōmento. xxx. dicentis. Coitus est fortis causa in generāda podagra. Simus itaq hac in re tēperati: ne podagras et alias supradictas incurramus infirmitates: aut mortem ipsam sicut aliq quos nouimus interiere.

¶ Capitulū trigesimū quintū ostendit quibus naturis seu cōplexionibus coitus maxime noceat: et in quo anni tempore.

Vt error ſupflui coitꝰ omittat: ⁊ pſertim ab his qbꝰ maxie nociuꝰ exiſtit: mihi videt tā̄ꝙ vtile ⁊ neceſſariū ſcribēdū eſſe: q̄ ſunt hmōi quibꝰ plꝰ aliis plurimi coitꝰ frequētia ſit interdicta. Et dicemꝰ prio ꝙ vt ſentiūt ſapiētes: hi maxie ſunt q̄ ſicce ⁊ frigide cōplexiōis exiſtūt: ⁊ q̄ melācholice macilēti ⁊ dbiles naturalr ſunt fabricati: modicū ſanguinis et carnis hn̄tes. Et ꝙ ita ſit ptꝫ p haliabatē in. v. Theorice dicētē. Cū vero eſt corporis frigida ⁊ ſicca cōplexio: ⁊ hois eiuſdē ꝯplexiōis teſtes corpꝰ exile color viridis albꝰ aut croceꝰ eiuſqꝫ i corpe ſperma per paucū: ſi hmōi coitū exerceat refrigerat corpus naturalis debilitat calor: ⁊ rarefactū eneruat: nerui imbecilles fiunt: ſupuenit illi tremor aie mar cor cardiaca: appetitꝰ cibor defectio ſicci fiūt illi morbi: artetica: pectoris paſſiones ac pulmonis. In cuiꝰ vſu ſi fuerit frequēs corpus cōſumit et deficit: ſpaſmꝰ accidit. Et cōcludit deinde. Quare ab hmōi dn̄io cōplexionis cauendus eſt coitus. Sed iā dictis non minꝰ mala in quā breuibꝰ adduxit hali rodoā in. iij. Techni cōmento. xxxvij. cū ait. Ex multitudine coitus accidit ſenectꝰ in corpore feſtina ante horā ſuā: precipue illi cuius cōplexio teſticulor eſt frigida ⁊ ſicca. Quod etiā ſenſit Auicen. in canticis textu commenti. xix. dicēs. Coitus nequaqꝫ cōcedat macris: ſenibus: aut debilibus. Et Auerrois in. vj. colliget. c. de regimine corpor calidorum in fine ſic inquit. Et coitꝰ nocet plus ceteris oibus cōplexiōibus: ſupple ꝙ calidis: maxime aūt frigidis ⁊ ſiccis. Et inter cōplexiōes calida ⁊ hūida ſupfluū poteſt leuiꝰ tolerare: ⁊ q̄ peiores ſunt frigide ⁊ ſicce: humidi do. ſ. phlegmatici medio mō ſe hn̄t circa illō: q̄ fuit ſn̄ia Raſis in. iij. Almanſoris. c. xvij. dicētis. A coitu ēt corpa habētes ſicca (vt ab inimico iterficiēte) ſibi cauere debēt quo ēt ſi qs. ſ. macer multū vſus fuerit: ethicā incurret cōualeſcentes quoqꝫ ac debiles atqꝫ macri ⁊ quor nerui ſunt debiles: coitum oīno vitare dn̄t. Et nos addimus de autor intētiōe in pſcripto. c. ꝙ debilē hn̄tes ſtomachū aut viſuꝫ aut auditū: aut aliquē alior ſenſuū: ad coitū frequētē nō accedāt. Et ſilr q̄ debilitatē appetitꝰ patiunt: aut calculos ⁊ hmōi: qm̄ inde manifeſtiſſimū percipiēt nocumētū: rōne etiā etatis cōſiderata grādiores cōtineantur a coitu ſupfluo inqꝫtū poſſunt. Seniores vero caueāt coitū oīno. Silr ⁊ inſueti ⁊ pcipue in autūno fugiēdꝰ eſt coitꝰ qm̄ eſt tp̄s nature acvite cōtrariū cū calor in eo naturalis debilitet: ⁊ ſiccitas fiat fortior: dixit Auicē. in. ij. j. ſumma de pulſibus. c. ix. ⁊. j. iiij. tractatu. ij. c. viij. et fuit ſentētia Gal. in. iij. aphoriſmor. cōmento. xxiij. dicētis. Stomachꝰ ⁊ inteſtina maxime patiuntur in autumno: cū frigidū et ſiccum tēpus ſit: in quo maxima eſt grauitas ⁊ intēperies: vt idē inqt in libro de ſpermate: ⁊ ppterea ē tp̄s mortiferū: teſte Ariſto. in prima pblematum: problemate. xxvij. In eo itaqꝫ maxime coitus eſt fugiendus: ⁊ preſertim a macilētis ⁊ debilibꝰ vt dictū eſt: qꝛ facile egrotarent. Similiter licet non tātum in eſtate audacius autem in hieme ⁊ vere: ſemp tamen hoc obſeruādo: vt potius raritati ꝙ frequētie ⁊ multitudini intēdat.

Capitulū. xxxvj.

¶ Capi.xxxvj.oñdit qb⁹ naturis ꝛ corpib⁹ coit⁹ tẽperat⁹ maxime conueniat: ac supfluus est frequens minus noceat.

Volo vt ex hoc.c. q̃ nõdũ vxorẽ duxit: bñ cõsulat si eã ducere possit sine sui corpis ac sanitatis detrimẽto: lȝ vnusq̃sq ferme sibi videat fortẽ robustũ ac bñ cõplexionatũ eẽ: atq bñ quotidiano coitu sufficiẽtẽ. In hoc tñ errãt plerũq q̃ post paucũ ẽt tpis spaciũ: postq vxorem duxerint ex venere frequentata discolorant: debilitant: macresiũt: infirmant atq nõ pauci (vt nr̃is visuȝ est tpibus) interire. Qδ ne reliq̃s accidat aiaduertãt queso si infra dicẽdas has habuerit cõditiones. Quaꝝ pria hec ẽ: q corpa hẽant grossa rotũda: ꝛ sanguinẽ multũ ac venas amplas: ꝛ colorẽ rubeũ multosq pillos: vt Rasis inq̃t in iiij. Almã.c.xvij. Que ẽt fuit snia Arist.in.iiij.pblematũ pblemate xxj. ꝛ Gal.in.sexto de regimine sanitatis dicẽtis. Innoxia venerea solis humidis ꝛ calidis ꝛ oib⁹ q̃ natura mlti sũt spermatis: ꝯrũssimi vero siccis cõplexiõib⁹ venerei actus: ꝛ amplius q̃to fuerit siccitas frigiditati commixta ꝛ precipue cũ crasis testiculorum fuerit hmõi: vt in precedenti patuit.c.v. talis cõplexio est semita ad mortem: vt in.ij.de cõplexiõib⁹ idem dixit. Scda cõditio respiciẽda est in qua etate sint ꝯstituti. Qm̃ vt cõsiliator inq̃t marie cõuenit iuxta adolescẽtie finẽ: cũ corpis augmẽtũ incipiat desinere ꝛ añ paꝝ ac i iuuẽtute demũ ꝛ in reliqua adolescentia. In pria tñ maxime nocet modicũ etiã supflu⁹ cũ adhuc augmẽtũ sit sufficiẽter itẽsuȝ sintq diminuti adhuc ꝛ debiles. Deinde ꝛ min⁹ cõpetit coit⁹ in senectute: scȝ prima minime ꝟo in senio. Et fuit snia Gal. in scdo de regimine sanitatis cũ dixit q post labores seq̃ dñt cibi ꝛ pot⁹: deinde sõni: postea ꝟo venerea. dñtib⁹ q̃dẽ venereis vti: ꝛ subdit. Alia nãq cũcta cõia ois sunt etatis: venerea ꝟo adolescentiũ solũ. Et ideo haliabas ẽt in.v. The. Iuuamẽta coitus oia adolescẽti ascripsit ꝛ iuueni prio: nec cuilibet tali: sȝ sanguineo rubeo forti ac sano: vt ptȝ ex serie ipi⁹.c.xxxvj. Et ppter ea delirãt senes q̃ puellas nõ sibi sȝ aliĳs poti⁹ ducũt vxores: vel filĳs coꝝ adhuc crescẽtib⁹ ac teneris feminas copulãt: cum vtraq etas illa sit a venere ꝓhibita: vt diximus: cui⁹ vsus inordiat⁹: vt padubancẽsis inq̃t: ꝑcipue nocet sexui masculino: femelle ꝟo paꝝ cũ in eo laborẽt minime. Cõsiderẽt ꝑterea nubere volẽtes si ꝑter hoc qδ carnosi ꝛ iuuenes fuerit bñ colorati: ac naturalr rubei vt sãguinei existãt qm̃ vt idẽ ait cõsiliator. ꝛ est mẽs antiquoꝝ: coit⁹ hñtib⁹ colorẽ rubeũ flauũ precipue cõuenit ꝛ per flauũ intelligo hoc in loco rubeũ obscurũ et nõ clarũ qui cholerã ꝛ sanguinẽ subtilẽ: ꝛ non verũ ꝛ bonũ sanguinẽ ostendit in corpore dñare. habentibus autẽ colorem albũ qui phlegma significat vt princeps ait in.ij.j.doc.iij. c.iij. coit⁹ etiã interdicit. Dicit eñ Auicẽ.ibidẽ. Albedo signũ est priuatiõis sanguinis: aut paucitatis ipsius cum frigiditate qm̃ si cum caliditate esset ꝛ hũore cholerico eẽt citrinitas: ꝛ subdit q color rube⁹ significat multũ sanguinis ꝛ ruffus ꝛ subruffus significãt caliditatẽ: sȝ subruffus pl⁹ significat cholerã rubeã: ꝛ ruffus significat sanguinẽ cholericũ. Et p colorez

ruffum intelligimus illū quē dici
mus rubeū clarum. Qui igitur colo
rem habuerit rubeū ꝛ nō ruffum
aut subruffum: maiorē ꝛ laudabi
liorē habebit sanguinis quātita-
tem: ꝛ per cōsequēs tutius pote-
rit veneri indulgere: qui aūt colo
rem brunū, siue fuscum habuerit
minime: qm̄ vt Princeps ait vbi
supra. Color fuscus vehemētē si-
gnificat frigiditatē ob quā minui
tur sanguis ꝛ cōgelatur: ꝛ ille pau-
cus ad nigredinem tēdit: ꝛ cutis
mutat colorē. Demū considerent
cōsuetudinē suā iā assueti assue-
tos labores ferre: ēt si fuerint im
becilles facilius ferūt: teste hippo-
crate in scdo aphorismoꝝ. apho-
rismo. xlix. his igitur obseruatis si
oīa cōsentiunt: aut plurima secu-
re quis ducet vxorē: si vero prohi
buerint: minime.

¶ Capitulum. xxxvij. ostēdit in
quo anni tpe: ꝛ i qua hora diei
naturalis sit veneri operā dan
dum securius.

Quantū autumni tpe no-
ceat veneri indulgere in
fine. xxxv. c. dictū est. In
qua autē parte anni hō
carnoū iuuenes et ceteri possint
vti frequētiori coitu securius nō
dum dictū fuit: sꝫ in p̄senti dicem⁹
et in qua etiā hora diei hoc face-
re debeam⁹ oñdem⁹: vt minime nr̄a
cā errare cōtingat. Dicam⁹ igitur
prio sicut in autumno plusq̄ in
aliis coitus nocet: sic in vere per
oppositū cōfert: aut saltē minus
nocet: cū ver sit sanissimū tps: et
minime morbiferū: vt dicit hippo
crates in. iij. aphorismoꝝ. apho-
rismo. decimo. In cuius cōmento
Gal. inq̄t. Uer est ceteris tpibus
sanius: qꝛ tempatius aliis. Et in
fra. Uer (sicut diximus) in suis tē
peratū est cōplexionib⁹. Et in pri
mo de cōplexiōib⁹. c. iiij. sic iterū
ait. Qui existimāt q̄ ver sit calidū
ꝛ humidum ꝛ nō sit equale: errāt
manifeste: qd̄ itelligēdū est respe
ctu corpis temperati: respectu tn̄
alioꝝ tēpoꝝ anni sine dubio cali-
dum est ꝛ humidū: vt cōsiliator vo
luit i dr̄ia sexagesimasexta: ꝛ fuit
mens Galeni in. j. de febribus ad
glauconē. c. ij. dicentis. Uer cali-
dum est ꝛ humidū: vt est sanguis
in nobis: que etiā fuit snīa Arist.
in. iiij. pblematum pblemate tri-
gesima prima dicētis. Natura ve
ris calida est ꝛ humida: ꝛ ppter-
ea in eo opationes nutritiue sunt
perfectiores: ꝛ hoc nō accidit nisi
ppter multiplicationē caloris na
turalis in corpe: vt inq̄t Auerr. in
ij. colliget. c. vltimo. Et ppter hāc
rōnem tutius invere possumus ve
neri indulgere. In hieme quoq̄
satis etiā secure idē facere nō du
bitam⁹: lꝫ frigida sit et humida.
vt dixit Aui. in. ij. j. ꝛ Gal. in. j. de
febribus ad glauconem. c. ij. Tn̄
qꝛ calor in hieme iteriora ingre-
ditur ꝛ ibidem adunatur: propter
hoc in hieme digeritur multum et
per cōs multus cibus est appetē
dus. teste Gal. in primo aphoris-
morum. cōmento. xv. ꝛ Auic. in se
cunda primi doctrina secunda. c.
sexto dicens. hiems ad digerēdū
est melior ppterea q̄ frigus sub-
stantiā caloris innati cōprehēdit
vn̄ fortior efficitur ꝛ nō dissoluitur
ꝛc. Et ob hāc cām in hieme coit⁹
nō phibetur: sicut p oppositas cās
idem in estate nocibilior ꝛ phibi-
tus magis existit. In autumno
autem omnino detestatur. hoc est
igitur quod dicimus de coitu re-
spectu tēpoꝝ anni. Sed de horis
diei naturalis idē ferme asserim⁹
q̄ de horis exercitij dicebamus.
Un̄ coitus fieri nō debet nisi cor-

pus eo mō quo ibi dixim⁹ prepa
ret: sicut nobis innuit Haliab. in
v. theori. c. xxxvj. cū ait. Si cibo
hō repletus: aut potu coitu vtat̃
debilitas ei⁹ fit corpori enervatio
neruis: dolor in genib⁹: aliarūq̄
ɔtinuationū: viscerū opilatio: ge-
nerantq̄ abinde humores grossi
cuius vsus si hoc fiat modo fre-
quēs et assiduus hidropisis se-
quitur asma ꝛ tremor. Si vero fa
mez patiēs quis ad coitū accesse
rit: aut sitis molestia pressus aut
aliqua certa euacuationū spē exi
nanitus est: vt vomitu: solutione:
phlebotomia ꝛ his similibus aut
statim post balneū: vl' laborē vigi
liasq̄: aut etiā post grauē tristitiā
corpus consumitur et desiccatur:
calor dissoluit̃ naturalis: ciborūz
immutat̃ appetit⁹: tenebratur vi
sus: oculi fiūt cōcaui: ꝛ nōnūq̄ de
fect⁹ accidit ꝛ spasm⁹ ꝛc. Et pro-
pterea di. Aui. in. xx. ter. c. x. Coit⁹
bon⁹ est ille q̄ fit in hora anq̄ su-
pfluitatū sequat̃ euacuatio ꝛc. Qđ
dictū sic intelligēdū est. s. anteq̄
hora aduenerit in qua expellere
oporteat superfluitates: qm̄ cum
ipse stimulāt et exitum petūt: tūc
iā hora cocundi ptrāsiuit. Et qđ
ita sit patet per ipz dicētē in. c. ij.
eiusdē. Et opz ne coitus fiat ne-
cessitate fecis: aut mingēdi mora
neq̄ cū exercitio ꝛ motu: aut post
passionē animalem fortem ꝛc. Et
postea subiūxit. Et opz etiam ne
coitus fiat sup repletionem: quia
prohibet digestionē et debilitat.
neq̄ coeat aliquis cū adest vacui
tas iterum hoc em̄ est nocibili⁹ ꝛ
onerosius nature: ꝛ mag; pnecās
calorē innatū: ꝛ magis attrahēs
liquefactionē et ethicā: imo opz
vt fiat cum cibus descendit a sto-
macho: ꝛ ɔpletur digestio pria ꝛ
scđa ꝛ mediatur dispositio in di-
gestione tertia. Et opz ne coitus
fiat sup satietatē nauseatiuam: ꝛ
p⁹ euacuatiōes fortes ex vomitu
ꝛ fluxu ventris et motus corpo-
reos et aiales ꝛc. Que fuit senten
tentia Gal'. in tertio Tegni text.
commenti. xxxviij. dicentis. Tem
pus vsus coitus est quando per-
fecte medium earum que extrin-
secus oiz circunstantiaꝝ: neq̄ su
per repletum corpus: neq̄ indi-
gens: neq̄ īfrigidatū: neq̄ super
calefactum: aut exsiccatū. aut hu
mectatum: immoderate. Si vero
peccet aliquando corpus paruū
esto peccatum melius vero id est
minus malū est calefacto magis
q̄ infrigidato: ꝛ repleto magis q̄
euacuato: et hūectato magis q̄
exsiccato corpore vti venereis. hec
ipse. Tñ periculosum est super re
pletionem: et cenam vt ɔmuniter
fit velle coire: qm̄ incurrit poda-
gras et dolores alios ille qui vti
tur coitu immediate post cibum
sumptum sicut dicit Auic. in can-
ticis textu commenti. clv. Recte
igit̃ intelligatur verbum illđ Ga.
melius repleto q̄ euacuato corpo
re vti venereis. Obseruent itaq̄
ea que diximus de coitu qui suā
incolumen cupiunt sanitatem ɔ-
seruare.

¶ Capitulū. xxxviij. ostēdit q̄ fu
gere debeāt religiosi ꝛ q̄ dimit
tere volētes a coitu abstinere.

Sed cū plerīq̄ vi
ri cōtinētes ꝛ re
ligiosi reperiant̃
qui suā oipotēti
deo vouerūt casti
tatē: q̄b⁹ p̄cedēn
tia dicta de vene
re nō mō sūt vtilia: sz nec q̄dē ab
eis legēda aut inspiciēda sūt: cū
poti⁹ oī ingenio oīq̄ dil'gētia mē
te ac corpe ea q̄ venereis sunt fu-

gere conent̃:his ꝗ hoc capitulū ꝯpilaui nō mō eis vtile:verūetiā necessarium vt qd̄ desiderāt sine molestia ac sine aliq̄ tētatione faciliꝰ ꝯseq̄ valeāt. Qd̄ tñ pluribus ē difficile eo qd̄ q̄ venerē ꝓmouēt nō intelligāt neq̄ q̄ ipaȝ extingāt mortificētq̄ nō cognoscāt:q̄s intēdo in pn̄tia docere dicens cum Arist.in ij scd̄o posteriorȝ.c.j.ꝙ cā et effectꝰ se iuicē iferūt si vniuersaliter ⁊ adequate sumant̃. Sic igit̃ vbi erit sufficiētia cāȝ alicuiꝰ effectus:pculdubio ipse ꝓducet̃ ab eis i eē:⁊ ꝑ oppositū vbi sufficiēs erit destructio taliū cārū et talis effectꝰ adnihilat̃ sine dubio. Desiderātes ꝗ coituȝ fugere dn̄t et causas ipȝ ꝓmouētes auferre aliter em̄ positꝭ causis et effectꝰ ꝯsequet̃. Cause em̄ in venerē ꝓducētes pricipales he sūt.s.vētositas erigēs et semē purgari ac expelli ꝓcurās icitāsq̄ ad hoc sine aliq̄ intromissiōe ⁊ p̄cipue si multe fuerit q̄ntitatis ex q̄bꝰ desideriū surgit et tētato manifestat̃. Qd̄ cuȝ viderit diabolꝰ:mēti ꝑsuadet vt turpia ꝯcipiat:femias desideret: ceteraq̄ talibꝰ virꝭ religiosis abomiabilia. hec aūt tētatio sepiꝰ venit:multosq̄ aggredit̃:atq̄ fragiles:oēs corrūpit:fortiores aūt et bn̄ armati virit̃ resistētes vix ille si pn̄t subterfuger̃. Qd̄ tn̄ n̄ eēt si cās illas.s.vētositatē et semē nō admitterēt. Sȝ dicet q̄s hoc i nr̄a ptāte nō ꝯsistit vt naturā suas ꝓducere opationes impediamꝰ:si em̄ aliq̄s calidos renes ac testes plurimū sanguinis attrahētes:et ipm̄ in semen cōuertentes habuerit qūo prohibere poterit seminis vel vētositatis gn̄ationē. Cui respōdebimus et dicemꝰ qd̄ fiat illa caliditas erit nālis aut accidētalis:et q̄cūq̄ fuerit illa remitti pōt cū frigidis rebꝰ interiꝰ ⁊ exteriꝰ administratis fugiēdo supinū decubitū ac grabati mollitieȝ atq̄ caliditatē:q̄ aūt debeāt eē talia infrigidātia:medicꝰ electꝰ ſm ꝯplexionē ac caliditatis intentioneȝ vl' remissionē corpisq̄ ꝓprietatem:et vt sue sapientie videbit̃ ordinabit. Multitudo aūt sanguinis ad ea mēbra trāsmissi medici opera nō indiget sȝ patiētis ꝓ regimine sanginis calidi et acuti diminutiuo. Diminuit̃ aūt sanguinis supfluitas supabuntiā nutrimēti prohibēdo:qm̄ in repletiōe est venus vt dicit Arist.in decimo proble.proble.xlvij.⁊ precipue si talis repletio ex bonis et delicatis cibarijs fuerit:et maxime sp̄ma multiplicātibꝰ:vt carne colūbinoȝ passeȝ hedi et similiū. Un̄ Aui.dicit in vigesimo tertij.c.xxj. Meliores ad sperma cibi sunt q̄ fiunt ex carne hedi pinguis masculi ⁊ carne ouia cicere ⁊ cepe ⁊c. Qua ēt sorbilia:lac pisces cū aromatibꝰ calidis vētosis:vt zinzibere pipere galēga et similibꝰ. Cuius rō ponit̃ a Gal'. in quinto de simplici medicina dist.sexta.c.secūdo dicēte. Res prouocātes sp̄ma sunt res q̄ aperiunt:et earum caliditas tanta est ꝙ nō exsiccat propter hoc igitur predicta aromata faciūt ad venerem. Sil'r cepe:baucie:faba:faccoli:cicer:enulaq̄:et talia ventositatem multiplicando. Anisum quoq̄ ⁊ feniculus:amigdale:phistici:auelane ⁊ hmōi vitari dn̄t:et vinū precipue potēs:et dulce in quo est luxuria. vt Paulus inq̄t. et Ouidiꝰ de remedio cū ait. Quid tibi precipiaȝ de bachi munere q̄ res. Spe breuiꝰ monitꝰ experiere meos. Uina parāt animos veneri faciūt libidinis aptos. Et fuit sn̄ia Aristote.

In tertio proble. ꝓblemate prio dicētis. Uinū venereos facit: ⁊ recte dictū bacchꝰ ⁊ venꝰ adinuicē sūt. Herbas q̄z calidas vt erucā: mētā ⁊ hmōi dimittere opz: sicut etiam nec cepas accipere est totū vt diximus iuxta sniaz medicorū ⁊ Ouidij dicētꝫ vbi supra. Daūnis an libicꝫ bulbꝰ tibi missus ab orꝫ An veniāt megaris noxiꝰ ōis erit: Nec minꝰ erucas aptū ē vitare salaces. Et q̄cq̄d veneri corpa nr̄a parat. Qd etiā nobis innuit Aui. in. c. xxxvj. sen. xx. dicēs. Ex adiuuātibꝰ ad coitū sunt q̄cūq̄ sumūtur ex cibis calidis acutis aut inflatiuis: sicut sunt cicer ⁊ vua ⁊ vitellꝰ oui et illa q̄ aggregāt vtrāq̄ rem sicut eruca ⁊ vinum nouū in quo est proprietas gn̄andi sperma. ⁊c. Ab his ergo abstineāt: et a reliquis huiusmodi qui suam castitatem illesam voluerint altissimo conseruare.

¶ Capitulū. xxxix. ostēdit que facere oporteat eos qui a venereis nolunt molestari.

Qui suā voluerit seruare castitatē: oz p̄terea q̄ in p̄cedenti. c. dicta sunt ⁊ hec q̄ in hoc dicemꝰ obseruare: vt seriꝰ suū laudabile votū ꝯsequat̃. Quorū primū istd existit: vt ꝑ posse nulla in eo spermatica superfluitas gn̄et̃ cū abstinentia cibi ⁊ potꝰ: qm̄ sperma est superfluitas digestionis quarte: q̄ fit cū dispartit̃ cibꝰ in mēbris resudādo a venis tertia digestiōe iā expleta: ⁊ ē de summa hūiditatis prime coagulatōi ex q̄ nutriunt̃ mēbra dura ⁊c. vt priceps voluit in. xx. ter. c. iij. Ista igit̃ supfluitas exsiccabit̃ ⁊ ꝯsumet̃ cū ieiunio ⁊ fame vehemēti q̄ debilitāt corpꝰ: vt Aui. di. in decimotertio tertij tractatu. v. c. viij. ⁊ in. xvj. tertij trac. iij. c. vj. sic inq̄t. Fames ⁊ vigilie resoluūt supfluitates. Silr̄ et cū forti labore hmōi supfluitates: si qua erit gn̄ata: resoluet̃: vt supra patuit de nocumētꝫ imoderati laborꝫ: sicut ocio ac ꝯtinua reqe oppositū ꝯiungit: sicut naso poeta singularis in suo primo de remedio cecinit. Ergo vbi visus eris nr̄a medicabilꝫ arte. Fac monitꝫ fugias ocia pria meꝫ. Hoc vt ames faciūt hec q̄ fecere tuent̃. Hec sunt iocundi cā cibusq̄ mali. Ocia si tollas ꝑiere cupidinꝫ arcꝰ. Cōtēptecq̄ iacēt ⁊ sine luce faces. Quā platanꝰ: riuo gaudet: q̄ȝ ppl's vnda. Et q̄ȝ limosa cana palustris humo: Tā venꝰ ocia amat ⁊c. Sint igit̃ in ꝯtinuo exercitio ⁊ forti q̄ plus a venere molestari ꝯsueuerūt. Necnō mortis future recordent̃: tristitiā inferorꝫ imaginātes ꝑcutiētes q̄z corpus: vt Hier. ac reliq̄ beati faciebāt. Istꝫ eni remedijs nulla prorsus tētatio aut q̄ȝ rarissima ꝑcipietur: sicut placuit Aui. in. xx. ter. c. de alum̄ dicenti. Cura q̄ ꝯfert est illd qd frāgit desideriū coitꝰ ex tristitia fame ⁊ vigilijs ⁊ carcere ⁊ ꝑcussiōe: hec q̄dē securior via existit ⁊ ad sanitatē magꝫ faciēs q̄ȝ q̄ exsiccātia ⁊ resoluētia: sine ꝑ̄mā extinguētia iubet assumere. vt semē agni casti: rute: cimini: ⁊ hmōi calidorꝫ ⁊ exsiccātiū: vl' coriādri: cāphore: ⁊ taliū ifrigidātiū ⁊ calorē inatū ꝯgelātiū: p̄terea q̄ de pedibꝰ nudis ⁊ de dormitiōe super res frigidas ac duras dr̄ tanquā de rebꝰ periculosis ad sanitatē: imo ad vitā ipaꝫ pniciosissimꝫ: silr̄ ⁊ q̄ de aspectu pulchrarꝫ faciē dici solēt tāq̄ȝ de re māifestissima: ⁊ vtiq̄ ab oibꝰ caste viuere volētibus necessaria nedū vtili nihil in p̄ntiarꝫ verba facere inutiliter: vt

aliqui: volumus. hec enim et similia satis qui sane mentis fuerit p seipsum et sine doctore aliquo fore fugiẽda iudicabit: quare d hac materia hacten⁹ dicta sufficiant.

¶ Capitulũ.xl. declarat qd sit balneũ et q̃ ꝯditiones debeãt obseruari a volẽtib⁹ in aqua calida artificialiter balneari.

Vt de iuuamentis superfluitates corporis euacuantib⁹ sermonez ꝯpleam⁹: reliquũ est vt de balneo scribamus aliqua q̃ breuissime. Tum q2 apud nos vsus eius existit: tum q2 non sine periculo balneant q in hoc delectari consueuerũt et ob hãc cãz poti⁹ silẽdũ q̃ scribẽdũ esset de ipso ne omnino quis eo vteretur. Attamen quia nonnulli sine ipso viuere minime posse vident ppter eorum ad ipsum ꝯsuetudinem sicut in quibusdã regionib⁹ ⁊ nõ ignobilib⁹ apparet: iõ de ipo aliqua non inutilia prout sapientib⁹ visum est in duob⁹ capitulis adducem⁹. Sed quid balneũ sit declaremus dicẽtes cũ Consiliatore nostro in differentia.cxxviij. qd balneum est corp⁹ subtile vel liquidum corpori circũferẽtialr occurrens: et ipsius immutatiuũ. Cuius cũ due sint species: scz aereũ qd stupha nũcupat: aliud do aqueũ qd ex aq̃ dulci fieri solet: ⁊ hoc iterũ duplex est.s. calidum vel tepidũ: aliud vero frigidum de quibus tm̃modo in presentia dicemus: et prio de calido cui⁹ multa vident esse iuuamenta cũ ꝯsuetum fuerit et debito modo applicatuz: dicẽte Aui. in tertia primi doc. secunda.c.v. iuuamenta balnei sunt somnum facere: et aperire: et abradere: et resoluere: et digerere: et nutrimẽtũ ad cutis supficiẽ attrahere ⁊c. Et in cãticis textu com.cliiij. inquit. Utẽdũ est balneo ad tollendum sordes ⁊ immũdiciã: neq3 sis in hoc piger: si vis educere supfluitates a corporis supficie: ⁊ cutẽ ab accidẽtibus immũdicie mundã facere: quod ꝯfirmauit Auer. in commẽto et.vj. colliget. Et fuit sententia Almã. in quarto, c. dicẽtis. Sunt de iuuamentis balnei corpus humectare et reuocare porosq3 aperire: ac sordes ꝯgregatas detergere repletionẽ quoq3 minuere: ⁊ ventositatẽ dissoluere: et ad somnum ducere ac hũores subtilare: balneũ pterea dolores reprimit: ventrẽ stringit atq3 lassitudinem remouet: corpusq3 cibis aptũ efficit. Hoc quoq3 sensit Gale. in.v. theori.c.xi. dicẽs. Balneo autez post exercitiũ et añ prandiũ vti sanis corpe magnas vtilitates confert: humectat em̃ corpus et mẽbra: calorẽ cõfortat naturalem: digestionem optimã reddit: angustiaz si qua est effugat: poros aperit. supfluitates euacuat dolores mitigat: et ventositates dissoluit: ex qb⁹ appet qd balneũ non minus sit necessarium q̃ vtile qd equidẽ verum esse fatemur: et si nos in totius vite nostre tempore nũq̃ balneati fuerim⁹: et tñ sani dei gratia semp fuim⁹ et ppterea non absolute balneum vituperamus: sed tm̃modo illis qui inepti sunt et insueti: ꝯsuetos em̃ exhortamur vt ad balneũ accedãt dũmodo infra scribendas ꝯditiões habuerint: sin autẽ minime. Quarũ prima ẽ vt assueti sint sic balneari dicẽti. Hipo. in tertio regiminis acutorũ. Qui balneum tñ frequẽtare ꝯsueuerũt eis maxi-

me adhibendū est: hi nāqꝫ ipsum desiderāt: si ꝗ dimiserint ledunt. Secūda conditio obseruanda est vt nullus plectoricus neqꝫ cacho chim⁹ balneo vti p̄sumat. ne commoti humores aliquā faciāt egritudinē qm̄ Auicē. in. iiij. primi. c. xvij. dixit. Balneū solet facere vt ebulliāt humores r spargant. qd̄ etiā sensit haliabas in. v. thorice. c. xiiij. cū iquit. Aliquoties malis aliquo in mēbro positis humoribus. cū a balneo liquefacti fuerit decurrētes bonis miscent humoribus: quib⁹ secū corruptis malorū quātitates augent: iō corpora habētes repleta balneo nō expedit vti anq̄ eorū euacuent corpa: et illi maturent humores hinc itaqꝫ est ꝙ apostemate fabricātes: r ab opthalmia molestati. i. morbi p̄ncipis r anq̄ maturet materia arceāt a balneis q̄ fuit sentētia Gale. in primo de febrib⁹ ad glauconē. r i quinto Terapentice cū inquit. Qd̄ inter reliqua a balneādis obseruāda opꝫ vt nulla principaliū particularū ibecillis existat: r qd̄ multitudo crudorū humorū scd̄ꝫ primas venas nō ꝓhibuerit. r ꝓpterea cōcludit Rasis in. iiij. Almāsoris. c. xxiij. ꝙ si aliq̄d damni in balneis ꝑcipit: istd̄ est in corporib⁹ impuris: q̄ꝛ puris nullū damnū euenire pōt r ꝓpter hāc ꝯditionē oēs fere sunt ad balneandū suspecti. Tertia ꝯditio attēdēda circa horā balnei est vt nequaq̄ ante exercitiū balneet quis dicēte haliabate i. v. theorice. c. p̄allegato. Balneū etenim an̄ exertiū superfluitates cibi transmitti in mēbra quas indigestas inuenit. liquefacitqꝫ hūores et superfluitates exire paratas: et vapores defluere ad aliq̄ facit mēbra: pariterqꝫ inde morb⁹ rc. Quarta cōditio vt dicebatur de exercitio. est ꝙ ante cōcestionem balneari oportet: cuꝫ dicat Princeps in tertia primi doctrina. ij. cap. vij. Prius oportet balneari deinde cibari: ita vt cōcestio balneationem non precedat que fuit sententia hippocratis in iij. regimine acutorum textu commenti. lvij. dicētis. Nequaq̄ balneandum est parua tēporis mora post acceptum cibum vel quempiam potum: in cuius commento Gale. ait. Quod est quia qui vtitur aliquo potu deinde balneat post illud replet caput eius: et q̄ sumit cibū deinde vtit post ipsuꝫ balneatiōe replet caput ipsius et reliquū corp⁹ ꝓpterea q̄ꝛ attrahit cibū ad se ex stomacho an̄ digestionē ei⁹ a quo sumpsit Auicē. in. ij. j. doctrina secunda. c. xix. cū dixit. Cum balneū ingrediuntur post saturitatem impinguāt propterea ꝙ materiam ad exteriora trahit corporis verūtamē oppilationes efficit propter qd̄ sui causa a stomacho r ab epate nutrimētū ad mēbra trahit nō coctū r ꝓpterea dixit vbi supra. r in. vij quarti tractatu quarto. c. ij. Qui sanitatē vult cōseruare balneū ingredi dꝫ postq̄ est digestū qd̄ est in stomacho et in epate. Nec tamen propter hoc credendum est quod cū hora sumendi cibum et famis aduenerit tūc balneandū sit: imo r hec hora pariter prohibetur vt de exercitio dicebatur: teste principe i scd̄a primi loco et capitulo supius annotato dicēte. Cuꝫ balneuꝫ ingrediuntur ieiuni et vacui vehementer exsiccat macrescere facit r debilitat. Quinta cōditio in balneo obseruāda est qd̄ dum in eo sunt: neqꝫ comedant quid neqꝫ bibāt quamuis opposstū plurimi faciāt: q̄ precipitur ab

hippocrate i.iij.regiminis acutorum sic scribe͂te. Necq circa hora͂ ipsarum balnei pporia͂du est aliqd cuius ro͂ i quarta co͂ditio͂e fuit expressa. Sexta co͂ditio circa spaciu͂ balnea͂di est q in balneo longa mora no͂ est facie͂da ppterea q resoluit et debilitat: dice͂te Auice͂.in.ij.primi doc.2.c.pdictis. Balneum exsiccat eos qui diu in ipso morant ppter resolutione͂ et sudore͂ etc. Et infra subiunxit. Si qs multa͂ in balneo facit mora͂: timet ne ei supueniat sincopis ppterea qr calefit cor et co͂mouet inde sincopis. et in summa secu͂da.c.ij. eiusde͂ sic inquit. Multa i balneo mora et longo te͂pore: lz te͂perate calefaciat: infrigidat tn͂ calore͂ inatu͂ suffoca͂do. et in scda tertij.c.vij.dixit. Scias qd longitudo spacij more in tina siue sit aqua siue alid est ex eis q̄ noce͂t ppter mollificatione͂ vtutis et i tertia pmi doc.ij.c.v.sic quocq scripsit. Balnei impedime͂ta sunt debilitare cor si multu͂ morati fuerint et facere sincopim et nausea͂ et humores quietos mouere et eos ad putrefactione͂ pparare et cum eis ad me͂broru͂ debiliu͂ receptacula declinare a qb⁹ accide͂t apostemata me͂broru͂ occultoru͂ et in eorum superficie: et ppterea sit Septima co͂seqne͂s ad pdicta co͂ditio atte͂de͂da: q̄ ponit ab eodem in.xij. tertij.tractatu.iiij.c.x.de termino spacij et more in balneo dicente. Oportet vt sit spaciu͂ balneatio͂is vscp du͂ pseueratz inflat et augme͂tat corp⁹ et incipiat detumescere. Octaua conditio post exercitium balnei obserua͂da est eiusde͂ principis in secu͂da primi dice͂tis. Qui balneant debent se custodire ne re͂ frigida͂ actu biba͂t in egressione balnei aut in balneo qm͂ pori sunt apti qre frigiditas no͂ tarda tur qui ad me͂brorum pncipaliu͂ corpora pcedat et ipsoru͂ corru͂pat virtutes ab oi͂ quocq re vehementis caliditatis se custodire debe͂t et pcipue ab aq̄ qm͂ si ea͂ sumpserint time͂du͂ erit ne cito ad me͂bra penetret principalia: et inde accidat ptisis et ethica: et subdit. Caueat pterea ne cito balneu͂ egrediant: et caput post ipz discoopiant: et ne frigiditati se expona͂t sed bn͂ coopiant pa͂nis: precipue si i hieme fuerit: et in tertia primi.do.ij.c.vij addidit. Qui ex hoib⁹ pinguis exiſtit: opz ne illico cum egredit balneu͂ co͂edat. sed expectet: et paruz dormiat somnuz. Ecce igit q̄t obserua͂da sunt a vole͂tib⁹ balneari si balnei iuuame͂ta ab autoribus dicta co͂sequi volerint: aliter em͂ pl⁹ nocumenti q̄ vtilitatis ex balneatio͂e pcipie͂t et ppter hoc q ta͂ta et tota balnea͂dis no͂ obseruant ip̄m suspectu͂ habem⁹: q̄uis in se vtile sit ad sanitatis co͂seruatione͂.

¶ Capitulu͂.xlj. oste͂dit q̄ sint iuuame͂ta balnei aq̄ frigide et q̄ possint et qn͂ ipo vti secure: et demum continuat dicitis dicenda.

Visum e͂ i supiori.c.quot debea͂t obseruari q̄ calide aq̄ balneo vti voluerint: in presenti au͂t dice͂du͂ duxi de obseruandis a volentibus in aqua frigida balneari: vt iuuenes i estate balnea͂tes se intelligant quibus hoc co͂cessum sit et quib⁹ minime: dicam⁹ ergo cu͂ Auice͂.i.ij.primi doc.ij.c.vj.q ablutio que fit cum aqua frigida co͂uenie͂s no͂ est nisi cuius regimen vndiqz co͂seruat et cuius etas et virt⁹ et figura et tp̄s su͂t co͂ueni͂etia: et necq fastidiu͂ necq vomitu͂ necq ve͂tris fluxu͂: necq vigilias nec reumatismos hz nec e͂

puer: neqꝫ senex: ꝛ i hora i q̄ ipsi⁹ corp⁹ est leue ꝛ mot⁹ cōuenietes ꝛ est cū hoc ꝙ fit post ablutionē aq̄ calida factā adhoc vt exterio ra n̄at fortiora ꝛvt calor retineat naturalis: qđ si volūtas affuerit vt istđsit oportet ne aq̄ sit multuꝫ frigida imo vt sit tēperata: ꝛ ē q̄n hoc fit post exercitiū ꝛ tūc quidē opꝫ vt fricatio an̄ ipsam fiat fortior ꝙ̄ solebat: sꝫ inunctio sit ex oleo quēadmoduꝫ solebat: et sit exercitiū post fricationē aut iunctionē tēperatā: aut sit parū velo ci⁹ ꝙ̄ solebat deide post exercitiū in aq̄ frigida subito natetvt ipsi⁹ mēbra simul dura fiāt: postea ꝑseueret i ea scđꝫ mēsurā sue leuitatꝭ: ꝛ quātū tollerarevalet an̄ꝙ̄ supueniat horripilatio. deide cuꝫ egressus fuerit fricet sicut noiabimus: ꝛ ei⁹ cib⁹augmētū suscipiat ꝛ pot⁹diminutionē: ꝛ cōsideret tēpus reuersiōis sui caloris ad ipꝫ ꝛ caloris eius: ex q̄ si velox fuerit sciet ꝙ ei⁹ mora fuit moderata: ꝛ si tarda fuerit sciet ꝙ mora prolixior fuit ꝙ̄ đbuit: ꝛ subdit. Et qui hoc agere. s. balneari i aq̄ frigida voluerit: gradati in ipō ꝓcedat ꝛ calidiore die q̄ ē i estate hora feruoris prius icipiat ꝛ sibi caueat ne vent⁹ sit ibi et ne illud post coitū pagat: neqꝫ post cibū q̄ nō sit digest⁹: neqꝫ faciat hoc post vomitū neqꝫ post euacuationeꝫ neqꝫ post cholicā passionē nec vigilias: nec corpis debilitatē neqꝫ stomachi: neqꝫ post exercitiū nisi q̄ illđ agit sit valde fortis scđꝫ modū quē dixim⁹. Et cōcludit postremo: cū aq̄ igit frigida ꝭꝫ modos dictos lauari calorē naturalē subito ad interiora pellit postea ꝯfortat ipm vt fortior fiat ꝛ egrediat cū mltū. hec ipē. Et nō solū hoc fuit princ̄ipis sꝫ ēt halia. in. v. theo. c. xiij. dicentis. Suauis aq̄ frigide balneū corp⁹ refrigerat ꝛ humectat calefacit quoqꝫ: sꝫ ꝑ accidēs spissat etem̄ poros: calorē iteri⁹ i corpore recludit. Vn̄ ꝛ suaui⁹ aq̄ frigide balneū si post sumptū fiat cibuꝫ: digestionē adiuuat si carnosuꝫ fuerit corp⁹ ꝛ etas iuuētutis ꝛ presens estas tūc em̄ auget calor naturalis: ꝛ mēbroꝝ ꝩt⁹ digestionisqꝫ bonitas: et post pauca subiunxit. Si sit aūt corp⁹ exile: ꝛ pauce carnis: frig⁹ in ꝓfundo imergitur corpis: ipꝫqꝫ refrigerat donec etiā nobilib⁹ cōtinuet ipa mēbris frigiditas: coagitatur itaqꝫ n̄alis calor: acciditqꝫ illis qđ serpētib⁹ hieme. Et post aliq̄ adhuc subdit Cauēdūest aūt aq̄ frigide balneū post coitū ꝛ laborē diariāqꝫ nisi ꝙ supabundans fuerit: tūc etem̄ aq̄ frigide balneū vtile est. Nec vero statiꝫ post vigilias aut vomitum fiat: nec post medicaminꝭ laxatiui potū: q̄m i oib⁹ his malū ē q̄ fuit ēt. Gal. sentētia i tertio de regimine sanitatꝭ dicētis: aq̄ frigida moderate nature corpisꝯgrua: quousqꝫ t̄n auget corp⁹ eucratū frigida nō balneādū est ꝓh. bet augmētationē adauctovero iā sufficienter assuefaciendū eo: qꝛ totuꝫ corp⁹ fortificat: ꝛ cutē spissam et durā ꝑficit vt nō ab exterioribus ledat. Qui aūt voluerit incipere balneari in frigida aqua dꝫ hoc incipere hora anni icipiēteestate: vt vsqꝫ ad hiemem iā assuefact⁹ sit: ꝛ dies sitvt possibile ē nōventosus: sꝫ calidissimus ꝛ meridies eius sit: ꝛ hō qui erit balneand⁹ in medio quarti septēnij. s. circa vigesimū quartū annū: in nullo ab aliqua causa eo die vel p̄cedēte nocte alteratussuā constitutionem certissime custodiens sit: et animo nō tristis imo letus mari-

me: tūc q̄ pri⁹ fricet̃ lintheis duriorib⁹ vel sptina vt equal'r fiat fricatio: deīde fricet̃ oleo: post vero exercitet̃ equalib⁹ quib⁹ assuetus erat exercitijs. s₃ citiorib⁹ deīnde repēte in aquā descēdat vt momēto vno oīb⁹ mēbris corpis circūfundat̃ aq̄: ne si paulati₃ descēdat rigor inascat̃: sit aūt aq̄ neq₃ tepida: neq₃ multū frigida: postmodū vero ꝛ hac vtet̃. Egrediēte vero ab aq̄ plurib⁹ manib⁹ fricet̃ per oleū q̄usq₃ calefiat cutis: ꝛ postea cibaria q̄dē plura sint assuetoru₃ minor vero pot⁹ offerat̃ quia plura appetūt in frigido balneo: ꝛ digerūt melius: ꝛ sitiūt min⁹: ꝛ incedāt in crastinū ad exercitia fortia ꝛc. Ex quib⁹ manifeste patet ꝙ ꝓpauci quidē reperiunt̃ q̄ hec oīa sciāt: possint ꝛ velint obseruare: ꝛ ꝓpterea infirmant̃ pleriq₃ ex tali balneatiōe: iō ꝑiculosa ē hisq̄ tot ꝛ tāta vt dixim⁹ attēdēda nō obseruauerint q̄re aut ꝯsueti dimittāt: aut ꝑdicta ad plenu₃ ꝓsequant̃. Reliquū ē ꝙ postq̄₃ i supiorib⁹ de aere exercitio coitu: ꝛ hmōi corp⁹ iuuamentis (alias imutātib⁹) diximꝰ vt deiceps de restaurātib⁹ ip̄m scribam⁹: vt sciat vnusq̄sq₃ quō ꝛ cū quib⁹ resolutū ꝛ iā euacuatu₃ corp⁹ possit ꝯfortari: ꝛ q₂ naturaliter ꝛ artificial'r ḡnalia semp precedere dn̄t specialia. vt dixit Gal'. in. iij. aphorismoꝝ cōmēto. xvj. et Aristo. i. ij. de ḡnatiōe. Cognitis vniuersalib⁹ facili⁹ intelliguntur particularia: iō rōnabile nobis videt̃ vt pri⁹ declarem⁹ quot ꝛ que circa refectionē vniuersal'r attēdēda sint necessario: deīde de cibis oīb⁹ i speciali sermonē faciemus ostēdētes q̄ cibi laudabiles sint ꝛ sanitatis cōseruatiui et q̄ mali et egritudinales existāt. digerēdi et appropriādi in q̄litate ꝛ quāt. tate vnicuiq₃ cōplexioni: etati: regioni: cōsuetudini ꝛc. Scdo₃ q̄d perito et iam electo medico videbitur. Nunc aūt ab vniuersalibus incipientes ostendamus propter q̄d comedere oportet quotidie.

¶ Capitulū. xlij. ostendit causam necessitatis quotidiane refectionis ex cibo et potu.

Quemadmodū lampadis flāma cōtinue cōsumit ea q̄ sibi apponūtur vt seip̄₃ diu cōseruet faciat q̄uis nō possit imortalē: sic ꝛ calor naturalis q̄ in nobis existit: incessanter agit in mēbra ꝛ corpis hūiditates: et sicuti oleo deficiēte flāma ipsa lichinū in breui tpe cōburit ꝛ cōsequēter extinguit̃: sic ꝛ nr̄a caliditas postq̄₃ hūidū nutriēs finierit partes corpis arefacit. ꝛ sic ē causa extinguēdi seip̄₃ accidētal'r ꝓpterea ꝙ suā cōsumit materiā: vt inquit Aui. i. iij. j. c. j. Et prima. iiij. c. de ethica. Cū aūt extinct⁹ fuerit calor naturalis. necesse ē vt ꝛ aīa a corpe separet̃: q₂ deficiēte instrumento nō pōt artifex opari: sic et aīa suas ampli⁹ nō pōt actiones exercere calore naturali adnihilato: q̄d suū erat instrumētū vt ait ꝑnceps in prima primi. doc. iij. c. iij. Et fuit sn̄ia Gal'. i quito de simplici medicina distinctiōe scda. c. v. dicētis. Calor innat⁹ est illd q̄d nominam⁹ spiritū: ꝛ est ille q̄ fixus ē ꝛ plātatus in corpe cuiusq₃ aīalis: qui q̄uis nō sit de substātia aie: est tn̄ primū instrumētorū eius: necesse est igitur volēti hunc calore₃ ꝛ vitam ipsam conseruare vt cū nūq̄₃ sine pabulo ꝛ nutrimēto relinquam⁹: qm̄ priuatū alimēto nō pōt diu durare teste Ari. in. ij. de aīa textu cōmenti. xlviij. ꝛ Gal'. in primo de alimentis. c. j.

di. Sine alimēto nō ē possibile vivere nec sanos nec egros. Cuius cām et rationē assignavit Rasis i xxv. cōtinētis. c. p̄rio dicēs autoritate Joānitij. Quia corpa nr̄a sūt cōtinue dissolutiōis ex aere circūferēti et caliditate innata q̄ est in nobis: idiguerūt nutrimēto ad resistēdū ei qd̄ dissolvit. diffusiusq̄ Haliabas i. v. theorice. c. xiiij. hoc sentiēs sic ait. Dico ergo cū sit corporū aialiū rationaliū et irrationaliū substātiā eorū dissolui semper et cōtinue naturalis causa q̄ in eis est caloris calidiq̄ exteri⁹ q̄ illis obvi⁹ est aeris aut dissolutione levi: vt qd̄ a corporib⁹ oīb⁹ relaxatiōe dissolvitur aut certe manifesta: vt sputa: emūctiones: sudor: vrina et egestio: necessariā habuit naturaz materiam ab exterioribus q̄ eorū loco succederet q̄ a corpore dissolvunt. hec ergo materia sunt esca et pot⁹. Qui mihi videtur verba Gal. dicētis in lib. de dissolu. cōtinua. c. j. hoc modo. Qr corpa hoim sunt i cōtinua dissolutiōe: et ppter calorē aeris circūdātis ea extrinsecus: et calorē interi⁹ existentē fuit necessarium restaurare in eis qd̄ dissolutū est de ipsis ideoq̄ fuerūt necessarij cibi et pot⁹: vno itaq̄ v̄bo cū ipso etiā Avic. in. ij. j. doc. summa. et c. scdis sic dicente. Nutrimēto indigētes sum⁹: et nostre cōservatio sanitatis est ex nutrimēto nobis cōveniente qd̄ equale existit et c. In summa igitur dictorū rō hec est: qr si resolutio esset: restauratio autē nō existeret: pculdubio vita cito finiret: sz posito calore resolutio sequit: non posita aūt refectiōe cōsumptio: ppterea fuit necessariū vt nutrimentū partibus suppleret resolutis: multū vero aut paruz fm maiorē aut minorē resolutarū partiū quantitatē dicēte Avicē. i. xiij. tertij trac. ij. c. vij. Necessitas cibi est vt suppleat locū ei⁹ qd̄ resolvit: cū ergo nō ē resolutio aut est resolutio parva: nō ē necessari⁹ cib⁹ extrinsec⁹. qd̄ etiā voluit in cāticis textu cōmēti cxxiij. dicēs. Scias quod v̄a cibi actio ē augere augēda et restaurare oē deperditū ex dissolutiōe corporis: et ad primū statū deducere. Resolutio itaq̄ calore naturali et ab extrinseco proveniēs fecit refectiōis et nutrimēti necessitatē: vt deperdita eo modo quo possibile est restaurarent: qd̄ dicimus ppterea q̄ restaurata nunq̄ ad quātitatē: nec ad perfectionē dissolutorū attingūt: et ob hāc cām necesse est ad finem devenire: et q̄ ita sit ptz per Gal. in. j. de regi. sanita. dicentē. Si possem⁹ tale aliquid introducere qd̄ sit̄ esset effluēti: hoc sanissimū et optimū esset: sed hoc impossibile est: qr id quod defluit ab vnoquoq̄ membrorū: tale natura est quale ipm membrū a quo defluit. Nihil aūt eorū q̄ comedūt aut bibunt: tale est oino q̄le id qd̄ defluxit a quo sumpsit Avicē. in. j. primi de etatibus. §. illo. Amplius si hec virt⁹ scz nutritiva infinita foret: et semper permutationē in corpore facere ei⁹ quod dissolvitur equal'r et vno modo: dissolutio tñ vno modo non esset: imo quotidie augeretur et c. Et ob hanc causam etiā optima comedētes: nutritissima: et ea perfectissime digerentes: mori habent de necessitate: licet non tam cito sicut oppositum facientes. Et hec de necessitate refectionis dicta sunt hactenus.

¶ Capitulum. xliij. ostēdit que et quanta sit vtilitas refectionis cum cibo et potu.

De cibo ⁊ potu.

Visa i p̄cedēti capi-
tulo refectionis ne-
cessitate: i presenti
ei⁹ grādis vtilitas
est vidēda: licet ma
gna ex parte ex his
q̄ i supiorib⁹ dicta sunt: cōp̄hēdi
pōt. Attamē dicam⁹ iterū replicā
do q̄ quāuis refectio quātūcūq̄
optima nos nō faciat a morte se-
curos: cū due sint naturales cor-
ruptiones quas nullū generatū
corp⁹ effugere pōt. Una q̄ semp
magis desiccamur. Altera q̄ sēp
vniuersa subā nr̄a fluit ob inna-
tū nobis calorē. vt. j. de regimi-
ne sanita. inuit nobis Gal. ⁊ i vj.
eiusdē cū inq̇t. Si possibile esset
semp custodire humidā cōplexio
nē corpis imortales essem⁹: sꝫ qr
naturalē viā eā q̄ ad desiccandū
corp⁹ fugere nō possibile. ꝓpter-
ea senescere necessariū est nobis:
⁊ corrūpi: ⁊ q̄uis a iā dictis ordi
natissima ⁊ p̄fectissima dieta nos
minime possit liberare: de his tn̄
duab⁹ reb⁹ securitatē p̄bet putre
factiōis penit⁹ ꝓhibitiōe: ⁊ defen
siōe ne humiditas cito resoluat̄:
⁊ in ipsi⁹ q̇dē fortitudine ꝯsistit vt
ip̄m corp⁹ vsq̄ ad debitū tp̄s ſm
suā p̄mā cōplexionē ꝑmanere fa
ciat ⁊ hoc q̇dē erit ꝓpter regimē
rectū restaurationis q̄ fit loco eius
qd̄ resoluit̄ ſm quātitatē possibi
lē ⁊c. vt inq̇t Auic. in. iij. p̄mi. c. j.
cui⁹ p̄allegata fuerūt v̄ba. Si igi
tur hec duo fecerit. s. q̄ putrefieri
nō ꝑmittat: ⁊ ꝓhibuerit ne cito
humiditas resoluat̄: diu ⁊ sanos
viuere faciat oēs q̄ tali vsi fuerit
restauratiōe ꝑut sensit Gal. in. vj.
de regi. sani. cū ait. Lōgeuissim⁹ ē
vtiq̄ q̄ minime desiccat⁹ fuerit: ⁊
infra dixit. In ꝯplexiōe lōgeuissi-
mi oim sunt q̄ humidissimi ⁊ ni-
mirū ⁊ sani sunt ꝯsolidatū fuerit
corp⁹ ⁊c. Qd̄ ēt voluit Auic. in lo
co superi⁹ allegato cū inq̇t. Cor
pus nō ꝑmanet tp̄e quo ꝑdurat:
nisi propterea q̄ ipsi⁹ innata hu-
miditas p̄ma resolutioni resistit
caloris ⁊c. O q̄ grādis est q̄ re-
fectiōis vtilitas: q̄ corp⁹ a siccita-
te festina p̄seruat: q̄ siccitas intā-
tū est nr̄is corporib⁹ inimica atq̄
cōtraria: q̄ icessanter augēdo ꝓ-
cedit donec nos ꝑimat. teste Prin
cipe vbi supra. q̄ grāde iterū erit
refectionis cōmodū cū humanū
corp⁹ longeuū ⁊ sanū esse faciat
toto suaꝝ etatū decursu. si ipsa
debita fuerit ⁊ ordinata refectio
dicēte Gal. i lib. de euchimia ⁊ ca
chochimia. Amicoꝝ meoꝝ q̇cūq̄
vacāt circa exercitia ⁊ ordiatiuā
dietationē oēs video semp sanos
esse: ⁊ iteꝝ vt in eodē. Nō egrota
bit oino debite dietat⁹ ⁊ exercita
tus ⁊c. Sic itaq̄ huius capl'i hec
cōclo: q̄ magna est debite ac ordi
nate refectiōis vtilitas: quēadmo
dū sapiētissimi antiq̇ꝝ in p̄alleg.
locis voluere. Quas aūt habeat
cōditiōes q̄ debita siue ordinata
dieta dici meret̄ in sequētib⁹ deo
volēte scribem⁹: nō appropriādo
ipsam huic vel illi ꝯplexioni aut
etati: sꝫ hoc iā electi medici iudi-
cio relinq̇m⁹: q̄ sua sapia qd̄ vni-
cuiq̄ ꝯueniēs erit: iubebit offerre
ꝑut regio: natura: tp̄s: anni: ꝯsue
tudo: ⁊ hmōi expetere videbūt̄: q̄
oia cognoscere ⁊ sufficiētissime i-
telligere dꝫ cū dicat Gal. i lib. de
euchimia. Memorari aūt te volo
ſꝫ oēs hmōi tractat⁹: qm̄ neq̄ au
xilioꝝ: neq̄ sanatiuaꝝ dietatio-
nū sciēs erit final'r q̄ materiaꝝ v̄-
tutes certitudināl'r didicit nisi co
gnoscat corpoꝝ nāš qb⁹ hec ad
ducūt̄. Quedā em̄ dēsa sūt ⁊ diffi
cile trāspirabilia. q̄dā v̄o rara ⁊ d̄
facili euacuabilia: ⁊ indigent vti

cibo humidiori. sicciori vero secunda: et illa quidē grossiori: illa autē subtiliori: et illa quidē pauciori: illa vero ampliori: ita autē et quicunq; melancholicū hūt sanguinem: humidis et calidis cōplexiōe indigēt cibis: sicut quicūq; cholericū hūidis et frigidis: quē autē phlegmatici calidis et siccis etc. Demū ꝯcludit. dignosticuz igit esse oportet cū q̄ recte dz vti cibis: ideo perito dirigēte medico iam repto: prout cōuenit vtilis semp erit ad corporis sanitatē refectio sicuti ab īitio p̄sentis capituli intēdebamꝰ ꝺclarare.

¶ Capitulū. xliiij. ostēdit qualiter substātia reficiētiū in bonitate vel malitia cōsiderāda sit ad sanitatem.

Dicamus q̄ p̄ma et principalior rerū circa refectionē considerāda sit bonitas substātie ciborū q̄ si neglecta fuerit nō mō erit inutilis: sz etiā pnitiosa. Malitia em̄ ciborū hanc solita est habere naturā q̄ p spaciū q̄ddā tpis sua celet et occultet nocumēta posterius vero ea manifestissime ostēdat dicēte Gale. x. de iuuamētis mēbroꝝ. c. j. Sicut aial qn̄ famescit inducit illud famis necessitas ad cōcedēdū lutū limū et alia multa mala: ita est in quolibet mēbro qn̄ caret cibo, sibi cōuenięti: iducit ei cibi necessitas naturalis ad attrahēdū humores malos q̄bꝰ nutrit: et iste supfluitates q̄ aggregant in mēbro putrefiūt ꝫm spaciū tpis quousq; adacuentur et calefiāt et habent generare egritudines calidas et febres acutas et alias multas egritudines. Nō est igitur de ꝓpria digestiua: vt nōnulli faciūt confidendū cuz male substātie cibaria comeduntur: quoniā princeps in tertia primi. doc. ij. c. vij. sic inq̄t. Ille i quo mala digerunt nutrientia ob hoc nō decipiat qm̄ post dies in ipso mali generabunt humores egritudines facientes et pnecātes: qꝺ sensit Gal. in primo de alimētis. c. vltimo cū ait. Non oportet negligere pura facere oīa ad esum preparāda cognoscentes quanq; id qꝺ per singulos dies nocumentum nō sentiat propter paruitatem tn̄ congregatur ex ipsis tempore multo et inde manifestuz fit aliqn̄ in scꝺo etiā alimentorū. c. de cucumeribus in fine sic inquit. Ab omnibus abstinere consulo cachochimiis eduliis et si facile digestibilia aliquibꝰ sint latet em̄ tempore multo prauus in venis chimꝰ ex ipsis cōgregatus qui cū coctione modica ad putrefactionē deuenit febres mali moris operat. et ꝓpterea in. c. iij. libri de euchimia et cachochimia ꝯcludit dicēs. Cachochimia cibaria oimodo fugiēda sunt siue grossos siue subtiles operent q̄ in nobis hūores. Et lib. de cura ictericie dixit: q̄ assumere q̄d nociuū ꝓpter delectationē nephādum: q̄ aūt sint hmōi mala cibaria: ipse Gal. exp̄ssit in lib. de dissolutiōe ꝯtinua dicēs. Omnia cibaria q̄ nō tēperata sunt nō generāt sanguinē purū: mundū et clarū. Et cibarioꝝ mali chimi tres sunt spēs: eorum em̄ sunt q̄ addūt in phlegma et eorū q̄ addūt in cholerā: et coꝝ quedā sunt q̄ addūt in cholerā nigrā et opz oēm hoiez dimittere multitudinē eorū et ꝯtinuationē assumptiōis ipsoꝝ: et si digerant ea: et si nō inferāt nocumentū cito: tamē adunant in corpore continuātis acceptationē eorū in lōgo tēpore chimi generātes egritudines malas etc. Et post pauca subiūxit q̄

hmōdi sunt panis factus ex fari-na multi furfuris & frumēti antiq̄ aut farina mali chimi q̄ addit in cholerā nigraz. Et caro pecudis oīs q̄ addit aliq̄d ī phlegma: & caro capre & mltoꝝ annoꝝ oīs caro addit in melācholiā: & silr caro hirci: caro bouis: & hmōi & de mēbris aialiū renes: & cerebrū & oēs vētres & oua cocta ī tegnamine: & case⁹ antiqu⁹ & fungi: & cicera: & lētes: & miliū: & panicū: & pisces duri viscosi: & silr saliti.: & ficus sicce si multe sumant: & pira: & poma: & cucumeres: & cucurbita: & bateca cū malū chimū in stomacho repe riūt: & olera oīa sunt mali chimi ꝑpter mltitudinē sup̄fluitatū in eis & paucitatē nutrimēti: & cepe: & allia: & raphan⁹: & rape: & pastinace: & caules: & his silia q̄b⁹ oīb⁹ abstinere manifestū est dicēte Rasi in .iij. Almā. c. xj. Salu⁹ existit a ciboꝝ hoꝝ malitia q̄ nō eis vtitur: ꝙ si aliquē eis vti ꝯtingat sibi subuenire dʒ cataricū humorē ex eis generatū expellēs sumēdo &c. Qđ et breui⁹ ꝯstrinxit Auicē. in .iij. i. c. superi⁹ alleg. di. In prin. opʒ vt sanitatꝭ ꝯseruator studeat ne cibi ipsi⁹ substātia sit aliqđ nutrimētū medicinaliū sicut olera & fruct⁹ & reliqua ab ipsis: qm̄ subtiliātia sanguinē sunt adurētia & grossa sunt ipsum phlegmaticū faciētia: & corpora grauantia &c. Nō sunt ergo hmōi cibaria male & illaudabilis substātie comedenda. Si tn̄ aliqn̄ ꝑpter necessitatē aut inopiā q̄s alia ab his nō haberet ꝯsilio ꝑncipis Aui. vti dʒ dicētis in .iij. j. Si alicui necessariū fuerit nutriētia comedere mala paucis vicib⁹ & nō frequentibus vtat & cū eis misceat qđ sit ipsis cōtrariū vtputa calida cū frigidis & sicca cū humidis vt infra diffu-sius scribemus: quapropter cibaria male substātie intātum ab autoribus detestata erunt iure merito ab omnibus relinquenda: & ꝑ consequens que bone fuerint substantie & laudabilis chimi erūt ab hoibus eligenda vt ex iam dictis patet manifeste.

¶ Ca. xlv. ostēdit q̄s mod⁹ substātie ciboꝝ eligēdus sit ad sanitatē. s. an grossi vel subtiles cibi sint māducandi: & qui sint huiusmodi declarat.

Quia posset quispiam dubitare circa moduz substātie ciboꝝ: an. s. subtiles seu grossi magis cibi sint ad sanitatis cōseruationē eligēdi: & ideo in presentiarū de tali modo est aliquid dicendū cum subtiles neq̄ grossi cibi absolute nō fuerint ab autoribus cōmendati: sed anteq̄ hoc declaremus intelligendū est iuxta Galie. sniaz in .v. the. c. xiij. q̄s cib⁹ subtilis q̄s grossus eē dicat: inq̄t em̄ ipse eo in loco ꝙ subtilis cib⁹ est cuius q̄titas magna corpus pauco pascit nutrimento: grossus aūt dr̄ cui⁹ q̄titas pauca corp⁹ plimo reficit nutrimēto: tēperat⁹ aūt inter grossuz & subtilē est: cui⁹ moderata q̄titas moderate nutrit. Si āt mlta sit ei⁹ q̄titas multū: & si pauca parū: postea exēplificat dicēs. Cibi subtiles sunt vt caro pulloꝝ: pisces pui: lactuca & hmōi oportuni his q̄ parui sunt laboris & exercitij: grossi aūt cibi sūt caro vituli magni. & pisces grādes solide carnꝭ: case⁹ recēs & similes ꝯueniētes his q̄ magni sūt laborꝭ & exercitij: & q̄ ꝟtutꝭ necessariū hn̄t augmentū corpisq̄ corpulentiā: & iō bene diximus a ꝑncipio huius capituli ꝙ absolute

necq cibi subtiles necq grossi approbent a sapiētib⁹: ſm qd etiam Isaac in vlib⁹ dietis sensisse videt cum ait i.c.vij. Mollia et terrena digestibilia facile sunt in sanguinē cōuertibilia et mēbris facile assimilāda: sꝫ in corruptiōes transduci leuissima et nō diu in mēbris pmanētia: et ifra dixit. qualiscūcq cib⁹ subtilis fuerit puissimū et vbilissimū mēbris tribuit nutrimētū cibaria vo dura ad dirigēdū sunt corp⁹ nutriētia si vrt⁹ naturalis supat ea: qd ētvoluit princeps in iij.primi doc.ij.c.vij.cū inqt. Nutriētia subtilia sunt magis sanitatis ꝯseruatiua et vtutē min⁹ iuuāt et fortitudinē. Et grossa sunt istis cōtraria. Et igit q fortitudine idiget nutriētia fortis chimi sunt necessaria. verūtn ex eis non multū comedāt: iōvt digerant: ne qs āt audiēs q nutriētia grossa magis virtutē cōfortent decipiat: existimās ea pre aliis fore accipiēda: dꝫ etiā ꝯsiderare q tarde sunt digestiōis: et nō nisi exercitatis cōueniētia: qescentib⁹ aūt maxie inimica: vt iā ex haliabatis serie supra visum est: et vt multo clarius ex vbis Isaac colligit dicētis in vlib⁹ dietis.c.viij. Cibaria grossa non sunt laudabilia quietis et nō habentib⁹ exercitia: in his eni calore: quiete cōgelato talia nō digerunt: iō cauēda sunt. Que quocq fuit snia Gal. in libr. de euchimia et cachochimia.c.ij. dicētis. Cibarioꝝ q grossos et viscosos generant humores nutritissima oim sunt: et si digerant bn ventre: val de benignū sanguinē gnare nata sunt: manifestū est aūt q q in qete permāserint ea bn digerere minime pnt. Et ppterea ipse codē in c. que media sunt commendauit his: scꝫ qui necq oino ociosi sunt necq fortibus sunt assueti exercitijs dicens. Inculpabilissima ciborū sunt que inter subtiliātia et ingrossantia existunt qualia sunt optimi panū et carnes gallinaꝝ et fasianorum et perdicū et columbarum et turturꝝ et merulaꝝ et paruarum auiū omniū: adhuc autē et petrinoꝝ piscium: et marinoꝝ et ceteroꝝ nullū fetorē habētium. Et infra ait. Optim⁹ cib⁹ corpib⁹ nostris est qui nō est ex substātia grossa necq viscosa ex quo sanguis ꝯsistētia moderat⁹ gnatur et in libro dissolutiōe cōtinua sic diffusissime hāc materiā pertractauit di. Et qui est i corpore tēperatus: et sanus nec labor eius est multus nec est labor in virtute: meliora sunt ei cibaria media inter subtilia et grossa: quia ipsa ei conueniunt et non debilitant subtilia nec generant cruditatem et oppilationem sicut grossa: et postea exemplificat. Quemadmodum est omnis panis bene preparatus arte. Ouum gallinarū: caro hedi et animalis agni et pecudum et caro pullorum et columbarum et paruarum auium: licet hec duo sanguinem generent calidiorem et grossiorem sanguine temperato: epata quocq pulloꝝ anserū et asselle ipsoꝝ que sunt temperata: licet reliquū corpus eorum sit multarum superfluitatum. ¶ Et omnis auis que est multi mot⁹. Et cuius pascua sunt in loco boni nutrimēti et mūdi aeris. ¶ Et similiter oia oua bene preparata. Et maxime que fiunt proiecta sup aquā calidā. Et recipiuntur antequam indurescant sunt temperate grossitie. Et oēs pisces non dure carnis nec multe viscositatis: aut quib⁹ nō est viscositas. et sunt bonissimi saporis.

ꝛ quoꝝ pascua sunt ĩ aq̄s mūdis
a sorditie ꝛ q̄ in aquis fluminum
sunt tēperati ꝛ boni nutrimēti. Et
de fructib⁹ vue ꝛ ficus qn̄ sunt bn̄
mature sup arborē ꝛ cito discen-
dūt de corpe. Qđ em̄ gn̄at ex eis
tēperatū est in subtilitate. Et de
olerib⁹: lactuca: endiuia: sparagi.
Et oē vinū cui⁹ color ē granati cla
rus nec ē nimis antiquū ꝛc. Hec ergo
inter cibaria sūt vtēda sicut gros-
sa iter alia sunt maxie fugiēda ꝛ
ab ipsis ēt exercitātib⁹: q̄uis mi-
nus eis noceāt q̄ q̄escētib⁹: tū qr
dura sint ad dirigendū: tū etiā qr
sanguinē generēt grossuz ꝛ oppi
latinū. Et ꝙ etiā in laborātibus
sint suspecta apparet ex snia p̄n-
cipis in. iij. j. c. allegato dicentis.
Nutriēs grossum qđ exercitati: ꝛ
multi laboris comedūt, ppterea
qđ ab eoꝝ epate rapit̄ cū nōdū
sit digestū p̄parat eos ad egritu-
dines pniciosas ĩ fine vite aut in
ei⁹ p̄ncipio lz sint in sua cōfiden-
tes digestiua. Et in. iiij. j. c. j. iterū
ait. Et nos quidē terremur a nu-
triēte grosso cū p certo sciam⁹ ꝙ
ex eo accidāt oppilatiōes ꝛc. Cō-
cludam⁹ itaq̄ ꝙ ad sanitatē cōser
uandā cibi valde grossi sint ab oī
bus euitādi subtiles vero a laborā
tib⁹: medij aūt a medio mō se ha
bētib⁹. Qui subtiliores ꝛ grossio-
res eligant̄ prout maioribus aut
minorib⁹ appropinquauerint ho-
mines exercitijs dicēte Isaac vbi
supra. Mēbris ꝯfortādis cibi sūt
necessarij grossi. s. nō multū ꝛ ad
digerēdū duri. Regimēto vero cu-
stodie sanitatis leues cibi ꝛ faci-
les ꝛ actiōi nature obediētes ꝛc.

Capitulū. xlvj. ostendit que
sint cibaria grossa q̄ delicatis
proprie ꝛ quiescentibus maxi-
me inimicant̄. Et an duris vel
mollibus cibis vtendum sit.

IN precedēti. c. visuz est
ꝙ grossa cibaria: aut
nemini ꝯueniāt: aut so
lū his q̄ fortib⁹, vtūt̄ ex
ercitijs. Que autē sint
hmōi: ad plenū ĩ eo minime scri-
psim⁹: sicuti in isto ea volum⁹ suffi
ciēter annotare: vt ab ipis studio
si ꝛ q̄cūq̄ alij quotidie sedētes: ꝛ
parū aut minime laborātes pos-
sint ea cognoscere: ꝛ cognita p̄ter
mittere ne coꝝ pcipiāt nocumen-
ta. Dicam⁹ igit̄ prīo q̄ hoīes ꝛ qn̄
grossi nutriētia pn̄t securi⁹ mādu
care: ꝛ q̄ minime Gal. seriē addu
cētes ĩ li. de dissolutiōe ꝯtinua sic
scribētis. Cibaria grossa cū inue-
niūt corp⁹ calidū multū laborās
ꝛ somnū multū post cibū: digerū
tur ꝛ nutriūt corp⁹ nutrimēto plu
rimo: adherēt ꝛ cōfortāt cōforta-
tiōe plurima: ꝛ meli⁹ ē ꝙ sumant̄
hec cibaria ĩ hieme pp aggrega
tiōez caloris ĩ interiorib⁹ corpis ꝛ
lōgitudine sōnij: ꝛ qn̄ q̄s sentit in
corpe suo dissolutionē manifestā:
hec ipe d̄ cōditiōib⁹ eoꝝ q̄ grossis
nutrimēti s vti pn̄t. Sz q̄ hmōi nō
fuerint: illis minime assuescere
dn̄t: scribēte eodē ĩ loco allegato
sic. Si comedat aliq̄s cibos gros-
sos: ꝛ sit ĩ corpe suo caliditas pau
ca: ꝛ pprie ĩ stomacho: ꝛ labor an̄
cibū paucus: ꝛ somn⁹ silr̄ paucus
nō pficit̄ digestio: sed gn̄at̄ in cor
pore humor ex eis grossus nimiū
crudus generans oppilationem
in epate et splene. Ideo opz eum
qui comedit cibos grossos: ꝛ p̄ter
necessitatē dn̄ij appetit⁹ ei⁹ ꝙ pau
cos ex eis accipiat: ĩcōmixtos nec
assuescat eos. Deinde adducit q̄
sint hmōi a q̄bus cauere oportet
dicens. Ex eis sunt lenticule et
glādes id est castanee ꝛ lepores:
ꝛ fungi ꝛ fabe asse: ꝛ epata: ꝛ oua
dura elixa aut assata. ꝛ qđ est fri-
xum ex

xum ex eis: ꝛ lac coctū coctiōibus pluribꝰ: ꝛ vbera: ꝛ vinū vnde qđ ē coctū: ꝛ spāliter qđ est ex vua grossa in natura sua: qꝛ caliditas in coctiōe acq̄siuit eis siccitatē ꝛ coagulatiōez: ꝛ caro cerui ꝛ hirci: ꝛ carnes bouine ꝛ vētres ꝛ itestina. hec oīa grossa sunt pp duriciē nature eoꝝ: ꝛ eodē mō lupini: ꝛ rape: ꝛ faseoli: ꝛ panis furni i exterioribꝰ est grossꝰ pp id qđ acq̄siuit ei ignis ex siccitate: ꝛ in iterioribꝰ ē grossꝰ pp viscositatē q̄ est i pane de nā frumēti. Et ois panis aut supflue decoctꝰ aut diminute decoctꝰ: aut ifermētatꝰ aut subcineritiꝰ: aut cū lagana: ꝛ dactili: ꝛ fungi: ꝛ cerebra oia sunt grossa pp viscositatē q̄ in natura eoꝝ ꝯsistit: ꝛ pisces duri ꝛ viscosi: ꝛ carnes ꝛ caseꝰ grossus ꝛ aures: et labia: et extremitates musculoꝝ. Et ēt gñaꝛ accidētaliꝛ ex cibis frigidis hūoꝛ grossus pp debilitatē caliditatis corpis ꝛ digestiōis sue: sicut accidit ex cōcstiōe fructuū añ maturatiōez eoꝝ: ꝛ ex cōestiōe citruloꝝ ꝛ cucūeris ꝛ carnis citri ꝛ lactis acetosi ꝛc. hec igiꝛ ꝛ siłia sūt a nō laborātibꝰ ꝛ đbilibꝰ fugiēda: pp nocumēta supiꝰ assignata. Et ppterea ꝯcludēdū ē φ q̄ predictas n̄ habuerit ꝯditiōes: ista potiꝰ q̄ dixImꝰ dimittere dñt q̄ꝫ cōedere. Et q̄uis ex iā dictis satis ꝯphēdi possit φ sicca siue dura ꝛ lubrica viscosa siue mollia eo φ vt pl'imū grossa sint: pari rōne ptermittēda forēt. Tñ dicemꝰ spāliter de ipis cū Gal'. i.j. de dr̄ijs febrū.c. iij. dicente. Quecūq; sūt lubrica ꝛ viscosa grossoꝝ humoꝝ gñatiua morbidiora sūt oppilare em̄ ꝛ obstruere corpꝰ sūt pata. Nō minꝰ ēt sicca cibaria a sapiētibꝰ q̄ꝫ aq̄sa ꝛ lubrica đtestāꝛ cū mltoꝝ sint gñatiua nocumētoꝝ dicēte rasi i.xxv. cōtinētis.c.j. autoritate fabri. Superabūdās sūptio nutrimētoꝝ ꝫ siccoꝝ tollit ꝟtutē ꝛ colorē corpis mutat desiccādo vētrē. Isaac ēt.i vij.c. dietaꝝ vl'iū sic inq̄t. Cibꝰ durus ꝛ siccꝰ fit pessimꝰ: ꝛ oibꝰ q̄ dixīmꝰ ꝯꝛiꝰ dixerat em̄ supra φ cibꝰ q̄ siccus nō erat nutritiuꝰ ꝛ ad dissoluēdū de mēbris durꝰ existebat atq; qđ substātie mēbroꝝ pfecte assimilabaꝛ. Et i.c.viij. lib. eiusdē iteꝝ dixit sicca cibaria sunt pessima: qꝛ cū duritia digerēdi nutrimēta faciūt sicca: vñ ꝑꝫ medicinā ꝛ nō ꝑꝫ nutrimēta sūt dāda. Et ꝑterea a p̄adductis autoribꝰ nō discedēs Auic. i. iij. j. doc. ij. c. vij. sic ait. Nutriētia sicca assidue cōedere fortitudinē cadere faciūt q̄ fuit gal'. snia i.v. đ simplici medicina distictiōe. vj. c. ij. dicētis. Oēs res q̄ exsiccāt: finiūt hūiditatē sanguinis: q̄re igrossant eū. Et pp hanc cāꝫ minoꝛat ipꝫ. Et si sūt i naturis calide faciūt eū vehemētioris caliditatis q̄ꝫ fuit ꝛc. Quāobrē dicere possumꝰ breuibꝰ nos expediētes ad sanitatis cōseruationem: nec grossa valde cibaria. neq; subtilia neq; lubrica viscosa ꝛ valde mollia sicut nec sicca facere videꝛ. Sꝫ inter dicta que mediocria fuerint approbantur.

¶ Capi. xlviij. declarat φ cibi sanitatis cōseruatiui nō sint: nec esse debeāt valde calidi aut frigidi: sicut nec valde hūidi vl' sicci ꝟtualiꝛ.

Quia n̄ sufficit ciboꝝ substātiā itelligere ad cōseruationē sanitatis nisi ēt de q̄litatibꝰ ipoꝝ pmis sufficiens hēaꝛ cognitio. Iō ipresentiaꝝ đ ipis ꝑmonē faciemꝰ dicētes: φ cibaria sanitatis ꝯseruatiua eē nō debeāt fortis caliditatis ꝟtute: ppterea φ calorē icēdūt nālē ꝛ hūiditatē: corpis soleāt đsiccare cū dicat Auic.

in.j.j.doc.iiij.c.j. caliditas maior q̄ dz reddit corpꝰ siccꝰ q̄ opz: ⁊ i iiij.j.c.ij. Oēs caloris cause cū su perāuūt i erficcādo iuuāt. Et fuit snia gal'.i prio de cōplexiōibꝰ. c. ij. dicētis. Caliditatis nāq; cū vin cit. ꝓprietas ē vt destruat hūidita tē: ⁊ cōsumat eā. Et i eodē.c.iteꝝ ait. Necessariū ē cū vicit caliditas in corpe: vt sequaꝛ eā siccitas ⁊c. Et ꝓpterea cibi valde calidi vt pl'i mū sūt ēt sicci: ⁊ ꝑ ꝯñs calefaciūt ⁊ exsiccāt corpꝰ vltra q̄ opz. Et iō cibi tales valde calefaciētes: aut nū q̄: aut raro: imo q̄ rarissime su manꝛ: ⁊ plꝰ via medicine q̄ nutri mēti: nisi forsitā corpa valde frigi da forēt i hyeme ⁊ regiōe frigida. dicēte gal'.i li. de dissolutiōe cōti nua. Cibaria calida cōueniunt ei cui dñaꝛ frigiditas: ⁊ i tpibꝰ ⁊ ptī bus frigidis: ⁊ i ciuitatibꝰ frigidꝫ. Et vitare dz ipā ille q̄ calide fuerit cōplexiōis i tpibꝰ calidis: ⁊ i ciui tatibꝰ calidis: queādmodū sunt frumētū coctū: panis frumēti: cice ra: dactili: sisamū: sinapis: vuedul ces: apiū: ruta: raphanꝰ: rape: ca napis: pastinace: allia: cepe: por ri: caseꝰ ātiquꝰ: vinū dulce calidū: ⁊ vinū antiquū citrinū. Aduerten dū q̄z ē q̄ nō solū euitare opz ci baria q̄ nimis calida sūt ivtute ⁊ in potētia: verūetiā tpatissima q̄n actualr' multū calida ꝑciperenꝛ. ꝭz qđ iussit rasis i almā.iiij.c.iiij. dicēs. Est ēt abstinēdū a cibis ca lidissimis: quales sunt tūc cū ab igne remouēꝛ: q̄bꝰ nl'iꝰ vti dz. Pro pter hoc tū nullꝰ itelligat q̄ tepi da debeāt eē q̄ cōcedēda sunt: imo calidiora q̄ tepida: lz nō calidissi ma eē oporteat q̄ accipiūꝛ: ꝓpter q̄ tepidū oē est mollificatiuū ⁊ re soluēs ivtutē. teste ꝑncipe.j.iiij. c. xxvj. Et fuit snia ga.in.ij. terapē. c.v. dicētis. Tepida oia soluūt ro burvētris: iō calida sufficiēter et nō calidissima: neq; tepida sint q̄ mā ducamꝰ. Cibaria ēt actu vl' po tentia valde frigida nullo pacto sunt cōcedēda: q̄m sua frigiditas humane nature ē valde ꝯria: cuz dicat isaac i vl'ibꝰ dietꝫ.c.v. Frigi da velut nix sūt mltū fugiēda: q̄m ⁊ si i corpibꝰ iuuenū nō appareat nocumētū coꝛꝑ: tū malitia paula tim se adunat: lz ipsi nō sentiāt: sz excūtes iuuētutē: ⁊ subeuntes senectutē i mltos ⁊ diuersos mor bos incidūt: q̄ incurabiles sunt: ⁊ diu in viscerībꝰ ꝑmanēt: ⁊ in arti culis ⁊ neruꝫ: q̄ꝛ frigiditas semꝑ mēbra ꝑcutit debilia ⁊ multū sen sibilia: sicut ēt colligiꝛ i.v. aphoꝛ rism. aphor. xviij. dicēte. Frigidū est inimicū neruis: ossibꝰ: dētibꝰ: cerebro: pinali: medulle ⁊c. ⁊ Ga. in.iij. regiminis acutoꝝ cōmēto. xl.vi. Nocumētū aduenit neruꝫ ex oībꝰ rebꝰ frigidis i naturꝫ suis ⁊c. Qua de re ꝯcludere possumꝰ cuz aui.i.v.iiij. tract.iij.c.j. dicēte. In oī dispositiōe opz vt vehementer caueaꝛ frigꝰ: ēt i estate: q̄m i eo ē timor magnꝰ. Nō igrediaꝛ q̄ res aliq̄ actu vl' potētia mltū frigida nisi grā medicine dicēte ga.i li. de dissolutiōe ꝯtinua. Cibaria frigi da dñt administrari ei q̄ est calidi corpis ⁊ i tpibꝰ calidis: ⁊ i ciuita tibꝰ calidꝫ. Queādmodū sicca ꝯue niūt i cuiꝰ corpe dñaꝛ hūiditas ⁊ i tpibꝰ: ⁊ i ciuitatibꝰ hūidis ⁊c. Pro sanꝫ tū ⁊ bū ꝯplexiōatꝫ corpibꝰ eli ganꝛ cibaria ivtute tpate hūida: cū ipa nō mō ad vitā sūt vtilia: ve rūetiā necessaria: cū ex ipis sicut flāma ex oleo calor nr' iterior pa buleꝛ: dicēte quoq; pho in.j. Me taphi. q̄ calido viuimus: et hu mido nutrimur. Et in.ij. Methe. dixit. Calidi humidum est ali mentum: a quo sumpsisse videtur

Prin. cū ait l.j.j. Uita existit p caliditatē: et augmētū p hūiditatē: ꝛ caliditas i hūiditate existit et ab ea nutrit. Et i.vij. iiij. tra. iiij. c.j. Uita nūqꝫ i hūiditate existit: verū opꝫ vt tu caueas ꝛ aborreas eā i via supfluitatis: iꝫ nō appeat eius nocumētū. Sint itaqꝫ cibi nō sicci vl hūidi superflue: sꝫ mediocres: sicut in caliditate tēperati. ꝛc.

¶ Capitulm. xlviij. oñdit q sapores ciboꝝ cōsiderandi sunt ad sanitatis cōseruationem.

Cum vtile sit nō min9 ꝙ necessariū p ter pmas ciboꝝ ꝛ potuū qlitates scdas et cōsiderare: q ex illis vt sapiētes dicūt fieri solēt: ex qꝝ nūero sapores existūt: nobis vr ꝯñr de eis dicēdū eē: et eo magis ꝙ ea q scripsim9 i pced. c. reddentur per ea q in hoc dicētur clariora: cū demōstrabim9 qui calidi et frigidi existāt cibi: ꝛ ꝙtū vnusqsqꝫ sapoꝝ faciat ad corporis sanitatē. Sꝫ i pmis videam9 qd sit sapor: ꝛ quō fiat cū ex vniuersalib9 ad singularia oporteat pcedere tāꝙ ex notiorib9 nobis: vt voluit philo. in.j. phy. tex. cō. iiij. Et in tex. lvij. iteꝝ dicat. Debem9 incipere ab vniuersalib9: deiñ ad pticularia trāsire: qꝛ cognitis vniuersalib9 facili9 cognoscunt min9 cōia: vt idē sensit in.ij. de gñatiōe et corruptiōe tex. cō. lj. Dicamus igit cum Isa. in li. de vniuer. diet. c.iiij. dicen. q sapor nihil aliō est ꝙ qddā sensuale sensui gust9 deputatū: qō abhorret natura vl ex ipso delectat. Cāsatur aūt sapor p admixtionē substātie sicce cū hūida: qñ coquunt p calorē decoctione determiata: vt iqt Auer. l.iij. colliget. Et fuit snia Arist. in. xx. pble. pble. xx. vbi ait Quecunqꝫ pō natura dulcia sunt pter moderationē exntis humidi: queādmodū. s. reliq sapores ex imoderata ꝯmixtiōe resultāt hūidi cuꝫ sicco: vt ex spēb9 eoꝝ fiet manifestū. Que vt qbusdā placꝫ sūt nouē. Scdꝫ pō alios tñmō octo. sic eñ de ipsis scripsit Auic. in. ij. cañ c.iij. Spēs sapoꝝ sunt octo pter insipidū. s. dulcedo amaritudo: acuitas: salsedo: acetositas: pōticitas: siccitas: ꝛ vnctuositas. Auer. aūt in. v. colliget pnunciauit esse nouem iter qs spēs insipidū ꝯputauit. lꝫ Aui. dixerit vbi. s. q q insipidū saporē tenent eoꝝ insipida sunt pba. Quicqd aūt sit nolum9 ipñtiaꝝ hāc igredi qōnē: sꝫ sapiētiorib9 pnūc relinquat: et adherebim9 opiñ. Auer. di. i sequētib9 de illis octo spēb9 sigillāti: vt pt9 vnuscuiusqꝫ clari9 hēat et sūma qdā cū facilitate eoꝝ distincta: et sepata determiatio repiat: si eñ vellem9 de oib9 i vno cap. dicere: plixū eēt admodū ꝯfusuꝫ pmole stūqꝫ: atqꝫ satis iutile. Sꝫ iā ad dulcedinē tāꝙ ad potissimū ꝛ desideratissimū in pmis trāseam9: et de ipsa dulcedie et reb9 dulcib9 simul q in diuersis et plimis antiquoꝝ voluminibus: et in coꝝ varijs locis legim9 scribere incipiamus.

¶ Capi. xlix. oñdit naturam et pprietates dulcedinis et reꝝ dulciū tangendo vtilitates iuuamēta simul cum eorum nocumentis.

Quātū ex dulcib9 rebus hūan9 gust9 delectet: qꝫ facile pōt vnusqsqꝫ ꝯprehēdere: pp̄ter qd aūt hoc fiat: solū scit q nouit ꝙtū vnūqdqꝫ sile appetat atqꝫ diligat. Grādis qppe est iter dulcia et hūanā nāam silitudo di. Isa. i vniuersalib9 die. c.iij. Constat saporosissimā hūane cōplexiōi vicinantem esse dulcedineꝫ.

Et ĩfra. hũores dulcedis viscosi
sunt grossi ⁊ tẽpamẽto vicini sub
stãtiali hũiditati corꝑis hũani as
simulatiui. Et post aliq̃ subiũxit.
Patã ꝯ̃ fit rõni: ꝙ dulcedo medio
critatẽ ⁊ tẽpamentũ sig̃t inter ca
lorẽ et hũiditatez. Un ẽt antiqui
aq̃ tepide ip̃az assimilauere: q̃ cõ
plexiõi humani corꝑis assimilat᷑.
Et ĩfra ꝯcludit. Cõstat dulcedinẽ
ceterꝫ saporibꝰ delectabiliorẽ ⁊ ꝯ
plexioni nutriẽde viciniorẽ eẽ ꝑꝑ
naturalẽ hũmane ꝯplexionis simi
tudinẽ. Que fuit snia Ga. in. iiij. ꝺ
simplici medicia di. iij. c. j. dicẽtꝫ.
Res dulces sunt ĩ caliditate sua
ꝓpinq̃ corꝑibꝰ apꝺ q̃ sunt dulces
⁊ ĩ di. iiij. c. ij. eiusdẽ ait. Ois res
dulcꝫ ẽ calida et hũida ⁊ ꝓpterea
ip̃a ẽ ꝯueniẽs nature corꝑis hũa
ni: qm̃ corpꝰ hũanũ est calidũ et
humidũ cuz equalitate. Sunt ꝯ̊
res dulces valde delectabiles tũ
ꝑꝑ ea q̃ dicta sunt: tũ ẽt qꝛ huma
no corꝑi et siles et ꝯueniẽtissime
sui tẽpamẽti rõne. Et ꝙ ita sit ap
ꝑet ẽt ꝑ Aui. ĩ. ij. can. c. iij. dicẽtẽ.
Dulce nõ calefacit calefactiõe no
ciua imo delectabili: sicut ẽ dele-
ctatio aq̃ tẽꝑate cũ effũdit᷑ supra
corpꝰ. Et accepit hãc sniaz a Ga.
in. iiij. de simplicibꝰ dist. iij. c. j. di.
Ois res dulcꝫ ẽ calida: verũtñ nõ
vicit caliditatẽ q̃ ẽ ĩ corꝑe hoĩs vi
ctoria suꝑflua et ꝓportiõat᷑ aq̃ ca
lide ocurrenti corꝑi nr̃o frigido ⁊
ĩ fi. eiusdẽ. c. sic iterꝫ iq̃t Dulcedo
nõ accidit nisi ab. eq̃litate calidi-
tatꝫ. hoc ꝗ̊z sensit Sera. di. Dul-
cis substãtia ẽ eq̃lis ⁊ ꝟtꝰ oĩz dul
ciũ ẽ calida: nisi qꝛ calor diuersi
ficat᷑ ĩ eis ꝯ̃m paucũ ⁊ multũ ĩoꝗꝫ
sũt diuersitates ĩ dulcibꝰ qꝛ qꝺ ẽ
dulciꝰ ẽ calidiꝰ. Et nõ aduenit ex
dulci caliditate nocumẽtũ calori
innato sꝫ ẽ caliditas eiꝰ ꝓxima
corꝑibꝰ q̃bꝰ apꝑet dulce: ⁊ sic ha

bemꝰ q̃ sit dulcedinis cõplexio: ⁊
q̃nta ip̃ius tẽperies q̃uocũꝗꝫ hu
mano corꝑi siliꝭ. Sꝫ videamꝰ mõ
q̃ñtũ faciat ad nutriẽdũ. vt ⁊ aliꝺ
eiꝰ iuuamẽtũ notificet᷑. Qꝺ est ta-
le atꝗꝫ tñ ꝙ nihil põt humanuz
corpꝰ nutrire nisi aliq̃ dulcedine
ꝑticipauerit: vt sẽsit Ari. ĩ libello
de sensu et sensato cuz iq̃t. Oia
nutriunt᷑ dulci simplr̃: vl̃ ꝯmixto.
Et ex eo calidũ augmẽtat ⁊ struit
nutrimẽtũ: qꝛ qꝺ leue q̃dẽ ẽ attra
hit: amaꝝ aũt salsuz relinq̃t ꝓpt
grauedinẽ: vt in ꝑlitis in salsis ⁊
dulcibꝰ terris plãtatꝫ ẽ videre. ꝙ
ẽt voluit princ. in. ij. cano. c. iij. di-
cẽs. Impossibile est q̃n in oĩ nu-
triẽte apꝺ medicos sit dulcedo a
liq̃: lꝫ nutrimẽtũ aliis idigeat cõ
ditiõibꝰ ꝑ̃ter hãc dulcedinem ⁊c.
hoc ẽt dixerat Ga. ĩ loco p̃allega
to his ꝟbis. Oẽ qꝺ nutrit est de
gñe reꝝ delectabiliũ dulciũ. Et ꝙ
ita sit Isa. suꝑ hoc nobis adduxit
signũ istꝺ in. c. iij. vniuersaliũ die
taꝝ di. Mẽbra ex delectatiõe cibo
rũ dulciũ eos attrahũt p̃limũ: et
in ĩtestinis remanet inde paꝝ ⁊ ꝓ
pter hoc ꝑuas accidentalr̃ feces
dulcedo: salsitudo ĩꝟo multas ob
hãc ẽt cãz dulces cibi cito saturãt
qꝛ cũ membra delectẽt: cogũt vt
multo plꝰ de eis sibi attrahãt et
venas ⁊ ꝯcauitates mẽbroꝝ cito
impleãt nullũ. ꝓpterea mirũ ẽ si
naturalr̃ dulcia affectamꝰ: cũ tẽ-
perata sint ⁊ nobis ꝯueniẽtia p̃li
mũꝗꝫ nutriẽtia. hec soliũ totis: re
rũ ẽt singulis fert partibꝰ aliqꝺ
p̃stẽt iuuamẽtũ dic. Aui. Oꝑatio
nis dulcꝫ sunt digestio: lenificatio
⁊ multiplicatio nutrimẽti. Et in
xiiij. iij. Dulcia ꝯueniũt epati. q̃re
ĩpinguat᷑ eis ⁊ magnificat᷑ ⁊ ꝯfor-
tat᷑ ⁊c. Isa. q̃ꝗꝫ vbi supra sic ait.
Dulcꝫ sapor si fuerit pure dulcꝫ
oĩ carẽs malitia acuitatꝫ ⁊ viscosi

tatis saporosior cibus alijs cibis
erit q̄z naturalr vicinior ē sangui
ni mūdificās et q̄si lauās nocumē
tū gust⁹ et sensus ventrē͂ z tempe
rate hūmectās sine labore nature
vn actio ei⁹ temꝑata ē i digestiōe
et a stomacho et itestinis egressiōe
et i sequen.c.di. Dulce ꝯm nutri-
mentū nutrit multū: ꝯm ꝟo medi
cinā grossos humores dissoluit: et
mūdificat: diuersas res tēperat:
dura enī mollificat hūiditate sua
mollia idurat cū calorē sui subti
litate ꝛc. Ecce igit̄ q̄t bona dulces
cibi in corp⁹ nr̄m efficiāt: securus
itaq̄ eoꝝ vsus vr̄ esse: dūmō du-
as ꝯditiones habuerint. Pria q̄ꝝ
est vt eoꝝ dulcedo nō sit intenta
imo remissa: vt postq̄ digesti fue-
rit a naturali calore ꝟe dulces effi
ciant̄ et nō i choleram ꝯuertant̄.
Quēadmodū voluit Ga. in iiij. de
simplici. di. iij. in fi. cū ait. Hec res
vera est ꝯz naturā q̄ rei in q̄ mul
titudo dulcedinꝫ est: nō est possi-
bile vt addat̄ dulcedo in ipa: ꝟ ꝑ
culdubio recedit a dulcedīe apō
ꝯuersionē et ꝑmutationē. i. dige-
stionē et ad saporē tēdit q̄ ē supra
dulcedinē. s. ad amaritudinē rei
aūt diminute dulcedinis expedit
necessario q̄n dirigit̄ vt perueniat
ad ꝯplemētū dulcedinis. Qd̄ aūt
res dulcꝫ si ampli⁹ decoquat̄: red
dat̄ amara: declerat ipē per exē-
plū di. Sicut mel q̄n approximat̄
extrisec⁹ igni tꝑe lōgo fit amari
saporꝫ. Et silr̄ est ei⁹ ꝓprietas in
corporib⁹ hoiꝫ q̄n iuenit̄ calidita
tē fortē gn̄at hūorē cholericū
ꝛc. vt. j. patebit. c. d̄ melle ꝛc. Me
li⁹ est igit̄ vt dixim⁹: qd̄ cibi remis
se sint dulcedinis: et ꝑsertī fortē
hn̄tib⁹ calorē. Et ꝓpterea mel
et hmōi valde dulcia magꝫ senib⁹
vident̄ ꝯuenire: vt Ra. et Ga. dic.
vbiq̄ de eo loquentes. Scd̄a aūt
conditio req̄sita ad hoc q̄ dulcia
nullū iferāt corpori nocumētū est
vt subtilꝫ sint substātiē et nō visco
se: aut grosse dicēte Isa. i vniuer
salib⁹ dietꝫ. c. iiij. Dulcedo visco-
sa epati et spleni maxie ē nociua
duplici ex cā. Una q̄ oppilatio ē
durior et grossior. Altera q̄z citi⁹
putredini est vicina vñ augmētati
ua iflatiōis: et rugit⁹. et est cā iter
pollatiōis febris ꝯmotiua faciles
naturalr̄ i fumositatē cholericā:
et in cholerica gn̄a ꝯuersiua: et ac
cidentalr̄ in putredinē et oppila
tionē ꝛc. qd̄ etiā sensit Ra. i. iiij.
Alm̄. c. j. cū ait. Dulce oppilatio-
nes gn̄ant apostema in epate et
splene et ꝑcipue si hec mēbra ad
hoc fuerit ꝑparata ventrē͂ ēt flux⁹
ex eo sequit̄ et mollificat stoma-
chū ꝛc. Et pꝫ q̄ d̄ grosso et viscoso
dulci loq̄tur. Dulcia enī grossa
hn̄t oppilatiōes facere ꝓpter suā
grossitiē: et ꝓpterea q̄ nūq̄ ꝑfe-
cte digerat̄ dicente Arist. in. xxj.
proble. ꝓble. xij. Delectabilia pl'i
ma grossa q̄dem et dulcia et pin-
guia delectabilissima vident̄ esse
nob' gustātib⁹ hec aūt oia nutri
biua et nō digesta et supnatātia ꝛc.
Quo in loco voluit q̄ et si bn̄ dige
rant̄ in stomacho: in reliq̄s tn̄ in
digesta remaneant: et ꝓpter hoc
oppilēt: pꝫ cū inq̄t. Dulcia ad pri
mā opationē corpori digesta: vt
aūt ad finem indigesta. Qd̄ ēt sen
sisse videt̄ Auic. in. iij. j. doct. ij. c.
vij. cum dixit. Res dulces ad fa-
ciēdas oppilatiōes sūt veloces:
q̄n eas natura trahit anteq̄ di-
gerant̄. Et infra subdit. Scire de
bes qd̄ dulce nutriens rapit natu
ram anteq̄ maturescat et digerat̄:
et corrumpit sanguinem. Quod et
in. xiiij. iij. iteꝝ replicauit dicēs.
Lꝫ dulcia ꝯfortent epar: verūtn̄
velocia sūt ad hoc vt faciāt eue-

nire oppilationē: ppterea ꝙ epar attrahit ea laboriose associās ea humorib⁹ aliis. Et post pauca expsit ꝺ qb⁹ maxie itelligeret dicēs. Et nocibiliora dulcia sunt q̄ sunt ex eis grossa: ppterea q: faciūt accidere oppilationem ex q̄ ex eis sunt calida ppter conuersionem suā ad cholerā. Jō nr̄o cōsilio iuuenes raro: ⁊ precipue cholerici: dulcibus: rebus vti debent.

¶ Capi. l. determiat de amaritudie ⁊ cibis amaris: et ꝺ coꝝ pprietatib⁹: iuuamētis: ⁊ nocumentis.

Et si in rebus dulcibus plura dicant eē pericula: ⁊ in grossis pcipue atqꝫ viscosis: vt in supiori visuꝫ est c. Nō dꝫ tn̄ ob hāc cām q̄s existimare ꝙ reb⁹ amaris sit vtenduꝫ q̄si duob⁹ exñtib⁹ ꝯtriis: si vnū piculosuꝫ qn̄qꝫ sit: reliquū ꝯo sit securissimuꝫ: deciperet̃ eqdeꝫ q̄ sic opinaret̃: ppterea ꝙ q̄uis aliqꝺ dulce hūano corpi sit nociuū: nulluꝫ tn̄ amari cuiuslibꝫ ꝯparatiōe vr̄ esse pbandū: et hoc q: amara oia q̄dāmō corpori inimicant̃ sua amaritudie: caliditate: siccitate: ⁊ nutrimēti phibitiōe: oēs em̄ antiqui phi et medici ꝯcordarūt ī hoc ꝙ amara calida existerent: pter Auer. tenētē i. v. colliget ꝙ ēt fieri pñt a frigiditate: cuius opinionē suis cū rōnibus et fundamentis Cōsi. in dr̄ia. cxlv. Qui et si nūqꝫ fuisset: adhuc magis sapientioribus medicis erat credendū. Dixit em̄ Sera. Uirt⁹ prima amari est calida: nisi q: caliditas habet multas diuersitates: q: illud qꝺ est amaꝝ multa amaritudine est calidi⁹: ⁊ illud qꝺ hꝫ paucā amaritudinem hꝫ paucum calorem. Aui. etiam in. ii. cano. c. iii. sic ait. Non est possibile vt sapores dulcis et amar⁹ et acutus sint nisi in substātia calida. Et. j. sic qꝫ dixit. Amaritudo in substantia calida spissa et terrea fundat̃. et in. xii. iii. Sapor ois amarus sigt caliditatem et cholerā: q̄ fuit snia Ari. in. xx. pble. pble. xxix. di. Oē amaꝝ est calidū: a q̄ sumpsit Js. in. iii. c. vniuersaliū dictaꝝ cum scripsit. Oia amara calida sunt ⁊ sicca ī tertio. gradu: et terrestria. Et alibi. Amaritudo calorem suū in. iii. gradu esse denūciat: et siccitatē i scdo: vñ in suis hūorib⁹ terrestreitas et grossicies dñat̃. hoc qꝫ voluit Gale. in. iii. de simplici medicina distinctione. ii. c. vi. dic. Oēs res amare sunt calide: sicut myrra: baurac: ⁊c. Et in. c. vii. eiusdem ait. Res nō fit amara nisi p pter supfluitatē caliditatis ⁊ acuitatis. Et iteꝝ in distinctiōe. iiii. c. ii. d. Sapor amar⁹ ē sequēs substantiā calidā et siccā: terreā: subtilē ⁊c. Ecce ꝙ clare ⁊ vniuersales ꝯ Auer. opinioneꝫ clamāt autoritates. Cū ita sit igitur ꝙ intm̄ calida sint et sicca: nimirū si calefaciunt et desiccant fortiter: sanguinemqꝫ cito ad adustioneꝫ pducūt et ad malitiā cholerā qꝫ rubeam in sanguinem augmentāt. vt Ra. inquit in Alman. c. sepi⁹ allegato Aūa etiam in corpus pducunt nocumenta res amare: dicente Aui. in secundo canonis. c. tertio. Abstergit et exasperat absolutuꝫ oē amarum: et iō nocet visceribus: et ꝙ ꝯterius est est ꝙ siccant corpus amara vltra ꝙ oportet: vt dixit Gale. in. j. terapentice. ca. xlii. Et in. iiii. de simplici medicina distinc. iiii. c. ii. sic de eis inquit. Res pure amaritudinis est inimica oibus animalibus et plantis: quoniaꝫ in natura sua est sicca et pernitiosa: sicut fum⁹ que generatur

ex adustiõe. A quo videt accepisse Auerroisi.v.colliget cũ ait. Amaritudo ẽ i vltimitate ꝯrietatis nutrimẽto aialiũ: ⁊ est ꝯrariũ dulci ꝑꝑ siccitatẽ solã: ⁊ ꝑpterea interficit infantes qñ eo mitũ vtunt̄ ꝑpter ea q̄ sũt i vltimo hũiditatis. Et subdit. Et vniuersalr nõ ingredit̄ nã amaritudinis in re cibali: ꝑpterea q̄ nõ ẽ nisi medicialis. Qđ et voluit ꝑnceps vbi supra dicẽs ꝙ parũ amarũ nõ nutrit aial. Et iõ cõcludam⁹ ꝙ res amare nõ ꝓ cibis: sȝ ꝓ medicinis tãtũmõ đbem⁹ accipere cũ eis vti voluerim⁹. Plurimarũ eñ iparũ cõferũt epati eo ꝙ stiptice sunt ⁊ aperitiue vt in.xiij.iij.c.xx. ꝑnceps inq̄t Aui. De ꝓprietate quoq3 oĩȝ rerũ amarũ ẽ: ꝙ ipe abstergũt ⁊ lauãt et mũdificãt ⁊ icidũt qđ ẽ i venis de hũoꝛib⁹ grossis: vt dixit Gal. i.iiij. đ simplicib⁹.c.sepi⁹.annotato. Et i.v.eiusdẽ.c.vltimo distictiõis viij. sic q̄q3 ait. Amarũ apit ⁊ mũdificat meat⁹ ⁊ abstergit ⁊ icidit hũores grossos ꝑꝑ caliditatẽ ei⁹ mãifestã itẽꝑ ꝗ replicãdo via medcie potiusq̄ȝ via cibi vtẽdũ ẽ amaris.

¶ Capitulũ.lj.ostẽdit naturaȝ salsedis declarando iuuamẽta vtilitates: ⁊ salsoꝛũ nocumẽta.

Quidã hoĩȝ adeo sũt salso sapoꝛe assueti: vt neq̄q̄ȝ aliq̄d sine sale et notabili ei⁹ q̄ntitate comedere possent: aliĩ vero repiunt̄ q̄ ꝓ carne salita vel piscib⁹ salsis q̄cunq3 alia et pfectissima cibaria postponerẽt. Qui oẽs ꝑfecto nõ intelligũt ꝙ salsi cibi ⁊ si min⁹ q̄ȝ amari sint calidi: ab autoꝛib⁹ tñ nr̄is reprobẽtur: cũ illaudabiles i corp⁹ ꝑducãt opationes sue caliditatis ⁊ siccitatis ratione. Quia res salse terrestres sũt ⁊ calide et siccc in secũdo gradu: vt inquit Isaaci vniuersalib⁹ dietis.c.iiij. i quo etiã sed infra sic inquit. Salsus sapoꝛ significat caloꝛem et siccitatem sui eẽ i fine secũdi gradus: quia sui humoꝛes inter grossos ⁊ subtiles sunt mediocres terrestribus vicinantes. vnde virtutem habent pũgitiuã lauãtem ⁊ mũdificantẽ. Qđ etiã voluit Serapio cũ ait. Salsus sapoꝛ ẽ ꝓpe amarũ: q̄ ambo sunt terrei calidi. Et infra subiunxit. Et plurimũ substãtie salsi ⁊ terreum grossuȝ. ⁊ fuit snĩa Gal. in.iiij. de simplici medicina distinctione.iiij.c.ij. di. Sapoꝛ quideȝ salsus est primus sapoꝛi amaro qm̄ ambo sũt terrei calidi: verũtñ differũt i hoc ꝙ res amari sapoꝛis plus calida est et sicca ⁊ adusta a quo sumpsit Auerrois i.v.colliget di. Super cõplexionẽ salsũ dñat̄ pars sicca adusta in qua ẽ mixta pauca humiditas ⁊c. Cuȝ igit̄ salsum ꝑueniat ex resolutiõe amari i insipido aquoso teste Auicẽ.in.ij.canonis.c.supi⁹ allegato. parũ ab amaro differre videtur. Et propterea salsoꝛũ nocumenta paulo minoꝛa ab eis q̄ amaroꝛum dicuntur esse scilicet calefacere desiccare: exasperare: resoluere. ⁊ subtiliare. ⁊ ꝙ ita sit apparet per seriem Isaac in libro vniuersalium dietarũ sic dicẽteȝ in.c.viij. Salsa dissoluunt subtiliant ⁊ calefaciũt: similiter aggregant: oppillant ⁊ exiccant humiditatem propter caliditatẽ superfluam et manifestam: vt Galenus ait in.v.de simplicibus distinctione.viij.c.vltimo. Hic itaq3 de causis non parum nocere videtur et maxime cholericis ⁊ extenuatis corpoꝛibus. Nõ minus quoq3 ratione nullius aut minimi sui nutrimẽti: quẽadmodũ voluit Aristoteles. in libro. de sensu et sensato

vbi dicit q calidũ leue q̃de zattrahit: amarũ aũt z salsuz relinq̃t ꝓpter grauedinẽ vt i plãtis in salsis z dulcib⁹ terris plãtatis est videre. Qδ ẽt replicauit i. xxiij. ꝓblematũ ꝓblemate. x. cũ inq̃t. Salsuz q̃dẽ est graue: dulce aũt leue. Cõcludere igit possum⁹ q amara z salsa minime faciãt ad nũtrimẽta z ad sanitatis et vite cõseruationẽ: imo nature hũane z vniuscuiusq3 aĩalis ꝯria vident dicẽte Gal. i. li. de cholera nigra. Nõ eni vident aĩalia ex salcedine saturari cũ nullũ viuat aĩal ex illa vt vocatũ mortuũ mare cõiectura in q̃ ꝑ nimia salcedine z amaritudine nec pisces: nec aliq̃δ aliδ aĩal viuere põt: sic eni series vborũ eius ibi ip3 demõstrat veluisse z iõ dicim⁹ q magis via medicine q̃3 via cibi hũano corpi ꝯueniãt huiusce modi: eo qδ salcedinis operationes sunt abstersio: ablutio exsiccatio z ꝓhibere putrefactionẽ vt ait ꝓnceps i canõis. ij. quõ aũt caro salita qñq3 añ cibuz ꝯueniat rõne medicine ꝓuocãtis appetitũ apparebit infra. ca. de salita carne.

¶ Capitulũ. lij. ostẽdit naturã acuti saporis: z nocumẽta ꝓueniẽtia ex acutis comestibilib⁹.

Res acute nõ min⁹ imo lõge magis q̃3 salse vel amare sũt hũanis corporib⁹ iĩmicãtes ꝑpter ea q calidores ceteris oib⁹ existũt cũ i gradu quarto z postremo caliditatis reponant vt voluit Isaac. i. li. vniuersaliũ dietarũ. c. iiij. dicens. Oĩa acuta sunt calida z sicca i q̃rto gradu z post pauca subiunxit. Acuta calidiora sunt z sicciora ceteris saporibus. Et postea dixit. Natura z sensus min⁹ fugit salsa q̃3 amara: z min⁹ amara q̃3 acuta ꝑpter caliditatẽ eoꝝ. Et iterũ ifra magis sic inq̃t. Acut⁹ sapor calid⁹ ẽ in q̃rto gradu: qr sua intentio ẽ ignea: vñ est corrodẽs: icidẽs z subtilistiu⁹ magis ceteris saporib⁹. Hoc ẽt sensit Auerro. in. v. colliget cũ ait. Qδ dñatur sup acutũ ẽ mult⁹ calor cũ multa siccitate z subtilitate z ꝓpterea calor illi⁹ ẽ fortior reliq̃s oib⁹. Serapio q̃3 de hoc sapore sic dixit. Substãtia acuti ẽ ignea. Et post pauca subdit. Et vtusci⁹ ꝑma ẽ vtus calidior oibus aliĩs. Que fuit snĩa Gal. i. v. de simplici medicina. distin. viij. c. vlt. dicẽtis. Acutũ acre ẽ igneũ: sicut salsuz ẽ terreũ z cũ terreitas te calidũ cũ ita sit ꝫ q res acute intm calide sint z sicce: sĩ plurimorũ sint cã nocumẽtoꝝ dicẽte Auic. i. ij. cano. c. iij. q acuta viscerib⁹ noceãt: z os stomachi ledãt: z visuz. cũ dicat idẽ in. iij. tertij. tra. j. c. vde sũma rex nocibiliũ oculo ẽ oẽ qδ h3 acuitatẽ: sicut porrũ z andacocha: z oĩa q̃ exsiccãt supflue zc. Et circa finẽ eiusdẽ. c. sic iq̃t. Cibi salsi z acres et vaporosi: q̃ ledũt os stomachi sunt: cepe: porri: z allia: z bedarũgi cõecta. Cui⁹ silẽ voluit Auẽzoar in sui thesir loco. j. trac. viij. c. xxj. dicens. Et scire debes q oĩa acuta hñt caput replere ex vaporib⁹ z fumositatib⁹. sicut sũt cepe z alliũ z his silẽ: q̃re visui potissime nocẽt z medicina oĩno existũt orbitatis z cecitatis. z i tra. viij. c. viij. li. eiusdẽ iterũ dixit. Necesse est vt ꝓhibeas i oi accidẽte malo cerebro supueniẽte alliuz z cepe. qm ꝓprietatẽ hñt maximũ in perturbãdo z destruẽdo cogitatiuã. Rationẽ aũt horũ nocumẽtoruz videtur assignare Haliabas: in. v. theo. c. xiiij. dicẽs. Cinapis: cepe: porrũ: alliũ: z oĩs pũgitiu⁹ cib⁹: amar⁹ salsus: z oĩa talia supflui-

tates gñant calidas: dicunturq cibi subtiliantes: qm̃ humores gñant acutos cholericos q̃ exurunt et corrũpunt: nec ꝓsunt nisi illis in quoꝝ corpe supflui phlegmatici: z viscosi ac grossi existũt hũores: incidũt etem̃ z subtiliant eos: diuturnosq patientib⁹ morbos vtiles sunt: eo qd materias morbos hos gñantes subtiliẽt: vt ait. Gal. in. li. de regi. subti. hec ipe. Quare reliquit q ꝑ medicina z nõ ꝑ cibo sint huiuscemodi cõedenda cũ nõ solũ cerebro: oculis z ori stomachi talia acuta: sint nociua verumetiã z toti corpi dicẽte Gal. i. ij. li. de accid z. morbo. c. ij. q q̃ assuef. ũt allis porros z cepas z vinũve⁹ acutũ: aut medicamia q̃ aveneno custodiũt febres patiã tur: qd quõ faciant nobis innuit Rasis i. iij. almãsoris. c. j. di. Acutuz multo pl⁹ calefacit q amarũ vñ z calorẽ auget: z corp⁹ velociter inflãmat: z sanguinẽ adurit: ipuzq p⁹ i cholerã mutat rubeã postea aũt i nigrã: z iõ cõcludit in primo suorũ aphorismorũ dicẽs. qui ab allijs z porris abstinuerit: nocumẽta malorũ humorũ euadet. Talib⁹ igit reb⁹ vt dixim⁹: nõ est vtẽdũ: nisi forsitã ꝑ medicinis aliqñ z nõ ꝑ cibis: scdz qd ẽt supra iusserat haliabas z Isaac. in. c. viij. de dietis vlib⁹ cũ ait. Cibaria acuta nõ iuuãt nisi q̃b⁹ humores phlegmatici abũdãt: viscosi z grossi z similes vitreis. Vñ semp sunt cauẽda: neq frequẽtanda ne sanguinẽ incendant zc. Et fuit Gal. snia i. ij. de. ali. c. vltimo dicẽtis. Opz a cõtinuo esu oĩz pũgitiuorũ: z maxime qñ q̃s offert ipa magis cholericis z siccis natura: solũ em̃ his q̃ aut phlegmaticũ homorẽ: aut crudũ grossũz z viscosum habuerint: idonea talia eduliorũz sunt zc. his em̃ vis medicine cõmẽdant: ꝓpterea qd acuitatis opatiões sunt resolutio incisio z putrefactio: teste pñcipe i. ij. cano. c. iij. z. ga. i. v. d simplicibus. c. vbi supra. di. Acutũ acreat trahit z resoluit. z. j. Acutũ acre subtiliat: z mũdificat: z resoluit. z apit: z attrahit: z adurit zc. Et ob hãc causaz grossis hũorib⁹ z viscosis marie ꝯuẽiũt sicut cholericz z macilẽtz iuuẽib⁹ nocẽt pcipue.

¶ Capitulũ. iiij. ostẽdit naturaz: iuuamẽta: z nocumẽta vnctuosarũ rerũ: simul z de insipidis z q̃litatib⁹: paꝝ q breuiter ꝯstrigẽdo.

Cum p pauca velim de vnctuosis z simul de insipidis reb⁹ minime ad sanitatis cõseruationẽ vtiib⁹ scribere visuz ẽ nihil breuitatz gr̃a in vno. c. de ambob⁹ aliq̃ declarare: cũ quãdã ad se inuicẽ habeãt in qualitatib⁹ cõueniẽtiã z i ꝟtute cõformitatẽ: z eo magis q vnctuosorũ ꝑtractatio. in. c. de pinguedine z pinguib⁹ infra ponẽdo ꝯplebit: ꝑ nũc tñ cũ pñcipe dicẽdũ in cãticorũ textu cõmenti. xxx. dicẽte. oẽ hñs dñiũ pinguedinis z vnctuositatis ẽ calidũ z humidũ: sua tñ caliditas est remissa dicẽte Auerroi in. v. colliget q sapor vnctuosus dict⁹ hoc hz: q in eo pars aerea dominat cũ modica aq̃sitate: z ꝓpterea caloꝝ ipi⁹ est minor q calor dulcis. Qd etiã sensisse videt Isaac i vniuersa lib⁹ dietz. c. iiij. dicẽs. Cõstat q vnctuositas z dulcedo eiusdẽ sunt generis in caliditate: sed tñ differunt: qz hũores dulcedinis viscosi sunt z grossi tẽperamẽto vicini hũiditati substãtiali corpis assimilatiui humores aũt vnctuositatis subtiles sunt z aeris hũiditati siles z c. Et Auicẽ. in secundo canonis sic

inqt de ipa: q cu aeritate vnctuositas ēt satis notabilis est admixta: ⁊ ob hāc cām stomacho nō ꝯueniāt vnctuosa: vt voluit Rasis in.iij. Almā.c. sepius allegato cū scripsit vnctuosum stomachū mollificat ⁊ ventrē fluere facit: ac satietatē affert anteq hō cibi quātitatē sibi necessariā assumat ⁊ calefacit: ⁊ ꝙmaxime febricitātes vl' hñtes epar aut stomachū calida: corp⁹ pterea humectat atq lenit: phlegma auget cogitatiōes reddit hebetē augmentat somnū. Et q̄b⁹ facile ꝯprehēdi pt q vnctuosa nō faciāt ad sanitatē ꝯseruationē. Quare aut nūq aut rarissime eis vtēdū ē: ⁊ pl⁹ loco cōdimēti q̄ cibi nutriētis: vt i. c. de pinguib⁹ ostēdem⁹ q̄ diffusissime. De isipidis dō dicim⁹ q adhuc mag⁹ ptermittēda sint cū n'li sua placeāt q̄litate: sunt eñ ipsa magis hūida ⁊ frigida q̄ vnctuosa. teste principe in xxx. textu cāticoꝝ sic referēte. Qd pure isipidū ē: frigidū ⁊ hūidum existit: q̄ vr̄ fuisse Gal'. snia in.iiij. de simplici medicina.c.iij. disti.ij. sic scribētis. Qñ inuenim⁹ rē quā sentim⁹ de gustu aque: cui penit⁹ nō est sapor in aliquo succoꝝ tūc res in illo succo manifesta est: qm̄ ipse ē egrediēs ab oi caliditate ⁊ frigiditate mãifesta ⁊ q ei⁹ ꝯplexio aut ē media: aut decliuis ad frigidū ⁊c. Demōstrauit āt insipidoꝝ nocumenta in disti.viij.li.v. opis preallegati cū ait. Res aque insipide igrossant: ⁊ aggregāt: ⁊ mortificāt: ⁊ stupefaciūt: ⁊ ppterea nō solū ad sanitatem cōseruādā: sed nec ad vite perdurationē facere videntr: qua de re pro posse dimittunt quemadmodū sunt cucurbitia cucumeris: ⁊ multi aliorum fructuum: de quib⁹ infra deo concedente scribemus.

¶ Capi.liiij. agit de sapore acetoso: ostendēs vtilitates ⁊ dāna ipi⁹ ⁊ rerum acetosarum.

SOlum⁹ hoc i loco aliq̄d de aceto scribere: cū de ipso spāle capitulū sit i sequētib⁹ faciendū: sed tm̄mō de reb⁹ acetosis i vl'i impresentiaꝝ: prout saporum materia requirit nōnulla q̄ breuiter percurrem⁹: vt intelligāt hi qui oia ferme volūt cū eis māducare: q̄tū errēt nescientes acetosoꝝ cōplexiōes ⁊ nocumenta: neq q̄tū infrigidēt ⁊ exsiccent: ppterea q forsitā nō legerūt Auicē. in xxx. canticoꝝ textu dicentē. Ois sapor pōticus ⁊ acetosus frigid⁹ est ⁊ siccus: in quo aūt gradu nō subiunxit ipse: s illō expssit isaac in.c.iiij. dietaꝝ vl'iū cū ait. Acetosus sapor frigiditatē ⁊ siccitatē in scdo gradu esse denūciat: q̄ hūores sui substantiales sunt subtiles ⁊ penetrabiles: ⁊ ptim terrestres: iōq pforat et icidit grossos hūores: ⁊ appetitū cōmouet: ⁊c. Qd ēt sensit Serapio dicens. Substātia acetosi ē aquosa: ꝯ v'tus q̄ dē acetositatis absolute inuenit ifrigidatiua: ⁊ ifra iteꝝ ait. Acetosi q̄ substātia ē subtilis pūgens: ⁊ v't⁹ ei⁹ pria est frigida: que quoq fuit snia Ga. in.iiij. de simplici medicia. di.ij.c.iiij. sic scribētis. Acetosoꝝ corp⁹ ē subtile: ⁊ q̄litas eoꝝ est qualitas frigida: ⁊ i c.vj. eiusdē sic etiā inq̄t. Inuenies oēs res acetosas infrigidare: ob hāc igit' cām res acetose q̄plura in corp⁹ ingerūt nocumēta: ppter hoc q parum nutriant ⁊ multas gerant superfluitates: vt placuit Aristo. in.xxij. problematum: problemate.iij. dicentis. Acetosa quidē nō sunt nutribilia: s nutrimē-

tū quidā modicā habēt supfluitate aūt multā ⁊c. Nocumēta p̄o acetosorū hec sunt: q2 cholerā nigrā adiuuāt multiplicari: neruis nocēt ⁊c. vt colligit ex dictis hippo.in.iij.regi.acuto. textu cōmēti.xl.in cui⁹ cōmēto Gal. sic inq̄t. Acetosum nocet oib⁹ mēbris neruosis pp̄ter subtilitatē substātie sue pp̄ter quā habet penetratione i pfūdū mēbroꝝ: ⁊ penetrat i totū mēbrū: ita vt nō remaneat i eo pars q̄uis sit parua valde cui nō noceat secūdū hoc ergo nocet mēbris neruosis. hec ipse. A quo sumpsit Auicē. i secūda terij.c.j. cū dixit. Omne acetosuꝫ est ifrigidatiuū i potētia: ⁊ ideo nocet neruis. ⁊ i.c.j.iij.eiu' sic etiā dixit. Acetū est ex reb⁹ q̄ neruis sūt nocibiliores. Preter hec etiam male res acetose faciūt senectutē accelerare: dicēte Pricipe i.iij.j.doc.ij. c.vij. Ex acetoso cibo ⁊ nutriente fit seniū: ⁊ silr ex acuto ⁊ salso ⁊c. Reb⁹ igit acetosis p cibis nō est vtendū: lꝫ pro medecinis eis vti q̄nq3 possim⁹: eo q2 plura medicinalia habeāt iuuamēta: cū dicat Auic.in.ij.cano.c.iiij. Oē subtile acetosum est aperitiuū. ⁊ Isaac i iiij.c.dicta ꝑ vrium. Acetosi cibi virib⁹ sunt incisiui sine calefactiōe ⁊c. Et in.c.viij. earūdē sic q̄3 ait. Acetosa incidūt ⁊ subtiliāt atq3 refrigerant. ⁊ fuit Gal. snia in. v. de simp.medi.dist.⁊.c. sepi⁹ allegatis dicētis. De pprietate acetosi est vt icidat ⁊ separet: ⁊ subtiliet: ⁊ aperiat: ⁊ mūdificet p̄ter q̄d calefaciat. In hoc tn̄ vltimo Auerro.in.v.colliget. cū medicis nō vr̄ cōcordare cū dixit. Sapor acetosus fit cū frigiditate mixta cū parte humiditatis: ⁊ nō est remot⁹ a calore: ⁊ pp̄terea incidit ⁊ subtiliat: q̄ si dz a medicis saluari sic puto exponendū ei⁹ dictum. Acetosus sapor nō est remotus a calore.s.plurimū: q2 frigidū est i p̄mo. vt etiā dixit Isaac expsse. et Rasis.i.iij.Almāso.c.j.di. Acetosūm frigidū est: lꝫ vehemēs nō sit frigiditatis: cholerā rubeā ⁊ sanguinē reprimit atq3 vētrē stringit: si stomach⁹ ⁊ intestina mūda fuerint. Si aūt i eis phlegmatis erit multitudo vētris efficit fluxū: corpus infrigidat: virtutē q̄3 debilitat ⁊ digestiuā pp̄rie i epate. Neruis etiā ⁊ neruosis mēbris nocumētū affert: atq3 corp⁹ desiccat ⁊c. Quas ob res rarissime acetosis ē vtēdū: ⁊ magis gr̄a medicie q̄3 ⁊c.

¶ Cap.lv. ostēdit cōplexionē: virtutē: vtilitates ⁊ nocumēta stiptici ⁊ pontici saporum.

Cum sapor stipticus ⁊ pōticus sint vni⁹ nature ⁊ nō diuersi: nisi s̄m magis ⁊ min⁹: vt dixit Auerro.i.v.coll. ⁊ Serap.cū inq̄t. Sapor stiptic⁹ est sapor pōtic⁹ debilis: ⁊ nō differūt nisi multa ⁊ pauca stipticitate. q̄ sunt v̄ba Gal.in.iiij.de simp. medi.dist.ij.c.vij. dicētis. Sapor stiptic⁹ nō est nisi sapor ponticus debilis. pp̄ter hoc de ipsis simul in vno.c.scribendū esse iudicauimus. Incipiam⁹ ergo a stiptico q̄ cōtrahit parū de lingua respectu pōtici q̄ eā exaspat: vt inq̄t Princeps in canonis.ij.c.iij. ⁊ dicam⁹ cū Auer.in.xxx.canticoꝝ cōmēto dicente. Sapor pontic⁹ ⁊ stiptic⁹ generant ex substātia frigida terrea ⁊ grossa: ⁊ pp̄terea significāt sup cōplexionē fort' siccitatis ⁊ frigiditatis: ⁊ pōtic⁹ i hoc est fortior stiptico: vt idē refert i colliget. v. cui cōsonare videt Isaac in vniuersalib⁹ dictis.c.iiij.di. Quicūq3 sapor pontic⁹ aut stipticus com-

plexiões sue frigide erũt.&.j. Stiptici sapores semꝑ sũt siccitatis & frigiditatꝫ significatiui. qđ sensit Serapio dicẽs. Et stiptici q̃dẽ suba ẽ terrea grosse: & ꝟtꝰ eiꝰ prima ẽ frigida exsiccatiua: q̃ fuit Gale. snia i.iiij. de simp. med. di. ij. c. iiij. dicẽtis. Res stiptice sunt in essentia sue subẽ grosse i q̃litate ãt sua frigide. & i. vj. c. eiusdẽ sic ait. Oẽ corpꝰ stipticũ denudatũ ex reliq̃s saporibꝰ apud sensum iuuenis semꝑ ꝑ experimẽtũ infrigidat̃ cũ talẽ igit̃ ꝯplexionẽ habeat oẽ stipticũ: q̃d mirũ si corpꝰ hũanũ infrigidet & desiccet: carniũ q̃ꝫ ac sanguis minorationẽ faciat: si q̃s eo multoties vtat̃: stomachũ q̃ꝫ cõfortet: ac vẽtrẽ ꝫm plurimũ cõstringat: & sãguinẽ generet melãcholicũ. vt dixit Almã. ĩ li. iij. c. j. que fuit snia Gal. in. iij. de simp. med. di. iij. c. v. circa fi. sic scribẽtꝫ. Qñ stipticitas ẽ fortꝫ & vehemẽs: tũc ipsa stringit meatꝰ: & coarctat eos: & aggregat sbam cui occurrit & solidat eã: & phibet res q̃ humectãt &c. Et in. v. c. di. viij. sic iterũ dixit. De ꝓprietate stiptici est vt aggreget & faciat solidũ: & stipticet: & ipleat: & ingrosset: & infrigidet. & exsiccet: & ꝓpterea magis nomẽ medicine q̃ cibi res stiptice tibi vẽdicarũt. ¶ Res silr̃ põtice idẽ qđ stiptice in corpꝰ humanũ operant̃: quodã tñ mõ intẽsiori: cũ & ipse i suis qualitatibꝰ sint illis intẽsiores dicẽte Auic. ĩ cano. ij. c. iij. q̃ põticũ est frigidiꝰ stiptico. & Gal. in. iiij. de simp. medi. di. ij. c. iiij. di. humor põticꝰ est stiptico frigidiꝰ ꝓculdubio. Et. j. Corpora põtica sunt grossa: & ꝓpterea de ꝓprietate humorꝫ põtici est: vt aggreget linguã & exsiccet eã: & exasperet ipsam ꝑ opationẽ sui manifestã. Et Isaac in vltibꝰ die. c. iij. sic de eis scripsit. Cibi põtici naturalr̃ sunt stiptici humiditatꝫ ingrossatiui & desiccatiui: id scꝫ facientes vẽtri q̃ calx corꝑs prepãdis facit: vñ subtilr̃ digerere vl̃ dietare volẽtibꝰ nociui sũt &c. Et in. iiij. earũdẽ sic etiã inq̃t. põticitatis hũores sunt pure terrestres & frigidi silr̃: & sicci intm̃ q̃ necesse est vt i fine tertij gradꝰ sint: existãt autẽ ei vicini vñ & sua nutrimẽta sunt ꝑuissima: & grossos humores facientia: & subtilis diete laudabilia: i sui tñ natura desideriũ cibi excitat: q2 in ꝑ̃mis ꝯstringit supiora: & exijt ꝯtẽta ꝑ iferiora &c. Ex q̃bꝰ ptꝫ q̃ hmõi stipticis & põticis nõ sit vtẽdũ via cibi: cũ dicat Auenzoar i. j. c. sui Theisir. autoritate zoar p̃ris sui dicẽtis. Experimẽto noui q̃ oĩa hñtia fortẽ stipticitatẽ sicut sunt põtica naturalr̃ sunt sicca grossa: & dura: terrestria: dolorẽ stomacho gñantia: q̃uis in eis virtꝰ aliqua ꝯfortãdi stomachũ reperiat̃ q2 nõ ꝯferũt stomacho hñtia fortẽ stipticitatẽ: sꝫ tẽperatã sicut rose &c. Postremo de ciborũ saporibus mihi vr̃ ꝯcludendũ cũ Isaac loco allegato dicẽte. Horribilia saporosa humane complexiõi sunt ꝯ̃ria vt põtica: stiptica: acetosa: amara & salsa: cuiꝰ quidẽ rõnẽ assignat in c. v. cũ ait. Quicũq̃ cibꝰ est grauis in odore: siue abominabilis in sapore nutrimẽti ẽ pessimi: & ꝓpterea si alicui necessariũ fuerit hmõi mala nutriẽtia comedere i pauca quãtitate & paucis vicibꝰ: & nõ frequẽter vtat̃. vt admonuit Auic. i iij. c. j. đ eo qđ comedit̃ & bibit̃ &c.

¶ Capl'm. lvj. ostẽdit quantũ faciant ad sanitatis ꝯseruationẽ cibi & potus delectabiles: & si aliqualr̃ fuerint minus q̃ cõmendati deteriores.

Delectabilitas reficiētiū oēs mūdi saporē vicere ⁊ supare dr. Quā qdē delectationē autores medicie nō mediocriter magnifacere: ⁊ iō rōnabilr ⁊ ɔsecutiue de ipsa post saporꝫ determinationē dicēdū eē hoc i loco nō incogrue existimaui. Tātā em̄ i cibꝫ vim hꝫ hec delectatio: ꝙ facere possit vt min⁹ bōi plerūqꝫ magis bōis añferant: vt colligit snia hippoc. i. ij. aphor. apho. xxxviij. di. Parū deterior cib⁹ ⁊ pot⁹ delectabilior: melioꝛib⁹ qdē ⁊ ī delectabilibus est magis appetend⁹. In cui⁹ ɔmēto dixit Gal. Qīsem̄ cib⁹ sapid⁹ q qs delectat: cū accipit a stomacho amplex⁹ retinet ⁊ cum magna delectatiōe digerit pluscꝫ qūbꝫ ali⁹ q si fuerit abomiabilis fugit ide vomit⁹ fastidiū ⁊ iflatio gñat. A q vr̄ assūpsisse Ra. i. xxv. ɔtinētꝫ. c. j. cū dictū hippo. pal. exponeret inqt. Quare scire debes ꝙ res q̄ erit penes maiorē partē hoim mala modice: ⁊ penes vnū ipoꝝ delectabilꝫ eidē erit melior qm̄ vbi fuerit delectatio: ibi seqt bōitas digestiōis. ⁊ subiūgit. Dixi m⁹ em̄ si fuerit mala modice: qm̄ res delectabilꝫ si fuerit in vltima malitia: nō debem⁹ ea vti tūc frequēter ob delectationē ipi⁹: imo si fuerit malitia ei⁹ modica: ⁊ delectatio egri i ea sit abūdātior magisqꝫ illa q̄ nō habuerit ipsaꝫ malitiā: ⁊ silr dꝫ eē ɔditio i corpe sano. Et. j. sic etiā subdit. Que ɔsueuit vti in aliq nutrimēto illō erit eis magꝫ ɔueniēs lꝫ nō fuerit laudabile modice. ⁊ silr est ɔditio tēpoꝝ sumptionū: ei⁹ delectatio em̄ ipi⁹ nutrimēti i hoc dignitatē hꝫ maximā: qm̄ quāto delectabili⁹ fuerit nutrimētū: tāto magꝫ vehemētior erit digestio ipi⁹: quare seqde bes illō ꝑm ɔsuetudinē approbatā ⁊ antiquā. hec ipe. Qō ēt sensit Auic. in. iij. j. doc. ij. c. vij. di. Opꝫ te scire ꝙ nutriēs meli⁹ est qō meli⁹ sapit: ꝑpterea ꝙ stomach⁹ ⁊ ꝟtus nutritiua vehemēter ipsi applicant cū bōe fuerint sbe: ⁊ fuerit oia ꝑncipalia mēbra in suis opatiōib⁹ sana. Necmin⁹ ꝟsensit auer. in parte. ij. cāti. cōmē. xvij. dicēs. Duoꝝ cibarioꝝ ille q minorꝫ est iuuamenti magis tn̄ delectabilis melior est min⁹ delectabili ⁊ si sit maiorꝫ iuuamēti. ⁊ in. v. sui colliget ēt hoc idē voluit cū ait. ꝙ qñ cib⁹ est multū delectabilis: lesio q puenit ab eo nō est multū manifesta. Nō solū igit sanis: sꝫ ēt infirmis saporita ⁊ delectabilia cibaria ɔuenire vident dicēte Isaac in vniuersalib⁹ dietꝫ. c. vij. Cibi tēpatissimi ⁊ iuuatissimi sunt maxie si saporiti sint: faciliores em̄ sunt ad digerēdū ⁊ vtiliores i sanitate custodiēda sanis ⁊ ifirmis reddēda. Nō saporitos ꝟo abhorret natura. Vñ nō digestibiles sūt: imo stomacho nocētes ⁊c. Et. j. sic iterꝝ inqt. Si duo cibaria i natura sua vl i qlitatib⁹ eqlia saporiora sūt stomacho vtiliora: ⁊ ad digerēdū velociora nō saporita ꝟo eꝯrio. ⁊ adhuc i eo. c. dt. Si duo cibaria eqlia sint i sanitate custodiēda ⁊ ifirmis reddēda stomacho dlectabiliora sūt ⁊ vtiliora. Ex qb⁹ satꝫ eligere possum⁹ ꝙ cibis bōis ⁊ delectabilib⁹ sit vtendū sp. Reliq ꝟo tācꝫ iutiles ⁊ nociui ꝑtermittant.

¶ Ca. lviij. oñdit ꝙ reficiētia cū ꝯriis debeāt alterari: cū fuerit alicu⁹ excellētis qlitatis: vl cōplexio assumētis discrasiate.

Ad cōplemētū ɔsideratiōis nr̄e de ciborum qualitate: dicēdū est de vtilitate tēpantie reficiē

Rum: que quidē non modo vtilis
verūetiā ad sanitatis cōseruatio
nē necessaria: eo ꝙ qñq; calida vł
frigida nimis sint nobis oblata: si
militer sicca vł humida q̄ tñ sic in
correcta pnecabilia videntᷣ esse ꝛ
sepissime egrotare faciētia: vt. s.
visuz est: cū de prima ciboꝝ qua
litate loq̄remur: Quobrē ne hmōi
mala vel excellētis qualitatis no
bis nocere possint debem⁹ ea cor
rigere ꝛ tēperare cū sibi 𝔷rijs. s. ca
lida cū frigidis. humida cū siccis
ꝛc. ſm qd̄ pcepit Auic. in. iij. j. do.
ij. c. vij. di. Frigidū nutriens sicut
cucumer ꝛ cucurbita tēperetᷣ cum
eo qd̄ ei existit 𝔷rium sicut allia ꝛ
porri: ꝛ si fuerit calidū: cū eo qd̄ ē
frigidū tēperetᷣ: ꝛ si oppilatiuum
fuerit: cū eo qd̄ apiat ꝛ euacuet ꝛc.
ꝛ. j. ēt subiūxit. Et cui res dulces
nocēt: acetosa bibat: cui ṽo aceto
sum nocet rē dulcē post ipz come
dat. Idē quoq; in cātico. parte. ij.
tex. cōmen. xix. scripsit. Cibi sunt
pmiscēdi. s. hūidi cū siccis: dulces
cū acetosis: frigidi cū calidis ꝛc.
Cui⁹ hec ē series. Est aūt hūiduz
ꝛ lubricū stiptico iponendū: estq;
sapor dulcis acetoso vniēd⁹ ꝛ sic
cū cū hūido rectificādū: ꝛ frigidū
cū calido: ꝛ eᷓ𝔷rio. Qd̄ si timeatᷣ de
fedatio oleaginosi vł ei⁹ qd̄ ē ma
le digestiōis rōne pinguedis ad
datᷣ sal eis aut aliq̄d acutū: nam
hec iuuāt ad subtiliādū qd̄ ēt vo
luit Ra. i. xxv. cōti. c. j. cū ait. Et si
coact⁹ d̄deris alicui nutrimētū in
cōueniēs misce cū eo aliqd̄ conue
niēs ad remouēdū nocumētū ipi⁹
mō q̄ntitat; ipi⁹ ꝛc. hoc ēt sensisse
vr̄ Isaac in vniuers. dietis. c. xiiij.
di. Caro q̄ calida fuerit in sui cō
plexiōe: cū vua acerba ꝛ aceto po
mi citrini. s. arātij: aut limōis vel
mali granati ꝛ ramis portulace
aptetᷣ. Si ṽo accipiētis natura sic
ca fuerit: cū aceto: ꝛ cucurbite suc
co ꝛ succo cucumeris ꝛ citruloꝝ
ꝛ lactucarū suū calorē tēperātū
ꝛc. hoc igitᷣ obseruetᷣ preceptū 𝔠si
derata sb̄a ꝛ q̄litate ciboꝝ in se
ipsa cū tēperato corpori vel satis
bñ cōplexionato exhibentᷣ: nō mi
nusq; obseruādū est id qd̄ dixim⁹
ex pte suscipiētiū iuxta sniaz Ga.
in li. de cachimia ꝛ cachochimia
sic scribētis. Sanatiuaꝝ dietatio
nū nēo scitor erit finalr̄ nisi cogno
scat corpoꝝ naturas: q̄b⁹ nec ad
ducuntᷣ. Quedā eñ dēsa sunt ꝛ dif
ficile trāspirabilia. Quedā ṽo ra
ra ꝛ de facili euacuabilia ꝛ indi
gēt vt palā est cibo hūidiori pora
sicciori ṽo scd̄a. Et illa q̄dē gros
siori: illa āt sbtiliori ꝛ illa q̄dē pau
ciori. illa ṽo āpliori: ita āt ꝛ q̄cūq;
melācholicū hñt sanguinē hūid;
ꝛ calidis 𝔠plexiōe idigēt cibis: si
cut ꝛ q̄cūq; cholericū hūid; ꝛ fri
gidis: silr̄ āt q̄cūq; sūt phlegmati
ci calidis ꝛ sicc;: q̄cūq; ṽo sāguinē
benignū aggregāt ampliore pau
ciorib⁹ q̄dē cibis indigēt: apparē
tē āt nullā hātib⁹ ṽtutē minie: sz
𝔠sistētib⁹. i medio ꝛc. Qd̄ claci⁹ in
nuit i li. d̄ dissolutiōe 𝔠tinua: cum
ait itaq; opz qñ dñans ē ſꝫ corp⁹
sanguis mūd⁹ ꝙ admistrentᷣ cibi
eq̄les i q̄ntitate tēperati in natur;
suis ꝛ qñ est phlegma dñans opz
vt sint cibi calefaciētes ꝛ exsiccā
tes ꝛ nutriatᷣ cū his q̄ addūt i ca
liditatē ꝛ 𝔠sumēt hūiditatē. ꝛ qñ
ei fuerit dñans cholerā opz ꝙ nu
triatᷣ cū his extigūt ipaz ꝛ addūt
hūiditatez ꝛ qñ ei nigra cholera
dñatᷣ opz vt nutriatᷣ cibis calidis
ꝛ hūidis. ꝛ cū corp⁹ est spissuz tar
de dissolutiōis opz vt nutriatᷣ cib;
paucis ꝛ subtilib⁹ hūidis qꝛ pau
cū est qd̄ dissoluitᷣ de corpore: ꝛ qñ
corpus fuerit rarū: oportet vt nu
triatᷣ cibis multis grossis siccis ꝛ

viscosis ꝓp multitudinē ei⁹ qđ dis soluit de corpe ⁊ hoc regimē ē cō ueniēs de necessitate nisi sit in ali quo corpis mēbroꝝ lesio ⁊c. hec ipe. Et iđ tēperāda sunt reficien-tia: vt diximus altera iā dictaꝝ dua rum ratione quare ⁊c.

¶ Cap. lviij. ostendit q̄ dbeat esse refectiōis q̄titas et q̄ nocumenta proueniant ex superflua.

Visa substātia ⁊ q̄litate reficiētiū: đ q̄titate ipo rū volum⁹ ipresentiaꝝ dicere cum pauciores hoies si excessiua fue-rit q̄ q̄uras ipa nō iterimat: aut saltē ad ꝑniciosas egritudies nō ꝑducat: dicēte Eccl'ia. in. c. xxxvij. Propt̄ crapulā multi obierūt q̄ āt abstinēs ē adijciet vitā. Qđ sensit aui. i. iij. j. do. ij. c. vij. di. Uehemēs repletio i q̄libet dispositiōe ē ꝑne cabilis siue ex cōestione sit siue ex potu: q̄t nāq̄ hoies supflue se re-pleuerūt ⁊ suffocati iterière: ⁊ ifra nihil ē deteri⁹ q̄ fastidiū. s. sequēs repletiōez ⁊ ꝓp̄e cū fuerit fastidiū ex malis nutriētib⁹: ꝓpterea q̄ cū fastidiū ꝓuenerit ex grossiˀ nutriē tib⁹ hr̄ditare faciet iūcturaꝝ dolo res: ⁊ renū: ⁊ dis̄niā: ⁊ podagrā: ⁊ splenis ⁊ epatiˀ grossitiē et phle-gmaticas egritudies ⁊ melācho licas: qđ fastidiū si ex subtiliātib⁹ acciderit nutriētib⁹ proueniēt ex ipso febres acute ⁊ erratice ⁊ ma ligne et apostemata mala acuta ⁊c: hoc etiā sensit ga. i. ij. de acci-dēti ⁊ morbo. c. iij. di. Sicut cā fri gidi morbi plenitudo pot⁹: sic ni-mis abundātia cibi: lz eni corpis sit nutritiu⁹ ⁊ ipi cōueniens cā tñ est frigidoꝝ morboꝝ: et i li. de dis solutiōe cōtinua sic etiā ait. Ob-seruāda est ciboꝝ mensura: ita vt sint in mensura ꝟtutis digestiue: q̄ et si est cibus in seipso bon⁹ et corpi ꝯueniens et est ꝟtutē digesti uā debilitās q̄titate sua generat ex ipso nutrimentuz malū qđ di-uersoꝝ morboꝝ est occasio et ṗci pue frigidoꝝ vt dictū est. Modū aūt et ṗncipiū cāndi tales ifirmi-tates posuit Aui. i canticis tertiu cōmenti. clxxxiij. dic. Uehemens saturitas et crapula calorez suf-focat ⁊ extiguit quēadmodū exce dēs olei q̄titas extiguit flāmam lāpadis donec ipm oino suffocet: vt inq̄t Auerro. in ei⁹ cōmento: et ꝓpterea dicenduz est cum Petro aplo fratres sobrij estote ⁊c. Et sil'r cum ṗncipe in. iij. j. doct. et. c. vbi supra sic scribēte. Ex cibo nul lus est ita replēd⁹: vt nō sit ibi lo cus supflu⁹: sz ab eo ē remouēd⁹ reliquijs desiderij adhuc in aia remanētib⁹: hec eni famis relicē post horā vnā destruunt̄ qm̄ nul-la est deterior comestio quā q̄ sto machi grauitatez facit vt idez ait ibi: sz parum infra que sunt snia Arist. in. j. ꝓblematuz. ꝓblemate xlvij. dicentis. Sanum est a cibo subtrahere et cām subiungit dic. Quia egritudinis cā est multitu-do superfluitatis: hac autem fit quoties nutrimenti supabundā-tia fuerit: et in ei⁹ cōmento Padu banensis nr̄ sic inquit. huius ve-ro excessus supfluitatum causat quocunq̄ mō nutrimentum su-perabundauerit. Ita quod natu-ra ipso nō indigens non digerit: neq̄ postea cōuertit: sz indigestuz permanens cōuertit̄ in superfluī-tates q̄ demum modica occasioe cōmote mouent̄ ad putrefactio-nem causantes egritudinem: hec ipe. Et ꝓpterea dixit Rasis i. xxv. cōtinentis. c. j. qđ satietates nau-seatiuas in aliquo tpe sequuntur accidentia huiusmodi s. inflatio: cōpunctio: solutio ventris: nau-

fea: defectꝰ appetitꝰ cibi: aut exercitio eius remissio corpis: grossa mens: negligētia: pōderositas capitis: ⁊ aurium dolor et stomachi angustia: impeditꝰ intellectꝰ: calamitas: melācholia: cholica: vitiū splenis: epatis ⁊ articulorꝝ corpꝰ laxuz ⁊ febris. Et infra etiā dixit. De maioribꝰ causis hn̄tibus vim in corruptiōe sanguinis sunt satietates nauseatiue illate frequēter q̄ quoties fiunt de nutrimētis malis: peiores sunt et si fuerint de grossis generant morbos grossos. Et si de subtilibus morbos calidos. Quāobrem perutile nimis ē cōsiliū surgere a mēsa cū in aliqua sanꝰ pticula adhuc remāserit ⁊ p̄cipue obseruādū ab habētibꝰ frigidū stomachū: q̄ longe plus appetit q̄ bn̄ digerere possit: teste Gal'.in.ij.techni textu cōmēti.c.xxiij. sic dicētis. Frigidus natura vēter appetere quidē bonus: digerere vo nō bonꝰ: ⁊ maxie quicūq3 difficle mutabiles ⁊ frigidi ciborꝝ fuerit: accrescūt ei hmōi cito in ipso ⁊c. Quē textū sic glossant hali. ⁊ ceteri ipm exponētes q frigidꝰ stomacꝰ plꝰ appetit q̄ digerat ⁊c. In habētibꝰ vo stomachū valde calidū oppositū est faciendū. s. q aliqd vltra vires desiderij est accipiēdū: q2 calidior natura vēter digerit q̄dē meliꝰ q̄ appetat vt dixit gal'.vbi.s. p pauci tn̄ hmōi vētrē hn̄tes reperiunt: plurimi aūt frigidū: ⁊ ppterea tanq̄ vl'em regulaz fecit philosophus cū ait. Sanum quidem est a cibo subtrahere ⁊c.

Cap.lix. declarat que sit cōpetens refectiōis mēsura vnicuiq3 ppria ⁊ quoties sit comedendū in die: et quando plus et quando minus.

Cum ciborꝝ ⁊ potuū nō parua sit hn̄da solicitudo i robur vtutꝫ: vt q̄titate ꝯmoderati ⁊ q̄litatibꝰ dili gētissimi sint: vt inq̄t Gal'.in.v.terapē.c de tali ciborꝝ mēsura dicēdū eē indicauimus: cū ipsa ad salutē corpis sit maxie necessaria. hec aūt ꝯmoderata q̄titas q̄ sit in vnoquoq3 hoiꝫ nec lingua pferri: nec calamo scribi p̄t: s3 sola expiētia q̄ magr̄a sit vtutis: vt dixit Gal'. i scd̄o d alimētis.c.x. Et illa q̄ d3 hāc ꝯmoderatā q̄titatē inuenire: ⁊ ipaz vnūquēq3 docere. Scire igit d3 vnusq̄sq3: q itētio q̄titatis in cibarijs ē vt nūq3 grauēt ventrē: l3 difficile sit hoc tale: ⁊ fortassis ipossibile inualido vētre custodiri penitus vt inquit Gal'.in.j.terapē.c.vj. A quo sumpsisse videt priceps i.j. doct. scd̄a.c.vij. cū ait. Cibi q̄dē mēsuratio existit bm vsum ⁊ vtutē ⁊ vt mensura eiꝰ in eo q̄ sanꝫ est virtutis sit talis cū ip3 recipit: q ei grauitatē nō afferat: neq3 natet: ⁊ nō accidat ex eo nausea: neq3 caninū desideriū: neq3 casꝰ neq3 igenij pigritia neq3 isomnietas: neq3 ipsiꝰ sapor i ructibꝰ post tp̄s repiat ⁊c. Aduertēdū ē igit q cū aliqd p̄dictorꝝ affuerit p̄assūptā ciborꝝ quātitatē oñdet ꝯmēsuratā nō fuisse: ⁊ iō cōsilio eiusdē Auicē. vti d3 dicētis vbi.s. q si aliqua die superuenerit grauitas ex cibo precomestio vl' aliqd p̄dictorꝝ. s. sequēti die famelicus maneat: ⁊ somno vtat plixiore: q si somnꝰ ei nō aduenerit multo vtat incessu suauiter et cōtinuo i quo nō sit q̄es ⁊c. Deinceps aūt sibi cauere d3 a tāta ciborꝝ q̄titate egritudines ⁊ nocumēta q̄ in p̄cedēti.c. diximꝰ incurrat. De mēsura aūt numeri refectionis in die naturali sciendū q

cõsuetudo ẽ maxie obseruãda cũ sit altera natura testib⁹ hippoc. Arist. Gale. et Auerroi in plerisq; locis: lз auerrois ipe i. vj. colliget in. c. de regimine corpis tpati i fine sic dicat. Noui medici sentiũt q̃ ꝯueniẽtia tpa comedẽdi tpatis cõplexiõib⁹ sũt vt trib⁹ vicib⁹ refectio duob⁹ celebreť dieb⁹: ⁊ isti mihi videnť vitati magis appropinquare: et ẽt admirabilз Auẽ. huic assentire vr̄: hec ipse. Cuius dicti fundamentũ et rõnẽ posuit ĩ pte scda cãticoꝝ cõmento. xij. dicens. q̃ ſm qð quidã opinati sunt: act⁹ digestiõis tertie nõ pficiť nisi i decimaoctaua hora: ꝯstat ãt laudabilior mod⁹ reficiẽdi est: cũ reficiť q̃s iã pfecta digestiõe cibi pa̅ssum pti: qð etiã videť voluisse Auicen. in textu preallegati cõmenti: et in tertia primi cũ ait. Ex vicib⁹ saciãtis cõestiõis est vt hõ vna die semel: et altera bis: mane. s. et vespere cõedat: et subdit. Uerumtñ in hoc vsus multũ est cõsiderandus: qm̃ ille q̃ bis in die cõedere cõsueuit si semel cõedit debilitabitur ⁊ lassabiť eius virt⁹: ⁊ psequiť. Sed q̃ digerẽdi debilitatem hз: bis cõedere dз ⁊ raro semel comedat i die: et qui semel in die comedere cõsueuit: si ad bis comedenduз redibit: accidet ei debilitas et pigritia et lassitas ⁊c. Que fuit snĩa Rasis in. xxv. cõtinentis c. j. dicentis. Nemo dз mutare cõsuetudinem in numero temporꝝ cõestionuз: qm̃ q̃ est vsus cõedere bis in die: si semel in die sumit cibum debilitabiť valde et lassum erit corpus eius: rubefiet vrin ı: et suspendenť eius viscera: et qui vsus est cõedere semel i die si bis sumit cibũ suũ: ille cibus põderosus erit sup stomachũ ipsius: qr stomachus ꝯsueuit digerere cibũ semel et nõ bis: et infra dixit autoritate Ruffi. habens quoq; corpulentũ corp⁹ et lene: semel comedat in dimidio diei: sз hñs corp⁹ macilentũ cõedat bis in die leuiter in prãdio: ⁊ ĩ cena abundãter q̃ oĩa dicta sunt etiã p gal. in li. de dissolutiõe cõtinua sic scribenteз. Antiq̃ pferebãt cenã prãdio pcipientes q̃ sumereť plus in cena propter aggregatiõeз caloris in inferiora corpis frigiditate noctз ⁊c. Et post aliqua subdit d̃ horis cõestiõis dicẽs et cõsuetudo ĩ eis addit pteз magnã: qm̃ q̃ ꝯsueuit prãdere ⁊ remoueť ab eo ⁊ est cõtẽtus: cena magnificat nocumentum cibi: ⁊ q̃ cõsueuit sumere cibũ in aliq̃ hora determinata: ⁊ mutatur ad aliã pter istã horã declarabiť sibi hec pmutatio nociua ⁊c. Multa q̃з alia dixit de ꝯsuetudie hmõi horaꝝ: q̃ oĩno dз obseruari etiã si mala fuerit: et iam est antiquata ⁊ supmutari ñ dз ñ, n. si. paulatim. Cõcludam⁹ igiť q̃ vsus est obseruãd⁹ dicentes cũ hippocrate in primo aphorismoꝝ aphor. xvij. sic scribẽte. Quib⁹ semel: aut bis: aut amplius: aut minus: aut ſm ptem: dãdum est aliquid tempori et hore ⁊ regioni et consuetudini: quare ⁊c.

¶ Ca. lx. ostendit q̃ diuersa cibaria in vna refectiõe non sint assumẽda: declarãs nocumẽta q̃ proueniunt ex ipsa diuersitate.

Quam plures sane viuere desiderãtiũ q̃ dixim⁹ in pcedenti. c. conať ad vnguẽ obseruare: peccant tñ in multiplici reficiẽtiũ diuersitate: nõ cõsiderãtes eius nocumenta: ⁊ i hũc errorẽ potentes omnes fere nõ solũ sepe: sз semp ⁊ quotidie solent incidere: et ob

hāc cām multoties infirmantur:
qm̄ huiōi pluralitas: et cibor̄ et
potuū diuersitas nō solū nō dige
ritur̄ i stomacho vt pluribꝰ corrū
pit: ꝛ i prauos ꝛ ꝑnecātes humo
res ꝯuerti ꝯsueuit. Corruptio aūt
digestiōis est mater egritudinū ꝛ
origo chronicar̄ īfirmitatū: vt di
xit Aui. i. iiij. tertij tractatu tertio
c. ij. Nō ꝯsiderās sapiētissimꝰ Sa
lomō in fine. xxxvij. c. ecclesiastici
sic cōsulit dicēs. Noli auidꝰ esse i
oī epulatiōe: ꝛ nō te effundas sup
oēz escā: i mł'tis eñ escis erit in
firmitas. Uñ horatius. Nempe
immacrescūt epule sine fine peti
te: ꝑpter hoc quoqꝫ exclamat Lu
canꝰ in. iiij. dicens. O ꝓdiga rerū
Luxuries nuo nūqꝫ gaudere pa
ratu. Et q̄sitor̄ terra pelagoqꝫ ci
borum Ambitiosa fames ꝛ laute
glia mēse. Discite q̄ paruo liceat
producere vitā. Et q̄tū natura pe
tat ꝛc. Que quoqꝫ fuit medicoruz
snia. Dixit eñ gal'. i. iiij. regiminis
acutor̄ cōmento. xxxvij. ꝙ diuer
sitas rerum que comedunt̄ et ꝓ
prie qm̄ nō sunt similes in virtuti
bus suis facit stomacho inquietu
dinem. Et in. v. de regimine sani
tatis idem sensisse videt̄ cum ait.
Nō debemus nociuis vtile misce
re cum possumꝰ ipso vti solo. Et in
libro primo de iuuamētis mēbro
rum capitulo quarto circa princi
pium sic inquit. Res cōposite ex
multis rebus sunt velocioris cor
ruptionis quā res cōposite ex pau
cis. A quo sumpsit Rasis i xxv. cō
tinētis. c. dicēs. Tps cōcestiōis nō
dz esse lōgū ꝛ tardum valde mul
tiplicatis modis cibarior̄. in eo:
cū primū cibariū sit diuersum al
teri i digestiōe dato in fine ꝛ gra
ue fiat sup stomachū ꝛc. ꝛ ꝑnceps
in. iij. primi doc. ij. c. vij. hos imita
tus sic ait. Nihil deteriꝰ est q̄ di
uersa nutriētia simul adiūgere: ꝛ
post in comedēdo tps ꝓlongare:
qm̄ cum postremum nutriens ad
uenit primum iam incipit digeri.
Nutriētis ergo ptes in digeren
do nō assimilāt̄ ꝛ ifra dixit iter̄.
Cibaria diuersa a duabꝰ ipediūt
partibꝰ. Una ear̄ est ꝑpter diuer
sitatem eorū in digerendo: ꝛ qm̄
qd ex eis est digestū lei admiscet̄
qd nō est digestū: et scda qm̄ ali
quis plus pōt comedere ex vno ci
bario q̄ ex alio. In tempore eñ
antiquo q̄ exercitabant̄ iā fugie
runt ab hoc: cōtēti eñ erāt solius
carnis cōcestiōe in mane: et solius
panis in cena. hec ipse. Sint igit̄
simplices aut ꝑpauci et nō diuer
si cibi in gn̄e: et in specie vt bene
digeri possint: et inuicem se non
impediāt: quemadmodūz in di
uitum cōuiuijs solet esse: in quibꝰ
valde diuersi existunt cibi: vt car
nes plurimū aīalium et diuersi
mode preparate que specie tan
tū differre dici possunt post quas
qnqꝫ pisces: lacticinia: fructus: et
postremo cōfectiōes admiscēt in
sui corporis q̄citissimū interituz:
quare ꝛc.

¶ Ca. lxi. ondit q̄s ordo ī diuerso
rum reficiētiū assumptiōe sit ob
seruādus: et q̄ cibi anteponendi
sint et qui postponēdi.

Cum nolint potētes
qd diximꝰ de omissio
ne diuersitatꝫ cibor̄
vllis psuasionibꝰ vel
ratiōibꝰ obseruare.
Cū eis videret̄ ꝙ nō
solū nobilitatē: sz diuitias ipsas
amisissent ꝛ eo magis ꝑp hospitā
tes qui ad eorum domos non ra
ro solent peruenire. Ideo dicen
dum est in hoc. c. ꝙ si omnino vo
lunt ciborum diuersitatē in cor
mensis habere: ordinez tamē de

bitū non aspernāt: qui et si omne nō tollat nocumētū diuersitatis: iuuat tñ plimuz: sicut si negligat facile ad egritudies pducit: vt vi suz est ypotetici in li. de pharma cū sic scribenti. Uane et negligen ter traditi cibi pturbant hoies et eos egrotare faciūt. Talis igit or do est obseruād⁹: q semper cibi lubrici subtiles: et cito penetrabi les et facile digestibiles: similiter cachochimi vt fructus aquosi ꝛc. talia grossis ꝛ durioris digestiōis reficiētib⁹ anteponant: ꝛ hoc fiat ne inuicē corrūpant dicente Ysa. in lib. de vrīibus dietꝫ .c. iiij. Opz a cibis incipi leuiorib⁹ ꝛ ad dige rēdū faciliorib⁹: postea grossiori bus ꝛ tardiorib⁹ dictare: vt cū de scēdit subtilis digerat: ꝛ nō offen datur: et nō sit a q̄ retineat. Cui⁹ q̄dē rōnē i eo. c. assignauit dicens. Cib⁹ corrūpit cum accipit ab ini tio grossus ꝛ ad digerēdū tard⁹: post aūt subit subtilior ꝛ digestiōi facilis: q̄ ex lenitate sui cito dige st⁹ ꝛ exire icipiēs a grauiori egre di phibet: remanet ḡ aliquādiu ꝛ mutat i fumositatē: ꝛ gñat chole ra i stomachis calidis: vel mutat in acetositatē ꝛ putredinē q̄b⁹ sto mach⁹ est frigid⁹. Et ppterea i. c. xx. li. eiusdē inq̄t. Cōcordati sunt antiq̄ in hoc q cibaria q̄ velociter sunt descendentia: facile venas penetrātia: añ cibum primo sunt danda: q̄ autem ad hoc tarda po strema. Cibus eñ facile digeren dus si extrem⁹ accipiat ꝛ digerat ꝛ exire festin⁹ sit: repugnat sibi gra uis añrior cib⁹ ꝛ exire nō pmittit. Cū aūt exire nō possit inatat: et a calore grossi cibi calefit: ꝛ ebul liēs velociter corrūpit ꝛ iō postea ɔcludit q ppter hoc molles cibi ꝛ liquidi añ duros sunt accipiēdi. Hoc etiā voluit Ra. in. xxv. conti nētis. c. i. ꝛ Aui. in. iij. j. doc. scda. c. vj. cū ait. Nutriētia ordine i sui receptiōe dnt hre i q̄ sanitatis cō seruator solicit⁹ esse dꝫ: ne illō qđ subtile est ꝛ qđ cito digerit post forte nutriēs qđ sit i eo dari⁹ i ci bo sumat: q2 pri⁹ digerit q̄ ipm ꝛ ꝛ sup illū natabit non hñs viaꝫ q̄ penetret: putresit ḡ ꝛ corrumpet ꝛ corrūpet illō qđ ei admiscebit ꝛc. Fuit q̄ꝫ hec snia Ga. i. j. terap. c. vj. dicentis. Suscipiend⁹ est im becillis cibus primum vt ꝛ dige stus sit cito et subeat eius super fluitas: ꝛ vacuo ꝛ puro vētri scdus cib⁹ det. ꝛ in. ij. de alimētis. c. x. ait. Utile ē scire eoꝝ q̄ ad secessuꝫ icitāt edulioꝝ: qm̄ posteriora q̄deꝫ opꝫ sumere q̄ tardi secessus: oim aūt prima q̄ permeāt q̄dem cele riter corrūpēda aūt si tardauerit in vētre. Et in. c. xviij. eiusdē. ij. sic etiā inq̄t Meminisse opꝫ hui⁹ qđ est cōe oibus quecunq cachochi mia humida et lubrica et facile subire potentia q comedere opꝫ ipsa priora alijs: sicut eñ ipsa ce leriter subeunt et illis viaꝫ faciūt vl. aūt sumpta simul corrūpūt et alia. Clari⁹ q̄ꝫ hoc dixit in lib. de dissolutōe ɔtinua his verbis. De bemus p̄mittere ex cibarijs que opꝫ p̄mittere ꝛ postponere: q2 eñ aliq̄ñ aggregat hō cibos leniētes corp⁹ in vna comestione et cibos stipticātes ipsum. Quod si premi sit lenitiuum secuti sunt et alij: le uiter descēdūt post digestionē ci bi. Sꝫ qñ premisit stipticū ꝛ secu tus est leniens nō descedūt sꝫ cor rumpitur totū: ꝛ hoc ideo quia le uitius separatur inter stomachuꝫ et inter descensum cibi stiptici: re manens in stomacho post dige stionem suam corrumpitur et cor rumpit corruptiōe sua cibū aliū. Sed quando est cibus leniens

ante stipticũ: leniẽs descẽdit post digestionem suã ⁊ stipticũ leniter p vias descẽdit. ⁊ iõ si aggregat aliq̃s in comestiõe vna cibos velocis digestionis: et alios dure et tarde digestionis: preponat cibos dure ⁊ tarde digestionis i fundũ stomachi: ppterea q2 fũdꝰ stomachi ẽ calidior ⁊ potẽtior sup digestionẽ ppter multitudinẽ ꝯpactionis eiꝰ: que est in eo de partibus carnis ⁊ superiꝰ stomachi est neruosum frigidũ debilis digestiõis ⁊c. hec ipse. Que q̃dẽ sane itelligẽda sunt. s. qñ cibꝰ facilis digestionis: ⁊ cibꝰ difficilis digestiõis non multuz in hoc diuersificarentur. Qñ tñ valde forẽt diuersi: vt cõiter accidit: vt carnes ⁊ caseꝰ: ꝑcul dubio carnes ꝑponi dñt: ⁊ caseus postponi: cũ lõge difficilioris digestiõis sit caseus: vt ptꝫ: ne carnibꝰ digestiuis ⁊ ꝑnicare nõ potẽtibꝰ corrũpant̃ ⁊c. vt ipse Gal'. Isa. Auicen. et oẽs cõuenere tutiꝰ tñ eẽ videt̃ ꝑpter difficultatẽ cognoscẽdi certissime hmõi mẽsurã ⁊ q̃titatẽ grossis et subtilibꝰ simul in vna mẽsa nõ vti: qm̃ ⁊ si subtilia in fundo stomachi: ⁊ post ea reponant̃ grossa: aliqđ tñ ide ꝑuenit nocumentũ dicente Aui. in. iiij. j. c. sepiꝰ allegato q̄ sanitatis ꝯseruator nõ primo comedere dꝫ cibum labilem ita vt post cibũ fortẽ et durũ sumat: qm̃ cum ipo s. subtili labet̃ cum ad intestina penetrabit eo. s. grosso nondum tã integre digesto q̃tuz debebat ⁊c. Ex quibꝰ satis pꝫ q̄ nihil securiꝰ est q̃ꝫ diuersitatẽ cibo℞ dimittere vt ois suspicio corruptiõis nutriẽtiũ auferat̃: ⁊ sanitas cũ paucitate ⁊ simplicitate ꝯseruetur ⁊c.

¶ Capit. lxij. ondit qui cibi eligẽdi sint ad sanitatis conseruationem q̃tum est ex parte eorum.

Quia posset mihi quispiam dicere: ꝓhibuisti in ꝑcedentibꝰ q̃daꝫ reficientia rõne substantie q̃dam rõne qualitatis alia ratione saporis. et nõnulla propter multitudinem: diuersitatem et indebitũ ordinẽ. Que igitur cibaria dicis nobis cõuenire? Cui respõdebimus dicentes q̄ illi sunt pre ceteris eligendi: q̄ bonum et laudabilem sanguineꝫ solent generare: et qui sunt delectabiles (vt supra diximus) ⁊ qui complexioni: consuetudini: exercitio ⁊ temporibus anni ꝓportionantur: dummodo in sua conuenienti hora quantitate ⁊ ordine recipiãtur quemadmoduz ꝑ pte visum est in superioribus: ⁊ ꝑ pte in sequentibꝰ dicenduꝫ. Qui aũt cibi sint boni sanguinis gñatiui: q̄ ꝑ alijs sint eligendi rõne sui in hoc. c. manifestabimus: vt ceteris cõsentientibus tãtummodo ipsi assumantur. Dicamꝰ igitur cum Aui. in. ij. j. doc. ij. c. xv. q̄ cibi quorũ natura vicinior substãtie sanguinis: sunt sicut vinũ: ouo℞ vitelli: ⁊ aqua carnes: ⁊ panis etiã: ⁊ caro lꝫ sint parũ ꝑlongiora: nutrientia ꝟo medicinalia sunt ab hoc lõgiqua. In tertia aũt primi doc. ij. c. vij. dixit. Oportet vt cibꝰ sit talis q̃lis sunt carnes: ⁊ proprie sicut carnes hedorum ⁊ vitulorum lactentiuꝫ paruorũ: ⁊ agnorum annualium: et triticum ab extraneis rebus purgatuꝫ: quod ex messe sana fuerit collectum: ⁊ cui nullum accidit nocumentũ: et res dulcis cõuenientis complexiõis. ⁊ vinum bonum odorem bonum habẽs ⁊c. hec enim ꝑ sanis ⁊ mediocriter laborãtibus maxie cõuenire videtur: sicut que prio loco dixerat debilibꝰ. Quod etiam

voluit Ga.i li.de euchimia cũ ait. Inculpabilissima cibariorũ sunt q̃ sunt inter subtiliãtia et ingrossantia: q̃lia sunt optimi panũ et carnes galinarũ et fasianorũ et pdicũ et colũbarũ et turturũ et merulorũ et puarũ auiũ: adhuc aũt et petrinorũ pisciũ et marinorũ et cetetorũ nullũ fetorem hñtium etc. hi namq̃ cibi et sibi silẽs gñant bonũ et laudabilem sanguinem: q̃ nihil est melius ad sanitatem custodiendam vt inquit Isa. in vniuersa.ib⁹ dietis.c.xviij. Et vt oĩa hmõi cibaria vno cõprendantur vbo: dicendum est cum eodem.c.v. libri preallegati sic scribente. Nullus cibus vtilior est in laudabili sanguine gñando: q̃ qui pfecte digeritur in stomacho si eñ cibus in stomacho bñ digeratur: et in alijs membris silr q̃ nihil melius dicẽte Gal. in li. de euchimia padducto. Cibariorum q̃ digerũtur magis meliores gignunt hũores: nihil eñ ad euchimiã in oĩb⁹ cibarijs reperitur eque bonum sicut digerere bñ i ventre. Digerũtur aũt bñ cibi bone substantie si cũ bono desiderio siue appetitu accepta fuerint. Qui q̃tum faciat ad digestionem declarauit ipse in li. de dissolutiõe ꝯtinua cũ ait. Et appetit⁹ in ope digestiõis cibi est maior pars: qr figit super conuenientiam et bonitatem ipsi⁹: et qñ sunt duo cibi equales in bonitate: et est necessitas appetitus de eis ad vnum eorum declinans ꝯsentiemus dare rem appetitam pre alia qr ꝯueniẽtior est nature sue et leuior ea in digestione. Et qñ duo cibi sunt: et vnus eorum est melior altero: et necessitas appetit⁹ in eo ẽ ad peiorẽ declinãs eligim⁹ eum super meliorem eorum dummodo nõ timeamus ex ipo nocumẽtũ plrimũ q̃d eueniat ex ipo. Iuuamentum aũt accidit ex eo propter bonũ sumere: et melius stomachum digerere ipsũ. hec ipse. Utendũ est igitur bonis cibis et cũ desiderio assumptis: vt bonus sanguis inde generet: qr nulli dubium est malũ cibum malum sanguinem generare: teste Galeno in secundo aphorismorũ cõmento.xxxvj. humores autẽ augmentatꝰ cause cõsistunt egritudinum: vt idẽ dixit.iij. Techni textu commenti.clxxxvj. Quare q̃ dicti sunt eligantur.

¶ Capitulum.lxiij. ostendit q̃ cibi et potus proportionati cõplexioni et consuetudini sint eligendi.

Cibi et pot⁹ complexiõi vniuscuiusq̃ conueniẽtes sunt: aut quia eam put est cõseruant: aut in melius reducũt aut quia appropriati. Et pterea diximus q̃ si volumus presentẽ sanitatem ei complexionem q̃lescũq̃ fuerint conseruare: sibi similia sunt eligenda. dicente Gal. in tertio tex.com.xlviij. Opz vt offeras silia silib⁹: qñ seruare vis corpis crasim q̃lem accepit. Cuius q̃dez rõ ab eode assignat.iij. de igenio sanitatis.c.iij. inq̃t. Naturale custodiendũ est et ꝯfirmãdũ: vnde similia sunt semper ei necessaria. Et i.c.viij. eiusdẽ ait. Naturalia custodire et regere cum similib⁹ debemus: sicut que extra naturã cum contrarijs expellere. Cum igitur nobis intentio duplex sit circa sanos: aut custodire corp⁹ sanum: scd̃z q̃d opz et sm crasiz quã hz: aut hãc ipsam meliorẽ facere: vt idẽ ait in.ij. Terapen.c.vlt. Si ergo horũ primũ aggredi voluerimus: temperata erunt dãda te=

peratis:⁊ intẽperata discrasiatis dicen. Jsa.in.j.c.dietaꝝ vniuersalũ. Tẽperatis ꝯplexiõib⁹:cibaria tẽperata:et ẽt oĩ mala q̃litate carentia:necesse est vt dent̃. Si vo distẽperatum fuerit corpus intm̃ ꝯtẽperãtias minui opꝫ:in q̃ztum eucrasia cgzru ta fuerit. Calidiora eni dãdo calidiorib⁹. frigidiora frigidiorib⁹:⁊ sicciora siccioribus:hũidiora hũidiorib⁹:vt iussit Ga.in.iij. Teh.⁊ i.vj.de regimie sanita.vbi series ei⁹ taliter sonat. Scd̃m q̃litatẽ familiaritates siquidez custodire volueris ꝯplexiões humidis q̃dem humectantes cibi ꝯgrui:siccis vo sicci:si vero sub alterare volueris contrarij congrui:ꝓpter hoc igit̃ si corp⁹ distẽperatũ voluerit ad meliorẽ redu c̃ ꝯplexionẽ ꝯrãrijs cibis vti dꝫ:quitm̃ a cibo distemperato:q̃ztum et iħꝫ ab euacuato corpe recesserit. vt docuit Ga.in.iij. Techni palle gato cũ di. Si velis permutare corp⁹ siccũ ⁊ calidũ:nõ sunt admi nistrãde calide ⁊ sicce diete:sed q̃ tm̃ eucratacrasi sunt frigidiores ⁊ hũidiores q̃ztũ natura ei⁹ erat calidior ⁊ siccior. Et iõ Pri.in.iij. j.do .ij.c.vij.dicebat ꝙ melãcholic⁹ nutriente indiget vehementer humectãte:⁊ parũ calefaciente. Cholericus vo eoꝙ humectat ⁊ infrigidet. Et ille q̃dem in quo sanguis calidus et bon⁹ nutrientib⁹ indiget frigidis⁊ pauci nutrimenti. Et ille in q̃ sanguis gñatur phlegmatic⁹ nutriẽtib⁹ pauci nutrimenti indiget in q̃b⁹ caliditas sit et subtilitas. Securior eni via hec est in corporibus distemperãtis.vti.s.contrarijs q̃ sibi silibus vt etiam sensit. Ga.in ij.de ꝟtutibus naturalib⁹.c.viij.dicẽs. Propter hoc calide cibaria calidis natura:et iuuenescẽtib⁹ in cholerã ꝓꝑti trãsmutãtur:calido eni calidũ appropiquãs:⁊ immoderationẽ crasiꝫ desistit ⁊c. Et in sexto de regimie sanita.ẽt inq̃t. Facti⁹ a silibus cibis in morbosaꝫ discrasiam deueniũt:q̃z.s.a contrarijs. Et ꝓpterea ꝯtrarijs est vtẽdũ:vt etiã de mente eiusdẽ diximi⁹ in.c. lvij.vbi ꝟba ipsi⁹ anno tauim⁹ scripta in lib.de dissolutione ꝯtinua. Sciendũ est ꝓpterea ꝙ talis q̃ꝗ ꝓprietas cadit inter ꝯplexiões et cibos aliq̃s:ꝙ q̃daꝫ aliquib⁹ sunt ꝯueniẽtes:alijs aũt ꝯtrarij:vt voluit Auic.in.iij.j.c.superi⁹ allegato dicẽs. Unaq̃q; hois complexio cibũ hꝫ cõueniẽtẽ ⁊ silẽm:ad quẽ mutãdũ si volũtas ei affuerit nocumẽtuꝫ ei faciet et ĩpedimẽtuꝫ. Et subdit. Ex hoibus q̃ꝗ est cui aliq̃d nutriẽtiuꝫ bonoꝝ ⁊ laudabilium nocet:ipsuꝫ q̃ relinq̃re est ei ꝯueniẽs cui cõcordat Jsa.in li.dietarum vniuersalium.c.ij.cum ait. Eũdẽ cibũ q̃busdã inuenim⁹ contrariuꝫ:q̃busdã vo nõ:q̃busdã stipticum:q̃busdã solutiuũ.vñ Aui. cũ Ga.ꝯfirmat. Quidã eni inquit carnẽ vaccinã ⁊ silia grossa ad digerẽdũ tarda bñ digerũt:⁊citi⁹ q̃ꝫ ꝑdicum et gallinaꝝ carnes et pulloꝝ:seu laudabiliũ pisciũ. Et q̃ sint hi declarat Aui.vbi supra di. Et est aliq̃s hoim ĩ cui⁹ stomacho cib⁹ corrump̃t subtilis:et q̃ cito digeri solet:⁊ fortis q̃ tarde solet digeri in ipso digerit̃:et hic quidem est cuius stomachus est igneus:et ex eis est q̃ huic exi̅stit contrarius quoꝝ q̃sꝗ scd̃m suuꝫ vsum est regendus. Qd̃ nõ min⁹ voluit Ra.in iiij.Almã.c.iiij. cum ait. Summopere est obseruãduꝫ vt cibos sibi consuetos q̃sꝗ accipiat:et toties edat quoties consueuit:nisi cõsuetudo prcusa fuit a qua omnino gradatim permu-

fari dȝ. Et illa nō repēte sȝ ordia
ta ꝛ paulatiȝ trāseundo ad bonū
deserere. Et i.xxv.cōtinētis.c.j.di
xit etiā autoritate Gal.in.ca.libri
primi de epidimia. In hoib⁹ sunt
aliq̄ singulares: q̄b⁹ cibaria aliq̄
sūt cōferētia: ꝛ tn̄ maiori pti hoiȝ
sunt nocētia ꝛ nociua eis cōferūt.
Et hoc in hmōi nō pōt bn̄ cogno
sci: nisi p experiētiā: quare cogno
scere debes morem cuiuslibet: et
illū seq̄ scdȝ modū ipsi⁹. Et sic cū
eo cōcludēdū est ꝙ cōsuetudo est
obseruāda: dūmodo multū mala
nō fuerit, ꝛ hec fuit hippocratis
sn̄ia in.ij. aphorismorū aphoris-
mo.l.dicētis. Ex multo tēpore cō
sueta etsi fuerit deteriora insuetȝ
mis⁹ molestare ꝯsueuerūt. Si aūt
pessima foret ꝯsuetudo: paulatiȝ
corrigat̄: vt dictū ē. si aūt nō mul
tū mala fuerit: poti⁹ obseruet̄ ꝙ̄
subito pmutet̄ dicēte eodē in se-
cūdo regiminis acutoꝝ textu cō-
mēti.xx. Facile q̄dē ē ꝯprehēdi ꝙ
mala dieta c.bi ꝛ pot⁹ q̄ scdm sile
fit: securior ē in oī tpe tueri sanita
tem: ꝙ̄ ea q̄ melior sit in ea muta-
tio subita fiat. ꝛ ideo dixit Gal. in
iij. microtechni. Medici corrigere
quidem debent ex multo studio
paulatim transferētes in melius
quoniam non sustinet natura re
pentinas mutationes. ꝛc.

¶ Cap. lxiiij. ostendit quō cibi
sint eligēdi secundū qualitatē
et fortitudinem exercitij.

CIborū cōueniētia
respectu facti vel
faciēdi laboris est
sumenda: et ad
illum taliter cōpa
rāda vt quale fue
rit vel futurum est exercitiū: ꝛ ta
lis sit ipsa dieta ꝛ ad reficiendū q̄
litas. Qui eñ laborauerūt multū
grossiori reficiēdi sūt dieta dicēte
Rasi i.xxv.ꝯtinē.ca.j. Debes cō-
siderare i quātitate mot⁹ an cibū
facti: q̄re si mot⁹ fuerit habūdās
nutrimētū fiat grossū ꝛ viscosum
habūdās ꝛ tarde dissolutiōis: ꝛ
debes seq̄ dietā ex cā appetēdi cā
Tn̄ si mot⁹ fuerit factus an cibū
modic⁹: dietā debes seq̄ cū pauci
tate cibi ꝛ tenuitate ipsi⁹. Et si mo
tus factus fuerit competens: vti
debes nutrimentis equalibus in
habundantia et nō tenuitatis et
grossitudinis ipsorū ꝛc. Que fuit
sn̄ia Gal. in libro de dissolutione
cōtinua sic scribētis. Qn̄ est mot⁹
an̄ cibū multus: ciba bn̄ nō cibis
multȝ grossis: viscosis: ad siccita-
tē declinātib⁹ q̄ sint difficilis dis
solutiōis: neq̄ iungas ei dietā: qr
parū cōuenit ei. Et qn̄ nō ē an ci-
buȝ mot⁹: vel est pauc⁹ opȝ vt nō
sis cōtent⁹ dieta. s. cū paucis cibis
ꝛ subtilib⁹: imo adiutorio in pur
gando cū medicina solutiua aut
cū balneo ꝛc. Et post pauca subiū
xit. Et qn̄ motus est conueniens
dabimus cibos tēperatos in sub
tilitate ꝛ grossitie ꝛc. Igit̄ hec ob
seruet exercitat⁹ malosq̄ȝ ac cor
ruptibiles cibos post suū exercitiū
nō dȝ assumere: vt colligit̄ ex sen
tētia principis in tertia primi di-
cētis ꝙ pisces post laboriosuȝ ex
ercitiū nō sūt comedēdi: qr corrū
pent̄ ꝛ corrūpēt humores. Qd etiā
de alijs pariter corruptibil'b⁹ in
telligi dȝ: quēadmodū in duob⁹
verbis pceperat Gal. i primo de
regimine sanitatis cum ait: Oēs
laboriosi euchimo indigēt cibo.
Uia tamen medicine et propter
refrigeriuȝ caliditatis in corpore
remanētis post exercitiuȝ: etatis
tempore: pauca fructuū quātitas
poterit cōuenire atq̄ cōcedi: vt
in li. de euchimia ꝛ cachochimia.
ca. vltimo voluit Gal. dicens. Ab-

stinendũ est a cachochimis. nisi
aliqñ laborãtes hora estatis ege
ant sanare siccitatẽ ⁊ caleditatez
toti⁹ corpis. Idonea eñ sunt illo
tpe poma: ⁊ pruna: ⁊ cerasa preas
sumpta. De citrolo aũt ⁊ melõe ⁊
melopopone nõ multũ offerẽdũ
ẽ ⁊c. hec pauca de cibis ꝯueniẽti=
bus post exercitiũ dicta sufficiãt.
cũ ⁊ de hoc aliq̃ scripta fuerĩt. i.
c. xxxj. li. huius. Qui aũt cibi cõue
niãt anteq̃ fiat exercitiũ: dicam⁹:
qđ si exercitium forte fuerit: cibi
grossi sunt accipiẽdi: ⁊ tãto min⁹
grossi quãto suaui⁹ fuerit exerci=
tiũ: sicuti subtiles penit⁹ quiescẽ=
tib⁹ sunt conueniẽtes: vt placuit
Isaac i vniuersalib⁹ dictis. c. j. cũ
inquit. Nullus phisicus ambigit
temperatũ cibũ iuuenũ alterũ eẽ
quã seniorũ in exercitãtib⁹ quoq̃
⁊ laborãtibus aliud q̃ in quiete.
Laborãtes eñ ⁊ exercitantes ex
petunt grossiorẽ cibuz: ⁊ ad dige
rẽdũ duriorẽ atq̃ ad dissoluẽduz
tardiorẽ. Quietis vero ⁊ silentib⁹
ecõtrario dãdus est cibus subti=
lior: ⁊ ad digerẽduz velocior ⁊ dis
solutioni de mẽbris facilior. Et in
ca. xx. eiusdẽ. li. sic etiã ait. Opz
vt dieta grossa sit scđz exercitiuz
⁊ labores sepe eñ fortiter exerci
tati sicut athlete: ⁊ siles grosissi=
maz ⁊ viscosissimã erunt patiẽtes
dietã. Et infra. Soli exercitãtes ⁊
laborãtes cibis grossis indigent.
Hoc quoq̃ sensit Auicẽ. in tertia
primi doctrina et cap. sepius al=
legatis: cũ dixit. Exercitati ⁊ multi
laboris sunt magis tolerantes
nutrientia grossa. Et in q̃rto pri
mi cap. primo sic inq̃t. Eligimus
cibũ fortis nutrimẽti et tarde di=
gestiõis ꝑpterea eũ quẽ ꝯfortare
volumus ⁊ exercitijs fortibus ꝑ=
parare ⁊c. Cõcludamus ergo cũ
Gal'. in libro de euchimia dicente.
Soli illi q̃ vehemẽter exercitant:
⁊ viscera nõ habẽt male a natura
facta: possibile ẽ in pachichimis
⁊ grossis cibarijs cõuersantes nõ
ledãtur: alioꝝ aũt null⁹: ꝑpterea
igit: si quis voluerit fortiter labo
rare: nõ dz oua sorbilia aut car=
nes hedi lactẽtis: aut pulli iuue=
nis ⁊ similium mãducare: sed res
grossiores ⁊ ad digerẽdum durio
res ⁊c.

¶ Ca. lxv. ostẽdit: qui cibi secũ=
duz vnũquodq̃ tẽp⁹ anni sint
eligendi ad sanitatem.

Nullus ambigit alteꝝ
cibũ debere esse inve
re q̃ in autũno: aliũ
quoq̃ in hieme q̃ in
estate dixit Isaac in
primo capitulo dietarum vniuer
salium. Propterea sciẽduz est q̃
in substãtia quãtitate ⁊ qualitate
⁊c. debẽt cibaria scđz anni tẽpora
diuersificari: vt voluit. Gal'. i. j. de
alimẽtis. c. xiij. dicens. Eadẽ aũt
⁊ de regionibus tẽporibus ⁊ cõsi
stentijs intelligere opz scđm vnũ
quodq̃ ediliuni: pascentẽ quidez
in autũno a melancholis cibarijs
⁊ exsiccãtib⁹ edulijs in hieme aũt
vtentẽ calefaciẽtibus sicut ⁊ scđz
estatẽ humectantibus ⁊ infrigidã
tibus. In vere autem medie com
plexionis media virtutibus ali=
mẽta offerendũ. Et in libro de dis
solutione cõtinua sic etiã dixit. Et
quando somn⁹ post cibum mult⁹
fuerit: oportet qđ donem⁹ cibos
multos grossos: ⁊ hoc cõuenit fie
ri in hieme ꝑpter longitudinem
noctis et multitudinẽ somni. Et
qñ somn⁹ est paucus leuis: subti
libus nutriat sicut in estate pro=
pter paruitatẽ noctis et somni
paucitatẽ ⁊c. A q̃sumpserũt poste
riores: ⁊ Rasis pmũ qñ in. xx. ꝯti=

nẽtis capitulo primo sic scripsit. Debes vti nutrimẽtis habundã tib9 et grossis in hieme et ecõuerso i estate:et debes nutrire corpa equalia cũ nutrimẽtis eq̃lib9 ꝛc. Sʒ egrediẽtia modũ nature cum intentione ꝛ cõtrarijs. Similiter Princeps Auicẽ:i scđa parte suorũʒ cãticoꝝ accepit ab eo cũ sic iq̃t. Tẽpore estiuo ẽ cibi quãtitas minuẽda:estqꝫ tũc ad subtilitatẽ nutriẽtiuʒ declinãdum. Vñ vitãde sunt tũc carnes grosse:ꝛ vtẽdũ est oleribus ꝛ lactis specieb9:ꝛ piscib9 recẽtibus: hedo ꝛ agno mediocris etatʒ:ꝛ pullis gallinaceis ꝛ galinis:carnib9 quoqꝫ colũbarũ ꝛ coturnicũ:ꝛ subdit. Sunt em̃ ex cõficiẽtibus tunc sapores ex coriãdro ꝛ agresta ꝯpositi ꝛ silẽs. Que autẽ sit huius causa exprimit̃ ab Auerroi in cõmẽto sic dicẽte. hoc quidẽ fit rõne debilitatis caloris naturalis cõtingẽtis corpibus ex dñio calidi extranei sup corpa tẽpore estiuo. Et pp eandẽ rõnẽ sicut i hieme nutriẽs actu calidũ est cõe dandũ:sic i estate frigidũ:aut parue caliditatis: neqꝫ caliditas in hieme:neqꝫ frigiditas in estate ad reʒ pueniat quã sustinere non possit:vt dixit ẽt Aui.in.iij.i.c.sepius allegato.ꝛ hec fuit snĩa Almãsoris in.iiij.c.iiij.dicẽtis. Opʒ ꝑterea vt in hieme sit cibus actualiter calidus:in estate vero actualiter frigid9. Est tñ abinendũ a cibis calidissimis q̃les sunt tũc cũ ab igne remonent̃. Et ab illis qui suut vehemẽtis frigoris sicut qui super niuẽ refrigerant̃:quib9 nullus vti dʒ: cibo enim super niueʒ infrigidato nullo mõ ẽ vtẽdũ nisi in tpe magni caloris et corpe q̃si inflammato existẽte hec ipe. Nos tamen adimus quod preter suprascriptas cõditiones debet esse iuuenis: carnosus: fortis:fortiũ viscerũ:ꝛ assuet9 q̃ sine lesiõe reb9 adeo ifrigidatʒ vti voluerit. Alr em̃ i cacholicã ꝛ alias egritudines facile caderet ꝛ forsitã i ꝓprij ꝛ naturalis caloris extinctioneʒ cũ modicus esset ꝛc. vt patet ex his que in prima.iiij.de aqua frigida et de ipsius exhibitione a ꝑncipe dicũtur. Cibi quoqꝫ in nutrimẽti quãtitate differre debent: nã in estate nõ debent esse tãti et tã grossi nutrimẽti sicut illi q̃ in hieme:dicẽte Aui.in.iij.primi.ca.vij.doctrina secũda. In hieme q̃deʒ cibi pauci nutrimenti nõ sunt edẽdi sicut olera:sʒ nutriens magis ẽ edẽdũ qđ est grauis ꝛ fortis soliditatis.ꝛ i estate ꝯriũ.ꝛ in parte secũda cãticorũ etiã sic ait. In tpe q̃dẽ hiemali est vtẽdũ cõtrarijs eis q̃ retulim9 vt obuietur frigiditati ipsi9. Vere aũt ꝛ autũno incedẽdũ ẽ iter estatẽ ꝛ hiemẽ. In cuius cõmento Auerrois sic inquit. Vere et autũno sunt corpora regẽda regimie medio iter caliditatẽ ꝛ frigiditatẽ:ꝯgruit tñ regimẽ exsiccatiuũ i vere:ꝛ humectatiuũ in autũno: vñ fugiẽda est exsiccatio i eodẽ:vt dixit Aui.ibi. Que fuit snĩa Rasis in.iiij. Almãsoris.c.xxvi.dicẽtis. quia autũni tpis egritudines male sunt ꝛ pessime ad vltimũ: tota intẽtio sit in corporis humectatiõe: in hoc em̃ tpe hoc plus existit necessariũ q̃ꝫ etiã in estate:hoc nãqꝫ tps ꝓ sue cõplexiõis malignitate errorẽ nõ tolerat regiminis:vñ largis nõ ꝑmittit vti cibis:neqꝫ dietã despicere. Qđ sensisse videt̃ hippocrates in prio aphorismorũ aphorismo xviij.dicẽs. Estate ꝛ autũno cibos grauissime fuerũt ꝛc. horũ aũt rõ est:qr autũn9 est tps nature ꝛ humane vite cõtrariũ:qm̃ calor i co

debilitat: ꝛ siccitas sit fortior: vt dixit princeps. in. ij. primi. summa de pulsib⁹. c. ix. Et ꝑpterea ē tp̄s morbiferū vt ait Aristot. in prima ꝑblematū ꝑblemate. xxvij. Et iō in ipso nō sunt accipiēdi cibi mali aliquo modo ꝑpter q̄d aūt i vere regimē exsiccatiuū cōueniat dicēdū ē: quoniā ꝛ si ip̄z tēperatū sit: ꝛ de se sanissimū ꝛ minime morbiferū teste hippocrate i. iij. aphorismoꝝ aphorismo. x. tn̄. i ipso mouent egritudies plurime: vt dixit princeps in. ij. primi. ꝛ Aristot. vbi supra. Et hoc qꝛ sua caliditate et humiditate eliquat hūores ꝛ supfluitates cōgregatas in hieme et ꝑmiscet eas sanguini: vt Auicē. voluit i. j. iij. tractatu. iiij. ca. xix. Et ꝑpterea ꝯcludit i. ij. primi doctrina scd̄a. c. vij. ꝙ nulla res ē q̄ ita tueat ab egritudinib⁹ veris sicut phlebotomia ꝛ ianitio ꝛ diminutio comedēdi ꝛ bibēdi: ꝛ debilitatio potus inebriantis: bene igitur dictum fuit quod siccatiuo in co ytendum sit regimine.

¶ Cap. lxvj. declarat q̄ hora cōueniēs sit ad reficiēdū corp⁹ tā ex parte corporis quā ex parte diei ꝛ temporis anni.

SI cūcta q̄ in supioribus capitulis dicta sūt: ad vnguē obseruarent hora tn̄ debita comedēdi nō obseruata: paꝝ ꝓpe ad sanitatis facerēt cōseruationē Et ꝑpterea de ipsa tāq̄ de re maxime necessaria ad salutē tuēdā dicēdū ē in p̄ntiaꝝ. Duplex aūt ē hora comedēdi: vt dicūt autores. Quaꝝ ꝑpria ē hora diei artificialis recētior in q̄ lōge meli⁹ ē cōedere q̄z i aliis ptib⁹ diei ꝛ p̄sertiz i estate dicēte Aui. i tertia primi doc. ij. c. vij. In estate q̄dē melior cōedēdi hora existit que ē frigidior: qđ etiā sensit Rasis i. iiij. Almāsoris c. iiij. dicēs. Meliores quoq̄ hore ad sumēdū cibū sūt hore frigide ꝙ si hore frigide eē nō p̄nt mālio nes sali ē frigide sint. ꝛ i. xxv. cōtinētis: c. j. Meli⁹ tp̄s nutricationis erit frigidū qꝛ calidū malū est Et si nutrimētum nō pōt sumi in tp̄e frigido sumat in loco aurore: qꝛ caliditas circūferēs corp⁹ nr̄z debilitat digestionem ꝛc. Que fuit Gal. snia in li. de dissolutiōe continua sic scribēte ꝛ melior horaꝝ in accipiēdo cibū ē hora frigiditatis ꝑp aggregationem caloris naturalis i iteriorib⁹ corpis. Sz i hora caliditatꝫ opꝫ ꝙ dimittat acceptio cibi qꝛ caliditas aeris attrahit calorē naturalē ad exteriora corpis ꝛ euacuat ab iteriorib⁹: et debilitat calor i iteriorib⁹ corpis ad digestionē ꝛ pp hoc āti q̄ p̄ferebāt cenā prādio: p̄cipiētes ꝙ pl⁹ sumeret i cena ꝑpter aggregationē caloris i iteriora corpis frigiditate noctis ꝛc. Vespere igit ꝛ mane reficiēdū ē: ꝛ nō in meridie vel circa vt nōnulli faciūt. Altera aūt hora comedēdi obseruāda ex pte corpis ē: ne vnq̄ cōedam⁹ nisi cuz appetit⁹ mādücādi insurrexit: q̄ postq̄ aduenerit nō ē tardādum ampli⁹: qm̄ tūc ē hora comedēdi vt voluit Pnceps loco supi⁹ alegato cū ait. Opꝫ ne aliq̄s comedat nisi post d̄siderīū: neq̄ꝫ hoc tardetur cū desideriū ebullierit: nisi fuerit mēdosū nā tolerare famē stomachū replet putridis hūorib⁹. q̄d voluit Rasis i. xxv. ꝯtinē. c. j. di. Ex idigētia plixa stomach⁹ replet derugine mala. Et. j. iterū ait. Nō debes remouere tp̄s mot⁹ appetitus cibi: qm̄ si tardauerit tūc sumptio cibi: iminebunt male super-

fluitates. et inde deficiet sibi appe
titus. que quoq fuit Gal. snia in
lib. de dissolu. continua sic scribē
tis. Et dz esse acceptio cibi in ho
ra motus appetitus: ppterea q
qñ mouetur appetitus: et nō inci
pit accipere cibum: attrahit sto-
machus ex superfluitatibus cor-
poris: q cū intrant stomachū de-
struunt appetitū: et corrūpūt cibū
qñ admiscentur ei etc. A quo vr
accepisse Auicē. vbi supra qñ sic
scripsit. Cholera rubea abundā-
tibus ex tolerātia famis accidit
vt cholera rubea ad ipsorū descē
dat stomachū. Cūq aliqd come-
derint ipsorū corrumpentur cibi: et
voluntatem comedēdi amittent
etc. Hanc autē horā ne quis deci-
piatur scimus aduenisse vt dixit
Auic. loco allegato qñ stomach9
et superiora intestina a primo nu
triente euacuata fuerint. Et hoc
est qd etiā volebat Rasis in. iiij.
Almanso. in principio cum inqt.
Comedere opz postq cibi prete-
riti fex inferi9 descēderit. Et pars
vētris inferior leuis efficitur: in
qua nulla remāsit tensio: et mot9
precessit conueniens: appetitiua
quoq preualet et tunc melius iu-
dicatur. Et ppterea dixit idē in
xxv. cōtinentis. c. preadducto q
inter prandiū et cenā debent esse
octo hore a prādio sexdecim ho-
re etc. Auerro. etiā in. xj. colliget.
dixit. Hora cibādi erit cū oēs di-
gestiones fuerint celebrate. Et hi
oēs a Gale. accipere dicēte in. j.
Terapē. c. vj. Tantū rōnabile est
q primus cibus certissime totus
sit digestus antequā scōs accipiat.
Cui9 qdē rōnē ipse qdē assi gna-
uit in loco de dissolutiōe cōtinua
dicēs. Assumptio ciborū dz fieri
in hora sua. Et ideo qui accipit ci
bū sm post descensionē pmi: et se-
cut9 fuit somn9 sufficiēs sit bona
digestio. Et q accipit cibū et remā
serunt in stomacho ei9 aut inte-
stinis reliqe in qtitate ex priori
cibo pter digestionē: corrūpit ci-
bus scōs cū reliquijs pmi etc. Et
ab eo Princeps accepit id cōiter
allegatū qd scripsit in. iij. j. f. Cib9
in corpe est deteri9: est vt nutriēs
sup nutriēs: qd nō est digestū nisi
tere. Cū eo itaq zcludēdū est sic
vbi. s. scribēte. Oēs q sanitatē cu
stodire volūt nihil comedēt nisi
desideriū fuerit certū: nec q in hoc
tardet cū ipz ebullierit queadmo
dū ieiunātes faciūt: qm vt dixit
Auerro. i. iij. colli. qñ recipit cib9
post ieiuniū in stomacho et epate:
pmutab. r ad calorē et siccitatē fer
tē et inducet stomachū et epar ad
eandē cōplexionem etc. Et hec de
hora comedēdi dicta sufficiant.

¶ Cap. lxvij. ponit cōditiones
quas debet habere triticū: ex
quo panis faciens ad sanita-
tem fieri debet.

VIsis vniuersalibus
circa refectionē attē
dēdis: iā tps est vt
ad pticularia descē
dam9: et ad dicēdū
de singulis cibis in
specie hodierno tpe vsitatis acce
dam9: a pane pri9 initiū faciētes.
cū ipse sit velut oim ciborū fun-
damētū de cui9 bonitate maxime
puidēdū est: qm si mal9 fuerit: nō
solū nullū bonū opat i corpe: sed
nocentissim9 est: teste Gal'. in. v. de
regi. sani. qd etiā ex dicto illo pn
cipis colligi pōt in. iij. j. dicentis.
Impedimētū panis cū nō digerit
est multū etc. Iō vidēdū est quale
triticū ōmo esse debeat ex quo pa
nis pficiēdus est: nec hac re tā vti
li tāq necessaria ptingat dubita-
ri: et qūuis ex multis alijs panis

fiat: nos tñ de triticeo tanq̄ de pfectiori z hūano corpi ↄueniētiori smonē faciem⁹ dicētes cū Auer. in .v. colli. Cōcordati sunt antiq̄ medici: q̄ melior ex cibis terre nascētibus hominibus naturalib⁹: hoc est illis q̄ stant i quinto clima te aut quarto sit triticū artificiali ter preparatū. sic eñ de eo scripsit Almāsor i. iij. c. ij. Triticū tēperamēto ē vicinū licet caliditati parū attineat. Et ĩfra dixit. Triticū hominib⁹ quoq̄ omnib⁹ alijs granis magis cōueniēs z magis ppriū inuenitur: z sanguis ex eo gnatus tēperatior existit. Idē etiā sensit haliab. i. v. theorice. c. xv. cum ait. Triticum oibus granis laudabilius est: z magis tēperantie ꝓximū: nisi q̄ ad calorem declinat parū: ideoq̄ factum est cōuenienti⁹ oibus granis: z hominū corporib⁹ cōferenti⁹ ac laudabilior cib⁹ zc. Isaac etiā in parti. dic. sic ait de ipso. Granum tritici precipuus est cibus ad humani corporis nutrimētū: z eius natura nr̄e silis cōplexioni. Et infra inquit. habet granū tritici ꝓprietatē ab oibus granis exceptā: q̄ nutribilius z laudabili⁹ est ꝓpter silitudinē ↄplexiōis nostri corporis: q̄ fuit Galeni snīa i lib. dietaꝝ dicētis. Granū frumēti est magis iuuatiuū hoibus oi alio grano: z illud qd̄ est ex eo clarū: durū z firmū: z nō de facili frāgit: ē valde nutritiuū z mel⁹ znutribili⁹ alio z illud qd̄ est diaphanū z leue ↄ̄rio. Ex q̄b⁹ apparet q̄ has laudes nō oē triticū habeat: sꝫ tātūmō illud qd̄ dixit Galen. vbi. s. z Isaac i loco alle. vbi ĩfra scriptas voluit habere cōditiōes. Quarū prima hec est scꝫ q̄ sit spissūꝫ graue z frangi difficile: coloris exterius cerci: interi⁹ vero albi sup ficie lucidū z leue: ex cuius substantia z medulla farina exuberat plurima: cortex aūt z furfur nō in multa quātitate: tale enim triticū maxime facit ad confortationē mēbroꝝ z ad vires dādas zc. teste eodē vbi supra. qd̄ etiam sensit Almansor in lib. iij. c. ij. di. Triticū quod ponderosius inuenitur z solidius maious est nutrimēti. Idē etiā voluit Auerrois in v. colliget. z Serap. de autoritate Diascoridis. Meli⁹ ex frumento ad sanitatē hoim est nouū: maturū: plenū: cui⁹ color est aure⁹: et post hāc speciē est illud qd̄ est medium inter tp̄s sue collectionis z tp̄s seminatiōis: z est triū mēsiū. que fuit Gal'. snīa in lib. de subtiliāte dieta. c. vj. dicētis. Est aūt et triticoꝝ ipsorū nō parua drīa sm speciē. Quodcunq̄ eñ ipsoꝝ est ponderosum et dēsum et xanctū nutritiuissimū est pachichimū et viscosum. Quodcūq̄ v̄o leue z rarū et albū: ecōuerso min⁹ nutrit: et min⁹ grossum et viscosum generat humorē. Sic ergo qd̄ aridū fuerit z leue: et frāgi facile: et nō leue in supficie: et cui⁹ farina est modica et furfur multū: nō cōmēdat: quātum ad primā ↄditionē. Scd̄a ↄditio q̄ prime cā existit et principiū est: q̄ triticū in crassa et pingui terra natū sit: q̄m tale pingue graue in pōdere atq̄ nutribile magis est oi alio: quēadmodū id qd̄ i macra z sicca terra nascit naturalr̄ et accidētalr̄ macrū: et sic cū sit leueq̄ i pōdere minusq̄ nutrit: vt ptꝫ de nato i nitrosa vl' salinaria terra zc. eodē Isaac vbi supra referēte. Nec dꝫ ēt natū cē in vmbrosa vel luculēta terra: q̄r frigide ē humideq̄ nature z multiplicādo humorē ē cā q̄b⁹ granū tumefit: tenerascit: atq̄ mollescit:

cui⁹ q̃dẽ interiora frigiditas exte rioris aeris pforãs calorẽ ipi⁹ naturalẽ extiguit. Et pp̃ter hoc me dulle minuẽde ẽ cã ꝛ furfuris au gẽdi. Tertia cõditio est triticum nõ sit nouũ lꝫ Serapio et Diasco rides oppositũ sentire videant: neqꝫ etiã vetustũ lõgi tpis: qm̃ ve tustũ sic cũ est ꝛ parũ nutrit: ꝛ ad digerendũ est durũ: qm̃ cũ accidẽ talẽ ei⁹ humiditatem aeris calor penit⁹ exhauriat: naturalẽ quoqꝫ plĩmuꝫ subtrahat. Nouuꝫ vo bre uisqꝫ tpis ecõtra pp̃ter humidi tatẽ ac viscositatẽ terre hũidũ est atqꝫ viscosuꝫ: dẽsuꝫ: digeri duruꝫ ꝛ inflatiuũ: vẽtositatẽ ꝛ rugitũ vẽ tris faciẽs. Et post multa ad hec subiũxit Isaac. Tritici recẽtis et noui nutrimẽtũ parũ existit ꝛ cru dũ: phlegmaticũ ꝛ iflatiuũ ꝛ rugi tũ dolorẽ laterib⁹ cõmouet: ꝛ i pu tredinẽ cito ꝯuertit: manifestat ãt hoc qđ videm⁹ lubricũ ꝛ cucurbi tinorũ gñationẽ: suã q̃qꝫ supfluã oñdit humiditatẽ: hoc. s. ꝙ impin guet velociter corp⁹ panis fact⁹ ex eo vt dixit Aui. in. ij. canonis. c. ccccclvij. Sit igit mediũ in etate: qm̃ ex ei⁹ humiditas ifer multã ꝛ paucã ẽ media exhausta humidi tate accidẽtali: quã aeris desicca uit calor: pp̃terea hec species me dia laudabilior existit ꝛ melior bñ naturã nutrit ꝛ cito digerit. Quar ta ꝛ vltia ꝯditio ẽ: ꝙ triticũ mũdũ eẽ dꝫ a zizania vł lolio ꝛ cicercul ꝛ hmõi grauis illaudabilib⁹. nec aliqua mala sit affectũ q̃litate: di cẽti p̃ncipe. i. iij. j. do. ij. c. vij. Opꝫ vt sanitat ꝯseruator studeat eli gere triticũ ab ex̃neis reb⁹ purga tũ: qđ ex messe sana fuerit collectũ: ꝛ cui nullũ acciderit nocumẽ tũ ꝛc. Auer. qꝫ in. v. colliget dixit. Melior ceter ẽ panis fact⁹ ex fa rina tritici i hũc modũ vt sit custo ditũ a malis accidẽtibus eidẽ ve nire potẽtib⁹ ꝛc. Ex tali igit supe rius electo tritico graui: lucido: cereo: mediocri: sano: puro: fieri debet farina pro pane sano ꝛc.

¶ Cap. lxviij. ponit cõditiones quas dꝫ habere laudabilis fa rina etiã ex electo tritico.

Farina tritici quãtũcũ qꝫ optimi non erit ad sanitatẽ corpis laudã da: nisi debite ꝯditio nata: pfecteqꝫ molita: nõ aũt trãsmolita: vt pleriqꝫ mo lẽdinarij facere ꝯsueuerũt: volen tes ꝙ tãtũ furfuris ꝯterat: quãtũ optime farine sunt furati: inde fa rina ipsa nigrior reddit ꝛ peior: ꝛ ad sanitatẽ minime faciẽs pro pter plurimã subtilis furfur quã titatẽ ei admixtã. ex qua non põt fieri nisi panis furfurace⁹: q̃ velo citer de stomacho descẽdit: vt p̃n ceps ait in tertia p̃mi. c. sepius al lega. ꝛ in scđo canonis. c. pp̃rio. sic etiã inquit. Panis opirus q̃ est multi furfuris velocis est penetra tiõis: sꝫ est minoris nutrimẽti ꝛ de terioris: et p̃ter hoc est durus ad digerẽdũ: ꝛ doloris ꝛ inflationis generatiu⁹: ꝛ nutrimẽti laudabi lis: vt dixit Isaac in vniuersalib⁹ dictis. c. xj. ꝛ in pticularib⁹ sic ẽt inquit. Natura corticis triticei ca lida est ꝛ sicca ac colatiua ꝛ mũdi ficatiua magis q̃ farina: nutrimẽ tũ tamẽ ei⁹ puissimũ est: quinimo pessimum cũ panis furfuraceus generet melãcholiã. teste Anicẽ. in cãti. textu cõmenti. cxxx. q̃ fuit Gale. sentẽtia vt refert Rasis in li. xxj. cõtinẽtis. c. xxviij. dicẽt. Pa nis habẽs multũ de furfure non trahit morã i stõacho: ꝛ est pauci nutrimẽti: ꝛ i q̃ est parũ de furfu re est ecõtrario. Et ifra autoritate

Ruffi etiã sic inquit. Panis quãto
mundior: tãto magis generat hu
morez meliorẽ: tamẽ est tardi de-
scensus. Ille vero q̃ nõ est bñ mũ
dus ⁊ multi furfuris. generat ma
lũ humorẽ: ⁊ est velocis descẽsus.
Et ꝓpterea farina debet esse suffi
ciẽter et nõ supflue molita: vt cor
tices grossi remaneãt: et nõ pos-
sint cũ cribrant᷑ cũ farina ꝑ seta-
ciũ trãsire: ⁊ inde mũdior ⁊ salu-
brior sit ipsa: dicẽte Isaac in vni-
uersalib⁹ dietis. c. alle. Farina ꝑfe
cte molita: a furfure ⁊ cortice mũ
data melior est ad mutãdũ in sto
macho et ad venas totũq; corp⁹
penetrãdũ facilior: ⁊ mẽbroꝝ to-
ti⁹ corporis nutribilior: q̃ aũt non
bñ molit᷑ ecõtrario. Qð etiã sensit
Ruffus vt idez refert in ꝑticulari
bus cũ ait. Panis quãto mũdior
est: tãto pluris est nutrimẽti: ⁊ du
rioris egestiõis. a quo videt᷑ prin
ceps accepisse cũ dixit in. ij. cano-
nis. c. cccccclxxvij. Panis de simila
nutribilior est q̃ȝ alius et eius nu
trimentũ est melius: ſ; est tardio-
ris penetratiõis et ab his sumpsit
Auerrois in cõmẽto. cxxvj. cũ ait.
Sciẽdũ q; panis ex simila tritici
citioris est digestionis ceteris: et
tardioris penetratiõis: egressiõis
et descẽsus. ſm Gale. q̃ ꝓbat ipm
esse cite digestiõis ex magna mũ-
dificatiõe ⁊ separatiõe ipsi⁹ a fur
fure: qð quidẽ omnino ẽ indigesti
bile. Et hoc quidẽ est causa tardi
descẽsus ipsius: nã furfur prebet
pani velocitatẽ egressus. Ex hoc
opinati sunt posteriores medici
q; panis ex simila cõposit⁹ diffici
lis et tarde sit digestiõis. Ex q̃b⁹
patet q; farina debet esse mũda:
⁊ debito mõ molita: q̃ prĩa erat cõ
ditionũ ad ꝯfectionẽ farine requi
sitarũ. Scðã aũt ꝯditio est: q; fari
na nõ sit nouiter molita: nec etiaȝ
iam diu ꝑ longũ tẽpus reseruata
sed media: cũ dicat Isaac in parti
cularib⁹ dietis. q; farina q̃ vicina
est moliciei ⁊ vicini tpis: calefacit
corp⁹ ventremq; cõstipat: igneam
eñ naturã ex molẽdini inolutiõe
adepta est: vnde stomachũ calefa
cit: ⁊ egestiõis hũiditatẽ exsiccat.
Que ꝟo lõgĩq̃ est tpis epar cale
facit: et a stomacho eijcit᷑ cito. que
vero mediũ est tpis: p̃fata taꝝ est
media potestatũ. Talis eñ fari
na mũda (vt dictũ est) molitaꝗ: est
illa q̃ comedit᷑: et in ꝯplexione est
calida et hũida: vt dixit Sera. in
c. de maturatiua medicina. et fuit
sententia Gal. in. v. de simplici me-
dicina. dist. ij. c. v. Ex tali itaq; fa-
rina cũ aqua: sale ⁊ fermẽto (vt di
cetur infra) panis est cõficiendus
ex quibus forma vna et cõplexio
resultat: qua panis calefaciẽs est
in primo gradu: vt inquit Halia-
bas in. v. Theorice. c. xv.

¶ Capi. lxix. ostendit quõ et ex
quibus panis laudabilis sit
conficiendus.

AD panem sanitatis cõ
seruatiuuz faciendum:
tria maxime necessaria
debẽt obseruari. Quo-
rũ primũ est: vt nulluz
ꝑmittat᷑ ingredientium q̃ sunt
hec. aqua. ſ. sal ⁊ fermentũ incõpe
tẽti quãtitate: vt iussit Auer. in. v.
colliget. c. de cõplexionib⁹ ciboꝝ
cũ ait. Quãdo panis conficit᷑ po-
nitur de sale cõuenienter: ⁊ confi-
citur cũ multa aqua ad hoc vt sit
spõgiosus: ⁊ sit etiã cõpetẽter fer
mẽtatus. Et causam subiunxit di
cens. Quia panis azimus est gros
sus ⁊ viscosus: eodẽ modo nõ est
bonus qui est nimiũ fermentatus
qr trãsmutat᷑ ad humores putri-
dos ꝓpter calorẽ extraneũ gene-
ratũ i eo. ſ. fermẽto. Et ꝓpter hoc

quātitas fermēti ꝛ salis dꝫ eē moderata: qm̄ panꝫ q̄ fermēti superfluū salisqꝫ habuit paꝝ nutrit et nō cōfortat: virt⁹ em̄ salis hūiditatē ei⁹ exsiccat: fermētū ꝗt cōmixtionem ei⁹ rarificat: vt inq̄t Isaac vbi supra. Ponaꝛ igiꝛ bona quantitas salis ꝛ fermēti ī pane: sꝫ nō supflua dicēte Rasi in tertio Almāsoris. c. lij. Panis q̄ ex tritico fit melioꝛ reddiꝛ quādo multum salis hꝫ et multū frumēti: ex quibus bn̄ fermentatus citius digeritur ꝛ magis tenuis ꝛ subtilioꝛ inuenitur: q̄ fuit etiā Gal'. sententia in. v. de regimie sanitatis dicētis. Panis cōueniens non dꝫ esse sine sale: imo multū salis ꝛ fermēti habeat: ꝛ coctus sit diligenter: et in pmo de alimētis. c. de fermento: sic etiā dixit. Optim⁹ panis ad sanitatē hoī est neqꝫ inueni: neqꝫ laboꝛāti q̄ plurimū quidē fermētum hn̄s: et plurimuꝫ salis: plurimū a pistoꝛe laboꝛatus ꝛc. Si q̄s aūt quereret ad q̄d poniꝛ fermētum in pane. Respōdit Auerrois in. v. colliget dicens. Propterea poniꝛ fermentuꝫ in pane: ad hoc vt faciat ip̄m spōgiosuꝫ: ꝛ vt in eo dn̄etur aeritas: ꝛ sit facilis ad digerenduꝫ: ppterea qꝛ coꝛpus aereum leuius est ad ꝓmutādū propter suā humiditatē. sicut substātia sicca est dura ad ꝓmutandum ꝛ digerēdū. Et querēti ad q̄d sal in pane poniꝛ: respondet Aristo. in. xxj. pꝛoblematū ꝓblemate. v. dicens. Qꝛ desiccat sal ꝓpter qđ ꝛ saluanꝛ imputridi saliti: consumitur em̄ et desiccaꝛ humiduꝫ ab ipso qđ putrefit calido: et ī pane igitur cōsumiꝛ humiduꝫ a sale: et exhalat extra: pp qđ veteres panes leuioꝛes sūt calidꝫ frigidi existētes: in nō salitis aūt hoc humidū plus existens facit grauioꝛes ipsos. hec ipse phus. In cuius cōmento padubanēsis noster sic ait. Causa hui⁹ est: qꝛ sal in sui caliditate ꝛ siccitate hꝫ desiccare illa quib⁹ admisceꝛ: et ideo panes saliti saluanꝛ in putredinē: ꝓ sal cōsumiꝛ resolutiōe calidi et desiccaꝛ humidū aqueū qđ erat natuꝫ putrescere a calido. Et post mlta dixit ꝙ in panib⁹ nō salitis humidū aqueū cōseruaꝛ in eis in trāspiratu: cū nō sit sal mouēs ꝛ exsiccans illđ: reddit ergo eos grauiores: ꝛ iđ falsi pistoꝛes panes non saluāt neqꝫ decoquūt sufficiēter vt pōderi cōstituto a p̄side adequētur: ex his ꝗ q̄ diximus. s. ex aqua fermēto ꝛ sale cū farina panꝫ fiat ꝛ nō cū oleo vl' aliis hmōi: qm̄ panis sic ipastat⁹ cū oleo ē mal⁹: qꝛ tpe decoctiōis cōburiꝛ oleū ꝛ tendit ad sulphureū. testib⁹ Auerroi in. v. colliget. et haliabate in. v. Theoꝛi. c. xv. Hoc igiꝛ erat pꝛimū requisitum ad panis cōfectioneꝫ: vt ingrediētia iā dicta ꝛ non alia in sufficienti ponerenꝛ quātitate. Scđꝫ aūt requisitū est vt pasta bn̄ malaxeꝛ et domeꝛ iuxta p̄ceptuꝫ Auic. in. ij. canonis. c. sepi⁹ adducto dicentis. Et cōficiaꝛ massa ipsius plurimū: qđ sit vt panis inde digestibilioꝛ reddaꝛ: querēte em̄ Aristo. in. xxj. pꝛoblematum. problemate. vij. Propter quid massa quidem quanto vtiqꝫ magis conficitur difficulter diuisibilis fit panis autem facile diuisibilis. Ad quod respōdens ipse sic ait. Propter id quod cōficitur vehementius pasta ꝛc. Et quia series eius est obscura ꝛ lōga nimis: dimittā ipsaꝫ: ꝛ loco eius adducamus cōmentuꝫ Petri de albano sic dicentis. Quanto magis pasta conficitur: et cōmassaꝛ: viscosioꝛ reddiꝛ: et cum sufficienter decoquiꝛ: ex

oi parte hūidū cōsumit͂ et aufert͂: cū ipm sit debilius et magis euapo rari aptū ꝓpter diuisionē ipsius in partes minimas: quare ablato hinc humido a pane reddit͂ amplius frangibilis: et in plures partes diuisibilis quātūcūq; fuerit pasta magis ducta et malixata: nā tali cōfectiōe adeo i ptes ꝑuas hūidū reddit͂ dispartitū: q inde frāgibilis fit panis et digestibilis optime q2 trituratio cibi in ore cōfert ad digestionē: et hoc est qd voluit Ari. in textu cuz inquit. Opz em̄ qd dz digeri diuidi in ꝑua etc. Tertiū cū predictis requisitū et obseruāduz est: vt panes nō multū parui: nec etiā multū magni fiāt: sz mediocres: qm̄ dixit Isaac in pticularibus dietis: q panis parui et subtilis interiora ignis pforat: et humiditatē medulle exsiccat: vñ parū nutrit: et tarde egredit͂: et ventrez cōstipat et pcipue si sit vno vel duo bus diebus a coctiōe lōginquus. Magnus etiā panis nō laudatur dicēte ipso vbi supra: q forma panis magna medulle plus hz: et corticē subtiliorem: et q2 medulla grossa est et viscosa et hūida: vñ est inflatiua phlegma viscosuz generans: ppterea parū nutrit hmōi panis et ad digerenduz est durus: hūiditatē digestiōis excitās et ventrem soluit. Si āt digerat͂ pluris est nutrimēti: et ideo medie existat quātitatis et medie erit ptātis etc. Cōcludēdū est itaq; q panis q̄ predictas nō habuerit cōditiōes: mali sit hūoris gñatiuus: dicēte ga. in li. de euchimia et cachochimia: panes q̄cūq; neq; de fermento: neq; de salibus sufficienter habuerūt: neq; ad plurimū fuerūt elaborati cachochimiores sunt valde: cum viscositate nō pauca participent: quare fiant vt diximus.

Capit. lxx. ostendit quō coquēdus sit panis: et q̄ sint nocumēta eius cum azimus fuerit aut nō coctus ad sufficientiam.

Cum diuersimode panes decoq̄ cōsueuerint necessariū mihi vr̄ esse scribēdū de modis illis cū aliq̄ ipoꝝ nō ad sanitatē: sz pmaxie ad egritudinuz faciāt gñatiōez. Dicamus igit͂ cum Ga. in primo de alimētis. c. de tritico. sic scribēte. panes sup cratē assati: aut p caliduz cinerem: aut ignis texta sicut clibano vtentes: praui oēs sunt et irregulariter dispositi. sicut vo et q̄ extra ipoꝝ supassati sunt: et i pfundo sunt crudi subcineritij nominati ab eo q coquūt sub cineribus sepulti: q̄bus addit et cinis prauitatē: oīm panum sunt pessimi. A quo sumpsit isaac in pticularibus dietis cū ait. Panis sub tectis coctus peior est: q2 focus tm̄ in vna pte operat͂: altera vero grossa et viscosa pmanet: et iō ad digerēdū durus est. Si ergo comedat͂ post multū tps inflationem et dolorē lateris gñat: peior aūt oibus est q̄ subtus carbōes vel cineres coctus existit: q̄ velociter desiccat͂ extrinsecus: intrinsecus vero grossus remanet et viscosus: et multū cineris et terre ei admisceat͂ maxime autem si ligna mollia fuerint et cito incēdant͂: vñ inflationes membroꝝ: et grauitates: et visus obscuritatis hmōi panes faciunt. Quāobrem dicenduz est cū Auic. in. xiij. tertij. c. xxix. q panis in furno coq̄ dz: nec etiam sit quomodocūq;: sz cū igne cōmensurato: superexcellens enim clibani calor vituperatur ab Isaac vbi supra dicente. Magnus focus desiccat et indurat exteriora panis: mica vero non bene cocta remanet

cocta remanet: qr cortex velociter induratus non pmittit focum penetrare ad inferiora: inde duabus de causis est illaudandus vel qr cortex est durus: et ide nō nutriēs interiora vt feruore incēsus: vel qr grossa est et viscosa mica: et ita vtrūq3 indigestiuū et diuersoꝝ maloꝝ hūoꝝ gnātiuū: duricies em̄ corticis et intētio sui siccissimū sanguinē parit et cōstipat vētrē viscositas vo et grossicies mice hūores crudos et phlegmaticos faciūt: et solutiōes ventris adiuuāt. et c. Qd sensit haliabas in. v. theod. c. xv. cū inqt. Laudabilior oibus panis est cuius farina optime pistata est et in quo salis opportuna proijcit quātitas: beneq3 fermētatus est: et in camino coquitur mansueti ignis tempati: et nō nimium calidi quo exteriora panis vrat: interioribus indigestis crudisq3 remanētibus et c. Et fuit ga. snia i prio de alimētis c. pallegato. dicentis. Optimi panum p digestiōe sunt q maxie fermentati: et qui assationem habuerūt a cōmēsurato igne in clibano qm̄ amplior q dē ignis mox i pria applicatione exteriorē sufficiem adurēs obstrachizat: et accidit secūdū ambo prauū fieri panē: crudum qddā et impfectū intus hñtem et c. Sic ergo tempato et sufficienti calore clibani vel furni panis coqdz: et nō debili vel remisso: qm̄ vt Isaac inqt vbi. s. Debilitas foci ex defectiōe sui penetrare interiora panis pigrescit: vñ diutius hz immorari: si em̄ anq3 coctus sit extraxeris eū viscosus erit et fortis digeri: exercitātibus tn̄ necessarius: et si vsquequo coquat dimiseris: siccus et durus erit digestiōi et stipticus. Superius ēt dixit q panis nō bene coctus viscositatē creat et grossiciē: vñ durior et tardior ad digerendum: pp̄ter hoc aptus est exercitantibus. s. forti et laborioso exercitio: in quibus habūdātia caloris existit causa fortitudinis digestionis. qd etiā voluit pnceps i. ij. canonis. c. ccccclxvij. cum dixit. Ille panis q nō decoquit bñ est plurimi nutrimēti: et similiter paꝝ habēs fermēti: sz eius nutrimētū oppilat: nisi illos q plurimi sūt exercitij: et subdit. Et panis de patella est huius gñis: eius nāq3 ps ierior raro decoquit bene. Et pptrea cōlndēdum est quietis et delicatis: et quorum virtus deficit sicut senibus: et ex egritudine resurgētibus: panis predictus. s. nō bñ coctus cōueniat minime: sed tm̄ ille q coctus est a tēperato foco q totū corpus panis equaliter perforat: vñ perfecte: et scdm oportet coquit: vt ait Isaac vbi. s. Qui autem azimus fuerit et nō sufficiēter coctus: a pdictis quiescētibus est fugiendus: sicut et qui iā dictus est: pptera q in ipsis dure digerit: tardeq3 d stomacho descēdit: et in vētre dolorem efficit et in epate oppilatiōez atq3 i renibus lapidem creat: vt dixit haliabas in. v. theorice. c. xv. Et Rasis in. iij. Almāso. c. iij. et in. j. suorum aphorismorum cū ait. Qui panez azimū cōedit: grossas egritudies et magnas hēbit: qm̄ panis azimus est grossus et viscosus: teste Auer i. v. colliget. qd confirmauit Isaac i pria doctria dicēs. Azimus panis nimiū nutrit et diutissime digerit: pprietatē hz oppilationē et vētositatē gñandi. Idcirco oibus naturis incōueniēs: nisi raro eis q maxime laboribus exercētes sunt vt messores et hmōi Gal. qz idem sensisse videt cū in prio de alimētis. c. sepius adducto dicat. Athletis qdē idoneus panis ē: q neq3 valde bene coctus: neq3 fermētum hz

multū: penit⁹ tn̄ infermētat⁹ nulli est vtilis. Quare de bona panis coctura ad tuendā salutē est valde procurandum ꝛc.

¶ Cap. lxxj. ondit q̄s panis sit laudabilis ꝛ eligēdus: ꝛ q̄ sint iuuamenta ꝛ vtilitates eius.

Eliquū est ꝓ ꝯplemēto huius materie aliq̄ alia ad sanitatem de pane subiūgam⁹ nō inutilia: qm̄ posset aliqs existimare ꝙ panis sp̄ bon⁹ eēt: cū oēs p̄fatas habuerit cōditiōes: ꝛ deciperet̄ cū nō sit ita: imo panis durus ꝛ exsiccat⁹ vl' adhuc calid⁹ reprobet̄: ꝛ si nullū eoꝝ q̄ dicta sūt ei desit: ꝛ ꝙ ita sit apparet ꝑ auēzoar in. j. c. sui theisir dicente. Panis q̄ steterit post decoctionē suā etiā vltra vnū diē: suā tēperatam cōplexionē perdit inq̄ātū est panis: ꝛ incipit recipe alteratiōez et q̄to magis indurat̄: eius indigestio multiplicat̄: ꝛ ei⁹ siccitas auget̄: quare hūores sicci ex ip̄o ꝓcreant̄: vn̄ ip̄m cōedere ꝓhibeo: hec ip̄e. Qd̄ etiam in parti. dictis isaac inq̄t cū ait. Panis siccissim⁹ rar⁹ est ꝛ leuis cā ablate hūidita tis vn̄ hūiditatē corpis desiccat: dure a stomacho eijcit̄: cum diu oporteat immorari ꝛ ide gn̄atur sitis: q2 egestionē desiccat ꝛ vētrē cōstipat. Aui. quoq3 in. ij. canonis c. ꝓprio dixit. Panis antiqu⁹ sicc⁹ stringit etiā si ei nō admiscet̄ aliđ et fuerunt verba Serapiōis dicētis. Et panis siccus ꝛ vetus stringit ventrē qn̄ sumit̄ solus: et sil'r facit panis biscoctus: vt Rasis inquit. in. xx. j. continentis. c. xxviij. Consimiliter panem recentē ꝛ calidū oēs antiqui ꝓhibuere ad sanitatē: de quo dixit Isaac vbi supra. Panis q̄ ea die comedit̄ min⁹ est nutritiu⁹: velociter digeritur: tarde descēdit: q2 extrinsec⁹ infrigidat̄: ꝛ poris clausis ꝛ calore recluso interi⁹ manet fumus ꝛ inde exire nō p̄ōt poroꝝ oppillatione ꝛ reuertēs inuenit aliā fumositatem: quibus grossicies fumositatis ꝛ inflatiōis cōficit̄: ꝛ inde dur⁹ ꝛ indigestus et inflatiuus stomacho reddit̄. Et ideo dixit Auenzoar loco superi⁹ allegato. Dicūt medici: ꝛ est verum: ꝙ comedere panē cōuenieter fermētatū ꝛ optime malaxatū ꝛ coctū eodem die: post recessum tn̄ caliditatis acq̄site ab igne: iuuat in sanitatis conseruatiōe. Et queadmodū panez frigidū: post diē vnā cōedere nocet: ita ꝛ calidū: eo ꝙ si q̄s eū sic cōederit: infunditur ipsius calor igne⁹ in stomacho: ꝛ ip̄m corrūpit ꝛ stomacho dn̄at̄: q2 difficilis digestiōis valde efficit̄ qđ sensit aui. in scđo canonis. c. cccccclxxvij. dic. Panis nō cōedat̄ calidus sicut ē: qm̄ panis calid⁹ nō est apud naturā receptibilis: ꝛ acceptio ei⁹ q̄ est de furno ꝛ reliquoꝝ similium est mala. Et infra iterū ait. Panis calid⁹ facit sitim sua caliditate: ꝛ natat ꝓpter suā hūiditatē vaporosam: satiat velociter ꝓpter illđ: ꝛ est tarde descensionis: que fuit sn̄ia Rasis in. xx. cōtinentis. c. xxxiij. sic scribentis. Panis calid⁹ h3 caliditatē accidentalē ꝛ hūiditatem vaporosam. Et ꝓpter caliditatem accidētalē inducit sitim: et propter humiditatez vaporosam supernatat. Et erit difficilis digestionis ꝛ descēsus ꝛ infiuat: preter illa duo q̄ diximꝰ: ꝛ replet velociter cā sue caliditatis ꝛ suꝑ natatiōis. Cōcludamus ergo cum haliabate in quinto theorice. c. decimoquinto: sic dicente. Panis calidus cum ex camino extrahitur oibus reliquis peior est qm̄ imo

ratur ei⁹ a stomacho descensus ꝛ sitim puocat ꝛc. Et cū Isa. i. p. d. sic scribēte. Panis ille est melior q̄ post primū diē vel scdm accipit qm̄ intus et exteri⁹ frigiditas dominatur et ppterea hic laudabilis est nutrimēti: q2 neq3 grossus: neq3 viscosus existit. Hic itaq3 panis q̄ oēm habuerit laudabilem cōditionē: vere erit precipuus cibus ad hūani corporis nutrimentum: et eius naturalr sile complexiōi cum calid⁹ sit in scdo gradu. vt Isa. ipse sic demonstrat. Triticum scdm sui naturā substātialē in primo gradu calidū est ꝛ humidū et siccū mediocre. Panis ex eo factus calidior est in scdo gradu. adipiscit em̄ id ex calore ignis et coctiōe: ad qđ addit sal et fermētum: ꝛ testatur hoc elementoꝝ in reb⁹ actio. verbi gratia. Melōes cū in natura sint frigidi et hūidi i. ij. gradu eoꝝ semē desiccatū ad solē ɔcipit siccitatē. Hordeū aūt ꝛ faba cū in ppria natura sue substantie facta sint sicca: si coquant in aq̄ hūiditatē assumūt ꝛc. Et sic habem⁹ panis ɔplexionem. Qui aūt optim⁹ sit ꝛ eligēd⁹ panis ad tuendā sanitatem: lz ex iam p̄habitis satis patere possit: attn̄ ad ampliorē intelligētiā dicem⁹ cū Auerroi. ɔmen. cxxvj. cant: eorum sic dicēte. Melior ex panib⁹ ē ille q̄ sic p̄paratur: vt silis spongie efficiatur equaliter et tēperate fermētat⁹ et i clibano ɔueniēter decoct⁹: ꝛ fuit snia. Gal. in. j. Tera. c. vj. sic scribentis. Panis bonus dz esse clibanarius purus sine furfure studiose quidem coctus: hūs aūt fermētum et sal sufficiēter: ꝛ in. j. de alimētis ait. Optimi panū p digestione sunt q̄ maxime fermētati: ꝛ q̄ assatione habuerūt a ɔmēsurato igne i clibano. ꝛ in li. de euchi. c. ij. Euchimoꝝ cibarioꝝ tritici q̄dem sunt panes puri elaborati bene cocti scdz certitudinē hñtes ɔmixtionē et fermentationem moderatā: et de sale ɔsimiltr: huius itaq3 panis iuuamenta qui moderatus est in omnib⁹ supradictis hec sunt. sc3 in stomacho p̄fecte digerit: ꝛ sanguinē in corpore clarissimū generat: vnde nature ɔfortat actionē: ppterea cōmodus est eis qui in quieti sunt delitiaꝝ delectatione ꝛ eis quoꝝ digestio defectū patitur: et senioꝝ ꝛ egritudinē exeūtium ꝛc. Teste Isa. vbi supra. De pane aūt facto ex alijs granis dicimus cum Auer. in. v. colliget: q hz illam virtutem quam habent illa grana que cum omnia ferme illaudabilia sunt: et panis ex eis confectus similiter.

¶ Capitul. lxxij. ostendit quāta sit ɔuenientia carnis ad corpus hūanū: ꝛ preponit q̄ ɔsiderāda et scribēda sint de carne.

Si hoies antiquitus erāt ɔtēti comestiōe glādiū ꝛ castaneaꝝ vt dixit Gal. in scdo alimēto. hac tn̄ nr̄a etate valde ab eis degenerasse videntur: cum nō solum siluestribus cibis: sed domesticis delicatissimisq3 q̄3 pluribus non sint contenti. Et propterea pane etiam optimo non saturati: diuersa carnium et animalium genera ad esum inuenerāt: qđ equidem a viris sapientissimis habuisse initium existimam⁹: magis vt proportionale et sibi conueniens cū oporteret humanū corp⁹ accipere nutrimentū: q̄3 vt ppue gulositati satisfacerent. Rationaliter em̄ cognouerūt q facili⁹ caro ex carne fieret: q̄3 ex q̄cūq3 alio cibo

iusuis generis et conditionis, cibo: qd cu experti fuissent: grandem corporis confortationem ex eius comestione perceperunt: quoniam cum caro sit corpus calidum et humidum molle ex sanguine generatum: vt ait Consilia. non immerito est cibus confortans corpus: et est cibus magis propinque conuersionis ad sanguinem et ad nutrimentum. teste Auic. in can. ij. et Rasi in tertio Alman. c. ix. dicente. Caro omnibus nutrientibus vehementius nutrit corpus. preterea impinguat et corroborat: et in li. xxiij. continentis. c. lxxiij. Caro et quoties bene digeritur: generat sanguinem bonum et conferentem: et proprie si fuerit de carnibus animalium bonorum humorum ad modum carnis porcine etc. Et in xxv. li. eiusdem. c. j. Nutrimentum carnis conuenientis corporis bonum est, quoniam auget cito carnem ipsius et illud corroborat finaliter: quoniam omnis res corroborans aliud similis est rei corrobrate per eam. hoc quoque sensit Haliab. in. v. Theori. c. xxj. Caro omnis calida est et humida multi nutrimenti et multum generans sanguinem: et ideo sapientes fuerunt qui vsum eius (vt diximus) inuenere: de ipsa ergo in presentiarum sermonem facere intendimus: proponentes aliqua prius vniuersalia: deinde vero ad particularia magis descendemus de carne cuiuslibet animalis vsitata specialiter pertractando. Dicamus igitur in hoc c. quod in carnium comestione multa est adhibenda diligentia: vt vnusquisque pro sui sanitatis conseruatione sibi carnes conuenientes sciat eligere: reliquas vero aut nunquam vtatur aut quam rarissime: non enim carnes omnes faciunt ad sanitatem: sed tantummodo ille que humanam naturam nutriunt: et ille que complexioni sue sunt vicine: sicut porcine agnine eduline et similes: vt inquit Isa. in vniuersalibus dietis. c. xiij. Carnes vero ericij vulpis leporis et similium nature humane non sunt similes: imo earum nutrimenta sunt pessima: quod testatur grauitas odoris et vicinitas fetoris: et ideo ab humanis complexionibus sunt descedentes: vt idem ait vbi supra et fuit sententia Rasis. in tertio Almansoris. c. nono dicentis. Que carnium malum habent odorem sunt sanguinis generatiue deterioris. ideoque nullo modo comedi debent etc. Dimittende sunt ergo huiusmodi ab omnibus. a non nullis vero subtiles et laudabiles vt a fortiter exercitantibus, sicut neque grosse et ad digerendum dure acquiescentibus sunt manducende dicente Almansore vbi supra. Caro grossa multum laborantibus conueniens est: subtilis autem his qui predictis sunt contrarij conuenit. Que autem sint subtiles et que grosse expressit Aui. in. xiij. iij. c. xxj. dicens. Carnes subtiles et leuis digestionis sunt caro hedi perdicum: et turturum non superflue pinguium et galline. Carnes vero grosse sunt epar: splen carnes hyrcorum et arietum: et similia. Preter hec etiam ad carnium conuenientiam est necessaria consideratio multarum rerum ex parte ipsorum animalium: quorum carnibus itendemus vti an. s. domestica sint siluestribus meliora: et domesticorum: an que in domo sunt nutrita: an que in campis tantummodo vescuntur. Item an masculina sint femininis laudabiliora: et an castrata sint coire petentibus vtiliora. Ex parte quoque etatis: an. s. tenera et lactantia sint adolescentibus iunioribus vel senioribus et decrepitis saniora. Ex parte etiam habitudinis: an pinguia macra vel mediocria sint magis eligenda. Et si assata vel elixa=

ta sint comedēda. Deinde magis specialr̄ de oībus ambulantibus vsitatis domesticis ꝛ siluestrib⁹ videndū erit. Demū si volatilia sint gressibilib⁹ siue ambulantibus: ꝛ q̄drupedib⁹ meliora: et q̄ sint ea: ꝛ q̄to tp̄e sint an̄q̄ʒ comedant̄ interficienda: scribēdū erit ꝛ ↄsiderādū. Postremo de mēbris oīb⁹ q̄ ↄmendata sint: ꝛ q̄ ad sanitatem reprobata: vt vnusquisq̄ʒ ↄuenientes ab incōpetētib⁹ possit discernere ꝛ ad sui salutē ↄseruādā eligere. Hoc aūt in plerisq̄ʒ sequētibus capitulis deinceps dn̄o ↄcedente ꝓsequendum: quare ꝛc.

¶ Capi. lxxiij. ostendit q̄ caro melior sit ꝛ eligibilior: ad sanitatē: an ea que ex domesticis accipitur animalibus: an que ex siluestribus.

Ex multis causis domesticoꝝ aīalium carnes sunt siluaticis siue siluestribus meliores: et propterea magis eligēde: vt voluit. Hali. in. v. Theo. c. xxj. di. Siluestrium caro oīm mala est: sanguinē eñ gn̄at grossum melancholicumq̄ʒ. et Isa. in vniuersalibus dietis. c. xiij. cum inq̄t. Domestica aīalia saporiora ꝛ nutribiliora sunt siluaticis: exceptis capreolis: q̄r minoris sunt caloris ꝛ maioris hūiditatis siluaticis alijs: et inde laudabiliores. Et infra sic etiā ait. Antiq̄ dicunt domestica aīalia accidētalr̄ ꝑtinere ad pauca nutrimēta: siluestria ṽo accidentalr̄ ꝑtinere ad multa. Domestica eñ ꝛ si multum nutriant naturalr̄: q̄r inde a mēbris cito dissoluūt̄ mēbra semꝑ ieiuūt ꝛ ali⁹ cib⁹ ad ↄplemētū q̄ritur: ꝛ sic parū nutrimētū acq̄rit̄ inde. Siluatica ṽo ꝛ si paꝝ nutriāt naturalr̄: q̄r dure a mēbꝛ dissoluūt̄ et tarde: sufficiunt tñ mēbris vt nō pauperent̄ in cibis querēdis: ꝛ inde antiq̄ nutritiua multū ea dixere. Siluatica ḡ aīalia ad ↄconfortādū mēbra bona sunt: domestica ṽo ad sanitatē custodiendā. Cui⁹ dicti rōnē ipse assignauit in particularib⁹ dietis cum ait. Aīalia domestica ad siluestriū ↄparationē colorē ꝛ siccitatē hn̄t temperatiorē: ꝓpter sue dietis ꝛ aeris tēperiē: ꝓinde sunt nutribiliora ꝛ laudabiliora: ꝛ adhuc magis in ꝓcessu loquēs de volatilibus di. Domestica plus nutriūt ꝛ sunt tēperatiora: atq̄ʒ laudabilē gn̄ant sanguinem ꝓ sui humiditate laborisq̄ʒ tēperie qḋ etiā sensit Ga. in. li. de subtilitate. dietaꝝ. c. viij. dicēs: q̄ q̄ dietant̄ in mōtib⁹ aīalia oīa sicciora ꝛ calidiora sūt cōplexionibus ꝛc. Et in. iij. de alim. c. xiij. Caro domesticoꝝ aīalium humidior est ea q̄ siluestriū: et ꝓpter humiditatē aeris in q̄ versantur: ꝛ ꝓpter desidiosum vite: que aūt in mōtib⁹ defatigant̄ ꝛ laborāt sepe: ꝛ in sicciori aere morant̄ ꝓpter hoc caro ipsoꝝ est durior: ꝛ minus putrescibilior. Et subdit postea q̄ alimentū siluestriū sine sup̄fluitate est magis domesticoꝝ ꝛc. Ubi sciendū est q̄ Gal. nō laudat ibi siluestria ad ↄparationē domesticorum absolute: sed tm̄ respectu coꝛuʒ q̄ in domo sine aliquo exercitio vel labore nutriuntur: hm̄oi eñ (vt infra dicemus) sunt longe peioris nutrimenti q̄ʒ siluestria: cum etiā fiat q̄ ꝛ siluaticoꝝ carnes sint illaudabiles. ꝛ q̄ ita sit apparet ꝑ Isa. in vniuersalibus dietis. c. superius allega. dicentē. Queq̄ʒ aīaliū ꝛ nascentium in calidis et siccis locis innascunt̄: calidiora et sicciora sunt et ad similandū mēbris velociora:

sed ad dirigendum et penetrandā corp⁹ dura: vnde sunt illaudabiliora: qꝛ caro corꝑ dura et sicca nutrimenta facit. Et infra ēt di. Oia silvestria aīalia nō saporita sunt neqꝫ nutribilia sunt sicut domestica: p̄ter capreolos ꝛc. In p̄ticularibus sic quoqꝫ inq̄t. Silvestria aīalia sunt calidiora ꝛ sicciora ꝛ idigestibiliora: illaudabile nutrimētū generantia: ꝑpter multitudinē mot⁹ et laboris corꝑ: et ꝑpter calorē ꝛ siccitatē sui ihabitātis aeris: qđ fit ꝑpter calorē sol: ꝛ ꝑpter indigētiā vmbre ea a sole opētis. Vñ silvestria aīalia min⁹ boni sunt nutrimēti in q̄ntitate ꝛ qualitate ꝛc. Qđ etiā sensit Ra. in Almā. iiij. loquens de silvestrib⁹ inquit. Oēs carnes iste sanguinē generāt melācholicū. Ex quibus carissime ptꝫ p̄mū circa carnes aīaliū ꝯsiderādū. s. q̄ domestice silvaticis ad sanitatis ꝯseruationē magis ab autorib⁹ approbentur. Et iō silvestriū carnes vbi domesticorum copia habetur ab omnibus postponende sunt.

¶ Capi. lxxiiij. ostendit q̄ caro domesticoꝝ melior sit ad sanitatē: an eorū q̄ in domo ꝯtinue nutriuntur: ad illorum q̄ in cāpis pascuntur.

Non solum naturas q̄rundā aīaliū scire sufficit: sꝫ etiā q̄ntitates nutrimenti ꝛ q̄litates digestiōis in quibuslibet sp̄ebus. Et opꝫ vt investigem⁹ loca ꝛ pascua et aerem: et quantitatē sui motus et quietis vt inquit Isa. in c. xiij. dietaꝝ vniversaliū. Circa q̄ non modica quidē est habenda solicitudo a volenti suā ꝯseruare sanitatē: qm̄ ex iam dictis bona et salutifera: et quādo morbosa ꝛ ꝑnitiosa est caro eorūdē aīalium in sp̄ē. Nā ea q̄ i domo asunt aialia locis q̄ctis: ac nutrimēti supabundātꝫ rōne nō approbantur dicente Isa. vbi supra. Que in domibus nutriuntur et incrassant: carnes hn̄t viscosiores et grossiores ꝑpter multas comestiōes: ꝛ sui cibi corruptiōes ꝛ grossicies: vñ͂ duriores sunt in stomacho ꝛ epate: ꝛ ad digerēdū tardiores: si tñ bñ digerant: nutriūt multū ꝛ mēbra ꝯfortāt. Qđ tñ raro. s. contingit vt bñ digerant: qm̄ vniversa aialia q̄ in exercitata sunt sup̄fluitates sunt hn̄tia. vt di. Gal. in. ij. Tera. c. ij. in li. de subtiliāte dieta. c. viij. idem sensit cum ait. Colūbe q̄ in turribus meliores sunt eis q̄ scđꝫ domos: ita aūt et porci montani sunt meliores domesticis ad esū. Et subdit. Et vniversaliter oia q̄ exercitātur non exercitatis: ꝛ que sicciotibus cibis vtuntur eis que hūidiorib⁹. Et que parū ꝛ subtilē acrē respirāt: meliora sunt ꝯ̄rijs. Domesticoꝝ em̄ porcoꝝ carnes oīꝫ q̄dē ciboꝝ sunt nutriuissime: multā aūt hn̄t i seip̄is viscositatē ocio ꝛ dieta ꝛ copia cibi hūidiorꝫ. Sꝫ ab his q̄dē abstinere opꝫ oīfariā eū q̄ curat de subtiliāte dieta ꝛc. Queadmodū aūt de his tm̄ mō expressit aīalibus: pariter de alijs est intelligēdū. A quo sumpsisse videt Isa. cum in suo de ꝑticularib⁹ dietis. c. de pecudibus dixit. Caveāt hoīes aīalia silvestria in q̄ete viuētia: ꝛ etiā multo magis domestica. Et post pauca cām adducit dicēs. In quiete em̄ viventibus et delectationē assuetantibus modicus est calor: et copia humorum frigidorum et viscosorum: et q̄bus necessario calor eorum sit defect⁹. Addit etiā ad malitiam carnis horum aīa-

lium nutrimentū quo ipsa vtūtur qđ forsitā suis cōplexionib⁹ nō ē ī totū appropriatū: quēadmodū si in cāpis ꝛ pratis eēnt sibi repe rirēt ꝛ ꝓpterea illaudabilia reddunt. Et hec nō nostra ē sꝫ Jsaac snīa in. li. de vniuersalib⁹ dietis. c. xiij. dicētis. Oīa aīalia si cibos cōpetētes sibi et sue cōplexiōi vñ saturent īueniūt: carne sapoziora ꝛ laudabiliora fiūt: nō inueniētia vero his ꝯ̃ria: hmōi aūt sunt q̄ in domib⁹ tenent. ergo illaudanda. Que aūt sint talia sibi appropria ta nutrimēta: declarat ipse in eo loco dicēs. Aīalia paruas ꝛ mini mas herbas pascentia: sunt boni tate carnis laudabiliora ab initio veris vsq ad mediū estatis: his eñ tēporib⁹ sibi cōpetētes cibi in ueniunt: vñ ꝛ in his tēporib⁹ gros siora ꝛ teneriora fiūt: ꝛ laudabilis nutrimēti. Et postea subiūxit. Extrema ramorū pascētia ab in itio estatis vsq ad mediū hiemis sūt bona: tūc eñ rami teneriores sunt. Et post alia quedā sic ēt ait. Aīalia q̄ ramos comedūt teneros ꝛ frondes meliora sunt q̄ q̄ domi aluntur. ꝛ ꝓpterea in illo. c. auto ritate hippocratis ipse cōcludit. ꝙ sine dubio aīalia q̄ in campis ꝛ pratis degunt carne sunt leuiora ꝛ faciliora ad dirigendū pl⁹ q̄ ea que in domib⁹ pascunt. Quorum quidē rō duplex est: vt ipse dixit ibidē. Una ꝙ aīalia q̄ parū sunt comedentia vt illa q̄ in campis. s. multū comedentib⁹ et bibentib⁹ sunt meliora: quēadmodū. s. sunt ea que in domib⁹ alunt. Alia aūt causa ponitur ab eo. in. capitulo. xv. eiusdē libri sic scribente. Carnes animalium que semper sunt mouentia ad digerendū sunt ve lociores ꝛ sapoziores: ꝛ venarum sunt penetrabiliores: qm̄ motu subtiliant hūores: caro leuiat et calor tēperat. Semꝑ aūt q̄escētiū his sunt ꝯ̃ria: qꝛ q̄es refrigerat: carnes grauat: ꝛ ad digerendam indurat. Et propterea possumus cōcludere cuꝫ eodem in. cap. xiij. ꝑallegati operis. ꝙ aīalia domestica pasta in mōtanis ꝛ siccis locis: sūt mediocria in oīb⁹ inter sil uatica ꝛ domestica domi nutrita: ideo carnes eoꝝ ceteris laudabi liores: ꝛ cōuenientiores ꝛ perfectio res in custodiēda sanitate ꝛ confortatione: ꝛ in membrorū assimi latione ꝛc. Maxime itaq sunt fugiēde carnes domestice domi nutrite: si humide fuerint complexionis: vt carnes porcorum: auiū: ꝛ columbarum: et similium.

Cap. lxxv. ostendit que magis eligenda sit ex carnib⁹ masculorum: feminarum: et castratorum animalium.

Sex⁹ quoq animalium quorum carnes comedimus est considerandus: cum non parum faciat ad sanitatis cōseruationem ipsius habita diligentia. Nam masculorum carnes sunt vt plurimum laudabiliores q̄ feminarum. ꝛ hoc pluribus de causis vt sensit Jsaac in. ca. xiiij. dietarum vniuersalium dicēs. Nō dubitauerūt antiqui phisici quin animaliū masculus calidior ꝛ siccior sit: minusq viscosi humoris: ꝛ nutrimenti subtilioris q̄ femia: femina vero econtrario: ideo oīs masculina caro laudabilior et di gestibilior ē: caprina excepta que calidior et siccior est temperamēto. Et in particularibus dietis sic etiā inquit. Masculina oīa femini nis sūt calidiora ꝛ minoris hūidi tatis sunt ēt laudabiliora ꝛ dige stioni faciliora: feminina ꝓo qꝛ mi

norē habent calorē & humiditatē maiorē ad digerendum sunt tardiora. Quod etiā voluit Rasis in libro.xxiij.continentis.c.cciij. cū dixit. Caro masculina ē siccior feminina. Et Avicē. in secundo canōis.c.de carne dixit. Caro nigri est lenior & suavior & silr caro masculi: & hoc q2 calidior est & siccior feminina aūt frigida & hūida: vt ait Aristo.in quarta pblematuz. pblemate.xxv. Et ppterea dicebat Gal.in.cōmēto pulsuuz. j.qd calidior sit mascul9 q̄ femina: ab optimis anterioub9 medicis & phi losophis dictū est: & a nobis alibi demonstratuz est. Cuius signum posuit Avi. in prima. j. doctrina tertia dicēs. Femine sūt masculis in creatura minores: & hoc q2 nō nisi frigidiores illis in cōplexiōe existūt &c. Ex qb9 pz q ceteris pa rib9: caro masculo2 ē melior dige stibilior & laudabilior: & p2ñs magis q̄ caro feminarū ē eligēda nō existēte tñ in oib9 paritate caro feminaꝝ qñq3 magis eligēda fore: vt si cōpararet iuvenca adolescēs adhuc vel vitula vt malis dicere seni et iā decrepito boni: et sic de aliis: vt patet manifeste &c. Quid aūt de castratorum carne sentiamus scribam9 mō dicētes q ipa media sit iter masculoꝝ & feminarū carnes: non adeo bono sicut ea q̄ masculoꝝ exceptis caprunis: castratis gallis & hmōi acuitatē habētib9 vt ifra in pcessu magis videbit: nec tm̄ mala sicut ea q̄ feminarū: que quidē est sententia Isaac in li.parti.die.sic scribētis. Castrata animalia q̄uis propter humiditatez feminis sint vicina: in calore tamen sunt discordantia: q2 calor eorum inter vtrunq3 serū est mediocris. Castrata nāq3 animalia maiorem quā feminina habēt calorē & minorē masculis: idcirco digestibiliora sūt feminis. In capitulo vero decimoq̄rto vniversaliuz dietarum sic etiam ait. Castrata animalia iter cōplexionē maris & femine sunt mediocria in specie sua ideo actiones sue & passiōes feminis sunt vicinātes: q2 et si quilibet masculus nascat nobilissima, tamē mēbra: que naturalis caloris sunt fundamenta amisit: inde calor defecit. Sciēdū tamē est q hec dicta de castratis quadrupeduz maxime sunt intelligenda: nō autez de castratis volatiliū: quorū nonnulli magis q̄ masculi cuiuscū q3 generis magis approbātur dicēte Isaac in.p.d. Volatilia castrata oibus aialib9 ambulātibus sunt vtiliora. Nec nō galli castrati omnibus volatilibus cōvenientiores: cum laudabilius nutrimētum & perfectū generent sanguinē: quod & in.c.xvj. voluit cum ait. Castrata volatilia ad comparationē ambulantium sunt meliora: laudabilē enim sanguinē sunt generantia. Et infra. Gallus caponatus plurimum est laudādus: qm̄ complexio sua in quatuor qualitatibus est tēperata & inde nutribilior &c. Ecce igit q castrata volatiliū plusq̄ masculi nō orbati sunt cōvenientia. De quadrupedibus autē omnib9 nō sic est: vt ex dictis autoruz pcalegatis comprehendi pōt q̄ clarissime. De ovib9 & capris vel hircis castratis inpresentiaruz nihil dicere volumus: quia in sequentibus de ipsis propria faciemus capitula: si deus voluerit.

¶ Capitulū.lxxvj. ostenditque caro melior sit aialiuz noviter natorum vel iuvenum aut veterum & decrepitorum.

Utile pfecto ac p̄cimaxime necessariū ad sanitatē ꝯseruādam non minus: q̄z ad bonitatē carnis cognoscēdū est precognoscere animaliū etates. Cum caro eiusdem aialis in vna etate ⁊ a sapiētibus approbatissima: in altera vero egritudinalis ⁊ plurinuꝫ ad eiusdē detestata atq̄ prohibita. Et ꝑpterea dicendū est in hoc.c. ꝙ etsi plerūq̄ aialiū lactentiū carnes vtiles sint. ⁊ ad custodiā salutis facere videant̄: nō t̄n oēs sunt hmōi. Sed ille tantūmō que siccorum sunt animalium: vt placuit Isaac in vniuersalib⁹ dietis.ca.xiiij.dicenti. Lactentiū carnes sunt hūidiores: ⁊ a stomacho lubriciores vētris solubiliores sāguinē phlegmaticū ⁊ multā superfluitateꝫ generātes: nisi sicce sint naturalr̄ sicut bouine ⁊ caprine. quaꝝ nutrimēta sunt ceteris laudabiliora: ⁊ maxime bonū lac sugētia. Et postea subiūxit. ꝙ si aialia lactētia naturalr̄ fuerint humida sūt pessima: q̄r humiditas naturalis ⁊ humiditas etatis in eodē se colligūt: ⁊ inde fiunt grossa ⁊ viscosa: ⁊ ad digerendū dura: ⁊ corruptū nutrimentū faciētia. Et cū humide sint cōplexiōis: phlegmaticos generāt hūores ⁊ calidos fumos ⁊ corruptos. Et ide ē ꝙ lactētia porcina ⁊ agnina sunt pessima: sꝫ pl⁹ porcina ex naturalis caloris paruitate: ⁊ viscositatꝭ et humidiatis dominio. ⁊ iō sunt fugiēda. qd̄ etiā in li. particulariū replicauit dicēs. Lactēs aial calid⁹ ⁊ humidi⁹ est aialib⁹ oib⁹. atq̄ teneriorē hꝫ carnē ꝑp sanguinez materie sue cōplexiōi dominantē: ꝑpter hoc igit̄ sunt quedā aialiū i suo gn̄e hūida sicut porcī ⁊ pecudes: q̄ necessario d duab⁹ ꝑtib⁹ hn̄t humiditatē: ex etate.s. ⁊ cōplexiōe: q̄re qd̄ ab eis gn̄atur est viscosuꝫ digestioni difficile facile t̄n de stomacho descēdit difficiliue a mēbris dissoluit̄: ⁊ viscosuꝫ gn̄at phlegma maxīe si nō sit ex masculinis aialib⁹. ꝙ si fuerit aialia i suo genere sicut caprina ⁊ bouina suarū cōplexionū siccitas cū humiditate etatis ꝯtēperat̄. Un̄ sunt leuiora ⁊ digestiōi cōpetētia maxime si masculina sint: iō ꝙ lactētiū corpora caprina et bouina sūt laudabiliora porcinis ⁊ pecorinis. Que fuit ēt Gal̄. snīa. in. iiij. d alimētis.c. decimoquarto. dicē. Caro q̄dem humidissima est post parturitionem. Et in li. de enchimia.ca.iiij. Carnes iunioꝝ aialiū digestibiles sūt preterq̄ si postq̄ nata fuerint mox comedant̄ superfluitatib⁹ eīn plene sunt oēs hē. ⁊ maxime eoꝝ q̄ humidiores hn̄t natura carnes sicut agnorū ⁊ porcoꝝ. hedorū vero ⁊ vitulorū que sicciora sunt aialia: multo sūt meliores: ⁊ ad digestionē ⁊ ad nutritionē. Et in li. de dissolutione cōtinua sic quoq̄ ait. Omne qd̄ est ex aialibus siccis parū velocius digerit̄ q̄z magnum: ⁊ iō caro vituli velocius digerit̄ q̄z caro bouis ⁊ hē. ⁊ annalis agni velocius digerunt̄ carnes q̄z caro antiquoꝝ ⁊ q̄z caprina. Et oē qd̄ ē ex aialib⁹ hmōi magis ⁊ velocius digerit̄ q̄z an̄q̄z durescāt: coꝝ ṽo q̄ hūida sūt ecōuerso. ⁊ iō annalis ex pecude velocius digerit̄ q̄z agnus. Et caro oīs aialis qd̄ est in augmēto ⁊ incremēto velocius digerit̄ q̄z ei⁹ qd̄ inueteratuꝫ est ⁊ antiquū ⁊c. Et ꝑpterea idē dixit. in secundo de cōplexionibus.c.ij. Caro animalis cum nascit̄ fit insipienda propter multitudinem humiditatum in

ea. ꝛ ꝓprie q̄ humida natura est. Et iō cōcludit Rasis in. xxiij. cōtinētis. ca. cciij. Nō dȝ comedi caro morticina: neqꝫ macilēta valde: nec ēt caro illi⁹ qȝ natū est in minori tēpore vni⁹ mēsis. Sic ergo dicemus cū Isaac in illo loco superi⁹ allegato dicēte. pulli siccorū aīalium meliores sunt. humidorū vero ꝛ frigidorꝫ maiores. Iuuenes igit̄ sint porci pecudes ꝛ huiuscemodi aīalia natura humida. Que ꝟo sunt sicca lactētia comedant̄. Qȝ ēt i particularib⁹ voluit cū ait. Aīalia in iuuentute manentia calidiora sunt lactentibus in qualitate: in quātitate ꝟo minime: qm̄ eorū caro siccior ē ꝓ sua natiuitatis remotione. Unde animalia si sunt sicut bones: capre: hn̄t siccitatē ex duabus partibus. s. ex etate ꝛ cōplexiōe: sunt ergo dura ac idigestibilia: ad dissoluenduꝫ tarde: illaudabile qꝫ nutrimentum donātia. Qȝ si sint aīalia genere suo humida sicut pecudes ꝛ porci: naturalis eorꝫ humiditas cū sua siccitate tēperatur: iō iuuenes porci ꝛ pecudes meliores sunt ꝛc. Qȝ Gal. accepit vt visum est supra. ¶ Qȝ autē de antiquatis cuiuscūqꝫ generis sūt aīalibus: dicim⁹ id quod scripsit Isaac in vniuer. die. c. xxxij. di. In etate quarta . i . decrepita aīalia oīa sūt pessima: ꝛ ad digerēdum durissima. Et infra ēt sic ait. Que magis sunt annosa aīalia mēbris sūt sicciora: ꝛ ad digerēdū duriora: quāto minora tāto mēbra sūt teniora ꝛ ad digeredū velociora. Cuius causaꝫ in. p. v. assignauit dicēs. Decrepita quidē aīalia sūt sicciora ꝛ duriora: qꝛ naturalis calor eoꝝ defectissimus est extictioniqꝫ paratus: ꝛ eorꝫ humiditas vicinit⁹ fugiōdaet qꝛ virtus eorū digestiua est defecta: accidentaliter acq̄siuerūt humiditatē crudā ꝛ innutribilē: iōqꝫ ad digerenduꝫ difficilia ꝛ ad dissoluēdū tardissima: illandabilē chimū vt pote viscosuꝫ: phlegma generātia. Sed tn̄ si naturalr̄ fuerint calida min⁹ nociua erūt: econuerso ꝟo si fuerint frigida pessimā inferunt lesionē ꝛc. Cōcludamus igit̄ ꝓpositū nr̄m cū Almansore in libro. iij. ca . ix. sic dicente. Animaliꝫ decrepitorꝫ ꝛ impinguatorū caro mala est: nec est in comestione ei⁹ vtilitas. Que autē media reperit̄ mediocris existit. Que fuit etiam snīa Auenzoar l. j. c. sui Theisir sic scribentis. Dicūt medici ꝙ comedere carnes antiq̄s ꝛ veteres est materia egritudinū ꝛ Gal. l. ij. Terapētice. c. ij. di. Omniūaīaliū fugiēda sunt vetera ꝛ nouiter nata: nā hec quidē duriora sunt et indigestibiliora: illa vero qꝛ vltra q̄ opꝫ humida: ꝛ supfluitatē generātia ꝛ maxime quecūqꝫ aīaliū sunt humida sicut oues ꝛc. ꝛ l. iij. de Alimētis. c. xviij. sic ēt inquit. Opꝫ cognoscere crescētiū carneꝫ multo meliorē esse ea q̄ ꝓuectorū mediā aūt amborū ea q̄ in statu: prauam vero ꝛ eā q̄ oīno iuuenū sed sub contraria ei que eorū iaꝫ senuerunt. Et in. xx. eiusdem sic concludit. Optime quidē carnes sunt animalium bene nutritorꝫ ꝛ iuuenum: pessime autē que macilentorū ꝛ ꝓuectorū. ¶ Et sic ista ex dictis eliciat̄ cōclusio: ꝙ aīaliū naturalr̄ siccorū carnes dū lactēt comedēde sunt: humidorū vero ꝛ frigidorū cū ad statū iuuentutis peruenerūt: seniorū vero nunq̄.

¶ Ca. lxxvij. ostēdit q̄ caro laudabilior sit ad sanitatē cōseruandā an ea q̄ mediocriū piguiū: vl' macilentorum animalium fuerit.

Quia posset a nobis q̄ri opiā rōnabilr q̄rere. pre supposita bōitate aīa-lis in genere etate zc. Quenā caro sit ↄueniē tior ad sanitatē tuendā: an ea q̄ macri fuerit animalis: an illa que pinguis: vel ea q̄ mediocris exi-stit. Cui rñdebimus adducentes Isaac autoritatē scriptā i.c. xiiij. vniuersaliū dietarū sic dicentis. Animalia macerrima carne sunt neruosa: z parū sanguinis habē-tia: z parū humida z parui nutri-mēti: sed tñ cā sue parue viscosi-tatis velocia sunt digeri z venas penetrare magꝫ inquā ꝙ carnes crasse. Et in. c. xvj. earūdē sic etiā ait. Neruosa sunt z dura z parū nutriētia aīalia q̄ macra fuerint aut naturaliter sicca. Quod etiā sensit Auic. in. ij. canonis. c. ꝓprio cū dixit. Caro decrepiti est mala z silr caro extenuati. Que mihi vi dent fuisse vba Hal. in. iij. de ali-mentis cum inquit. Carnes aīa-lium macilentorū z prouectorum sunt pessime. Ex quib⁹ manifestū est ꝙ caro macrorū aīaliū non sit comedenda: minusq̄ etiam caro pinguiū ex arte z studiose impin-guatoꝝ. Qm̄ crassissima aīalia si-militer sunt pessima: cū pinguedi nis proprietas stomacho z dige-stioni sit nociua: vt inq̄t Isaac in d. c. xiiij. Et in particularib⁹ silr cū ait. Pinguissima cōpōsitio est indigestibilis: cito de stomacho descēdēs. vētrem humectat: velo citer in corruptionem cōuertitur: phlegmatꝫ viscosi est generatiua z magis si sit de humidis aīali-bus: vt sunt porci: z pecudes. Et infra sic q̄ꝫ scripsit. Pinguedo cū carne mixta fastidiosior: est z so-lubilior: ambo eñ sunt fastidium inducētia; cibiq̄ instrumētū mol-licientia z humefacientia maxime viles stomachi: hꝫ quoq̄ ꝓpetā tē sup oēs cibos natādi: z in cibū viscosum grossum digestiōiq̄ in-obedientē faciendi: z falsam satu ritatē generādi zc. Et propterea dixit etiā Princeps in canonis. ij. Caro q̄dē pinguis lenit vētrē cū paucitate sui nutrimenti z veloci tate sue cōuersionis. ad fumositā tē z cholerā regerit velociter zc. Caro itaq̄ mixta cū pinguedine q̄ crassa dr non est comedēda. Si tñ sola sit: ex pinguedine nuda: z de crasso aīali assumpta fuerit: co medi pōt: qm̄ melior est z lauda-bilior ꝙ q̄ cōmixta est ex pingue-dine: lꝫ etiā sit de nō crasso aīali. Et causa est: qz nō hꝫ crassiciē q̄ possit stomacho nocere vt ad lite rā inquit Isaac in lib. v. d. c. xiiij. Via tñ tutior: z securior est vt reli ctis extremis: pinguissima scꝫ et macerrima carnē: mediocrem co-medam⁹: qm̄ vt idē ait vbi supra: que aīaliū inter crassiciem et ma-ceriē sūt media: i natura sue actio nis et passiōis sunt mediocria. Et infra. Caro cuiuslibet animalis in pinguedine tēperata: melior ē ꝙ pinguissima seu macerrima. Qd iterū i ꝑticularib⁹ replicauit cū de mēbris torqueret di. Mem-bra mediocriter pinguedinis ha-bētis sunt digestibiliora: z stoma cho ↄpetētia: z bonū sanguinē ge nerātia. Que q̄dē fuit etiā Halia-ba. snīa in. v. Theorice. c. xxi. sic dicētis. Oībus porro carnib⁹ ele gātior est q̄ inter macredinē z pin guedinē est tēperata. z Rasis i ter tio Almanso. c. xi. sic scribentis. Caro que inter pinguedinē z ma crā existit: sanguinē gñat tēpatū. Et i. c. ix. eiusdē. Caro rubea sine piguedie maioris ē nutrimēti: ꝙ q̄ ē cū piguedie: z paucioꝛes ge-

nerat supfluitates: ⁊ stomachuz plus corroborat. Sit itaq; caro faciēs ad sanitatē non macra. nec pinguis: sed de carnoso iuueni: ⁊ satis pingui naturaliter animali: ⁊ nō in domo incrassati superabūdanter. ⁊ presertim si illud aial humide fuerit ɔplexiōis vt porci oues ⁊ similiū: qm̄ nihil deteri⁹: vt ex preallegatis autorū sentētijs visum est supra. quibus fidē q̄ adhibere noluerit Galeno saltē credat sic dicēti in libro de dissolutiōe cōtinua. Caro galine duragi ⁊ starne ⁊ epata pullorū anserū ⁊ eorū ascelle: ⁊ oīm auium pinguiū ⁊ iuuenū velocius digerunt: q̄ȝ ascelle macrarū et antiquarū. Et sicut ipse de predictis expssit sic pariter de reliquis aīalibus intelligēdū est. Que cū iuuenilia fuerint: ⁊ mediocriter pinguia: eoꝝ carnes optime sunt dūmodo pinguedo que eis adheret nō accipiat: sȝ caro tātūmodo sola vt ex pretactis rōnib⁹ dixim⁹.

¶ Cap. lxxviij. ostēdit qūo coquēde sint carnes macre ⁊ qūo pingues: declarās virtutē ⁊ naturā assatarū frixarū ⁊ elixatarum carnium.

CUm semp nō possumus hr̄e aīalia: vt. s̄. dixim⁹: mediocris: sȝ qn̄q; necessariū ē pinguibus: qn̄q; v̄o macris aīaliū carnib⁹ vti oportunū nō min⁹ q̄ȝ vtile: mihi visum est in hoc. c. modū coquēdi dictas carnes scribere rōnabilr̄ debere: vt itelligat̄ qūo magis faciāt ad sanitatē. Dicam⁹ igit̄ q̄ etsi plures sint modi coquendi carnes: hi tn̄ principaliores existūt. s. in aqua: ⁊ dicit̄ elixatio. alius vero super prunas in veru: ⁊ appellat̄ a medicis assatio. Carnes igitur macre elixāde sunt: ⁊ crasse vero magis assande vt p̄cepit Isaac autoritate Ruffi in. c. xxxiiij. dietaꝝ vniuersaliū dicēs. Antiqui ⁊ maxime Ruffus precepit vt carnes macre nullā pinguedinē habētes nō accipiant̄ nisi elixe vel in iusculo cocte: q̄tenus ab ipsa aqua fiāt humide: vn̄ sue siccitates tēperent̄. Et īfra ēt dixit si cū sale ⁊ aq̄ carnes elixet̄ ex aq̄ humectāt̄ ⁊ tenerāt̄ facile digerunt̄. ⁊ subdit. Et hoc ē qđ p̄ceperunt antiq̄: ne caro macra nisi elixa comedatur: q̄ aqua humectat eā ⁊ tēperat: cū ipsa sit neruosa ⁊ naturalr̄ siccissima. Ecce igitur q̄ assant macrā carnē vt bouinā queadmodū nōnulli faciūt: quātū ipsam supflue desiccēt ⁊ quātū peccēt ad sanitatē pariter: ⁊ q̄ crassam elixant supabundanter ipsam humectātes cū poti⁹ assari debuerat dicēte eodem Isaac in lib. ⁊. c. prealleg. Quod studuerūt antiq̄ artificialiter adaptate carnē pinguissimā cū multo sale ⁊ assare ipsam forti carbonoso igne vt mali hūores sui sint pl⁹ exsiccati: ⁊ vt accedāt tēperamētis. Et infra adhuc ait. Caro pinguis nō dȝ comedi nisi assata cū mlt̄o sale ⁊ sup carbōes ignis vt plurima sua humiditas queat exsiccari. Si tn̄ multū pinguis nō eēt: minori foco coquināda est. vt idē voluit vbi. s̄. dicēs. Qui assare carnes volūt quaꝝ humores illaudabiles sunt sicut carnes nimie pinguedis: opȝ multū assari ⁊ diu igni apponi vt sua humiditas illaudabilȝ finiat̄: mediocres aūt i pinguedine nō forti foco sūt assande sicut q̄ nude sunt. scȝ a pinguedine. Et adhuc magis i pcessu sic inquit. Carnes humide subfrixent̄ ⁊ assent̄ ⁊ cum siccis condiant̄: vt sua hūiditas tēperet̄ et

exsiccetur: maxime si pinguis fuerit. Et ppterea demum concludit q porcina et pecorina caro ex sua humiditate sit bona assare: et caprina ex siccitate sua elixare ppt qd bovina assata: et porcina elixa equalr sunt illaudabiles. Prima ex sua nimia siccitate. Scda vo ex supflua hūiditate. Et hec fuit et Aristo. snia in. xx. pblematū pblemate. v. dicētis. Sicciora nō magis desiccari opz: elixa aūt oia humidiora et meliora. minus autem humida si calefiant et fiant sicca. Tantūmodo ergo hūide et crasse carnes sunt assande: quō autez sint assande dicam⁹ breviter cuz Alman. in lib. iij. c. xij. sic scribēte: Caro sup prunas assata multum nutrit: corp⁹ nāq corroborat atq velociter nutrit: tarde tn atq vix vnq tota oino digerit: caro aūt q in patellis posita i furno coquit mala est paruz eni nutrit. Cui tn non vr assentire Isaac in vniuersalib⁹ dietis. c. xix. cū inqt. Focus panificij et assandi molior et quietior et sine flamma in calore tēperatus bonus erit ne ad exteriora corpora preualeat et suā hūiditatem consumat: dura et sicca faciat anteq interiora sint cocta queād modū foc⁹ carbonū facit. Cuius magis vr adherēdū opi. cū Alm. in loco pallег. sic dicat. Caro i veru assata grossa est et mltū dat nutrimētū que nō digerit nisi cū stomachū inuenit robustū ac calidū. Quod ex alia causa nō videt cōtingere: nisi q interius nō sit cocta sufficiēter: vt Isaac dixerat supra. Sic itaq apparet quō duob⁹ modis caro crassa possit assari: et quis cōuenietior sit. Que vero sit carnis assate natura si bene digeratur dixit haliabas in. v. theorice. c. xxiij. hoc modo. Assata caro calida est in huumido tēperata et sicco plurimi nutrimēti digestionē tardat: naturā angustet maxieq macros. eorū vo q pingues sunt min⁹ ventrem retinet: laborantibus et exercitij viris vtilis est: et cuius cōplexio humida. Quod etiā voluit Auic. in. iij. j. c. xx. cuz ait. Assatura carnis q fit sup prunas si digeritur nutrit multū et bene et plurimū restaurat: et in. vij. iij tractatu. iij. c. ij. assata de carnibus ppter illud qd retinetur in eis de virtute carnis generant carnem durā. Decoctū autez ex carnibus s. elixum generat mollicie et teneritatem nō firmā. huius itaq capituli sit hec cōclusio: q sicca caro dz elixare: crassa vo assari nulla aūt frixari dz: qm caro cū pinguedine frixa fastidiū facit atq d stomacho tarde descēdit: teste Rasi vbi supra. et Auic. xx. tertij. tracta. j. c. xxj. sic scribēte. Frixio phibet cōfortationē carnis et mltitudinē nutrimēti eius qd credo euenire propterea q in stomacho non digeratur. Postremo obseruādū est Auic. preceptū in. vj. iij. tractatu ij. cap. xij. dicētis: Caro quecunq sit assata: nō cooperiatur submergēdo imo dimittatur discooperta donec euaporet: nā cū submergēdo cooperit: fit venenū qd ad plima pducit accidētia. vno aut duob⁹ dieb⁹: et qnq interficit. Et hoc est illud qd etiā sensit Almāsor in lib. viij. c. xxvij. cū ait. Si qd assatur mox cuz remouet ab igne suffocatur: et multis obuolutionibus anteq per horā expiret vaporem eius exire phibētibus inuoluat: et comestū fuerit: prouenict ex ipsius comestione fluxus vētris et nausea et vomitus et fortassis plerūq interficit intelectū quoq p vnū diem aut duos inde

deficit &c. hoc igit est qđ de assa-
tis & elexis sentiũt antiq: appro-
bãt eñ vtrũq dummodo fiant vt
debẽt: faciũt eñ ambo ad corpis
cõfortatiõez: qm̃ lz assata in exte-
riorib⁹ sint sicca: in interiorib⁹ tñ
sunt hũida: elixata aut ecõtra vt
magno placuit pho i.iiij. metheo
rorũ. Et nutrimentũ ei⁹ q̃ assata
est sicci⁹: et eius q̃ elixata hũidi⁹:
vt pinceps ait in canonis.ij.

¶ Capi.lxxix. ostendit naturã et
proprietates carnis salite: declarans que carnes possint & debeãt
saliri & que minime.

Multi sunt hoĩm qui
mag᷑ ex salitis carnib⁹ q̃ꝫ recẽtib⁹ delectant. Et ppterea diuersorꝫ aĩalium carnes sibi salire faciũt
ignorãtes eq̃dẽ q̃ bõe sint ad saliẽdũ & q̃ minĩe: & hoc qꝛ nesciunt
q̃d referat Isaac in.v.đ.c.xviij. cũ
ait. Sal operat᷑ in reb⁹ scđm natu
ras rerum patientiũ & nõ ꝑm suã.
Unde aliquando indurat: aliq̃n
tenerat & emollit sicut in actione
ignis videt᷑ q̃ lutũ incẽdit & exsiccat: & plũbũ eliquat: & postea subdit: ex q̃b⁹ palã est itelligi: ꝙ mol
lis carnis: & multorꝫ hũorꝫ aĩalia
oĩa: sicut lactẽtes porci & agni: et
oĩa aĩalia dure carnis: vl' paucorꝫ
hũorꝫ sicut sunt iuuenes boues &
veteres porci illaudabiles sũt ad
saliẽdũ. Et post aliqua etiã dixit.
ꝙ veteres bouine & caprie carnes
salse sint illaudãde. Et postea cõ
cludit: ꝙ q̃cũq aĩalia sunt mollis
carnis & paucorꝫ hũorꝫ sicut sunt
iuuenes porci illaudãda sunt ad
saliendum. Que fuit Gal. sñia in
iij. de alimentis ca. penultimo dicẽtis. Idõea ad salitura sũt corpa
aĩaliũ quecũq duras & supfluas
hñt carnes habẽtes i seipsis hu-
miditatẽ respsaz mag᷑ phlegmaticã. Et q̃ꝫto hec vtiq amplior fuerit & grossior: tãto melior fit caro
salsa: q̃ vo aut valde mollẽ aut valde durꝫ & sine supfluitate hñt habitũ corpis nõ sunt idonea saliri.
Deide subdit ꝙ q̃cũq corpa sunt
natura sicca infecta salib⁹ incsibilia fiũt. Ex q̃bus clarissime apparet error saliẽtiũ carnes bouinas
antiquas & similes. Que cũ naturaliter & ex etate sicce sint ex sale
postmodũ siccissime fiunt: & sanitatis ꝯseruationẽ pessime siue ad
hũores melancholici gñationem
optie: sz de hoc hec dctã sufficiãt.
Quid aũt de carne salita q̃ bñ poterat saliri scđm medicos sentiamus. Dicẽdũ ẽ ꝙ ipsa plurib⁹ de
causis adhuc ẽ illaudabilis: lz nõ
detestãda vt pdicte: qm̃ sicca nimis
a sale facta est: q̃uis nõ mltũ calida: respectu sue excellẽt᷑ siccitatis dicẽte Isaac in pticularib⁹ dietis: ꝙ sal calefacit moderate: multũ tñ desiccat: qꝛ ꝯpositũ ẽ ex duabus q̃litatib⁹: quarꝫ vna est icidītiua & colatiua. Altera vo coadunatiua & cõstipatiua: q̃ vtreq đsiccatiue sunt. Hoc etiã sensit Serapio.i.c. de medicia mollificatiua
cũ ait. Sal đsiccat desiccatiõe forti. Et fuit sñia Gal.i.v. de simplici
medicina di.ij.c.vj. dicentis. Sal
exsiccat exsiccatiõe vehemẽti &c.
Sapiẽter ꝙ dicebat pnceps in.ij.
canõis.c.cvj. ꝙ salita caro q̃uis i
principio fuerit hũida: tñ facta est
desiccatiua vehemẽtiorẽ hñs exsiccationẽ q̃ꝫ oĩs caro: & ppterea
ei⁹ nutrimẽtũ ẽ puũ. Et pter hoc
qđ ẽ puũ: ẽ etiã puũ dicẽte eodẽ i
ij.i.do.ij.c.xv. Caro salsa ẽ grossi
nutrimẽti & pauci & mali chimi: qđ
etiã voluit rasis in.xxiij. cõtinentis.c.cccccciij. cũ inqt. Caro salita
medici nutrimenti est: qꝛ sal di-

spergit humiditatem ei⁹ cōstipat ventrem: ꝛ ꝓprie si in funditur in aceto. ꝛ Gal. in .iij. interioꝝ. c. vij. similiter dixit. Omnia salsa ꝛ precipue de carnibus aīaliū: siue silnestriū: siue aquosoꝝ vel domesticoꝝ sanguinē melācholicū generāt. Ecce igit̄ q̄ꝫtum carnes salite a sapiētib⁹ detestant̄. Nec mirū: cū nō solū carnes: ꝗ̄ꝫ quecūq̄ꝫ alia salita ab eisdem vituperent̄: reprobenturq̄ꝫ ad sanitatis cōseruationē. vt in. c. de salsedine superi⁹ declaratū est. Carnib⁹ itaq̄ꝫ salitis nostro cōsilio nō est vtendū via cibi: vt faciūt hi q̄ in initio capituli dicti sunt. Sed tantummō pro medicinis aliq̄n sunt assumēde: vt appetitus deiectus subleuetur: ꝛ phlegma existēs in eo abstergat̄ et exsiccetur: dicente principe. in. ij. canōis. c. iij. ꝙ operationes salsedinis sunt abstersio: ablutio ꝛ exsiccatio: ꝛ prohibere putrefactionem ꝛc.

¶ Ca. lxxx. ostendit naturā carnis hedine cū ꝓprietatibus ei⁹ et iuuamentis.

Iam tēps est vt ad specia la deueniam⁹: et dicam⁹ de carnibus quadrupedū prio. Deinde de carnib⁹ volatiliū sigillati: ꝛ prio de dōesticis: postea vero siluasticis non oībus: sed de magis vsitatis. Et cū inter domestica hedus maxime approbet̄: a carne eius initiū nobis videt̄ ordiendū esse. Deinde de ea quevitulorum agnoꝝ. ꝛc. Sicut Princeps tertia primi doc. ij. c. vij. eaꝫ alijs preposuit cum dixit. Oportet vt sanitatis conseruator studeat vt cibus eius sit talis quales sunt carnes hedoꝝ ꝛ vituloꝝ lactentiū paruorum: ꝛ agnorum annualiū ꝛc. Inchoātes ergo ab hedina carne dicem⁹ de eius complexiōe cū Isaac in. c. xiiij. dietaꝝ vliū sic scribente. Caro lactentiū caprinoꝝ ē frigida: mediocris tñ in hūiditate ꝛ siccitate: ꝛ infra. Caro hedulina lactentiū est temperata nullā in se habēs malitie admixtionē: q̄ lꝫ tēperatū generet sanguinē: laborātib⁹ tñ nō cōgruit ꝛc. Et post pauca iteꝝ inq̄t. Sāguis q̄ꝫ qui ex ea generat̄ inter subtilē ꝛ grossum ac inter calidū ꝛ frigidū existit: cū sua tñ tēperie videt̄ ad frigidū ꝛ humidū declinare: cū dicat Rasis in li. iiij. suoꝝ aphorismoꝝ. Caro hedina est frigida ꝛ humida mirabilis: sꝫ in ea odor existit. Et ideo comedi debēt hedi nō magni: ꝛ apti sunt ad salutꝫ custodiā. Et ī li. xxiij. cōtinētis. c. ccccccciij. sic q̄ꝫ di. Caro hedina cōfert hñti naturā calidā ꝛ siccā ex humiditate lactis: ꝛ generat sanguinē bonū: ꝛ melior est mediocris in etate cū ꝓprietateꝫ cōfert habēti calidā ꝯplexionē ꝛ siccam. Et infra adhuc de ipsa sic scripsit. Caro hedina minoris caliditatꝫ carne agni annotici: ꝛ maioris humiditatis dum fuerit lactens: ꝛ valet ad calidas ꝑsonas ꝛ bonū nutrimētū prestat ꝛc. Qd̄ etiā voluit haliabas in. v. theori. c. xxi. cū ait. Heduloꝝ caro queq̄ꝫ generat sanguinē bonū: quoniaꝫ eius cōplexio minoris est caloris ꝛ minoris est hūiditatis q̄ agnorum caro: scilicet qñ non lactens fuerit: et in hūido est temperata ꝛ sicco: cite digestiōis: ꝛ tēperatuꝫ generat sanguinē in subtilitate ꝛ grossitie. Iō talis caro prout supra dixit Rasis: vere mirabilis est nūcupāda: ꝛ ꝓserti si masculi lactētꝫ fuerit ꝛ remoti ab ei⁹ ortu no tabilr ip̄a iq̄uā nō p̄t dici illaudabilis ꝓpter laudabilem hūidita-

tem lactis vt di. Isaac in libri pal legati.c.xiiij.in q̄ ēt subiūxit. Heduine carnes sunt oib⁹ laudabiliores quas diximus.s.q̄drupedū. Un̄ sanguis quē generāt subtilior est ⁊ nutribilior:⁊ oibus hoibus cōuenientior:maxime euadētib⁹ ab egritudie. Vituline aūt nō similiter:q̄ eni generāt sanguinē grossiorez faciunt:q2 boues grossiores ⁊ humidiores sunt naturaliter. Qd etiam replicauit in libro pticulariū dietar̄ cū scripsit. Lactantia hedulina sunt cōueniētia malas hn̄tibus cōplexiōes:ppter tēperiē quā hn̄t:sunt etiā comoda egritudinē exeūtib⁹. Et ifra in c. de hircis. sic q̄z ait. Lactentes hirci sunt ceteris alalib⁹ laudabiliores i sapore ⁊ nutrimēto ac digestione ad gn̄andum bonū sanguinē:lac eni eis naturalez p̄stat humiditatē:vn̄ caret oi acumine. Eor̄ nāq3 cōplexio tēperata est in calore ⁊ humiditate absq3 sui corruptiōe:facilē ergo ⁊ subtilē dāt dietā. Et vtiles ppterea sunt calidis ⁊ siccis egritudines exeūtib⁹. Et quāto diutius lac sunt accepturi:tāto molliores ac teneriores sunt hi āt q̄ sue natiuitati sūt vicini nutrimētū dāt subtile:⁊ laudabilē gn̄ant sanguinē:minus tn̄ lactētib⁹ vtiles sunt ⁊c: q2 tātam s.nō hn̄t humiditatem. Et ppterea dixeram⁹ supra:q̄ hedi saniores sunt cum abortu suo remoti fuerint notabiliter:⁊ quasi nō amplius lactētes ⁊c. Que oia q̄3 breuib⁹ innuit Sa. ⁊ cōprehēdit cum ait in li. de subtiliante dieta.c.vij. Solis āt hedis q̄s itristātervtef: et ob hoc tot et tātas cōsiderās Auerrois bonitates i. v. colliget. postq̄3 carnē galline sūmā fecerat:inq̄t. Et post illius bonitatez: scilicet carnis galline iuuenis: ex ambulatiuis ē caro hedi. Et ifra subiunxit. Carnes hedulme sunt meliores humores ⁊ permaxime hoc faciūt hedi nostri:vt cōciliatori visum est dicēti. Quadrupedum aūt domesticor̄ hedū apud patauos maxie p̄fero lactentem. Dico aūt ita q̄m in regiōib⁹ calidis multū ⁊ siccis min⁹ appreciādus est agno Ecce igit q̄tā caro hedina faciat ad sanitatē: ē itaq3 vtendū ipsa:⁊ presertim a delicatis quietis et hoibus nō exercitatis:illud Auicenne preceptū obseruando:qd ipse posuit in .iij.j. doc.scda.c.vij.dicens. Hedus cū frigidus fuerit erit melior ppter ea q̄ eius quiescit vapor. Agnus autem cum est calidus est melior propterea q̄ ipsius malus odor resoluit. Utraq3 tn̄ duz est calida magis placet omnibus cuius ratione nō obseruatur.

¶ Cap. lxxxj. ostendit naturā proprietates ⁊ iuuamēta carnis vituline lactētis et nō lactentis.

Caro vitulina ab autoribus nostris satis commendata in duplici reperitur differentia:quedam .s. est lactens: et quedam minime et grādoris etatis. Utraq3 tamen est ad sanitatē approbata:licet ex egritudine resurgentibus vt hedina nō cōueniat:vt in.c. superiori pro parte visum est:et s̄m quod dixit Isaac in vniuersalib⁹ dietis.c.xiiij. his verbis. Vituline carnes et si sint laudabiles: non tamen conueniunt exeuntibus egritudines: cum membra eorum in digerendo grossum cibum deficiant. In particularibus etiam sic ait. Egritudinem exeuntibus: licet caro vituli nō noceat ad digerendum tamen est

tamē est grauis propter defectionem virtutis eorum. Sed dicet quispiam fortassis hec ad hunc librū spectare nō videntur que tu de conualescentibus adduxisti. Cui quidē consentimus: sed tamen hec opponere voluimus: vt aliqualē carnis vituline grossitiem demonstraremus qua nō sic oibus sanis hoibus sicut hedulina videtur cōuenire: quibusdam tamen eis precipue qui aliqualiter laborāt: caro lactentis vituli est cōuenientissima: propterea quia cū sua aliquātula grossicie in cōplexione sua est tēperata. vt in li. dietarum vlium et. c. preallegato colligitur. Et ideo Rasis inquit in xxiij. continentis. c. ccccccciij. Caro vitulorum generat nutrimētum cōpetēs et proprie si digeritur. et Auicē. in. iij. j. c. et doct. sepius adductis. etiā iter carnes sanitatē custodiētes enumerauit carnēvitulorum lactentiū paruorum: cuius bonitatis causam tetigit Isaac in particularibus dietis cū ait. Bos lactēs laudabile generat nutrimētū: facilis est digestiōis: quia calor et hūiditas eius in quantitate multa est propter vulue vicinitatē et lactis bibitionē. Idcirco bonū generat sanguinē: et cholerā etiā rubeā a stomacho expellit: maxime si cōedentibus naturalis calor dominetur: quod videtur ab haliabate sumptū fuisse in. v. theorice. c. xxj. sic dicente. Uitulorum caro mediocriter nutrit et ab eā generatus sanguis est laudabilis: hocque ideo quoniam bouis coplexio sicca est: et aīalis parue etatis cōplexio humida: caroque vituli natura sicca: cum etatis humiditate cōplexionē tēperat in humido et sicco: ideoque cibus est laudabilis: sic quoque et ois cōplexionis sicce aīalis caro paruorum etate melior est quam magnorum propter eorum hūiditatē cōplexiōis. Caro itaque vitulorum et annualiū agnorum cōpetens est his qui moderate exercētur. Caro autem vituli nō lactētis est etiam bōa et laudata: licet durior sit ad digerēdū cū grossior ac siccior existat dicēte Isaac in particularibus dietis. Adolescētes vituli minus quam lactētes sunt humidi duriusque digeruntur: sed qui ab eis generatur sanguis nō est illaudabilis propter fortitudinem sui caloris. Quod dictum quidem est intelligendum de vitulis nō lactentibus: parum tamen distantibus a tempore sue lactationis: quoniam multum remoti sanguinem generant siccum et illaudabilem: cum dicat idē vbi supra. Iuuenes boues propter sue natiuitatis remotiōe: calore et hūiditate carent quā de lacte et vulue vicinitate habuerāt. Et propterea mihi videtur cōcludendum esse cū eodem in. c. xiiij. vlium dictarum sic scribente. Masculus bos lactens melior et laudabilior ē nō lactēte: quia humiditas lactis cōplexionem suā superat etc. Et ob hāc causam Auerrois in. v. colliget dixit. Carnes vituline sunt bone carnes: propterea quia nō habent quā habent agnine superfluā humiditatem: nec illam frigiditatē: et siccitatem quā habent carnes bouine veteres: et eorum scilicet vitulorū carnes sunt magis odorifere alijs carnibus et quantū ē in hoc meliores sunt carnibus hedinis: propterea quia in carnibus hedinis manifestatur quedam mucilago quando coquuntur. hec ipse. Quare laudamus eas ad sanitatem.

¶ Capit. lxxxij. ostēdit naturā et vtilitates carnis agnine iuuenis: et malitiam et nocumenta eiusdem cum tenella et lactens fuerit.

De natura ⁊ proprietate carnis vitulinẽ.

NOn intẽdim⁹ hoc in. c. dicere multũ de agnis lactẽtib⁹ ⁊ propinquis natiuitati: q̄ humidissimã ⁊ phlegmaticã habent carnẽ nec de carne ouiũ antiquaꝝ que magis superfluica ẽ ⁊ mali chimi huiõi eĩn caro reuera reprobari meretur vt voluit haliabas in. v. theorice: c. xxj. dicẽs. Agnoꝝ caro maioris est hũiditatis et caloris quam caro porci ac phlegma gñat. Ouinaq̃ feminea caro sanguinẽ generat malũ. Qð etiã voluit gal. in. iij. alimẽtoꝝ. c. j. ⁊ in libro de euchimia et cachochimia. c. iij. cũ dixit caro agnoꝝ hũida ẽ ⁊ viscosa ⁊ blenosa: et ꝑ ɔñs nõ videtˀ facere ad salutis cõseruationẽ: vt supra dixim⁹. Sed de carne agnoꝝ annualiũ a sapientib⁹ laudata intendim⁹ nõ inutilẽ facere sermonẽ vt nõnulli ad pauca respiciẽtes vt soliti sunt: eã nõ ita faciles vilipẽdãt vel vl'iter malã esse pronuncient: nisi illã rõne prime aut vltime etatis inculpãda fore cognouerint: cũ dicat Isaac in. p. d. pessimitas agnoꝝ lactentium vel ouiũ vetularum sit ꝓpter hũiditatis et viscositatis copiã ⁊ superfluitatẽ phlegmatis qð gñant. vñ cõe sit prius q̃ digeste sint e stomacho egrediunt. Adolescentes vo pecudes lꝫ malignati pertineãt: etatis tñ siccitas humidã eaꝝ tẽperat cõplexionẽ. Vñ sunt laudabiles digestiõiq̃ faciles ⁊ bonum chimũ generantes ⁊c. Et idem in li. dietaꝝ vl'ium. c. xiij. enumerauit agninas inter carnes q̄ hũanam naturam nutriũt et ei sunt vicine: quare si fuerit ãnualis caro agnina nõ est superflue humida: vt asserũt hi equiuocãtes. Et q̄ ita sit apparet manifestius per Isaac vbi supra in. c. xiiij. sic scribentẽ. Caro agnoꝝ annualiũ est calida in hũiditate tñ ⁊ siccitate mediocris et infra dixit iteꝝ. Caro agnina annualis calida ẽ: ⁊ ei⁹ siccitati dñatur humiditas nõ superflua. Et propterea post pauca subiunxit: carnes cõuenientiores pecorine atq̃ laudabiliores sunt ex quo a lacte separate sunt quousq̃ perueniãt ad nubẽdum: qð in fine anni vnius vel circa cõtingit: tũc eĩn caro agnoꝝ masculoꝝ est tẽperata: vt idẽ ait in loco preallegato: et nõ soliũ fuit Isaac hui⁹ opiniõis: sꝫ etiã reliqui sapientes. dixit eĩn Rasis in. xxiij. cõtinentis. c. cccccciij. caro agni annotici calida est cõferens calidis personis: ⁊ siccꝫ cõplexiõis: et cũ sua ꝓprietate cõfert in cholera nigra: ⁊ infra etiã dixit: caro annualis annotici generat sanguinẽ laudabilẽ nõ hũidum neq̃ siccũ ⁊ cõfert i niggra ⁊ ꝓprie castratoꝝ annoticoꝝ caro. Et adhuc magis i ꝓcessu dixit caro oĩꝫ aĩaliũ ambulãtiũ nõ est in nutrimẽto ⁊ digestiõe melior carne agni annotici: q: caro ipsi⁹ est minoris humiditatis carne agnorũ paruoꝝ. Princeps quoq̃ in secũda primi do. scða. c. xv. sic inq̃t. Caro annualis agni est multi nutrimẽti ⁊ spissi ⁊ boni chimi: et in tertia eiusdẽ doct. scða. c. vij. circa principiũ idẽ sensit. hoc etiã voluit Auer. in. v. colliget dicẽs. Cõueniẽs est dicere q̃ carnes agnoꝝ post bonitatẽ carniũ hedoꝝ et sic sensit Rasis ⁊ qð mihi videtur de agnis est: q: sunt multaꝝ superfluitatũ: excepto q̃ i terris calidis recipiãt tẽperiẽ ꝓpter calorẽ: et q̃ hoc sit veꝝ est: q: videmus q̃ pili agnoꝝ statiũ in terris meridionalib⁹ sunt tortuosi sicci et curti ⁊c. hec ipse. Ex q̄ dicto hoc possum⁹ eligere correlariũ q̃ q̃to agni sue

rint nati et nutriti in loco calido
& sicco vt in mōtib⁹ estatis tpe &c.
tāto meliores sint sibi oppositis
etiā si annuales nō fuerint ꝑcise:
& presertim si assent cū bono car
bonū igne & sale multo ꝯdiant &c.
Et ex his sequitur ꝙ pessimi sint a-
gni q̄ de mēse februarij vēddi so
lēt trib⁹ de causis ꝑmarie. Quaꝝ
prima est qr nouiter nati. Scda:
qr in tpe humido & locis vtpluri
mū humidis cū in parte anni pa
stores ouiū mōtes iā reliquerit
& ad planities nr̄as peruenerint.
Tertia qr ipinguati sunt ab eis
studiose cū farina seminis lini vt
grādiores & pōderosiores existāt.
Et ꝓpterea pessimi sūt vt diximus
ad quā frigiditatis nr̄e regionis
ad ipsaz maliciā alqd supaddit
cū i sexto climate sum⁹ ꝯstituti: &
iō fugiendi sunt eo tpe. & cum an
nuales fuerit comedēdi sunt: idē
Auic. ꝑceptū obseruādo qd in cal
ce interioris capi. annotauimus.
s. vt caro eoꝝ actu calida assuma
tur dicēte ipso Prin. Agnus cum
est calidus est melior propterea
ꝙ ipsius mal⁹ odor resoluitur &c.

¶ Cap. lxxxiij. ondit qlis natu
re sit caro porcina: et q̄ sint ei⁹
nutrimenti vtilitates: laudes &
iuuamenta.

OMnes antiq ꝯuene-
rūt ꝙ caro porcina
sit oīb⁹ carnib⁹ hu-
midior: & multis etiam
frigidior laudabilis
tamen ad nutrimentum: si non la
ctens vel antiqua fuerit: et ꝙ ita
audiendus est Isa. in libro. p. d.
cum inquit. Pecudes sunt porcis
minus humide: quia caro porci-
na ceteris oīb⁹ aīalib⁹ ē frigidior
& humidior: et maxime domestica
quia siluestris porcine caro ad do
mestice comparationez calida est
& sicca: vn̄ minoꝝ ē nutrimēti &c.
Et i. c. xiij. vnius. dic. sic ēt ait. Ca
ro iuuenis porci idest nouiter na
ti fugienda est: qr ei⁹ siccitati do-
minatur humiditas. Et infra di.
Concordāt antiqui in hoc ꝙ nul
la aīalia ambulātia & corpis hūa
ni nutritiua porcinis sint frigidio
ra: & iterū in eo. c. sic ait. Porcina
ceteris aīalib⁹ sunt min⁹ calida &
magis humida: vnde oleo ōfan
cino antiqui eā assimilauerunt in
frigiditate: qd sensit Gal. in. ij. de
ꝯplexiōib⁹. c. ij. cu di. Carnes por
cellorum & agnoꝝ sunt humidio
res reliqs carnib⁹: ꝓpter quā cāz
caro ipoꝝ nō in oī etate: sz tm̄ cū
in sua potiori caliditate naturali
scz i iuuētute fuerit comedēda ē.
Cū dicat Isa. in ꝑticularibus. d.
Aīalia q̄ i suo gn̄e sunt hūida: si-
cut pecudes et porci i ꝯsistētia: na
turalis eoꝝ hūiditas cū siccitate
tēperat. Idcirco iuuenes porci &
pecudes meliores sunt iumēt & bo
bus &c. Et ifrā ait. Meliora sunt
hec aīalia cū naturalr sūt calida:
hoc aūt ē in eoꝝ iuuētute vt ptz:
ergo &c. Et ob hāc cāz caro vete-
rū porcoꝝ nō ē mādueāda: vt nr̄
inqt Consi. autoritate Democriti
dicentis. Porcine carnes qn̄ bñ di
geste fuerint: sanguinez nutriunt
optimū: nihil eīn meli⁹ i nutrimē
to corporis inuenim⁹: maiores tn̄ cla
re vitam⁹: quā ob rē iuuenes & ma
sculi porci sunt eligēdi qꝝ caro
multū est nutribilis: bonū chimū
gnāt: vētrē humectat: ꝑꝑ hūidita
tis sueqꝫ viscositatis copiā vrinaz
ꝓuocat: nō tn̄ tenue dictātib⁹ est
ꝯueniēs vt inqt Isa. in lib. preal-
legato. Et post pauca subiūxit.
Adolescētes sūt meliores & bñ nu
tribiles: laudabilē eīn sanguinez
gn̄ant: et iuuenes adhuc sunt me
liores: sicut lactētes sūt ceteri pe

iores:q₂ ꝯuertibiles i malos hũo res et in putredinẽ:pcipue si inuenerint stomachũ pͦoccupatuz malis humoꝛib⁹ ⁊ plenuz putredinibus:phlegma eñ gñat viscosuz. Uñ sunt cã gñans podagrã:ylij dolorẽ sciaticum morbuz:lapidẽ in renib⁹:paralisim:⁊ silia scδz cõplexiões et naturas q̃s ieniunt. hec ipse. Sit itaqꝫ caro porcoꝝ q̃ comedi dz:nõ oim sꝫ iuuenũ tm̃mõ:vt dixim⁹ q̃ lꝫ sit grossa et ad digerẽdũ dura ⁊ ad penetrãduz venas tarda:vt di. Isa.in.v.d. c. xiiij. Et fuit snia Ga.i.j. Tera.c. vj.di. Nutribilissimũ oĩꝫ cibarioꝝ est porcina caro:sꝫ nõ facile digestibilis:⁊ hũoris grossi et viscosi gñatiua. hꝫ tñ plĩmas laudes nũ pauciora iuuamẽta di.eñ Auer. de ipsa in.v.colliget ꝙ melioꝛ carniũ sit caro porcina:et est natura lioꝛ hoibus q̃ alia caro aialium: ambulãtium:et experiẽtia hoc docet inquit ipse. Et haliabas in.v. Theo.c.xxj.sic etiã de ipsa scripsit. Et q̃drupedũ q̃dem carnis laudabilioꝛ est porcina in caloꝛe eñ et humiditate temperata est: eiusqꝫ cib⁹ plĩmus.et sanguis ab ea gñat⁹ mult⁹ et melioꝛ est oim sanguine carniũ quẽ gñant:ẽ nã ꝙ corpori magis ꝯueniẽs hoĩs ⁊ illi conferentioꝛ:iõqꝫ ait Gal. Qm̃ quidã humanã comederunt carnẽ tãqꝫ porcinam:nec dubitauerũt in aliquo:nec inter eas discreuerunt aut in odoꝛe aut i sapoꝛe et hoc signum nobis est ipsaꝫ plĩmum corpori conenire humano. Porcelli aũt caro plurime est humiditatis:⁊ phlegma generat ⁊c. Hoc idem scripsit Aui.in.ij.cano. c.cccccxiij.cũ ait. Carnes hois et porci sunt ꝑile in õi re:ita ꝙ q̃dẽ fuerũt q̃ vẽdebãt carnẽ hois ac si esset caro porci:⁊ occultatuz fuit illδ vsqꝫ q̃ inuenti fuerũt digiti hois in ea. Et in.c.cxlvij.di. Caro eñ porci siluestris ⁊ domestici scδz ꝙ dz:est velocis digestiõis.et fort̃ nutrimẽti viscosi ⁊ grossi ait eñ ꝟm ꝙ dz:q₂ ip̃e nõ comedebat ex eis cũ in sua lege essent ꝓhibite. Sꝫ Gal.q̃ fuit verax ⁊ legalis expimentatoꝛ i hac arte:cui nullusẽ q̃ possit ei ꝯpari:vt di. Auer. de ipso carnes porcinas plurimũ commendauit. In.iij. eñ alimẽ. c.j.sic ait. Qñ carnes aialium bñ digerũtur sunt optimi sanguinis generatiue:et magis in aialibus boni chimi quale est genus porcorum:et infra sic di. Oim q̃dẽ eduliorum caro porcoꝝ est magis et maxime nutritiua:et huius expiẽtiã euidentissime athlete hñt:⁊ in c.xviij.eiusdem inquit. Gen⁹ oim volatilium auium paucioris nutrimenti:si ꝯparetur generi pedi tantum et maxime porcorum:q̃rũ carnẽ nulloꝝ aialiũ amplioꝛ nutrimẽti sumere hẽbis:⁊ i li.de euchimia et cachochimia.c.iij.sic etiam scripsit. Optimo porcorum esu existente in gressibilibus aialibus ⁊c. Uñ sciendũ est ꝙ licet in tãtum caro porci laudetur est tñ grossus cibus:⁊ quietis non videtur cõuenire:ppterea que de mẽte autoꝝ scripsim⁹ i.c.lxiiij.pñt̃ operis.et iõ raro carne porcina vti debent et hyeme potius q̃ in aliq̃ alioꝝ temporum anni:siluestria potius q̃ domestica dicente Principe in.ij.cano.c.superius allegato. Christiani dicunt et qui eos imitantur:ꝙ melioꝛ caro siluestris:ẽ caro porci siluestris:nã cũ hoc ꝙ ẽ leuioꝛ carnib⁹ domesticis:est fortis nutrimenti et pluri mi et velocis digestionis:et est q̃ est melioꝛ possit in hyeme sez ꝓpterea quia in ipso digestiua:est

fortior vt colligitur ex illo hip. apho.dicente.Uētres i hyeme et vere calidissimi sunt natura ⁊c.ex dictis Gal.in ei⁹ com. Qui igiť exercitātur nō eligāt aliā carnē supra istā. Qui vero semp sedēt ⁊ quiescūt dimittāt eā:⁊ domesticā3 pcipue ⁊ de ipsa p maxie q̄ i domo nutrita fuit:⁊ i grassata studiose.

¶ Capitu.lxxxviij. ostēdit naturā3 carniū castratoꝝ declarādo q̄ ipsarum laudabiles sint ⁊ q̄ minime.

Castratorum plime species reperiunť: due tn̄ hac in regiōe pmaxime sunt in vsu:agni ⁊ hirci Quoꝝ carnes apd̄ nos patauos: ⁊ pserti apd̄ nobiles nō appreciātur ⁊ iuramento eo q antiq̄ sint oēs q̄ nr̄o in macello interficiunť castrati:⁊ pptera eorum carnes sunt fetide ⁊ poti⁹ horrēde q̄ȝ comedende.Si tn̄ iuuenes forēt: et anni vni⁹ essent boni ⁊ ad sanitatē ɔueniētes cū nō parū a medicis approbenť. Dixit em̄ Ra.de ipsis in li.xxiiij.ɔtinētis.c.ccccccciij.Caro castratoꝝ tā ouinoꝝ q̄ȝ caprinoꝝ laudabilis est quia humectat ⁊ est dulcis modice caliditatis:s3 si senescit animal caro ei⁹ mala erit:generat em̄ cholerā nigrā ⁊ sanguinem grossum.Q̄d et etiā voluit Isa.in.p.cū.ait. Arietes iuuentute manētes minoris sunt humiditatis ⁊ viscositatis q̄ȝ agni:pter sue etatis siccitatē eorū ɔplexiōi idcirco dn̄antem coꝝ caro ē melior agnis ⁊ ouib⁹.Que si bene digeraſ bonum multūq̄ sanguinem gn̄at:maxime si sint iuuenes castrati:qr caliditas eoru3 ⁊ humiditas est temperata. Uñ boni sunt saporis:nisi sint decrepiti q̄ pculdubio sunt pessimi:quoniā in calore naturaliter sunt defecti:quorum caloris defectio duobus modis est etate sc3 et testiculorum indigentia.Et iō concludit q annalis mediocrem habeat complexionem inter lactētium humiditatem et iuuenu3 nō castratoꝝ siccitatē.Idcirco ceteris arietib⁹ sunt meliores ad digerendū faciliores:sanguinē em̄ mediocrem gn̄ant:⁊ iuuenes maxime iuuant calidas et siccas cōplexiōes hn̄tes:et habitātes i regione calida et sicca ⁊c.Et nobis vr̄ q p id qd̄ di.q iuuat calidas ⁊ siccas h ntes ɔplexiōes:q pcipue hoc itell'gat de castratis ouinis q̄ humidiores sun caprinis: vt pt3 p ipm in.c.xiij.d.v.sic scribentem.Caro caprina masculir a q̄si decrepiti aialis caro est habēda:et l3 ibi de coire potētib⁹ itelligat:⁊ de castratis caprinis existimādum est q q̄ȝuis humiditatem maiorē habeāt respectu hircoꝝ:respectu tn̄ ouinoꝝ castratoru3 valde minorem:vt pt3 ex sua naturali ɔplexiōe:⁊c. Auer. q̄q in.v.colliget:vr̄ carnes castratorum multum ɔmendare cum ai'. Post has sc3 carnem hedi ⁊ q: dam alias laudabiles carnes q̄s enumerauerat:est caro arietū:et hec est op nio maioris partis medicorum:preter Gal.qui abominatur carnes arietum.hec ipse. De ipso aūt Auer.nos non possumus non admirari cum talia imponat Gal.aliter sentienti:vt pt3 per eum in.iij.de alimētis.c.j.sic scribentem.Caro castratorum est melior ouium et caprarum carne antiquior autē pessima. Castrati quoq ex hircis facti si iuuenes sint consimiliter approbantur dicente de ipsis Isa.in lib.particularium dictarum. Hirci castrati iuuenes sunt meliores nō castra-

tis q꞉ non sunt tanti acuminis:et siccitas eorum est temperata:et ꝓpterea saporosiores sunt ꝛ ad digerēdū faciliores. Et post aliq̄ subdit sic ꝯcludēs. propt̄ hoc femie capre et hyrci castrati sūt meliores nō castratis:q꞉ hūidiorē ꝛ saporosiorē hn̄t carnē:et laudabiliorē gn̄ant sanguinē. Qd etiā in xiij.c. vniuersa. dieta. voluit cum di. autoritate hip. Caro caprina illaudabilis est:neq꞉ nutrimēto: neq꞉ digestioni habilis maxime si masculū aīal sit. Nō sic aūt si castrat⁹ sit:vl' lactēs fuerit aīal:q꞉ i castrato acumē minuit̄:caro hūc ctat̄:attenuat̄:ꝛ saporosior efficit̄ ꝛc. Si q̄s aūt preterea ꝯparatis i uicē ouiū ꝛ capraꝝ castratisque iuuenib⁹ pinguibus ꝛc. quis coꝝ melior sit ad sanitatem corporis bn̄ ꝯplexionati? Nobis vr̄ sic esse rn̄dēdum:ꝙ ouini laudabiliores sint; qm̄ sicut se hꝫ ouis ad caprā sic castrat⁹ ad castratuꝫ. Sꝫ caro ouina iuuenis ē melior ꝙ̄ iuuenis caprina:vt appet ex Princ. in. ij. cano. sic scribēte. Caro caprina ē sicca ꝛ difficilioris digstetiōis carne ouina. Ex q̄b⁹ relinquit̄ ꝙ nō obstāt:b⁹ illis q̄ in. c. lxxv. supius scripta sunt:carnes castratoꝝ iuuenū ꝛ ꝑcipue annualiū acuitatē habētiū sunt laudabiles:ꝛ non castratis laudabiliores:vt ex predictis et ex caponibus apparet.

¶ Ca. lxxxv. oñdit naturam et malitiā carnis bouine:ꝛ vaccine:et ꝑcipue veterū declarā do nocumēta q̄ ex eis proueniunt.

CAro bouina in sui complexione frigida est et sicca vt inquit Isaac in vniuersalibus dietis. c. xiiij. Nec est mirū cum sit de numero magnorū aīalium q̄ terrestria sunt. teste Auer. in. v. colliget. Et propterea in cōparatione carnis pecudū ꝛ porcoꝝ siccissima ē et siccior ipa carne caprina. Et iō:vt di. Isa in ꝑticula. dictis sanguinem generat grossum turbiduꝫ et melācholicum: multumq꞉ nutrimētū inobediēs digestiōi:tardeq꞉ de stomacho eijcit̄:et a membris difficulter disoluit̄ ꝛ vētrē ꝯstipat:ꝛ sic ca vescētes sint melācholice ꝯplexiōis:splenetici erūt:q̄rtanā patiētur:complexiōes coꝝ corrūpent̄:ꝛ i hypo sarchā icidēt:ꝛ nōnunꝙ̄ nascet̄ i eis scabies:ipetigo:elefantia:lepra:cācer:ꝛ serpigo:ſm cōplexionē quā ꝑparatā his morbis inuenit. hec ipse. O ꝙ̄ta et q̄t sunt ꝫ carnis bouine nocumenta:q̄ tāto grauiora ꝛ tāto pl'a inueniunt̄:ꝙ̄to ipa antiquior fuerit ꝛ eo magis cū iuuenes ēt boues:vt idē indt vbi. s. ꝓ sue natuitatis remotiōe calore ꝛ hūiditate carcāt quā de lacte ꝛ vulue vicinitate habuerāt q̄re eorum caro sicce complexionis existit ꝛ dure:ꝛ ad digerēduꝫ difficilis:humorē gn̄ans melancholicuꝫ:maxie si comedentium naturas apparatas ꝑmelācholie inuenerit:decrepiti ꝟo pessimi propter puā sui caloris ꝙ̄titatē ꝛ siccitatis augmētum in eo ex etate suiq꞉ ꝯplexiōe gn̄atā. Un̄ caro ei⁹ durissima est ac lignea coctioni repugnatiua:nulum dans nutrimētum nullūq꞉ saporeꝫ. Qd etiā sensit Auic. in textu com. ciij. cantic. di. Antiq̄ boues et panis fursuraceus ꝛc. sunt generates melācholiam. Si tū boues antiqui nō fuerint sed iuuenes:aut in principio senectut̄ existētes:eoꝝ caro multū (lꝫ nō bonū) ꝓbet nutrimētuꝫ. dicēte Gal. in. j. de alim̄. c. j. Bouine carnes alimētū q̄dem et ipse

p̄bēt corpi nō paucū: nec facile
euapoꝛabile: sanguinē tñ gñant
grossiorē ꝙ ꝯueīat. ⁊ si q̄s natura
fuerit melācholic⁹ i cōplexiōe: ca
piet aliq̄ passione melācholica ex
vsu carnꝫ. Ecce igit ꝙ ēt Gal. ip
sas dānauit ꝙuis maior pars ho
minū hac i regiōe eis vtat: ⁊ hoc
q: ipsi nesciūt quantū erroris cō
mittāt. ¶ Sꝫ q̄d dicem⁹ de carne
vaccina: q̄ sub noīe maxie vendit
ꝙ sepissime cū sit adhuc prior et
p̄sertim cū vet⁹ fuerit: q̄ grossa est
sanguinē spissuꝫ ac grossuꝫ gñat
atq cōgruit nisi his q̄ multo vtū
tur exercitio. Et ab eis comestiōe
p̄cipue dñt abstinere q̄bus melā
cholice accidūt egritudines vt di
xit Almasor in. li. iij. c. x. Et idem
Rasis in. li. xxiij. continentis. cap.
cccccccciij. sic quoq ait. Caro vacci
na habūdāter nutrit tñ gñat hu
morē grossuꝫ declinantē ad nigre
dinē: ⁊ si ea vtit in cibo melācho
licus p natura frequēter patiet
morbos melācholicos admodū
cācri: lep: scabiei discoriate: febris
quartāe: grossicie splenis. ⁊ forte
eius corrūpet cōplexio: ⁊ incidet
hidropisiꝫ ⁊c. ⁊ ifra ait. Caro vac
cina est grossi nutrimēti: turbidi
sanguis: tarde digestiōis: inferēs
vitiū elefantis: cancrū. scabiē ⁊c.
Aui. quoq in scda primi. c. xv. sic
de ip̄a scripsit caro vaccina ē gros
si nutrimēti ⁊ multi ⁊ mali. ⁊. I. ij.
canonis ca. cxlvj. sic etiā ait. Ca
ro vaccina plurimi est nutrimēti:
grossa: melācholica: generās egri
tudines melācholicas ⁊ infra ei⁹
nocumēta mōstrauit cū dixit: ꝙ ip
sa gñat leprā: elefātiā: ⁊ varices.
⁊ ipsa sicut ⁊ reliq̄ carnes grosse
⁊ male faciūt euenire alienationē
ꝓp exsiccationē carū: ⁊ febres q̄r
tanas ⁊c. O ꝙ grā de igit piculū
imminet his q̄ eas comedūt assi
due plus pecuniam ꝙ propriam
corporis sanitatem diligentes: ⁊
precipue si sint ociosi.

¶ Cap. lxxxvj. ondit naturam
carnium leporis cuniculorū ⁊
vulpis cum suis iuuamentis
et nocumentis.

C Ompleto sermone de
carnib⁹ ambulātiū do
mesticorꝫ: tps mihi vi
det eē vt de siluestriuꝫ
magis vsitatorꝫ carni
bus sit dicēdū ⁊ p̄cipue de carne
leporꝫ q̄s nobilissimi iuuenes nr̄i
venatores post multas ⁊ maxias
defatigatiōes tāq rē suauissimā
comedere cōsueuerūt: ignorātes
sniaꝫ Isaac in. c. xij. dietarū vni
uersaliū sic dicētis. Carnes vul
pis ⁊ leporis ⁊ similiū nature hu
mane nō sunt siles imo eaꝫ nu
trimēta sūt pessima qd testat gra
uitas odoris et vicinitas fetoris.
Et in. li. ꝑticulariū dietarū sic q̄ꝙ
dixit. Lep⁹ siccus est: ⁊ grossuꝫ et
siccū sanguinē gñat: p inde cōue
nit siccas volētib⁹ habere cōple
xiones: ⁊ ꝯrius est tenuē seruāti
bus dietā. s. delicatis ⁊ quiescēti
bus. Qd etiā voluit Auicē. in. ij.
canonis. c. cxlvj. cū idt. Leporis
caro ē calida ⁊ sicca. Et fuit Gal.
snia in libro de subtiliāte dieta. c.
viij. dicentis. Leporū caro q̄d sic
catiuā dictam est idonea: ad eaꝫ
aūt q̄ nūc preiacet nō valde vti
lius: grossum eñ sufficiēter san
guinē generat. Et ꝓpterea Rasis
in tertio Almansoris. c. x. loqnēs
de carnibus siluestriuꝫ paucis se
expediens dixit. Oēs iste carnes
sanguinē generant melācholicū:
leporina vero caro hoc precipue
operat: ip̄a eñ plus aliis melan
cholie generatiua existit. Et ideo
est illaudabilis et minime man
ducāda ex eo ꝙ sanguinis melā

cholici ꝛ grossi sit gñatiua. vt ēt sensit Gal'.in.iij.alimentoꝝ.c.j.ſʒ si q̈s oino cavti voluerit:illi⁹ saltē obseruet qd̓ p̄cepit Rasis in xxv. cōtinētis.c.j.cū inq̄t. De carnib⁹ leporinis coquere debes eas bn̄: deinde ipsas cū cōdimētis ꝛ aromatibus:qd̓ fit vt nobis videt̄ ꝓpterea ꝙ cū aromata calida sint ꝛ subtilia hn̄t grossiciē carnis leporine aliqualr̄ subtiliare ꝛ quātū ad hoc rectificāt ipsaʒ. Sʒ tn̄ q̄ꝛ addūt ad caliditatē ei⁹: nō in totū vident̄ cōuenire. ꝛ venatoribus p̄cipue q̄ post fortes eoꝝ labores calefaciētia nō dn̄t assumere:ſʒ poti⁹ refrigerātia: ꝛ caliditateʒ ex vehemēti exercitio inductā extinguere: vt satis patet rōnis aliq̄d cognoscētib⁹: Et iō nr̄o cōsilio melius erit eis si alijs q̄ꝫ his reficiant̄ cibis et humidiorib⁹ ꝛc.

¶ De cuniculoꝝ silr̄ carne intelligendū est:cū ipsi parui lepores sub terra vn̄ nomē acceperūt:magna ex parte ducētes:meli⁹ tn̄ eoruʒ caro ac facili⁹ videt̄ alere quā leporia:q̄ quidē cū frigide ꝛ sicce nature sit:vt dixit Platina:ob eā rē melācholicā facit de q̄b⁹ apud antiquos nihil aliō hacten⁹ repi: nisi qd̓ scripsit Gal'.in.iij.de alimētis.c.j.cum ait. Nō igit̄ adhuc indigebo sermonib⁹ ꝓlixis ad ptractandū secūdū vnā quāq̄ꝫ gentē q̄ in locis illis oīa aīalia sicut in hiberia quidē qd̓ lepusculis sil'e animal qd̓ vocant cunicū ꝛc. Et post pauca subiūxit. Quecūq̄ꝫ eīn bn̄ cibata taliū aīaliū sunt ꝛ manifeste pinguia:meliora sunt hec eīn experientia discutiuntur: hec ipse. ¶ Caro aūt vulpis lʒ hūane nature nō sit sil'is: vt dixit Isaac vbi supra. videtur tn̄ ꝙ in vindemijs sit satis laudabilis:propterea qd̓ tunc ex vuis impinguatur ꝛ carnes sue meliorent̄:cum dicat Gal'.in libro ꝛ.c.superius annotatis. Carnes vulpiū in autūno: q̄ apud nos sūt venatores cōcedūt: impinguant̄ eīn ab vuis: ꝛ vt aliorū aīaliū quecūq̄ꝫ ꝯueniēs alimētuʒ copiosuʒ hn̄t ꝛc. Quod dictū si bn̄ cōsideret̄:nō asserit eas bonas esse:ſʒ minus malas in autūno q̄ꝫ ī aliquo alio tp̄e anni. Et ꝙ ita sit patet ꝑ ip̄m in libro de subtiliāte dieta sic scribentē. Canum aūt ꝛ vulpiū carnē ego q̄dē nūq̄ꝫ gustaui:eo ꝙ nūq̄ꝫ indigui esu earū:neq̄ꝫ ī asia:neq̄ꝫ ī caldea:neq̄ꝫ ēt scd̄m Italiā:audio hec comedi ſʒ coiecturo similē eis virtutē esse ei q̄ leporū:sunt eīn simil'r sicca cōplexione et vulpis et canis. Ex quib⁹ poti⁹ apparet qd̓ dānet eū q̄ comedet:vt de carne leporis fecit. Quare nobis videt̄ sic ꝯcludēduʒ eē ꝙ oino dimittēde sint eaꝝ carnes:tū q̄ꝛ sicce cōplexiōis existūt:vt dictū ē:tū q̄ꝛ nō facile ipsorū etatē possum⁹ ītelligere:si eīn antique ꝛ veteres forēt rōne ꝯplexiōis etatis atq̄ꝫ siluaticitatʒ essēt pessime proculdubio. Quare ꝛc.

¶ Ca.lxxxvij. ostendit naturaʒ carniuʒ ceruium cerui capreoli et dame cum earum iuuamentis et nocumentis.

Caro ceruina a quibusdaʒ nouis medicis cōmendatur in aliquib⁹ eoruʒ consilijs: de q̄b⁹ nō possum nō admirari quod approbare audeant qd̓ sapientes antiqui vituperauerūt. Si eīn legissent priscoꝝ opa vl' vidissent non ita facile quod asserunt: enūciassent. Nōne scripsit Almāsor in.capitulo.ix.tertij hec verba. hircorum siluestrium caro grossior est: et melancholie ꝓpinquior. Ceruina similiter ca-

ro atq onogarina eadē opat. Et subdit. Oēs carnes iste sanguinē gñant melācholicū. Et idē Rasis i. xxiij. ptinē. c. cccccccciij. sic quoq ait. Caro aialiū senescētiū ē diffi cilis digestiōis & mali nutrimēti: & caro ceruina nō ē minor his. s. ovi na: vaccina: et leporina: i malitia sanguinis et difficilis digestiōis. Ut. j. dixit. Caro caprina min⁹ nu trit q̄ caro vaccina: & difficilioris digestionis est ea caro ceruina: et post eā i siccitate caro capre silue stris existit. Et post aliq̄ subiūxit. Caro ceruina generat sanguinē melācholicū: & est difficilis dige stiōis: & iuuat ad digerēdū ipsam laborāte coēstionē ei⁹ & locio post laborē: & post eā vtat motu modi co: vt sedeat in stomacho: deinde dormiat sup lat⁹ sinistrū &c. Idē ēt sensit haliabas i quito Theo rice cū dixit. Silvestriū caro oim mala ē: sanguinē eñ gñat grossū melācholicumq: & q̄ min⁹ mala est: capreolina: postquā ē leporis caro: ceruorū ṽo et asinorū silue striū: arietūq mōtanorū oīs mala est &c. Que fuit Gal. snia in. li. de subtiliāte dieta. c. vij. dicētis. Pro pe asinos sūt cerui: vñ ab eorū esu abstinēdū est. Et hui⁹ dicti rōnem assignat in. iij. de alimētis. c. j. cum ait. Mali aūt chimi his nihil mi nus ē & q̄ ceruorū & dura: & indige stibilis &c. Quāobrē q̄ carnes ce ruorū māducare voluerit his que dicim⁹ nō obediēdo: expectēt qd eis pmittit Aui. in. ij. canonis. ca. cxlvj. cū dixit. Caro vaccina & cer uorū: & hircorū silvestriū: & magna rum auiū faciunt euenire febres quartanas. Cū quo pvenit Isaac in prima doc. iquit. Ceruina caro melācholica est: & dura ad digerē dum: sed tñ diversa est scdm etates & cōplexiones ei⁹: sunt eñ lactē tes ceteris laudabiliores & vtilio res: secūdo adolescētes Iuuenes vero sunt his duriores: decrepiti aūt oim pessimi. Iuuenes autem si fuerit castrati meliores erūt: q̄m calor eorū & siccitas tēperat. Sed q̄s pōt eos sic habere nisi potētis simi: q̄ in ipsorū viridariis solent ipsos tenere: & tūc plurib⁹ rōnib⁹ dicēdi forēt poti⁹ domestici q̄ sil uestres. Noster aūt sermo est de his q̄ in montib⁹ a venatorib⁹ ca piunt: quos seniores ceruos esse credēdū est: cū min⁹ occurrere q̄ iuniores possunt vt patet manife ste. ¶ De carne aūt capreoli dici m⁹ q ipsa iter ceteras silvestres sit magis approbata dicēte Isaac i vniuersalib⁹ dietis. c. xiij. auto ritate gal. Silvestria aialia nō sa porita sūt sicut domestica pter ca preolos: q̄ cū sint silvatici sūt sa porosiores: & laudabiliores & nu tribiliores: & nimio eñ suo motu & labore subtiliat corpus sanguinis corp⁹ rarificat: pori apiunt: & hūo res q̄ sunt cā gravitatis odoris dissoluunt. Et post aliq̄ subiūxit. Domestica sunt saporosiora & nu tribiliora silvaticis exceptis capo lis & idē in. li. j. doc. sic etiā de eis scripsit. Silvestria aialia min⁹ sūt boni nutrimēti i q̄titate & q̄litate q̄ domestica: nisi sola domestica capreolina: q: pp superfluitates ca loris mot⁹ & laboris: quē assuue rūt: eorū naturalis tēpat frigitu do. iōq nimis eorū exercitio: sapo ris carniū & odoris gravitas āpu tat adiutoriū ēt virtuti digestiue da tur vt facillime opticeq caro eorū digerat. Et fuit snia Rasis i. iij. Al māsoris. c. ix. dicētis. Caro gazel. i. capreoli inter silvestres carnes melior habet: sanguis q̄q ex ea generat⁹ paucas efficit superflui tates: q̄ cū siccus sit melancholie

attinet. Ex cuiꝰ dicti a calce elice
re possumꝰ q̄ꝑ si ipa iter silucstres
laudāda sit ⁊ cōmendanda: cum
sanguinē satis melācholicū gene
ret: quēadmodū ⁊ reliq̄ siluatice
licet nō tm̄ ⁊c. Cū aūt voluerimꝰ
ab ea hoc tale siccitatꝫ sue nocu=
mētū aliqualr̄ remouere: coq̄mꝰ
ipsam cū oleo: vt Rasis docuit in
li. quarto suoꝝ aphorismorū di=
cēs. Melior ex carnibꝰ montanis
absq̧ nocumēto ⁊ absq̧ vētositate
caro gazellis. i. capreolis existit:
parū tn̄ est sicca: cuius siccitas cū
oleis hūidis remouet̄: ⁊ in come
stiōe eius virtꝰ accidit mirabilis:
⁊ ꝓdest paralisi frigide ⁊c. Auicē.
quoq̧ in scđo canonis sic de ea in
quit. Caro siluestris melior ē caro
gazel cū declinatiōe sua ad melā
choliā. Et ꝓpterea elixabimꝰ ipā
⁊ cū humidis cōdiemꝰ si quādoq̧
cōtinget vt ad nostras manꝰ ipsa
ꝑueniat. ¶ De dama vero tēiꝰ car
ne ab antiquis nihil reperi dictū
qđ vt opinor cōtingit: q̄r cū eius=
dez sit generis cum capreolis: vt
etiā scripsit Platina: loquētes de
gn̄e species cōprehenderūt: ideo
tantummodo dicemus cum eo q̄
dama cuz capreolis fere in quali
tatibus cōuenit bonū nāq̧ alimē
tum eius caro vescentibus pre=
stat modici recremēti ē: sanguinē
tn̄ ad atrā bilē. s. ad melācholiā
quoquomō tendentē efficit. Que
fuit sententia Rasis in. xxiij. cōti=
nētis. c. ccccccciij. dicentis. Caro
damina generat sanguinez proxi
mum sanguini melancholico: ta=
men laudabilior est carne vacci=
na et ceruina. hec ipse. quare ⁊c.

¶ Capitulum. lxxxviij. deter=
minat de carnibus eritij terre=
stris: cameli: vrsi: ⁊ reliquorum
talium animalium.

Caro eritij cū hūane na
ture nō sit silis: eiꝰ nu=
trimētū ē pessimū vt in
q̄t Isaac. in. c. xij. dieta
vlium. Et ꝓpterea via
nutrimēti non accipiatur: lz q̄nq̧
ipsam loco medicine comedamꝰ
cū dicat idē in particularū libro.
caro eritij vim hz dissoluētē ⁊ de=
siccātē: ⁊ ꝓprie stomachū ꝯfortat:
ventrē soluit: vrinā ꝓuocat: vtilis
quoq̧ fit eis q̄ elefantico morbo
sunt parati. Qđ etiā voluit Sera
pio i suo capitulo cū ait. Uirtꝰ car
nis eritij terreni desiccat̄ ⁊ reso=
luit̄ fortiter ⁊ q̄n desiccat̄ ⁊ bibit̄
cōfert leprosis ⁊ habētibꝰ cōple=
xionē malā corruptā dn̄antem in
corporibꝰ eoꝝ. ⁊ cōfert spasmo ⁊
egritudinibꝰ renū ⁊ habētibꝰ hi=
dropisim carnosam. ⁊ veꝝ dixit q̄
cōferat paralisi ⁊ elefantie. Qđ et
voluit Auicē. in. xv. tertij. c. vj. cū
ait. Caro eritij fortiter ꝓuocat vri
nam ⁊ mūdificat ⁊c. clariꝰ vero in
secūdo canonis capitulo. xxviij.
cū inquit. Qđ de eritio terreno sa
litū est cōfert elefantie ⁊ lepre et
illud ꝓpter vehemētiā resolutio
nis ⁊ exsiccatiōis Et infra sic ait.
caro eiꝰ salita ꝯfert paralisi ⁊ spa
smo ⁊ egritudinibꝰ neruoꝝ oibꝰ ⁊
elefantie. Idē quoq̧ voluit Rasis
in libro. xxiij. ꝯtinētis. c. cccccccxc.
dicēs autoritate Simmasuit. caro
eritij cōfert ptisi: lepre: ⁊ spasmo:
et dolori renū: p̄cipue si siccat̄ et
bibit̄: et dixit etiaz q̄ eritius silue
ster mirabilis est valde ad dissol=
uendū scrophulas: nodulas et
neruos ⁊ cinis eiꝰ valde ad min
gentē in lecto de īfantibus valde
ita quod frequens comestio ipsiꝰ
generat difficultatem mingendi
⁊c. Ecce igitur quod multum fa=
cit ad medicinam: nihil vero aut
parum ad nutrimentum. Quare

ad sanitatem carnem eius non laudam⁹. ¶ Caro aũt camelina q̃ calida est ⁊ sicca: vt dixit Isaac in v. d. c. xiiij. nullã habet bonitatẽ nisi qd̾ puocat vrinam: vt retulit Auicẽ. in. ij. canonis. c. cxlvj. Aia aũt nutrimenti humorẽ gñat melãcholicũ. teste Rasi in. iij. Almãsoris. c. ix. dicẽte. Caro camelina vehemẽter existẽs calida melancholiã generat. Ursina vero caro est viscosissima digestioni inobediẽs: pessimũq3 dat nutrimentũ: vñ pl⁹ ptinet medicine q̃ cibo. vt Isaac dixit in particularib⁹ dietis vbi subiunxit Leonina ceteris est calidior ⁊ grossa grauis difficilis digestiõis: dolorẽ ⁊ torsionẽ i ventre generat: ⁊ in vẽtositatẽ querti tur ⁊c. Et subdit. Postremo lz hec aialia vniuersaliter nõ mãducentur: eoꝝ tñ naturã dicamus. Oia aũt hec malũ dãt nutrimentũ: generãtq3 pessimũ sanguinẽ. Asin⁹ eñ difficile digerit: stomacho nocet ⁊ vomitũ facit. Cetera autem aialia silr agunt: asinus tñ subtilioris est nutrimenti ⁊ carnis q̃ equ⁹: equ⁹ aũt subtiliorẽ camelo null⁹ aũt est ceteris deterior. hec ipse. Et hoc sensit Gal. in lib. de subtiliãte dieta. c. viij. dicẽs. Eq̃s aũt ⁊ asinos asinus oibus cõcedẽdum est comedere sicut leopardus ⁊ vrsus: ⁊ leones feralibus hoibus. hos ego pr̃es imitabor nullũ ampliorem de his faciẽdo sermonem inutiliter: cũ hec ⁊ similes carnes nõ solũ a medicis: verũetiã ab omnibus iure merito sint ꝑtermisse sicut ⁊ reprobate.

¶ Capitulũ. lxxxix. comparat volatilium ad ambulantium ⁊ quadrupedum carnes ostendendo que laudabiliores eaꝝ: ⁊ demum nonnulla circa volatilia obseruanda.

Expleta determinatiõe carnuũ ambulãtiũ: reliquũ ẽ vt de carne volatiliũ aialiũ: ⁊ pmo domesticoꝝ: deide silvestriũ vilicatoꝝ aliqua nõ inutilia scribamus: vt bona ⁊ cõpleta fieri possit electio carniũ ad sanitatẽ cõseruãdã. Unñ primo intelligẽdũ est q̃ si voluerim⁹ cõparare carnes volatiliũ ad carnes ꝑcedẽtiũ quadrupedũ: habebim⁹ dicere cũ Isaac in vniuersa. dietis. c. xvj. sic scribẽte. Uolatilia vlr ad ambulãtia cõparata minora faciunt nutrimenta: ad digerendũ tñ subtiliora et faciliora. Qd̾ in particularib⁹ dietis. c. de volatilibus etiã replicauit cũ dixit. Uolatilia vlr subtiliora ⁊ leuiora oibus carnem habentibus existunt: sunt etiã digestibiliora oibus aialibus ambulãtib⁹ minus tñ sunt nutribilia. Quod etiam sensit Rasis in lib. xxiij. cõtinẽtis. c. ccccccciij. dicens. Caro auiũ est modici nutrimẽti: velocis digestiõis: adhibita relatione ad alia aialia. Et infra subiunxit. Caro auiũ generalr est vehemẽtioris siccitatis q̃ caro oim aialiũ. Et iteꝝ magis in ꝑcessu addidit. Caro auium leuior est carne alia aialiũ. Et haliab. in. v. Theorice c. xxiij. sic q̃z dixit. Auiũ caro oim velocioris est digestionis q̃ quadrupedũ ⁊ subtilior eib⁹ ⁊c. Que fuit Gal. snia in lib. de dissolu. cõtinua. dicẽtis. Et caro auium oim velocius digerit q̃ quadrupedũ. ⁊ in. iij. alimẽ. c. xviij. inót. Genus oim volatiliũ auiũ paucioris est nutrimẽti si cõparet generi peditũ ⁊ maxie porcorũ: quoꝝ carne nulli⁹ aialiũ maioris nutrimẽti. sunt erchẽbis. digestibilior tñ ẽ caro volatiliũ aialiũ: ⁊ maxie per-

dicum frāgelinicꝫ ⁊ columbe gal
lineꝫ ⁊ galli: turdorum etiam at
meruloꝝ ⁊ paruoꝝ passerū ⁊c.
Cuius quidē ratio videt hec esse
qm̄ caro auiū oīno est siccior car-
ne quadrupedū. teste Auic. in. ij.
cano. c. cxlvj. Et φ ita sit declara
uit ipse ibidem: sꝫ infra dixit. Car
nes auiū assate ⁊ nō assate ꝯstrin
gunt ventrē: ⁊ proprie alcubugi
⁊ atheagi ⁊c. que fuit hippoc. sen
tētia vt dixit Isaac in. c. xvj. dieta
rū vniuersaliū: vbi ait. Uolatiliū
leuiores sunt carnes q̄ȝ ambulā-
tium ⁊ minus humide: leuiores
quoqꝫ ⁊ min⁹ humide carnes p-
dicū ⁊ turturū ⁊ starnoꝝ. Et ideo
hmōi aues non sunt laudabiles
nisi pingues sint: sicut ille q̄ natu
raliter sunt humide nō comedan
tur pingues sed macre: vt ibidē
asserit idem dicēs. Que volatiliū
naturaliter sunt humida: lauda-
bilior est macies q̄ȝ crassicies: q̄r
macies suā multā aufert humidi
tatē: ⁊ suā tēperat cōplexionē: q̄
aūt naturalr̄ sunt sicciora: crassa
macris sunt meliora. Hoc igitur
preceptū nō mō tanq̄ȝ vtile: sꝫ si-
cuti necessariū ad sanitatis custo
diā est obseruādū. Si q̄s aūt q̄re
ret cōparatis volatilib⁹ domesti-
cis ⁊ siluaticis adinuicē: q̄ sint me
liora: ad hoc rn̄debim⁹ sꝫ Isaac
determinationē in dietis pticula
rib⁹ sic scribētis. Siluestria vola-
tilia min⁹ domesticis sunt humi-
da: ⁊ tenuiorē habēt carnē: sūt ēt
faciliora digestiōi cā raritatis car
niū: ⁊ vicinitate ⁊ subtilitate sui
aeris ⁊ siccitate. Necesse est ergo
vt s̄uia hoꝝ habeāt domestica: sꝫ
tn̄ domestica plus nutriūt: ⁊ sunt
tēperatoria: atqꝫ laudabiliorē sā-
guinē gn̄antia ꝓ sui humiditate
laborisqꝫ tēperie porro domesti-
cis cāpos inhabitātia sunt melio
ra comedētib⁹ i casula ꝓ sui mo-
tu. Et q̄r escā suscipiūt q̄ nature
sufficit ⁊c. hec ipse. Et istud etiā
vltimū dictū est pro regula semꝑ
obseruādū: scꝫ φ domestica aīa-
lia inexercitata in casula studiose
impinguata nō conueniāt ad sa-
noꝝ comestionē: ⁊ precipue si na
turalr̄ fuerit humida vt anates
⁊ hmōi. Si tn̄ naturaliter sicca fo
rent impinguenda sunt. vt iussit
Isaac in. c. xvj. dietarū vniuersa-
liū dicēs. Que volatiliū cōplexio
nis sicce sunt: nō sunt accipienda
nisi domui nutrita ⁊ icrassata fue
rint: neqꝫ illa q̄ calida sunt nimis
sicut turtures pdices ⁊ hmōi. Ob
seruādū est preterea φ volatilia
in suo genere nō sint multū nati-
uitati ꝓpinqua nec etiā vetera sꝫ
crescētia: aut in etate iuuentutis
cōstituta: ⁊ p̄sertim si humida sint
naturaliter. Si vero sicca: anteq̄ȝ
ad iuuentutē perueniāt sunt oc-
cidēda: ⁊ tunc manducāda: dicē-
te Isaac in. c. xiiij. libri superi⁹ al-
legati. Oīa aīalia volatilia vl' am
bulātia dū sūt crescētia carne sūt
laudabiliora q̄ȝ q̄ iā sunt declina
ta. Media vō iter hec duo extre-
ma laudabilia sunt vel illaudabi
lia sm̄ extremū ad qd̄ sunt magis
pendentia. Postremo pro regula
maxime necessaria ad sanitatem
est aduertendum φ volatilia sta-
tim postq̄ȝ occisa fuerint: non co-
quēda sunt: ⁊ p̄cipue q̄ carnes du
ras habuerint ⁊ siluatice fuerint:
teste Isaac in. c. xix. d. v. sic dicēte.
Carnes siluatice nō sunt coquan
de post occisionē: sꝫ vna die cū plu
rib⁹ dimittēde sunt vt tenere fiāt.
Et infra tp̄s limitauit dicens. Si
hiems fuerit carnes ante vnam
diē sint occise: hesternū eīn facili⁹
digestibile ē recēte. Estate vō suf
ficit extincta mane fuisse caro que

tomedi dz circa occasum solis ꝛ in.xvj.c.carūdē iteꝝ ait.volatilia postq̄ꝫ sunt occisa p diē ꝛ noctē di mittanť vt carnes mollienť.ꝛ pre sertim aquatica ꝛ similia duras carnes habētia.Que aūt tenera sunt vt pulli gallinacei ꝛhmōi nō tm̄ temporis requirunt vt patet

¶ Cap.xx. ostēdit naturā ꝛ bonitates carnis gallinacee ꝛ caponum castratorum suorum.

Initiū sermonis de carne volatiliū a gallina videtur rationabiliter esse inchoandū:cū caro ei⁹ sit leuior vł melior:vt alia textus hz litera: oī altera carne auiū:vt di. Ra in.xxiij. cōtinētis.c.cccccij.Dicamus igitur primo de ipsa ꝛ ei⁹ carne cum Auēzoar in lib.j.sui theisir. trac. ix.vij.dist.pullos gallinaceos pruos absolute ceteris carnib⁹ laudabiliores esse dixim⁹.Et in lib. ij.eiusdē trac.iij.c.iij.vt inq̄t. De melioribus cibis est gallina i tasea.Et hali.in.v.theorice.c.xxiij. de ipsa sic scripsit.Oim auiū caro laudabilior excellētiorq̄ꝫ ꝛ velocioris digestionis gallinaꝝ est caro ꝛ pullorū eaꝝ.Qd etiā voluit Isaac cū in li.dict.vniue.c.xvj.sic ait.Caro galline ꝛ galli.s.iuuenis est tēperata:ꝛ ppterea pulli gallinarū leuioris sunt digestiōis ceteris domesticis volatilib⁹:ꝛ laudabilē generāt sanguinē:appetituz ꝯfortāt:ꝛ oib⁹ naturis sunt ꝯuenietes vt idē dixit i pticularib⁹.Et j.subdit.Et laudabiliores sunt pulli masculi canere incipiētes ꝛ intēpata pinguedie existētes.hoc quoq̄ꝫ sensit Princeps in.ij.ca.c. ccciij.sic di.inq̄t Ruffus.galloꝝ melior est ille q̄ nō cātat adhuc ꝛ gallinaꝝ melior est q̄ nōdū parit oua.Et post pauca subiūxit. Caro gallinarū q̄ sunt pulle ī intellectu augmētū efficit.Et q̄ sumpsisse videť Auer.qd scripsit in.v.colliget dicēs.Melior caro ex volatibus est caro galline iuuenis sane ꝛ pinguis.ꝛ hz mirabilē proprietatē in temperādo cōplexionē:et ꝓpterea brodiū suū est optima medicina leprosis: ꝛ diciť q̄ cerebrū galline augmentat substantiā nostri cerebri ꝛ acuit ingeniū.Qd etiā Rasis sensisse vr̄ in iiij.li.suorū aphorismoꝝ cū inq̄t. Pulli gallinarū tēperati digeruntur velociter visui ꝯueniētes: spma augmētantes et sanguinem. Etharus em̄ philosoph⁹ dixit q̄ habēt virtutē calorē innatū vigorādi.et infra subiūxit di.Gal.que nimiū nō sunt antiq̄:nec nimium pingues mirabilis cibus existūt. ꝛ tēperatiores sunt aliis carnib⁹ ꝛ pullis approximāt: nō sunt tñ ita laudabiles:qm̄ Isaac in.p.d. sic ait.gallia min⁹ pullis ē hūida ꝛ ppterea ad pulloꝝ cōparationē digestioni est difficilis:tñ bñ digesta pluris erit nutrimēti.et subdit:q̄ si de ea simplex ius cōficiať erit melior:qꝛ ab aqua aliq̄d humiditatis acq̄rit. vnde stomachi est cōfortatiuū ꝛ multū dat nutrimētū ꝛc.Qd aūt gallina pullis sit minus hūida dať de hoc tale signū in lib. dietarū vniuersaliū dicēs. Quia gallina naturalr̄ siccior est q̄ꝫ pulli:ꝯtraria pullis agit:qꝛ pulli vētrē humectāt:gallina x̄o aliquātulū stringit.Quapropter elixate magis q̄ꝫ assate galline sunt cōedēde.¶ Quid aūt de capōib⁹ dicēdū sit.hoc est q̄ ipsi pl⁹ q̄ꝫ pulli ꝛ galline cōmēdanť:cum dicat Isaac loco superi⁹ allegato.Gall⁹ caponatus plus est laudandus: quia complexio sua in quatuor

qualitatib⁹ est tēperata ꝛ inde nutribilioꝛ ꝛ coitus augmētatioꝛ. In lib. ꝟo. p. d. sic ēt ait. Uolatilia castrata oībus aīalib⁹ ambulantib⁹ sunt vtilioꝛa: necnō galli castrati omnibus volatilib⁹ cōuenientioꝛes: laudabilius em̄ nutrimentū ꝛ pfectū generat sanguinē. ¶ De gallinis ꝟo castratis nihil expssū ab antiqs vsq; modo reperi: sed tantūmodo a Michaele. s. viro singulari q̄ sic de ipīs scripsit. Febricītibus magis cōpetūt galline castrate iuuenes. Nec mireŕ qspiaz de castratura earū: nā de ipsis habeo in domo: ꝛ sine dubio caro earū est albioꝛ ꝛ melioꝛ ꝛ frangibilioꝛ: ꝛ statim fere decoquunŕ: ꝛ tenere fiūt ꝛ esui delectabilissime: rēq; istā expertā scribo. hec ipse. Qđ est verū possibileq; qđ ipse dixit apparet p ꝟba Gal. in. j. đ spermate. c. iiij. q̄ in hoc loco ad ꝯfirmationē p̄dicte opinionis ꝛ experiētie volum⁹ annotare: vt circa id qđ dictū est null⁹ dubitet aliq̄ mō. dixit em̄ Gal. ibidē postq̄ de castratis masculoꝝ ꝟba fecerat: subiūxit. Ita ēt vt feminini aīalis testiculos abscindas: neq; lasciuit vnq̄ neq; adheret masculo grā cōicatiōis venereoꝝ: ꝛ pđit vt vti ꝯdicat ꝗs feminē tatē: femininos nāq; poros abscindit q̄ apđ nos nō solū in asia: sz in singlaꝛ ētib⁹ gētib⁹ vsq; in capadociaz: ꝛ fiunt oēs sicr castrat; masculis sufficiēter ꝛ bone ꝛ pingues: ꝛ delectabilioꝛē carnē hñt alijs feminis: sicut masculi alijs masculis ꝛc. Ga. vbi. s. Et q̄uis tertius noster nō dicat hec q̄b⁹ aīalib⁹ Gal. intendat attamē de gallinis capōatis sonare videŕ. ¶ De carne aūt galli tanq̄ de min⁹ bona dicēdū est: Postremo cū Isaac in lib. de. p. d. sic scribente. Galli iuuenes sunt duriores ad digerēdū minoꝛisq; humiditatis q̄ galline: decrepiti aūt iuuenib⁹ lz molliores ꝛ teneriores sint carnis: tardi tū sunt digestioni. In li. aūt vniuersaliuz. c. xvj. sic inquit. Gall⁹ qꝛ nature calidioꝛis est gallia atq; pullus quādam salsitudinē incliuā caro sua acqrit vnde sit solubilis si vetus sit ꝛ decrepit⁹. inde gal. inq̄t. Galli veteres ꝛ decrepiti cū sale fortiter cocti ꝛ cimino ꝛ aneto ꝛ poꝛris ꝛ semine croci hoꝛtulani hūores phlegmaticos deponūt: ꝛ choleꝛ ce psunt ꝛ doloꝛē stomachi de ventositate grossa inflatiua mitigāt. Hoc quoq; dixerūt Auicē. Serapio et reliq̄ oēs dicētes vno oꝛe. q galli ad medicinā valēt ꝛ nō ad nutrimētū. Et ppterea ꝯcludam⁹ cū Rasi in. iiij. lib. suoꝛū aphoꝛis. sic scribente. Galli veteres digestioni nō sunt cōuenientes: qꝛ humiditate sunt priuati. ꝛ qꝛ nitrositas q̄ in eis existit: putredinē generat. ꝛ in fine supaddidit. Et melius est vt dimittanŕ. ꝛ ita faciam⁹ postq̄ nomen pulli perdidere.

¶ Cap. xcj. ostendit naturam carnuz anatis ꝛ anseris declarando que partes ipsaruz sint eligende.

Anas calidioꝛ est oīb⁹ auib⁹ domesticis: ꝛ dicūt quidā q ipsa calefacit infrigidatū ꝛ facit calefactū possidere febrē. teste principe in. ij. cano. trac. ij. c. xlij. Et. j. dixit. Eius caro tardaŕ in stōacho ꝛ est grauis et ppꝛie caro anseris: sz leuius qđ in ipsa sunt ꝛc. cū aūt digerīŕ caro harū auiū est nutribilioꝛ oīb⁹ carnib⁹ auiū. Et hoc est qđ dixit ēt Serap. in. c. de Bat. autoꝛitate

Gal. Caro anatis ē calida multū nā ego comedi ex ipsa ⁊ calefecit me: ⁊ dedi ex ea calefacto ⁊ calefecit ipm: ⁊ autoritate Abē mesuai subiūxit. Caro anatis hꝫ multam hūiditatem: ⁊ est grauꝭ digestiōis sꝫ clarificat colorē ⁊ vocē et impinguat: ⁊ augmētū facit i spmate: et aufert vētositates: ⁊ qꝛ mollis ē ⁊ vnctuosa grauis ē stomacho ⁊ fortificat corpꝰ ⁊c. Et cā p̄dictoꝝ est: qꝛ in carne anatū dn̄at hūiditas: vt di. Isaac in vlibus. d. c. xvj. Et in particularibꝰ etiā cū ait. Humidior ē ceteris anser: anas: strutio. et p̄cipue si in casula nutriti fuerint: idcirco sunt grossi duriqꝫ ad digerēdū ⁊ maxie si coꝝ pascua sint in lacubꝰ ⁊ sitibꝰ locis. qd̄ testat̄ sui odorꝭ grauitas ac horribilitas saporꝭ. Et ꝓpterea anas: anser: strutio ⁊ similia stomacho sūt nociua: grauāt eī ⁊ putrefaciūt eū ꝓpter sue hūiditatis supfluitatē suiqꝫ labilitatē: sꝫ coꝝ ale dissimiles sūt eis: faciles nāqꝫ sūt ad digerēdū ⁊ lōginq a corruptiōe ꝓ sui laboris motusqꝫ nimietate: ꝓpter hoc ergo nihil ex eis est cōedēdū p̄ter alas ⁊ collū: reliquaꝝ vo partiū caro ipsius anatis est grossi nutrimēti: lꝫ multi et mali chimi vt dixit Auic. in. iij. j. doc. ij. c. vij. Et hoc etiā voluit Almāsor in li. iij. c. ix. dicēs. Anatꝭ caro plures efficit supfluitates: ⁊ plꝰ facit fastidire: e maioris est caliditatis q̄ȝ colūbi nō tn̄ plꝰ nutrit q̄ȝ caro gallinacea. Et idē i li. xxiij. ꝯtinētis. c. ccccccciij. sic ēt inquit. Caro anatꝭ ⁊ strutiōis supabūdātꝭ supfluitatis est: ⁊ difficilis digestiōis: ale tn̄ ipsaꝝ nō minꝰ sunt bone q̄ȝ ale aliarū auiū paruaꝝ. Et infra dixit autoritate Tabri. Caro anatis ē melior alia carne auiū: ⁊ postea subdit. Caro anatis ꝓxima ē carni ouie i hūiditate: tn̄ calidioꝛ est: ⁊ auget carnē ⁊ impiguat. Et q̄ princeps videt̄ accepisse cū ait in ij. cano. c. xlvj. Caro q̄dē anatis ē plurimi nutrimēti: nō tn̄ existit in bonitate nutrimēti gallinaꝝ ⁊ similiū: ⁊ vētres eaꝝ sūt suaues: et epata ipaꝝ sunt bōa suauia in cibo ⁊ boni hūoris. ⁊ p̄ter hoc proprietatē hn̄t priuādi fluxū ex debilitate epatꝭ accidētē: vt indt ra sis in li. iiij. suoꝝ aphorismoꝝ. Et qꝛ dixit Auic. in loco allegato: q̄ caro anatis est vehemētis hūiditatis ⁊ ꝓpinqua in hoc carni ouine: nō in veru dꝫ assari ⁊ cū sale cōdixit suavehemēs hūiditas exsiccet̄: vt supra etiā de mō coquendi pingues carnes dicebamꝰ. ¶ De carne ꝙt anseꝝ nihil reperi i spāli ab antiquis determinatū nisi illud Auic. in. ij. canōis. c. vbi. s̄. dicentis. Caro magnaꝝ auiū ⁊ anseꝝ ⁊ miluoꝝ est grossa: ⁊ ꝓpterea est tarde ⁊ difficilis digestiōis ⁊ ꝓpter hūiditatē eaꝝ superfluā sunt febris generatiue: vt aliq̄ dicunt ex modernis: ꝓ q̄bꝰ facit habliabas in. v. theoric. c. xxiij. dicēs. Anatis ⁊ anseris carnes plurime sunt hūiditatis ⁊ caloris. Et eaꝝ nutrimētū malum: ~~et est multarū~~ superfluitatum cito febres generans. Et que earum iuuenes sunt carnem habent laudabiliorem q̄ȝ parue. Et ideo iuuenes ex eis eligantur: ⁊ assentur: et de ipsis solummodo alas manducemus di. Gal. in li. de euchimia ⁊ cachochimia. c. iiij. Optime sunt gallinaꝝ et anserū ale: sed alie partes anseris dure sunt et indigestibiles ⁊ superfluice: et ꝓpterea dixit idez in li. de subtiliāte dieta. c. viij. Ab occidis: et anseribꝰ et magis strutionibus et ab omnibus similibꝰ abstinere oportet eum cui cure est

subtiliãte dietavti: vniuersa enim
hec.s.pter alas supfluicã hñt car
nẽ ꝛc. Quare exortamur ꝗ̃ descẽtes
ꝛ debilẽ hñtes digestiuam: vt eis
nõ vtant. Reliquos aũt nõ ꝓhibe
mus ab eoꝝ cõestiõe: si tm̃modo
alas vt diximꝰ mãducauerit: ꝛ nõ
oim: sꝫ iuuenũ ꝛ mediocriter pin-
guiũ. Ab esu aũt veterũ ꝛ salitaꝝ
oẽs abstinere cõsulimꝰ: relinquen
do eas ꝑfidis iudeis qui cõtinue
fere vescunt eis: ꝛ inde fit ꝓ ma-
gna ex parte ꝙ melãcholici sint:
mali coloris: nigri et plumbei et
peruersorum morum que proue-
niunt ex prauis humoribus gene
ratis a talibꝰ cibis grossis ꝛ illau
dabilibus quales sunt anseres
saliti ꝛ huiusmodi: quare ꝛc.

¶ Ca.xcij. ostẽdit naturã ꝛ vtilita
tes carnis pulloꝝ colũbarũ: ꝛ no
cumẽta carnis eoꝝ iuuenum.

QUia colũbaꝝ quedã sil
uestres: ꝛ quedã dõesti
ce existũt. Et dõesticaꝝ
quedã nutriunt in do-
mo: et he a vulgaribꝰ
subterrance dicunt: eo ꝙ nidos
suos in terra faciãt: ꝛ aliq̃ in turri
bus siue i colũbarijs nidificãt: de
quibꝰ tm̃mõ sermonẽ facere decre
uimꝰ: ꝛ nihil aliud de siluestribus
dicentes: nisi qđ de eis ait Gal. in
li. de subtilitate dieta cũ inquit in
c.viij. illius. Colũba eñ siluestris
cũ eo ꝙ duriorẽ hꝫ colũbis.s. do-
mesticis et turturibꝰ et perdicibꝰ
carnẽ: digestibilis est ꝛ supfluica.
Et ꝓpterea carnes eaꝝ nõ cõede
mus: potius accipitribꝰ: vt fieri so
let: porrigemꝰ. Et đ domesticis iã
dictis solũmodo dicemus: ꝙ licet
carnes pulloꝝ columbe subtilio-
res sint ꝙ̃ anatum: ꝛ ad digeren-
dum faciliores ex paruitate hũi-
ditatis sue et teneritate carnis
respectu.s. carnis anatũ: vt scri-
psit Isaac.c.xvj.v.di. Tñ in se et
nõ anatibꝰ cõparati pulli colũbi-
ni: et ꝑcipue si i casula nutriti fue
rint: sunt supflue hũiditatis: ꝛ id
circo grossi sunt et duri ad digerẽ
dum. vt idem ait in particularibꝰ
c. de volatilibus. Et post aliqua
subdit. Pulli colũbini calidi sunt
et in cõplexiõe humidi: quãobrẽ
grossum dant nutrimentũ: qđ te-
statur grauitas advolãdum: sed
volare inchoantes amittunt illã
grauitatẽ: fitꝗ eoꝝ caro leuior: ꝛ
ad digerendum acceptabilior: est
etiã cõueniens phlematicã habẽ
tibus cõplexionem: incõueniens
vero cholericis natura et hũidis
et calidis. Hoc etiã voluit Auicẽ.
in.ij.canõis.c.cxxxiiij. dicens. In
pullis columbarũ qui volare nõ
possunt: est caliditas et humidi-
tas superflua: sꝫ ille q̃ volãt sunt
leuiores. Et infra inquit. In pul-
lis est grossitudo ꝓpter humidi-
tatem superfluã: et ideo volãtes
sunt leuiores digestiõis: ꝛ melio-
ris humoris ꝙ̃ pulli. Que vident
fuisse verba Rasis in.xxj. cõtinen
tis.c.ccxxvij. autoritate Mesuedi
centis. Pulli colũbini habent hu
miditatem et caliditatem super-
fluam: ꝛ hac de causa sunt grosse
substantie: et incipientes volare
sunt leuis ꝛ laudabils nutrimẽ-
ti. Et calefacti debẽt ipsos cõcde
re cũ agreste aqua coriãdro ꝛ me
dulla citrulli. Et in li.xxiij. eiusdẽ
c.ccccccij. sic de eis inquit. Dant
pulli colũbaꝝ in cibo illius cuius
corpꝰ euacuatũ fuerat de sangui-
ne: aut infrigiditatũ ex lõgo mor-
bo. Et iterum dixit ꝙ caro corum
est bõa renibus: auget sperma et
sanguinem. Quos imitatus Auer
rois in.v.colliget sic ait. Pulli co-
lumbarum habent humiditatem
superfluã: et significat super hoc

grauitas suoꝝ motuũ: sicut signi ficat calor eoꝝ actualiꝫ ꝛ velocitas digestiõis in stomachis eoꝝ super ipsoꝝ calorẽ. Qđ cũ ita sit q̃d mi-rum si pulli colũbini vehementis sint caliditatis: ꝛ sanguinẽ gene-rent inflãmatũ: et cito febrire fa-ciãt. vt inquit Almãsor in. iij. c. x. Et Isaac in li. dictarum vkium. c. xvj. cũ ait. Pulli columbarum ex multo suo calore sanguinẽ incen dunt maxime siluatici: q꞉ calidio-res sunt et minus humidi: vñ fa-cile in intẽsionẽ cõuertuntur ꝛ in genera cholerica: iđqꝫ antiqui cũ frigidis p̃cipiũt dari: sicut cũ ace tovue acerbe: pomi citrini: portu-laca: lactuca: coriãdro: scariola ꝛ silibus. Sic ergo ipsos p̄parabi-mus: ꝛ presertim cũ dederimꝰ eos calidas habẽtibꝰ cõplexiones: si-cut etiã cũ p̄dictis iussit Auicẽ. in ij. canõis. c. superius allegato di. Et opꝫ q̃dẽ vt calefacti comedãt eos cũ agresta et coriãdro et me-dulla citrulli: qđ accepit a Rasi vbi. s̄. Et q꞉ pulli iã dicti ꝛ p̃cipue illi q̃ in casula nutriti ꝛ in domo dõestici tenenꝛ grossi ꝛ iexercitati ꝛ pleni sup̃fluitatibꝰ exiſtũt: in q̃ꝝ carne dominaꝛ humiditas. teste Isaac vbi supra. iđ reliq̃s sunt pe-iores. Et fuit gal. s̃nia in li. de sub tiliãte dieta. c. viij. dicẽtis. et colũ be q̃ in turribꝰ meliores sunt eis que p̄ꝫ domos. Et subdit: ꝛ vl'iter oĩa q̃ exercitanꝛ nõ exercitatis: et q̃ue sicciorib' cibis vtunꝛ eis que humidioribꝰ: ꝛ q̃ purũ ꝛ subtilem aerẽ respirãt meliora sunt ꝫ riјs. De his ig'r q̃ in domo nascuntur maxime verificatũ est qđ dixit Ra sis vbi supra autoritate Mesue in lib. stomachi dicentis. pulli colũ-bini sunt graues stomacho: ꝛ tar de digestionis: quod etiam infra subiunxit dicens autoritate Bim-masui. Caro columbarum est ca-lidior alia carne auium cum diffi cultate digestiõis ipsius: ꝛ super-abundãtia generationis sangui-nis ꝛ humiditatis: ꝛ ppterea ipsa inducit ad squinãtiam cito: et ob cãm cõestiõis ipsius mortuus fuit quidã Cassisa noie qui in vno die comederat de ipsa assa ter: vt ait Gal. inq̃t ipse. De eis quoqꝫ scri-psit haliabas in. v. theori. c. xxiij. dicens. Columbarum pulli carnẽ habent malam multeqꝫ humidi-tatis: quiqꝫ ex eis generaꝛ san-guis plurimum calidus est et hu midus cite putrefactionis: mor-bos generans sanguineos. Qui autem iam volare incipiunt: mi-norum sunt superfluitatum: pro-suntqꝫ tm̃ his quoruꝫ cõplexiões calefaciẽde sunt. Idẽ quoqꝫ sen-sit princeps in. iij. c. xxxiij. dicens. Corpora pullorum colũbinorum sunt tarde digestiõis ꝛ lõge more in stomacho: qđ nõ nisi ex supflua sue carnis hũiditate ꝯtingit: ꝛ p-pterea reprobãtur magis dome-stici grossi ꝛ subterranei q̃ alij. Et ideo aut oĩno dimittẽdi sunt aut sue superflue humiditati est ob-uiandũ assando ipsos ꝛ desiccan-do: ꝛ preparando eos cum frigi-dis ꝛ siccis: vt supra diximꝰ. Pulli vero siluestrium aut turricenoruꝫ nõ multum pinguium possunt se-curius elixari. hoc itaqꝫ tanq̃ vti le ꝛ necessarium ad sanitatem ob seruetur primo: deinde memoran dum ꝛ obseruandum est secundo vt capita ipsoꝝ abscindanꝛ cum eos interficimus: quoniaꝫ habẽt proprietatem egritudinẽ capitis chronicã generandi. teste Rasi in quarto suoꝝ aphorismoꝝ: ideo sciendũ est qđ ip̄e iussit ibidem di cens. Quare capita eorum cũ in-terficiunꝛ auferri debent: vt co-

rum malicia reprimatur: qd etiã voluit Auẽzoar i li. sui Theisir. tra. ix. c. x. cũ inq̃t. Et ciba eos colũbis siluestrib⁹. i. turricenis: quorum capita et colla sint abscissa. Et in li. ij. eiusdẽ trac. vij. c. xvij. dixit. Cognoscas q in capitib⁹ colũbarum inest pprietas pessima in faciẽdo dolorẽ capitis. Et ppter hoc eyciẽda sunt capita et colla ipsorum inq̃t ipse. His ergo modis electi et pparati pulli columbarum: vt Rasis ait vbi supra: erit cibus mirabilis ad caliditatẽ declinãs et phi dixerũt q in eis est virtus mirabilis: et preceperũt q hi qui parum habent sanguinis: et quibus deficiũt virtutes et calor innatus: debent eos comedere. et ex pprietate sua dolori renum cõferunt: et sanguinẽ tolunt corruptum: et he due res sunt mirabiles. hec ipse. Iuuenes aũt columbas nullo pacto comedam⁹ sue supflue caliditatis rõne cũ dicat Isaac in. c. xvj. dietarum vl'ium. Caro passerum et iuuenũ colũbarum calida est et sicca corrũpens stomachum: et a temperamento longa est. Et in particularibus dietis. Colũbi in iuuentute manẽtes vel trahentes eam dure sunt digestionis: et illaudabile faciunt nutrimentũ: et plurimi nocumenti generatiuũ. Iuuenes itaq sicut tenellos et impennatos nõdum volare potentes fugiemus dimittemusq.

¶ Cap. xciij. ostẽdit naturã carnis pauonũ: et nutrimentũ eius illaudabile fore.

Pauonuz carnes calide sunt et hũide circa scdz vt dicũt moderni: et melãcholici sanguinis generatiue. et difficilis digestiõis neq sũt accipiẽde nisi domui nutriti sint dixit Isaac in lib. vl'iuz dietarum. c. xvj. Qui lz sint nutribiliores anatibus: vt idẽ ait eo in loco: reliq̃s tñ auib⁹ duriores et grauiores sunt sicut et grues: vñ nõ opz mãducare eos in estate nisi mortuos vno die: in hieme vero postq̃ occisi fuerint duob⁹ vel tribus diebus mãserint: sicq mãducentur vt caro eorum fiat tenera. inquit idẽ in particularib⁹. Et hec res ẽ necessaria: qm̃ caro pauõis est durior et difficile digestibilis. vt ait. gal. in. iij. d alimẽtis. c. xviij. et in li. de dissolutiõe cõtinua. Et qd peius est nutrimẽtũ eorum est malũ cũ dicat Rasis in li. xxij. cõtinẽtis c. cccclxxxvij. autoritate Bimmasui. Pauo est male cõplexionis et tarde digestiõis. et Haliabas in. v. Theorice. c. xxiij. Postq̃ de q̃busdã aialib⁹ aquaticis quorum caro ẽ illaudabilis: locut⁹ fuerat: subiunxit. Gruis caro oib⁹ his durior est et digestiõi difficilior: eodẽ mõ et pauonũ caro. Opz aũt oẽs has dimittere carnes duob⁹ aut tribus dieb⁹ postq̃ interfecte sunt: pedibusq auiũ lapides alliges et suspendas vt earum tenerescat caro: sic et in oib⁹ opz q̃rum ẽ dura caro facere auib⁹ et quadrupedib⁹ vt earũ duriciei pellatur nocumẽtũ. Ex quib⁹ satis appet q caro pauonũ reprobatur sil'r cũ his quas dixim⁹. Quapropter in. ij. canõis. c. cxlvj. recte quidem dixit oẽs volucres magne habentes colla longa: vt pauo et miluus: et palumbus dure sunt: et ex eis plurima gñatio est melãcholica: a quo sumpsit Platina cũ inq̃t. Sũt q̃ velint pauonis carnem crassi et modici alimẽti ac difficilis cõcoctiõis esse: melancholiãq augere. Michael etiaz. s. noster accipiẽs ab Haliabate vbi supra sic inq̃t. Remouetur de carnis pauonis nocumẽtũ plurimũ:

si suspendat p collū: ⁊ ad pedes eorꝫ ligent lapides: ⁊ sic teneāt p vnā diē ⁊ noctē: aut p duas: ⁊ q̄dā tenēt eos suspēsos sine pōdere. x. dies. Cōcludit ⁊ ipse postremo. Est tñ caro ei⁹ cib⁹ mal⁹ eis qui vtunt exercitio si p̄paret: ⁊ cū bonis spēbus condiat ⁊ post eius comestionē vinū bonū odoriferū bibat. hec ipe. Nos aūt volum⁹ hec pauca ex modernis accepta subiūgere poti⁹ q̄ ab antiquis pl'a q̄ dicta sint nō inueniētes sic trūcato sermone p̄terire. vt vnusquisq̄ intelligeret q̄ et si p re q̄dammō preciosa caro pauonis habeat: ⁊ nō raro in mensas nobiliū pueniat: illaudabilis tñ ad sanitatez cōseruādā ab oīb⁹ vnamiter pnūcietur vilipendatq̄. quare ⁊c.

¶ Cap. xciij. ostendit naturam carnis perdicuz et vtilitates: ⁊ iuuamenta ipsius ad corporis confortationem.

Diximus supra de volatilib⁹ domesticis: nunc aūt de siluaticis ꝯñr ē dicendū sicut de q̄drupedib⁹ fecimus supra. Et quia perdices q̄ cubugi dicuntur in arabico: nō solum a modernis: sꝫ etiā a priscis autorib⁹ plurimū ꝯmendātur: ab eis igit incipiēdū eē indicauim⁹ ergo q̄ pdix iure merito fuit approbata: eum nutrimentum mediocre licet aliqualiter subtile p̄beat. teste Isa. in lib. dietarum particula. sic scribente. In volatilib⁹ starna ē subtilior pulliq̄ perdicis ⁊ pulli gallinacei: post hec vero perdix fasianus ⁊ gallina: ex q̄ ordine perdicē gallina subtiliorē esse demōstrat ⁊ in. c. xvj. vniuersal'r. dixit. Starne ⁊ perdicis pulli sunt subtiles in tertio gradu subtilitatis. Turturis vero et anatis et coturnicis in scdo. Pauonū vero et gruū in p^rio. Ex quo etiam possumus cōprehēdere q̄ iuuenes perdices sint in secūdo gradu subtilitatis: si eaꝝ pulli sint in tertio. ⁊ pptera dicebat Auic. in. ij. cano. c. clxxxvj. q̄ caro cubugi ē de subtilioribus carnib⁹. ⁊ infra. Caro ei⁹ est leuis ⁊ stringit: augmētū facit in coitu ⁊ ipinguat. Et i. xiiij. iij. c. xxj. iq̄t. Carnes subtiles ⁊ lenis digestiōis sunt caro hedi pdicū ⁊ turturū nō sup̄flue pinguiū: cū tales igit sunt pdices nō imerito Auer. in. v. colliget eas commendauit cuꝫ di. Ex laudabiliori bus carnis volatiliū sunt carnes pdicuz: sꝫ declinant parūper ad frigiditatē ⁊ siccitatē: ⁊ sunt sicut galline deserti et hñt. pprietatez stringēdi vētrē asse et elixe. Que q̄dē fuit snīa Ra. in. iij Alman. c. x. dicentis. Perdicis caro ventrē stringit et multum nutrit: et in li. iiij. suorum apho. ait. Perdicis cibus bonus ad frigiditatē et siccitatē declinās ius carū boni odoris ⁊ bōi saporis natural'r tēpatū existit ad comedēdū sūt apte. Et post pauca subiēxit. Et eaꝝ ꝟt⁹ ē mirabilior: q̄ dixerūt philosophi et ē q: hūiditatē exsiccāt stomachi ⁊ putredinē extrahūt: ⁊ d̄ hoc nō ē dubitatio: maxie tñ si cū si e co pomoꝝ dulciū excoquant. Et sic cocte eua dūt malitiā: ⁊ eaꝝ ꝟtus scd̄a est retētiuā ꝯfortare ꝟtutē. Et i li. xxiiij. ꝯtinētis. c. cccccccciij. sic q̄ꝫ de ipsis ait. Caro perdicis masculi est tenuior carne aliarum auium et velocioris digestionis. Et infra. Caro pullorum pdicis ē leuis ad modū carnis coturnicis: et valet ad fluxū ventris si comedit cū aceto. Et circa finem capi. sic inquit. Caro perdicis masculi calida est ⁊ hūida: inflat: au-

get actū venereū: īpinguat corp⁹ ⁊ calefacit: et auget sāguinē valde ⁊ ꝯueniēs est si ea vtit̄ ꝯualescēs: cui⁹ corp⁹ fuerat infrigidatū et sanguis diminut⁹ ⁊c. Et sic apparet ī dictis ei⁹ manifesta ꝯtradictio in graduatiōe cōplexionis ꝑdicis si ad idē ꝯparauerit: respectu tñ diuersoꝝ nō ē incōueniens ꝙ calida sit ⁊ humida ⁊ frigida ⁊ sicca ꝑdicis caro: si em̄ cōpararet̄ mascul⁹ ad feminā ꝑdicem sic calid⁹ ē ⁊ humidus: si ꝟo ad corp⁹ hoīs temperatum frigide erit et sicce ꝯplexionis vt reliqui sapientes dixere. Jsa. em̄ in. c. xvj. dietarum vniuersalium inquit. Cā constrictionis ventris a perdicibus est siccitas que dñat̄ in carne ipa rum. Et ꝙ ita sit apparet per verba eius eo in loco sic dicētis. Que volatilium ꝯplexionis sicce sunt: nō sunt accipienda nisi domi nutrita fuerit ⁊ crassata: sicut sūt turtures ⁊ ꝑdices. ⁊ hmōi: qꝛ tñ multi sunt nutrimēti vt dictū est. s. et ab Auic. in. ij. cano. c. xlvj. sic scribente. Caro melior volucrum est aldurági ⁊ gallinarū ⁊ subtilior eaꝝ ⁊ nō sūt cū nutrimēto carniū alcubugi id est ꝑdicis: vbi apparet ꝙ prin. plus dicat esse nutrimentū ex carne perdicis q̄ȝ gallinarū. Qꝛ inq̄ȝ sunt multi nutrimēti: ⁊ nō raro ad man⁹ potentū deferunt̄ mortue et nō viue que possint incrassari: vt iussit Jsa. bonū mihi vr̄ esse obseruādū vt elixate poti⁹ q̄ȝ assate vt cōiter fit comedende sint vt ex humiditate aque sua siccitas aliquātulū temperaret̄: nisi corpora comedentiū humida forent et lubrica sup̄flue tūc em̄ conueniētiores sunt assate. Et qꝛ ꝑdicū vita ad. xvj. annos non vr̄ prolongari: vt platina refert: aduertendū ne ex veteribus sint ꝙ nobilibus añponende non sunt: sꝫ ex iunioribus. Que quāto fuerint iuniores: tanto carnꝫ siccitas minor ⁊ ipse ꝯñr laudabiliores. Et ꝓpterea iussit Micha. nr̄ vt eligantur iuuenes pingues dicte pernicones ille em̄ meliores ⁊ saniores esse videntur eo ꝙ ceteris sint temperatiores.

¶ Capi. xcv. oñdit naturā carnium starnorū fasianoꝝ ⁊ similium cum earum iuuamentis.

Cum starne: fasiani: ⁊ ꝑdices sint in natura ꝓpinq̄: vt dixit Baldahac: de eis mihi videt̄ in vno cap̄. scribēduꝫ esse. Et qꝛ de ꝑdicibus vnum superius de per se fecimus capitulū: de reliq̄s in pn̄ti dicendum erit. Sunt ergo q̄dam aīalia que galline siluestres dicuntur: ⁊ ipsas rustici et vulgares q̄dā gallinaceas appellāt: et he multū appropiquāt nature ꝑdicis ⁊ ꝯplexiōi ei⁹: vt Michael nr̄ inquit. aquo tm̄modo de ipsis reperio fuisse factam mentionē. Et iō de eis sufficiat qđ ī ꝑcedēti cap̄. dictum est. ¶ Et ꝓpterea qđdā ꝑdicū gen⁹ qđ vulgares coturnices appellāt: rostrū hñs rubeū ⁊ pedes silr̄. Que tñ aīalia non essent sic dicenda: qm̄ coturnices ꝓprie dicunt̄ ortigie quaquile siue q̄lee: vt pādactaꝝ plus acuit autori: ⁊ silr̄. Simoni ianuensi. Quib⁹ maxime credendū ē cum excellētis doctrine viri fuerint. Sꝫ quorsum hec dicet quispiā cui respondebim⁹ dicētes. ꝙ ea q̄ p̄misim⁹: ad hoc ꝓpositū adduxim⁹ vt ostēderemus hec aīalia non esse illa q̄s antiq̄ starnas nūcupabant: et mirū in moduꝫ ꝯmēdebant: q̄rꝫ cōplexio ponitur temperata. lꝫ

Ruffus cã calidã pnũciauerit: et est gñatiua boni sanginis ⁊ pauce supfluitatis: ⁊ est ꝯualescentibus ⁊ debilib⁹ ⁊ sanis multũ ꝯueniẽs: vt Michael nr̃ retulit. Et ꝙ ipsa apud eũ nõ sit ortigia patet qm̃ aliud spãle de quale fecerat capitl'm: in quo ipsam q̃leam prīmũ vt ita dixerim: blasphemauerat. Et ꝙ hec sit rei ṽitas. s. ꝙ starna nõ sit qualea: apparet etiã p Cõsiliatorẽ sic dicẽtẽ. Sz q2 post starnã subdit Alman. coturnicez: dubitãdum est: q2 vl' eã intelligit auem pdicẽ maiorẽ eiusdem fere coloris cũ rubeis pedib⁹ ⁊ rostro saporis delectabilioris dicta coturnix in italica lingua: ⁊ ita eius audiẽd⁹ est sermo: vl' p hãc intelligit ortigo siue q̃scula: ⁊ tũc cuz nõ accepto: cũ hec sit carniũ volatiliũ deterior fere: hec ipse. Ex q̃bus ẽt dictis pz ꝙ hec auis dicta coturnix a vulgaribus: est magis laudata q̃ pdix: nõ sic starna: sed spẽs pdicis maior. Uidet' aũt ṽisit'e ꝙ starna sit minor pdice dicẽte eodẽ padubanẽsi nr̃o: p starnã põt ĩtelligi aut auis magna velut anser grisea cineritia: cuius caro laudabilis ẽ maxie cũ iuuenis fuerit: vel maneries perdicis parue iuxta tuscos quã moyses vr̃ audire iudeis inquiẽs. Sil'r starne nõ videntur p dño nostro conuenire q2 ventrẽ cõstringũt. Et hec vere vr̃ starna ⁊ non superior velut anser. Ex his que etiã dixit Jsa. in. c. xvj. dicta ꝑ vniuersaliuz cũ ait. Carnes q̃ in calore sunt defecte: et tñ tẽperamẽto attinentes. sunt sicut starni pulli et sil'uz: ad digerendũ sunt velociores ⁊ facile venas penetrãtes: ⁊ cito ĩ sanguinẽ mutabiles ⁊ laudabilẽ sanguinẽ gñantes: oĩ etati et ꝯplexioni congruẽtes: sed tñ ex sue dissolutionis velocitate nõ multaz ṽtutem membris prestãt: vñ ad regendã sanitatem sunt cõuenientes magis q̃ ad cõfortãdũ. Et infra di. ꝙ starni et pdicis pulli sunt subtiles in tertio gradu subtilitatis. Et hoc est qd̃ dicebat Alman. in c. x. li. iij. cum inquit. Starne caro oĩ carne auiũ leuior inuenit': atq3 his q̃ subtili volũt custodiri regimine conuenientior: et postea subiũxit. Et post istã caro coturnicis q̃ est vna species perdicis iam dicta. Scd̃a in bonitate existit que paruã generat supfluitatẽ: ⁊ non multũ calida iudicat' ⁊ est melioris sanguinis generatiua q̃ caro pullorũ ⁊ spermatis augmẽtatiua. Et ꝓsequitur. Perdicis caro istis grossior existẽs ventrẽ stringit et multum nutrit ⁊c. hec ipse.

¶ De fasianis vero quoq3 caro dicit' tẽperata sana ⁊ multũ nutriẽs ⁊ maxime conueniẽs ꝯualescentibus ⁊ extenuatis: cũ mediũ q̃ddã inter pdicẽ ⁊ caponem obtineãt: vt Platina di. non reperio ab antiquis q̃d dictũ aliđ ab eo qd̃ scripsit Concilia. cum ait. Siluestriũ volatiliũ laudabiliores sũt fasiani ad sanitatẽ ⁊ robur: ⁊ fortasis etiã domesticis cũ sint gallinis ꝓpinquissimi ⁊ eiusdẽ speciei fere: sintq3 illis siccioꝝ aeris ac alimẽti et exercitij amplioris: post q̃s sunt pdices: starne ⁊c. Qd̃ videt' accepisse a Ra. in. iiij. lib. suorum aphorismorum sic dicente. Fasianus cib⁹ conueniens laudabilis subtilis ⁊ pullis affinis q̃ ad e∫uz ethicos confortat: ⁊ eos q̃ ab egritudinibus ethici fiunt: et hz proprietatem vigorãdi virtutes que digerũt: ⁊ humores corruptos in stomacho ꝑparat. Et profecto id mihi de ipsis videtur esse concludendum qd̃ noster Michael con-

sulit de his auib⁹ dicēs. Et hi sūt cibi q̄b⁹ nō dn̄t uti sani ut superueniente egritudine aliquid ultra consuetudinem comedāt. q̄re ⁊c.

¶ Capitulum. xcvj. ostendit naturā carniū coturnicū siue qualearū et turturū: ⁊ declarat modum preparationis ipsarum.

Coturnix parua ē auis respectu perdicū et fasianorum: q̄ ortix ⁊ a q̄busdam quaquila dr̄: ut Simō sensit ianuēsis q̄lea vo a vulgarib⁹ appellatur. cuius cōplexio calida est in fine primi usq̄ ad secundum et multe humiditatis et ideo cito corrumpitur ut ptz. Et propterea tam temperatis q̄ distemperatis est cib⁹ incōueniens: et difficilis digestiōis: et p̄parat corpa ad febres et auget eas: ut in sua practica Micha. inquit. qd̄ etiā sensit Platina cū ait. q̄re cum reddit insipida ⁊ mali alimēti habet. Et ppterea Cōci. ait. Ortigo siue quiscula est carnium volatilium deterior fere. Et ideo dr̄ in. ij. cano. q̄ ex comestione carniumi coturnicis timetur tetanus et spasmus: non q̄ comedant elleborum tm̄: s₃ q̄ in substātia earum est hec vtus. Et ista innuit Gal. snia. in. v. c. expositionis sexti capituli epidimie: ut Ra. inquit. in. c. cccccxx. li. xx. dicens. Ego vidi quosdā pati tetanum in musculis ipsorum ex comestione coturnicum: eo q̄ coturnices comedunt elleborum. Et ideo non dn̄t comedi nisi ille que non inueniūt elleborum: ⁊ non debet fieri frequēs sumptio ipsa⁊: qm̄ plēs spasmi sunt tetanum ex frequēti sumptione ipsaru₃. hoc etiam voluit Isa. in. c. xvj. dietarum vniuersa. cū inq̄t. Coturnices ceter. sūt peiores: sicut nec in nutrimēto: neq̄ in digestiōe sunt laudabiles. et ppterea nō sunt accipiēde a sanis: neq̄ ab ifirmis supradicta rōne ⁊c.

¶ Turtures vo: ut Micha. ait calide sunt usq̄ ad scd̄₃ ⁊ sicce: l₃ habeāt humiditatē quādā superfluā et indigestā: eligant tn̄ iuuenes ⁊ pingues: q̄ sm Gal. bonum dāt nutrimentuū: s₃ antique grossum et difficilis digestiōis: et sanguinis melācholici sunt generatiue: q̄re cū pertrāsiuerunt annū nō assumant. Et p̄supposito q̄ iuuenes sint: ut. s. dixim⁹: adhuc illud Gal. preceptū est obseruādū qd̄ posuit in li. de attenuatiua dieta dicentis. Perdix et turtur neq̄ summe duras carnes hn̄t: neq̄ digestibiles: neq̄ cachochimias: s₃ duriores eo⁊ vna die custodiant mortue: si em̄ trāscēdūt faciliter ⁊ fiunt fragiles ⁊ ɔculpabiles omnino: qm̄ benignum corpi exhibēt nutrimētū et viscosum: ⁊ ī medio grossiciei et subtilitatis existunt: qd̄ puto sanis ɔuenire. A q̄ sumpsisse vr̄ Isa. in particu. dietis cū inquit. Preterea oībus auib⁹ turtures sicciores sunt: q̄re nō op₃ eos comedere nisi cum vni. as anni fuerint: et manducētur post occisionem transacto die. Talr em̄ comeste laudabilem gn̄ant sanguinē: mediocrē ve₃ inter grossu₃ ⁊ subtilē. Sic em̄ p̄parate carnes turturū nō supflue pinguiū subtiles sunt ⁊ leuis digestiōis: ut ēt scripsit Auic. in. xiiij. iij. c. xxj. Et sunt cibus conueniens bonos efficiens humores: licet caliditati attineāt: et cōferunt pl⁹ post pullos colūba⁊: et hn̄t virtutem mirabilē ⁊ augmentāt sanguinē in oibus in quib⁹ est paucus: et dicunt philosophi q̄ ppietate sua vigorāt virtutem retentiuam: et in hoc maxime p̄ualent: teste Rasi

in libro.iiij.suorum aphorismoꝝ cuius predicta fuerunt verba. Et preter hec turtures licet declinēt ad caliditatē plusq̄ galline deser ti: habēt tñ mirabilē ꝓprietatē in acuēdo ingeniū vt dixit Auerrois in.v.colliget. Qd̄ accepisse videt̄ a principe in.ij.canonis.c.xxj. de duragi q̄ ē turtur: vt voluit Johānes arculan⁹.c.de epilepsia. ꝛ Simon ianensis similiter. licet Bartholome⁹ de mōtag. in suis cōsilijs crediderit ꝙ esset fasian⁹: predictis tamē magis adhereo. Dixit ergo ibi princeps. Caro duragi.i.turturis in cerebro ꝛ ī intellectu augmētum efficit sicut ēt dixerat Auerrois vbi supra: et postea subiunxit. Caro eius auget sperma ꝛ coituz: ꝛ p hoc dat intelligere quod ipsa sit multū nutritiua ꝛ sanguis augmentatiua: vt rasi placuit loco preallegato. Memorandum est ꝑterea ꝙ cū in carne turturis domineť siccitas: vt dixit Isaac in.v.d.c.xvj. Bonum erit ꝛ vtile ad sanitatem vt in casula incrassent per aliquot dies anteq̄ manducentur vt sua siccitas temperetur iuxta preceptum eiusdez in loco allegato sic scribentis. Que volatilium complexiōis sicce sunt nō sunt accipiende nisi domi nutrite et incrassate sint sicut sunt turtures: perdices: hmōi. et tunc tutius potuerunt assari: si vero macre fuerint tutius eas comedem⁹ elixas: ne forte ipsas naturaliter ꝛ accidētaliter siccas assantes siccitatibus alteram que ab igne siccitatē adcamus.

¶ Ca.xcvij. ostendit naturam carniū strutionis gruis ꝛ aliaꝝ auium aquaticarū duras habentiū carnes declarando quō preparande sint.

Placuit mihi de his oībus ī vno ca. scribere: vt queadmodū ī natura sunt ꝓpinq̄: sic ꝛ sermo de carnib⁹ eaꝝ sit simul. Dicā ergo in ꝓmis de strutionū carne cū Isaac in.c.xvj. dietarū vlium sic scribēte. Caro strutionū ceteris est peior: ꝛ pl⁹ stomachū fatigat. Qd̄ etiam sensit Rasis in.iij.almāsoris.c.x.di. Strutiōis caro oibus grossior iudicať ꝛ ꝓpterea caro eius nō assumať. Gruis aūt caro frigida est ꝛ sicca dura ad digerendum ꝛ mali sanguinis generatiua: vt inq̄t Michael noster: cui cōsonat platina dicens. Ex his cibaria quouis mō cocta tarde coquunť attrabilē.i. melācholiā augēt ꝛ re cremēti in se q̄ alimēti plus habēt: vñ fit ꝙ caro gruis aut oīno pretermittēda est aut prius preparāda vt de carne pauonū supra dixim⁹. Que fuit sñia Rasis in li.xxiij.cōtinentis.c.ccccccciij. sic scribētis. Caro gruis est musculosa et villosa: iō nō dz cōedi nisi post dies plures sue mactatiōis. de carne autē ciconiarum ꝛ cignoꝝ similiū que vt plurimū ī paludib⁹ ꝛ lacub⁹ habitant dicēdum est cū Isaac in li.p.d. ꝙ nō sunt eque bone sicut aues terrestria loca incolētes. Qd̄ etiā voluit in vniuersalibus cum ait. Omnia volatilia paludes inhabitātia carne sunt neruosa grossa ꝛ ad digerenduz dura: sz tñ bene digesta multū nutritiua: ad dissoluendū de mēbris dura: et iō machinādū est ad mollificādū carnes eoꝝ neq̄ annum transeuntia sunt comedēda. Quod sensit Auicē.in secundo canōis.c.cxlvj. cum ait. Oēs volucres magne aquatice ꝛ hñtes colla lōga: coꝝ plurima gñatio est melancholica: et

infra dixit. Caro auiũ aquaticarũ est vehemẽtis humiditatis. s. accidẽtalis ꝛ plurime siccitatis substãtialis. Et ꝓpterea caro magnarũ auiũ facit euenire febres quartanas. Almãsor quoqꝫ in. c. x. libri tertij sic iqt. Caro sisonis ꝛ aliarũ auiũ siluestriũ quãto maiori participãt rubedine ꝛ nigredine tãto sanguini melancholico propinquior videt̃. Que aũt illaꝝ malũ hñt odorẽ est sanguinis generatiua deterioris. Ideoqꝫ nullo mõ comedi debet. Vt subdit. Uolatiliũ aũt caro in fluminibus vel lacubus morantiũ: multaꝝ est superfluitatũ effectiuaq̃ si malũ hꝫ odorẽ deterior iudicat̃: nõ sunt itaqꝫ hmõi carnes assumende q̃ꝫuis in tpe hiemis aues aq̃tice i magna copia reperiant̃ Uenetijs ꝛ in q̃buslibet alijs ciuitatib⁹ mari ꝓpinquis ꝛ lacubus: si quis tñ eas oĩno mãducare voluerit: machinet̃ pri⁹ ad mollificandũ carnes eaꝝ ꝛ nõ omniũ: sed iuuenũ tãtũmodo: q̃ annũ nõ trãscenderint: vt dixit Isaac vbi. s̃. Mollificant̃ aũt ꝛ tenere fiũt carnes haꝝ volatiliũ si mortue fuerit ꝑ duos dies vl̃ circa vt placuit Rasi vt diximus ꝛ Auẽzoar i suo Theisir. c. j. dicẽti. Caro q̃ ẽ ex aialib⁹ habentib⁹ duras carnes velut sũt turtures grues: anates siluestres ꝛ similia comedi dꝫ post necationẽ ipsorũ duodeciꝫ horis ĩ hieme. estate vero septẽ horis: mihi tñ magis placet ꝓ regiõe ista q̃ frigida ẽ: istud qd̃ voluit Isaac in. c. xviij. dictarũ vniuersaliũ cuꝫ inquit. Uolatilia postq̃ꝫ sunt occisa per diẽ ꝛ noctẽ dimittant̃ vt carnes emolliant̃. ꝛ subdit: ꝛ p̃sertim aquatica sic dimittãtur. ꝛ infra autoritate Gal̃. sic ẽt ait. Que aĩaliũ vel terre nascentiũ recẽtiora sunt q̃ꝫ opꝫ: aut nõ maturata quãtũ cõueniat aliquãdiu reseruata: sicca coꝝ tenerãtur ꝛ mollia ipsorũ indurant̃ ꝛ cruda maturant̃ sicqꝫ velociter digerunt̃. ꝛ infra subiũxit. palaꝫ fit nos nõ debere nutriri carne natural̃r dura et sicca: neqꝫ inhabitãtibus paludosa loca: nisi cũ ante duos dies sint occisa vt sue carnes mollescãt ꝛ facile digerant̃. Que fuit gal. s̃nia i. li. de subtiliã tedieta. c. viij. dicẽtis. Opꝫ aũt nõ recentẽ sꝫ suspendẽdo die vna ad min⁹ ita comedere nõ turturẽ solã sꝫ etiã perdicẽ ꝛ alia oĩa q̃ moderare siccam habẽt carnem. Si aũt volatilia aquatica q̃ dictis a Galeno sũt durioris carnis viua caperent̃ cuꝫ retib⁹ aut aliq̃ alio hmõi istrumẽto: nõ sũt subito occidẽda: vt venatores faciũt: sꝫ sic p̃parãda vt docet Isaac in. c. xix. libri p̃allegati sic dicẽs. Si durorũ aĩaliũ carnes sunt coquinãde anteq̃ꝫ occidant̃ multũ fatigent̃: vt ita carnes dure tenerent̃: indigeste vero ꝛ dure nature: sicut seniorib⁹ ꝛ egrotãtib⁹ si grosse carnes dent̃ ad comedẽdũ ꝯberent̃ ꝛ cũ pauco sale tymo q̃qꝫ ꝛ calamẽto in aq̃ apponant̃ ꝛ aliquandiu dimittantur: sicqꝫ tandem nimium lote coquentur ꝛc.

¶ Cap. xcviij. ostẽdit naturam carniũ turdoꝝ meruloꝝ passeruꝫ ꝛ ceterũ minutarũ auium.

CUm species paruarum auiũ sint ferme infinite q̃s liber posset de naturis oĩꝫ et ꝓprietatibus singularum doctrinã cõprehẽderet q̃s vel calam⁹ posset id scribere? null⁹ profecto. Et ob hanc causam prisci omnes et sapientissimi medici non ausi sunt hanc tantam prouinciam agredi

sz vnusquisq eorꝝ cōtētus fuit vel le de his oib⁹ in vniuersali tm̄mō facere sermonē: quos etiā in hac parte: sicut ⁊ in ceteris nos imita bimur: ⁊ de ipsis paruis volatili- bus in vno tantū. c. scribem⁹ colli gētes q̄cq̄d boni d̄ hac materia di ctū ab antiquis inuenerim⁹: sed an̄ nonnulla a modernis sumpta p̄ponam⁹ dicētes cū aliq̄ p̄ri⁹ sic scribēte. Ficedularū: carduelium̄e liq̄rūq auiū minutarū caro si pin gues sint ⁊ iuuenes: mō nō nidifi cēt boni alimēti ē. Et subdit. Ab sit tn̄ a patinis n̄ris passer: q̄ esui sumpt⁹ ob nimiā caliditatē male alit: difficulter cōcoquit̄: ⁊ libidi- nē excitat. Michael aūt noster de turdis ⁊ merulis loquēs autori- tate Jesu medici sic iq̄t. Turdo- rū ⁊ merulorꝝ carnes sūt calide ⁊ sicce i fine p̄mi vsq ad p̄mū secūdi. Et subiūxit. Eligant̄ pin- gues ⁊ capti cū laqueo vl̄ retibus vt dixit Baldahac: q̄busdā pla- cuit q̄ meliores sint q̄ cū aue ca- piunt̄ sunt difficilis digestiōis ⁊c. Et postea dixit q̄ meruli sunt tur dis meliores. Demū loquēs d̄ vo latilib⁹ minutis sic ait. Auiū par uarū aliarꝝ a passerib⁹ carnes de clināt ad caliditatē ⁊ siccitatē sz pl⁹ ad siccitatē. Et iō eligant̄ pin gues: qm̄ iuuenes sūt ⁊ earꝝ caro est laudabilis multū ⁊ laudabile gn̄ant nutrimētū: facile digerit̄ ⁊ cōualescētibus sana. Que quidē fuit gal. sn̄ia in octauo de ingenio sanitatꝫ. c. ii. dicētis. Ex volatilib⁹ optime q̄dē sunt p̄dices simul cū mōtanis oib⁹ passerib⁹. Deinceps aūt gallie fasiani ⁊c. Quē textū sic exponit Cōciliator. p̄ passeres aūt p̄missos audio aues minutas ⁊ nō passeres vere dictos q̄ calidissimi sūt ⁊ luxuriā incitātes. De passe rib⁹ aūt vere dictis q̄ calidi sint vsq ad tertiū ⁊ sicci fere i eodē di xim⁹ q̄ nō solū moderni verūetiā antiq̄ patres carnes ipsorꝝ vitu- perarūt. Dixit em̄ haliabas de ipsis i. v. theorice. c. xxiij. passerū ⁊ colūbarū agrestiū caro dura est ⁊ ad digerēdū grauis maliq̄ cibi ex q̄bus generat̄ sanguis calid⁹ et siccus. ⁊ post pauca subiunxit. Opz aūt passeres in domo sagi- natos oino cauere: gn̄at⁹ etem̄ ex eis sanguis pessim⁹ est. A q̄ sum- p̄sisse videt̄ Jsaac in libro parti- culariū dietarꝝ cū ait. Calidiores oib⁹ auib⁹ passeres sunt: ⁊ pl⁹ q̄ alie parue aues stiptici ⁊ pl⁹ etiā sanguinis incēsiui. ⁊ in libro vni- uersaliū dietarū. c. xvj. sic etiā de eis iquit. Caro passerū ⁊ iuuenū colūbarꝝ calida ē ⁊ sicca corrum- pēs stomachū ⁊ a tēperamēto lō ge ē. ⁊ iterū in eodē. c. dixit. Que volatiliū calida sūt ⁊ sicca nō se- pe sunt accipiēda: ⁊ maxie passe res: natura em̄ sunt calefaciētes ⁊ i fumositatē ⁊ cholerā rubeā cō uertibiles: ⁊ p̄cipue siluatici ⁊ ma cri: q̄r digestionē desiccāt ⁊ vētrē cōstipāt. qd̄ ēt voluit Auerrois in quito colliget dicēs. Passeres sunt oēs calide ⁊ sicce in fine calo ris. Et ifra sic quoq ait. Strunel li q̄ dicunt̄ azuri sūt calidi ⁊ sicci ⁊ graues ad digerēdū ⁊ grosse na ture: ⁊ iō P̄nceps in secūdo ca- nō. c. cxlvj. sic inq̄t. Et passe res oēs male sūt: ⁊ hoc q̄r caro earū calidissima ē luxuriāq cōmouet. ⁊c. et est Almā. in libro tertio. cap. x. hec nāq auis: vt P̄latina refert minime vite ē: ita falacissime. Ma res em̄ negant̄ anno diuti⁹ dura re: qd̄ p̄pter coitus multitudinē atq frequētiā euenit: lz ipse non dicat. Fuit em̄ hec sententia phi- losophi: vt refert Auerrois in cā- ticorum Auic. cō. cvj. sic di. Non

solū hoc dicim⁹ q̄ꝫ mult⁹ coit⁹ debilitat corpus q̄nimo ꝙ diminuat ⁊ abbreuiet valde vitā: facitꝗ eā valde breuiter ⁊ celeriter terminare. Aristot. eīm asseruit qꝺ aialia mltiplici coit⁹ sunt breuioris vite: ꝓbās hoc ⁊ cōfirmās ex passeribus q̄ nō viuūt nisi ꝑ annū solū. inducēs sup hoc ꝓbationē qm̄ nō appet nigredo sup guttur illoꝝ q̄ vident̄ i autūno q̄ quidē nigredo significat sup senes eoruꝫ ⁊c. Carnes ergo ipsorum fugiemus.

Capitu. xcix. ostendit naturam manifestaꝝ partiū aialiū: declarādo q̄ sint eligibiliores et magis facientes ad sanitateꝫ.

Intellect⁹ noster q̄ naturalr̄ scire desiderat vt ab Aristo. i ꝓhemio methaphysice colligi pōt nō solū ex cognitione bonaꝝ ⁊ malaꝝ carniū cōtentus remanet: sꝫ vltra cupit intelligere: quaꝝ etiā partiū aialiū laudabilior sit ad sanitatē. Et ꝓpterea dicendū est de hac materia ꝙ ꝑticulaꝝ aialis q̄dā sunt manifeste: ⁊ aliq̄ occulte. De primis igit̄: dicim⁹: q̄ duplices sunt. s. exteriores ⁊ interiores. Qꝺ si eas voluerim⁹ cōparare adinuicē ꝑ quāto faciāt ad sanitatē: tūc habebim⁹ dicere ꝙ exteriores magis approbent̄ scꝫ Jsaac sniaꝫ i. c. xv. dietarū vniuersaliū sic scribētis. Partes aialiū q̄ exteri⁹ sunt in medio corpe meliores sunt interiorib⁹: q: ex vicinitate pororū corpis q̄bus sudor ⁊ fum⁹ dissoluit̄: ide aleuiāt̄ ⁊ suportant̄: ⁊ ad digerēdū faciliores efficiunt̄: iteriores vero eꝯ̄rio. Et in li. ꝑticulariū sic inq̄t. Membroꝝ q̄dā sunt mediocria q̄ cuti ⁊ ossib⁹ vicinant̄: ⁊ sunt teneri oris carnis miniorisꝗ piguedinis: sunt ēt sapidiora ⁊ digestibiliora duob⁹ modis. Un⁹ ꝑꝑ multā substātie ei⁹ dissolutionē q̄ egredit̄ ꝑ poros cutis cū sudore. Ali⁹ ꝑꝑ collisionē: q̄ fit ex ossib⁹ ea cōfricātib⁹ mēbra aūt a cute ⁊ ossib⁹ remota grossiorē h̄nt carnē mltēꝗ piguedinis: idcirco sunt indigestibilia ⁊ isipida: ⁊ copiā malorū chimorū gn̄antia ꝓpter duas res. Una ꝙ vijs sunt vicina ꝑ q̄s humoꝝ feces expellunt̄. Alia ꝓpter lōginquitatē poroꝝ cutis ꝑ quos sue hūiditatꝫ supfluitas nequit egredi. Alia ꝑꝑ ossiū absentiam vñ tenera fieri: neꝗ collidi pn̄t: iōꝗ venter ⁊ intestina: ⁊ silia sunt grossiora et male nutribilia. Cū aūt mēbra apparētia subdiuidant̄ in anteriora ⁊ posteriora. Si q̄s peteret an anteriora sint posteriorib⁹ meliora. vl̄ vt dicem⁹ cū Jsaac in li. dietaꝝ vniuersaliū c. p̄allegato dicēte: partes anteriores animaliū posterioribus sunt meliores tribus ex causis. Una quia nutriunt̄ sanguine mūdificato in corde: ideo pect⁹ ⁊ ipsum circūstātia ceteris membris in cibo sunt meliora. Secunda quia pect⁹ ⁊ voce flatu semꝑ mouet̄: ⁊ iō caro sua leuigatur. Tertia q: in pectore cor moratur quod est fundamentū caloris naturalis. ⁊ i. c. xvj. eiusdē dixit. Partes vicine spatulis ⁊ costis ex suo motu saporosiores et digestibiliores existunt Que fuit etiā Rasis snīa in iij. Almansoris. c. xj. sic dicentis. Aialia anteriora leuiora sunt et calidiora: posteriora vero grauiora sunt et frigidiora ⁊c. Querenti autē an dextra sint membris sinistris saniora respondet Jsaac in quinto. c. xv. dicēs. Partes aialiū q̄ in ꝑte dextra vicine sunt fundamēto caloris naturalis scꝫ epati

⁊ felli. idē leuiores ⁊ ad digerēdū faciliores. De sinistra vō parte cō trarie qꝛ spleni sunt vicine. Et in particularib⁹ sic ait. Mēbra em̄ dextre partis meliora sunt his q̄ in sinistra sunt ꝑpter vicinitatem epatis: qđ est naturalis calorꝫ fun damentū: fortiorem em̄ actionem hꝫ circa loca vicina q̄꜔ circa remo ta. hoc ēt sensit Princeps in. ij. ca no. i. c. cxlvj. cū ait. Et dextra q̄dē leuior est ⁊ melior sinistra. Mem brorū quoq꜔ diuersitas reperitur fm̄ sitū non pauca. Quedā enim sunt p̄ncipalib⁹ ꝓpiqua: q̄dā vō remota. Mēbra nāq꜔ iter cerebrū ⁊ cor existentia calori vicina natu rali: sunt boni saporis: digestio niq꜔ facilia: ⁊ bonū nutrimentum generantia ꝑpter duas res. Una pro vicinitate caloris naturalis superfluitates sui nutrimēti puri ficātis. Scdāꝫ qꝛ bene bonoq꜔ sā guine cordis ⁊ epatis sunt nutri ta. Mēbra vero q̄ caude sunt vici na: ⁊ a calore naturali lōginqua: duriora sunt ⁊ indigestibiliora mi nusq꜔ saporosiora. Quod fit duo bus modis. Primo ꝑpter calorē naturalē ab eis remotū. Scdo qꝛ fuerūt nutrita sanguine male in epate cocto. Mēbra vero iter hec mediocria: sunt scdm̄ vtrūq꜔ ex tremitate͂s sibi vicinātes. de eis em̄ q̄litates accipiūt ⁊c. hec ipse.

¶ Cap. c. ostēdit naturā mēbro rū valde carnosorū declarādo q̄ meliora sint ex eis.

Embrorū q̄dā sunt ideo carnosa vt car nes ipsa tātūmodo esse videāt. Quorū pticulas qꝛ aut si ne ossib⁹ sint: aut cū modicis: vnusquisq꜔ emptor expo stulat nesciēs q̄ vt plurimū par tes aialiū a deo pulpose sūt ipso rū nates. Quarū carnes lꝫ sapori te sint ⁊ vnctuose: vt dixit Isaac ⁊ calide ⁊ humide teste Auicē. in ij. cano. c. cxlvj. sunt tn̄ illaudabi les: vt voluit ibi princeps cū ait. Caro yliorū ⁊ natiū deterior est carne pigui: ⁊ est mala i digestiōe ⁊ nutrimēta: qꝛ est calidior ⁊ gros sior pinguedine. Cui⁹ quidē cau sa potest esse: qꝛ sunt mēbra quie scētia ⁊ humiditatib⁹ plena: que vituperantur ab Isaac in lib. par ticulariū dictarū cōtraria appro bādo. cū ait. Mēbra que sunt mo bilia ⁊ modicū humiditatis hn̄t: sunt saporosiora facileq꜔ dige stibilia. Cōtraria aūt sunt cōtra rie se hn̄tia. ⁊ hoc hāc cām lacer tose partes aialiū approbant vt coxe crura ⁊ hmōi. Carnes em̄ co xaꝝ saporate laudabilis sunt nu trimēti ⁊ cito digestibiles: vt inq̄t Isaac i. c. xvj. d. v. Silr etiā lacer ti: qꝛ sint mēbra multū mobilia ⁊ parū humoris habētia: ⁊ iō sunt bn̄ digestibiles vt idē ait in par ticularib⁹. Qđ tn̄ pri⁹ in. xv. c. vni uersaliū dixerat his vbis. Mēbra iter durū ⁊ molle media sicut ca ro lacerti caro pinguedieꝫ nuda sunt tēperatissima in q̄tuor q̄lita tib⁹: ⁊ iō ceteris mēbris sunt tēpe ratiora: ⁊ ad digerēdū velociora: ⁊ ad penetrādū venas faciliora: ⁊ ad cōfortādū corp⁹ laudabilio ra. Et in. c. xvj. eiusdem sic quoq꜔ inq̄t. Carnes lacertorū ⁊ pingue dine nude sunt tēperate. ⁊ infra subdit. Carnes lacertoꝝ ⁊ maxie extremitates eoꝝ sunt ceterꝫ car nib⁹ laudabiliores ꝑpter nimiū motū. Si tn̄ musculi mlta ac plu rima eēnt repleti pinguedie: san guinē mlta habūdātē hūiditate multasq꜔ gn̄antē supfluitates effi ciūt: quēadmodū caro sine pigue die rubea. s. sāguis sicci est gn̄ati

na paucas faciẽs superfluitates: minoris, tñ est nutrimẽti: sicut caro q̃ est inter pinguẽ ⁊ macrã sanguinẽ generat tẽperatũ. vt dixit Almãsor in. iij. li. c. x. Talis itaq̃ caro eligat: q̃ mobiliũ sit mẽbrorũ in macie ⁊ pinguedine tẽperatoꝝ: anterioris ⁊ dextre partis a ꝓncipalibꝰ mẽbris nõ remota: vt supra diximꝰ. Et iõ ꝯcludẽdo presens caplm dicemꝰ ꝙ ꝓ conclõne huiꝰ materie illud Isaac p̃ceptũ in ꝑticularibꝰ dietis est obseruandũ dicẽtis. Mẽbra mediocritatẽ habẽtia eligẽda sunt ad sanitatẽ tuẽdã sicut caro pinguedie nuda q̃ sũt tẽperatiora ⁊ saporosiora: ⁊ digestiõi faciliora: ⁊ laudabilẽ sãguinẽ generãtia: maxie si fuerint de aĩalibꝰ tẽperatas cõplexiões habẽtibus sicut sunt heduli: vituli lactentes: ⁊ iuuenes porci: ⁊ pecudes itidẽ iuuenes. s. annuales agni ⁊ similiũ. hec ipse quare ⁊c.

¶ Capitulũ. cj. ostẽdit q̃ ꝑtes de exterioribꝰ volatiliũ sint eligende magis ⁊ saniores.

Postq̃ diximꝰ q̃ mẽbra ambulãtiũ seu quadrupedum sint meliora: mihi quoq̃ vr̃ esse dicendum de partibꝰ volatiliũ q̃ laudabiliores ⁊ saniores ad sanitatẽ existãt anteq̃ de singulis mẽbris sermonẽ faciamꝰ. Dicamꝰ ergo cũ haliab. in. v. Theorice. c. xxiij. sic scribente. Auiũ porro membroꝝ ale facilꝰ digerunt ⁊ minꝰ nutriũt: ⁊ laudabiliores inter oẽs alas auium sunt saginatoꝝ paruarũq̃ etate: eodẽq̃ mõ ⁊ colla. Cuiꝰ cãm innuit Isaac in. c. xvj. dietaꝝ vliũm di. Sole ale ⁊ ceruices in oĩm volatiliũ generibꝰ teneriores ⁊ laudabiliores sunt ꝓpter nimiũ caꝝ mõtũ. Et infra sic inq̃t. Mobilia semꝑ teneriora sunt ⁊ saporosiora: ⁊ ad digerẽdũ velociora: sicut ale volatilium saporosiores sunt gallinarũ p̃mo scõo anserum ⁊c. Qõ etiã voluit in ꝑticularibꝰ di. Ale vniuscuiusq̃ volatilis sunt aliĳs mẽbris laudabiliores ꝑ suimotꝰ ac laboris nimietate. Constat eñ motꝰ multitudine humorũ superfluitatẽ expelli: vñ ala fit saporosior et digestibilior. Rursus iuuenũ volatiliũ ale sunt meliores puerilibꝰ ꝓpter fortitudinẽ motus eorũ: pullorũ eñ ale lʒ bene nutriãt: paruũ tñ dãt nutrimentũ. Et ꝓsequit. Colla laudabilis sunt etiã nutrimenti ꝓpter nimiũ motũ quẽ habẽt sicut diximus de illis: sed colla anseris et galline sunt meliora collis oĩm aĩaliũ. Que nõ solũ fuit Isaac sʒ etiã Auicen. snia in. ij. canonis. c. cxlvj. dicentis. Ale grossarũ auiũ ⁊ magnarũ exercitãtiũ sunt boni chimi. Et etiã Gal. in lib. de alimẽtis. c. xx. sic scribẽtis. Ale volatiliũ sunt idonee ad digeri ⁊ ad nutriri: magis aũt ex ipsis ⁊ q̃ gallinarũ. Et in libro de euchimia et cachochimia. c. iij. sic etiã inq̃t ad digestionẽ: ale volatiliũ animaliũ sunt idonee ⁊ cõi quidẽ sermone ⁊ aliarũ q̃ exercitant partiũ non sup̃fluice eñ sunt oẽs he sicut earũ que in ocio superfluice existẽt. Et propterea in. c. iiij. preallegati libri sic ꝯcludit. Optime igit sunt gallinarũ ⁊ ansernm ale: sed alie partes anseri dure sunt ⁊ indigestibiles ⁊ superfluice preter alas ⁊c. De cristis aũt gallorũ ⁊ barbis nihil vsq̃ mõ reperi ab aliq̃ medicine autore preter q̃ a Galeno in tertio de alimentis sic dicẽte. Cristas gallorum ⁊ barbas nõ laudabit q̃s neq̃ vituperabit. Quid igitur de ipsis possum ego

minimꝰ medicorum dicere. Ideo de eis aliter nõ scribimꝰ. Sed de reliquis volatiliũ partibus credimus pariformiter esse dicẽdũ sicut ⁊ de partibus quadrupedum s. scriptum est. s. ꝙ anteriora posterioribꝰ sint meliora: ⁊ dextera sinistris: ⁊ ppinqua principalibꝰ remotis sint laudabiliora. Et sic de alijs suo modo vt patet intelligenti: quare ⁊c.

¶ Capi. cij. ostẽdit naturam cerebri cũ suis nocumẽtis: ⁊ quo modo preparari debeat anteꝗ̃ manducetur.

Quamuis per tradita in superioribus capitulis possemus multorũ scribendoꝝ infra scire naturã ⁊ intelligere: tñ vt clarior ⁊ habundãtior habeatur docrina pro sanitatis ꝯseruatione: de mẽbris oibus ambulãtiũ ⁊ volatilium dicemus sigillatim a supioribꝰ initiũ faciẽdo de vno quoqꝫ descriptionẽ afferemus: vt virtus ⁊ operatio illiꝰ membri et modus substãtie. ⁊ nonnulla alia melius intelligãtur. Declarãtes igit̃ p̃mo q̃d sit cerebrũ. Dicemꝰ cũ Conciliatore nostro in differẽtia. xxiiij. sic dicẽte. Cerebrum est seu medulla capitis in supmo corporis sita tribꝰ seu quatuor vẽtriculis intercisa duabus miringis: velata sensus ⁊ motus organice nitiatiua. vñ in. iij. theo. dicit̃. Cerebrũ est ceteris mẽbris honorabiliꝰ et excellẽtius: est nãqꝫ radix ⁊ quasi forma aie rõnalis: p quã est animus ⁊ discretio sensibusqꝫ origo. Et hoc est qꝺ sensit Gal. in pmo de regimine sanitatis cum ait. Cerebrũ est domꝰ q̃dã aie rõnalis: que ab osse ꝯtinetur dẽso. Cuiꝰ cerebri cõplexio est frigida ⁊ humida ⁊ nõ calida: vt pbat cõciliator in differẽtia preal̃. cõtra Isaac qui dixit ꝙ ipsuꝫ erat naturaliter calidũ: ⁊ frigidũ accidẽtaliter. Et ꝙ non sit ita: imo ꝙ cerebrũ natural'r frigidũ sit: sex ibi rõnibꝰ ⁊ plibus autoritatibus ipse padubanẽsis pbauit: q̃ ⁊ si nunꝗ̃ fuisset: id satis erat manifestum ex dictis philosophoꝝ ⁊ medicorũ oim. Nõne scripsit Arist. in libro de sensu ⁊ sensato: frigido existẽte cerebro de facili fiũt reumata ⁊c. ⁊ in. ij. de partibus aialiuꝫ. Cerebrũ est frigidissimum partiũ quod etiã voluit Auicẽ. in prima j. in. c. de cõplexione mẽbroꝝ cuꝫ inq̃t. Mẽbra p̃ncipalia sunt tria: quoꝝ vnũ est cerebrũ qꝺ est frigidũ ⁊c. Et in. j. iij. c. ij. Cerebri substãtia est frigida ⁊ humida ⁊ in cãticis idẽ voluit. Cum igitur hi viri sapiẽtissimi in hoc conueniant. de cerebro viuẽtis hois q̃ calidissimus est aialiuꝫ vt placuit philosopho. Quãto igit̃ magis cerebrũ occisoꝝ brutoꝝ ⁊ frigidũ: quo tãtũ ĩ via cibi nõnulli delectant̃ nesciẽtes ꝙ cũ hoc ꝙ frigidũ sit et naturaliter ⁊ accidẽtaliter: pluribus de causis est etiã humidissimũ ⁊ cum humiditate viscosum plurima faciẽs nocumẽta: quẽad modũ dixit haliabas in. v. theorice. c. xxij. di. Cerebrũ amplius humidũ est phlegma generat: digestioni resistit submersiuũ stõachi malũ. Et Isaac in particularibus dictis etiã sic scripsit. Cũ cerebrũ sit accidẽtaliter frigidũ proinde est humidũ ⁊ viscosum abominabile: appetitum corrumpit in stomacho: citoqꝫ in putredinẽ cõuertit̃: maxie si in fine cibi manducet̃ vñ Gal. Volẽtes inq̃t vomere cerebrũ in fine cibi cũ m̃lto oleo comedãt. Ideoqꝫ opꝫ añ cibum ⁊ post

ipsum canere ab humidas cōple
xiones habētib⁹ ac debilē appe-
titū in stomacho. Et alibi sic etiā
dixit. Cerebrū pinguedo ꝛ similia
sunt viscosa ꝛ lubricatiua stōachi
villos sua humiditate defectāt ꝛ
corrūpunt: sunt ēt in malos hūo-
res ꝯuertibilia. q̄ q̄3 fuit gal. snia
in. iij. de alimentꝭ. c. vij. di. Magis
phlegmaticū est ꝛ grossi chimi et
tardi meat⁹ et indigestibile: non
minus ꝛ malū cerebrū oē est sto-
macho. a q̄ pnceps accepit in. ij.
can. in. c. ciij. cū ait. Cerebrū frigi
dū est ꝛ hūidū gñans phlegma ꝛ
humores grossos: ꝛ subdit. ipsuz
eñi facit nauseā apud digestionē
suā ꝛ dolet appetitū. Et silr Almā
sor in li. iij. c. xj. di. Cerebrū cū sit
frigidū nauseā facit: ac stomacho
nocet ꝛc. Cuz igr hec faciat cere-
brū aialiū sua supflua hūiditate
ꝛ viscositate: aut nō erit cōedēdū
oīno: aut pparatum prius ꝛ ꝯdi-
tionatū. vt. j. Quaꝝ ꝯditionū hec
pma sit: q ipz nō sit aialis hūidi
ꝛ viscosi naturalr vel accidētalr:
vt porci pecudis agni ꝛ hmōi quo
rū cerebrū oīno est fugiendū. Sz
sit poti⁹ siccoꝝ cerebrū naturalr
aialiū: ꝛ volatiliū magis q̄ ambu
lātiū: qm̄ illō magis approbat ab
Isaac in lib. particulariū dietaꝝ
c. de volatilib⁹ cū ait. Cerebella
volatiliū cerebellis ambulātium
sunt meliora: qm̄ minous sunt hu
miditatis ꝛ viscositatis: et pp̄ter
hoc iudicamus ipsorū cerebella
parū esse humida ad illorū cōpa
rationē. ꝛ laudabiliora oībus ce-
rebellis volatilium sunt ea q̄ pul
lorū starnoꝝ pdicū gallorū ꝛ gal
linaꝝ. hoc ēt voluit Auic. in. ij. ca
nonis. c. palleg. cū dixit. Meliora
sunt cerebra volatiliū ꝛ pp̄ie mō
tanorū: et ex cerebris q̄drupedū
cerebrum arietis scz hedi: dein-
de vituli ꝛc. Et fuit Gal. snia in. iij.
de alimētis. c. xx. di. Cerebra par-
ua q̄dem hñt volatilia animalia:
meliora tñ multo his q̄ in peditā
tibus quāto ꝛ sicciora: his igitur
vtēdū est poti⁹ q̄ cerebris ambu
lantiū. Que ꝛ si voluerimus oino
comedere: sit ista scđa cōditio ob-
seruāda: vt ante cibū sumant: et
cū repmentib⁹ coꝝ malitiā sint re
cōdita: dicēti Isaac in. p. d. Añq̄
comedāt cerebrū cū aceto pipere
zinzibere ꝛ absinthio ꝛ mēta ꝛ si
milib⁹ illud ꝯdiāt. qđ sensit prin-
ceps vbi supra di. Et opz quidem
vt comedat cū seminib⁹. s. calefa-
ciētib⁹ ꝛ desiccātib⁹. Et q ita sint
verba ei⁹ interpretāda: apparet
p Gal. in. iij. de alimen. c. vij. dicē-
tē. Cerebrū lz sit grossi chimi ꝛ su
pflui: cū meli⁹ aūt sit q̄tū ad oia
cū incisiuis ꝛ calefaciētib⁹ prepa
ratū: sic eñi conditum si bene di-
geratur: alimentum notabile dat
corpori hec ipse. quare ꝛc.

¶ Capi. ciij. ostēdit naturā nu-
che ꝛ medulle cum earum ma-
litijs ꝛ nocumentis ꝛc.

Nucha est nūcius ꝛ
vicari⁹ cerebri in
cursu dorsi: a qua
lateralr oriuntur
nerui nō potētes
cōuenientēr a cere
bro nasci que spi-
nalis medulla siue dorsalis nūcu
patur: vt ex dictis Aui. in. j. iij. ꝛ. j.
j. colligi pōt. Est eñi velut clauus
ligans spondilia: teste Auerroi in
ij. colliget. Que cum minus mol-
lis sit q̄ cerebrū: quātomagis ab
eo distat et remonet tanto magis
induratur vt inquit Gal. in. ij. alim.
que q̄dez medulla siue nucha cū
sit cerebro frigidior: vt pbat Cō-
ciliator in dria. xxv. et fuit senten-
tia Isaac in li. particulariū dieta-

rũ sic scribẽtis. Mmedulla spõdiliũ ad cõparatiõez medulle ossiũ frigidissima ẽ sicut hũidissima: est em̃ sicut cerebrũ durior tñ est ipõ frigidior et minoris hũiditatꝫ: q̃ si bñ digeratur grossi⁹ et plus cerebro dabit nutrimẽtũ. Medulla tñ ossiũ saporosior et fastidiũ faciẽs: bñ tñ digesta multũ nutrit. Hoc em̃ sensit rasis i.xxiij. cõtinẽtis. c.cccccclvij. cum ait. Medulla q̃ est in interiori parte ossis: suauior et vnctuosior ẽ medulla cerebri: qr exsiccat vomitũ tñ si digeritur nutrimẽtũ ipsi⁹ erit habũdãs: sꝫ medulla spinalis. s. nuche nõ cõpetit: qr solidior est medulla cerebri qñ digeritur nõ modici nutrimẽti est. Et autoritate Pauli dixit q vngit stomachũ tollit appetitũ cibi et lenit ventrẽ vñ cõcedẽda ẽ cũ aromatib⁹: et haliabas in.v. Teo.c.xxij. sic de ipsa ait. Medulla cerebro iocundior ẽ et suauior: sꝫ si plurimũ sumatur subuertit: iõ cũ saturegia et sale opꝫ accipere. Et hi oẽs a ga. sumpsere dicẽte in.iij. de alimentis.c.vij. Nauseatiu⁹ est cib⁹ amplior cõesta medulla sicut cerebrũ si aũt bene digeratur nutritiua est ipsa: et infra subdit. Spinalis medulla ꝯtinua q̃dẽ ẽ cerebro: et eiusdẽ nature cũ ipõ: durior ãt nõ modicũ et maxie i inferioribus extremitatib⁹ spine. inq̃ntũ em̃ distat a cerebro pl⁹: intãtũ magis induratur. Si aũt hec aliis medullis cõparetur magis mollificatiua reperitur: et ꝑ ꝯñs magis stomacho nociua: vt colligitur ẽt ex verbis Serapionis dicẽtis. Reperitur in ossib⁹ medulla que vere est medulla. Alia in spinali et est nucha: q̃ est durior et siccior medullis aliis oĩb⁹ q̃ accipiũtur ex ossib⁹: et hꝫ de mollificatiõe et vnctuositate plus. Non igitur est comedenda cum ꝑcior aliis medullis videatur: vt dictum est et tãto magis q si oĩs alia medulla ẽ calefacta lenitiua et abstersiua: licet multi nutrimenti si digeratur teste principe in.ij. canõis.c.ccccc. et cõturbat stomachũ et delet appetitũ vt idẽ ait ibidẽ. Quãto magis nucha cum sit frigidior cerebro et grossior vt diximꝰ et vnctuosior etc. Dimittãt itaq̃ q̃ suã volũt cõseruare sanitatem hmõi medullas: et presertim q̃ stomachũ debilem et humidum habẽt et siĺr qui deiectum et prostratũ suũ senserint appetitum: qđ si oĩno quandoq̃ voluerint eis vti: ex bonis et exlaudatis animalibus supra sic accepta: quoniam conuenientior est medulla vitulorum et cerui et tauri et caprarum: deinde ouium: vt inq̃t princeps vbi supra. Quo in loco iussit etiam vt anteq̃ comedamus eam vt preparemus sufficienter dicens. oportet vt comedatur cum piperibus et seminibus. Sic em̃ medulla inter frigiditatẽ et caliditatem existit et tẽperamẽto vicina: caliditati tamen magis appropinquat. Que et sperma augmentat et stomachum mollificat: vt etiã asserit Almansor in.c. xj. libri tertij. Uerum qr huiuscemodi naturaliter sunt humida et viscosa et lubricatiua stomachi: et qr illos sua humiditate corrumpunt et in malos humores cõuertuntur: vt supra diximus cũ ipsis autoritatẽ allegaremus propter ea securissimum nobis esse videtur vt talia vnctuosa et stomachum mollificantia oĩno postponantur potius quam etiam condita: et in pauca sumantur quãtitate.

¶ Capitu.ciiij. ostendit naturam oculorum et lingue pro quanto via cibi faciunt ad nutrimentum.

De natura oculorum ꝛ lingue.

Oculus est instrumētuz videndi: complexione aqueū cū quadā anteriori planitie rotūduz: in supremo anterioris partis capitis locatū: ex septem tunicis ꝛ tribus hūoribꝰ cōstitutū sex musculis motū: ꝛ vno vel duobus seu tribꝰ fultū. inq̄t cōciliator in dr̄ia. lxiiij. Qḋ sensit gal. in. j. de ingenio sanitatis. c. vj. dicēs. Oculi sunt mēbra quoꝝ actio est visus: q̄ ex septē tunicis ꝛ tribꝰ cōponi inueniunt̄ hūoribꝰ: teste Rasi in j. Almāsoris. c. viij. Que q̄dē diffinitiōes de viuentibus oculis sempˀ sunt intelligēde. Nos aūt oculos nō viuētes: sed prout veniunt ad cibos cōsideramꝰ in p̄senti p̄posito. quēadmodū de eis locutus est Isaac in li. particularium dictaꝝ cū ait. Oculi sunt ex diuersis substātijs cōpositi: hn̄t eñ lacertos pinguedinē pelliculas ꝛ hūores. Quātū eñ est ex parte pinguosa pertinēt calori ꝛ hūiditati: q̄ntum vero est ex p̄te pelliculaꝝ attinēt frigiditati et siccitati: idcirco de pinguibꝰ aīalibꝰ frigidi sunt ꝛ hūidi. Si vo de macilētis: frigidi sūt ꝛ sicci. ꝛ subdit. ꝛ lꝫ oculi facilꝰ ceteris mēbris digerant̄ tn̄ ob pinguedinē sibi admixtā hn̄t grauedinis viscositatis et indigestionis quoddā: et p̄pter hoc nō accipiātur nisi cū aceto sale apio pipere calamēto zinzibere ꝛ similibus condiant̄. Qḋ sensit Gale. in li de euchimia ꝛ cachochimia. c. iiij. cū inter p̄tes aīaliū difficile digestibiles oculos enumeraret: vbi et̄ dixit. Oculos pauci quidem comedunt: cōponunt̄ eñ ex dissimilibꝰ substātijs. Musculi autem eoꝝ sunt bene digestibiles soli aīaliū que idoneā hn̄t naturā ad euchimiam q̄cs sunt cōmodati s̄m etatem porci. Ab his tamē partibus manifeste discessit Platina cū inquit. Oculi animalium si tenerrimi sint et pinguis bestie cū sint et humidi moderati alimēti habentur. Qḋ tātum quidem a via deuiat veritatis quātū ꝛ ipse a prefatis sapiētibꝰ secessit. Quāobrē aut oculos oīno dimittemus aīalium: aut eos ex melioribꝰ et laudabilioribꝰ bestijs eligemꝰ cōdientes ipos: vt iusserūt Isaac ꝛ Haliabas vbi. s. ꝛ raro eis vtendo. De lingua aūt dicemꝰ cū Auicē. in vj. tertij. c. j. q̄ ipsa est mēbrū oris: ꝛ instrumētū cōuersiōis cibi masticati. Scḋꝫ aūt Arist. in. iij. problematū p̄blemate. xxxij. lingua est caro spōgiosa: a quo sumpsisse videtur princeps in. ij. canonis ca. ccccxlv. cū ait. Lingua est substantia cōposita ex carne laxa in qua penetrāt vene ꝛ nerui ꝛ lacerti: et humor eiꝰ est hūidus ꝛc. Et Rasis in. xxiij. continentis. c. cccccxcvj. de ipsa dixit autoritate Bimmasui. lingua grossa est habundātis motꝰ coadunatiōe hūiditatis: vñ comedi debet cum sinapi. Et dixit Paulus: mollis est et modici nutrimēti. Et inq̄t Gal. in li. nutrimēti. Substantiā habet cōpositā de carne molli venis et musculis generās humorē habentem superfluā humiditatē. Sꝫ Haliabas in v. theorice. cap. xxij. sic de ea scripsit. Lingue caro temperata est ꝛ digestioni obediens: eiusq̄ nutrimentum inter multum et modicum. Cui videtur cōsentire Isaac in. p. d. cum dixit. Lingua inter lacertos et teneram carnem est mediocris: idcirco sola cōcta dat nutrimentū inter durū ꝛ molle ꝛ mediocre. Que si cū lacerto substantie eiꝰ iuncto mādicet̄: erit laudabilior facilisq̄ digeritur. Rursus si cum

si cũ tenera carne sibi iũcta p̄ quã salua tota descẽdit mãducet du= riorẽ ⁊ viscosiorẽ erit digestiõis: Vñ bonũ ẽ si cũ obsomagaro .i. sale: pipe ⁊ aceto: origano: zinzibere: ⁊ sīlib⁹ cõedat ⁊c. Ex q̃b⁹ p̄t q̃ faci= lime vnusq̃sq̃ poneret ɔcordiã in ter aliqualr̃ dissonãtes autores: vt p̄tz. scđm em̄ qđ diuersimode lingua cõsideratᷓ: sic dissimilis exi stit nutrimenti. Quare cõcludere possum⁹ cũ michaele nr̃o sic dicẽte autoritate Ruffi. Linguarũ car= nes sunt satis tẽperate: quare nu trimentum est mediocre in q̃tita te. Et iõ nõ est periculũ in linguis laudabilium aĩaliũ vti quãdoq̃.

¶ Ca. cv. ostẽdit naturã carnis auriũ: nariũ: cutis: gutturis: et similium cartilaginosorum.

De his oib⁹ in vno capi. scribẽdum esse videtur cum in suis naturis et cõplexiõib⁹ similentur. Sed inceptum modũ obseruantes dicimus q̄ auris est mẽbrũ creatũ auditui: et factũ est ei obstracosũ anfractuosũ ⁊c. vt dixit p̄nceps in .iiij. tertij. c. j. Na= res v̄o sunt vie p̄ quas anhelitus trãsit teste Gal. in .v. de accidẽti. ⁊ morbo. c. iij. a quo ɔciliator acce= pit in sua dr̃ia. xlv. cũ ait. Nares sunt istrumẽta delatiõis aeris ad pulmonẽ: ⁊ odoris ad carũculas ex plurib⁹ ossib⁹ ⁊ cartilaginibus cõposita: quorum instrumentoꝝ cõplexio est frigida ⁊ sicca: vt col= ligitᷓ ex verbis Isaac in particula ribus dietis scribentis. Nares fri gide ⁊ sicce sunt. Sunt em̄ cartila ginose: iõq̃ digestiõi difficiles pa rum nutriunt. Et supra dixerat. Membra q̃ naturaliter sicca sunt dure digerũtᷓ: tardeq̃ de stõacho eijciuntᷓ: ⁊ min⁹ ceterẽ sunt nutriẽ= tia: maxie si fuerint de aĩalib⁹ sic= cis sicut bobus capris. Que q̃uis bñ sint masticata in stõacho ⁊ ep̄a te bñ digesta siccũ tñ generãt san guinem et pessimũ. Qđ iterum vo luit in p̄cessu magis cũ ait. Extre mitates aĩalium: q² oĩs carentᷓ pinguedine tarde digeruntᷓ: sunt em̄ de substãtia cutis ⁊ neruoꝝ: q̃ quidem videtᷓ Rasis s̄nia in. xxj. cõtinẽtẽ. c. lx. ⁊. lxj. dicẽtis. Nasus s̄m Mesue est frigid⁹ ⁊ sicc⁹: q² est cartilaginosus ⁊ ẽ dure digestiõis ⁊ dz cõedi cum aromatib⁹. Auris aũt s̄m eũ dẽ est de natura nasi: ⁊ s̄m qđ inq̄t Gal. in li. chimoꝝ. Au res aĩaliũ sunt cartilaginose nõ digeruntᷓ nec mutantᷓ. Et cutis q̃ est sup̄ cartilaginẽ est pauci nutri mẽti ⁊ difficilẽ digestiõis: q² ẽ sub tilis ⁊ sicca: ⁊ hoc ẽ qđ voluit ga. i iiij. c. li. de euchimia et cachochi= mia. Cũ inter p̄tes aĩaliũ difficile digestibiles sint nares et aures. Et talia enũcrata. Qua de re cuẓ Isaac in loco allegato est cõclu= dendum dicente. Labra auribus sunt laudabiliora: q² auricule de cute ⁊ cartilagine sunt cõposite. Cartilagines v̄o si de aĩalib⁹ iu= uenib⁹ fuerint ⁊ bñ coquãtᷓ: erunt digestibiles ⁊ presertim si de la= ctentib⁹ fuerint. Idem quoq̃ de cuti est sentiendũ que pellis dicitᷓ et a vulgarib⁹ cutica: que est mem brum ex neruo carneq̃ cõtextum superficie tenus corpus amb[illegible] oẽ ac ipsius p̄tectiuũ: vt dixit cõ= ciliator in dr̃ia. xliij. Et lз hec vere cutis sit diffinitio: tñ et aggrega= to ex cuti ⁊ imene cõuenit: ⁊ ad p̄= positum facere videtᷓ: qm̄ mali m dat nutrimẽtum sua grossicie et terre tricitate siue siccitate: sicuti sensit Aui. in. ij. cano. c. cccccliij. di. Meliores ex eis sunt pelles lactẽ tiũ p̄p hũiditatẽ ipsoꝝ: cap̄ tñ nu trimẽtũ ẽ paruũ viscosum: ⁊ [illegible]

Florida corona.

quã est in viscositate ꝛ dispositio
nib⁹ suis nutrimẽto ꝓcedũ. mlt'oqꝫ
clari⁹ rasis in.c.xj.libri tertij. Al=
mã.cũ inq̃t. Cutis frigidum gñat
sanguinẽ i quo mlta exiltit viscosi
tas et oppilatiõem facit ꝛc. Silr
guttur ẽ frigidũ ꝛ siccũ cartilagi=
nosuz.p inde paꝝ dat nutrimẽtũ
digestiõi iobediẽs: ꝛ hac de cã cũ
calidis aromatib⁹ ðcet cõedi teste
Isaac vbi.s. In quo loco ẽt iussit
vt nares aures et hmõi cartilagi=
nose partes ꝑparent cũ aceto: ob
somogaro: sinapi: carui: pipe: zin=
zibere ꝛ silib⁹. Si q̃s autẽ aliqua
affect⁹ admiratiõe quereret qua
rõne voluerit hic autor ꝙ hmõi
mẽbra cartilaginosã que frigida
sunt ꝛ sicca vt ipse etiã asserit: cũ
aceto ꝛ talib⁹ etiã desiccãtib⁹ mã=
ducarent: cum videat ꝙ siccitas
siccitati nõ sit cõiungẽda. Cui re=
spõdebim⁹ ꝙ ita est profecto: vt
ipse ait. qñ ex talib⁹ iã dictis nutri
mẽtum expectarem⁹. Sz qñ intẽ=
dim⁹ eoꝝ maliciã rectificare via
cõdimẽti hmõi ꝛ cõueniũt: ꝛ sunt
permaxime necessaria vt viscosita
tem ꝛ grossiciẽ cartilaginosaꝝ re
rum habeant remouere cum sua
incisiõe ꝛ subtiliatiõe. Hortamur
tñ quoscũqꝫ q̃ sanguinẽ habuerit
grossum ꝛ viscosum vt phlegmati
ci ꝛ melãcholici: vt a ꝑdictis tota
liter abstineãt aut eisqꝫ rarissime
vtantur: quare ꝛc.

¶ Ca. cxj. oñdit naturã cordis
ꝛ pulmonis ꝛ q̃ntũ in via nutri=
mẽti faciãt ad sanitatem.

Cũ cor sit nobilissimũ
mẽbroꝝ: vt inq̃t Auer=
rois in.ij. celi. cõmento
lxxiiij. Et sit ꝑnceps cor
poris prim⁹ teste hali.i
ij. Techni cõmento. xcj. Et ꝓpter
ea positũ in medio pectoris tanqꝫ
in loco tẽperatiori: vt ait princeps

in.xj. tertij.c.j. Et est minera gñia=
tiõis nutrimẽti spũuz vt idẽ voluit
in li. de viribus cordis.c.ix. Et est
fundamẽtum ꝛ quasi fortis calo=
ris naturalis ꝛ ꝟtutis vitalis: vt
inq̃t Gal.in.v.de interioribus.c.j.
Et lz inquã cor viuẽs sit pl⁹ oib⁹
mẽbris sanguineũ: ꝛ plus eis ca=
lidũ: vt ipse dixit in pmo cõplexio
nũ.c.ix: est tñ mortuũ: cũ ad cibuz
peruenit decoctũ: valde ab eo di=
uersum: qm̃ viuẽs erat mẽbrũ ꝑn
cipale. cui⁹ ꝟtutes erãt potẽtes in
corpe ac effect⁹ maximi ꝟtutũ or=
ganuz in corpis modio velut for=
nax situ: vt nr̃ inquit cõciliator in
drĩa. xlj. autoritate zoar. Mortuũ
aũt cor inter vilissimas corporis
partes vtiã nutrimẽti cõputat: vt
idẽ asserit ꝯciliator in drĩa. xxiiij.
Qm̃ materialis cordis cõplexio=
quã sumpsit ex miscibiliũ mixtio=
ne frigida est et sicca: et ideo for=
tis extat texture ac cõpacte: ita vt
igni videri incõbustis pre ceteris
corporis partib⁹ resistere: ad qð
etiã humidũ coadiuuat ꝯculcatũ
in idipm: qð oportuit vt obstaret
motibus ꝛ percussiõib⁹ ꝛ calorib⁹:
propter qð super id sita fuit pin=
guedo quidam equiuoca tñ: estqꝫ
ipm dure digestiõis ꝛ delatiõis .i.
penetratiõis ꝛ melãcholici magis
alimenti: hec padubanensis ipse.
Cum tamen bene digeritur caro
cordis multi est nutrimenti lz nõ
laudabilis: vt sensit Isaac in par
ticularibus dietis.c. proprio cum
ait. Cor dure est substantie et na=
ture lacertorum pertinens: tarde
de stomacho eijcitur: bene tamen
digestum multum nutrit ꝛc. Hoc
idem voluit almãsor in.iij.c.xj. cũ
inquit. cor calidum est ꝛ dure sub=
stantie: qð et tarde digerit et non
multũ nutrit. Et in.xxiij. ꝯtinẽtis
idẽ sic scripsit i.c. dcxxxij. autorita

te Gal.in li.nutrimēti. Substātia cordis ē caro solida musculosa:idō ē difficilis digestiōis et tarde descē siōis de stomacho:et penetratiōis de intestinis qñ digeritur:et qd lucrat de eo corp⁹ modicum est. Sz in li.chimo.di.q est abundantis nutrimenti.qd etiam voluit Bimasui.quibus concordat halia. in.v.Techo.c.xxij.dicens Cor solidum est et digestiōi inobediens valde qd qui comedere voluerit: opz post illd zinzibere vti condito.et comedat ipm cū pipere.et cimino:et saturegia:cui⁹ digestio si plena fuerit plīmuz nutrit.et hec fuit Gal.snia in.iij.de alim.c.xij. dicentis.Cor scdm stomachum q̃dem duruz est:et ppter hoc indigestibile et tarde ptrāsitiōis.Si autē digerat bene alimentum nō paucuz dat copori.Concludamus igitur cum Michaele nostro sic scribente.Cor vt cib⁹ debet graduari frigide et sicce complexionis: cum sit arteriosum et neruosum satisq omnia frigida sunt et pauce carnis:et ideo aut dimittat oino:aut eligatur ex iuuenibus alalibus et pinguibus:et cum sale pipere et cimino accipiatur remouetur nocumentum eius. Ciminum tñ mihi non placet cum horribilis sit saporis:sed loco ei⁹ feniculuz sumatur. ¶ De pulmone vero dicimus cum Conci.in dña xcix.q ipse est terminus caliditatis naturalis in euentationez cordis ordinatus:separat enim et distinguit animalia calida a non calidis:calidiora enim eguerunt in euentatione caloris pulmone seu sanguinem habentia:reliquis vero sufficit euentatio cuz brachijs: vt in piscibus &c.Et ppterea fuit creatum &c.Sed in proposito nro consideratus frigide et humide existit ɔplexiōis in pulmo. vt Michael refert.Quod etiaz antiqui sensisse videntur cum dicat Isaac in parti.dietis:q pulmo sit facilis digestiōis:et facile de Stomacho eijciat ppter leuitatem ac raritatem substātie:pinde ceteris membris corporis nutrimentuz gignit ptinēs phlegmatico humori. et halia.in.v.Theo.di.absolute q pulmo parum nutrit:et phlegma generat. Ra.autem in.iij.Almā. inquit.Pulmo tarde digerit paruniq nutrit et est frigidus.Et in xxij.cōtinentis.c.cccxliiij.sic etiā ait autoritate Gal.Pulmo leuioris digestionis est epate et splene iuxta modum raritatis corporis ipsius tamen minoris nutrimenti est:et nutrimentum eius phlegmaticū.Et propterea dixit Ruffus in libro reguminis. Pulmo ē modici nutrimenti valde.et Joānitius dixit.hoc accidit causa siccitatis et leuitatis ipsius.Et iterum Ruffus inquit.Iuxta moduz leuitatis substantie debuit esse velocioris digestionis:tamen quia ipse natat in superioribus stomachi fact⁹ est tardioris digestiōis. ¶ Idem quoq sensit Paul⁹.Auicenna vero in.ij.canonis.c.dlxxiij.dixit.Pulmonis nutrimentum est paruum declinans ad phlegmaticum.Et infra dixit.Ei⁹ digestio est facilis:et in ipso est constrictio ventris.Et sic ipse et Isa. videntur esse ɔtrarie opinīnis q̃ prefati sapientes:qui absolute pnunciauerunt ipm esse digestiōis difficilis:qbus magis assentim⁹. Pro cōcordia tñ dicere possum⁹ q aut textus est corruptus:et vbi dicit facilis dicere velit difficilis: aut(et forsitā meli⁹) intellexerūt oēs q absolute pulmo difficulter digerat.In comparatione tamen

ad epar et splenem facil'r. Qd vř Gal. voluisse in.iij.de alim.c.xj. di. Pulmo digestibilior est epate & splene q̄tō eis rarior ad nutrire aūt minor. Alimētis v̄o q dat cor pori phlegmatico suis & mag &c. Et ppterea pulmones aialiū dimittāt: aut eligant solūmō ex aialib⁹ iuuenib⁹ tēperatis: aut temperamēto vicinis: vt hedi pinguis vituli porci: et siliū: vt Mich.iq̄t.

¶ Capitu.cvij. ośndit naturam stomachi: matricis: intestinoꝝ & silium pro q̄tō via cibi et nutrimenti faciunt ad sanitatem.

De his oīb⁹ in vno ca. scribēdū est. cum eiusdē fere sint substātie ɔplexiōis et nature: ośndentes q̄d sint hec dicam⁹ cum nr̄o Sauoronola in sua practica sic sribente. Stomach⁹ est mēbrū organicū ɔplexiōe frigidum & sicciū: in medio corpis situatū tunica neruosa intrinseca & carnosa extrinseca ɔstitutū: cibi et pot⁹ ɔmeri ab ore susceptiuū atq ipsius calore pprio & circunstātium mēbroꝝ adiutorio digestiuū. Intestina aūt vt di. Concil. in dria.cciiij. sunt membra corporis ceteris lōgiora duplici ɔsita tunica iuuatiui et superfluitatis ɔtēptiua: q̄ sex extāt nūero. vt ex xvj.iij. colligēdū a principe. Matrix v̄o est mēbrum ɔcauum: neruosum pelliculosū spissū neruosū in ɔcauitate alchatim locatū ad rotūditatē quādam figuratū &c. Ex quibus descriptiōibus cōplexio horum mēbroꝝ intelligit: que frigida ē et sicca de sui nā in viuis animantib⁹: frigidior v̄o in mortuis plurimū: et ppterea dicebat Isa.in.c.xvj. dietaꝝ vniuersaliū. Carnes stomachorum dure sunt ad digerēdū. Et in ɔticulari bus ēt iq̄t. Mēbra sicca natural'r sicut neru⁹: cutis: intestina vēter vulua.i.matrix & silia dure digerūtur: tardeq ō stomacho eijciunt & min⁹ ceteris sūt nutritiua: & maxime si fuerint de aialib⁹ siccis natural'r. Qd etiā voluit Alm.in li. iij.xj. dicens. Uēter tarde digerit q̄ frigid⁹ exn̄s parum nutrit atq phlegmaticū ḡnat sanguinē. Et in.xxiij. ɔtinentis idē Ra.c.cccccclxxij. sic scripsit. Uēter itestina et matrix aīaliū solidiora sūt carne: iō lz digerant pfecte de eis ḡnat sanguis nō pur⁹ carēs bonitate: imo ḡnat humor vehemētior frigoris & crud⁹ idigēs tpe lōgo in sui alteratiōe & trāsmutatiōe: laudabiliores tn̄ sunt vētres aialis lactētis ex hūiditate & veloci digestione ipoꝝ. Autoritate ēt pauli di. qd vētres & i itestina sint tarde digestiōis & ḡnant phlegma. hal. q̄z in.v.teh.c.xxij. sic ait. Intestina. stomach⁹: & iecora oīa mēbra neruosa sunt et solida duraq digestōi inobedientia quem generāt sanguinem bon⁹ non est: sed mal⁹ et ad frigidum inclinus: nec aliq̄d ɔuenit ex eis ad corporū nutrimentum &c. Auic. q̄z in.ij.cano. c.ccccccxxvij. di. Uenter. pui est nutrimenti et mali chimi: & similiter qd similat ei ex visceribus q̄uis eius bona fiat digestio: que fuit Gal'. snia in lib. de euchimia et cachochimia dicentis. Partes q̄ in aialib⁹ difficile sunt digestibiles sunt itestina & vēter et matrix: & i li. de subtilitante dicta.c.viij. sic ēt ait. Uitand⁹ est esus viscerū sicut et sanguinis: qm̄ ipsa superfluitas sunt & digestibilia & pachichima: qd et de ventrib⁹: cuz eiusdē sint nature: intelligi pōt quare aut dimittant oīno. aut eligatur solummodo ventres volatilium potius

q̄ ambulātium:et nō oim ƺ lau-
datorum vt anseris ꝛc.di.Jsa. in
particu.dietis.Uenter oim vola
tilū lacertosus ē et dur⁹ ad dige
rendū:ƺ si digeret multum dat
nutrimentum:oib⁹ tn̄ ventrib⁹ an
serin⁹ est melior et laudabilior ꝓ
pter copiā sue hūiditatis:post hūc
galli nascentis venter ꝯmendat:
Qd etiā sensit Auic.in.ij.cano.c.
xlvj.cū ait.Uentres eoꝝ.s.anatū
ꝛ anseꝝ sunt suaues.Et i.c.ccxx
vij. eiusdē sic inqt.Uētres auium
qn̄ digeruntur sunt melioris nu
trimenti q̄ aliorum:ꝛ p̄cipue gal
linarum et anserum.Qd nō min⁹
voluit Ra.in.xxiij.ꝯtinentis.c.dx
xv.Et fuit snīa Ga.in.iij.de alim̄.
c.xx.dicētis.Uētres nutritiui ꝛ de
lectabiles sunt q̄ anserū et impin
guataꝝ gallinaruƺ:hi em̄ tm̄mō
approbant.Intestina aūt ꝛ matri
cem nullibi ꝯmēdata reperi:vitu
perata autem in oib⁹ p̄fatis locis
ēt p̄cipue ab Jsa.in.j.doc.cum in
quit.Membra acuta et ossib⁹ re-
mota sunt indigestibilia ꝛ isipida
grossiorem hn̄tia carnē:copiā ma
lorum chimoꝝ generantia pro-
pter duas res.Una qr vijs sunt
vicina p quas hūoꝝ feces expel-
lunt.Alia ꝓpter lōginquitatē po
rorū cutis p q̄s sue humiditatis
superfluitas nequit egredi. Alia
ꝓpter ossiuƺ absentiam vn̄ tenera
fieri neq̄ collidi pn̄t.Jdeo venter
ꝛ itestina ꝛ silia vt matrix ꝛc.sunt
grossiora et male nutribilia:et ꝓ
pterea finiam⁹ hoc capitulum di
centes cū Michaele nr̄o:q̄ hmōi
relinquenda sunt gulosis qui cū
eis et vino dulci in eorum interi-
tum solatiantur.

¶ Capi.cviij.ondit naturā epa
tis et splenis put faciunt ad nu
trimentum: declarādo q̄ ipoꝝ
sint meliora et eligibiliora.

Eclarātes q̄d sit vnū-
quodq̄ p̄dictoꝝ: dice
mus prio cū Aui.i.j.j.
doc.iij.c.ij.Epar est si-
cut sanguis ꝯgelat⁹:ꝛ
cum eodē in.xiiij.iij.sic scribente.
Epar est mēbrū qd gn̄at sangui-
nē:ꝛ est caro rubea q̄si ipa sit san
guis ver⁹ ꝯgelat⁹.et cū Ga.in.v.
interioꝝ.c.vij.di.Epar est instru-
mētū faciēdi sanguinē.ꝛ in.v.d iu
uamētis mēbroꝝ.c.iij.epar ē pri
cipiū venaꝝ ꝛ primū istrumētoꝝ
gn̄antiū sanguinē:ꝛ hoc pp suaƺ
substātiā carnosam:quā q̄ cōside
rauerit inueniet ipam eē ꝓpiquā
nature sanguinis.A q̄b⁹ sumpsit
Conci.in dr̄ia.xlvij.cuƺ inqt.epar
est sanguis inspissatus:et ipsius
primū gn̄atiōis instrumentalr or
ganū.Quas cū hēat in vincere di
gnitates l morꝫ nū q̄ƺ alias q̄sdā
hƺ ꝓprietates et bonitates: cum
plimū faciat ad nutrimētū:vt di.
Jsa in particula.dietis.qn̄ sic scri
psit.epar oib⁹ membris grossius
est et duri⁹ digeri:sanguinē tn̄ ge
nerat laudabilē ꝛ nutribili⁹ ē car
ne nō habēte pinguedinē:ƺ lactē
tiū epar ceteris ē meli⁹:galline aūt
adhuc meli⁹ q̄ lactētiū et p̄cipue
si gallie nutrimētū fuerit tritici fa
rina cū lacte distēperata ꝯ herb⁹.
Et in.c.xxj.v.d.Ficatum oim ani
malium:durū esse constat tn̄ lau-
dādū esse anserinuƺ ꝛ gallinaceū
est meli⁹.Que q̄deƺ fuit Gal.snia
in.iij.de alim̄.c.xj.dicentis. epar
quidem oim animaliū grossi chi
mi est et quasi indigibile et tar-
de ꝑtransitionis existens:ꝛ in lib.
de euchimia.c.iij.ait epar nō ē ca
chochimum:a quo sumpsit Aui.
in scdo cano.c.ccxxxiij.cum di.hu
mor generatus ab epatibus est
grossus:et sani⁹ ex eis ē epar ana
tis pinguis et gallinaꝝ pinguiū

et infra sic ait. Ampliꝰ epar ē tardi icessās ī venis: nisi apeat pinguis. et similiter hali. i. v. Theo. c. xxij. di. epar cōplexione polida et humida: sapor ei iocundus ē: sed grossum est et digestionē immorans: qd̄ si digeritur plurimo pascit corpꝰ cibo: et sanguis ex eo gn̄atꝰ laudabilis existit. Laudabiliꝰ aūt oībꝰ epar ꝛ iocūdiꝰ ē āseris impignate cū pasta ꝛ lacte. Deinde gallinaꝝ īpingnataꝝ: ꝑꝰ q̄ porcinū: oīs etem̄ aialis saginati epar delectabile ē: maxieq; si cū lacte fuerit saginatū: opꝫ autem q̄drupedū comedentes epar nō multū sumere: digestiōē etem̄ immoratur hec ipse. Cum quo videtur ꝯsonare Ra. in. iij. Almā. c. xj. di. Epar calidum est et humidū: qd̄ et tarde digerit: et graue existit. Et ī li. xxv. ꝯtinētis. c. ccccccclxiij. cū ait autoritate Ga. i li. nutrimēti. Epata aialium subiectorum ad comestionē gn̄ant humorem difficilis digestiōis: tarde descēsionis de stomacho: et penetratiōis de intestinis: et meliꝰ epar in oībꝰ ꝯditionibꝰ est aialis comedentꝭ ficꝰ siccas. Et subdit. Et epar anatis cū nutrimentū distemperat cū lacte ē delectabile valde. ꝛ abūdātis nutrimēti valde: gn̄at sanguinē laudabilē et humorem ī vltima bonitate: et dispositio eiꝰ in digestiōe ī stomacho et egestiōe ē satis digna: et postea autoritate Bimasui di. Epata oīū aialiū calida sunt et hūida: tarde digestiōis ꝛ gn̄ant sanguinē grossū ad modū illiꝰ quē gn̄ant splen et testiculi: sꝫ epata gallinarū laudabilia sunt. p̄cipue si fuerit īpinguate et ꝓprie si comedūt ficꝰ siccas ꝛc. Eligant itaq; epata anserum anatū pinguiū: ꝛ gallinaꝝ saginataꝝ: deiñ porcoꝝ: deinde aliorum aialium lactentium: vt Michael nr̄ ait. ¶ De splene autem dicamꝰ cum Auic. in. xv. iij. c. ij. q̄ ipse est mēbrum linguosū lōgū ꝯiūctū cū stomacho a sinistro suo vsq; retro vbi est dorsū: attrahēs melācholiā. Ga. ꝓo in. v. de iuua. membrorū. c. iiij. di. de eo. Splē est instrumentum ad purgādum superfluum feculentum gn̄atum in epate: et ꝓpter hoc qd̄ splen ē saccꝰ melācholie: illaudabilis est nutrimenti via cibi: et cum in mēsā venerit: ꝛ corruptū ꝛ melācholicū sanguinem gn̄at: et digerit dure et tarde de stomacho eiicit: vt inquit Isa. in particu. dic. vbi subdit. Splen autē porci melior est ceteris ꝓpter sue substātie raritatem et subtilitatem. Qd̄ etiā voluit Prin. l. ij. cano. c. ccccccxxj. di. Melior splenū est splen porci cum hoc tn̄ est mali chimi. In ipo eīm ē stipticitas q̄dā et gn̄at sanguinem melācholicum: et est tarde digestiōis ꝓpter suam stipticitatem. et hoc est quod sensit Ra. in. xj. c. li. iij. Almā. cū ait Splē mali existens nutrimenti tarde digeritur: ac nigrum generat sanguinem. et in li. xxij. continentis c. cccclxxxiiij. idem retulit autoritate. Gal. Joānitij et Bimma sui. A quibus non dicessit haliabas in. v. Theorice. c. xxij. cum inquit. Qui ex splene sanguis generat malus est: et ad choleram declinans nigram: sed tamē si de porco sumatur minus malum sequitur: et aialiū splenes saginatoꝝ minꝰ mali sunt q̄m macroꝝ. Quare comedentē pinguedinī illū admiscere pꝫ. et optime coq̄re ꝛc. Qui oēs a Gal. fonte copioso acceperē in. iij. almen. c. xj. dicentis. Splen quidem neq; ad gustum bn̄ delectabilis est: hꝫ em̄ ponticum ap-

pares merito q cachochim⁹ eē credit melācholici sanguinis gñatiuus existēs. Et in. ij. de euchimia et cachochimia.c.iij. sic ēt inqt de ipo: Splē sufficiēter ē cachochim⁹ et melācholicus. In porcis autē minime est talis. Omnes tamen hortamur vt porcino et quocunq alio splene pterimisso: cibis alijs melioribus reficiantur.

Capitulū.cix.ostēdit naturā testiculorum: renū: et vberū: et de eisq ad nutrimētū sit eligēdū.

Testiculi sunt vnū de mēbris corpis pncipalib⁹ pl⁹ p cōseruatiōe speciei q̄ indiuidui gñatum vt colligit ex snia principis primi.doc.v.c.j. et in cāticis de eis scribētis. Testiculi sunt mēbra gñationis. A quo sumpsit Michael nr in sua practica cuz ait q ipsi sunt mēbra glādosa: alba: extra corp⁹ eminētia: geniture p se et principalr gñatiua seu productiua &c. Quorum cōplexio put etiā ptinet ppositc: calida ē et hūida vsq ad scdm. teste eodē in.ij.tractatu li.sui. Et queadmodū scripsit Auicē.in.ij.cañ. c.ccccccxxiij. Plurimi ipsorum sunt difficilis digestiōis plurimi nutrimenti: et ppe cū sunt de aialib⁹ magnis grosse carnis. Que qdē fuit snia Rasis in.xxj.cōtinē.c.cclxxvij. et Gal. in iij. de alimētis.c.xj.cū inqt. Animaliū testiculi indigestibiles sunt et cachochimi digesti aūt bñ nutritiui qd autē magis et min⁹ in ipsis pportionale est dico secūduz carnem: inquātuz em porcorum caro ea q̄ aliorum est melior intantum et testiculi: soli autem qui calorum optimi secundum omnia et maxime saginatorū. Et in.c.xx.eiusdē dixit. Testiculi sunt optimi et maxime impinguatorum gallorum. Et in. iij.c.de euchimia et cachochimia sic ēt de eis ait. Epar nō ē cachochimuz: renes aūt et testiculi non euchimi pter eos qui gallorum. et ppterea dixit Aui.in.ij. canonis.c. ccccccccxxiij. Melior testicul⁹ est illius cui⁹ bon⁹ est testiculus: et qui est adolescētiū: et testiculus quiest magnorum hircorum et q eis assimilātur: de arietibus et tauris nō digerit: et nō ē sicut testiculus gallorum et pcipue impinguatorum: nā ipse est bon⁹ valde. Et subdit. Nō hz bonitatē nutrimēti mamillaruz: nisi testiculus gallorū impinguatorum: ipse nāq est boni nutrimēti plurimuz et oēs species testiculi qñ digerūt ppie q nō sunt difficilis digestionis plurimū nutriūt. Ex qbus manifestū est quantū gallorum testiculi sunt cōtinētes. et ideo dixit Auerrois in secunda parte cāticorum cōmento.cxj. De testiculis gallorum habet opinio: q ex eis tm pond⁹ sanguinis generet quātuz ipsis sunt qr alijs postpositis his securissime poterim⁹ vti et debiles essent &c. de mamillis vero dicam⁹ cū Aui.in.xij.tertij. sic ea describente mamillam. Mamilla est mēbruz creatum ad generandum lac vt nutriat cū eo noniter nat⁹ in introitu sue natiuitatis et vsq quo cōfirmetur et crescat eius virtus et fiat cōueniens ad digerēdum cibum forte solidum. Cōciliator vo i differētia.cxcv.dixit q mamilla est instrumētū generatiuuz lactis: qd cōponit ex arterijs venis et neruis carne alba sensibili: vt sanguis i ea in lac vlteri⁹ decoctū dalbet &c. Et ppterea bene dixit. Michael noster cū ait. Uberum carnes sunt similes carnib⁹ glandosis: et complexio carum est humida declinans ad frigidi-

tatē: sunt boni saporis ⁊ dulcis: ⁊ ex eis generatur sanguis bonus: et multū nutriūt lз tarde digerantur. Que quidē iuit sententia haliabatis i. v. theorice. c. xxij. Et Almāsor in libro. iij. ca. xj. dicētis. Uber est frigidū grossum: qd licet multuз nutriat tarde tñ digeritur. Et in xx. cōtinētis. c. cccclxxx. sic etiā Rasis inqt. Mamilla si comedit: vt dixit Gal. in li. nutrimenti: plena lacte nutrimētū ei⁹: post digestionez bonā: erit primū nutrimento carnis: tñ nisi cōditiōabilis fiat digestio ipsi⁹ d ea gñat hūorē crud⁹ aut phlegma. Et dixit Binmasui Mamilla frigida ē ⁊ sicca ex nervositate q̄ i ea est: tñ si i ea fuerit lac erit velocioris digestiōis ⁊ laudabilior ex cōplexiōe: sз cōcedēda est cum aromatibus: vt velox fiat descēsio ei⁹ de stomacho ⁊c. Gal. aūt añ hos oēs in tertio de alimētis. ca. v. sensit qd dictū est qñ sic ait. Qui aūt mamillis qñ habent lac: insinuant etaliquid dulcedinis illi⁹: ⁊ pp hoc desiderabile recatorib⁹ edulиū adeńes pleni lacte facti ⁊ maxime in porcis. Qd aūt ex ipsis alimentū bene quidē digestis prope id est qd scdm carnes: magis aūt ⁊ defectiue elaboratis crudū ⁊ phlegmaticū hūorez gñāt ⁊c. A q̄ sicut ⁊ ceteri: pnceps accepit cū in. iij. cano. c. cccccclvj. scripsit Uber natura est frigidū ⁊ sic cū pp neruos plures q̄ sunt in ipo: ⁊ nutrimētū uberis pleni lacte qñ digerit ppinquū ē nutrimēto carnis. Et illud ē meli⁹ in quo est lac: qm̄ facit ipm velociter descēdere: si est de animali bone carnis boni humoris grossi ⁊ fortis erit generatiuū. Et in cap. cclvj. eiusdem dixit. Mamille quidē nutrimentū ē bonū: ꝙ si in ea est lac est grossum ⁊c. Eligant igit: vt Michael iubet: vbera de aialibus iuuenib⁹ ⁊ tēperatis ⁊c. ¶ De renibus postremo dicam⁹ cū Auicen. in. xviij. tertij. c. dicēte. Renes iuerūt creati ad hoc vt sint instrumētum mūdans sanguinē ab aquositate superflua ⁊c. Et qꝛ sunt duo mēbra carnea dura ⁊ in cōplexione calida sicca: vt nr̄ inqt Sauonarola. Qd etiā sensit Auicenna in. ij. canonis. ca. cccccclxxx. cū dixit. ꝙ ad siccitatē sunt declinātes ppterea parui sūt nutrimētiꝛ humor eoꝝ ē mal⁹ sunt difficilis digestiōis ⁊ horridi saporis: laudabiliores tñ ex eis sunt renes hedi lactētis inquit ipse. Qd ēt voluit Isaac in. p. d. cū ait Renes duob⁹ modis sunt illaudabiles: imo pꝛopter sue substātie corruptionē et credo ꝙ velit dicere cōpactionē ⁊ duritiē ⁊ grossitiē. Secundo quia eorū nutrimentū fuerat vrine pinguedo: vnde sanguinē generant grossum ⁊ pessimū. Et iō dicebat haliabas in. v. Teorice. cap. xxij. Renes malus est cibus ppter cā que in eis ē vrine qualitatē. Et similr Rasis in. iij. Almāsor. cap. xij. inqt. Renes tarde digerunt: qui nec bonū generāt sanguinē: nec multū dāt nutrimētū. Et in. xxiij. ꝯtinen. c. ccccccclx. autoritate Gal. dixit ꝙ malū humorē generant manifeste: ⁊ digestio eoꝝ est difficilis ⁊ laboriosa. Et Ruffus inqt ꝙ sūt male digestiōis ⁊ nutricatiōis. Et Joannitius ait. ꝙ nō sunt laudabiles ex grossitudine substātie ipsorū neqꝫ in nutrimento ex malitia chimi generati de eis: neqꝫ in solutione ventris ex tarditate descentionis ipsorū: quare pter hedinos laudatos alii dimittātur.

¶ Capitulū. cx. ostēdit naturā pedum ⁊ caudarū animaliū in via nutrimēti: ⁊ qūo eligēdi ⁊c.

PEdes ꝛ cauda sunt mēbra corpis manifestissima: ꝛ ppterea diffinitione non indigent. Attamen ea m.hi minime videt ee pter eundū qd̄ scrip. Gal'.in.iij.de iuuamētis mēbrorū.c.j.cū ait. Pes est instrumentū ambulationis in hoie q̄ est aia sapiens. ꝛ ambulatio fit p motum ꝛ fictionez: pedes ergo sunt instrumēta fictionis ꝛc. Et q̄uis hec descriptio pedibus hoim sit attributa: pōt tn̄ ꝛ pedibus brutorū ꝯuenire: vt tn̄ nostro pertineat pposito de eis dicēdū est cum Auicē.in.ij.canonis. cap. cccccl.v.dicente. Pedes generant humorē viscosum nō grossum: sꝫ ipse est laudabilis ꝛ paucarū sup fluitatū. Et infra subiunxit. Boni sunt digestiōi ꝛ boni chimi viscosi nō grossi. Et significatio bonitatꝫ digestionis eorum est velocitas inflationis ipsorum ꝛ dissolutiōis in decoctione. Uerum eorū nutrimentū non est multū. Qd̄ sensisse videt haliabas in.v.theorice.ca. xxij.dicēs. Pedes aures et labia: oia hec neruosa sūt paululū carnis hn̄tia ꝛ adipis paruz nutriūt celeri⁹ digerunt. Amplioris nēpe q̄reliqua mēbra sunt mot⁹: quare a stomacho citi⁹ descēdūt suc viscositatis causa ꝛ q̄ ab eis gn̄atur sanguis bon⁹ ē ꝛ laudād⁹. Et similr Rasis in vigesima tertia cōtinētis.c.cccccclxj. dixit autoritate Gal'. Pedes generant chimū viscosum: tn̄ nō grossum: ꝛ sunt ꝯuenīētis digestionis carētes supfluitatib⁹ boni chimi: ꝛ velocis digestiōis. Deide subdit autoritate eiusdē in lib. de chim's: q̄ gn̄ant hūorē viscosuꝫ nō grossum. ꝛ hn̄t signū sup hoc ex dispositiōe ipoꝝ in decoctiōe: q̄ id qd̄ augeṫ ꝛ liq̄sit i coquēdo bonū erit i digestiōe ꝛ in.iij. Almās.ca.xj.ait. Pes sanguinē gn̄at viscosum q̄ frigidior acleuior existit illo quē caro gn̄at Quoꝝ añriores leuiores sūt ꝛ calidiores posteriores ṽo grauiores sūt ꝛ frigidiores. Et q̄ sumpsit Isaac i pticularib⁹ dietis cū iq̄t. Extrēitates aialiū q̄ oino carēt pinguedine: tarde digerunt sunt eñ substātie cutis ꝛ neruoꝝ: sed qm̄ semp sunt in motu et labore digestibiliora sunt neruosis mēbris ꝛ imobilib⁹ ꝛ nō laboriosis: q̄ neruosa nec laborē habētia vi scosum dāt nutrimentū lubrificatiuū a stomacho ꝛ ex itestinis cito descēdens. Necesse est ergo vt extremitates site gn̄ent nutrimentū sed tn̄ nō tm̄. qd̄ sic pbatur. Cuz eñ coquunt per partes suas dilatant q̄ significat leuitatē ꝛ subtilitatē: paruū tn̄ coꝝ ē nutrimētū Et post aliq̄ subiūxit. Pedes anteriores posteriorib⁹ sūt meliores pp̄ter fundamentū naturalis caloris eis vicinātis. Cōcludam⁹ itaq̄ q̄ cū pedes quadrupedum sint de numero ciboꝝ supfluitates nō habētiū. vt dixit. Gal'.in lib. de dissolutione ꝯtinua. securi sint ad sanitatē: pmaxime cholericis et sanguinē subtilē habentib⁹ cōuenire videnṫ. Eligant ergo pedes landabiliū aialium ꝛ decoquātur vsq̄ ad dissolutionē ꝛ pparentur cū aceto ꝛ croco: ꝛ sic remouebiṫ coꝝ nocumētū si qd̄ ex grossitie ꝛ viscositate ipoꝝ timeṫ: vt Michael iq̄t. Et coꝝ patina apponi ī mēsa ꝯsucuit ꝛ mirū i modū appetentiā excitabūt: vt obsonioꝝ retulit autor. ¶ De cauda aūt dicimus cū Rasi in.xxij.cōtinentis.c. ccccxxxij. autoritate Gal. sic scrib. Caude sūt magis solidiores ventrib⁹ ꝛ intestinis. ꝛ iuxta hunc nō duz erit difficultas digestiōis ipa-

rūz ⁊ paucitas nutrimēti tñ superfluitates ipsaꝝ sūt modice ex motib⁹ ipsaꝝ: ⁊ pp hoc q̄dā modernoꝝ dixerūt ꝙ cauda ē satis cōuenientis nutrimēti pp sui motum cōtinuū. Qđ tñ dictū sic absolute nō est cōueniēs: cū dicat Isaac in particu. dietisq̄ nō solū cauda sꝫ etiā mēbra q̄ caude sunt vicina: ⁊ a calore naturali longinqua duriora sūt ⁊ idigestibiliora minusq̄ saporosiora. Qđ fit duob⁹ modis Primo ꝓpter calorē naturalē ab eis remotū. Secūdo q2 fuerūt nutrita sanguīe male ī epate cocto. Et hoc videt̄ sensisse Rasis cū in iij. Almāsoris. c. xj. inquit. Cauda est calida q̄ stomacho nocēs fastidiūz facit ac cholerā generat rubeam. Et in li. iij. suoꝝ aphorisimoruz sic quoq̄ ait. A capitibus homines sibi precauere debēt ⁊ a caudis. Philosophi eñ dixerunt ꝙ carnes pilose venena nō euadunt naturalr̄. ⁊ maxime capita eoꝝ ⁊ caude: ⁊ ideo comedi nō debent que fuit ꝑ parte Gal. sententia in libro de euchimia ⁊ cachochimia. c. iiij. cuz caudā enumerauerit inter partes difficilis digestionis ⁊ mali chimi quāobrē vsuz ei⁹ nō laudam⁹ ad sanitatē pacto aliquo quemadmodū pedes laudabiles plurimū cōmendamus.

¶ Capitulū. cxj. ostēdit naturā sanguinis ⁊ piguedinis ꝑ quāto via cibi quādoq̄ sumuntur.

Sanguis ⁊ pinguedo nō sunt corpis mēbra quemadmoduz sentiūt medici verū q2 cū mēbris vicinitatē hñt: de ipsis postremo mihi videtur esse scribenduz tanq̄ si mēbra quedā forent: quātū ad sanitatē custodiā ꝑtineāt. Lz eñ sanguis ī viuēte aīāli: vt dixit Cōciliator in differētia xxx. sit humor calid⁹ ⁊ hūidus sapore dulcis odore fetid⁹ minime coagulabilis sol⁹. q̄ diffinitio soli sanguini ꝓut ab aliis distinguit̄ hūorib⁹ cōuenire videt̄. Tñ cōsiderat⁹ ꝓut via cibi ex aīalib⁹ sumit̄: est quoddā cōfusum ⁊ cōmixtum ex oib⁹ quatuor hūorib⁹: qui ꝓprie a medicis massa hūoralis nūcupat̄: alteri⁹ cōplexiōis q̄ dictū sit alteriusq̄ nutrimēti ⁊ illaudabilis: cuiuscūq̄ fuerit aīalis: et ꝑserti domestici: vt ex dictꝫ Isaac cōprehēdi pōt: q̄ in. c. xiiij. dietarū vniuersaliū inq̄t. Siluaticoꝝ sanguis subtilior ē ⁊ acutior: q2 min⁹ sunt cōedētia: ⁊ sunt sicciora ex nimio motu ⁊ calore aeris. vbi eñ alunt̄ semꝑ sole cooꝑiunt̄ vñ pori rarificant̄ ⁊ supfluitates humorū dissoluunt̄: ⁊ q2 parū comedunt atq̄ bibūt. Sanguis vero domesticoꝝ dat⁹ est cōtrari⁹: q2 durior: grossior: viscosior: atq̄ nutribilior ex paruitate aeris et defectione mouēdi ⁊ mltitudine comedendi atq̄ bibēdi: vñ pori oppilant̄: et nutrimēta ingrossant̄: q̄ videtur fuisse Gal. sñia in. iij. alimētoꝝ. c. xvij. dicētis. Omnis quidaz sanguis difficulter digestibilis est: et maxime q̄ grossus ⁊ melācholic⁹ qualis q̄ bouz. Qui aūt leporum tanq̄ delectabilis appreciat⁹ est. ⁊ in. c. xxij. eiusdē inq̄t. Supfluic⁹ et indigestibilis est oīs sanguis: scđz quemcūq̄ modū ipm ꝑparauerit aliquis. ⁊ in li. de subtiliāte dieta. c. viij. sic q̄z ait. Et sanguinis vsus oiz aīaliuz vitand⁹ est: ⁊ multo magis ad subtiliantē dietam. A quo sumpsit. Rasis cū in xxij. cōtinē. c. cccviij. sic scripsit autoritate Pauli. Omnis sanguis ē difficilis digestionis: et precipue sanguis grossus qui declinat ad

cholerā nigrā ad modū sanguis tauri ⁊c. ꝓpterea ipsius comestio: quolibet fugiēda est: lȝ q̄plures ex sanguie porcino sāguinaccos faciāt cū eo admiscētes lac pinguedinē cū feniculi semie: ⁊ eis i hieme vtant̄ nescientes q̄ntū mali: ex illoꝝ comestiōe: ⁊ i sanitate detrimētu ꝑueniat. q̄re ⁊c. ¶ De pinguedine aūt diximꝰ cū Serap. autoritate Gal. sic dicente. Qn̄ aīal est humidū generat̄ in eo pinguedo: sicut porcꝰ. Et qn̄ ē siccū gn̄atur i eo adeps: sicut taurꝰ: capra: ⁊ alia que habēt cornua: ⁊ in hoc differūt. Erit igit̄ pinguedo id qđ a vulgaribꝰ laridū dr̄. Adeps vero siue vnctuositas id qđ axūgia nūcupat̄. Et hoc est qđ sensit Haliabas in. v. Theorice. c. xxij. cū ait. Piguedis ꝯplexio calida ē, ⁊ hūida. Adeps vero minꝰ calidꝰ ē ⁊ humidꝰ q̄ pinguedo: sūt aūt ambo phlegma ⁊ supfluitas hūida: stomachū euacuat ⁊ i calorē cito alterant̄: ⁊ eoꝝ modicū ē nutrimētū ⁊ sāguis quē generāt nō ē laudabilis. Ubi sciēdū ē q̄ ipe Hali. sicut ⁊ alij de noībꝰ nō curātes: qn̄q̄ sicut i ꝓhabitꝭ: adipis ⁊ pinguedinis noībꝰ abutit̄. Isaac etiā idē voluit qđ dictū ē cū in. v. d. sic scripsit. Unctuositas siue adeps est illa q̄ i bobꝰ crescit: q̄ calidior est ⁊ hūidior q̄ pinguedo q̄ i porcis gn̄at̄: qr̄ vnctuositas calorem naturalē hȝ ꝓpter vicinū sibi carnis calorē: piguedo vero frigidior est vnctuositate ⁊ siccior: qr̄ a carnis calore ē remota ⁊ ab eiꝰ hūiditate. Gn̄at̄ aūt adeps ex aquositate ⁊ vnctuositate sanguis q̄ frigiditas coagulat: ideo ipsaȝ resoluit caliditas vt indt̄ princeps i. j. primi doc. v. c. j. Res aūt vnctuosa ⁊ pinguis est aquea aerea sicut voluit Gal. lib. ve simpli. med. distin. viij. c. j. Cōplexio igitur adipis est calida: vt idē dixit in. v. de iuuamē. mēbro. c. ij. dicēs. Signū multi caloris in pinguedine ⁊ adipe est velocitas in accēsiōe ꝓpter ꝓpinq̄tatē nature eiꝰ ad naturā ignis. Cōplexio etiā sua est humida: cū dicat idē in. j. de cōplexio. c. vlt. Cerebro humidior est pinguedo: cuiꝰ coagulatio nō est nisi ꝓpter frigꝰ pāniculoꝝ: ⁊ illud idō q̄m oleo spisso est silis: ⁊ ꝓpterea cōgelat̄ cū mēbra ei obuiāt frigida sanguine priuata: neq̄ quidē possibile est vt piguedo i circuitu epatis coaguletur: neq̄ i circuitu venaꝝ pulsatiluū: neq̄ i circuitu cordis: neq̄ i circuitu alicuiꝰ mēbrorū vehemētis caliditatis. Et propterea q̄ eiꝰ coagulatio fuit a frigore: est eiꝰ resolutio ⁊ liq̄facto a calore ⁊c. Ex q̄bꝰ ptȝ ꝯplexio pinguedinis ⁊ adipis: q̄ calida sunt ⁊ humida: lȝ calidior sit adeps pinguedine. ⁊ ob hanc cām dixit Isaac in doct. v. c. xiiij. q̄ crassissima sint pessima: qr̄ pinguedinis ꝓprietas stomacho ⁊ digestiōi est nociua. Primo qr̄ innatat cibis: ⁊ facit eos inflantes: ⁊ cito saturantes. Cū aūt alteri cibo admiscet̄: sua viscositate ille alter ingrossatur: ⁊ digeri icipiēs villos stomachi emollit: ⁊ viscositatē ⁊ lubricitatē eis tribuit: vn̄ virtꝰ cōtentiua deficit ⁊ expulsiua vigorat̄ vn̄ plurimū lienteria gn̄atur. Et hoc ꝓpe operāt in stomachis frigidis. In stomachis vero calidis pinguia ad fumositatē ⁊ ad cholerā cōuertūtur: qr̄ calor stomachi ex pinguedine interiꝰ incēsiuꝰ fit: sicut exteriꝰ calor ignis pinguedine ⁊ oleo accēdit̄. In doct. quoq̄. v. sic indt̄. Adeps ⁊ pinguedo sunt fastidiū inducētia sibi instrm mollientia ⁊ humefaciētia maxime villos sto-

machi: habēt quoq ꝓprietatē sup oēs cibos natādi: et cibū viscosū grossum digestiōiq inobedictē faciēdi: et talsam saturitatē generādi. Et ifra dixit. Carnosa et nō carnosa pinguedo ꝑ nutrimēto data pessima est: oppilationem gñat. et hūores phlegmaticos adiuuat et c. Idē q̄ sensit Princeps i. ij. cano. c. cxlvj. cū ait. Pinguedo et adeps sūt mali nutrimēti et pauci: et subleuāt cibū: et nō est cōueniēs ex eis nisi quātitas parua ƀz mēsurā q̄ delectet. Et iu. iij. j. dixit q ex cibo vnctuoso sit ociositas et auferk desideriū. Et i xiij. tertij tractat. ij. c. vlti. sic scripsit. Scias q oia vnctuosa ꝓsternunt appetitū aut debilitāt ipsuz ꝑ hoc q molificāt: et ꝑ hoc q corrūpūt orificia venarū et c. Eis itaq via cibi nō ē vtēdū: sed tātūmodo via cōdiēdi vt ifra apparebit. Et sic est finis sermōis nostri de carnib⁹ ad laudem indiuidue trinitatis.

¶ Capitulū. cxij. ostēdit naturā cōplexioēm: vtilitates: et iuuamēta ouorū in via nutrimēti.

Ob nr̄e sāctissime legis reuerētiā: nō semꝑ lz nobis carnes cōcedere: ꝫ i q̄buscā dieb⁹ oua: lac: caseū: et hmōi. In aliq̄b⁹ autē aliis vti solū piscib⁹: olerib⁹: fructib⁹: et talib⁹ cōcessū fuit. Et ꝓpterea de his oib⁹ ē scribēdū. Et prio q̄dē de ouis tāq̄ ꝗre magis vsitata: et plurimum ad sanitatē faciēte: cū oua aliq̄n vicē carnis retineāt: vt inq̄t Almansor in. c. xiiij. libri tertij. Dicam⁹ ergo cū nostro Cōciliatore in differētia lxix. sic scribēte. Ouū est animal ꝗ potētia ex ouificantis productū superfluo. Cuius complexio ad equalitatē tendit et tēperamentū. licet ipsi⁹ albumē ad frigiditatē: et vitell⁹ ad caliditatē. quoꝝ ābo sunt hūida: vt ait Auic. i. ij. cano. c. cccccxxvj. Qđ ēt sensit Isaaci libro dietarū vliū. c. xvij. dicēs. Quorum nature vniuersaliter tēperate sunt. et mediocres complexioni hūane vicināter. Et i particularib⁹ inq̄t. Oua id sunt ex animalib⁹ volatilib⁹: qđ sanguis et spma ex animalib⁹ ambulātib⁹. Sicut enim sanguis et spma sunt ex materia et nutrimento aialiū ambulātium: ita oua sunt ex materia et nutrimēto volatiliū. Oua eni volatiliū masculū succūbēti ū hec duo i se retinere videt: spma videlicet et nutrimētū: ꝓinde velociter et multū sunt nutriētia et cōfortātia. Uelociter nutriūt ꝓpter sue substantie subtilitatē suiq liquoris tēperamētū. Corp⁹ sunt cōfortātia: et velociter nutriunt: et quāto pl⁹ calor i eo operak: tāto magis idurak: sicut videm⁹ i exterioribus fieri: quanto enim calor ignis i eis operak: tāto idurari incipiūt. Nutrimētū aūt dāt multū qr tota coꝝ substatia mutata mēbris oino assimilak ꝑ sui nature humane vicinitate. Et maxime coꝝ vitella: qr i calore et hūiditate sunt tēperata: et magis vidētur humane cōplexioni similia. Que fuit Rasis snia in tertia Almāsoris. c. xiiij. dicēt. Galline et ꝑdicis oua tēperata sunt et cōueniētia. Uitell⁹ quoq i caliditate tēperatus existēs bene nutrit Albumen vero frigidū et viscosum, dureq digeritur: sanguis etiā ex eo gñatus nō est bon⁹. Qđ considerans Serapio inquit. Cōplexio quidē oui est frigidior parum q̄ corpus tēperatū: ipsum nāq infrigidat temperate et c. Que complexio sic potest declarari si frigidū pl⁹ mole et quātitate ꝑmiscet cuz calido

temperato: proculdubio totũ commixtũ erit frigidũ. vt p3: s3 aggregatũ ex albumine ⁊ vitello est huiusmodi: ergo totũ erit frigidi⁹ tẽperato: vt bene dixerat Serapio. Qđ aũt vitellũ sit tẽperatũ apparet p Jsaac in.v.doc.c.xvij.dicẽtẽ. Vitella sunt tẽperata: ⁊ calori naturali viciniora: ⁊ ideo ad digerẽdũ velociora ⁊ faciliora: ⁊ maxime si de iuniorib⁹ fuerint volatilibus masculos hñtib⁹. Patet ẽt p ea q̃ dixit Rasis ⁊ silr Auicẽ. i pre adductis eorũ allegationib⁹. Similr albumẽ est frigidũ: l3 cõciliator in pdicta dña declaret ipsum esse calidũ absolute: s3 tñ respectu corporis tẽperati est frigidũ: cũ dicat Jsaac in.p.d. Albumen ouorũ aliquãtulum frigiditati et grossitati ptinet. vñ est durũ ad digerendũ ⁊ tardũ. Qđ sensit Gal. in.xvj. Terapeu.c.v.di. Debilib⁹ magis sunt dãda vitella ouo℞ ppterea q albũ ipsorũ difficile d gestibile est. Cui⁹ rõnẽ expssit i quarto de simplici medicia dist.ij.c.iij. cũ ait. Albumẽ oui cõpositũ est ⁊ pmixtũ ex substãtia aerea: terrea: et substantia aquea simul. sicut oleũ: verũtamẽ est pluris terreitatis q̃3 oleũ suaue: ⁊ pp̃ter illã terreitatẽ ⁊ grossiciẽ suã cũ quada3 viscositate est difficile digestibile. Ex qb⁹ apparet que sit oui cõplexio. ¶ Utilitas aũt ouo℞ ad sanitatẽ est multa: cũ plĩmũ nutriant corp⁹: vt p pte iã dictũ est ⁊ quẽadmodũ innuit nobis Jsa.i.xvij.c.d.v.di. Oua cũ materia ⁊ nutrimentu3 oim volatiliũ existãt: necesse est vt fortissim⁹ ⁊ mlti sint nutrimẽti. Multi eñ q3 totũ assimilat̃ sanguini ⁊c. Et.j. subiũxit. oua q̃ de subtili sunt aiali ⁊ tẽperato sicut pdicũ ⁊ gallinarũ laudabiliũ: laudabile est co℞ nutrimentũ facile digestiuũ ⁊c. Et propterea oia oua augmẽtũ faciũt in coitu: vt dixit Princeps in.ij. canonis.c. aliqs. Et fuit sentẽtia Rasis in.iij. Almansoris.c.xiiij.di. Duo vero ouo℞ prius dicta gña: galline videlicet atqs pdicis: sperma valde augmẽtant: atqs ad coitũ stimulãdo incitãt: qđ ideo fit qñ oua gallinarũ virtutẽ augmentãt: ⁊ maxime virtutẽ coeundi: humectant eñ ⁊ ethicis cõferũt ⁊ sanis hõibus: vt idẽ ait in quarto suorum aphoris. autoritate Arzicon phi. Ratione igit̃ sue tẽperate cõplexionis: atqs sue ad humanũ corp⁹ cõueniẽtie: ⁊ multitudinis nutrimẽti, oua inter reliqua vsitata cibaria non immerito cõmendant̃.

¶ Cap.cxvij. ostẽdit q̃ oua sint meliora ad sanitatẽ nutribiliora et magis eligenda.

V Jsa cõplexiõe ⁊ vtilitate ouo℞ dicendũ est de ipsorũ electiõe: nõ eñ sic oua oia vt sup̃ raferipsim⁹ approbant̃: sed solũ electa ex ill'. Que si electa ⁊ laudabilia dici merent̃: necesse est vt ipsa has habeãt conditiones. Quarũ prima est hec: vt ex laudabilib⁹ sint aialib⁹: pdicis.s. ⁊ galline iuuenũ atqs pinguiũ masculinũ coeuntẽ hñtiũ: qm̃ vt ait Jsa. in.v.d. Oua gallinacea ⁊ pdicu3 tẽperatiora ⁊ laudabiliora sunt ceteris: maxime masculũ hñtium bñ nutriũt: ⁊ iuniorũ oua sunt meliora q̃3 veterum: ⁊ crasso℞ q̃3 macro℞: vicinitas facto℞ q̃3 vetero℞. Et in pticularib⁹ sic inqt. Si oua de tẽperat3 fuerint aialib⁹ bñ carnosis ẽt ⁊ iuuẽculis: ceteris fiunt laudabiliora maxĩe si masculis fuerint succũbẽtia cõtria ãt cõtrio℞ inde oua pdicis ⁊ galline naturaliter pinguia sunt laudabiliora q̃3

ñ sint crasse ꝑpter escā vł quietē quā hñt. si vero fuerint iuuenes ꝛ masculos habuerit: mł'to pl⁹ erūt laudāda. Aialia em̄ masculis succumbētia calorē hñt vehemētiorē quare ꝯodor eoꝝ oī caret acumine vñ sunt facilia ad digerēdū. Deinde subdit. Postq̄ anseris oua sunt bonitatis quid habētia: ꝛ lꝫ sint grauia duraq̄ʒ ad digerēduꝫ tñ si calor erit fortis: ipsaq̄ʒ bñ digerantur: superi⁹ dictis nutribiliora sunt: ꝛ magis cōfortātia. Peiora istis sunt oua strutij: sunt em̄ grauis odoris: idcirco sunt dura grauiaq̄ʒ digestioni. Pessima vero oim̄ sunt panonis oua ꝑpter horribilitatem odoris sue carnis: vñ sunt indigestibilia humaneq̄ʒ cōplexioni incōueniētia: sꝫ calidiora ceteris ꝛ ardētiorē sanguinē generātia sunt oua passerū post hec colūbaꝝ que minorē calorē ꝛ siccitatē hñt. hec ipse. Que fuit etiā sententia Rasis in. iij. Almansoris c. xiiij. dicētis. Oua pl⁹ alijs hoibus conuenietia galline sunt ꝛ ꝑdicis post q̄ oua anatis in bonitate existūt: q̄uis malū efficiāt nutrimētū. Alia vero sicut ea q̄ paruarū auiū atq̄ʒ magnarū comedēda non sunt nisi medicine cā. Et post pauca subiūxit. anserum aūt oua fastidiū faciūt grauē habentia odorem. A quo sumpsit Auer. in. v. colliget dicēs. Oua gallinaꝝ sunt meliora ceterꝭ: añ quos oēs sapiēs inq̄t Gal. i. j. de alim̄. c. xxj. Meliora oua sunt q̄ gallinaꝝ et fasianoꝝ: peiora q̄ sunt anserū et strutionū. Concludēdū est ꝫ cum Isa. i. v. d. sic scrib. Oua q̄ de grossis sunt aialib⁹ ad digerendū duris ꝛ nutrimēti illaudabilꝭ sicut strutiōis ꝛ anseris: mali sūt nutrimēti: ꝛ ad digerēdū dura grauis odoris ꝛ maxie de veterib⁹. Oua vo q̄ de subtili sunt aiali ꝛ tēpato sicut ꝑdicū ꝛ gallinaꝝ laudabiliū laudabile est coꝝ nutrimētū facile digestiuū: ꝛ maxie si de iuniorib⁹ fuerint: qm̄ oua leuiora sunt de iuniorib⁹ ꝛ grauiora sunt de veteribus: ꝛ tēpatiora de mediocrib⁹ q caloris sunt ꝑfecti ꝛ mioris humiditatis: vt ēt dixit in eodē. c. lꝫ in alio loco. Si igit oua de sanis fuerint aialibus ꝛ crassis nutrimenti erūt laudabilioris: silr de cocūtibus cū masculis: qm̄ calorē naturalē maiorē habēt cocuntia q̄ nō coeuntia: vt idē refert vbi. s. Que fuit etiā Rasis snia in. iiij. suoruꝫ aphorismoꝝ: cum ait. Oua meliora sunt oua gallinaꝝ ꝛ earū que cū gallis viuunt. Ex q̄bus oibus ꝑxima integrat conditio. s. q̄ oua eligēda esse debeāt ex laudabilibus aialibus iuuenib⁹ pinguib⁹ ꝛ cū masculis coeūtib⁹. Scōa vo ꝯditio est: vt oua sint recētia: qm̄ vt inq̄t Isaac in particu. die. Oua recētia sunt laudabiliora: q' calor naturalis eoꝝ est fortior: qd testatur boni odoris suiq̄ʒ saporis acceptibilitas ꝑpter hoc bñ nutriūt atq̄ʒ calorē ꝯfortāt naturalē. Uetusta vo pessima fiūt: vñ corruptibile generāt nutrimētū: calor em̄ naturalis eoꝝ est defect⁹ atq̄ʒ ab aere aliū sumpserūt: idq̄ʒ malorū humoꝝ putredinē citi⁹ subeūt: q̄to vetustiora tāto erūt deteriora Qd añ ipm dixerat Gale. in iij. de alim̄. c. xxj. cū ait. Optia quidem oua sunt q̄ recētissima: pessima aūt que vetustissima: que aūt inter media hoꝝ ꝓporcionantur distātia qua distāt ab extremis bonitate ꝛ malitia. Et ideo cōcludamus cum Auicenna. in secūdo canonis capit. ccccc xxv. q̄ meliora ex ouis sunt oua galline recentia quare illa tantūmō sunt eligēda.

¶ Capit.xciij.ostendit quō coquant oua:et q̄s mod⁹ coquēdi sit melior ad sanitatem.

Cum multifariā oua decoq̄ cōsueuerint: dicendum esse vtile ⁊ necessariū de eoꝝ decoctiōib⁹ existimauim⁹:vt sanitatis cōseruator intelligat q̄ mod⁹ laudabilior ⁊ salubrior a medicis esse ꝓnunciet. Dicam⁹ ergo ꝙ principalr oua dupliciter ꝑparent: assando:scꝫ ipsa super cineres calidos ⁊ in aqua elixando:q̄ si inuitem cōparent:elixa meliora:et assatis laudabiliora dicent:vt placuit Isaac in.v.doc.c.xvij.dicēte. Oua assata elixis sunt grossiora: et ad digerēdū duriora: q2 focus substantialē eoꝝ hūiditatē desiccat:vñ desiccatoria ⁊ minus refrigeratiua existūt.Et in particularib⁹ ēt ait hoc mō. Oua in calore et humiditate sunt tēperata ⁊ humide cōplexiōi silia:sꝫ tñ si assent ab igne calorē suscipiūt ⁊ siccitatem : vñ fiūt desiccatiua minusq̄ꝫ caloris refrigeratiua. Si ꝟo cum aqua fuerint elixa humiditatē sumunt.proinde minus desiccatiua magisq̄ꝫ caloris mitigatiua:et infra sic ait. Oua assata sunt grossiora ⁊ duriora ad digerēdū elixatis: qm̄ calorē et siccitatē ab igne suscipiunt fumositatem etiā odoris grauitatē.Uñ sic cocta pl⁹ via medicine q̄ꝫ cibi cōueniūt:teste Auic. in.ij.cano.c.cccccxxv . cū inquit. Et que ex eis sunt assata super cinerē sine fumo cōferūt solutiōi vētris ⁊ disinterie ⁊c. cum aūt duobus modis assent oua:super carbones.s.et sub cineres:petet quispiam que deteriora? cui respōdet Isaac in.v.doc.c. p̄allegato di. Oua q̄ inter cineres ponunt tota sunt peiora eis q̄ sup carbones ponunt:qm̄ cū calor foci circūeat ipsa:fumositatē suā exire ꝓhibet sup carbōes ꝟo posita fumositatē emittūt ⁊ munda sunt:nullo igit ꝑdictoꝝ modoꝝ sunt oua coquēda:sꝫ poti⁹ elixāda:dicēte halia bate i.v.theo.c.xxvj. Cōpetētius aūt ouū qd̄ sumit est elixatum in aq̄ ⁊ ñ mltū d̄coctū vt duꝝ fiat:sꝫ media tm̄ maturatiōe decoquat: qd̄ ēt sorbile vocat. hoc nāq̄ꝫ citi⁹ digerit ⁊ melior ē cib⁹. Nodatū āt ⁊ durū ⁊ lapidosum ⁊ patellatuꝫ malū est ⁊ difficilis digestiōis: humorē generat grossuꝫ facitq̄ꝫ oppillatiōeꝫ ⁊ lapidē in renib⁹:⁊ putrefactiōeꝫ i stōacho:⁊ cholicā mouet passiōem. Cum autem ouum elixari etiam duobus modis contingat:cum cortice:scꝫ et sine ipso cum frangit et in aquā calidā ꝓijcitur : queret aliquis forsitam et bene que harum duaruꝫ elixatio sic cōuenientior? Cui dicem⁹ cum Isaac vbi.s̄.sic scribēte:oua elixa corticib⁹ suis peiora sunt q̄ꝫ fracta in aqua:q2 fumositati ⁊ grossiciei cortices repugnāt exterius. Que oua q̄ sepe cōeduntvētositatē inflatiuā grauatiuam patiunt stomachi et totius ventris et postea subdit. Oua i aqua facta meliora sunt his que cuꝫ corticib⁹ elixant: quia calor aque temperate penetrat et grossiciē suam subtiliat et aufert sibi grauitateꝫ sui odoris. Uñ hmōi sunt laudabiliora ceteris.Et post multa sic etiā inquit. Oua in aqua elixa laudabiliora existunt:max ie medie cocta:q2 ex toto cocta mutant in assatoruꝫ naturam.Et in particularib⁹ idē voluit cū ait. Oua elixa in aqua ⁊ mediocriter cocta facilis sunt digestionis.si vero ad duritatē coquant tarde digerunt ⁊ infra subiunxit. Oua elixa in aqua sine te-

stis: i sua naturali custodiunt hūi ditate: cū aque hūectatiōem sui q̄ odoris grauitatē amittūt: vñ cete ris ouoꝝ ꝑparatiōib⁹ sunt lauda= biliora: ⁊ ꝑcipue si mediocriter co cta fuerit ⁊c. Sz q2 sic ꝑpata: et si magis q̄ alia dicāt eē saniora: nō oib⁹ tā placēt: imo q̄dā: de q̄ꝝ nu mero sum⁹ pl⁹ cū cortice oua elixa desiderāt: melioriq̄ cū appetitu: vt ita dixer: z: assumūt ea. Jdeoq̄ de ipsis dicam⁹ vlterius q̄ tripliciter ꝑñt esse decocta: paꝝ. s. ⁊ vt semi= cruda sint: ⁊ talia si nō abomiabi= lia fuerint: plimū dāt nutrimētū: vt voluit serapio cū ait. Ouū s. mi coctū sorbile ē mag; nutritiuū q̄ alio mō cōestū Qd ēt sensit Almā sor in. iij. c. xiij. di. Oua mollia ad descēdēdū velocia his a q̄b⁹ san= gu's fluxit mltitudo: ac vires fue= rūt diminute ꝯferūt. Quedā vero cū testis suis indurant. ⁊ hec sunt dura ad digerendū: bñ tñ digesta plurimū exhibēt nutrimētū: teste isaac l. v. do. sic scribēte. Oua idu rata dēsiccatoria sunt et a stōacho dure exeūtia ⁊ venas tarde pene= trātia: si tñ digerāt dure dissoluū tur: ⁊ iō stōachū grauāt ⁊ intesti= na: plerūq̄ tñ bñ ꝯfortāt: qd cōfir mauit Rasis in. iij. Almāso. c. pal legato di. Oua cū elixant et dura fiūt pl⁹ nutriūt: ad digerēdum tñ sunt duriora: tardiusq̄ ē stōacho descēdūt. ⁊ Gale. in. iij. Alimētoꝝ. exxj. cū ait. Oua quidē cocta ⁊ in= durata difficulter digestibilia: et tarde ꝑtrāsitōis ⁊ alimētum gros suz tribuūt corpi hiatñ adhuc ma gis sunt tarde pertransitionis et grossioris chymi que supra cinerē calidū assata. Et i li. de euchimia c. iij. sic etiā dixit. Ouoꝝ quecūq̄ vsq̄ ad perfectā coagulatiōez co quant aut assant nō bene euchi= mia sunt. Quedā ꝟo oua iter hec extrēa mediū tenēt decocta q̄dez sufficiēter ⁊ nō idurata: q̄ sorbilia vl coagulata dicunt: ⁊ hec sūt sa niora ⁊ oib⁹ fere hoib⁹ gratiora: ⁊ ceterz laudabiliora dicēte Almā. vbi. s. Oua tremula q̄ neq̄ dura sunt: neq̄ molli inter illa duo me= dia existūt. ⁊ ga. ēt i loco supi⁹ ad ducto inq̄t. Optia ouoꝝ ad ali= mētum q̄ tremula sorbilia: q̄ q̄dē min⁹ nutriūt iduratis: facilius tñ subeunt ⁊ ea q̄ innocata alteriora asperitates leniūt. Et in li. de eu= chimia sil'r ait. Oua q̄ moderate sunt cocta: pp qd tremulēta vocā tur: meliora sunt alijs: ⁊ ad dige= stiōez ⁊ ad euchimiā ⁊c. ¶ De fri= xis aūt cū oleo ⁊ hmōi dicim⁹ cū Jsaac in. v. doc. c. xvij. q̄ oua frixa ceteris sint peiora: q2 ꝑuissime in stōacho sunt morātia: ⁊ q2 i fumo sitatē ⁊ corruptiōez sunt mutabi= lia: q̄cōd ibi ciboꝝ inueniūt corrū pētia sūt grauitatē stōacho gñan tia ⁊ fastidia peiora q̄ alia q̄libet faciāt oua ⁊ infra dixit. Oua frixa pessimos gñant chimos et fasti= dia: ⁊ in pria doctrina etiā sic scri psit. Oua frixa ceteris deteriora ⁊ grossiora cito. ꝑ in fumositatē ⁊ in cholericos hūores ac in putre dinē conuertibilia: quare sunt cā fastidij ⁊ abhominatiōis: q2 ꝯuer sa in putredinē q̄cōd bonoꝝ ciba rioꝝ in stōacho inueniūt putrefa= ciūt. Que fuit Gal. snia in. iij. ali mētoꝝ sic dicētis. Oua frixa pessi mū dāt alimētum: ad oia indige= stibilia eñ sunt: et grossum dant chimū prauū et supfluū. Et in li. de euchimia. c. iij. dixit. Oua q̄ fri= gunt chacochimia fiunt: ⁊ in eo q̄ in vētre digestio nō hñt i fumosaz corrūpunt substātiā ⁊ poter ipsa ⁊ alia cibaria. Et propter eos qui indigestionem patiuntur pessima sunt: quare ⁊c.

¶ Capitulum

¶ Ca. xcv. oñdit q̄d sit lac: et q̄ sit eiusnatura siue cōplexio ⁊c.

Cum totvt dixit pnceps in. ij. cano. lac cū corpi= bus hūanis hēat ppor tiōalitates: q ea℞ cau se nō cōprehēdunt nō est aliqua afficiēdū admiratiōe si prisci sapiētes lactis gn̄ib⁹ vtebā tur q̄s ⁊ posteri sunt imitati: id tñ qd̄ illi ex eis iuuamētū nō ꝯsecuti ppterea qr inordinatissime lacti= cinijs sint abusi: et inde q̄plures egritudinū spēs deuenere: qd̄ ali qui cōsiderātes: et id putātes ex parte lactis cōtingere ipm penit⁹ spreuere eo nūq̄ vtētes a q̄b⁹ ple riq̄ edocti illud idē obseruāt q̄℞ opinio falsa ⁊ errōea q̄tū avia de uiet vitat; ⁊ ex ifra scribēdis claris sime patebit. Sz primit⁹ q̄d sit lac qd̄ ipi intelligere minie vident: de clarem⁹ dicētes cū gal. in. viij. de iuuamentis mēbro℞. c. vltimo sic scribēte. Lac est superfluitas cibi corporis bona digesta. a quo sum psit conciliator nr̄ in dr̄ia. cxlviij. cum dixit. Lac est aialis supfluuz albū bina decoctiōe in māmis ge neratum et est sanguis bis deco= ctus: vt inq̄t Mesue i albedineq̄ mutat⁹: qd̄ q̄dē sensit Aui. in. xij. tertij. c. j. cum ait. mamilla albifi= cat sanguinē rubeum ⁊ facit ipm lac. Et ppterea dicebat Isaac in c. xvij. doct. v. Lac nihil aliud est q̄ sanguis scd̄o coct⁹. Et in parti= cularibus ite℞. Lac vicinum est sanguini: neq̄ aliud ē q̄ sanguis scd̄o coct⁹ in vberib⁹: hz tñ de ma= millis albedinē: saporitatē: ⁊ hu miditatē: et infra dixit. Lac nō est separatū a sanguie, sicut cholera vel melācholia per se: imo nō est aliud nisi sanguis scd̄o coctus in vberibus: qd̄ natura pbauerit ad nutrimētū aialium: sicut eundem sanguinem opera est ad fouenda corpora: ⁊ ob hanc cām Aui. in. ij. canōis. c. cccclxix. sic ait. lac est bo ni chimi ⁊ facit exuberare sangui nem: augmentum faciēs in cere= bro: et est propinque digestiōis cū sit gn̄atum ex sanguine qd̄ est in summo digestiōis cui supuenit di gestio quedā alia q̄uis fiat ex mē bro qd̄ ad frigus declinat. Et p= pterea lactis cōplexio parumper ad frigus declinat vt tetigit ꝯci= liator in preallegata dr̄ia cum in quit. Et si lac sit sanguis scd̄o co= ctus: scd̄a tñ decoctio eidez nō ca liditatem: sed potius inferat fri= giditatē propter mamillarem car nem glādosam frigidā ⁊ humidā existentē: sicut eñ spūs aialis bis decoquit puta in corde ⁊ in cere= bro: ita lac in epate ac māmis et qd̄ ita sit patet p dictum haliaba tis: in. v. theor. c. xxvj. qd̄ est tale. Lac vl'iter frigiduz est ⁊ humidū. Et per Almā. in li. iij. c. xv. dicētē. Lac recenter multum tēperamē= to existit vicinum: licet frigiditati et humiditati parumper approxi met: qd̄ corpus humectat et im= pinguat ethisis insuper ⁊ ptisicis necnon sicce tussi ac ardori vrine cōfert quas. s. operationes minie faceret nisi frigidum ⁊ humidum foret. Que quidem fuit etiā Gal. sn̄ia in quarto de simplici medici na dist. iij. c. vltio sic qd̄ dictum est probantis. Lac q̄uis sit suaue tñ nō alteratur per seipsum ad ama ritudinem prorsus et istud est qm̄ frigiditas in ipso est vincens cali= ditatem et non caliditas frigidi= tatem. Et propter illud fit quod quando morat occurrens ei ali= qua hora accessit: et istud est quo niam compositum est ex tribus substantijs diuersis in qualitate: quarum vna est substantia grossa

ex qua est caseus: secunda est pinguis ex qua est butyrum recens et coctum: et tertia est aquea que dicit̃ aqua casei: et vnicuiqꝫ harũ trium substantiarũ inest cõplexio sibi propria. Substantia pinguis est maioris equalitatis in cõplexiõe: ꝛ substãtia grossa est frigida in equalitate cõplexiõis: ꝛ aquea est frigida ꝛ humida: et cũ res sit ſm qd̃ narraui: tũc caliditas toti⁹ lactis est sub caliditate toti⁹ corporis tẽperate cõplexiõis: ꝛ propter illud est qd̃ ↄuertit̃ ꝛ permutat̃ ꝑ se ad acetositatẽ. Et in .v. li. eiusdẽ dist. vj. c. ij. sic ẽt inq̃t. Lac in caliditate sua ẽ inter phlegma et sanguinẽ: sꝫ nõ est lõgitudo ei⁹ ab vtrisqꝫ similis ꝛ equalis: imo a phlegmate est lõginqui⁹ ꝛ ꝓpinqui⁹ sanguini. Qd̃ ẽt voluit Serapio in .c. de medicinis ꝓuocãtib⁹ lac a ꝑdicto accipiẽs loco ex q̃b⁹ apparet ꝙ lꝫ lac sit decliue ad frigidũ et hũidũ: hoc tñ est parum. Jsaac tñ aliter sensisse videt̃ cũ in c. xvij. doc. v. inq̃t. Lac dulce vicinitũs mamillas exiẽs calidũ est in medio primi gradus ꝛ in initio secũdi: qd̃ mõstrat saporositas sua ꝛ saporꝫ sanguinis vicinitas ꝛ facilis in eũ mutabilitas ꝛc. Qui nostro iudicio etsi cõtrarius videat̃ opinioni Gal. ꝛ alioꝝ: vt visum est ab eis tñ nõ discedit: nã si cõsideret̃ lac absolute an calidũ sit vel ne: procul dubio calidũ est ꝓnunciãdum cum dulce sit ꝛc. vt dixit Jsaac. Si aũt cõparet̃ corpi tẽperato vt ꝓbauit Gal. erit frigidum et humidũ nec hoc Jsaac negasset: et sic ois remouet̃ cõtradictio inter eos.

¶ Ca. xxvj. oñdit quale qn̄tũqꝫ sit lactis nutrimentũ: ꝛ que sint ipsius vtilitates.

Quãtũ sit lactis nutrimẽtũ: ꝛ ex eo corpis robur ꝓueniẽs: nũqꝫ eq̃dẽ q̃s posset credere nisi ea q̃ de ipso scribũt autores nr̃i plegisset. Quos q̃ nõ legit: aut minie ꝑt intelligere ꝛ hoc saltẽ legat cap. in quo nõ cõprehẽdunt̃ ille q̃ ad morbos ĩfinite fere sunt lactis vtilitates: sꝫ tm̃mõ he q̃ ad corpis sani faciũt ↄfortatiõeꝫ. Dicam⁹ ḡ cũ Auer. in .v. colliget. c. d̃ hũiditate aĩaliũ: ꝙ si corp⁹ ẽ mũdũ: nihil est cõuenięti⁹ lacte ad restaurãdũ qd̃ dissolutũ ẽ ex mẽbrꝫ radicalib⁹: ꝛ ꝓpe lac mulieꝝ: scd̃o lac asinaꝝ: ꝛ post lac capraꝝ: ꝛ iõ ẽ lac magꝫ iuuatiuũ oib⁹ alijs reb⁹ ethicis: et hoc ẽ ꝓpterea: q2 ẽ materia silis prie materie: ex qua est hũiditas radicalꝫ: ꝛ iõ nutrimẽtũ bonũ corpori existit ꝛc. Qd̃ ẽt voluit Serapio autoritate Diascoridꝫ cũ ait. Lac oẽ ẽ boni chimi: ꝛ ẽ multũ nutritiuũ: mollit vẽtrẽ ꝛ ↄfert stomacho. Silr̃ Jsaac in .c. xvij. dietarũ vl̃imndi. Lac femininum ꝛ caprinum tẽperatum est in suis tribus substãtijs: et ꝑfectum gñat nutrimentum et tẽperatũ. Et infra subdit. Et si corp⁹ sit mundũ: ꝛ lac bñ digestũ: multũ dat nutrimẽtũ: laudabilẽ sanguinẽ gñat augmẽtat carnẽ totũ corp⁹ laudabilr̃ humectat exteriora tenerat ꝛ facit pulchra. Et iteꝝ post aliq̃ dixit. Concordati sunt oẽs anti q̃: ꝛ rõne testant̃ nl̃la re melı⁹ nutriri corp⁹ q̄ꝫ q̃ facile in sanguinem mutat̃ sicut lac: q2 nulla res lacte nutribilior existit. Princeps q̃ꝫ Aui. in .ij. cañ. c. cccclix. sic inq̃t. Lac q̃dẽ est nutrimẽtum: ꝛ equat chimos et confortat corpus et abluit. Et post pauca subiunxit. Lac est boni chimi: et facit exuberare sanguinem: augmentum faciens in cerebro

proprie muliebre. Et in ariola de decoratiõis sic inquit. Et quando lac bibitur cum zuccaro: colorem efficit valde bonum et proprie mulierum: et impingat: et proprie habentes complexiões calidas et siccas: cum soluuntur potu eius propter suam causam et non impinguat eos nisi propterea quia humectat et extrahit humorem malum quare rectificat nutrimentum quod non minus sensit Ra. in. iij. Alm. c. xv. di. Corpibus siccis lac optimum tribuit nutrimentum: atque ad temperiem: ducit sanguinem quoque atque sperma augmentat. Que fuit Sa. snia. in. v. de regimine sani. versus finem sic di. Boni lactis hec sunt: moderata subductio ventris: et euchimia; et nutrimentum non parvum. et eiusdem in. iij de alimen. c. xiiij. sic quoque scribentis dicendum est. Optimi chimi esse optimum lac fere omnium quecunque comedimus. Neque simpliciter dictum est optimum quoniam lac malum euchimos ipso vtentes cachochimos efficit. Ecce igitur quot bona quotque vtilitates in bono lacte reperiuntur: et propterea non ita vt aliqui faciunt despiciendum est.

¶ Cap. cxvij. ondit quod lac sit bonum et laudabile ad sanitatem: et quas debet habere conditiones.

Bonum esse oportet lac quod comedimus si vtile debet esse ac vt supra diximus nutritiuum. Quoniam lac malum non modo est inutile verum et permaxime nociuum vt apparebit ex dicendis. Et propterea scribendum est que requirantur ad lactis bonitatem quantum est ex parte eius primo deinde ex parte suscipientis et c. quod in alio faciemus. c. In presentia autem dicamus cum Haliaba. in. v. Theo. c. xcvj. dicente. Bibere vero lac volenti oportet non statim sumere post partum: sed post ad minus. xl. diebus. Quo premisso procedamus dicentes cum Isa. in. xvij. c. d. v. sic scribente. Electum lac quatuor qualitates: colorem albissimum clarum a citrinitate rubore et liuiditate liberum: odorem odoriferum et ab horrore et grauitate alienum: liquorem inter subtilem et grossum medium: vt si gutta super vnguem aut aliud corpus solidum proiciatur remaneat continua inferius lata: superius acuta: saporem acceptabilem ab amaritudine salsitate et acetositate liberum. quod etiam voluit Ra. in. xxiij. continentis. c. dcc. cum ait. Bonum lac est vehementis albedinis: equalis continenti vel substantie: quod si stillatur super vnguem non fluit. Et lac caprinum minus nocet ventri quam aliud et c. A quo sumpsit Aui. in. ij. can. c. ccc. xlix. cum di. Melius lac est quod est vehementis albedinis equalis essentie: quod super vnguem distillatum figitur et non currit: et est pastus planta bona: et non est in ipso sapor extraneus declinans ad acetositatem aut amaritudinem aut acredinem: aut odor extraneus horribilis. Idem etiam voluit. Sera cum di. autoritate Ga. Lac melius est sanum naturale non habens infectionem alicuius alterius humoris: aut super quod non vincit aliqua qualitas: et est clarum in quo non est turbulentia aliqua nec acuitas in sapore vel odore: nec acetositas nec salsedo: imo est in eo dulcedo pauca et est odor eius bonus. Et lac quidem quod est huiusmodi est illud quod generatur ex sanguine sano expiato ab omni malitia et circa medium capituli sic etiam inquit. Est autem lac bonum quod est album equale in spissitudine quando ponitur super vnguem et non diffunditur sed stat collectum in se et ista fuit in rei veritate Gal. sententia in primo de

regimine sanitatis cum di. Bonũ lac est q̃d gustu ꝛ odoratu delectabile est: q̃d album ꝛ quod equale ꝛ mediuz hz inter liquidũ ꝛ grossum: malum ṽo ꝛ grossuz ꝛ caseatum ꝛ liquidũ ꝛ in eq̃le substãtia ꝛ amarꝫ ꝛ salsuz vł q̃ aliã ineptã hz q̃litatẽ qua neq̧ odoꝛe erit delectabile ꝛc. dz p̃terea lac esse in substãtia subtile vt velle vr̃ Isa. in.v.d.c. p̄reallegato di. Omniũ lac est laudabilissimuz quodcũq̧ subtilissimum est femininũ prio: secundo non tñ adeo in subtilitate vicinum: asininũ grossissimũ et pl⁹ nutritiuum: deinde pecorinũ: deinde vaccinuz ꝛc. Quãtum aũt est ex pte aialis lac fit laudabili: q̃m opz ex laudabili iuuene carnoso: ꝛ sano aiali ꝛ bono pastu nutrito accipiat̃ di. Isa. vbi supra. Lac aialis bñ carnosi meli⁹ est lacte ifirmi aut macri. q̃d sensit Ga. in. li. de euchi. c. iij. cũ ait. Ad euchimiã lac est bonũ aialiũ eucrasiaz hñtiũ. Et infra subiũxit. Scriptũ est de lacte ab oibus medicis q̃m euchissimũ est si ex sanis ꝛ mũdis aialibus fuerit: q̃m ex cachochimis cachochimum est siłr ꝛ in cachochimis coꝛpoꝛib⁹. Et pp̃ter ea ipse ꝯcludit in. v. de regimie sanitatis. Animal ergo cui⁹ lac sumpturi sum⁹ sine q̃rela erit si etate iuuenis fuerit ẽm habitũ coꝛpis. Et in li. de dissolutiõe continua ẽt inquit ꝛ meli⁹ lac ꝛ tẽperatius ẽ lac capre q̃ꝛ est subtilius q̃ lac pecudũ ꝛ vacce ꝛ ẽ grossi⁹ q̃ lac asine ꝛ camele: ꝛ p̄sequit̃. Et dz accipi lac ex aialib⁹ sanis iuuenibus bñ nutriẽtib⁹ ꝛc. ꝛ post pauca addidit: ꝛ meli⁹ ẽ recipere lac statiz nullũ anteq̃ immutet̃ ab aere: q̃ꝛ velociter immutatur. A quo Ra. accepit. in. iij. Alman. c. xv. cũ ait. Lac animaliũ pinguiũ ꝛ iuuenũ: que discurrẽdo bonas pascũt herbas ꝛ ptui adhuc vicia existũt. tẽperatũ ꝛ meli⁹ iudicat̃. Nemo eñ dz lacte vti animalis cui⁹ nutrimentũ ignoꝛauerit q̃m plimuz facit ad ipsius bonitatem: vt placuit. Isa. in. p. d. scribenti. Animalia eñ recentes herbas pascẽtia faciũt subtile lac ꝛ aquosum cito digestiuũ ꝛ min⁹ vẽtositatis ꝛ inflatiõis g̃natiuum q̃ lac aialium. sic carum herbarum extremitates pascentium vel sicca genera. Lac eñ aialiũ stiptice arboꝛz extremitatib⁹ vescẽt iuz vtilis est stomacho ceterisq̧ viscerib⁹: q̃d aũt ex aialib⁹ solubilia mãducãtib⁹ fit oib⁹ est deterius: pinde lac caprinum pl⁹ ceteris stomacho ꝯuenit q̃m semp stipticis herbis vtunt̃: s. extremitatib⁹ arboꝝ: masticis: querc⁹: lentici: oliue: et siliũ. Que autem de frõdib⁹ vescunt̃ arboꝝ rum solutiuarum. s. scamonee: titymali. eleboꝛi: et siliuz: eoꝝ lac est pessimũ vtpote stomacho nociuum: q̃d Diascoꝛides testat̃. Uidi inq̃t capras eleboꝛum album pascẽtes i initio pascẽdi vomitũ patiebant̃. Cui⁹ rei effectus talis est q̃ꝛ earum lac bibẽtib⁹ stomachi defectionẽ vomitum atq̧ nauseã ingerebat. Lac p̃terea ex pte temporum bonitatẽ atq̧ malitiã assumit q̃m meli⁹ est q̃d in principio estatis accipitur q̃ i aliquo alioꝛum tẽpoꝛum anni: vt sensit Isa. v. d. c. xvij. dicẽs. Lac in initio veris subtilius est et aque assimilat̃ in fine aũt veris ꝛ in initio estatis tẽperatioꝛ ꝛ laudabilioꝛ cib⁹ erit in fine aũt estatis ꝛ in initio autũni grossi⁹ ꝛ min⁹ aq̃suz fit. Et infra sic etiã dixit. lac veris q̃ꝛ aq̃sum est: nociuũ stomacho fastididium mouẽs ꝛ vomitũ stomachi emolliẽs ꝛ aspitatẽ lubricãs. deiñ di.

lac grossuz tēperamētū exiēs fit
durū ad digerēdū ꝛ stipticū sicut
lac qđ ĩ fine estatis ꝛ in principio
autūni gñat᷑:qđ maxie in stoma=
cho coagulat᷑:ꝛ pessime ĩfirmita
tes inde gñant᷑.Et ĩ particula.sic
ēt scripsit.Lac v̄nale.s.in fine ve
ris gñatū ceteris q̄dē meliꝰ ꝛ tē=
peratiꝰ duobꝰ modis existit.Uno
qꝛ ceteris tpibꝰ tēperatiꝰ ē cū sit
mediocre ĩter quatuor q̄litates.
Alio ꝑpter lactis naturā:nā lac
tp̄i seu ꝑtui gñatoꝝ aialiuz ꝓpin
quū est aq̄suz ꝛ indigestuz ꝑpter
hūores ĩ vbere coadunatos a tpe
ꝯceptiōis:ꝛ iō cū lac.l.diebꝰ a tpe
q̄ gñata fuerint aialia ꝓlōget᷑:su
ꝑfluitas quā habuerūt desiccat᷑ ꝛ
ꝯsumit᷑:ꝛ nō restat ĩ lacte nisi hūi
ditas substātialis ꝛ nālis:q̄re tē=
ꝑatū ē ꝛ laudabile facile digestiōi
ꝛc.Autūnale v̄o est dissimile natu
ralis em̄ humiditas eius est plˀi=
mum finita:ꝛ caseata et multipli
cata vñ grossuz est ꝛ difficulter di
gerit᷑:stomachū grauat: grossam
vētositatē ꝛ inflationē gñat:ꝛ pu
tredini appat᷑.Estiuuz aūt.s.ĩ pri
cipio estatꝫ:ē ĩter hec duo medio
cre.hyemale v̄o pessimū ꝛ grossi
simū:ꝛ qꝛ siccissimū ꝑpter lōginq̄
tatē tp̄is a ꝑtu:idcirco sui humi
ditas nālis prorsus est finita.
Silˀr inquit Aui.in.ij.cano. c.cccc
xlix.halia.ꝛ ceteri q̄rum autorita
tes ꝛ dicta breuitate oībus gratis
sima existente: pretermittamus.

¶ Capi.cxviij.ōndit qđ lac sit
malū:et qđ acetosum:ꝛ que no
cumenta proueniunt ex eis.

Quamuis ex suprascri=
ptis elici possit qđ lac
sit malū ꝛ q̄ sint eiꝰ no
cumenta. Pro plenio
ri tñ notitia boni atq̄
mali lactis mihi vr̄ esse dicenduz
de malo lacte: et de ipsius ma=
licia sigilatim vt meliꝰ cognoscat᷑.
Qm̄ lac malū:vt ĩq̄t Isaac.c.xxij.
d.v.nō solū corrūpit᷑:sꝫ ēt oēs lau
dabiles chimos ꝯfundit.ꝛ Ga.in
iij.alim̄.c.xiij.sic ait đ ipo. Malū
lac euchimos vtentes ipo cacho=
chimos efficit.A q̄ Prin.in.ij.ca.
accepit cuz di.Nō est aliq̄d nocibi
liꝰ corpori q̄ꝫ lac malū:qm̄ vt di.
hip.in li.de aere ꝛ aq̄.ꝛ regiōibꝰ.
Lac si malū ē lapidē in vesica la
tētē facit:maxie aūt si calidissimū
choleris rubeis ꝑtinēs est:vētrē
em̄ et vesicā calefacit:et vrinā in
cēdit:ꝛ lapides facit.Qđ etiā vo
luit Alman.in.iij.li.ca.xv.di.Lac
silˀr spissuz oīno vitāduz est:gñat
em̄ lapidē in renibꝰ eo vtentium.
Lac igit᷑ malum erit cum spissum
seu grossuz vl̄ nimis aquosuz fue
rit:vl̄ aliq̄ mala effectꝰ q̄litate vl̄
de non laudabili aīali:di. Ga.i.j.
de regimie sani.Lac malū ē gros
sum caseatum ꝛ liq̄dum ꝛ liuidū:
ꝛ in cq̄le substātia amarum vl̄ sal
sum:vl̄ qđ aliā ĩeptā hꝫ q̄litatē:
silˀr illud qđ odore non erit dele=
ctabile:vt in precedenti etiā dici=
mus.ꝛ in.iij.alim̄.c.xiiij.sic etiam
ait.Lac q̄dem qđ paucuz hꝫ hūi=
ditatis.s.grosse ꝛ nō parū grossi=
ciei casealis nō ē securū oībꝰ his
q̄ in ipso habūdāt:ledit q̄dē ꝛ re
nes q̄cunq̄ idoneos hñt ad lapi
dis gñationem oppilatiōes etiāz
ꝛ hm̄ epar efficit his q̄ hoc prom=
pte pati pñt Aui.vero in preallē=
gato loco sic de ipso di.lac quidē
oīs animalis cuiꝰ pregnatio est
ꝓlixior ꝑgnatiōe mulieruz est ma
lum.q̄propter ꝓportionale est ei
illud qđ est ꝓximum sicut vacci=
num.ꝛ Serap.di.lac animalium
quoꝝ carnes sunt fetide ꝛ lōgin=
que a natura hoīs est malum: vt
carnis vrsi.leonis:ꝛ siliuz.Nullꝰ
ergo huiusmodi lacte vti dꝫ.Si=

militer lac ppinquū ptui et vena le in init. overis vl'i postremo esta tis autūnale ⁊ silr hyemale ⁊ fugiēdum est. Lac q̄z aialis veteris aut nō sani aut macri vel pasti ex malis herbis hūidis nimiū ⁊ aq̄sis vl' ex solubilib⁹: et talia oīa lactis gn̄a sunt detestāda: vt ex superiori. c. fuit manifestum. Silr ⁊ lac acetosum ex q̄ extractum fuit butyrum. q̄le id qd̄ padue p vicinias vēdit via cibi ē oīno fugiēdū rōne sue frigiditatis: nisi a corpibus valde calidis: qm̄ plīma facit in aliis nocumēta di. Isa. in. p. d. Lac acetosum frigidum ē et sic cum digestiōi inobediēs: grauat gingiuas ⁊ stomacho nocet. Qd̄ etiā voluit Aui. in. ii. can̄. c. vbi supra cuz ait Et lac q̄dem acetosuz est tarde digestiōis valde ⁊ ē crudi humoris. Ueruz stomach⁹ calidus naturalr aut accidētalr digerit ipsum: ⁊ iuuat̄ur cum eo: ⁊ non eructuat fumose ppter ablationē butyri ab ipso. Quequidem fuit Gal. snia in. iii de alimen. c. xv. di. Sufficit de aceto lacte dicere q̄ frigidū est ⁊ grossi chimi. sequitur em̄ ad hoc nō de facili ipm̄ digeri ꝯmensurata se hn̄te complexiōe. Et postea subdit. Lac acetosum vtile ē edulium magis ignitis vētribus frigidiorib⁹. vero ventrib⁹ cōtrayssimum. Et ppterea ipso nō ē vtēdū nisi via medicine: vt Ra. inquit in. iii. Alman. preallegato cum ait. Lac qd̄ post butyri extractionē remanet fluxū vētrꝭ ex acumie cholere rubee patiētib⁹: corpusq̄ hn̄tibus macrum ac debile ꝯfert: si ferrū ignitum in eo plies extinguat̄ ⁊c. Non comedam⁹ lac tale igit̄ pacto aliq̄ via nutrimēti qn̄ ab ipo butyrū siue vt vulgares appellāt capita lactis. q̄ calidiores sunt lactꝭ ptes: q̄b⁹ extractis frigidū nimis remanet lac vt dictū ē: ⁊ nō modica iducēs corpori nocumēta. Nec etiā approbam⁹ id qd̄ iā mulsum est qm̄ a natura dulcis lactis est egressum: ⁊ factū ē ad digerēdū durū grossuz ⁊ malū dās corpori nutrimētū: ⁊ in renib⁹ ⁊ vesica lapidē gn̄at: maxie si stomach⁹ a cibis nō sit mūdificatus teste Isaac in vniuersalibus capitulo sepius adducto.

¶ Capitulum. cxix. ostendit de specieb⁹ lactis que sunt in vsu: que sit melior et eligibilior.

Postq̄ scitum fuerit qd̄ bonū, qd̄ ve maluz: lac fuerit in vl' sicut supra dixim⁹. Scire desiderat vlteri⁹ intellect⁹: cui⁹ aialis in spē lac magis in via cibi ꝯmēdet̄: ⁊ ppterea dicēdum ē de hac re quid senserint antiquiores: qui nō mō ad egritudinis: sz ad sanitatis conseruationem lac femininum videntur approbare. Post qd̄ lac asininum: caprinum deinde ⁊ post ipm̄ ouinum: postremo v̄o tn̄ q̄ min⁹ vtile vaccinum. Et qd̄ ita sit apparet per Isa. in c. xvii. d. v. sic di. Lac femininum ⁊ et caprinum tēperatuz est; in suis tribus substātiis et perfectum generat nutrimētum et temperatū. Et infra. Oīm lac est laudabilissimum quodcūq̄ subtilissimum est femineum primo: scd̄o v̄o non tn̄ adeo i subtilitate vicinū asininū: grossissimum v̄o ⁊ plus nutritiuū dehinc pecorinū: et deinde vaccinū: pl⁹ aquaticū oīm ē porcinū ⁊c. Et subdit. Tēperati⁹ in trib⁹ substātiis et mediocri⁹ est feminīnū. Et adhuc magis i pcessu ait. Lac femininū tēperati⁹ ē ⁊ nutribili⁹ ceterꝭ: ⁊ mortiferꝭ succurrēs venenis. Qd̄ ēt voluit Aui. i. ii. ca

nōis.c.ccccxliiij.dicēs. Lac qđ me li⁹ ē oib⁹ ē lac muliebre. Et i.j.iiij. trac.iij.c.vj.iqt. Nō ē lac sup lac mulieris. Et Auerrois in.v.colli. sic ēt dixit. Meli⁹ lac est femineū ꝛ post illđ lac asine ꝛ post hoc lac capre. Et iste species lactꝭ sūt sub tilis substātie. Sꝫ lac ouis ē gros sius: ꝛ ꝓpterea citi⁹ in stomacho caseat̄. Sꝫ vaccinū adhuc grossi⁹ ꝛ cū hoc butyrosi⁹. Serapio qꝫ in c.lcbē.sic ēt scripsit. Sani⁹ lac est mlieris maxie cui⁹ corp⁹ ē sanuꝫ nō antiq: sꝫ iuuenis: pulchre: tpa te cōplexiōis: cui⁹ nutrimētū ē bo nuꝫ: gñatiuū bonoꝝ humoꝝ. Et post lac mlieris ē lac aialiū: q̄ruꝫ natura nō ē elōgata a natura ho minis sꝫ ꝓpe naturā ei⁹: excepto porcino.s.q̄uis ip̄e nō dicat: qꝛ ē aquosū ꝛ icoctū teste Isaac. Et.j. subdit Serapio. Et lac mlieris est dulci⁹ ꝛ nutribili⁹ oi lacte. Et fuit gal.snia in.j. Terapētice.c.vj. di cētis. Lac hūanū cognatū q̄dē est ꝛ familiare nobis ꝛ optimū: qꝛ ꝟo nō sustinent mlti lac mlieris i mo dū ifantiū accipe: dādū ē eis asi ninū hoc eñ est alioꝝ optimū. Si q̄s tñ q̄reret ꝑꝑ qđ asininuꝫ intm̄ cōmēdat̄ cū imeditate p⁹ hūanū ponat̄: cui dicem⁹ cū Isaac in.ca. xvij.d.v. qꝛ quodcūq̄ lac subtile ē ꝛ aq̄sū sicut asininū ꝛ caballinū sanguinē nō gñat grossuꝫ. Qđ ꝟo pl⁹ abūdat ad caseū sicut vaccinū ꝛ pecorinū sanguinē facit grossuꝫ sꝫ tñ pl⁹ vaccinū. Et qꝛ ēt lac asi ninū post femineū ꝛ caprinū ē tē pati⁹ ceteris. teste codē vbi.s. sꝫ i vlteriori ꝓcessu Aui. qꝫ in.ij.cañ. c.alegato dixit. Lac asinaꝝ min⁹ existēs butyrosuꝫ ē subile. capra rū ꝟo lac ē tēpatum: ꝛ lac ouis est grossuꝫ valde: ꝛ lac vaccinū ē pin gui⁹ ꝛ grossi⁹. Idē qꝫ sensit Almā. i.iij.c.xv.cū dixit. Asininū oi lacte subtilis est: q̄ fuit snia Gal.i.v. de regimine sanitatꝭ dicētis. Tenui⁹ ꝛ serosi⁹ lac ē asininū moderatuꝫ ꝟo grossitie ē caprinū. Quare hoc q̄deꝫ ad nutrimētū ē magis si co op⁹ ē asininū ꝟo min⁹ fallat̄ oino ctem̄ si quādoq̄ sumat̄ sine pane ꝛ subducit citi⁹: ꝛ minime ē vento suꝫ: neq̄ caseat̄ scđm vētrē ꝛc. Et in li. de cuchimia ꝛ cachochimia c.iij.sic quoq̄ ait. In camelarū ꝛ asinaruꝫ lacte plurimū est serosi tatis: i ouino aūt plurimū de sub stātia caseali: in bouino ꝟo multū de vnctuositate: caprinū aūt me diocritatē in oib⁹ tenet. Sꝫ si q̄s obijceret bos est aial frigidum ꝛ siccū vt patet in.c.đ carne bouina ꝫ.vnctuositas ꝟo calida ꝛ hūida vt i.c.de adipe ꝛ pīguedine scri psim⁹ quō ꝗ lac bouinū ē ceteris vnctuosi⁹. Ad hoc respondebim⁹ dicētes cū Isaac in.v.c. sepi⁹ alle gato dicēte. Cū vacca nō tm̄ calo ris habeat vt vnctuositatē sangui nis attrahat sibi fit ei⁹ lac vnctuo sissimū ꝛ nutribilissimū qꝛ ceteris ē aq̄suꝫ ꝛ acutuꝫ ꝛ magis nutrit: stōmacho ꝯuenit: mēbra ꝯfortat: calorē epatꝭ ꝛ stōachi refrigerat ꝛ bonū ē ad alia butyrositate abla ta. ꝛ qꝛ lac caprarū iter vacinū et asininū: vt ēt dixit serapio: mediū tenet: ꝛ qꝛ i vaccio mltiplicat̄ bu tyrositas vt ꝑnceps dixit: iō vi det̄ vtrūq̄ eoꝝ ꝯueniēs eē his q̄ ipinguare desiderāt: ꝛ ꝑcipue vac cinū ꝛ ꝙ ita ꝯsit apparet ꝑ Gal.in iij.de alim̄.c.xiiij.dicēte. Lac bo uinū ē piguissimū iō macilētꝭ desi derātib⁹ ipinguari videt̄ aliis cō ueniēti⁹. Et ꝑ Almās.i.iij.sic scri bētē. vaccinū em̄ lac oi lacte cuius libet alteri⁹ aialis grossi⁹ iudicat̄ qđ ēt oib⁹ sui corpis pinguedinē adipisci volētib⁹ ꝯueniēti⁹ existit. ꝛ ꝑ ꝯus pīguib⁹ ꝯueniēs ꝛ nociuū

pꝛonūciādū ē. Siľr lac ouinū qꝛ
est grossuꝫ valde teste pꝛincipe in
ij. cañ. ⁊ Gal. in li. de euchimia. iō
dicēdū ē ꝺ ipo cū Rasi vibi. s̄. dicē
te. ꝙ ouinū lac plures ꝙ̄ aliquod
aliꝺ ꝑcat supfluitates: ⁊ ꝓpter
ea citius in stomacho cascant vt
dixit Auerrois in. v. colliget. ⁊ Jsa
ac i. p. d. cū ait. Uaccinū ⁊ pecoꝛi=
nuꝫ semꝑ coagulant̄ i stomacho
pꝛo sui grossitie ⁊ terrestreitate ⁊
ꝓpterea dimittēduꝫ ē. Pꝛo sanis
aūt ⁊ satis bñ cōplexiōatis coꝛpi=
bus cōuenicītissimū ē inter cetera
lactis gn̄a capꝛinū cū sit tēperatū
in suis substātijs plꝰ oi lacte post
feminū vt inqt Jsaac vbi. s̄. et est
magis stomacho cōgruuꝫ: qꝛ ca=
pꝛe siluaticis herbis ⁊ ramoꝝ ex
tremitatibꝰ pascunt̄: vt ēt Pꝛin=
ceps voluit vbi. s̄. qn̄ ipsum tēpe
ratuꝫ esse ꝓnunciauit ⁊ fuit Rasis
sn̄ia scribētis in Almās. capꝛaruꝫ
lac tēperiem tenet. Qua de re cō=
cludēduꝫ est cum Gal. in libꝛo. de
euchimia sic dicēte bonū oibus ⁊
commodū eius lac ē id qꝺ capꝛa=
rum: necꝫ eīn̄ sufficiēter est humi=
dum nec vnctuosum nec grossuꝫ.
Jdeo post feminū meliꝰ est alijs:
⁊ ad sanitatem magis eligendū.

Cap. cxx. declarat qbꝰ coꝛpo
ribꝰ ⁊ naturis: lac etiā tempe=
ratum ⁊ electū sit conueniens.

NOn opꝫ hoc in. c.
dicere qꝺ lac infā
tibꝰ sit exhibēdū
cū id satis sit ma
nifestū vnicuiqꝫ. et
si nūqꝫ Gal. i. j. de
regimine sanitatꝫ
ꝓcepisset cū ait Puer nutriēdꝰ est
solo lacte vsqꝫ quo mittat anterio
res dētes ⁊ tūc assuescēdꝰ ē gros
sioꝛi cibo. qm̄ lac sane matris ꝓ=
pꝛiꝰ assuetꝰ est cibꝰ infanti. cū eīn̄
in vētre sanguine eiꝰ nutriet̄ q pa
rum in mamilis mutatꝰ est in lac:
eodē fere nutrit̄ ⁊ post oꝛtū vt ipe
dixit ibidē. Sꝫ in hoc. c. scribēduꝫ
est qbus adultis cōueniat cū non
paucos ex lacticinijs infirmari vi
deamꝰ: ꝑ cuiꝰ expeditiōe hāc po
suimꝰ cōclusionē de mēte sapiētū
antiquoꝝ. Qꝺ lac quātūcunqꝫ bo
nuꝫ cōuenit cōsistētibꝰ ⁊ senibꝰ nō
phlegmaticis: sꝫ calidis ⁊ siccis i
cōplexiōe: si stomachū a malis hu
moꝛibꝰ mūdificatu habuerint. Et
si bñ ipm lac digerunt: ⁊ ex eius
cōplexiōe: ⁊ ipsiꝰ comestiōe nullū
ꝑceperint nocumētuꝫ. Qui ꝟo nō
habuerit has ꝯditiōes: eis mini=
me cōuenit quātūcunqꝫ lac de se
ꝑfectissimū existat. Et ꝙ ita sit de
claraꝛ autoꝛitate Aui. i scꝺo cañ.
c. ccccxliiij. sic scribētis. Lac nocet
phlegmaticis: qm̄ caliditas eoꝛū
nō cōuenit ipꝫ ad sanguinē sicut
opꝫ. Et coꝛpꝰ vtit̄ ipso añ cōuer=
sionem eius ꝓpterea ꝙ est ei pꝛo=
pinquū. ⁊ ꝓpter hoc ꝯfert habēti
bus cōplexionē calidam ⁊ siccam
cū in ipsoꝝ stomachis nō est cho
lera. ⁊. j. subiunxit. Lac est magis
conueniens cōsistentibus ꝙ̄ ado=
lescentibus calidam habentibus
cōplexionem: nam conuertitur in
ipsis ad choleram ⁊ cōfert senibꝰ
etiā pꝛopterea ꝙ humectat ⁊ re=
mouet pꝛuritum qui eis est ꝓpꝛiꝰ.
Quod sensit Gal. i. v. de regimine
sanitatis cū inquit. Lac nō oibus
dandū ē: sꝫ his soluꝫ senibꝰ qui=
cūqꝫ bñ illud digerūt qui nonnul
luꝫ circa dextrū hipocūdriū senti
unt. Cuiꝰ quidē rō ab eodē assig=
natur in quarto de simplici medi
cina distinctiōe. iij. c. vltimo dicēte.
Quādo lac non digerit̄ in stoma=
cho cōuertit̄ et ꝑmutatur ad vnā
duaruꝫ specieruꝫ. ⁊ istud qm̄ ipm
in stomacho frigido acescit. et in
stomacho calidio fumigat̄ ⁊ ama

ricat. Qđ maxime fit cũ stomach⁹ cholera vł phlegmate replet⁹ fuerit. Et hoc ẽt voluit Isaac in .d.v. c.xvij. cũ ait. Si qs lac accepit stomacho nõ mũdificato: siue corpe nõ tẽperato vel tẽpore nõ moderato. cito mutat̃ i fumositatẽ. cholerãq; nigrã gñat ꝛ fumosam cõplexionẽ calidis vł accetositatẽ ꝛ putredinẽ frigidis. ꝛ post aliqua dixit. Et si lac in substantia sua sit laudabile cã subtilitatis ꝛ digestibilitatis sue: aliqñ vel sp ex mutatis qualitatib⁹ stomachi coagulatur ꝛ mutat̃ i fumositatẽ ꝛ in cholerica gña: aut aliqñ vel semper mutat̃ i acetositatẽ vel phlegmatuz putredinẽ scđz accidẽtia hoc faciẽtia. ꝓpterea cõcludit deide ꝙ lac nõ sit accipiẽduz nisi corp⁹ sit tẽperatũ: ꝛ stomach⁹ sit inanitus de cholericis ꝛ phlegmaticis humorib⁹: ꝛ in li.d.p. sic quoq; dixit. Cũ lac i se duas substãtias cõtrarias habeat aereã ꝛ terrestrẽ. s. caseatam ꝛ butyrosam. Caseata ꝓpter frigiditatẽ suiq; siccitatẽ indurat̃ ad digerẽduz. Vñ in acetositatẽ cõuertit̃ ꝑcipue si inuenerit cibũ vł hũores i stomacho acetositati ꝑtinẽtes butyrosa vero ꝓ sui calore ac leuitate: mutat̃ in fumositatẽ ꝑsertim si stomachũ sibi similẽ inuenerit. Ideoq; nõ opz lac potari nisi stomacho inanito ꝛ ab hũorib⁹ mũdificato. Que etiã fuit Auerrois snĩa i.v. coliget dicẽtis. Lac recepit imutationẽ citi⁹ oib⁹ alijs reb⁹ ab aere. ꝛ silr permutat̃ in distẽperatis corpibus ex malis humorib⁹ ꝛ acescit ꝛ caseat̃ in stomacho frigido: aut in fumosuz in stomacho calido: ꝛ replet cerebrũ Sz si corp⁹ sit mũdũ nihil ẽ cõuenieti⁹ eo ad restaurãdũ ꝛc. his ꝙ lac ꝯuenit alijs aũt minie q̃re ꝛc.

¶ Ca. cxxi. ostẽdit quomõ preparãdũ sit lac. ꝛ q̃ alia obseruãda sint ante ipsi⁹ assumptionẽ.

Postq̃ electũ lac habuerim⁹: ꝛ de mũditia nostrorũ corporũ certieri m⁹: adhuc est a nobis obseruãdũ ꝙ lac sit recẽter mulsum dicente Isaac in .c. xvij. d.v. Lac nouiter mulsuz magis est caliduz ꝛ tẽperatum cum nature sanguinis sit vicinum. Ad cõparationẽ ergo alterius lactis laudabilior ꝛ nutribilior cib⁹ erit ꝛ maxime acceptũ sicut opz. ꝛ in particularibus etiaz inquit. Lac vberibus vicinũ est dulce ꝛ liquiduz. Et idcirco ceteris laudabili⁹ et digestibili⁹ citoq; in sanguinẽ cõuertibile: si ꝓut opz accipiat̃: ꝛ quãtuz virt⁹ tolerare valuerit ꝛc. Cui cõcordat Auer. in .v. colliget cũ ait. Et lac nõ valet in his q̃ diximus nisi recẽter trahat̃ ex mamillis si esse põt. Et silr Aui. in. scđo cano. c. ccccxliiij. dicẽs. Et opz vt administret̃ statiz vt mlget̃: añq; ꝯuertat̃. Que quidẽ fuit Gal. snĩa in .v. de ingenio sanitatis. c. xij. dicentis Studẽdum est vt lac mox vt ab vberib⁹ aĩaliũ est emũctuz sugat̃ ne quomodolibet ab aere tangat̃. Quoruz quidẽ sapiẽtum preallegatoruz ratio est. Quoniã lac in sua substantia est velocis cõuersionis. i. corruptiõis: teste principe vbi supra: ꝛ Almãsore in lib. iij. c. xv. sic scribẽte. Cõuersio lactis est velox. ꝛ experiẽtia illđ docet qz facile acrescit ꝛ cito. Obseruãduz est ꝑterea ꝙ si ex vbere nõ sugat̃ ꝑmiscẽduz est cuz eo salis et meli⁹ modicũ vt in stomacho minime coaguiet̃: ꝛ ꝑserti si lac grossum fuerit iuxta ꝓceptũ Isaac in. v. d. sic scribẽtis. Si mel ꝛ parum salis i lacte apponat̃: nũq; coagulabit̃. ꝛ in particularib⁹ sic etiam

nq̄t. Lac caprinū nōnūq̄ coagulaṫ in stomacho: nisi cū calidū ab vberib⁹ exiēs bibaṫ. aut cū fuerit cū modico melle ⁊ sale pmixtuꝫ: tali eñ mō ppinatū nullā cōglutinationē dabit ⁊ subdit. Sin autē tali dabiṫ mō semetipꝫ coagulabit ⁊ grauitatē i stomacho ⁊ i gula suffocationē gñabit. q̄ fuit Gal. snia in. v. de ingenio sanitatis. ca. supius allegato dicētis. Qui miscet aliquātulū mellis cū lacte: phibet ei⁹ coagulationē in stomacho. nā mel custodit ne coaguleṫ in stomacho: propter qđ si vis vt facile a stomacho descēdat mitte parū salis i eo. Et in. v. li. de regimine sanitatis Vsus fine ait. Lac nō caseaṫ scđꝫ ventrē: si de sale et melle assumpseri. Et in. iij. alimētoꝝ. c. xiij. Si quis accipiat salis aliqđ aut mellis impossibile ē lac in stomacho ei⁹ coagulari. Et in li. de euchimia. c. iij. Cōsiliu iq̄t nō est ꝫinfallax absq̄ melle offerre tēperatū lac qm̄ multis coꝝ q̄ ipm biberūt caseatuꝫ fuit in ventre et nimirū. Que aūt sint nocumēta ei⁹ cū i stomacho coagulaṫ: nō est hic op⁹ dicere: cū ex supius habitis sint satis manifesta. Et iō talis prepatio lactꝫ cū melle ⁊ sale aut cū zuccaro ⁊ passulis vt aliq̄ iubēt moderni: p re vtili nō minusq̄ necessaria ad sanitatē est obseruāda. ¶ Qua āt hora lac bibēdū sit subiungam⁹: cū ⁊ ipsa nō modico faciat lꝫ p accidēs ad nutrimētuꝫ dicēte Isaac in. v. d. c. xvij. auctoritate Ruffi hec verba. Ruffus inq̄t q̄ lac bibētes ieiunos esse opꝫ et bibāt cū exeat vbera: neq̄ aliqđ cōedāt q̄usq̄ digeraṫ: ⁊ post pauca subdit. digesto aūt illo scđo accipiāt. ⁊ iij. itidē faciāt. si eñ faciēdo solutionē prestat ventris cū aquositate sua. ⁊ corp⁹ ē nutriēs augēs q̄ꝫ carnē: ⁊ sanguinē nature amicissimuꝫ gñat. ⁊ q̄ cū lacte non sit aliđ pmiscēdū tolli pōt ex dicto illo pncipis in. iij. j. doc. ij. c. vij. Lac cū reb⁹ acetosis cōedenduꝫ nō ē. neq̄ pisces cū lacte: qm̄ inde pueniṫ ad egritudines pmanētes sicut lepra ⁊ hmōi inq̄t ipse eo i loco indoꝝ expimētoꝝ autoritate. Que aute quātitas lactis bibēda sit minime expressum inuenio: scđꝫ tñ etates cōplexiones ⁊ stomachi tolerātiam accipaṫ: ⁊ in tanta quātitate q̄ digeraṫ ⁊ nō ledat vt tetigit Isaac in. j. doct. cū ait. Prout opꝫ accipiaṫ: ⁊ quātuꝫ virt⁹ tolerare valuerit. Si eñ vltra q̄ꝫ oportunuꝫ fuerit sumaṫ naturā grauat: ⁊ capiti stōachoq̄ infert nocumētum. Securissime igiṫ a pauca lactis q̄ntitate icipiēdū ē: ⁊ paulati ad maiorē trāseūdū: put digestiua stōachi docebit

¶ Ca. cxxij. ponit q̄ sint obseruāda post lactis assumptionem ne in stomacho corrumpatur.

Quecūq̄ hacten⁹ dicta sunt de lacte obseruāda pculdubio forēt inutilia: si post q̄ꝫ bibituꝫ fuerit q̄ oportuna sunt nō itelligētes pterimitterem⁹. Et iō dicēdū ē q̄ necessario dñt attēdi post lactis cōestionē cū Isaac i d. v. c. xvij. sic scribēte. Postq̄ lac bibitū fuerit in ieiunio nihil aliđ cōedāt q̄adusq̄ digeraṫ ⁊ laborē nimi⁹ mot⁹ fugiātur. Si eñ oino siue motu stōachi inuenerit defectionē: eijciṫ lac anq̄ digeraṫ. Si Vo fortitudinē: mutaṫ i corruptionē: nō eñ q̄scēdo a deābulatiōe sꝫ ābulādo suauiter q̄adusq̄ ad stōachi fundū sentiat descēdisse. Sic eñ meli⁹ ad digerēdū ppararaṫ. Qđ ēt voluit Aui. in. ij. can. c. ccccxliiij. dicēs Illū aūt qui bibit

lac post ipsum quiescere oportet vt nō corrūpat: ⁊ nō acescat verū opꝫ vt nō sup ipsuꝫ dormiat neqꝫ suscipiat sup ipm cibū aliū donec descēdat nec ēt post ipꝫ bibat vinū qm̄ alterat ipꝫ ⁊ coagulat ⁊ penetrare facit idigestū. vt iuniores medici sentire vident. hoc igit sit pmū p regula obseruādū. Secūdū aūt nō min⁹ hoc dicto necessariū est: vt lauent dētes ⁊ gingiue cū aceto vel vino: aut cū aq̄ mellis ⁊ hmōi re aliq̄ abstergēte. Qm̄ vt dixit haliab. i. v. theo. c. xxxi. Lac dētib⁹ nocet: ⁊ gigiuas comedit ⁊ eneruat iō lac cōedentē post illū masticare opꝫ aquā mellis vł vinū q̄ gingiue oīno abluant ab ea q̄ illis inhesit coagulatiua substātia. clari⁹ autē Isaac i. p. d. sic etiā hoc inqt. Lac dētib⁹ atqꝫ gingiuis mollitiē dabit ⁊ putrefaciet ea: vñ mollificate putresiūt: sit ḡ necessariū vt os lauet cū vino vł aceto: vt qd de lacte dētib⁹ iuiscatū fuerit mūdificet. hoc etiā voluit Auic. i canonis. ij. c. sepi⁹ allegato dicēs. Et lac q̄dē nocet dētib⁹. ⁊ corrodit eos ⁊ cōcauat ⁊ cōsumit ipsos: ⁊ pprie cū dēs est frigide cōplexionis ⁊ laxā efficit gingiuam: imo opꝫ vt post ipsuꝫ colluat os cum melle et vino et oxi melle. Que snīa fuit assūpta a fōte vberrimo Gal. i. iij. alimētorū. c. xiiij. sic scribente. Oportet post oblationē lactis viuū mixtū traijcere. Et subdit. Et meli⁹ ē ⁊ si mellis aliq̄d supmittas ipsi oīno em̄ sic abstregit qd tricū plasmatū dētib⁹ ⁊ gingiuis fuerit. hoc etiā similr obseruādū ē post lacticiniorū dicēdoꝝ ifra comestionē: et psertim post lactꝫ coagulati ⁊ casei sine sale recētꝫ assumptionē. quorū partes grossiores ⁊ viscosiores magis gingiuis adherēt ⁊ iter dētes precipue raros iuiscāt. Absterganṫ itaqꝫ ⁊ lauent cū aliquo predictorū: ne putrefiāt: scdm quod sapiētes antiq̄ vt supra visum est preceperūt. Et hec de obseruandis post haustū lactis dicta q̄ breuissime sufficiant.

¶ Cap. cxxiij. ostēdit q̄ nocumēta pueniāt ex assidua ⁊ frequētata lactis etiā boni assumptione in multa corporis mēbra.

Et si multa bona de lacte supi⁹ dixerim: cū debito accipit mō: et qñqꝫ nō tm̄ frequētandꝫ ē ei⁹ vsus: cū ad diuersas pducat egritudies ⁊ dētib⁹ psertim noceat: dicēte Isaac in ptic. die. Assuefacto ⁊ multū lacte ebibito dētes ⁊ gingiue mollificant: ⁊ inde putresiūt. Que q̄dē fuit ēt Gal. snīa i. iij. alimē. c. xiiij. dicētis. Cōtinu⁹ vsus lactis ledit dētes simul cū adiacētib⁹ carnib⁹ q̄s noiant gingiuas: has igit laxas: dētes aūt valde putrescibiles ⁊ corrosos efficit. Nocet silr vsus lactis viscerib⁹ nō modicū: cū dicat Princeps in. ij. cano. c. supeři⁹ annotato. Lac pterea nō est bonū viscerib⁹: lꝫ lac capraꝝ sit min⁹ nocēs viscerib⁹ q̄ aliud. qd etiā sensit Rab. in lib. iiij. suorum Aphoris. di. Lac a quo butyꝝ nō est extractū ⁊ maxime recēs: ⁊ butyrū crudū intestina humefaciūt ⁊ lubricāt ⁊ ea ledūt. Et iō viscera hñtes debilia eo rarius q̄ cetera hoīes vti debent. Silr strictas hñtes venas ⁊ oppillationib⁹ parati lacte oī q̄ rarissime vtantur: qm̄ vt Auerro. inqt in. vj. colli. c. de diminutiōe cibi. Et lac bonū ē senib⁹ venas hñtib⁹ largas: sꝫ necessariū est vt cū melle vtant. Senes vero frigide cōplexiōis p naturā: ⁊ venas habētes strictas la-

cti nō approximent: q̄m omne q̄dē lac facit possidere oppillationes i epate ⁊ i meseraicis. Et propter hāc etiā causā lac facit euenire lapidē vt idē dixit eo i loco: ⁊ ꝑmaxime si grossum fuerit dicēte haliabate i.v. theorice.c.xxvj. Lac cui coagulatiua dn̄at substātia malū est: ideoq oppilationem parti i epate ⁊ splene: i renib⁹ ꝓ ⁊ vesica lapides: nec oportet illud multū sumere. Multoq magis p̄dicta faciet nocumēta si cū grossis cibariis ꝑmixtū fuerit: vt Isaac voluit vbi.s̄.di. Si lac coctū cū aliis cibariis mādncat: sicut risis milio: panico: ⁊ similib⁹ bene nutrit minusq gn̄atiuū ventositatꝫ: est tamē durū digestiōi: ⁊ est causa generādi i epate ⁊ itestinis oppilationes: ⁊ i renib⁹ lapides. Postremo sic ꝯcludit. Ideoq nō opꝫ lac potari nisi stomacho inanito ⁊ ab humorib⁹ mūdificato: sitq lac de sanis animalib⁹: sed neq crebro neq multā de eo q̄titatē accipiāt. Lac p̄terea: vt princeps voluit vbi.s̄. malū ē neruis ⁊ hn̄tib⁹ egritudies neruoꝝ ꝓprie frigidas ⁊ phlegmaticas. Et.j. dixit. Lac facit euenire tenebrositatem vis⁹ ⁊ caliginē. Et plurim⁹ vs⁹ ei⁹ generat pediculos scd̄m qd̄ q̄dā existimauerunt: ⁊ multotiēs facit euenire febres ⁊c. hec ipse. Et ꝑpterea vident̄ oēs antiq̄ i hoc cōuenire ꝙ frequēs vs⁹ lactis fugiēdus sit oīno. Cui⁹ q̄dē ratio pl⁹ ex parte corporis nō diu mūdi remanētis poti⁹ q̄ ex parte ipsi⁹ lactis potest ꝯtingere: ideo ⁊ tutissimū est veterū autorū cōsiliū: vt raro lac bonū comedamus: postq̄ sciuerimus ꝙ corpus sanū fuerit calidū ⁊ siccū ⁊ stomachus mūdificatus a cholera phlegmate: vt superi⁹ dixim⁹. Etem̄ lac sit bonū ex laudabili aīali nō acetosum: sed correctū vt.s̄. in ꝯuenienti q̄ꝫ mēsura bibitū: tunc enim nocere minime poterit: sꝫ plimū iuuare: dicēte Isaac loco superi⁹ alle. ꝙ lac p̄dicto mō suspectū sāguinē laudabilē gn̄at: vētrē humectat pect⁹ pulmonē ac vesicā iuuat: corpus impiguat calorē clarificat: ⁊ multa alia facit iuuamēta: q̄re ⁊c.

¶ Capl̄m. cxxiiij. ostendit naturā quorundā lacticiniorū scꝫ lactis coagulati: capitis lactis: butyri ⁊ huiusmodi.

Quantū nobiles errēt lacticiniis q̄busdā vtentes. si hoc legerit capitulū satis q̄dē poterūt intelligere. Et ꝑmaxie qui in vltima mensa hoc comedere ꝯsueuerint. Nesciētes ꝙ quicq̄d boni ciborū p̄assumpserāt cōfundūt: alterāt atq corrumpūt. Et q2 lacte cōcreto ꝑsepe vescunt̄: intelligēt primo q̄d de ipso scripsit Isaac in c.lviij. dieta. vl̄ium cū ait. Lac coagulatū grauitatē generat i stomacho: fumositatē mittit capiti: vn̄ suffocatio ⁊ angustia sepe gn̄at. ⁊ infra. Lac coagulatū ex grossitie sua ē ad digerēdū durū: ⁊ pei⁹ ol alio lacte: grossos hūores gn̄at: ⁊ cito fastidiū facit ⁊ cā fit lienterie. Qd̄ etiā voluit Raſ. in. iij. Almāso.c.xv. dicēs. Lac coagulatū fastidiū facit: atq graue existens appetitū nō irritat: vt case⁹ ⁊c. Et ꝓpterea aut oīno dimittēdū est: aut vt Plati. inq̄t: coagulatū lac p̄ma mēsa sit haustū: nā post cibū sūptū: vt fere solem⁹: aut stati putrescit: aut secū alteꝝ cibū icoctū ad ima trahit. de butyrositate ꝓo dixim⁹ q̄ ꝑs calidior ⁊ vnctuosior lactis: ⁊ q̄ ex q̄ete ⁊ nocturna frigiditate fieri solet: ⁊ facta i supiori pte lact; natās appet: ⁊ ipsaꝫ vul-

gares caput lactꝭ appellāt:⁊ multū ab indulgētib⁹ gule appciat. Nesciētes ꝙ lꝫ gustui placeat voraci:qꝛ tñ calida est ⁊ hūida viscosa ⁊ vnctuosa ⁊ pte caseata nutribilior teste Jsa.in.v.d.est tñ mollificatiua villoꝝ stōachi:⁊ qꝛ aerea natat supra cibū:vt oleū sup aquā:q̄re cibis grossitudinē tribuit ⁊ viscositatē.vñ indigesti manēt cibos ēt digeri icipiētes lubricat:⁊ a stomacho deponit priusꝗ̃ decoctiōis tps cōpleat:vt idē dixit in.j.doc.Et.j.ēt subiunxit: ps lactis butyrosa ꝓ sui calore ac leuitate mutat in fumositatem presertim si stomachū sibi siccū inuenerit:⁊ assuefacta stōacho nocet: qꝛ villos ⁊ stōachi aspitatē lenit: ⁊ propterea via cibi fugiēda ē cū in calido ⁊ frigido stōacho sit suspecta:⁊ nihil fere a butyro ipso differre vr̄.Qd via nutrimēti a medicis minie approbat:cū calidū sit ⁊ hūidū in.j. ⁊ mollificatiuum stōachi:vt dixit prin.in.ij.ca.c.xv. ⁊ Rasis in.iij.Almā.c.xv.vbi ait. Butyrū ēt coctū stomachū debilitat :ac dura mollificat ⁊c.Et post pauca subdit.Qui āt eo i cōestiōe vsus fuerit:phlegmaticas patiet egritudies:quāto igit magꝭ crudū est illaudabile.Et ppterea ipo nequaꝗ̃ est vtēdū nisi ꝓ ꝯdimēto ⁊ psertim a piguib⁹:qm̄ ipinguat multū vt docet expiētia.de q̄ in ꝓcessu3 put in via ingredit ꝯdimēti lōgiorē dño ꝯcedēte sermonē faciem⁹.¶ De re cocta ꝟo non nisi pauca ab antiq̄s īueni cu3 eā forsitā ꝯphenderint sub lacte coagulato vl' sub caseo recēti sine sale. de q̄.j.scribem⁹.dicit eñ Auic.de ipa in.ij.cañ.c.cxxviij.Recocta minus est nociua stōacho ꝗ̃ case⁹ nouus.⁊ Gal.in.v.theo.c.xxvj.sic di. inq̄t.Qñ excolat lactis ea aquositas remanet coagulatiua substātia q̄ vocat in nostro vulgari recocta hmōi q̄dē substātia corp⁹ opportuno pascit cibo:calidisq hōibus vtilis est stōachi ⁊ cholericu3 hñtibus fluxu3.Magis āt ex vaccaꝝ si fuerint:nec nocet hoi si sanus fuerit.S3 tñ si frigidus cōplexione sit stomach⁹ minime illā digerit.Qd etiā sensit Rasis in.iij. Almāsoris.c.xv.cū ait.Massalꝟo idest recocta infrigidat fortiter: atꝗ̃ sitim ⁊ cholerā repmit rubeā neruis tñ ac frigidis egritudinib⁹ est.Et iō dormitasse videt Platina qñ recoctā calidā esse scripserat.Et hec de ipsa dicta sufficiāt.

¶ Cap.cxx.ostēdit naturā casei recētis nō saliti:⁊ illius etiā qui modicum salis habuerit.

CAse⁹ ꝗ̃plures h3 diuersitates cū q̄dā recēs:quidā antiqu⁹: ⁊ q̄dā medi⁹ existat: ⁊ itex recētis aliq̄s est salit⁹:⁊ aliq̄s sine sale:⁊ ēt diuersificat ex pte lactis qm̄ q̄dā fact⁹ fuit ex ouino:⁊ ali⁹ ex vaccino:⁊ terti⁹ ex ambob⁹ ⁊c. De q̄b⁹ seriatim dicēdū est:vt q̄s sit melior:⁊ ad sanitatē laudabilior intelligat.Dicam⁹ ergo cum Auic.in.ij.cañ.c.cxxviij.ꝙ caseus recēs sine sale est frigidi⁹ ⁊ hūid⁹ in tertio:⁊ est nutritiu⁹:ipingitiu⁹ est tñ mal⁹ stōacho:l3 vt ipe refert ꝙ Diasco.dixerit ꝙ recēs est bonus stomacho.Qd dictū est ex eis in q̄b⁹ est ambiguitas:⁊ ꝗ̃uis ipe sic dicat:mihi tñ vr̄ Diasco.plus Jsaac assentire cū i quinta doctrina.c.lviij.inquit.Case⁹ carēs sale est nutribilior salito: ⁊ hrmectās corpꝰ:⁊ magis carnis est augmētatiu⁹ ⁊ nō tm̄ stomacho nocens. Saporit⁹ tñ varū melior . Et silr Gal.in.iij.alim.c.xvj.dicēs.recēs

case⁹ oibus caseis est melior: qm̄ ipse delectabilissimus est ad esuz et innociuus stomacho: et oibus aliis caseis difficulter digestibilis et difficulter pertrãsibilis: nõ tñ cachochimus est: neq₃ valde grossi chimi. qđ etiã voluit in li. de euchimia. c. iij. cũ dixit. Cachochimi sunt casei oẽs. s₃ iuuenes sunt absq₃ cachochimia in corporib⁹. s. calidis illũ bñ digerentib⁹: qm̄ frigidis minime cõuenit. cũ dicat auer. in. v. colliget. Caseus recẽs frigidus est et humid⁹ grosse substãtie. & clari⁹. Almã. in. iij. c. xv. cum ait. Case⁹ recẽs frigid⁹ est & grossus: q̇ carnis augmẽtatiu⁹ existẽs adustionẽ reprimit stomachi: neq₃ natura frigidis bonus dicit̃. Et. ſ. cõcludit verũtñ op₃ vt recẽs dimittat̃. s. eis q̇ frigidi sunt. Et idẽ in lib. xxij. cõtinẽtis. c. cciij. sic etiã inquit. Caseus recens eadẽ hora factus est frigid⁹ respectu aliorũ q₂ retinet adhuc de natura lactis & q₂ multũ aquositat₃ h₃ & nõ est in eo sal: nec coagulum ardẽs et acutũ p quẽ acq̃rat caseus caliditatẽ & siccitatẽ & nõ põt hic case⁹ cõseruari: s₃ d₃ cõedi eo die quo fit & tũc est boni saporis: & nõ grossi chimi: et in li. xij. eiusdẽ. c. dcciij. Caseus recẽs nõ salit⁹ v₃ ad stomachuz. s. calidũ: de leui accedit ad mẽbra auget carnẽ: lenit ventrẽ &c. Qui l₃ frigido stõacho non cõueniat tñ calidũ hñtib⁹ stomachũ confert vt dictũ est: cui⁹ rõ ab Isaac posita fuit in. j. doc. cũ inq̇t. Case⁹ recẽs minus ceteris est calid⁹ & acut⁹ vñ vicinuz est frigiditati et humiditati quasi in p̄mo gradu. et in hoc valde discrepat ab auic. q̇ graduauit ipsum frigidũ esse in tertio qđ est p̄pter humectationẽ & lactis aquositatẽ in se cõtentã: quare ceteris est nutribilior: & ventr & humectat absq₃ ullo stomachi fortis nocumẽto p̄cipue si sale indiget. q̇ fuit Serapi. snia in. c. de leben. dicen. Caseus recẽs sine sale qñ comedit̃ est nutritiuus: & bonus stomacho & boni saporis facile trãsiens ad mẽbra: auget in carne & impinguat: & mollit ventrẽ tẽperate: sed obseruetur vt vere recẽs sit & pluriũ dierũ: qm̄ caseus salẽ nõ habẽs in acetositatẽ mutari suspicabit̃ teste Isaac in vniuersalibus dietis. c. lviij. Quo in loco ipse etiã commẽdat caseũ recentẽ modicuz salis habentẽ cum inq̇t. Caseus recens humores nõ malos generat cũ sit mediocris inter lac & caseuz siccũ retinet em̄ partim dulcedinem & aquositatẽ lactis: & iõ ad digerendũ facilior & ad nutriendũ laudabilior: maxime si sale caruerit multo. Et subdit. Si caseus sit saporit⁹ oi malo sapore carẽs laudabilior est nõ salso & multo sale refracto: vbi etiã dixit autoritate hippo. q̧ case⁹ recẽs parũ salit⁹ melior est nõ salito. Multũ ṽo salis hñs fit siccus & mordẽs stomachum & incendẽs sanguinẽ. Quare cõcludam⁹ hoc capitulũ & hãc materiã dicẽtes q̧ caseus recens modicũ salitus est laudabilis cũ nõ tm̄ frigiditatis & hũiditat₃ habeat quãtuz is q̇ sine sale penit⁹ fuerit nec tm̄ caliditatis & siccitatis q̄stum salitus. Relinquit̃ ergo q̧ sit mediocris & in cõplexiõe et in nutrimẽto. Et q̧ ita sit apparet p Principẽ in. ij. cañ. c. all'. di. Caseus salit⁹ nõ vet⁹ est intra cos: & velocior in digestione q̄₃ nõ salit⁹ et velocius descendit: et propterea stomacho frigido nõ est ita nociuus sicut recens penitus sine sale: et ideo tutius ipso vtẽdum est quam altero quocunq₃.

¶ Ca.xxxvj.ondit naturã casei saliti et veteris ẽt nõ saliti: et que sint eorum nocumenta.

Quẽadmodũ caseus recẽs ab antiqs cõmẽdatur: sic antiquus nõ salitus et salitus ẽt plimũ ab eis detestarir: eo qd vterqz eoꝝ qꝫpluriũ nocumẽtoꝝ sit gñatiuũ dicẽte Isaac in.v.do.c.lviij. Caseus salsus nimiꝫ ẽ exsiccatus et stõacho nocet et ifra. Caseus hñs multũ salis fit siccus mordẽs stõachũ et incẽdẽs sanguinẽ. Qd ẽt voluit Avi.in.ij.cañ.c.cxxviij.di. Salitus ẽ malus stõacho et ppterea gñat melãcholiã: vt idẽ in cãticis inqt textu ɔmenti.cxx. In cuius cõmẽto Aver.cãm assignat di. Caseus aridus et antiquus est calidus et siccus: et ppterea gñat melancholiã: salsus vo ẽ hmõi: et ppterea fugiẽdus silr et caseus vetus nõ salsus est reprobãdus: cum non pauciora in corpus inferat nocumẽta: vt ptz p haliabatẽ in.v.theor.c.xxvj.sic dicente. Caseus vetus peior oibus est: maximeqz ille in quo acumẽ est et punctio: in hoc em̃ caseo aquositatis nihil est et ex coagulo acumen adeptus est: iõ cephaleã mouet oppilatiõem in epate gñat: et in renibus calculos. Et ppterea ois quidẽ caseus qꝫto propinquior recenti est minus malus et qꝫto amplius vetus et difficilioris digestiõis erit: et maiorem vrgẽs sitim ac cephalicã capitis. A quo videt accepisse Isaac in doctrina.v.c.vbi supra cum scripsit. Vetus caseus est acutus et siccissimus: vñ ad nutriendũ est grossus et corruptibilis: ad exeũdũ de stomacho durus: et infra subdit. Caseus vetus est vitãdus: qm̃ in renibus etvelicca parit lapides: et nullum affert iuuamẽtũ: neqz est nutritiuus: neqz cito digestiuus: neqz bonũ sanguinẽ gñans: neqz ventrem humectans: sꝫ plurimũ hũiditat: s desiccãs: stringens vrinãt et cito in intẽsiõeꝫ se mutãs: et in particularibus.c.de caseo sic quoqz ait. Vetus caseus siccissimus: est acumen et calorẽ palã hñs pro salis coaguliqz siccitate: pinde cito i fumositatẽ et cholericos ɔuertit humores qd duobus modꝫ ɔtingit. Vno qr eivnctuositas i ppatulo est ab aquositatꝫ indigẽtia. Alia p acumine qd acqsiuit a coagulo et sale iõ stipticũ ẽ pp siccitatẽ quã ab ipis retinet. Idcirco si cũ alijs rebus accipiat ꝟtutẽ subtiliatiuã et apitiuã hñtibus fit deterior: qr ẽ cã lapides gñandi i renibus. nihil em̃ aliud ẽ materia lapidꝫ nisi grossorũ copia hũoꝝ acumẽ cũ calore hñtiũ: qd semp i caseo iuenit. Caseus ꝗ taliter exñs ꝑtermittẽdus est: qr nõ est bonus ad nutrimẽtũ nec ad bonũ sanguinẽ generãdũ neqz ad ventrẽ humectãdum. hec ipse. hoc etiã sensit Auer.in.v.colliget di. Vetus caseus calidus est et siccus ppter sal: et tẽdit ad adustiõeꝫ et calidũ est et siccũ in tertio: et ppterea cõestus facit cholericũ humoreꝫ. Que fuit snia Rasis in tertio almãso.c.xv.dicẽtis. Vetus caseus ꝑm vetustatis qꝫtitateꝫ diuersificat: qui em̃ acuti est saporis calidus est adurens atqz sitiꝫ faciens ac male nutriens. Et in libro.xxxj.continentis.c.cciij.sic etiam ait. Caseus multum vetustus est calidus et siccus respectu aliarum spẽrumqr nõ hꝫ humiditatẽ lactis et est corruptus ppter coagulũ et salem plurimũ inueteratũ in ipso: et propter hoc ducit multã sitim et generat malum chimum etc. Snia quoqz Gal.in terio alimentorum.ca.xvj.dicens. Ca-

seus diu seruat⁹ est sitis factiu⁹: et pei⁹ digestibilis: et peioris chimi q̄ ali⁹ ppter hoc ad eā q̄ i renib⁹ lapidū gn̄ationē est nociu⁹ talis chim⁹ et ɔcludit. Fugiam⁹ igit̄ talē caseū tāq̄ nihil oino bōi habētē: neq̄ ad digestiōez neq̄ ad vrinatio nē: neq̄ ad subductiōez vētr̄ sicut neq̄ ad euchimiā. Et i li. de euchimia. c. iiij. sic etiā ait. Cachochimi sunt casei oēs: sz iuuenes sūt absq̄ cachochimia. Antiq̄ ꝟo minie ppter grossitatē et viscositatē. Et postea dixit. Casei grossoꝝ hūoꝝ gn̄atiui sunt oēs: antiq̄ āt cachochimi sunt itaq̄ fugiēdi. Qui aūt antiq̄ sunt dicendi: et post q̄t menses: ab autore aliq̄ nō repi: credo tn̄ q̄ vsq̄ ad. vj. menses iuuenes sunt pnūciādi et post. xij. antiq̄: et q̄to post tāto antiq̄ores et sine dubio peiores vt q̄ duoꝝ fuerint annoꝝ vel triū pessimi: et q̄to ficciores tanto absolute deteriores habeantur ꝛc.

¶ Ca. cxxvij. ōn̄dit q̄s case⁹ sit bonus et eligēd⁹ et q̄ sint obseruāda in eius comestione.

Bon⁹ case⁹ et ad sanitatē eligēd⁹ ē q̄ vitiosa relinquerit extrema: et medio tpato appropinquauerit: nō nou⁹ neq̄ antiqu⁹ valde vt supra dixim⁹: sz medi⁹ ex n̄s: vt dicit Ysaac in. v. doc. c. lviij. his ꝟbis. Caseus inter nouū et veterem medi⁹ multū et fortiter ē nutritiu⁹ multū qꝛ grossicies lactis facit caseū: fortiter ꝟo qꝛ idurat̄ velocit̄. Et in ꝑticularib⁹ dict̄. c. ꝑprio sic etiā inq̄t. Caseus q̄dē inter nouū et vetustū mediocris sit laudabilis et illaudabilis ꝑm aliquāꝝ extremitatū vicinitatem. Qd̄ silr̄ Rasis sensit in li. xx. cōtinētis. c. cciij. di. Ex caseodꝫ eligi q̄ nō sit multū vetust⁹: nec mltū calid⁹. i. recēs. Et case⁹ q̄ fit ex lacte pauce acetositatis ē min⁹ nociu⁹ stōacho oib⁹ speciebus sasei et ei⁹ acetositas ɔfortat stōachū: et nō est difficilis digestionis. Et infra dixit. Et caseus mollis et melior duro et spōgiosus melior solido ꝛc. Au. ꝟo i. ij. can. c. cxviij. inq̄t. Melior case⁹ est q̄ medius est iter illū q̄ extēdit̄ vt visc⁹ et frāgibilē: ambo cū illi sunt mali et q̄ ē priuat⁹ sapore: et declinis ad dulcedinē et suauitatē equalis in sale q̄ nō remanet in visceribus ꝑlimū: et fact⁹ ex acetoso lacte melior est eis. Auer. q̄z in. v. colliget sic scripsit. Aliq̄s case⁹ est bon⁹ et est medius inter nouū et veterē dū mō sit fact⁹ rōnabl̄r et ex bono lacte ꝛc. ¶ Quis āt case⁹ melior sit vaccin⁹ an pecorin⁹ est qd̄ a Michale n̄ro sic discussa: q̄ lz caseus ouin⁹ sit vaccino terrestrior: aliis tn̄ partib⁹ min⁹ malus: et sanior existit vaccino: cū melioris sit odoris saporis: et gust⁹ magis pportioat⁹ cum sit fact⁹ ex lacte cui⁹ cōplexio est melior: sit vaccin⁹ sanguinē grossiorē gn̄at cū viscosior sit ouino. Et iteꝝ. Lac ouinū factū in mēse maij est laudabilius quocunq̄ alio: cū lac vernale in vltimo veris: et i initio estatis sit oi alio cōueniētius: vt in supioribus patuit capitulis: et per ɔn̄s case⁹ factus ex illo est quocūq̄ alio melior et laudabilior. Uaccin⁹ autem caseus iā dicto est nutribilior: qꝛ vnctuosior sicut lac vaccinum vnctuosius est ouino. Et sic habem⁹ q̄ plurib⁹ de causis caseus pecorinus sit cōueniētior q̄ vaccinus et si minus nutritiuus existat: deinde subdit ipse q̄ a gulosis accepit q̄ caseus cōpositus ex duab⁹ partibus lact̄ ouini et tertia vaccini sit gustui delectabilior: et ab eis sanior reputatur. Caseus ꝟo caprinus et si

nus ꝛ si factus sit ex ꝓpatiori lacte oibus tñ caseis est deterior: qꝛ statim exsiccaꝶ et terrestrificaꝶ et efficiꝶ valde frāgibilis vt experiētia docet: pro prio tñ die laudād⁹ esse videꝶ: hec ipse. M. Sꝫ pro ꝯplemento sermōis de caseo tres regule in ei⁹ cōestiōe mihi videꝶ de mēte autoꝝ esse obseruāde. Quaꝝ prima hec est. Maxie cauendum est ne case⁹ cū subtiliatiuis vl' dureticis siue aperientib⁹ assumaꝶ: qm̄ perducūt ipꝫ ad renes ꝛ lapides faciūt queādmodū sensit Auicen. in. ij. cano. c. supi⁹ allegato dicēs. ꝛ subtiliātia qdē augmētāt maliciā ei⁹: qm̄ faciūt ipꝫ penetrare: et impellūt cū. Et ꝓpterea subiūxit post aliqua ꝙ oppillatiōes facit ꝛ gñat lapidē in renib⁹ ꝛ vesica ꝛ ꝓprie humidus: ꝛ ꝓprie q̄ cōediꝶ cū seminibus penetrare facientibus vt sunt feniculū apiū petroselinū piper ꝛ hmōi. Quātū igiꝶ ob hāc regulā decipiunꝶ q̄ raffiolos ex radice petroselini ouis caseo ꝛ pastilib⁹ cōfectos cōedūt admiscentes eis passulas ꝛ spēs odoriferas penetrare faciētes oia illa viscosa. s. adipem caseum: et pastile eorum tegmentū. Scđa regula est ꝙ multa q̄ntitas casei q̄ntumcūq; laudabilis nō sit assumēda: queādmodum faciūt illi q̄ cum pane in vna cena nihil aliud p̄ter caseū accipiūt: ꝛ hoc ꝓpter pericula q̄ pñt inducere de oppillatiōibus indigestiōib⁹: hūoꝝ grossitie: ꝛ lapidū gñatiōe: vt ptactū fuit. ꝛ ꝙ ita sit apparet ꝑ gal. in li. de dissolutiōe cōtinua sic dicētē. De oppilationibus est case⁹ mult⁹: qm̄ adducit oppilatiōeꝫ in epate: et lapidē in renib⁹ ei qui multiplicat assumptionē eius: ꝛ cuius epar ꝛ renes sunt pata recipe lesionē: hec ipe. Tertia ꝛ vltia regula obseruāda est ꝙ oino parua ex caseo sumaꝶ q̄ntitas ꝛ post cōestiōeꝫ alioꝝ ciborū: qm̄ os stōachi corroborat: satietatē q̄ꝫ nimiā atq; fastidiū que ex dulcib⁹ ꝛ vnctuosis in ore stōachi ꝓueniūt cibis aufert. vt Rasis in. iij. almā. a quo platina accepit cū ait. Caseum sumptū post cibū q̄ntūuis parū os stōachi sigillat: ꝛ fastidiū pinguiū eduliorꝝ tollit: ꝛ coctiōe capiti prodesse aiunt. Et hec de caseo cum laude oipotentis dicta sufficiant.

¶ Ca. cxxviij. ōndit in vli ꝯplexiōeꝫ pisciū ꝛ nocumēta q̄ ꝓueniūt ex cōestiōe ipsorum assidua p̄cipue.

Cum semꝑ carnes aut oua vl' lacticinia minie cōedam⁹: sꝫ in q̄busdā tꝑib⁹ solūmō piscibus: herbis fructib⁹: ꝛ hmōi vti sit necesse: de ipis deiceps mihi videꝶ esse scribendum. Et prio de piscib⁹ q̄ in tacta reperiunꝶ diuersitate: vt impossibile aut ꝓmaxime difficile foret de oib⁹ in ꝑticulari velle determinare siue scribēdo pertractare. Et ꝓpterea de eis quedā tm̄mō vlia annotauimus: quib⁹ tñ sufficiētissime poterim⁹ bonos ac laudabiles ab eis oppositis distinguere: vt vnusquisq; pisces faciētes ad sanitatē possit eligere ꝛ reprobatos cognoscēdo relinquere: dicam⁹ ḡ ꝙ pisces longe a bonitate carnis sint remoti: ꝛ plurimū a nutrimēto ꝛ ab ei⁹ tēperie separati: cū natura ipoꝝ frigida sit ꝛ hūida: sicut voluit Isaac in li. particulariū dietaꝝ. c. de piscib⁹ cū ait. Dicim⁹ ergo naturaꝫ pisciū vliter esse frigidā ꝛ humidā ꝛ humoris phlegmatici gñatiuā: ꝯueniētē calidā hñtibus cōplexiōem ꝛ siccā maxime ꝛ estiuo tꝑe: ꝛ calida regione. Incōueniēs

vero frigidis ꝛ hũidis ꝯplexiõib⁹ ꝛ carnosis maxie qb⁹ molles nerui fuerint: ꝛ ad hiemalē tp̃s venerint: vł frigidã regiõez habuerit: naturalr̃ eñi eos infrigidãt ꝛ hũectãt: pꝛoide quib⁹ cholera rubea dñaĩ et calidã hñtib⁹ ꝯplexiõem coltũ ꝯfortãt ꝛ sp̃ma augmẽtãt. Qd ẽt voluit Rasis in .xxij. ꝯtinentis .c.cccc.xxij. cuz dixit autoritate Bimmasui. pisces recẽtes gñant phlegma: sꝫ ꝯferunt psonis calidis ꝛ tenuib⁹ corpib⁹ tñ illi in q̃ꝝ corpe cõdñaĩ phlegma: necnõ et in neruis ẽ lassitudo ipos euitare dñt ꝛ pprie in hieme: ꝛ in ciuitatibus frigidis: qꝛ ex ppꝛietatib⁹ ipoꝝ rũ infrigidãt stõachũ. Et ꝙ ꝯplexio pisciũ sit frigida: sic oñdit ipe di. Significatio ꝙ pisces sint frigidi ẽ: qꝛ aut carẽt sanguie: aut hñt modicũ sanguinẽ ꝛc. hoc idẽ sensit Hali. in .v. theo. c.xxv. cũ ait. piscis recẽs vł̃ter frigid⁹ est et hũidus: ꝛ phlegma gñat a qb⁹ sũpsisse vř Aui. in .ij. cano. c.dlx. cum inq̃t. Ois piscis frigid⁹ est et hũidus: ꝛ infra. Cũi pisciũ sunt recẽtes gñant phlegma aquosũm: et mollificãt neruos et nõ sunt ꝯuenientes nisi stõacho calido valde: et sanguis coꝝ ad subtilitatẽ declinat. hoc sił̃r voluit Almã. in .iij. c.xvj. di. pisces recẽtes frigidi sũt ꝛ hũidi. et oẽs pisces ad digerendam sunt duri ꝛ in stõacho lõgaz faciunt morã: sitim quoq̧ creãt: sangu(s aũt ex recẽtib⁹ gñat⁹ phlegmatic⁹ est. hi aũt pisces corpus humectãt: ꝛ sperma augẽt: q̃ cholicis atq̧ his qb⁹ frigide accidere solẽt egritudies: mali existũt. Cõplexiõez aũt hñtibus calidaz atq̧ his qb⁹ cholera dñaĩ rubea cõferũt: lꝫ coꝝ nutrimẽtũ oino sit malũ. Cum aliis p̃terea cibis mixti ad cholere rubee extinctiõem sunt meliores. pisces eñi in stõacho lõgã faciẽtes morant: sitimq̧ gñantes: malas ĩ corpe adunãt superfluitates: mł̃tasq̧ viscositates ex qb⁹ multe pueniũt egritudies. Ratio aũt ꝛ cã dictoꝝ est qm̃ vt dixit Isaac in vł̃ib⁹ dietis. c.lix. pisces vł̃ter paꝝ nutriũt ꝛ cito dissoluunĩ ꝛ subtilis sunt sanguinis phlegmati ptinentis. Et infra de marinis loquẽs ait: ꝙ ipsi pui sũt nutrimẽti ꝛ laudabilis durẽq̧ descẽdũt de stõacho ꝛ intestinis. Et de fluuialib⁹ inq̃t ꝙ mali sunt ad digerẽduz duri: ꝛ sił̃r ad penetrãdum venas: velociterq̧ ẽ stõacho descẽdũt. Et infra magis ẽt dixit. ꝙ cito sunt corrũpentes stõacho nocẽtes ꝛ hũores crudos gñantes: ꝛ vt vno cũ Auer. .i. vj. colliget oĩa ꝯcludã ṽbo. Dico ꝙ sanguis ex piscib⁹ gñatus ẽ cite corruptionis. Et propter hoc nõ est mirũ si pluries ex coꝝ freqũetata cõestiõe proueniãt egritudies: teste Almã sore vbi .s. Et propterea ab eorũ vsu frequẽti cauẽdũ est: et precipue cũ rebus aliis loco ipsoꝝ vti possumus et eo magis ꝙ perpauci reperianĩ qui omnes requisitas habeant ꝯditiones vt ex dicendis patebit.

¶ Ca. cxxix. ostendit naturam piscium maritimoꝝ: et ipsos esse pre ceteris ob coꝝ laudes eligendos.

Ut pisces bonos a malis discernere valeam⁹: i p̃senti. c. adducem⁹ reqsitas ad hoc ꝯditiões: nõ loquẽdo de mortuis piscib⁹: neq̧ de fetẽtib⁹ q̃ satis vt vnicuiq̧ ptꝫ sunt reprobãdi: dicẽte gal. in .iij. de alimẽ. c.xxiiij. pisces mortui ꝛ q̃ putrescũt ꝯtinuo cũ reseruanĩ: ꝛ pessime olẽt sunt idelectabiles ꝛ ceteroꝝ pessimi. et i li. de euchi-

mia.c.vij. Odoratu et gustu digno tionē pisciū facere opz: etem̄ qui grauis odorꝫ sunt: idelectabiles existūt zc. Sz de viuentibꝰ sermo nr̄ ptractabit i hoc.c. et nō de oibꝰ sz de maritimis, tm̄ plus alijs ap probatis: postea v̄o de reliqs scri bemꝰ tāq̄ impfectioribꝰ: cum di. Auer.in com.cant.c.xxviij. q̄ tres sunt spēs piscium.s.maritimꝰ flu uialis: et habitās in ambabꝰ aqs simul. et melior ex eis s̄m Galc. est marinꝰ: et post illū q̄ sil' in am babus aqs viuit: et postea q̄ viuit in aqs dulcibus cuius rō est: qm̄ humiditas excedit et dn̄at in pisci bus: verum oēs illi q̄ nutriunt in aqs salsis sunt minoris hūidita tis: ꝯriū aūt ē de illis q̄ in aqs dul cibus nutriunt: sz q̄ viuūt i amba bus aqs. sunt medij inter eos zc. hec ipse. Cum q̄ ꝯuenit hal.in.v. Theo.c.xxv.cū ait. Et piscis re cēs vl'r est frigidus et hūidꝰ et phlegma gn̄ans: sz q̄ in mari na scitur et salsa aq̄ minoris est hūi ditatꝫ et frigiditatis. Qđ ēt voluit Isa.l.v.d.c.lix.cū inq̄t. pisces ma rini calidiores et minꝰ hūidi et mi nus viscosi sunt: salsitudo em̄ aq̄ ihabitate calefacit eos icidēs hu ditatē et grossitiē vn̄ piguedo eoꝝ minorat: et.j.sic ait. Marini pisces minꝰ grauis sūt odoris et facilio ris digestiōis minꝰ nutritiui: cito i sāguinē ꝯuersiui: velocit a mēbris dissoluēdi. et ad exeundū a stoma cho tardiores. Vn̄ āntiq̄ assimula uerūt pisces marinos hūane ꝯple xiōi. sani em̄ sensus sibi tm̄ assimi latꝫ delectētur: sanguis em̄ quez gn̄ant ē tēperatissimꝰ: nō grossus neq̄ turbidus: neq̄ subtilis: neq̄ aq̄sus lz subtili vicinꝰ existat: et pꝰ aliq̄ iterū di. Marini pisces sunt meliores fluuialibꝰ qz sūt salsita tem hn̄tes ex aqua maris ex qua viscositates eoꝝ auferūtur: maxi me si loca fuerit petrosa: assiduo em̄ motu suo et collisiōibꝰ saxesis carnes emolliunt et teneratur: pi guedo minorat zc. ꝑlimū q̄z ipos ꝯmēdauit adhuc magis i ꝑcessu cū di. Pisces nō viscosi sunt q̄ de pelago et littoribꝰ sūt claris i nu trimēto et i tēpamēto: laudabilio res oiz sunt in ꝯplexiōe: et ad di gerēdū faciliores qz carnes hn̄t molles: nullius viscositatis atq̄ grossitiei. neq̄ grauis sūt odorꝫ: sicut ēt q̄ d petrosis sūt locis san guisem̄ quē gn̄ant tēperamēto ē vicinior: et iō nō minꝰ exercitatis est ꝯgruus et defectꝫ sicut saniori bus et egritudies exeūtibꝰ et ad sa nitatē custodire magꝫ q̄ mēbroꝝ fortitudinē amātibꝰ. Quod ēt vo luit. Aui.cū i.ij.ca.c.dl. sic scri. Et pisces q̄dē marini sūt laudabiles subtiles et melior spēs eoꝝ ē illo rū q̄ nō sūt nisi in mari et pelago zc. et.j. subdit. Et pisces q̄dē mari ni sūt optimi subtilis carnꝫ et ꝑci pue cū eoꝝ habitatio i littoribus petrosis aut arenosis zc. Que q̄ dē fuit Gal'. snia i alim.iij.c.xxiij. di. Optimi pisces sunt q̄ in puro mari existūt. et in li. de euchi.c.vij. ait. Pisces q̄ puro mari dicātur inculpabiles fere oēs sunt sil'r et quicunq̄ in permixto aq̄ dulcis dicant sicut vocati pelagales. et petrini sūt euchimi. Et in ea que s̄m esum delectatione multuz ꝑe eminēt alijs zc. Et postea subiun xit. Qui vero in mari dicātur pi sces odorem inculpabilem et pin guedinem paucā hn̄t. Conclu damus itaq̄ de ipsis cū Isa. in pria do. sic di. Marini pisces duplices sunt: quidam enim nascuntur in pelago et in altis locis: quidā v̄o alij i ripa planisq̄ aqs nati. Qui v̄o creati sūt i pelago aut petro

fis et arenosis habitãt: sunt subti
liores ⁊ laudabiliores oib⁹ pisci-
bus marinis ⁊ ad digerẽdũ faci-
liores ⁊ ad sanguinẽ gñandũ lau
dabiliores: ⁊ nõ ita de stomacho ⁊
intestinis exeũt pp sucꝫ viscositatꝫ
puitatem qd testat̃ sue pinguedi-
nis indigẽtia suiq̃ saporis habili
tas sint ꝙ humanis corpibus ꝯue
nientes. Ois em̃ cib⁹ ꝙto lõgior
a sapiditate tãto min⁹ delectabi-
lis min⁹ ꝯueniẽs humanis natu-
ris. Et pter hoc hec spẽs piscũ
laudabilior et digestibilior ma-
gisq̃ cib⁹ ad salutem gerẽdã est
efficax pter eoꝝ tẽperamẽtũ nõ
em̃ sunt subtiles aquosi nec terre
stres aut grossi. Post hos quidez
aliqd bonitatis hñt qui lutosa ⁊
mollia loca maris sunt habitan-
tes dulcib⁹ aquis vicinãtes: non
adeo puri sicut q̃ in arenosis ⁊ pe
trosis locis pelagi morant̃ pter
putredinẽ ⁊ soliditatẽ terre. Pmi
itaq̃ eligant̃: alij vo dimittantur
propter causam assignatam.

¶ Ca. cxxx. oñdit q̃ de piscibus
fluuialib⁹ eligẽdi sint rõne flu-
minis ⁊ aq̃ in q̃bus nati sunt et
degũt ꝯtinue atq̃ vescuntur.

Postq̃ de piscib⁹ mari-
nis: ⁊ de his q̃ i vtrisq̃
aq̃s viuunt dixim⁹: de
fluialib⁹ mõ tm̃modo
scribemus: q̃ non adeo
sunt a veterib⁹ laudati sicut ma-
rini. Queadmodum oñdit Isa. in
v. doc. c. lix, cum inquit. Pisces flu
minum in actione et passione con
trarij sunt marinis: qm̃ flumina-
lis aqua frigidior est et hũidior:
vñ pisces fluiales sunt grassio-
res et viscosiores: atq̃ piguiores
⁊ iõ nutrientes pl⁹ mali tñ ad di-
gerendum duri. velociterq̃ de sto
macho descẽdunt. Et in particul.
a. de piscibus inquit. Pisces qui
nati sunt i flumie subtiliores hñt
spias multas ⁊ molles p mollitie
humiditatis aque in q̃ nati sunt.
Et infra subdit. Pisces aquarum
dulcium vliter sunt grossiores et
viscosiores tardioresq̃ ad digerẽ
dũ: facili⁹ tñ d stomacho egrediũ
turq̃ marini: ⁊ nutribiliores sũt
q̃ aũt pisciũ inter fluuiales ma-
gis approbent̃ hi sunt q̃ de ma-
gnis accurrẽtib⁹ fluuijs accipiun
tur: vt idẽ voluit in. v. c. vbi. s. cũ
ait. Fluuiales pisces maiora ac ci
to currẽtia clara atq̃ flumia inha
bitãtes ad ꝯparationẽ alioꝝ sunt
laudabiliores: qr claritas aq̃ au-
fert ab eis grauitatẽ odoris. for-
tis aũt fluuij impetu carnes tene
rant: ⁊ grossities aufert: et maxie
si sup petrosa currat. Quod etiã
in particula. replicauit. di. pisces
dulcium aquarum hi sunt melio
res q̃ magna inhabitãt flumia im
petuose fluentia q̃rum fund⁹ la-
pideus et longiqua sunt a ciuita
tis sorditie: qr fortitudine cursus
aque ꝯprimunt̃ pisces et super la
pides: vnde caro coruz tenerat̃:
sitq̃ cã sue digestiõis: ⁊ ab eis vi-
scositas ⁊ odorꝫ grauitas expellit
⁊ pcipue si nõ sit altitudo aquaꝝ
vt pisces terre sint pinqui: qr ꝙ
to paucitatez aque habuerint: tã
to a terra frequẽtius pcutiunt̃: ⁊
aq̃ claritatis oi horribilitate care
bunt: iõq̃ sunt q̃si pisces petrosa
loca pelagi inhabitantes. Halia.
q̃z in. v. Theor. c. xxv. sic scripsit.
Laudabilior aũt piscis ẽ q̃ i lapi
dosis nascitur locis plimos hñti
bus lapillos quiq̃ magno non ẽ
corpore et i suaui nascit̃ aqua ac
clara spaciosisq̃ fluminibus ma-
gnis decurrẽtibusq̃: vt tygri: eu-
frate: nec vo multuz est pinguis:
nec extra modũ macer. Qui etem̃
piscis in saxis nascitur ⁊ magnis

aquis decurrētib⁹ a corpe ei⁹ sup fluitas dficit ꝑpter mot⁹ copiā ꝛ ꝑcussionē ipsi⁹ i lapides. Qui ꝟo i suaui nascit aq̄ delectabilis ē et iocūde carnē. minie viscosus: cito digistibilis: corp⁹ hūectat: ꝛ sanguinē gn̄at bonū: calidisq̄ ꝯuenit ꝯplexiōib⁹ iuuenib⁹ ꝛ ethicis i calidis tpib⁹ ꝛ siccis ꝛc. hi pisces igitur iter ceteros maxie approbāt sicut oppositū etestāt ab Isa. vbi s̄. sic scrib. Pisces aūt parui fluis lutosi loci: ac aq̄ debil'r currētꝫ: et sorditici ciuitatꝫ vicināti sunt viscosiores et horribilē hn̄t odorez sunt ēt grauiores ad digerēdū et deterioris sunt saporis: vn̄ maluz dāt nutrimētuz: qꝛ debilitas cursus aq̄ q̄etos reddit pisces: claudit q̄ i eoꝝ corpib⁹ copiosos hūores: q̄re fit cā viscositatꝫ ꝛ horribilis odorꝫ: atq̄ difficil' sdigestiōis. Sint igit vt ipe di. i vl'i. pisces morātes in aq̄s fortiter currētib⁹ qꝛ meliores sunt q̄ i q̄escentib⁹. Et hoc ē ēt qd voluit Pri. i. ij. can̄. c. dl. di. In locis aūt in q̄b⁹ morant ē electio: qm̄ illi q̄ morant i locis petrosis sunt meliores: deiñ i arenosis et in aq̄s dulcib⁹ currētib⁹ in q̄b⁹ nō sunt sordes: ꝛ nō sunt limose: neq̄ lacunales: neq̄ cāpestres ꝛc. Et fait Sal'. in. iij. alim̄. c. xxiiij. di. Pisces q̄ in fluuijs gn̄antur meliores sunt si i fluuio rapido et multi fluxu⁹ existāt: sicuti peiores q̄ in pua degunt aq̄ fluuios magnos nō suscipiēte: nec fluxuz copiosuz hn̄te: multo vtiq̄ ꝛ his deteriores: si autez oino neq̄ defluat aq̄ adhuc deteriores ꝛc. horū aūt rō ē: qꝛ pisces in hmōi aq̄s currētib⁹ degentes ꝯtinue se mouent: pisces aūt se semp mouētes sūt ꝯrijs meliores: qꝛ mot⁹ mult⁹ ꝛ eoꝝ exercitia ipsoꝝ corpa emolliunt: carnisq̄ viscositatē ꝛ grossiciez auferunt. vt Isa. inq̄t i. v. do. c. superi⁹ annotato. et sil'r Aui. vbi. s̄. cuz ait. Et pisces illi q̄ morant in aq̄s multaꝝ agitationuz ꝛ vndaꝝ sunt meliores eis q̄ sunt ecōtrario: qm̄ vehemētiori idigēt exercitio: q̄ illi q̄ habitāt i aq̄s stātib⁹. Et ꝑpterea meliores sūt illi q̄ morant in aq̄s discoopertis flatui vētoꝝ sup se: qꝛ pl⁹ q̄ alij mouēt. ꝛ Isa. in loco p̄alle. sic q̄z ait. Pisces q̄ habitāt vbi venti semp flāt: melioris sunt nutrimenti: et melioris carnis: q̄ si null⁹ vent⁹ flauerit: ꝛ maxie si septētriōalia loca sint eis exposita: sicuti pisces vbi austrini vēti flāt illaudabiles fiunt: cū auster natural'r humid⁹ sit ꝛ qd secū fert abominabile: ꝛ iō piscib⁹ augmētat grauitas odoris. Qd in particu. etiā replicauit di. Pisces in septētrionali plaga habitātes si isufflati fuerint septētrionali vēto erūt meliores. Et cām deiñ assignat quā dimittam⁹ breuitatꝫ gr̄a. Et ꝯcludit q̄ pisces flūinuz a vētis ꝑflatorū meliores sunt q̄ eis oppositi: qꝛ fortitudine ꝛ impetu ventoruz mouentium vacillat aq̄: ꝛ cū mouētur aq̄ necessario pisces mouentur inuicē se allidentes et ꝑfricātes: q̄re supfluitas humoꝝ ab eis excluditur: ꝛ ide saniores existūt. Que fuit Sal'. sn̄ia vbi. s̄. dicen. Pisces existentes in aqua ad boreales vētos ꝯuersa sunt ceteris meliores: nō parum eīm ad euchimiam facientibus omni animali congruis vti exertijs. Pisces ergo huiusmodi aquarum pre ceteris sunt eligendi.

¶ Capitulum cxxxj. ostendit q̄ pisces fluuiales sint eligendi ratione annexorum flumini: declarādo q̄ pisces petrosi optimi sint: et reliq̄s oib⁹ saniores.

De electione piscium fluuialium.

Pisces fluuiales maxie ab autorib⁹ ꝯmendantur si flumina ex quib⁹ accipiũtur: has duas sibi annexas habuerit ꝯditiões. Quaꝝ pma vt ꝑ pte dixim⁹. s. ẽ ꝙ sit fluminis fund⁹ petrosus siue lapidosus nõ plimũ i altudie aq̄ ꝓfunditatꝫ ⁊c. qm̃ tales ceterꝫ meliores eẽ approbãt. di. Isa. i. v. doc. ꝙ sanguis q̄ ex piscib⁹ petrosis gñaꝛ est tẽperatus nãlr: lꝫ subtilitati sit ꝑtinẽs: ⁊ velociter a mẽbris dissolubilis: et ꝑ ꝯñs melior ad regẽdã sanitatẽ ꝗꝫ i mẽbroꝝ ꝯfortatiõnẽ. Et post aliqua subdit. pisces de clara aqua laudabiliores ⁊ lõge min⁹ corruptibiles sũt ꝗꝫ aliȷ̇: ⁊ maxie petrosa incolẽtes. Qd̾ et sensit. Auer. i v. colli cuꝫ ait. pisces q̄ nascunꝛ i loco petroso sunt subtilioris substãtie: ⁊ minoris supfluitatꝫ aliȷ̇s: ⁊ tales qꝛ velocit̾ mouẽtur ⁊ multũ laborãt: ⁊ ꝯplexio istoꝝ est minoris hũiditatis: ⁊ q̄ paꝝ laborãt sunt frigidioris ⁊ hũidioris ꝯplexiõis. Aui. q̄ꝫ in. iȷ̇. cañ. c. dl. sic iq̄t pisces illi q̄ moranꝛ i locis petrosis sũt meliores: deiñ in arenosis ⁊c. Et i. j. iiȷ̇. tra. iiiȷ̇. c. xxj. cũ di. pisces petrosi gñant sanguinẽ laudabilẽ. Que fuit Sal. snia. in. iiȷ̇. aliñ. c. xxiiiȷ̇. di. Alimẽtũ ex piscibus petrosis nõ solũ ẽ digestibile sꝫ etiã sanissimuꝫ corporib⁹ hoiꝫ sanguinẽ consistẽtia mediũ gñantib⁹. Uoco aũt medium q̄ neqꝫ oino subtilis est ⁊ aquosus: sꝫ neqꝫ sufficiẽt̾ grossus ⁊c. Scd̾a aũt cõditio flumini annexaꝝ quã pisces laudabiliores esse redd ũtur hec est. s. vt flumẽ ꝓpe ciuitatẽ nõ existat ei⁹ recipiẽs supfluitates: qm̃ ⁊ si marini forent hmõi pisces adhuc illaudabiles esse iudicãtur. cuꝫ di. Isa. i doc. c. lix. pisces q̄ littorib⁹ sũt vicini: ⁊ i turbidaꝝ nõ mũda morant aq̄: ⁊ putridis fluminibus ciuitatũ putredies ferẽtib⁹ vicina: viscosiores: ⁊ aliȷ̇s piscibus marinꝫ grossiores: ⁊ ad digerẽdũ tardiores existũt. Et ꝓpꝛ hoc pisces maris tussie peiores sũt ceteris marinis: qꝛ aq̄ ẽ imũda: ⁊ multa flumina in eis intrãtia putredinesciuitatũ eis ferũt. Et post pauca subiũxit. pisces q̄ in quis stãt fluminib⁹ paꝝ fluẽtib⁹ imũdis vicinis ciuitatib⁹ piguiores sũt atqꝫ viscosiores ⁊ ad digerẽdũ duriores: mali saporꝫ qꝛ defectio aq̄ motus vnctas carnes atqꝫ grossas facit: imũdũ ꝯo nutrimẽtum grauioris odoris eos reddit. Et idẽ i pti. replicauit. Qd̾ silr voluit. Ra. xxiȷ̇. pti. c. ccccxxlȷ̇. di. Caro illoꝝ q̄ nutriunꝛ de sorditie ciuitatum exiñ erit mala ⁊ peior carne oiꝫ piscium: itaqꝫ trahẽdo morã ꝑ tẽp⁹ modicum p⁹ exitũ ei⁹ de aq̄ fatebit. Uñ caro taliũ ẽ horribilis saporis ⁊ difficilis digestiõis. A q̄b⁹ sumpsit Auer. cũ scripsit i ꝯmẽ. c. xxviiȷ̇. cãti. Deteriores sũt oẽs pisces habitãtes i littorib⁹ maris ⁊ hoc qꝛ nutriũꝛ ex fecib⁹ ⁊ supfluitatib⁹ ibidem existẽtib⁹ iuxta magnas ciuitates. Idẽ q̄ꝫ faciẽdũ ẽ de habitãtib⁹ in fluuiȷ̇s ciuitatib⁹ ꝓpinq̄s ⁊c. Et fuit Sal. snia in. iiȷ̇. alimẽ. c. xxvj. di. pisces littora et fluuios expurgãtes ciuitatẽ inhabitãtes pessimi sunt nõ bñ digestibiles: neqꝫ euchimi: neqꝫ delectabiles. Et in lib. de euchi. c. viȷ̇. sic etiam inq̄t. pisces paulomin⁹ oẽs euchimi preter ꝯuersantes in paludib⁹ ⁊c. Et ꝓ̄ter vtentes aere malo: ⁊ exercitiȷ̇s paucꝫ: ⁊ cibꝫ malis: ⁊ maxie qñ ꝑ ciuitatẽ magnã fluit aq̄: purgans latrinas: ⁊ balnea: ⁊ coquinas: ⁊ lauantur in ea vestes et panni: pessima enim sit

eorũ caro q̃ i tali aq̃ dietanť. Et q̃bus satis intelligi põt q̃ pisciũ fluvialiũ sint laudabiliores c̃ɋtũ ex parte loci vł fluminis et ppterea prudẽtes itelligãt i quacũq; vrbe fuerit: ex q̃b⁹ locis veniãt pisces qui in ea vendentur vt bonos a malis secernere valeant: qd̃ maxime venetijs obseruandum esse videtur: cum ibi infinite fere piscium species reperiantur ⁊c.

¶ Capitulũ.cxxxij. ostendit q̃ pisces lacuum ⁊ paludum reprobandi sint: et quod pastus piscium sit intelligendus.

Dixim⁹ supra de maritimis ⁊ fluuialib⁹ piscib⁹ de reliq̃s ɔsequẽter dicẽdũ ẽ: vt cõsideratio eorũ p quãto ex parte loci ptinet: cõpleať. declarãdo ẽt qualis past⁹ pisciũ eẽ debeat: vt i eorũ electiõe errare minime cõtingat. Dicem⁹ ergo i primis cũ haliabate i.v. Theo.c.xxv. sic scribẽte. peior oĩm ẽ piscis q̃ paludosa habitat loca: aq̃sq; spissas ⁊ putridas: calidasq;: qm̃ piscis q̃ i huius cemodi nasciť q̃et⁹ ẽ celeris imutationis in fetore cũ ab aq̃ educt⁹ fuerit. Qui em̃ huiusmodi ẽ minime comedať: celeris em̃ ẽ imutationis in stomacho ⁊ i malũ hũoruz. A quo videť quodãmõ accepisse Isaac i.v.d. c. sepi⁹ alegato cũ iq̃t. pisces lacũales q̃ teneras hñt carnes: cito sunt corrupẽtes. stõacho nocẽtes: ⁊ humores crudos gñantes. Et post multa dixit. pisces de lacub⁹ viscosiores sũt ⁊ grauioris odoris c̃ɋ q̃ i fluminib⁹ nascunť: q̃z aq̃ lacuũ lutuosior est ⁊ pinguis nature. Et iõ pisces sũt vnctuosiores ⁊ minus saporosi: grauioris odoris ⁊ mali nutrimẽti: ⁊ ad digerẽdũ duri: i corruptione ʒ velociter mutãdi. Et.j. subdit pisces lacuũ sicut ⁊ piscariorũ et paludũ peiores ceteris existunt grossiores: ⁊ i odore grauiores. ⁊ i corruptionẽ mutabiliores velociter: ⁊ ad digerẽdũ duriores: q̃m q̃eta ẽ ⁊ nimiũ lutosa ipsorũ aq̃ vñ maxie sũt fugiẽdi. Et post aliqua ẽt subiũxit oẽs pisces fluuiales ⁊ lacuũ ⁊si carnis melioꝛ ʒ sint. s. ad gustũ: tñ grossiores sunt stõacho nocẽtes: ⁊ i corruptionẽ se ɔuertẽtes. In particularib⁹ q̃ʒ di. pisces lacunales ceteris sũt peiores grauioris etem̃ sunt odoris ⁊ grauiter digerunť: maxie si sint lõge a mari ⁊ flumib⁹: hñt em̃ requiẽ: nec intrat flumẽ i eos vt eorũ putredinẽ lauet: vñ pisciũ hũores augmẽtanť: eorũq; pori clauduntť. Qd̃ sic certificať: q̃m cũ aq̃s exierit cito i putredinẽ cõuertũtur: eorũ em̃ viscositatis multitudo claudit poros suffocat: ⁊ extiguit calorẽ itrinsecus locatũ. Et ppterea vt magis inq̃t i pcessu: meliores sũt q̃ habitãt i lacub⁹ a mari remotis: q̃s sp flumina itrãt q̃m ptim lauanť fluminis aq̃. Qd̃ ẽt voluit Rasis in xxij.c.ccccxxiij. autoritate Gale. ⁊ i.iij. Almã.c.xvj. di. pisces illi sũt eligẽdi q̃ neq; i lacub⁹ neq; in paludib⁹ neq; ĩ locis sordes hñtib⁹ sunt capti: neq; i luto malũ hñte odorẽ: neq; i aq̃ malas hñte herbas sint nutriti. Que ẽt fuit Gał. sñia i.iij. ali. c.xxiiij. dicẽtis. Quicũq; i lacunosis ⁊ i paludosis reperiũť locis paruã hñt carnẽ. Et i li. de euchimia.c.vij. inq̃t. pisces paulominꝰ oẽs euchimi pter cõuersantes in paludib⁹ ⁊ lacub⁹ ⁊ fluminib⁹ limosis ⁊ turbidis ⁊c.

¶ Pastus autem pisciuz cũ faciat multũ ad eorũ bonitatem: similiter de ipso dicimus quod vnusquisq; pro posse suo debet a piscatoribus intelligere ⁊ inuestigare

quis sit ipsoꝝ pisciũ cibꝰ: dicẽte Isaac in.li.d.v. Pisces pascentes herbas recẽtes laudabiliores sũt oppositis ꝛ meliores si aq̃ pferti fuerit clare. Et i particularibus. Pisces olera pascẽtes vł radices aut grana q̃ oia sunt bona: bonũ dãt nutrimẽtũ: fitq; illoꝝ genꝰ pisciũ ad cõedendũ vtile: ecõtrario sunt ꝯtria pascẽtes: sũt em̃ pisces aliq̃ lutũ ꝛ imũditiã edẽtes: ideo corruptibiles sũt malũ hñtes saporẽ ꝛ horribilẽ odorẽ digestiõe male obediẽtes ꝛc. Que fuit etiã pncipis Aui. snia in.ij.cañ.c.dl. dicẽtis. Scd'z cibũ pisces illi q̃ cibãtur herbis bonis ꝛ radicibꝰ plãtarũ sũt meliores his q̃ cõmedũt sordes q̃ ꝓijciunł i ciuitatibꝰ ad loca ifusionũ ꝛc. Qalr aũt hoc sciri possit: nõ itelligo: nisi p illõ qđ i intestinis eoꝝ repił: ꝛ p piscatoꝝ relationẽ quibꝰ hac i re maxie credẽduz est. Obseruetur itaq; vt vno verbo presens cõcludamꝰ ꝓpositũ: ex quo loco veniant pisces: ꝛ ex quibꝰ sint nutriti vt eligendi a non cõuenientibus secernantur.

¶ Ca.cxxxiij. ostẽdit cõditiões quas debẽs habere pisces laudabiles ex parte carnis ꝛ quãtitatis eoruz: scz an magis sint paruis meliores vel ne.

Ostq; pastũ ꝛ locũ pisciuz intellexerimꝰ: ad huc scire desiderat itellectꝰ qui pisciũ sint saniores. s. an pigues vł macri aut mediocres ꝛsilr an magni paruis eligibiliores existunt: vel ecõtra. Et ꝓpterea de his ꝯsequẽter scribẽduz est ne forsitã errare cõtingat in ipsoꝝ electione. Dicamꝰ ꝗ cũ Isaac in.ca.lix. die. vniuer. sic di. Pisces q̃ molliũ sũt carnũ viscosarũ ꝛ grossarũ magis nutribiliores ꝛ vnctuosiores sunt sz tñ illaudabiles vt pote ad digerẽdũ duriores ꝛ i malũ sanguinẽ gñando viciũores. vñ nõ sũt cõedẽdi nisi ex necessitate cũ sinapi ꝛ similibꝰ ꝛ. ꝓp hoc. I. subiũxit. pisces magni gñe suo duriores fiũt pa ruierũt laudabiliores: qꝛ puitas etatꝭ siccitatẽ tẽperat carnis. Qui ꝟo moliores maiores erũt laudabiliores qꝛ maioritas etatis malitiã eoꝝ tẽperabit. qui ꝟo sũt mediocres i mediocritate eoꝝ fiunt laudabiliores. qđ et sensit Aui. in ij. cañ. c. dl. cũ inq̃t. Et hñtibꝰ mollem carnẽ ille q̃ est maior ad terminũ aliquẽ eligił: quẽadmoduz ex piscibꝰ durã carnẽ hñtibꝰ ille q̃ ẽ minor. Studiũ igił sit i eligẽdo ꝓposse oi pisces duras carnes habẽtes: qm̃ saniores sunt vt sapiẽtes medici dixerũt. Isaac em̃ loco allegato sic inq̃t. Pisces q̃ duras hñt carnes: sed tm̃ viscosas sicut pisces magnoꝝ fluminũ ꝛ cito currẽtiũ: ad cõparationẽ petrinoꝝ illaudabiles: qꝛ grossiores ad digerẽdũ duriores sunt. tñ nutribiliores ꝯueniẽtes exercitãtibꝰ ꝛ calorẽ naturalẽ hñtibꝰ fortẽ cõfortationẽq; mẽbroꝝ magisq; sanitatez custodire amãtibꝰ sz si viscosi nõ fuerit: ꝓculbio saniores sũt ꝗ̃ q̃ mollẽ carnẽ hñt: dicẽte Gal. in iij. ali. c. xxiiij. Duricies carnis in piscibꝰ ꝛ fragilitas eiusdẽ significat ꝙ neq; viscosuz aliq̃d sit i ipo neq; pingue: ꝛ nutrit bñ alijs piscibꝰ magis qñ bñ digerił. Et i. li. de euchimia. c. vij. sic ait. Meliores pisciũ sunt q̃ durarũ carniuz fiũt ꝛ fragiliorẽ hñt carnẽ petrinis ꝛc. A q̃ sumpsisse videł Rasis in. xvj. ꝯtinẽ. c. ccccxxiij. cũ ait. Pisces modice hũiditatꝭ quoꝝ caro frãgił ex priuatiõe pinguedinis ꝛ hũiditatis abũdãtis nutrimenti sunt: qꝛ caro ipsoꝝ solida. Et ob

hãc etiã lucij carpiões et huiusmo di q̃ carnes duras hñt et frãgibiles: et in partes facile diuisibiles sunt iure merito cõmendãdi. Tinche vero regine ãguille: et huiusmo di nequaq̃ pp oppositas causas. Quãtitatẽ quoq̃ pisciũ cõsiderare opz: qm̃ nõ est ita: vt quidẽ opi nãtur. s. q. semp caro ãnualis eẽ debeat: piscis vero cõedẽdus anno ruz decẽ: imo vt Isaac inqt in. lib. v. d. c. supius allegato. Pisces me diocres inter paruos et magnos sũt magis laudabiles: q̃ parui q̃ cito i corruptionẽ mutant et q̃ ma gni q̃ grossi sũt et viscosi magis. et post pauca subdit. Pisces parui melioris sũt carnis ad digerẽdũ faciliores: sz cito icorruptionẽ mu tãdi. Maiores vo carnes sũt gros siores: et ad digerẽdũ difficiliores stõacho nocẽtes: sz nõ cito corruptibiles: hoꝝ aũt medij sunt lau dãdi: qz ab extremitate vtraq̃ sibi sumũt qd magis ẽ laudãdũ. Et ppterea Auer. i. v. colli. di. Meliores pisces sunt quoꝝ corp9 ẽ me diũ inter magnũ et paruũ: et q̃ sunt velocis mot9 et pauce viscositatis et c. Et postea rõnez assignauit cuz dixit in vno altero. c. eoꝝ q̃ nascũ tur i aq̃ magnitudo corpis significat multã humiditatẽ: ppterea laudat in piscib9 paruitas Consi militer i crassitie et pinguedine pi scẽs eẽ dñt mediocres et nõ crassi aut macri valde: teste Isaac vbi. s. sic scribẽte. Pisces mediocres in crassitie meliores sũt et laudabiliores: qm̃ cũ nimiũ crassi fuerint ad digerẽdũ sunt duri stomachũ emolliũt grossũz phlegma gñan tes et viscosum. Si vo macri sint: ad digerẽdũ q̃z duri exiſtũt et sub dit. Cũ pisces oua facere icipiũt: si icrassãtur: illaudabiles sunt pp mltitudinẽ sue pinguedinis: et si macri sũt ẽt illaudabiles existũt necsunt amãdi ex q̃titate sue ma ciei. Meliores itaq̃ i oib9 erũt q̃ mediocres fuerit i his q̃ d magni tudie puitate crassitie et c. dcã sũt.

¶ Capitulũz. cxxxuij. ostẽdit q̃ pisces eligẽdi sint ex pte squamarum: et que partes ipsorum sint laudabiliores.

Squame i piscib9 sũt, vna de conditionib9 ad bo nitatẽ eoꝝ requisitis vt placuit Isaac in. v. d. c. lix. dicẽti. Nutrimẽtũ pisciũ squa mas hñtiũ meli9 ẽ et laudabilius squamas nõ hñtib9: supflua eñ ad squamas expellit natura sicut i alijs ẽ videre aĩalib9 in q̃b9 pili aut pene aut cornua expellũt ad exteriora. In li. ẽt particulariũ sic inqt. Pisces sequamas hñtes sũt meliores: squama eñ significat humorũ paruitatẽ et aquositatis indigẽtiã: qz natura supfluitates humoꝝ ab iteriorib9 ad exteriora expellit ad nutriendas squamas: sicut aĩaliũ natura tertiã finiẽs digestionẽ exteriorib9 mẽbris mãdat q̃cũq̃ sunt cõueniẽtia ad nutrimẽtũ lane pilorumq̃ et similium. Vñ pisces squamas hñtes duras et grossas meliores sũt ha bẽtib9 molles et subtiles: squama rum eñ grossities puitatẽ innuit hũoꝝ: ecõtrario aũt hñtes copiã hñt humoꝝ et p hoc testat qz gros sities squamarũ pisciũ marinoꝝ maior est squamis pisciũ fluminũ squama iterũ dorsi maior est squamis ventriũ: dorsuz eñ siccius est ventre. Qd etiã sensit Auer. in q̃n ta colliget dicẽs. Squame multe laudantur i piscib9: qz significãt rẽ cõtrariã eoꝝ cõplexionib9 etiã multe spine in eis laudant. et infra subdit. Meliores pisces sũt q̃ degũt i locis petrosis: et q̃ mltas

hñt squamas: ⁊ quoꝝ corp⁹ ē me
diū iter magnū ⁊ paruū: ⁊ q̄ sunt
velocioris mot⁹ ⁊c. Et ob hāc cāꝫ
scardule regine ⁊ hm̄oi nō videť
reprobari sicut tinche anguille ⁊
siles squamas nō hñtes. Et hoc
idē mihi videť sentisse Rasis in
iiij. suoꝝ aphori. cū dī. pisces me-
liores sunt fluuiales ⁊ marini: et
pcipue illi q̄ hñt asperā cutē: ⁊ nō
sūt mucilaginiosi: ⁊ naturalr̄ albi
sunt ad modū argēti: ⁊ pisces ni-
gri ⁊ rubei i qb⁹ sunt penne di-
uerse: ⁊ q̄ hñt colorē pauōis: ⁊ in
qb⁹ sunt macule nigre ⁊ pallide
naturalr̄ mali sunt ⁊ ab eis ē ca-
uēdū: apostema eñ gn̄ant in mē-
bris iferiorib⁹: ⁊ in intestinis pun
cturas: ⁊ oppillationē gn̄ant ⁊ no
cumentū visui iferūt malū q̄ꝫ san
guinē gn̄ant ⁊ frigidos naturalr̄
hūectāt. Ex qb⁹ apparet ꝙ an-
guille ēt rōne sue nigredis ⁊ aspe
ritatis puatiōe sint male ⁊ oīno
reprobāde. Et iō dicebat Gal. in
li. de euchimia et cachochimia .c.
vij. Anguilla oīno nō ē euchimiū
cibariū ēt si ex aq̄ fuerit mūda: ne
duꝫ ex ea q̄ ciuitatē expurgat. Et
in li. de subtiliāte dieta: idē q̄ꝫ de
ipa sic scripsit. Anguille eñ ⁊ plu
rima malachioꝝ lꝫ mollē habe-
ant carnē: tn̄ ppter viscosuꝫ atq̄
phlegmaticū qd̄ ē i eis sufficiēter
sunt nociua his q̄ subtiliātevtivo
lūt dieta: ita aūt ⁊ plurima ōtra
choꝝ ⁊c. Squame igiť ob assigna
tas rōnes cōsiderāde sunt. Que
aūt pisciū partes aut mēbra me-
liora sint atq̄ saniora ⁊ q̄ deterio
ra dicēdū ē cū Isaac i. c. lix. d. v'.
sic scribēte. Mēbra piscis mobilia
sicut cauda dorsa ale: sunt carne
meliora ⁊ min⁹ piguia: ad digerē
duꝫ velociora: ⁊ i nutrimēto lau-
dabiliora maxie si piscis crassus
fuerit. Mēbra aūt piscis min⁹ mo
bilia: sicut vmbilicus ⁊ costa: vel
viscosiora sicut capita: ⁊ iō gros-
siora ⁊ ad digerēdū duriora: ⁊ ad
nutriendum corruptibiliora. Vñ
caro talis illaudabilis ē: q̄ stōa-
cho innatat ꝑꝑ viscositatē ⁊ vn-
ctuositatē suā: ⁊ dure digeriť: et
villos stōachi emollit inde pluri-
ma gn̄ať lienteria. Abstinēdū ē ita
q̄ a cōestiōe huiuscemodi ptiū in
salubriū. Et ꝑpterea nō accipiať
de piscib⁹ nisi cauda aut dorsuꝫ: ⁊
alia q̄ in cōtinuo repiunť motu et
exercitio ꝑꝑ qd̄ suas expurgant
supfluitates: quēadmodū .s. i ca-
pitulis plurib⁹ de aīalibus am-
bulātibus ⁊ volatilib⁹ scriptū est
ptes ⁊ mēbra ipsoꝝ mobilia pre
ceteris commendando. quare ⁊c.

¶ Ca. cxxxv. ostēdit qb⁹ modis
pisces coqui debeāt: ⁊ quō melio
res: ⁊ qb⁹ cū reb⁹ ꝑparādi atq̄
condiēdi sint anteq̄ accipiantur.

Non ē inutile volēti sa
nitatē ꝯseruare: postq̄
cognouerit q̄ piscium
sint meliores: itellige-
re ēt q̄ mod⁹ coquēdi eos mag' a
medicis approbeť. Et ꝑꝑ hoc de
ipsis i gn̄e, scribere volum⁹ .s. de
assatiōe elixatiōe et frixiōe ipsoꝝ
dicētes. Prio ꝙ ꝑ regula ē obser
uādū id ꝑceptū Isa. i. c. lxj. d. v.
dicētis. Calidi natura pisces sūt
dādi elixi cū insulꝫ frigidissimis:
frigidis ꝟo natura cuꝫ forti vino
ꝯdias sinapi ꝫinꝫibere pipere ⁊ ca
lamēto. Hūidis ꝟo assati denť cō-
diēdi aceto: sinapi: forti vino origa
no: ⁊ salib⁹. Siccis aūt cū aq̄ sale
⁊ aneto: hoc eñ respectu corpoꝝ
ꝯplexiōes ipsoꝝ ē obseruādū sꝫ
ꝯsiderātes coctiōis modos ⁊ iuicē
eos cōparādo dicem⁹ cū eodē Isa
ac i lib. pticula. sic scribēte. pisces
q̄ cū aqua sola elixātur: sunt oīb⁹

laudabiliores: qm̄ eoꝝ viscositatē aq̄ in q̄ fuerāt decocti: abstulit. Ꝑcipue si mādu centᷣ cū sale: mēta apio: carui: pipere: zinzibere: ꝛ similib⁹. Qd̄ ēt voluit Auic. i. ij. cañ. c. cccccl. cū ait. Mod⁹ ꝟo melior i quo pisces coquunᷣ ē aliſſibegi. i. elixi i iusculis cū ꝑdictis reb⁹. Et ī. subdit. Et melior ipoꝝ decoctio est vt coquanᷣ aq̄ donec ferueat: deīde ꝓijciāᷣ i eā. Ex q̄b⁹ pꝫ ꝙ elixi pricipatū obtineāt i bonitate: post q̄s sunt assati iuxta sentētiā eiusdē pricipis vbi. s. dicētis. Qd̄ post modū ꝓmū ꝛ meliorē. s. elixationē sit mod⁹ illoꝝ q̄ sunt assati sup testā: vl̄ vt nos facim⁹ sup craticulā: aut alios sup veru. Tal̄r eni cocti laudabiliores sunt q̄ͫ frixi: dicēte Ysa. i. v. d. c. ꝓallegato. Corporib⁹ tēperatis denᷣ pisces assati aut cū oleo frixi tñ meliores sunt assati. Et i particularib⁹ cām huius exꝑssit dicēs. Assi pisces frixi sunt laudabiliores: qꝛ frixi quoddā hꝫ viscositatē ꝓpter oleū ꝛ ob hāc cām pessimi sūt hi q̄ natural̄r molles et viscosi existūt ꝛ frigunᷣ: vt tinche q̄ ꝛ siles. Deterior igiᷣ coquēdi modus est frixatio: tū qꝛ viscositatē piscib⁹ tribuit: vt dictū est: tū ēt qꝛ piscis cū oleo frixus stomachū emollit: vt Ysaac dixit in lib. v. d. c. sepius adducto. Jō scripsit Princeps in ij. cañ. c. vbi. s. pisces frixi sunt cōuenientes hñtib⁹ fortē stomachū cū seminib⁹ ꝑparati: sꝫ assati sūt nutribiliores ꝛ tardioris descēsionis ꝛ elixati sunt ecōtrario. Et iō tuti⁹ elixis piscib⁹ est vtēdū ꝛ ꝑciores ꝑparati: siue vt docēt autores cōditi cū sale: aneto: porro: et vino si piscis dur⁹ sit ꝛ nō viscosus. Qd̄ si viscosus eēt ꝛ grossus: ei⁹ viscositas ꝛ grossities a piscib⁹ sic auferreᷣ: vt docet Ysaac i vl̄ib⁹: scꝫ ꝙ i calido ponanᷣ cinere antecꝙ decoquanᷣ sic eni grauitatē amittēt odoris. Et si cū aceto preparenᷣ in elixatiōe sil̄r viscositatē eoꝝ remouebꝫ. Illud ēt est obseruādū qd̄ iussit Ysaac vbi. s. scꝫ ꝙ quilibet piscis coq̄nādus in lebetē nō ꝓijciaᷣ nisi iusculū suū cum aromatib⁹ pri⁹ excoctū fuerit: ꝛ calido deīde ꝛ bulliēti ipso apponatur piscis. hec eni saporitatem reddūt: ꝛ sanguinē laudabiliorē faciūt: ꝛ ꝑcipue si pisces recētes ꝛ adhuc mouentes coquunᷣ quo decoqui opꝫ vt idē ꝯsulit ibidē. Nō eni permitti debēt mortui ac ꝑ mediū scissi a mane vsq̄ ad vesperas vt aliq̄ñ patauę mulieres facere ꝯsueuerūt. Qm̄ caro ipsoꝝ pisciū ꝛ ꝑserti estatꝫ tpe: plurimū alteraᷣ: a ad corruptionē dispōiᷣ: vñ ad facilē ēt i stōacho corruptionē disposita sit magꝫ ac ꝑparata.

¶ Cap. cxxxvj. ostendit naturā cancrorū ꝛ pisciū salitorū cum proprietatibus eorum.

Vt sermo noster de piscibus cōpleaᷣ. vr̄ nobis de cancris ꝛ de salitis piscib⁹ dicēdū ē: cū ꝛ ipsi ad mēsas ēt nobiliū nō raro sint soliti deueníre. De ꝓmis ergo dicem⁹ cū Ysa. in particularib⁹ dietis. c. ꝓprio sic scribēte. Cācri ꝛ oēs pisces hñtes squamas sunt solubiliores. ꝛ hoc testaᷣ Gal. solubiles esse propter salitiē eoꝝ atq̄ acumē. ꝓinde stomacho sunt nociui ꝛ maxime sue neruositati. Qd̄ ēt sensit Aui. i. ij. cañ. c. clj. dicēs. Caro cācroꝝ est difficilis digestiōis ꝛ plurimi nutrimēti. ꝛ Rasis in lib. xxij. cōtinētis. c. cccxciij. cū inq̄t. Cancri solide carnis sunt difficilis digestiōis abūdātis nutrimenti. Et i fine illi⁹ capituli autoritate Bimasui di

xit. Caro cãcrorum et iura ipsorũ cõferũt ptysicis: et augẽt i actu venereo. Haliabas quoque in .v. theorice. c. xxv. sic de ipsis ait. Cãcrorũ caro ois salsa est sapore: vnde naturã fluxã facit et nõ cito digeritur. Et quanto min⁹ salsus est caro ei⁹ lacertosior et durior est et magis digestiõi inobediẽs: vñ hui⁹ aialis caro ois humorẽ gñat grossum phlegmaticũ: ex quibus nos elicere possum⁹ quod frigide sint cõplexiõis et hũide: quãuis aliquid nitrositatis habeãt: sed tñ ab antiquis vsque modo que sit eorum determinata cõplexio nõ reperi a quibusdã etiã modernorũ frigida existimatur propter quod somnũ inducũt. Quod facile credẽdũ est cũ etiã ethicis cõueniãt: et qui de gñe pisciũ existũt. Uerũtamẽ maritimi calidiores sunt seu min⁹ frigidi rõne aque in qua sunt et rõne salsedinis et maioris solutionis que proprie sunt stomacho nociui et neruositati ei⁹ et solubiles propter salsitatẽ eorũ: vt Isa. testat⁹ est vbi. s. ¶ De cocleis aũt ranis testudinibus sepiis cõchis et similib⁹ que pisces equiuoce nũcupantur: nihil dictũ aut determinatũ ab antiquis prib⁹ prout via cibi faciunt inuenim⁹. Uia tñ medicine aliqua ipsorum approbantur et qui eorum nutrimẽtũ modicũ et illaudabile existit pl⁹ pro gulosis faciẽs quam pro sanitatis custodia: id° de ipsis prisci sapiẽtes scribere noluerũt quos ẽt hac in re sicut et in ceteris sum⁹ imitati: nihil de eis scribem⁹ pter id quod de ipsis scripsit Gal. in li. de euchimia cũ ait. Sufficiẽter autem cacochimia sunt ostrea et riritides .i. coclea et spõdili et oia siliter talia vocata ab Arist. ostracodermia etc. De quibus si quis oino curauerit. et gule dãnose indulgere voluerit Platinã videat et cõdimẽta et sapores eorum intelliget: et siliter quõo coquẽdi sint ab eo edocebitur: qui de his et de aliis piscib⁹ in pticulari sermonẽ fecit ostẽdẽs quam erudit⁹ in coquina fuisset. Que ois pterim⁹: ne lõga inutilis ac per molesta sine necessitate nra prolongetur oratio. ¶ De piscib⁹ salitis dicamus cũ Haliab. in .v. theo. c. pall. dicẽte. Piscis salsus cõplexiõe calidus est et siccus magisque excitat quam recẽs: estque phlegmaticis cõueniẽs et humidis si modico vtatur est aũt mal⁹ cholere nimis et nigre. Qui autẽ pisces saliri debeãt et que minime ipse nõ expressit. Sed loco ei⁹ Isa. in .v. d. c. lix. dixit. Quicũque pisces mollis sũt corporis illaudabiles sunt salsi siue multi siue pauci hũoris fuerint: qui autẽ pui sunt hũoris meliusculi sunt salsi. Si aũt pisces viscosi fuerint et nõ multi hũoris saliti sunt laudabiles iuxta sniam Gal. i. iii. alimẽ. c. xxiiii. dicẽtis. Piscis viscosus multo melior seipso salit⁹: depoñit oẽ feculẽtũ et maculaginosum: et melior quidẽ piscis ẽ qui multo tpe salit⁹: quam qui nouiter inquit ipse ibidẽ. Aui. tñ in .ii. cano. sensisse vr oppositũ cũ inquit. Saliti sunt meliores quam qui sũt recẽtes: deinde illi qui sunt ppinqui termino qui sunt saliti: et meliores istorũ sunt illi qui cõditi cũ aceto etc. Et per eorum cõcordia mihi vr quod Gal. itellexerit de piscib⁹ viscositas et teneras carnes hñtibus: de quib⁹ iã locut⁹ fuerat. Aui. vero de piscib⁹ durarum carniũ itellexerit. de quib⁹ dixerat supra circa principiũ. c. cccccl. Piscis ille qui hz durã carnẽ salit⁹ melior ẽ eo qui est recẽs: et hui⁹ cõciliatiõis rõ est manifesta: quoniam piscis dure carnis iã diu salit⁹ nimiũ vr i durat⁹ et exsiccat⁹. Nõ est aũt sic de piscib⁹ tenerẽ carnẽ hñtib⁹: et quod ita sit apparet per verba principis ibidẽ dicen-

tis. Et saliti pisces calidi sunt et sicci: et q̄to pl⁹ antiq̄tant: tāto pl⁹ in ambob⁹ augmētant. Quomō-cunq̃ aūt sit: vnum est qḋ ipso-rū nutrimētū est malū: vñ pl⁹ via medicine sunt accipiēdi q̄ⁿ via ci-bi dicēte Rasi in. xxij. cōti. c. cccc-xxij. pisces ḋo saliti calidi sunt et sicci: q̄ incidūt phlegma et ↄferūt vomitui eoq̃ emittūt phlegma vi-scosum de stōacho et quāto vetu-stiores fiūt: tāto magis calidiores et sicciores: sꝫ laudabiles pisces hmōi sunt q̄ ↄdiunt cū aceto. Et idē in. iij. Alm. c. xvj. sic ait. Saliti aūt pisces nullo mō sunt cōeden-di nisi in die in q̄ aliq̄s sibi medica-ri voluerit. Si tū eos aliq̄s appe-tit pua ex eis sumat q̄ⁿtitas: q̄ cū rebus vnctuositatē hñtib⁹ sint p̄-parati. Qḋ faciendū esse existimo ne diu in stomacho morent: eo q̄ sitim faciūt: facileq̃ in ipso corrū-pant et in malos humores cōuer-tant. et iō parū de ipsis assumere opꝫ. de q̄bus autē salitis cōeden-dū sit dicimus q̄ non de omnib⁹ absolute; sed tātummodo de lau-datis ab autoribus et p̄cipue de sardis que plurimum approban-tur a Gal. in. iij. de alimētis. c. xxx. cum ait. Preciosissima em̄ est vtiq̃ sarda salitura verisimiliter dele-ctationis gratia et molliciei car-nis: nominantur autem consuete ab omnibus iā tales salitur e sar-de post sardas āt et palamides q̄ ex ponto daferunt magis appre-ciātur. et post ipsos qui coracini: et iterū in. c. penul. eiusdē libri: sic in-quit. Optime aūt sunt earuꝫ que ad meā experientiā deuenerunt sardice a prioribus medicis no-minate saliture. et c.

¶ Capitulum. cxxvij. ponit cō-ditiones et regulas in comestio-ne piscium obseruandas.

Vt materiā pisciū com-pleam⁹: nobis videt de q̄busdā regulis in cōe-stiōe pisciū obseruādꝫ scribendū esse. Quarū prima hec est vt ꝑ posse frequēs vsus ipoꝝ dimittat ꝓpter praui-tatē sui nutrimēti: et ꝓpter suorū nocumētoꝝ multitudinē. vt in. c. cxxviij. visuꝫ est. Scḋa si pisces oī-no cōedere voluerim⁹: bonos ac laudabiles eligām⁹: put nos do-cuit Rasis in Almā. cuꝫ inq̄t. Illi quoꝝ caro nō ē viscosa: neq̃ mul-tū crassa: neq̃ malū hñs odorem neq̃ cito putresciēs. Insup neq̃ in lacub⁹: neq̃ i palludib⁹. neq̃ in lo-cis sordes hñtib⁹ sint capti: neq̃ in aq̄ malas hñte herbas nutriti neq̃ maximi sint: sꝫ in oīb⁹ medio-cres durā carnē hñtes et frāgibi-lē et ex ꝑtib⁹ caꝫ q̄ mouent et ma-gis sunt squamose et c. vt i supio-rib⁹ capitulis dictū est. Tertia re-gula est: q̄ a lacte pisciū q̄ⁿtūuis laudatorū summope cauēdū est cū sit facile putrescibile et reliquū cibū corrūpat et c. Rasis vbi. s̄. te-stat⁹ est. Quarta regła: abstinēdū est oīno a piscib⁹ assatꝫ et infrigi-datis. et p̄cipue si i loco fuerit hu-moroso q̄m mala multa et plīma nocumēta ex eis ↄseq̄ pñt dicente Rasi in. viij. Alman. c. xvij. Cū pi-sces assant: et infrigidati i loco ste-terint hūoroso: et sequēti die cōesti fuerint sceua accidētia q̄ ex malo-rū fungoꝝ cōestione solēt euenire accidūt. Que sūt squināntia: cholis-ca passio: angustia anhelit⁹ sinco-pis: sudor frigidus: et q̄nq̃ subito interficiūt teste eo. vbi. s̄. sed in. c. xxv. Et iō dixit ip̄e i. xx. ↄtiñ. c. cccc xxiij. pisces cōedi dñt calidi et nō frigidi. Quīta regła. pisces assati seu frixi q̄ sic calidi post coꝝ co-ctionē inter patias reponunt ne

infrigidet: nullo pacto comedēdi
sunt iuxta sniam Almā. vbi.s. sic
di. Si qd assat̄ ⁊ mox cū remouet̄
ab igne suffocat̄: ⁊ multis obuolu
tiōibus añq̄ p horā expiret vapo
rē eius exire phibentib⁹ inuolua
tur: ⁊ comestū fuerit puenient ex
ipsius cōestione flux⁹ vētris ac vo
mitus: necnō accidētia cholerice
passionis ⁊ nausea consequēter.
⁊ fortaissis plerūq̄ interficit. intel
lectus quoq̄ qñq̄ p vnū ⁊ qñq̄ p
duos dies inde deficit hec ipse.
Sexta regula est Auic.in.iij.s.do.
c.vij.di. pisces ⁊ que eis assimilā
tur post laboriosum exercitiū nō
sunt comedendi: qm̄ corrumpent̄
⁊ corrūpent homores. ⁊ fuit Gal.
snia in.i.alimē.c.xxix. Septima
regula sumit̄ ex Principe loco p̄
alleg. sic scribēte. Experimētato
res indi ⁊ alij iā dixerūt q̄ lac cū
reb⁹ acetosis edendū nō est: neq̄
pisces cū lacte: qm̄ inde ad egri
tudines ꝯuenit̄ pmanentes sicut
lepra ⁊ hmōi. Errāt igit̄ valde q̄
in eadē mēsa post piscū comestio
nē lac coagulatū accipiūt vt ple
riq̄ facere ꝯsueuerūt. Octaua re
gula bñ obseruāda est si barbu
los pisces comederim⁹ ⁊ oua, ha
buerint: ipsa nequaq̄ comedam⁹
in mēse p̄sertim maio pniciosa ha
bent̄: testis em̄ ego suz. qm̄ cū vn⁹
coꝝ piscū mihi dono dat⁹ fuisset
coctus mēsa posit⁹ multā ouorū
habebat quātitatē. Et recordat⁹
q̄ a vulgo diceretur q̄ oua piscis
hui⁹ abijciēda forēt nequaq̄ assu
mēda sic mecū icepi cogitare atq̄
dicere. Miror eq̄ dē: q̄ si hec res iā
diuulgata vera sit: q̄ antiq̄ de pi
scib⁹ determinātes hoc suis in li
bris nō annotauerint. Et hac cuz
fiducia duos tm̄ bolos ex eis acce
pi: vt hoc ex meipso experirer. Ni
hil deinde per plures horas post
prādium nocumēti perceperā. Et
putabā falsuz esse qd diceretur.
Hora aūt cene superueniēte plu
rimā in ore stomachi sensi vētosi
tatē adesse: quā vt dissoluerē am
sum assumpsi: ⁊ nihil ꝯtulit ⁊ post
horā facies mea facta sit tam sin
copizāti ita vt astātes ⁊ admirari
de mea salute iā timere inchoas
sent. Ego āt in hmōi dispositione
grādē nō solū in stōacho ⁊ vētre:
sz in oībus mēbris exteriorib⁹ al
terationē diuersamq̄ quādā cō
plexionē in vnaquaq̄ carnis pte
sentiebā. ⁊ sic mihi supuenit pas
sio cholerica donec superi⁹ ⁊ infe
rius simul p pl'es vices oua pur
garent̄ nō nisi magna cum angu
stia grādiq̄ ꝟtutis ꝓstratiōe: atq̄
cū maxio vite periculo tādē inuo
cato clemētissime semp virginis ⁊
ꝓtectricis nr̄e auxilio fui liberat⁹.

¶ Capitulū cxxxviij. docet co
gnoscere complexionē primam
olerum omnium per odorem ⁊
saporem simul.

CUm olerib⁹ ꝯplu
rimis et radicibus
carū diuersimode
homines vti ꝯsue
uerint: alijs em̄ in
prima mensa pro
salatutio, aliquibus vero pro fer
culis vtentes. Et ideo videtur vti
le de ipsis scribendum esse vt qui
medicuz semper habere non pos
sunt cuius consilio gubernentur:
cognoscere valeant que vtiles ⁊ q
nociue eis herbe siue radices exi
stant: vt suam per hec que dicem⁹
possint illesam sanitatem conser
uare. Verum qr hec minime face
re ⁊ cōsequi possent nisi cōplexio
nem olerꝫ in vniuersali salutē co
gnoscerēt: ideo de ipsa prius dicē
duz est ponēdo signa per que in
fallibilr vnusquisq̄ etiam idiota

sciet calida a frigidis separe. Dicam⁹ ꝙ ꝙ p̄ria via put i p̄senti p̄posito spectat ad cognoscēdū p̄imas q̄litates in olerib⁹ dn̄antes hec ē.s. vt p̄ri⁹ olfaciam⁹ ip̄a que si bonū habuerit odorē ⁊ acutū p̄ci pue: p̄nūciabim⁹ rē illā absolute calidā esse: pauca illa excipiēdo q̄ ponit Aui. in cāticis textu ꝯmenti c.xxj. di. Judicat̄ caliditas sup cōplexiōe3 cuiuslibet floris ⁊ cuiuslibet aromatici exceptis q̄nq3.s. myrto: salice: nenufare: rosis ⁊ violis: sandalis q̄3 ⁊ cāphora: l3 ipse nō dicat. Ista em̄ sūt frigida ⁊ aromatica. Cetera ꝟo oīa calida sunt vt maiorana: serpillū ⁊ talia q̄ boni sunt odoris. Et p̄pterea dixit p̄nceps in.ij. can̄.c.iij. Odores boni acuti nō sūt nisi i substātia calida qd̄ ēt sensit Isaac i.d.c.v. cū ait. Quecūq3 aromatica cū odore suū saporē h̄nt: substātia eoꝝ p̄culdubio calida ē ⁊ subtilissima. Et fuit gal. s̄nia i.iiij. de simplici medicia di.v.c.j. dicētis. Veꝝ ē ꝙ res que sunt odorabiles, sunt calide p̄culdubio: cū plumū vapous nō sit p̄culdubio nisi ex caliditate. Et i li. de subtiliātedieta.c.iiij. sic ēt inq̄t. Si s3 odoratū vl' gustū: aut ābos sil' sensus acutū q̄d ⁊ mordēs ap pareat op3 calidā incisiuā ⁊ subtiliātē ꝟtutē inesse ei. Scd̄m hoc āt ⁊ si bonū odorē s̄m olfactu3 h̄ns aromat̄ phantasiā facit gustu necesse est: ⁊ hoc calidū esse ꝟtute ⁊c. Qd̄ an̄ ip̄m voluit Arist. in.xij. proble: p̄blema.iij. cū dicit. Odor caliditas quedā est: et bene odorabilia calida. calidum aūt leue est. Et in..xx. prob. pb.xvj. sic iterum inquit. Calida bene odorabilia semina: p̄pter quod oīno odor per caliditatem quādam fit. Hac igit̄ prima via cognoscemus calidas herbas ⁊ radices a frigidis. Verumtā q2 Gal. vbi supra dixerat. ꝙ nō est prudētia iudicare sup ꝟtutes medicinaꝝ singularium ex odore tm̄: qm̄ i odore ē aliqd̄ testimoniū: s3 est p̄uū: iō postq̄ odoriferā cognoscem⁹ eē medicinā trāseam⁹ ad scd̄a3 viā.s. ad saporē et gustem⁹ ip̄a3 rē: qm̄ si insipidi (vel vt recti⁹ loquar) nulli⁹ saporis fuerit vt aqua: cucurbita: lactuca: et h̄mōi: tūc dicem⁹ audacter rē illā frigidā esse. iuxta s̄nia3 Gal. i.iiij. de simplici medicia. di.ij.c.iij. dicētis. Qn̄ inuenim⁹ rē quā sentim⁹ de gustū aque penit⁹ em̄ nō est sapor in aliquo succoꝝ: tūc res in illo succo manifesta est: ꝙ ipse est egrediēs ab oī caliditate ⁊ frigiditate māifesta: ⁊ ꝙ eius ꝯplexio aut ē media aut declinis ad frigidū paꝝ. hec ip̄e. Si āt sapor illi⁹ rei dulcis fuerit: tūc res ipsa calida erit et h̄ūida cū equalitate s3 qd̄ idē dicit vbi.s̄. ⁊ Aui. in.ij. can̄. c.iij. Si āt res illa amara fuerit: tunc ꝯplexio ei⁹ erit calida ⁊ sicca in tertio. Si ꝟo salsa: calida ⁊ sicca in scd̄o. Si ꝟo acuti saporis: calida ⁊ sicca in quarto. Et ꝯsil'r de frigidis dicēdū. Si em̄ rē illā acetosa3 esse p̄cipiem⁹ frigidā ⁊ siccā esse in scd̄o p̄nūciabim⁹. Si aute3 pōticā vel stipticā frigidā esse et siccā in tertio: prout supra de saporibus scripsimus in pluribus cap. ad que recurrendum est. Et sic per odorem et saporem simul iudicabimus satis sufficienter super complexione3 olerum: l3 etiā ex aliis hoc fieri possit. Sed hec que dicta sunt: quantum ad presens spectat propositum qualiacunq3 sint: sufficiant.

¶ Ca.cxxxix. oñdit ꝙ olera nō sunt comedenda: eo q2 nutrimentum eoꝝ sit malum: ⁊ precipue silvestrium fugiendum.

De notitia omnium olerum.

Ostq̃ olerꝝ ꝯplexio q̃ntũ ad p̃mã ipoꝝ q̃litatẽ scita fuerit: ⁊ silr ꝯplexio corpis itellecta: facile vnusq̃sq̃ poterit iudicare si tale olus sibi ꝯueniẽs fuerit an nõ. Et ꝓpterea plura d̉ hac materia nõ mihi videnť eẽ scribẽda. Sꝫ potiꝰ dicẽdũ vtiliꝰ existimamꝰ vtrum vsus olerꝝ vel faciat ad sanitatis cõseruatiõez: ⁊ ad hãc q̃õnez respõdemꝰ dicẽtes. q̄ nequaq̃ frequẽs olerꝝ cõestio sit ꝯueniẽs ad salutẽ hũani corpis regẽdã: imo vt i.iij.f.do.ij.c.vij.p̃nce.ait. Opꝫ vt sanitatꝭ ꝯseruator studeat ne cibi ipiꝰ substãtia sit aliq̃d nutriẽtiũ medicinaliũ sicut olera ⁊ fructꝰ et reliq̃ ab ipis: q̃m subtiliãtia sanguinẽ sunt adurẽtia ⁊ grossa sunt ipm phlegmaticũ faciẽtia ⁊ corpꝰ grauãtia. Gal. q̃z i li. de euchimia ⁊ cachochimia dixit. Olerꝝ q̃dem nullũ est euchimiũ ⁊ Rasis i.v.almãs.c.v. sic ẽt de ipis inq̃t. Olera precipue atq̃ fructꝰ absq̃ magno replet corpꝰ nutrimẽto: ⁊ hũores crudos gñant ⁊ malos: ⁊ in li.iiij. suoꝝ aphorismoꝝ. Olera humores humectãt: ⁊ iõ nõ sunt cibus cõueniẽs. Et hoc ꝓprie de frigidꝭ est intelligẽdum sicut dictũ illud Auerr. in. v. colliget de calidis et acutꝭ est exponẽdũ cuꝫ inq̃t. Oẽs herbe ꝑ suã naturam declinãt ad hũores melãcholicos: ⁊ hoc etiã faciũt a tota substãtia: excepta lactuca ⁊ buglosa: ⁊ iõ via cibi nõ videnť ꝯuenire. Uia tñ medicie seu cibi medicinalis p̃nt q̃nq̃ vt i estate valde calida ꝯueniẽtes esse ad remittẽdũ ardorẽ: sitim et fortem corpis caliditatẽ. Et ex eis ꝑmaximevtꝗ possumꝰ lactuca: endiuie: portulaca: ⁊ hmõi. Jn hieme vero minime. Sꝫ calidis: ⁊ siccis eo in tpe est vtẽdũ ẽm principẽ in .iij.f. dicẽtẽ. Olera cholerica multũ ꝯferũt in hieme: sicut insipida iferũt in estate. Uia igiť nutrimẽti: ⁊ vbi restauratio queriť eiꝰ q̃d dissolutũ est a mẽbris: hec olera nõ sunt eligẽda: cũ suũ nutrimẽtũ paucissimũ sit ⁊ illaudabile: dicẽte Jsaac i.c. xxviij. dietarũ. v. autoritate Gal. hoc mõ ait Gal. de nutrimẽto herbaꝝ pauca in corpꝰ veniunt. Que snia colligi p̃t ex scdo alimentoꝝ c.xxxviij. cũ de lactuca sic scripsisset. Nosse opꝫ oibus oleribꝰ paucissimũ ⁊ cachochimũ sanguinẽ gñantibus: ex lactuca ãt nõ multum q̃dẽ neq̃ cachochimũ: neq̃ tñ euchimuꝫ sanguinẽ gñari: ⁊ in c.xlj. libri eiusdẽ sic q̃z ait. Alimẽtum ex bleta est modicũ sicut ⁊ ex alijs oleribꝰ. Ex q̃bꝰ plane apparet q̄ olerꝝ nutrimentũ sit paucissimũ. Et iõ a sapiẽtissimis ⁊ sanctissimis viris ꝯcessuꝫ est in quadragesima vti posse oleribꝰ: radicibꝰ: minibꝰ: granis seu leguminibus, fructibꝰ ⁊ piscibꝰ: in q̃bꝰ oibꝰ modicissimũ reperiť nutrimẽtũ: nõ sic ãt carnibꝰ: ouis: caseo lacticinijs et hmõi in q̃bꝰ magna q̃ntitas eristit nutrimẽti. Et ꝓpterea ꝯcludamus q̄ rebꝰ istis minime sit vtẽdũ nisi tpe ieiunij ob legis nr̃e sacratissime reuerẽtiã. Jn alijs ãt tpibꝰ summopere fugiẽda sunt. Sed si quis a me peteret: forsitam olera tm̃mõ domestica vituperasti: eo q̃ frigida sunt ⁊ humida: et vt plurimũ aquosa naturaliter ⁊ accidẽtaliter. s. ratione loci: silnestria autem cum nõ sint hmõi: sed sicciora et minus aquosa ac magis calida: ipsa videnť lõge magis ꝯuenientia? Cui respõdebimus dicẽtes q̄ omnia olera in via nutrimẽti sunt illaudabilia: verum domestica minꝰ mala: siluestria aũt peiora. Et q̄ ita sit apparet per Jsaac

in.v.

in.v.d.c.xij.dicentē. Nutrimētum oleꝝ domesticoꝝ melius est: ⁊ cito digestibile: facile penetrat venas: sꝫ tñ mēbris assimilari tardiꝰ. Et infra subdit. Herbe hūidis in locis et terra crassa nascētes ad digerendū ⁊ penetrādū venas sunt faciliores: sꝫ tñ hūiditatis cā ad assimulādū mēbris dure: sanguis quē gñant vti subtilis ⁊ aquosus est: ⁊ eaꝝ nutrimēta pua sunt ⁊ illaudabilia. Siluestres ꝟo oppositū facere videnť: dicente eodem vbi.s. autoritate Gal. Herbe siluestres ad ꝯparatiōem domesticaꝝ sicciores sunt: ideoqꝫ ad digerendum duriores: sꝫ et ad penetrandū venas tardiores: sꝫ tñ si bene digeranť cito mēbris assimilanť: qꝛ siccitate sua ad coagulandū vicinanť. Et postea subiūxit. Siluestres herbe nutrimēto sunt male ex acuminis et sue siccitatis fortitudine: ⁊ hoc qꝛ herbe ⁊ alia, que in siccis locis nascunť et calidis: nutrimenti sunt sicci ad digerendum duri. ⁊c. Que fuit Gale. snīa in li. de euchimia et cachochimia dicētis. Ultime cachochimia sunt oīa siluestria olera sicut siluestris lactuca ⁊c. Et silr radices oleruꝫ et raphanidarum: ⁊ alliorum ⁊c. Quare oīno olera dimittamus: ⁊ precipue siluestria cū ad sanitatē minime faciant vt diximus.

¶ Cap. cxl. ostendit de quibus sit deinceps scribendū et quomodo illa sint a legentibus intelligenda.

Cum ex oleribus plurima ac diuersa cibariorum genera fieri ꝯsueuerint: salatutia. s. fercula: sapores: mixture: cōdimēta: more: torteta: pollilli: ⁊ hmōi: de qbus Platina diffusissime ꝑtractauit: et iō de ipsis scribere nō intēdimꝰ: sꝫ tm̄ volumꝰ notificare ꝯplexiōeꝫ ꝟtutē ⁊ nutrimētum oleꝝ oīm vsitatoꝝ ꝑrio: radicū deide: postea seminū siue granoꝝ et leguminum q̄ sunt in vsu: demū de fructibꝰ oleꝝ ⁊ postremo de fructibꝰ arboꝝ dicemus: vt cognitis hoꝝ ꝟtutibus et nutrimētis facile vnusq̄sqꝫ possit intelligere q̄ faciāt ⁊ q̄ nō ad sanitatis cōseruatiōeꝫ: sciatqꝫ ꝯsequēter qualiter et ꝯposita ex illis faciāt ad illud ideꝫ. Cognitis eñi simplicibꝰ et ꝯposita ꝑ ꝯñs fient manifesta. Si eñi scuerimꝰ ꝙ lactuca portulaca: endiuia: ⁊ hmōi sint frigida facile ꝑpēdemꝰ ꝙ salatutiū ex eis cōpositū tm̄mō frigidum erit: et sic de aliꝭ suo mō. Dicemꝰ itaqꝫ nō oēs ꝟtutes herbaꝝ: sꝫ eas tm̄ in mediū adducemꝰ q̄ nō ad egritudinum curatiōeꝫ: cuꝫ ad p̄sens ꝓpositū nō spectēt: sꝫ ad salutis faciant ꝯseruatiōeꝫ: ordinē alphabeti obseruādo: vt vnusq̄sqꝫ sine lōga inuestigatiōe quicq̄d voluerit possit inuenire: et qꝛ herbe fere sunt infinite: nō pollicemur de oibus: sꝫ magis vsitatis et quotidie ad manus nostras ꝑuenientibus dicere: que quibus corpibus cōplexiōibus etatibus et tꝑibus sint ꝯuenientes et appropriate: silr scribere nō ꝑmittimus: sꝫ astāti ⁊ perito iā electo medico prout supra diximus: aut lectoris ingenio bonoqꝫ iudicio eius relinquemus: longum admodum esset et permaxime molestum si de vnaquaqꝫ herba dicere et replicare vellemꝰ: ꝙ qꝛ frigida noceat stōacho matrici intestinis: phlegmaticis: mulieribus: senibus: septētrionalibus in hieme ꝯstitutis ⁊c. Similiter si calida fuerit ꝙ epati calido: renibus cholericis iuuenibꝰ laborantibus in estate ⁊ hmōi sit

nocina: sȝ hoc in prudētia discre-
toꝝ legētiū ⁊ auditoꝝ relinquen
dū ē. Ueꝝ q̄ꝛ de gradib⁹ primaꝝ
qualitatū locuturi sum⁹: vt q̄ aliq̄
res sit tpata: q̄dā calida i p̄io: q̄-
dā i scd̄o: alia ī tertio: ⁊ aliq̄ i q̄r-
to. Jd̄o vt hi termini ab his q̄ medi
cine operā nō dedere intelligant.
Sciēdū est q̄ ol⁹ aut quecūq̄ res
alia: q̄ in corpus nr̄m ingredit in
debita ⁊ notabili q̄ntitate aut ip̄m
corp⁹ alterat: aut nō: et si nō alte-
rat. s. q̄ꝛ nō calefacit: nō ifrigidat:
hūectat aut desiccat tūc talis res
in quatuor p̄mis q̄litatib⁹ dicet tē
pata respectu corpis hūani tēpe
rati. Si āt alterabit corp⁹ tēpera-
tum: vt p̄ vbi gratia: q̄ꝛ ip̄m calefa-
cit: ɔsiderādū erit si talis altera
tio. s. calefactio fuerit occulta vl̄
notabilis: q̄ꝛ nō eduxit corp⁹ illō
notabilr̄ extra latitudinē sue sani
tatis: ⁊ tūc res illa dicet calida in
primo gradu: vt camomilla ⁊c. Si
v̄o māifeste talis alteratio ꝑcipie
tur: ⁊ corpus se notabilr̄ ex re illa
calefactū eē senserit res illa erit i
scd̄o gradu calida. Si aūt adhuc
magis ⁊ corpus plimū calefactū
fuerit in t̄m vt se egrotare sentiat
calida i tertio gradu nūcupabit.
Si āt fortissime calefecerit ita q̄
cōburat vel interficiat: calidam in
quarto pnūciabimus. Quāto igit
res intēsior in gradu fuerit: ⁊ a tē
perata magis remota: tāto picu-
losior existimabit: ⁊ id̄o minor ex ea
quātitas ⁊ rarius erit sumenda:
vl q̄d securi⁹ erit oīno relinquēda
ne sanitas ipsa temere corrūpat:
et hoc oī cū diligētia obseruādū
est: vt a reb⁹ tēperatis: aut paulo
a tēperamēto remotis: vtamur pl⁹
tū ⁊ minus s̄m corpoꝝ diuersitatē
cōplexionū etatū: regionū ⁊ sitū:
a q̄b⁹ est indicatio sumēda vt satis
est vnicuiq̄ manifestū. Sȝ q̄ntuȝ est
ex parte ipoꝝ cibarioꝝ simplicius
vel ɔpositoꝝ: nil melius esse pōt
q̄ꝫ temperatis aut temperamēto
vicinis vti: quare ⁊c.

¶ Ca. cxli. oñdit naturā ⁊ pro-
prietates acetose ⁊ apij dome-
stici prout faciūt ad sanitatem.

VOlentes: vt supra
pmiseram⁹. ordinē
alphabeti obseruā
re: īcipiem⁹ de oleri
bus loq̄: quoꝝ noīa
ab. A. inchoāt: ⁊ nō
de oīb⁹: sȝ de magis vsia cibi vel cō
dimēti vsitatis. Ab acetosa igitur
exordiamur que in salatutijs po
nit sepenumero dicētes de ea cū
Aui. in. ij. cano. c. liiij. q̄ domestica
frigida est in primo: et sicca in se-
cundo et in ipsa est stipticitas et
ois species eius superat cholerā
⁊ ipsius humor est laudabilis. Et
illa q̄ nō est vehemētis rubedinis
plus nutrit. Q̄d sensit Rasis in li.
iij. Almāso. c. xviij. cum dixit. Ace
tosa frigida est et sicca: q̄ ⁊ ventrē
stringit: ⁊ stomachum exasperat:
cholerāq̄ rubeā ⁊ sitim extiguit.
Et ꝑpterea ibidē in li. xxi. ɔtinē
tis. c. ccxlviij. sic ait: Diascoridis
autoritate: q̄ ipsa valet ad dissin-
teriam et fluxum ventris chroni-
cum. et proprie semina maioris:
vt ipse inquit Gal. autoritate: vbi
dixit q̄ comeditur acetosa ab ho
minibus appetentibus lutum et
alias huiusmodi res horribiles:
facit quoq̄ ad appetitum incitan
dum: vt idem inquit filij Mesue
autoritate. ¶ De apio v̄o dicimus
cum haliabate in. v. theor. c. xvi.
dicente: q̄ calidum sit et siccum
in tertio gradu ventositatem dis-
soluens ⁊c. Similiter cum prin-
cipe in secundo canonis. c. lvj. sic
scribente. Apium calidum est in
primo: siccū in secūdo. Ruffus v̄o

dixit q̄ domesticū est hūidū. Ue-
rūtñ ei⁹ radix est sicca cū ꝯuenien
tia cui⁹ opatiões medicinales pli
me sunt resoluit eñ inflationes:
apit oppilatiões: sedat dolores:
ꝓuocat vrinā: sudorē: ꝛ hmōi. Ue
rūtñ illa via cibi nō ꝯmendātur:
di. eodē vbi. s. Apium est malū ex
citās epilepsiā epilepticoꝝ sto-
macho ēt nocere vr̄: cū dicat idē
q̄ apiū nō ē velocis digestionis.
neqꝫ descēsiōis. Et lꝫ q̄dā dixerit
q̄ oēs spēs ei⁹ ꝯferāt stomacho.
Ruffus tñ di. q̄ nō est verum: imo
q̄nqꝫ trahit ad ipm humiditates
malas acutas: et crudum de eo i
stomacho ꝓlongatur et facit nau
seam. Qd etiā voluit Jsa. in ptic.
dic. cum inquit. Apium datum ꝓ
prietatē hꝫ ꝯstipationē soluendi
ꝛ viā hūorib⁹ faciēdi eosqꝫ ad sto
machū vuluā et caput attrahen
di vñ fit epilepticis nociuū maxie
fetui in vulua existenti. Uñ Gale.
Pregnātes: inq̄t: assuete apiū co-
medētes fit cā gñandi in corpore
fet⁹ apostema putridas pustulas.
Rursus nō debem⁹ scōꝫ cibū apiū
laudare: q̄ hūores toti⁹ corpis ad
stomachū coadunat: vñ gñat vo-
mitū. Et in fine subiūxit. Et epile
ptic vr̄ nocet. Ra. q̄ꝫ in. iij Alm̄.
c. xviij. ipm non cōmedat nisi via
medicine: imo via nutrimenti ni-
hil aliud de ipso di. nisi q̄ luxuriā
cōmouet. Et i.. xxiij. cōti. c. dviij.
sic ait etiam de ipso autoritate
Bugerij. q̄ apium excitat appe-
titum venereum virorum et mu-
lierum: ꝛ iō lactatrix dꝫ euitare il
lud q̄ excitat ad coitum et dimi-
nuit lac: tñ apiū bonum animum
facit: iō vt: dꝫ abūdāti comestiōe
ipsi⁹ laborās fetore oris: ꝛ ꝯsilia-
ri⁹ regis siue alicui⁹ ꝑsone nobi-
lis valde: q̄m frequens comestio
ipsius in ore et in spū ipsorum nō
dimittit odorē horribilē. Et. j. au
toritate Bim. di. q̄ nocet epile-
pticis: ꝛ ꝓpterea qui timet epile-
ptiā fugiat ab eo: silr nutrices: vt
dictuꝫ ē: q̄ pueri siue īfantes faci
le in epileptiam cadunt. Et iō lac
comedentis apiū est eis valde pe
riculosum ꝓpter hoc q̄ ꝛ ꝓpter-
ea q̄ ꝓuocat eas ad coitū lac di-
minuēdo summope vitādū est si-
cut etiā placuit Aui. in li. et. c. su-
perius allegatis sic scribēti. Qui
dā aūt dixerūt q̄ apiū excitat coi
tū ita donec dixerunt opꝫ vt ab-
lactās ꝓhibeatur ab acceptione
ei⁹: vt nō corrumpat̄ lac ipsius ꝓ
pter exercitationeꝫ desiderij coi-
tus. Concludam⁹ itaqꝫ q̄ via cibi
tuti⁹ sit ipꝫ dimittere q̄ꝫ eo frequē
ter vti: nisi ab eis qui fetorem hā
nelitus aut oppilatioem vel ali-
qd aliud tale patiunt̄. ¶ De ane-
to: absintio: abrotano: arthemi-
sia et hmōi nihil hoc in loco scri-
bendum est et si ab A incipiant:
q̄m pro medicinis vtuntur tātū-
modo de quibus presens ꝓposi-
tum non intendit. de alio aūt in
c. de radicibus infra. ꝛ de aniso in
c. de seminibus et condientibus
dicemus: quare ꝛc.

¶ Capi. cxlij. ondit naturā et ꝓprietates basilicōis maioris et minoris siue gariofilati.

BAsilicōis due spēs re
periuntur: quoddam
eñ mai⁹ ē ꝛ latoꝝ fo
lioꝝ: ꝛ q̄dā minutum
dictū oziuuꝫ gariofi-
latum quorum quodlibet in via
cibi: sepenumero accipitur. De
maiori ergo inprimis dicem⁹: vt
virt⁹ ei⁹ itelligat̄ cuꝫ Halia. in. v.
Theo. c. cxvj. ꝛ cū Ra. in. xxj. ꝯti.
c. clxij. dicentibus. Badarungi. i.
basilicō hortulan⁹ latorū folioꝝ
sui Diascoridez comedit multuꝫ

de eo mouet ventositatē: puocat lac: facit visus obscuritatē et ē dif ficilis digestionis. Et post pauca subiunxit inqt Gal. i vltimo scdi. Basilicō est calidum in scdo: et hz humiditatē supfluā: et ob hoc nō est innatiuū corpi: cū recipit interius. Et postea subdit: et' dr in li. dieta. q basilicō nocet stomacho et gnat malos humores: et est difficilis digestiōis. Deinde autoritate filij Mesue sic inqt. di. fili' Mesue. Basilicō est calidū in scdo: et siccū in fine primi: et hz humiditatē supfluā: et cū duplicat eius assumptio gnat velociter putrefactionē: et desiccat pulmonē et pect' et laxat ventrē: et gnat inflationē prouocat vrinā: multiplicat lac: et ē difficilis digestiōis: velocis putrefactiōis et corruptiōis. Et postea subiūxit. Inqt Gal. in li. de accidēti et morbo. q basilicō ē de rebus multiplicātib' cholerā. Ait quoqz. Costa li. de agricul. Basilicō minuit mētez. Ex quibus ptz q illaudabile sit: et mali nutrimēti. et minime sit eo gnr vtendū cū velox sit ad putrefactionē: et generat humorē malum melācholicuz vt Prin. inquit. ij. cano. c. xvj. vbi etiam addidit: et facit prouenire obscuritatem visus comestū ppterea qr cōmouet humiditatē ei' et cōturbat eā &c. in lib. de viribus cordis di. Uisus basilconis non est in letificatiōe laudabilis: qm substātia nutritiua que est in ipso contrariat ipsius medicinali substātie: etem substātia medicinalis efficit q dicta sunt nutrimētalis vo sagninē turbidum atqz melācholicū gnat et illa supfluitasq ē in ipo causat inflatiōez in venis &c. ¶ Basilicō aūt minutū qd gariofilatū dr. calidū est et siccū in scdo gradu teste Auer. in. v. colliget. c. de reb' marinis. aperit oppilationē cerebri et vz cōtra cardiacā humidā et q melancholiā et cōtra hemoroidas inquit ipse. Que fuit Ra. snia in lib. xxij. cōtinentis. c. dcxxiiij. dicentis autoritate Bim. Ozimum gariofilatū calidū ē et siccuz in fine. iij. aperit oppilationes accidentes in cerebro: et pfert in saltu cordis accidēti de phlegmate et cholera nigra. et si comedit aut olfacit apit oppilatiōes accidētes i narib': augет cholerā: et valet ad hemoroidas In. iij. aūt li. Alm. c. xviij. di. Alberatogi calidū est qd et dolorē efficit capitis et nutrit: cui' comestio vtētis visum turbat qn comultū vtit: sperma qz ac lac desiccat: ori tn stomachi confert: corroborat em ipm atqz cordi auxiliat: et q de minuto loquat appa ret ex eo qd dixit lac desiccat: et stomacho cōfert cui' oppositū facit basilicō maius et latorū foliorū. Serap. aūt in. c. de berengenusch di. de eo qd calidū est in fine scdi grad': cōfert stomacho frigido: et facit digere cibū grossum: et confert epati cordi: et aufert cardiacā que fit a melācholia et phlegmate: et aufert tristitiā et solicitudinē: et odoriferas facit eructatiōes: et qūuis intm laudatū sit a Sera. tn p ea que dicta sunt a Ra. si vbi ē. mihi vr q neutrum ipsoruz via nutrimenti cōmendetur ad sanitatis conseruationem et ppterea tutum erit ipso nunqz vti: aut qz rarissime: lz cum sua plimum placeat aromaticitate: cū dicat Gal. in. ij. alimen. c. iij. Licet basilicon vtantur multi cum oleo et garo ipm offerentes: pessimi tn chimi est et pp ter hoc infamant quidez ipm dicentes. Si tritum immittat olle vacue celerrime gnat et i pau

cis diebus scorpiões: ꝛ magis qñ in sole q̄s qualibet die calefecerit ollam. sed hoc q̄dem est falsuz cachochimũ aũt malũ stomacho ꝛ indigestibile ip̄m esse hoc olus vere itaq; dices ip̄m. Quare suademus magis vt q̄ eo delectent̄ ip̄m olfaciãt: q̄ mãducent ob causas superius assignatas: q̄re ꝛc.

¶ Cap. cxliij. oñdit naturã ꝛ ꝓprietates blitis: boraginis: et buglosse: cũ eaꝝ iuuamentis.

Bleta blitis siue sicla: vt Ra. inq̄t. i. xxij. côti. c. ccccxxvj. Diasco. autoritate. duas hꝫ sp̄es. Quedã eñ est nigra: que ex vehemẽti viriditate ipsi⁹ declinat ad nigredinẽ. ꝛ hec ꝯstipat vẽtrẽ. Sꝫ sp̄es alia q̄ est alba laxat vẽtrẽ: ꝛ sp̄es vtraq; ẽ mala ex pte vitrea q̄ est in eis. Iõ succ⁹ eius mundificat q̄ties imponitur in naribus ꝛc. et. ĩ autoritate Ga. in. viij. trac. sic ẽt inq̄t In bletis s[illegible]t vires baurachie. et iõ excitãt ve[illegible]rem ad dissolutionez et pungunt itestina: et stomachuz ꝓprie si fuerit boñi sensus: iõ blete nocent stomacho: et p̄sertim hñti stomachum in hoc vitio defectiuuz: si abundãs fuerit eaꝝ assumptio et nutrimentum ipsaꝝ est modicuz admodum alioꝝ olerũ ꝛ post aliq̄ autoritate Bim. sic ait. Blete calide sunt et sicce in primo et in principio eius q: in eis ẽ acuitas modica ex salsedine q̄ ẽ in eis iõ nocent stomacho: sed magis cum dñatur viscositas et abstersiõ: et humor gñatus ab eis nõ est laudabilis ex salsedine et bauracitate eaꝝ. ꝛ hoc est q̄d voluit halia. in. v. Theori. c. xvj. et Auer. in. v. colliget cum. di. Blete humores gñant grossos et viscosos ꝛ phlegmatichos. Et sil̄r Isa. in partic. dictis. cum inquit. Sicla quã vulgus blitã appellãt: calida ẽ ꝛ sicca, in p̄mo gradu: illaudabile prestat stomacho nutrimentum propter quãdam sui accuminis multitudinem: vsus igitur eius nõ est frequentandus: ꝛ p̄cipue ab hñtibus stomachi debilitatem: imo dimittenda est potius cũ magis sit medicina q̄ cibus di. Gale. in. ij. alim̄. c. xlj. Alimentũ ex bleta modicum est: sicut ab aliis oleribus magis tñ idonea est q̄ malua ad oppilationes epatis: adhuc autẽ magis qñ cum sinapio: aut oino cum aceto comeditur: et⁹ spleneticis eodem modo fit bona medicina. Et subdit. Merito aũt quis dicet ipsam medicinã magis q̄ alimentum qñ sic comedit̄ ꝛc. ¶ Borago aũt: vt Isa. inquit loco alle. calida est et humida in p̄io gradu: hꝫ proprietatem letitiam generãdi si in vino mista potetur: cor etiaz ꝯfortat: proinde antiqui miscebant eam medicinis cardiace passiõi valentibus. Et vt autor inquit pãdectarum Uirtutem hꝫ generãdi bonos hũores: ꝛ vt ipse inquit autoritate Diascoridis: valet ꝯualescentibus et sincopizantibus cardiacis et melancholicis comesta cum carnibus. Et ego puto q̄ ipsa sit vna sp̄es buglosse cum factis in figura forma et virtute ipsi assimiletur. di. eniz de ipse Ra. in lib. xxiiij. ꝯtinentis. c. dccj. Diascoridis autoritate. q̄ si imponitur vino: ꝛ vinũ illud bibitur prestat leticiam. Et vt di. Gal̄. in. vj. de simplici. c. lxxxvlij. Conplexionem habet calidã et humidã: iõ si ponitur in vino letificat ꝛ ꝯfert tussi ꝛc. Q̄d etiã ꝯferat cordi p̄tꝫ p Auic. in. j. iij. c. iiij. di. Super buglossam vero sis audax: et non timeas malitiã eius: et vtere

ea cū ol qd in potu tribuis ꝛ cibo das:etem iā cucurrit consuetudo vt in potu tribuatur:ꝛ silr aqua ei⁹ distillata. In tract. dꝙ de viribus cordꝭ di. ꝙ cor ꝯforat. Possumus igitur secure boragine ꝛ buglossa in salatutijs vti cum lactuca ꝛ alijs. i. dicendis laudabilib⁹ ipsis ergo hec q̄ iā dicta sunt volumus vt ꝑ quāto p̄nti pertinent ꝓposito sufficiāt. ¶ De betonica ꝟo brāca vrsina hmōi pure medicinalibus nihil dicēdū esse indicamus. De bateca ꝟo. i. de fructib⁹ olerum. De bulbo et bautia in capitulis de radicib⁹ dicemus:illuc ergo recurrat. De bracsica ꝟo in sequenti. c. quare ꝛc.

¶ Capi. cxiiij. oñdit naturā ꝛ ꝓprietates et nocumēta cauliū et oim specierum ipsarum.

Caules seu brassice:vt malis appellare:duas precipuas spēs hn̄t. Quarum vna silis bliti dr et estiualis:et est illa que aperta et separata habet folia. Altera vero species hyemalis est rotunda habens albiora ac strictiora:atꝙ magis inuicem superposita folia: quam vulgares nostri caputios appellant:antiqui vero canabith aut carabia: et vt halia. di. in. v. Theor. c. xvj. et Isa. in lib. particu. dicta. Natura caulis frigida est et sicca in primo gradu:ideo turbidum et melancholicum sanguinem generat horribilem odorem dantē estiuales em̄ vstionem gn̄ant sanguinē cholere vste vicinum qd eoꝝ acumē mōstrat: ꝑinde sunt colatiui ꝛ mūdificatiui. hyemales ꝟo tanti acuminis non sunt:ſꝫ vis eorum vētrem humectat ꝛ vrinā ꝓuocat Et vt eorū nocumēto tēperētur: elixēt ꝛ aq̄ prima ꝓiectaꝛ in alia aq̄ coquant cū pinguissima carne pecudis vel suis et condiātur coriandro:pipere:et cimino:ꝛ alio: et esui donentur. hoc etiaꝫ de nutrimento ipsoꝝ sensit Auer. in. v. colli. cum di. caules sūt frigidi et sicci:et ideo necessario gn̄ant humorem melancholicum. ꝛ prin. in ij. cañ. c. cxliij. sic ē et scripsit. Nutrimentum caulium est puum ꝛ humidi⁹ nutrimēto lētiū:et sanguis ei⁹ est mal⁹ cum ergo coquitur cū carne pingui et gallinis fit bon⁹ parū. ꝛ infra subdit Et malus stomacho:et est tarde digestiōis. ꝛ ꝑcipue canabith est grossi nutrimēti ingrossans sanguinē cū nō dissoluit. ꝛ. i. vsꝙ ad ptes furcule et lateris:ꝛ facit dolorosum corp⁹: Que qꝫ sn̄ia Alm̄. in li. iij. c. xviij. Caulis que imperialis dicitur calid⁹ ē et siccus cholerā gn̄ans nigrā:et somnia mala videre facit. Uerumtn̄ guttur et pectus lenit ventrem qꝫ fluere facit atꝙ ebrietatem aufert ꝛc. Et ideꝫ Ra. in li. xxiij. conti. c. dclxxxiij. autoritate Diascoridis sic inquit. Caulis elixus non bene:et comestus laxat ventrem:tn̄ bn̄ et proprie elixus bis cum duab⁹ aq̄s retinet ventres. Sed caulis nascēs in estate mal⁹ est stomacho:ꝛ post aliq̄ subiūxit. Medulla ei⁹ melior est stomacho ꝛ magis ꝓuocās vrinam ꝙ̄ alia ptinētia ei⁹. Et post multa di. autoritate Gal. in li. nutrimenti. Corp⁹ acquirit de caule nutrimentū modicū huidū ad moduꝫ nutrimenti lēticulaꝝ:qꝛ nō hꝫ in se soliditatem corporis ꝛ tarditatem more:qꝛ olus est:et sanguis ei⁹ nō est bonus admodū sanguinis lactuce:sed est mal⁹ ꝛ horribilis odoris. Et postea autoritate Bimmasui sic inquit. Caulis calidus est et siccus in prio et nascēs

in estate mal⁹ est stõacho cũ eo ꝙ est i eo de acuitate. Et demũ ꝺ canabith sic scripsit. Caulꝫ canabith grossior ē et tardior in stõacho digestiõe gñat sanguinē turbidũ: et si cõedit cũ carne pingui: aut cuꝫ gallinis melior erit: aut cuꝫ oleo amigdalino: ⁊ idē ēt ipse replicauit in.xxv.eiusdē.c.j. Preparent itaqꝫ caules vt dictũ ē: ⁊ nõ nisi raro ab iexercitatꝫ hoib⁹ assumant ⁊ i estate nequaꝗ̄: sꝫ i hieme. Observet ēt qꝺ gal. ꝑcepit i.ij.de alimen.c.xlij.di. Sic caulē ꝑpara me morãs illius añ oia ꝙ nõ opꝫ tangere: neqꝫ aerē: neqꝫ aquã frigidã ꝙ bis elixat non adhuc em̃ bñ fit tenex: neqꝫ si ad plurimũ decoxeris: sꝫ opꝫ in instãti habētes aquã calidã preparatã extrahentes ex priori trãsmutare mox in illã ⁊c. De cicorea ꝟo dicem⁹ in.c. de endiuia sequēti: qm̃ est vna species eius. De capparibus vero in capitulis de fructibus olex. De reliquis aũt incipiētibus a.C. qꝛ in medicinalia ad cibũ minime veniētis: iõ de ipsis nihil est ad presens scribendum.

¶ Ca.cxlv. ostendit naturã endiuie ⁊ ēt cicoree q̄ est vna spēs ei⁹ cũ suis iuuamētis ⁊ nocumētis prout veniunt ad cibum.

Endiuia. vt dixit Auerrois: in.v. collig. duas habet species. Quedã enim est siluestris: et quedã domestica. Siluestris q̄ cicorea dicit: est frigida et sicca in primo gradu. Domestica vero est frigidior et humidior. Cum quo Isaac in particularibus dietis videtur conuenire cum inquit. Endiuia duplex est. domestica et siluestris. Domestica diuerse est virtutis: habet enim amaritudinem põticitatē: ⁊ isipiditatē. Que itex in duas ptes diuidit. est em̃ hiemalis ⁊ estualis. hiemalis aũt insipida est ꝑpter sue amaritudinis paucitatē: ⁊ insipiditas ei⁹ ꝑpter tpis frigiditatē et humiditatem: vñ frigida est in fine primi grad⁹: ⁊ aliĳ dicũt in pncipio scđi grad⁹: et q̄dã dicũt eã esse hũidã qꝺ sensui nõ apparet. Est aũt siccitas palã propter amaritudinē suiqꝫ põticitatē. Estiue aũt amaritudo est maior ⁊ minoris frigiditatꝫ. frigida em̃ est in prio gradu: ⁊ sicca in medio eiusdē: ꝑinde peiorē gñat sanguinē: vt inq̄t gal. ꝗ̄ lactuca: ⁊ deteriorē: qꝛ maioris ē amaritudinis: ⁊ in fine capituli dixit. Siluestris endiuia frigida ē in initio p̄mi grad⁹: ⁊ sicca i fine eiusdē: iõqꝫ hꝫ põticitatē stõachũ ꝯfortãtē: q̄ si cõedat aut succ⁹ ei⁹ potest morsui scorpionis subuenit: et cathaplasmata idē operat ⁊c. Auicen. quoqꝫ in.ij.cano.c.cclxxij. plurimũ ipsaꝫ in via medicine ꝯmendauit: sꝫ modicũ admodũ in via nutrimēti cũ scripsit. Ambe spēs vincũt lactucã in operãdo: ⁊ i ꝑstando iuuamentũ oppilatiõi epatis: ꝗ̄uis minorent ab ea in ꝯfortãdo ⁊ i extinguēdo: ⁊ magis iuuatiua ex eis epati ē illa q̄ ē magis amara. s. cicorea. Natura em̃ endiuie frigida ē i prio: ⁊ sicca in fine ei⁹. Et hortulana est frigidior ⁊ hũidior: ⁊ ei⁹ q̄dē amaritudo i estate fit fortꝫ: ⁊ decliat ad ꝑuã caliditatē q̄ ñ efficit ipressiõeꝫ: ⁊ opatiões ei⁹ sũt qꝛ apit oppilatiões epatꝫ ⁊ venax: ⁊ visceꝝ: otꝫ sedat nausea ⁊ excitationem cholere: ⁊ ꝯfortat stomachũ: ⁊ est de meliorib⁹ medicinis stõachi calidi et siluestris quidem melior est stõacho ꝗ̄ hortulana: ⁊ dicit qꝺ ē ꝯueniēs oppilatiõi epatis quomodocunqꝫ sit.

Calide q̄ dē ē vehemēter cōueniēs et nō est nocumentū ipsi⁹ frigide: nocumētū reliquaꝝ specierū oleruz frigidoꝝ. Qđ ēt sensit Rasis i iij. Almāſ.c.xviij.cū ait. Endiuia frigida existēs extinctionē male gignit caliditatꝫ: q̄ stōachi ac epatꝫ ardorē ꝯfert: oppilationēqꝫ dissoluit. Et in libro. xxiij. cōtinētis.c. cccccccxiij. dixit autoritate Diascoridis siluestris ē melior ad op⁹ stomachi. Et. ī. autoritate Gal. in viij. sic inq̄t. Cōplexio endiuie siluestris frigida ē et sicca in primo tū hortēsis infrigidatio maior est infrigidatiōe siluestris ob cāz illi⁹ qđ mixtū ē cū ea đ aquositate aliena et abūdāti deficit ab ea siccitas ſꝫ vtraqꝫ species saporē hꝫ stipticū. Subdit deinde et dixit autoritate Bimmasui. Endiuia estatis ex manifesta amaritudine q̄ sit in ea declinat ad caliditatē: et i hyeme ecōuerso. ſꝫ summarie frigida est i primo. et sicca in medio ipsi⁹: miscet̄ cū ea aliq̄ caliditas si fuerit in estate: cōfortat stōachū: aperit oppilatiōe i epate: et abstergit id qđ in eo fuerit. Et postremo dixit autoritate Gal. in Miamir. et iō est de melioribus medicinis ad op⁹ corruptiōis epatis calidi. Et ꝓpter ea ab hñtib⁹ calidas cōplexiōes sepi⁹ et maiori cū fiducia accipiat̄ cruda vel cocta ꝓut stomach⁹ fortis extiterit. quare ꝛc.

¶ Ca.cxlvj. ostendit naturam eruce cum proprietatibus eius et nocumentis.

Eruca scđm haliabatē in.v. Theorice.ca.xvj. est calida in.iij. et humida in primo: subtilitat sperma: generat coit⁹: excitat appetiū: dolorē capitis facit ꝛc. Scđꝫ alios tū alr̄ ē graduāda. nam calida in. scđo. et hūida in primo existit: vt Isaac inq̄t i ꝑticularib⁹ dictis vbi sic ipse scripsit. Eruca comesta capitis dolorē generat: ventositatē et inflationē facit. q̄ si manducet̄ cocta spermati tribuit augmētū ꝓpter calorē cū hūiditate ei⁹. Uentris ꝟo inflatio fit ꝑꝑ calidā vētositatē: sed tñ q̄ capiti dolorē facit: cholerici et sanguinei illā caueāt: diligētib⁹ aūt eā cōedere dec̄ cuꝫ endiuia lactuca. portulaca et silibus. sola eñ accepta gñat calorē: digestionē corrūpit: ventrē cōstipat: spermatis desiccat hūiditatē in calidis frigidis aūt coitū augmentat: et iō eis cōuenit: q̄ eorū digestionē adiuuat: vētrē humectat: coitū et sperma augmētat. hec ipe. A q̄ princeps Auicē. in secūdo canonis. c. ccxxxj. videt̄ accepisse dicēs q̄ facit sodā: et ꝓprie si comedat̄ sola: lactucaꝟo remouet nocumētū ab ea: et similiter endiuia et portulaca facit lac abūdare: et in ipa est digestio cibi scꝫ in cōplexionib⁹ frigidis: quoniā in calidis opositū faceret: vt supra visum ē. et fuit sñia Almansf. in tertio.c.xviij. dicētis. Eruca calida est: q̄ iflatiua existēs capitis creat dolorē: tardeqꝫ digerit̄: sed virgā erigere facit. Et idē in libro. xxj. cōtinē.c.cx. dixit autoritate Diascordis i secūdo. Eruca excitat appetitū coitus ꝓuocat vrinā: ꝓcurat digestionēꝫ: et laxat ventrē. et est calida in secūdo: humida in p̄io. et q̄ ē eius caliditas maior sua humiditate: est generatiua ventositatis. addit ad coitū: facit erigere virgam: et cū comeditur sola inducit sodaꝫ: et qui vtitur ea comedat cuꝫ ipā lactucas: scariolas et portulacas. Et de proprietate eruce ē prouocare vrinā: laxare ventrē: ꝓcurare digestionē et tenere instrumētū virge erectū.

Que oia etiã pauli autoritate cõfirmauit. Et i li.xxv. eiusdẽ.c.j. inquit. Debes post cõestionẽ eruce comedere de lactucis aut de endiuia siluestri: sin autẽ comedere debes tm̃ eã si vis vti actu venereo: ad id eñ nõ modicũ valet: dicẽte gal. in.ij. Alimẽtoꝝ.c.l. Calefacit potenter hoc olus: vt neq solũ cõcedere ipm facile sit sine mixtura folioꝝ lactuce: sꝫ spma gñare creditũ est: ⁊ impetꝰ ad coitũ excitat: dolozatiuũ aũt capitis ẽ ⁊ magis si q̃s solũ ipaꝫ cõedat. Quare aut oino dimittẽda ẽ: aut cũ lactucis assumẽda: vt supra diximus.

¶ De enula vero nihil ad p̃sens dicit: cũ eiꝰ radix tãtũmodo sit in vsu: iõ de ipsa sermonẽ faciemus cũ de radicibꝰ loquemur. De eufragia aũt eupatorie ⁊ talibꝰ pure medicinalibꝰ ab. E. incipiẽtibꝰ nihil etiã in p̃ntia dicẽdũ opinamur: quare ad ea tãtũmodo olera que sunt in vsu transeamus secundum ordinem iam inceptum.

¶ Ca.cxlvij. oñdit naturã feniculi ⁊ modum vtendi ipso sicut et ceteris aperientibus ⁊c.

Feniculꝰ a vulgaribus nr̃is herba bona d̃r. q̃ scd̃m Auer. ^o. in. v. coll. calidꝰ est in tertio gradu: ⁊ siccus in secũdo ⁊ ppter hoc puocat lac vrinam ⁊ menstruum: et confert oculis ⁊c. Isaac vero in particularibꝰ dietis dixit: q feniculꝰ domesticꝰ calidꝰ est in medio secũdi gradꝰ: ⁊ siccꝰ in medio primi ĩobediẽs digestioni: sed tñ scd̃m medicinã valet ad diuturnas febres ⁊ puocationeꝫ vrine ⁊c. Auicẽ. aũt. in. ij. canonis ca. cclxxxj. sic ait de ipso. Natura siluestris est vehementis caliditatis ⁊ siccitatis: ⁊ est digniꝰ tertio: hortulani aũt caliditas est in secũdo: aperit oppilationes: acuit visum. Et Democritus q̃deꝫ existimauit qđ venenosi vermes pascunt feniculi recentis semen: vt eoꝝ visus cõfortet: ⁊ vipere ⁊ serpẽtes fricãt oculos suos qñ egrediunt de cauernis suis post hiemeꝫ sup ipm vt illuminent oculi eoꝝ. Et humidus comestus facit exuberare lac verũtñ eiꝰ digestio est tarda: ⁊ ipliꝰ nutrimẽtũ ẽ malũ et puocat vrinã ⁊c. Que fuit sñia Rasis in. xxij. ꝯtinẽ. c. cccxlvj. dicẽtis autoritate Diascoridis. feniculi comesti augẽt lac. Et isra subiũxit autoritate Gal. in octauo. qđ aq̃ hortensiũ feniculoꝝ calefacit violẽter: ita q põt poni i tertio sꝫ desiccat i primo: iõ gñat lac ⁊c. Et p hoc saluat Auerr. q̃ i tertio gradu caliditatis posuit ipꝫ. Deinde subdit actoritate Ruffi quod sunt grossi ⁊ mali nutrimẽti: tñ puocãt vrinã. Et dixit in libro regiminis. Feniculi difficilis. digestiõis sunt ⁊ modici nutrimẽti: tñ faciunt ad puocãdũ vrinã postremo dixit autoritate Gal. in lib. appositarum morbis medicinarũ: q reptilia comedũt d feniculis ⁊ seminibꝰ coꝝ recẽtibꝰ ad acuenduꝫ visum ipsorũ. ¶ Nos ṽo de mẽte Gal. in lib. de dissolutiõe cõtinua dicimꝰ q feniculꝰ apiũ cimĩnũ et huiusmodi aperiẽtia nõ sint frequẽtãda propter nocumẽta q̃ faciũt ex longo vsu eoꝝ dixit eñ ibi Gal. hec verba. Licet eruca: ciminum: feniculꝰ ⁊ hmõi cõferant ei q̃ indiget apertiõe oppilatiõis splenis ⁊ epatis et pectoris et cerebri: ⁊ incidant substãtiam ⁊ subtilient: sed tamẽ non opꝫ q aliquis multũ vtatur eis: nam sanguinem aquirunt et reddunt ipsum subtileꝫ: ⁊ hi cibi minuũt corpꝰ postea ipm debilit

tāt: ⁊ postea calefaciūt sanguinē calefactiōe nimia: ⁊ reddūt plurimū eiꝰ i cholerā citrinā: ⁊ postea si cōtinuꝰ sit vsus eorū ex ipsoꝝ cōtinua assumptiōe dissoluit sanguis subtilis: ⁊ ꝺducit ad desiccationē ⁊ grossitiē: ⁊ ex eo plurimuꝫ fit cholera nigra et qñq3 gñať ex istis lapis in renibus nocituꝰ ⁊c. hec ipse. Sꝫ dicet quispiā: quō faciūt lapidē in renibꝰ huiusmodi aperitiua: cū facientia lapideꝫ sint oppilatiua grossa ⁊ viscosa vt oēs fatētur: illa aūt sunt aperiētia et subtiliātia: igiť non videnť posse lapideꝫ causare. Cui rñdebimus dicētes ꝙ veruꝫ est ꝙ ipsa aperiētia ꝑ se hoc minime facere possint iam dicta rōne. Uerūtamē per accidēs lapidem possunt generare deducēdo grossa cibaria ad vias renuꝫ ⁊ vesice. et ꝓprie cum eis admiscētur: quę grossa cum subtiles vias penetrare non valeant: ibidem retinentur ⁊ aduruntur a renum caliditate et sic causam lapidis per accidens esse fatemur. Et iō huiusmodi diureticis ⁊ aperientibus cū cibis nō est frequēter vtendum. Ad feniculum itaq3 redeundo dicemꝰ ꝙ cum potius sit medicina ꝙ̄ cibus cum de numero sit diureticorū vt visum est nisi suis operationibus indiguerimus: erit summopere fugiēdus propterea que supra diximus: et quia difficilis est digestionis. et mali nutrimenti ⁊c. De isopo: iunipero ⁊ reliquis omnibꝰ vsq3 ad lactucam: qꝛ raro eius vtimur. Et pro medicinis tātomodo: et non pro cibis non scribemus.

¶ Capituluꝫ. clviij. ostendit naturam lactuce ponendo laudes iuuamenta ⁊ ipsius ad sanitatem nocumenta.

Lactucā iter cetera olera via cibi ⁊ nutrimēti cōmēdatā maximeq3 approbataꝫ inuenio. Quā debemꝰ ponere frigidā i primo vel in pn̄cipio scdi gradꝰ vt inqt Auerrois in. v. colliget. Haliabas vero in. v. Theorice. c. xvj. fecit eā frigidiorem cū ait. Dico ꝙ lactuce cōplexio est frigida ⁊ hūida i scdo gradu vltimo magisq3 reliqs nutrit oleribꝰ: ⁊ suauioris est saporis: et sanguis q̄ ab ea gñatur laudabilior est alioꝝ sanguine olerū. Ob etiā cū eo sensit princeps i. ij. canōis. c. ccccij. dicēs: ꝙ ille q̄ dixit ꝙ lactuca sit frigida in tertio gradu: iudicauit de ip̄a ꝙ sit mali nutrimenti ⁊ pauci ⁊ non est ita: imo videtur ꝙ ip̄a sit in scdo. Et post pauca subiūxit. Sanguis vō ex ea gñatꝰ ē melior sanguīe gñato ex oleribꝰ ⁊ nutribilior est: ⁊ illa ꝑsertiꝫ q̄ ē elixata: ⁊ illa q̄ nō est abluta ē melior. Ablutio eñ addit ei inflationē: ⁊ simiľr oibꝰ oleribus frigidis: ⁊ ē velocis digestiōis. facit somnū: ⁊ remouet vigilias elixata ⁊ cruda: ⁊ cōfert alienatiōi ⁊ adustioni solis in capite ⁊c. Et infra dixit. Et hortulana quideꝫ est bona stomacho: ⁊ est velocis digestiōis: ⁊ acceptio eiꝰ cū aceto facit appetitū: ⁊ remouet icteritiā ⁊ ardorē stōachi. Et ista ēt fuit Isaac determinatio i li. dietaꝝ vniuersaliū dicētis. Laudabiles herbe in bono gñando sanguīe sunt lactuce: sanguineꝫ eñ gñant naturali vicinū. Et i ꝑticularibꝰ inqt. Lactuca cū sit mediocriter frigida ⁊ hūida: melior ē ceteris herbis ad gñandū bonū sanguinē i q̄litate ⁊ q̄ntitate: q̄ si nō laueť aq̄ melior ē qm̄ aq̄ sue frigiditati ēt hūiditati ꝓbet augmētū: cito digeriť: vrinam ꝓuocat: morsionē stomachi

de cholera rubea ortā extinguit: vñ tussim placās sanguinis ebulitionē refrigerat: somnū vigilias hñtib⁹ ꝓstat laudabilē capitis dolorē de cholera rubea vl' sanguine factū amputat: ꝛ cocta pl⁹ ꝙ̄ cruda esui cōueniēs: lac augmētat ꝓpter bonitatē sanguinis quā generat i qualitate ꝙ̄titate ꝛ pfectione: sed tñ cū indurat ꝛ lactis copiā habuerit ei⁹ humiditas minuitur: ꝛ fit amari saporis: vñ fit aperitiua: ꝛ sanguinē gñat pessimū idcirco eā assuescētib⁹ fit nociua: qꝛ tenebrositatē i eorū oculis facit: ꝛ spmatis naturā corrūpit ꝛc. hoc etiā voluit Rasis i.iij. Almāsoris.c.xviij. cū ait lactuca frigida est: q̄ calidi stomachi naturā reprimit: atq̧ sperma minuit somnūq̧ facit. Et i.iiij. suoꝝ aphorismo. libro dixit: ꝙ visum debilitat et calorē innatū. Gal. q̄z plurimū lactucas cōmēdat i plerisq̧ suoꝝ opeꝝ. Dixit eñ de ea i scdo de alimētis.c.xxxviij. Lactuca mihi in cōsuetudine ex multo tꝑe fuit: laboriosam ꝟo nūc hñs masticationē idurit decoctionē. Utebar aūt lactucis in iuuētute q̄dē cholerizāte mihi cōtinue superiori vētre ifrigidatiōis gr̄a: cū aūt ad etatē veni ꝑuectā: remediū erat mihi solū ol⁹ hoc: vigilie econtra ꝙ̄ vt qñ iuuenis erā: studēti mihi circa somnū: cōsuet⁹ eñ volūtarie vigilare i iuuētute simulq̧ ꝑuecto cum etate vigilante: inuolūtarie vigilās grauabat: ꝛ mihi adhesit pharmacū vigiliarū qd̄ erat ď sero comesta lactuca. In lib. q̄z de euchimia.c.vlti. dixit. Lactuca est innocuū olus: ꝛ infrigidatiuū: qd̄ offerri pōt per acetū ꝛ garū.i. salem. Non est igiť: vt etiā testatur Rasis in.xxj. cōtinētis.c.cxxviij. autoritate Gal. ď lactucis dicēdū sicut imperiti q̄dā medici q̄ vituperāt eas narrātes multū sāguinē generari ex esu ipsarū inducētē repletionē sāguineā: ꝛ hec eoꝝ verba habeo ꝓ laude ꝛ nō ꝓ vituperio ꝛ si esset vt ipsi dicūt: essent etiam lactuce meliores aliis oleribus: ꝛ cibis aliis generantibus sanguinē magis ceteris humoribus: ꝛ si dubitareť de hoc: ꝓhiberi vel diminui posset hec repletio subtrahēdo lactucas ꝛ iniungēdo exercitiū: sed res nō ita se hȝ ꝛc. Et licet sanguinē laudabilem generēt plus aliis oleribus ꝛ im pinguēt: vt dixit Rasis autoritate Coste in lib. de agricultura. tñ qꝛ comeste assidue debilitant visum: infrigidāt corpus: ꝛ reddūt ipm pigrum: ꝛ nocent intestinis: et remouent appetitū coitus: vt idem ait autoritate Ruffi sepenumero non assumantur.

¶ Cap.cxlix. ostendit naturā ꝛ proprietates maiorane: melisse ꝛ mente quo ad cibum.

Maiorana nonnulli in cibis suis vtunť: cū mihi de mēte sapiētū antiquorū videať. ꝙ pl⁹ viā medicine ꝙ̄ ciborū ingrediať: cū calida sit ꝛ sicca in tertio vt inq̄t Princeps in.ij. cañ.c. cccclxxiij. vbi dixit ꝙ ipsa est subtilis resolutiua aperitiua cū fortitudine aperiens oppilationes cerebri et cōferens hemigranee: et sode: ꝛ humiditati ꝛ ventositatibus grossis: ꝛ dolori auris ꝛc. Qd̄ etiā sensit Rasis in.iij. almāso.c.xxj. cū scripsit. Maiorana calida est ꝛ subtilis: ex oib⁹ frigidis passiōib⁹ q̄ in cerebro sunt ꝓficiens. Et in lib.xxiiij. cōtinētis.c.dccxix. dixit autoritate Diascoridis: ꝙ ipsa calefacit valde. Et apozima

ipsius bibit ĩ pncipio hydropisis: ⁊ valet difficultati mingēdi ⁊ torsioni: puocat mēstrua ⁊c. Et infra autoritate Bimmasui inquit: ꝙ cōfert doloribꝰ frigidis ⁊ hũidis ⁊ dolori capitis phlegmatico ⁊c. Nullibi ergo via cibi: nec ad sanitatis cōseruationē reperi ipsam ab autoribꝰ cōmēdatā: quare dimittēda ē. ❡ Melissa aũt q̄ mede rēzegũ ab Auicē. in scđo canonis appellat in. c. xcvij. vt Johanni placuit arculano. c. de melancholia supra descriptionē letificātis Almansoris: calida est ⁊ sicca in scđo. Et confert oibus egritudinibus phlegmaticis ⁊ melācholicis: efficit oris odorē bonũ: ⁊ remouet fetorē eiꝰ: letificatiua ē, ⁊ ꝯfortatiua cordis: iuuat digestionē ⁊ ꝯfert singultui. Qđ ēt voluit almāsor i li. iij. c. xviij. dicēs. Melissa calida est q̄ subtiliatiua existēs cordis patiētibꝰ tremorē cōgruit: atq̃ īflationē faciēs ꝟgā erigit: desideriũ comedēdi tribuit: vomitũq̃ aufert ⁊ singultũ. Ecce ꝙ ipse cũ pn cipe ꝯuenit verũ itaq̃ Johānes dictꝫ inq̄t: quā ob rē in salatutijs ipsa possumꝰ vti secure: ⁊ p̄cipue cũ frigidis vt lactuca ⁊ hmōi mixta fuerit. ❡ Mēta ꝟo q̄ sepissime in mensam venit ppterea ꝙ oibꝰ fere grata suauisq̃ cũ sua aromaticitate existat. Que ꝑm Auer. in v. colliget calida est ⁊ sicca i scđo gradu et attingit de tertio: et hꝫ amaritudinē cũ stipticitate: cōfortat stomachũ: ⁊ mouet coitum ⁊c. Auic. aũt. in. ij. canonis. c. cccxvj. dixit ꝙ eiꝰ natura calida est ⁊ sicca in. ij. Et in ipsa est humiditas superflua: ⁊ est calefactiuā stiptica ⁊ subtilior ꝰs substātie olerũ q̄ comeduntur. Et infra dixit: cōfortat stomachũ: ⁊ calefacit ipsum ⁊ sedat singultum: ⁊ digerit: ⁊ phlebet vomitum: ⁊ adiuuat ad coitũ ꝓpter inflationē q̄ est in ipsa ⁊c. Que etiā fuerũt verba Haliabas in. v. theorice. c. xvj. ad literam. Istud simr sensit Isaac in particularibus dietis cũ ait. Menta calida est ⁊ sicca i scđo gradu: habēs ponticitatē: ⁊ aromaticũ odorem: vñ stomachũ cōfortat: appetitum irritat: abominationē de putridis humoribus amputat: ⁊ esui assueta coitũ suscitat: ⁊ ista etiam fuit Rasis sñia in. xxiij. cōtinentis. c. dcclxxiiij. dicētis autoritate dioscoridis. Menta vires hꝫ calefactiuas ⁊ desiccatiuas. Et infra autoritate Bimmasui inq̄t. Mēta calida est in fine secundi. calefacit stomachũ ⁊ eũ cōfortat: mitigat nauseam phlegmaticā: bonũ reddit stomachũ: ⁊ confert singultui phlegmatico. Et iđ dicebat Serapio. Menta comedit cũ cibis admixta: ⁊ est bona stomacho et prouocat appetitũ ꝓstratũ propter suā odorificationē: ⁊ aufert fastidiũ: ⁊ incitat libidinē: exsiccatiōe pauca. Hec itaq̃ sunt ipsius virtutes ⁊ operatiōes: quare non irrationabiliter ad comestionem fuit approbata. ❡ De matricaria vero millefolio: mirto et talibus ab M incipientibꝰ: quorũ operationes ad medicinā tantũmodo laudabiles existunt: ⁊ minime ad nutrimētum: nihil in presentiarũ dicemꝰ: ne inutiliter nostra ⁊ extra propositum ꝓlonget oratio.

❡ Cap. cl. ostendit naturā nasturcij pro quanto cibi quandoq̃ venit in salatutijs.

Nasturcium vidi comedere sepenũero: simul cum alijs oleribus: q̄uis plꝰ ad medicinā: q̄ ad cibos sit cōmēdabile

cū ciboꝝ naturā rōne sue excessi-ue caliditatis fere totaliter egre-diat̄. Calidū eīn est ꝛ siccū i quarto: vt inquit Auer. in. v. colliget. ꝛ eius virtus est similis sinapis virtuti. Auic. vero in. ij. cañ. c. ccccc. dixit de eo: ꝙ calidū est ꝛ siccū ad tertiū ꝑueniēs mundificat pulmonem: ꝛ confert asmatim: calefacit stomachū ꝛ epar: ꝛ cōfert grossitiei splenis: ꝛ est malū stomacho ꝓpter vehemētiā mordicationis sue lʒ ipʒ faciat cibi appetitū: augmentū efficit in coitu: ꝛ ad pl̄es vʒ infirmitates. Que oia breuitatis gratia ꝑtermittā. Unum tamē hoc ex dictis volum⁹ inferre. s. ꝙ illaudabile sit ad sanitatis ꝯseruationē. cū calidū ꝛ siccuʒ sit sup flue: ꝛ q̄uis appetitū adiuuet: ꝛ inflationē resoluat: capitis tm̄ efficit dolorē: ꝛ digestiuā retardat vt inquit Almāsor in. iij. c. xviij. Idem quoqꝫ Rasis in libro. xxij. ꝯtinentis. c. ccxix. sic etiā scripsit Diascoridis autoritate. Omnes sp̄es nasturcij calide sunt acute ꝛ nociue stomacho: ventrē laxāt: expellūt lumbricos: ꝛ dissoluūt apostema splenis ꝛc. Et postremo dixit autoritate Prisciani. ꝙ nasturcium desiccet putrefactionē corpis: excitet coitū: ꝛ inducat appetitū cibi. Hec eīn sunt q̄ in corp⁹ operatur cū in cibis assumit̄: verū qꝛ excessiue calidū est ꝛ siccū a cholericis ꝛ p̄cipue in estatis tp̄e fugiēdum est: ne ex eius comestione ad inflāmationē corporis ꝛ humoꝝ incēsionē ꝛ ad ipsoꝝ adustionē nosp ducat. Quare phlegmaticis derelinquat̄ poti⁹ mulierib⁹ hyemalibus ꝛ ꝯgelatis: q̄b⁹ ei⁹ nocumēta aut minie aut parū q̄ppe nocere valēt: vt rō sumpta a cōplexione manifestissime declarat. ¶ De napis dicem⁹ cū de radicib⁹ loqmur: de reliq̄s vo ab. N. incipiētibus. q̄ oia medicinalia sunt nihil hoc in loco scribendū esse iudicamus: volentes eam que ab initio viam promissa fuit obseruare.

¶ Ca. clj. ostēdit naturā petroselini pētaphilonis ꝛ portulace ꝑ quanto faciunt ad cibum.

Petroselinū calidū est ꝛ siccū i fine tertij grad⁹ ideoqꝫ diureticuʒ est et incidēs. vrinā ꝓuocās ꝛ mēstrua: vētositatem ꝛ inflationē dissoluit: ꝛ idē epar ꝛ matricē mūdificat: coꝝ oppilationes aperit: ꝛ apostemata ipoꝝ curat ꝛc. inq̄t Isaac in. p. d. Et qꝛ de ipso dictū est in. c. de apio. vt Princeps ait in. ij. cano. c. cccccl:x. cuʒ sit vna sp̄es ei⁹: iō de ipso nō opʒ aliū de nouo facere sermonē: sʒ id qđ de apio dixim⁹ quātū ad cibū ꝛ quātū ad medicinā: ꝛ de ipo petroselino intelligēdū ē: cui⁹ comestio ob assignata ibidē cās nō est frequētāda. cū difficilis sit digestionis ꝛ mali chimi. ¶ Pēthaphilon aūt qđ q̄nqꝫ folia dr̄: lʒ a plerisqꝫ in salaturijs assumat̄: nullā tm̄ ad nutrimētū ei⁹ inuenio vtilitatē: sʒ tm̄ ad medicinā: cū dicat Auic. in ij. cañ. c. cccccxlix. ꝙ ipm sit fortis exsiccationis sine acuitate ꝛ ꝛ adustiōe ꝛ mordificatiōe. Et postea ad q̄s valeat infirmitates adduxit q̄ breuitatis grā: ꝛ qꝛ p̄sentis ꝓpositi minie existūt: ꝑtermittam⁹: solūmō de ipso ꝯcludentes ꝙ qꝛ fortis est exsiccatiōis ad nutrimētū nequaq̄ cōuenire videat̄ cū sicca nō nutriāt. vt in ca. xlvij. declarauim⁹ dimittat̄ ergo. ¶ Portulaca est pluribus nostra in etate familiaris: ita ꝙ in salatuc... q̄ sep̄issime reponit̄: ... dicam⁹ de ipsa ꝛ virtutib⁹ ei⁹ cum

Auer.in.v.colł.ꝙ frigida ſit in ter
tio gradu:⁊ hũida in ſcđo:cui⁹ tñ
oppoſitũ ſonat teſtis noſter Gal.
in quinto theorice.c.xvj.Quē cor
ruptuꝫ eſſe opinamur:propterea
ꝙ ipſe nõ ꝯdiceret Gale.cuius fi
delis fuit interpres dicenti in.vj.
lib.de ſimplicib⁹ medicinis.Por=
tulaca alterat materias choleri=
cas ⁊ eas refrigerat refrigeratiõe
longinqua a cõplexiõe equali in
tertio gradu.in hũiditate vo in ſe
cũdo.Et de ipa ſermonē ſuũ cõti
nuãdo in loco ꝑalleg. ſubiũxit ꝙ
ipſa ſit lubrificatiua viſcoſa aufe
rens ſitim:conſtipãs ventrē:⁊ au
ferēs dentiũ ſtuporē. Auic.quoqꝫ
in.ij.canonis.c.dxxxviij.ſimiliter
dixit de eius cõplexioe:⁊ ꝙ ipſius
nutrimētũ ſit paruũ ⁊ illaudabi=
le.eſt reſiſtēs cholere:valde con=
fert inflãmationi ſtomachi ⁊ epa=
ti inflãmato : ⁊ ꝓhibet vomitum
cholericũ:⁊ debilitat appetitũ:et
abſcindit vtplurimũ deſiderium
coitus. Eſtimauit tñ fili⁹ Meſue
ꝙ appetitum facit in coitu ⁊ vide
tur ꝙ ſit illud in cõplexiõe calida
⁊ ſicca. Iſaac quoqꝫ in ꝑticulari=
bus dietis ſcripſit de ea:ꝙ qꝛ ra=
mi ipſi⁹ hñt aliquãtulũ ponticita
tis:vñ ꝓpter frigiditatē frõdiuꝫ
valet ad intēſionē ſtomachi: ma=
tricis.renũ ⁊ calorē febriũ ⁊ acu=
mē extinguit ⁊c. Que fuit Raſis
ſnia in.iij.Almãſoris.c.xviij. dicē
tis. Portulaca frigida eſt q̄ ſitim
⁊ aduſtionē extiguēs vētrē ſtrin=
git:ac dētiũ aufert ꝯgelationē: et
cholere rubee ſupfluitatē habēti
bus et his qui ex cholera rubea
fluxum patiuntur ventris cõfert:
ſperma quoqꝫ minuit. Quod etiã
dixit in.xxj.cõtinentis.clxij.auto=
ritate Gal.⁊ ſilr autoritate Ruffi
ſic ait de ipſa. Inq̃t Ruff.de ea ꝙ
infrigidat corp⁹:debilitat viſuꝫ:⁊
amputat deſideriũ coitus:vt idē
q̄qꝫ retulit autoritate filij meſue
⁊ alioꝝ antiquorũ quare ꝯcluda=
mus cũ Gal.in.ij.alimẽ.c.xliiij.
ſic dicēte. Portulaca vt cib⁹ quidē
paucũ alimētũ hꝫ ⁊ hoc humidũ
frigidum ⁊ viſcoſum:vt medicina
autē ſtuporem dentium ſanat ⁊c.
Ratione itaqꝫ ſue intenſe frigidi=
tatis aut cũ calidis oleribus ꝑmi=
ſceat:aut nullo mõ ſola et irrefra
cta accipiat:cum laborãtes etiã
nõ niſi cũ cepis ipſum aſſumant.
¶ De pulegio vo ⁊ praſſio ⁊ hu=
iuſmodi inchoãtib⁹ a.p.que pl⁹
vt medicinis q̄ꝫ vt cibis vtunt ꝓ=
pter coꝝ fortiſſimã caliditatē in=
tēſamqꝫ ſiccitatē:nihil dicem⁹ hoc
in loco:ſed remittemus videre de
ipſis volētes ad Diaſcoridē Se=
rapionē Auicen.⁊ ad alios de eis
via medicine ſcribentes.

¶ Capitulũ.clij. oſtēdit natu=
ram et ꝓprietates roriſmarini
et rute in via nutrimenti.

Quia roſmarinus ⁊ ruta
in hortis oib⁹ fere inue
niunt ⁊ a młtis diuerſi
mode aſſumunt: non=
nulla ēt de ipſis ſcribe
mus ⁊ ſi medicine ſint poti⁹ q̄ꝫ ci=
bi q̄bus in via nutrimēti nequaq̄ꝫ
vtendũ eſſet.iuxta illđ ꝑncipis in
iij.j.d.ij.c.vij.dicētis. Oportet vt
ſanitatis cõſeruator ſtudeat ne ci
bi ipſi⁹ ſubſtãtia ſit aliq̄d nutri=
mentũ medicinaliũ ſicut olera ⁊c.
De quoꝝ numero eſt roſmarin⁹:
cui⁹ cõplexio calida eſt ⁊ ſicca in
tertio gradu.vt Sera.inq̃t autori
tate Bimma. Et ꝓpterea ad plu=
res vꝫ infirmitates:vt Raſis ait
in.xxiij.ꝯtinētis.c.cccccccxciiij.au=
toritate Diaſcoridis.⁊ inter cete=
ra dixit ibidē:ꝙ oēs ſpēs ei⁹ cum
melle in oculis poſite acuũt viſuꝫ.
Ad plura quoqꝫ alia ꝯferre ipſuꝫ

asseruit. Que qr pñsentis nō sunt p=
politi: dimittemus. ¶ De ruta aūt di
cemus hortulana q̄ libēter nascitur
apud arborē fici: vt inquit Auicē. in
ij. cano. c. cccccclxxiij. et illa est eligi
bilior: cuius cōplexio dū humida exi=
stit: calida est et sicca i scdo. Sicca
vo in tertio. Et siluestris in quar=
to. Cuius opatiōes sunt he. s. incisi/
ua resolutiua et carminatiua et val
de mūdificatiua. aufert odorem
alliorum et ceparum: et succus eius acuit
visum: et pprie cū succo feniculi et
melle cocto ec. Siliter cōestio eius idē
facit. Et ipsa q̄dem digerit: et facit
appetitū cibi. Et cōfortat stōachū
et splenem: exsiccat sperma et ab
scindit ipm: et deijcit desiderium
coitus et cōcubitus resistit venenis:
et ppterea bibat q̄ sibi timet ne in
potu sumat venenū et pūgi a ve=
nenosis: de semine eius pōdus dra=
gme vnius cū folijs suis cū vino: et
proprie si bibit cum nuce et bolo
oibus cōtritis et cōestis verum plu=
rimū ipsius sumere aut de silue=
stra est pniciosum inquit ipse. Nos
vero opinamur q̄ ipsa maiori pti
hoim sit nociua: et pmaxime cho=
lericis et iuuenibus et in regiōe aut
tpe anni calidis: tū qr supflue ca=
lida et sicca: tū ēt qr horribilis est
in odore et sapore: et ppterea iu=
dicamus q̄ via cibi et nutrimēti ne=
quaq̄ ppinā da sit: sz via tm̄ medi
cine. Et qd ita sit appet p Jsaac in
pticularis dietis sic scibētē. Do=
mestica ruta calida est et sicca i ter
tio: et iō melior est ad digerēdū: qr
vtutē incidēdi hz: et grossos visco
sosq̄ hūores extenuādi: vētositā=
tē et isatiōez dissoluēdi: pinde iu=
uat iferiora intestia. Que fuit snia
Rasis i. iij. almā. c. xviij. dicentis.
Ruta calida ē et sicca: q̄ subtiliat
atq̄ vētositatē et isatiōez dissoluit
in li. q̄z. xxij. cōtinentis. c. ccccxxxv.
dixit autoritate Gal. inter alia q̄
si folia eius sumant p se tm̄: aut cū
ficubus siccis et nuce irrita malitiā
venenorum mortiferorum et ifra sub=
dit. Et si cōedit incidit spma: et ite
ruz ait: et qr est tenuis dissoluit in
flatiōez: iō est vtilior alijs ad vēto
sitates: et phibet appetitū coitus et
dissoluit et desiccat vehemēter: qr
est fortis desiccatiōis. et autoritate
Simmasui dixit q̄ imposita ocul
visuz acuit: puocat mēstruā: dolo
rē infert capiti cōstipat vētrē: et cū
ppzietate sua corrūpit spma et id
desiccat ec. Nos āt credimus q̄ ēt
totū corpus desiccet: extenuet: et in=
flāmet: et hūores adurat: et plu=
rimū sanguinis in cholerā cōuer=
tat: et ad multa alia pducat no=
cumēta: et pcipue calidas hñtes
cōplexiōes: iō tāq̄ inimica fugien
da est in via nutrimēti: sed in via
medicine est cōmendanda.

¶ Capitu. cliij. ostendit naturā saluie: sinapis spinachie: et spa ragi prout viam nutrimenti ingrediuntur.

Saluia que eliffagos greee dicit: vbiq̄ re=
peritur: et a plerisq̄
cum pane comedit:
ab alijs vero aliter:
ac si cibus esset: cū tm̄
sit medicina: vt apparet per Se=
rapiōem dicentē. Decoctio folio=
rum et ramorum ipsius qñ bibit
prouocat vrinā et menstrua. vt in
quit Diascorides: sed autoritate
Gal. idē scripsit qd Rasis in. xxi.
cōtinētis. c. xci. cuz ait. Saluia hz
manifestam caliditatē cum stipti=
citate pusilla. Ubi aūt hoc dixerit
Gal. nullus eorum expressit. Nos
autem dicimus q̄ in. vj. de simpli
cibus medicinis. c. cxxiiij. sz si mar
macora sit saluia vt Michaeli no
stro placuit dicēdū erit cum Aui.

n.ij.cañ.c.cccclxvj. quod ipsa sit calidior maiorana: et fortior et calida in tertio: et sicca in scdo: et sit subtilis resolutiua: sedatiua ventositatum: aperitiua oppilationũ phlegmaticarum vbi sunt: cuius odoratus vltime facit solida: confortat stomachũ: et aperit oppilatiões viscerum: et exsiccat hũiditatẽ stõachi: et confortat intestina. Pauli quoque autoritate dicitur quod confert paraliticis: ex quibus apparet quod ipsa sit potius dicẽda medicina quam cibus vt supra diximus. ¶ Sinapis etiã videtur esse huiuscemodi: cũ natura eius calida sit et sicca vsque ad quartum vt voluit princeps in.ij.cañ.c.ccccccclxxviij. Et propterea incidit phlegma: et confert dolori iuncturarum et siccat et mundificat hũiditates que sunt in capite: et si bibatur cũ aqua mellis: aufert aspitatẽ antiquã que est in cãna pulmõis: extenuat splenẽ facit sitim. et facit desideriũ coitus. Isaac quoque in pticularibus dietis de ipa sic inquit. Sinapis calida est et sicca in medio quarti gradus: hũiditatẽ capitis et stõachi desiccat. Que videntur fuisse verba filij Mesue vt inquit Rasis in.xxj. cotinẽtis.c.cclxxv. vbi etiam ait autoritate Coste i li. de agricultura: quod semẽ eius tritũ et distẽperatum cum vino facit bonũ stõachum si ieiuno stõacho accipiatur: et excitat coitum &c. Ex his ergo apparet quod plus medicie nomẽ quam cibi sibi vẽdicauerit vt de saluia dictũ est. ¶ Spinachie vero: vt in.v. colliget scripsit Auer. valde sunt bone et temperate: valẽt gutturi et pulmõi et stõacho: et humectãt ventrẽ: et sunt in scdo gradu frigide et hũide. Et si hic ipsi videtur contra dicere aut litera est corrupta. Quod sunt tpate si frigide sunt et hũide in scdo. et idõ saluãdo eũ dicere possumus quod delendũ est ly frigide. Et quod hec sit bõa correctio litere patet per haliabatẽ in v.theo.dicẽtẽ. Spinachia in calore et frigore tpata est: sed humectat &c. et similiter per Auic.in.ij.cano.c.cccccxcix. sic scribẽtẽ. Natura earum tẽperate frigida ẽ et hũida i fine primi: et sunt lenificatiue: nutrimẽtũ earum melius ẽ nutrimẽto chrysolocãne: et in ipsis est virtus abstersiua lauatina: et vincũt cholerã: et fortassis refugit stõachus a iure earum quando auferantur a iure suo et cõedantur: et conferũt pectori et pulmõi calido. quod et sensit isaac in.j.d.cum ait. Spinachia frigida ẽ et hũida i primo gradu: vẽtrẽ hũectat et gule de sãguie et cholera rubea dolenti valet &c. Que fuit sñia Rasis in tertio Almã.c.xviij. dicẽtis. Spinachie sũt temperate: que gutturi atque pulmõi necnõ stõacho et epati congruentes sũt: vẽtrẽ leniũt: quarum nutrimẽtum bonũ existit et optimũ. Et i.xxj.cotinẽtis autoritate filij. Mesue dixit quod frigide sunt et hũide i fine primi: et idõ leniũt vẽtrẽ: conferũt dolori pectoris &c. Quare nõ debemus eas despicere cũ bonũ sit earum nutrimẽtũ: licet paruũ sicut et aliorum olerum: vt ex dictis pncipis in.iiij.j.c.j. colligi pt dicẽtis. Nutriẽs quãque ẽ multe quãtitatis et pauci nutrimẽti sicut olera et fructus &c. Et hec de ipis hactenus dicta sũt. ¶ Sparagus autem: vt inquit auer.i.v.col. et Sal.i.vj. de simplicibus medicinis.c.lxij. temperatus ẽ aut parum declinãs ad caliditatẽ: et hoc signũ quia habet quandã amaritudinẽ que elixationẽ remouet. Cuius operatiões: sunt ad remouẽdum et aperiẽdum oppilatiões que sunt i renibus et pprie radices et semẽ &c. Isaac etiã in.j.d.dixit. Sparagus calidus est et humidus in primo gradu: qui domesticus et siluestris existit. Domesticus temperatior est et

ceteris

ceteris nobilior proinde. sperma augmētat: stōacho ꝯuenit: vrinaȝ ꝓuocat ꝛc. Siluestris ꝟo calidior et siccior: ideoq̄ plus est colatiu⁹. Et infra subiunxit. Quidā dicūt sparagū coit⁹ esse augmentatiuū: qđ Diascorides negat. Ego aūt dico q̄ si coitū augmentaret: non esset nisi ex copia sui nutrimēti: cuȝ nimium calorē nō habeat: nec ventositatē: vn̄ virgā sustinet. hec ipse. Rasis quoq̄ in.xxi. ꝯtinentis.c. lxxxvij. autoritate Gale. dixit de ipsis: q̄ valent ad oppilatiões renum: ꝛ in.iij. Almā. q̄ calidi sint ꝛ humidi spermatis augmētū tribuentes: stōacho nō sunt cōgrui: imo nauseā q̄n̄q̄ faciunt ꝛc. Nos aūt cū Gal. in.ij. aliment.c.lv. via medicine sparagos approbam⁹: via aūt nutrimēti nequaq̄: dicēte ipso i eo loco: q̄ oīa talia ꝑ aquā elixatā cum oleo et garo offerent modicū aceti super infundentes: delectabiliora enim sic ꝛ meliora stomacho fiūt: alimētum vero corpori dant paucum et nō boni chimi: quare ꝛc.

¶ Ca.cliiij. ondit naturā radicum in vl'i declarādo quale sit nutrimentum eaꝝ: deinde: descendit ad alium describendo proprietates eius.

SEruātes qđ supra ꝑmiseram⁹ obseruare post ꝯtractatiōeȝ olerū via cibi magis vsitatoꝝ: nūc de radicibus solūmō q̄ in vsu hn̄tur: sermonē faciemus: pretactum ordinē alphabeti obseruando: vt facile quodcūq̄ voluerim⁹ sine labore repiam⁹. Sȝ vt melius naturā radicū intelligam⁹: dicamus de ipsis pri⁹ vl'r: cum Gal. in li. de subtiliāte dieta.c.ix. sic scribente. Radices oleꝝ omnes quidē (vt ita dicat) supflui ce sunt disdigestibiliores ꝛc. Et post pauca subiūxit. Uno aūt sermōe vniuersas q̄dē radices vt disdigestibiles suspectas habendū: gustādū aūt solas calidas ꝛ acres sicut alij et cepaꝝ ꝛ raffanides ꝛ has vt pharmacū magis q̄ cibū. Et in.ij. alimē.c.lvij. vniuersali⁹ eas videtur reprobare dicens. Mencsitheus quidē ait. Radices indigestibiles sunt ꝛ turbatiue: dico āt puta raffanidas: allia: cepe: rapas: ꝛ oē tale gen⁹: quorūcunq̄ eī radix: et qđ s'm terrā natū esibile ē: hec āt oīa in īdigestibilē speciē sperant: accidit eī alimēta ex radicibus emitti oib⁹ partib⁹ nascentiū: colligūt eīn in seipis hūiditatē multā radices ꝛ hāc indigestā hn̄tes plurimā: nō eī ꝯtingit digestam ipaȝ esse oēm. Qđ eī digestum videtur esse pfectuȝ: qđ aūt in radicib⁹ humidū alibi assumere finem digestiōis distributū ad ptes nascentis: oia eī a radice nutriunt ꝓpter qđ quidē necessariū idigestas ibi humiditates esse collecte eī hic expectāt finē supioris digestiōis. Quare in radicib⁹ rōabile illaboratas esse plurimas hūiditates. Uerisimile igit ex nostris corpibus ab his alimentū hūidū derelinq̄ et turbatiuum. Hec fuit Menesithei snīa q̄ etsi vl'r a Gal. nō approbetur: in pluribus tamē verificat: vt rō per ipsuȝ adducta demōstrat. Quare nutrimētū radicum illaudabile magis ꝓnūciādum: etsi non semper: saltem frequenter. ¶ Sed ad aliū veniētes dicimus q̄ calidū est ꝛ siccū in tertio: vt dixit Auerro. in.v. colliget. Secundum vero haliabētem in quinto theorice.c.xvij. calidius est q̄ cepa: quā ipse prius calidā in quarto pronunciauerat vbi in-

quit: q in eo fortis erat adustio: et magis medicamini simile quam cibo. Cui videtur consentire princeps Auicenna in secundo canonis. c. lxxv. cum dixit. Alliu est calefactiuu et exsiccatiuu in tertio vsque ad quartu: et silue stre est fortius illo: resoluit infla tione valde: coctu facit soda: et clarificat voce et guttur decoctu: et confert tussi antique: et doloribus pectoris ex frigore: et extrahit ver mes: et in ipso est solutio nature. Et eius operatio in coitu est: quoniam ipsum propter vehementia sue exsic cationis et resolutionis quandoque nocet: q si decoquatur in aqua donec eius acuitas resoluatur: non elongatur quin sit illud quod de eo remanet in elixa tura eius pauce caliditatis quod non exsiccat: et generatur ex eo materia spermatis: ita vt ponat materias phlegmaticas in complexionibus phle gmaticis cinere: et non possit eas carminare. Et quando inuenis conuertitur in ventositates: non elongatur quin adiuuet ad desideriu coitus etc. hec Princeps ipse. Rasis vero in tertio Alma. c. xviij. sic de eo inquit. Allia calida sunt et sicca: et ideo sitim afferunt: libidinem efficiunt: atque ven tositatem expellunt: et corpus calefa ciunt. Regionibus vero ac tempo ribus: necnon corporibus calidis nocumentum prestant: conuenientia vero eis que illis sunt contraria. Et in. xxi. continentis. c. clxxx. sic in quit de ipso autoritate Diascori dis. Allium habet virtute calefa ciendi et dissoluendi ventositates et inflationem ventris: desiccat hu miditatem stomachi: prouocat si tim: et eius esus expellit cucurbiti nos: et prouocat vrina: et eius esus con fert morsui canis rabiosi: et est bo nu mutationi aquaru et nocumento inducto ex eis. Et comestum cru dum vel coctu clarificat vocem: et mitigat tussim chronicam etc. Et in fra autoritate Rufi sic etia dixit. Allia calefaciunt et incidunt humo res grossos et viscosos: et nocent oculorum tunicis et eorum humoribus: et reddunt visum turbidu: nocent etia auribus: capiti: et pulmoni et reni bus: et si in aliquo membro est mor bus: mouet et excitat in eo dolore. Deinde dixit autoritate filij Me sue. Alliu calidu in quarto: disso luit phlegma salsum generatu in stomacho: et de sui proprietate cale facit stomachu frigidu et humidum etc. Postea subiunxit autoritate Ga leni in megatechni: q allia confe rant habitantibus in regionibus frigidis: et si non vterentur eis cade rent in magnum nocumentum: et valet contra dolorem intestinorum absque febre: et inueni q ipsum est bonu vlceribus pulmonis valde. Et autoritate Sindarasis indiani in quit. Allium valet contra ventosi tate: obliuione: asma: tussim: sple nem: dolorem hypocundriorum: lum bricos: multiplicat sperma: nocet autem emoroidibus: tenasmoni: fluxui ventris: scrophulis: haben tibus ethicam: pregnantibus et nutricibus. Et subdit. Inquit hip pocrates in lib. de ptisana. Allia generant ventositatem in ventre: et grossiciem in pectore: ponderosi tatem in capite et collo: et mouent quemlibet morbum consuetu ho mini euenire. Et iuuamentum quod est in eis: est quia prouocant vri nam. Et postremo dixit autorita te eiusdem in libro dietarum. Al lia nocent oculis propter fortem eorum exsiccationem: et debilitat visum. Possumus itaque conclude re ex his omnibus q allia vix v bi non conueniant: et precipue ca lidas habentibus complexiones Via autem medicine qua docque su.

mi possunt z in hyeme precipue: cuz di Ra.vibi.s.autoritate.Gal'. in.viij.et in.vj.epidimiarū. Alia in hyme sunt multi iuuamenti:qz calefaciunt humores frigidos:et incidūt grossos et viscosos vincē tes z dñantes corpori tpe hyema li.et in li.xxv.cōtinē.c.j.di.Come stio porrorū et alliorum in estate infert caliditate torsionem dolo rosam:tñ in hyeme magnum iu uamentū prebet.eo φ incidat hu mores grossos et viscosos calefa ciendo frigoris:quos ꝯgregauit tps hyemale in coporibꝰ et per marime phlegmaticis vltramon tanis z similibus.quare zc.

¶ Cap.clv.oñdit naturā bul bi seu scalonie z cepe cū nutri mento et proprietatibus coꝝ.

Licet bulbus si ois radir tunicata:vt autor inquit pandectaꝝ:tñ pro scalo nia sumitur vt plurimū ptz per autores diuersa fecientes capitula de bulbo et cepe:quod nō fecissent si vnū et idē cēnt:z ꝑ marime per Auicen.in.ij.cano.c. lxxrix.di.Bulbus est cepe qd con ceditur paruum simile cepe nar cisci:cuius natura propinqua est nature cepe:et forsasse est siccus in primo hūiditate superflua.Et infra subdit.Qui ex eo dulcis est et rubeus bonus est stomacho et amarꝰ est melior digerit cibum et multipicat eiꝰ nutrimentū in ipso lz nō sit nutrimentū suum lauda bile et ꝑcipue eiꝰ qd crudū est.Et qñ nō digerit.pungit z inflat z ex citat coitum.Serapio etiam au toritate Ga.sic inqt. Bassaralzit. i.bulbꝰ:et dicit cepe sine tunicis: in cuiꝰ sapore ē amaritudo cū sti pticitate:et virtus eius prima de siccat:z scunda absterzit et incar nat:et quādo comeditur generat humores viscosos grossos et ma los quia est difficilis digestiōis:z inflatiuus existens stimulat come dentem ipsum ad coitū.Deinde di.autoritate Diascoridis:φ ru beus ex eo est bonus stomacho:z amarꝰ eo melior dulci:qz facit di geri cibū.Et omnes species bul bi sunt calide z acute excitātes li bidinem:calefaciētes linguam:z nutriunt multum:et in carne fa ciūt augmētū: verū gñant infla tionem.Et.J.sic etiam ait.Opz vt fugiat nimius vsus eoꝝ:qz sunt nociui neruis zc.Quare comestio nē ipoꝝ frequēter nō approbamꝰ Et qñ qs eis vti voluerit:ꝑparet eos primo:vt docet Gal'.in.ij.ali mentoꝝ.c.lxij.di.Comedere aūt ipos dz biscoctos:z meliꝰ est si cū aceto siľ et oleo et garo.i.sale cō diant.Etem delectabiliores sic:z minꝰ inflatiui: et magis nutritiui z faciliores ad digerēdū.abūdā tes aūt fm esum ipsorum quidā manifeste senserunt z sperma plꝰ habētes.z prōptiores facti ad ve nerea zc. ¶ Cepe autez vt inquit halia.in.v.Theo.c.xvij.calidum est i quarto gradu similiterφ sic cum:habet tamen humiditatem quādam z ventositatē qua coitꝰ appetitum irritat:sperma auget: capitis dolorē ꝓuocat:q̄ cū vult comedere cū aceto sumat zc.A q̄ in graduando ipsum vr accepisse Auer.in.v.colliget cum ait.Cepe calidū est in quarto gradu.z hz grossaz substātiā.Et iō qñ poni in ano aperit orificia venaꝝ:z ꝓ uocat sanguinē emoroidalē.Aui. ꝟo in.ij.cano.c.cxxiij.sic de eo scri psit.In cepe est acuitas incisiua: amaritudo z stipticitas:et ex eo qd est lōgiꝰ est acutiꝰ. z rubeum est acutiꝰ albo.z siccum humido: z crudū assato calidū ē in tertio z

⁊ in ipo est hūiditas supflua. Est subtiliatiuū incisiuū ꝓprie qḋ comedit. ⁊ i ipso cū stipticitate quā hꝫ ē abstertio et inflatio: et attractio sanguinis ad exteriora: q̄re rubificatiuū cutꝫ. Et ex non cocto q̇dē nō gn̄at nutrimētum: de q̄ sit curādum. et nutrimētuꝫ ei⁹ qḋ de coq̇tur etiā fit hūor grossus. ⁊ est ex eis q̄ faciunt sodā. ⁊ pl'im⁹ ei⁹ vsus facit subeth: et est ex eis que nocet: itellectui: ꝓpterea qꝛ gn̄at humorē maluꝫ. et qḋ ex eo comedit ꝓpter suā caliditateꝫ ꝯfortat stomachum debilē et facit apetitū: et qḋ bis decoctū est: est multi nutrimēti. lꝫ faciat sitim. et demū di. ꝙ oēs spēs cepe excitāt coitū. Que q̄ꝫ fuit snia Ra. i. iij. Alm̄. c. xviij. di. Cepe calide sunt et sicce: q̄ sitim faciunt atq̧ appetitū adiuuāt: libidiniq̧ augmētum ꝓbent: dolorē p̄terea capitis faciūt si crude comedātur: i stomacho q̄ꝫ humores gn̄ant supfluos atq̧ phlegma. Que oīa fere aū ipꝫ dixerūt Sera. Gal. ⁊ Diasco. deinde concludit. Et vsus cepe in cibo inducit sodā. ⁊ nimius vsus gn̄at egritudinem q̄ dꝛ carbagas. i. lethargia. Et qn̄ coquitur ꝓuocat vrinā magis et facit dormire. Ex quib⁹ satis possumus elicere q̄ꝫtum cepe et scalonie faciāt ad sanitatē: q̄ꝫtūq̧ comestio ipsarū assidua sit periculosa. Et ideo qꝛ calide nimis difficulter digestibiles et mali existāt nutrimēti di. Gal. in. vj. de simplicibus medicinis. c. lxxx. Qn̄ comeduntur cepe generant humorem grossum et viscosuꝫ et durū ad digerēdū ⁊c. Et ēt ꝓpter alia ipsaꝝ nocumēta superi⁹ annotata: q̄s ob res: aut oīno p̄termittāt aut q̄ꝫ rarissime assumāt. Et nō nisi qn̄ p̄parate fuerint vt iussit Ra. in. xxv. cōtinentis. c. di. Eligātur cepe modice acuitatis: ⁊ lauētur in primis cum aqua et sale: deinde cū aceto forti: qm̄ inde cessabit acuitas ipaꝝ: ⁊ post comestionē ipaꝝ comedere debes de medulla cucumeris: qꝛ ipsa remouet ⁊ proibet insultum ipsaꝝ in capite fieri. quare ⁊c.

¶ Capi. clvj. oñdit naturā radicū cariote et enule cū ꝓprietatib⁹ ipsarum faciētib⁹ ad sanitatis conseruationem.

De porris dicēdū eēt vt materia acutoꝝ ꝯpleret: nisi ordinē alphabeti obseruarem⁹: de q̄b⁹ in suo loco sermonē faciem⁹. Nūc aūt radice enule loq̄mur qua nō pauci in ferculis vti consueuerunt tāq̧ re multum ad corporis salutem faciente nō intelligentes ꝙ cū suis iuuamentis: q̄ꝫpl'a ēt ꝓducat nocumenta ꝓpterea dicamus de ea cū Auer. in. v. colliget sic scribēte. Ponim⁹ enulā i scḋo gradu caliditatis et siccitatis. et manifestatur hoc: qꝛ ponimus ipsam in loco hmōi qḋ ꝯfert phlegmati grosso ⁊ viscoso in pectore et pulmone: ⁊ hoc facit sua siccitate: ⁊ opatiōes sue scḋe sunt: qꝛ rubificat ēt mēbra in liuiditate a frigore. Aui. ꝓo i. ij. cañ. c. ccxl. de ipsa di. Natura enule calida est ⁊ sicca in. scḋo: et in ipā est hūiditas supflua et propter illḋ calefit corpus statim cuꝫ ei occurrit: confert oibus lesionib⁹ et dolorib⁹ frigidis et cōmotionib⁹ vētositatū ⁊ istatiōis facit sodā. ē tñ ex eis q̄ letificāt: ꝯfortāt cor mundificāt pect⁹ ⁊ pulmonē. ⁊ q̄ asuete vtit enula nō idiget vt mingat oi hora: ⁊ qḋ de ipsa ē magis iuuatiuū est radix ei⁹ ⁊c. Ra. etiam de ipsa in. iij. Alman. c. xviij. fine dixit. Enula calida est ⁊ sicca: que

stomacho multis repleto humo-
ribus bona existēs epatis ac sple
nis apit oppilationē. Qui aūt ex
ea multā comedit quātitatē san-
guinis patiet corruptionē: ac sp-
matis incurret minorationē. Et i
xxij. ꝯtinentis. c. cccxxxij. autorita
te Sim. sic inquit. Enula est cali-
da et et sicca in medio grad⁹. iij.
ꝛ in ea est hūiditas supflua: et cō
fert dolorib⁹ antiq̄s ꝛ frigidis ꝛc.
Sʒ abūdās assumptio ei⁹ infert
dolorē capitꝫ ex exabūdātia va-
porꝫ ipsi⁹: ꝛ qꝛ calida ē ꝯfortat ve
sicā: ꝛ ꝓhibet distillationeʒ vrine
accidētē ex frigore: et tardat i sto
macho ex grossitudie ipsi⁹: ꝛ si cō
dit cū aceto ē minoris calorꝫ ꝛ mi
norisnocumēti i calidis ꝑsonis: ꝛ
p̄cipue si bn̄ lauetur cum aq̄ dul-
ci. vʒ aūt ad tussiꝫ ꝛ coarctationē
anhelit⁹: ꝛ ad hmōi passiōes pe-
ctoris qn̄ cū melle ꝑmiscet: vt Se
rapio inq̄t autoritate Gal. Dias.
demum sic di. Ruff. ex verbo hip
pocratis inq̄t. Enula aufert iram
ꝛ tristitiā: fortificat os stomachi ꝛ
mūdificat pect⁹: ꝛ ꝓuocat super-
fluitates q̄ sunt in venis per men
strua ꝛ vrinā. ꝛ maxie vinū factuʒ
cū ea. Ex q̄b⁹ apparet ꝙ nō quo-
modocūq;: nec q̄buscūq; aut fre-
quēter radix ei⁹ ꝯueniat. Et pro-
pterea in calidis ꝯplexiōib⁹ ꝛ iu-
uenib⁹ est suspecta ꝛ p̄cipue i esta
tis tpe ꝛc. ¶ De radice aūt cario
te siue dauci aut pastinace agre-
stis vt q̄daʒ eā appellāt ex eo ꝙ
est velut pastinaca: sed nigrior ēt
plus odorifera et esui apta: cui⁹
semē fʒ Theodoricū ꝛ Priscianū
est carcos: vt refert autor pande
ctaꝝ: ego ṽo nō reperi de ipsa di
stinctā a pastinaca determinatio-
nē ab aliquo veterū sapiētum: sʒ
semp sil'r de eis locuti sunt volen-
tes nobis innuere ꝙ eiusdē fere
sint virtutis: vt apparet p Gal. in
li. de subtiliante dieta. c. ix. di. Ad
p̄ntia radices dauci et cariote nil
hn̄t nociuum sicut neq; idoneuʒ.
Et in simplicium. c. de dauco sic
scribentem. Radix eius aliquid
vētositatis hʒ ꝛ libidinositatꝫ. Et
idē in li. de cibis. c. de pastinaca in
quit. Radices harum domestica-
rum comedunt: alimentū q̄dē mi
nus rapis hn̄tes. calefaciunt aūt
manifeste ꝛ i medio scđi grad⁹: ꝛ
humectāt in primo ꝛ aliquid aro
maticitatis: indigestibilitas q̄deʒ
igitur sil'r ipsis inest et alijs radi
cib⁹: vrinatiue aūt sunt ꝛ si abun-
dat aliquis ipsaꝝ vsu mali chimi
mediocriter sunt meliorꝫ ṽo chi-
mi q̄ cariote q̄ꝫ que pastinace. Ex
quib⁹ eliciam⁹ ꝙ frequētate mi-
nime sint laudabiles. Si aūt q̄s
vlteriorē cuperet hr̄e determina
tionem de ipsis: capitulū de pasti
naca faciendū legat. cū vt supra
dictum est: in virtutibus et opera
tionibus coueniant: quare ꝛc.

¶ Capi. clvij ostēdit naturam ꝛ
ꝓprietates naporum ꝛ pastina
carum in via nutrimenti.

VApi: vt inquit Almā
sor in libro tertio. ca.
xvij. calidi sunt et hu
midi q̄ inflationē ac
crudū generāt phle
gma. sperma quoq; acuunt: atq;
gutturis et pectoris lenitatē ef-
ficiunt. renes etiā et dorsum cale
faciunt. In. iiij. autem lib. suoꝝ
aphorismo. de ipsis sic scripsit.
Bonum visum efficiunt. et sunt ci
bus conueniens. Ex quibus in di
ctis eius contradictio app̄et ma
nifesta. Si eīn generant phlegma
crudū quō sunt cibus cōueniēs?
Et ꝓpterea mihi vr̄ ꝙ nulla via
saluari possit: si aphorismus ille
literā nō hʒ corruptam: qđ mini-

me mihi persuadeo. Si quis tamen
vtrūqꝫ textū saluare voluerit: suo
mō rn̄deat obiectioni: haliab. quoqꝫ
de ipsis determīat in .v. Theo. c.
xvij. cū ait. Salgemū: et ē napū ī
quit glo. calidū est et humidū: in
quo est grossities ꝛ inflatio: ideoqꝫ
plīmo nutrit cibo: sperma auget
ꝛ in eo est ꝟtꝰ subtilians qua vri-
nā ꝓuocat. Et Gal. in. ij. alimē. c.
lix. sic ait de ipsis. Alimētum na-
poꝝ meliꝰ est quā rapaꝝ ꝛ magis
pectori iuuās: verūtn̄ grossum est
vt rapaꝝ nutrimētū. Ex quibꝰ ap
paret ꝙ quā similimi sint rapis: et
ideo ceteri autores quos hactenꝰ
videre potui: nihil de ipsis in spe
ciali dicere volentes: vt ꝑ ea q̄ de
rapis scripserūt ꝛ de napis: q̄ spe
cies sunt eaꝝ intelligerent. Qua
re ꝛ nos de eis plura non scribemꝰ.
¶ Pastinaca aūt: vt in .v. colliget
inquit Auer. duas hꝫ species. sil-
uestrem et domesticā. Siluestris
fortior est in oībus domestica: ꝛ in
ambabꝰ est ꝟtꝰ calefaciēdi ꝛ sub-
tiliandi. ꝛ in radice est virtus que
mouet coitum. quod breuius tetigit
halia. in li. ꝛ c. superius allega.
cū inquit. Pastinaca inflatiua est.
ꝛ digestioni inobediens: venerem
irritat: et ꝓuocat vrinam. Et Isa.
in particula. die. de ipsa di. Bau-
cia calida est in medio secūdi gra
dus: ꝛ humida in medio primi q̄
duri grossiqꝫ nutrimenti est et mi
nus quā rapa nutrit: ꝛ hꝫ quid acu
minis: vn̄ ē extenuatiua et diafo-
resim faciēs: vrinā ꝛ menstra ꝓuo
cat: hꝫ etiā aliquātulū inflatiōis:
vn̄ coitꝰ ē iuuatiua. que assuefa-
cta illaudabilē gn̄at sanguinem.
Que vt tēperet: opꝫ eā elixari et
eiecta aq̄ tertio coquat cū lactu-
ca: coriādro: cepa: ꝛ ꝯdiat cū oleo
onfancino: aceto pipere: et carui:
et ista fuit ēt Ra. snia. in. xxi. con-
tinentis. c. clxxxv. dic. autoritate
Diascoridis. Pastinace hortula-
ne competunt esui: et sunt eiusdē
iuuamēti quod siluestres: sꝫ sunt
minoris operatiōis: et subdit. Et
dicitur in li. ciborum. Pastinaca
est calida et humida in secundo:
et est stiptica in primo. et hꝫ ali-
quid acuitatis et prouocat vrinā
et menstrua: et excitat coitū: et est
inflatiua: et siluestris nō inflatioi-
no: ꝛ prouocat vtrunqꝫ magis quā
hortulana: et est difficilis digestio
nis: et minus nutritiua rapis: et
minus ius ipsius gn̄at malū chi-
mum: et ꝯplexio siluestris est lau
dabilior: et comedens ipsam dꝫ
eam bis abluere. Et pastinaca cō
dita cum melle non sic bene deco
quitur sicut illa q̄ decocta est cū
almuri. et valet ad coitum et ad-
dit ad sperma. Et mellita est ma
ioris caliditatis: et pauce humi-
ditatis et inflationis: et similiter
di. Paulus inquit ipse. Hoc igitur
est quod de ipsa scribunt auto-
res pro quanto faciat ad sanita-
tis conseruationem.

¶ Cap. clviij. ostendit naturā: proprietates et operatiōes porrorum pro quanto faciunt ad nutrimentum.

DE porris dicemꝰ cū
Auic. in. ij. cano. c.
dxliiij. sic scribens
te. Porrum calidū
est in tertio: et sic-
cū in secūdo. Silue
stre vero est calidius ꝛ siccius: et
propter illud est deterius: interfi
cit vermē et eiicit illum: ꝛ ipsius
comestio facit soda: et facit imagi
nari ꝛ videre somnia mala: ꝛ ē ex
eis que corrūpūt gingiuā ꝛ den-
tes et scindit eos: nocet visui: ꝛ ē
malū stomacho et mordificatiuū
et inflatiuū: ꝛ ideo opꝫ vt elixetur

in duab⁹ aquis q͛ alleuiatur in=
flatio ꝛ nocumentū ipsi⁹. Ruffus
vo dixit ꝙ abscidit eructationē
acetosā ꝛ est vniuersaliter tarde
digestiōis: ꝛ domesticū prouocat
vrinā ꝛ mēstrua: ꝛ ꝯfert emoroidi
bus qḋ ex eo elixū est comestū: ꝛ
more emplastri suppositū: ꝛ com=
mouet coitū: ꝛ ex summa eorum
que soluūt sanguinē. hec ipe. Qḋ
etiā sensit Isaac in particularib⁹
dictis cū ait. Porrū calidū ē i me
dio tertij grad⁹ ꝛ siccū i fine eius
dē: qḋ certū facit sua ponticitas
vñ sanguinē manantē a naribus
strīgit; sꝫ scḋm cibum inutilis est
nocet em̄ stomacho faciēs īflatio
nē ac vētositatē: ꝛ cū sui acumine
neruos eius mordet: hꝫ et ꝓprie
tatē faciēd fumū nigrū melācho
lie ꝑtinentē: q̄ ad caput saliēs vi
sui tenebrositatē facit: atq̧ sōnia
terribilia ac timorosa inducit vñ
cauēdū ē diuersas naturas habē
tib⁹ ꝛ marie cholericis maniacis
et oppilationē i capite hñtib⁹ qḋ
comedere diligētes accipiāt post
ipꝫ portulacā: lactucā: endiuiā ꝛ
silia: vt ei⁹ color ab istis tēperet:
deinde elixet veide bis aut ter la
uet ꝛ esui priori mō det: qḋ tñ se=
cundū medicinā vꝫ. Crudū em̄ co
mestū ꝛ arterias a grossis hūori=
bus mūdificat: ꝛ epatꝭ oppilatio
nē apit ꝛ habētib⁹ oximerias tri=
buit medelā. succus ei⁹ cū aceto ꝛ
oleo rosato ꝛ thure narib⁹ imis=
sus sanguinē ab eis manātē strin
git in aurē instillatus dolorē pla=
cat de frigiditate ꝛ hūiditate cru
dū cataplasmatū sup morsuꝫ ser
pentis bñ ꝓdest. Elixuꝫ q̄ꝫ ꝛ cum
oleo sisammo aut cū amigdalino
cōditū venerē suscitat: ꝛ vētrē hu
mectat: ꝛ vꝫ ꝯ cholicā passionē
q̄ sit a grossis viscosisq̧ humori=
bus ꝛc. Et hec sñia fuit ēt Rasis
in.iij. Almā.c.xviij. dicētis. Porrū
calidum ē ꝛ siccū qḋ lꝫ appetitui
auxiliū tribuat: caput tñ dolere fa
cit somniaq̧ mala demōstrat atq̧
his q̄ cephaleā pati soliti sūt: ꝛ q̄
a calore ledunt malū existit. Et i
xxiij. ꝯtinē. c. cccccclxxxiij. di. au=
toritate Diascoridis. Porrū hor=
tēse inflat: ꝛ ē mali chimi: ꝛ ex eo
accidūt somnia mala: ꝓuocat vri
nā: lenit ventrē attenuat: infert
caliginē i oculis: ꝓuocat mēstrua
ꝛ nocet vesice vlcerate. icitat coi=
tuꝫ. ꝛ coctū ꝛ cū melle assumptuꝫ
mūdificat canalē pulmōis: ꝛ fre=
quēs comestio ei⁹ obscurat visuꝫ
ꝛ est mala stomacho ꝛc. Et. ī. sub
iūxit autoritatē Bimmasui. Por=
rū ē modici nutrimēti inferēs do
lorē capitis: ꝛ gñat vaporē offen
dētē ꝛ somnia mala cū ꝓprietate
sua ꝛ postea autoritate idei sic ēt
ait. Porrū cū ꝓprietate corrūpit
dentes et gingiuas. Et plurima
alia de ipo dicūt. que q̄ tacta sūt
ꝛ q̄ prolixitatē tediosam sicut ꝛ
ceteri fugimus: ꝑtermittem⁹ con=
cludētes ꝙ porrorū comestio ne=
quaq̄ꝫ commendanda est in via
nutrimēti: nec etiam via medici=
ne frequentanda: quare ꝛc.

¶ Cap. clix. ostēdit naturam ꝛ
ꝓprietates raparum pro quā=
to faciunt ad cibum.

Rape: vt inq̄t. Auer i. v.
col. calide sūt ꝛ hūide:
gñant vētositatē: mo=
uent coitū eo ꝙ renes
calefaciūt ꝛ hñt mira=
bilē ꝓprietatē ad illuminādū ocu
los. Isaac aūt i ꝑticularib⁹ dictꝭ
dixit: Calida ē rapa in scḋo gra=
du: ꝛ hūida in primo multū plus
ceteris nutrit. dure tñ digerit mol
lem ꝛ inflatiuā facit carnē: ꝓinde
sui ventositate et inflatione coi=
tuꝫ suscitat: que si i aqua coquat

⁊ illa eiecta ĩ alia recoquat̃: duri-
tia sue sube tẽperat̃: ⁊ mediocri-
ter inter bonū malū nutrit: q̃ aūt
nō bñ cocta fuerit digerit̃ difficile
vẽtositatẽ gñat: ⁊ invenis ⁊ poris
oppilationē facit. Idcirco vtilis ē
bis cocta: ⁊ vtraqꝫ aqua ꝓiecta: si
coquat̃ cuꝫ pinguissima carne ⁊c.
Rasis etiā in .xxij. ꝯtinē. c. ccccxlv.
dixit autoritate Diascoridis. Ra-
pa cocta ⁊ comesta ē magni nutri
mēti: sꝫ inflat ⁊ gñat carnē mollē
⁊ excitat appetat ⁊ actū venereū
⁊c. Et ĩ fine capituli allegati au-
toritate Gal. sic inq̃t. Rapa inflat:
⁊ est difficilis digestiōis: tñ auget
sperma ⁊c. ⁊ in .xxv. eiusdē. c. j. sic
ait. Si rape elixe fuerit ⁊ comeste
cū cōdimentis ⁊ aromatib⁹ bone
erūt ⁊ similis cōditio est de pasti-
naca. Gal. aūt in scdo de cibis. ca.
ꝓprio dixit de ea. Multiformiter
aūt ⁊ hāc hoīes preparāt vsqꝫ ad
hoc ꝙ ꝯponūt eā cū garo ⁊ aceto
vt habeāt ꝑ vsu ꝑ totū annū: chi
mū aūt reddit in corpe grossiorē
tēperato: ꝓp qđ si habundauerit
q̃s ĩ vsu ipsi⁹ ⁊ maxime si q̃s defi
ciēter in vētre digerēs ipsam con
gregabit vocatū crudū chimū ad
secessuꝫ aūt ventris neqꝫ cōtraria
vtiqꝫ: neqꝫ ꝯferre dicat q̃s ipsaꝫ ⁊
maxime qñ decoquit̃: bñ eñ indi
get ipā ⁊ ampliori decoctione: fit
aūt optima ⁊ bis elixata sicut di-
ctū ē pri⁹ de caulis ꝑparatiōe. Si
aūt crudior sumat̃ indigestibilis
est ⁊ inflatiua: ⁊ mala stomacho:
qñqꝫ aūt ⁊ mordicatiōes opat̃ ꝺm
vētrē ꝑ aquā aūt elixatā admira
bor vtiqꝫ si min⁹ aliqua homoge-
neaꝝ plātarū nutriat. Et ideꝫ in
sexto de simplicib⁹ medicinis ĩ. c.
gengilidis. inquit. Rapa ⁊ semen
eius similiter ad libidinē incitat:
inflatiui spirit⁹ gñatiua existens.
Ecce itaqꝫ quātū in via cibi prisci
patres rapas cōmēdarūt. A q̃b⁹
sumpsit Platina cū ait. Nō erit ēt
insalubre ꝑma abiecta decoctiōe
si secūdo elixauerit additis aro-
matib⁹ q̃ ei⁹ inflationē tollūt ⁊c.
Et q̃ ĩ igne sup cineres ⁊ prunas
vt plurimū ꝺcoquunt̃: mihi videt̃
hoc oibus esse memorandū vt ra
pe cocte sup ligna virtute flamme
ignis vt fieri sepius vidi: nullo pa
cto assumat̃ rōne malitie adepte
a fumo ⁊ flamma non mediocris
vñ suffocationē facile possēt indu-
cere ⁊ anhelit⁹ ꝯstrictionē: quēad
modū ⁊ castanee ĩ ꝑforato frixo-
rio sup flammā ignis decocte mi-
hi sepi⁹ adolescētulo: hoc nescie-
ti facere cōsueuerūt quod alie su
per prunas ⁊ cineres ꝺcocte nō fa
ciebāt. Qđ post ꝙ̄ cōsideraui: nul
laꝫ causam adinueni que mihi ra
tionabilis videret̃: nisi ꝙ ex flam-
ma ⁊ fumo quandam malam no-
ciuam ⁊ indicibilem qualitatem
grandemqꝫ malitiaꝫ assumebant
qua difficultas angelitus ⁊ suffo
catio quedā periculosa: ⁊ (vt ve-
rius dicam) perniciosa prouenie-
bat q̃ ex vini boni assumptiōe pau
latiꝫ alleuiabat̃. Quare ⁊ hoc idē
ĩ rapis sup ligna ⁊ flāmā ꝺcoctis
attendēdū fugiendūqꝫ indicam⁹.
Et nō nisi manducende sunt eli-
xe: aut super carbones et prunas
siue fumo ꝺcocte elixe aūt ꝑstātio
res ad sanitatē laudabiliores vt
sñia illustriū antiquoꝝ patuit. ꝭ.

¶ Ca. clx. ostēdit naturā ꝓprie
tates ⁊ nocumenta ex comestio
ne raphani prouenientia.

Raphanus vt scri-
psit. Gale. ad pri-
nianū. c. ccxxx. oi-
b⁹ nota ē q̃ radix
appellat̃ radiceꝫ
hñs similē rape
sꝫ lōgiorē q̃ come

sta a ieiuno ꝓut antidotũ nõ magnũ adiutoriũ sanitatis et iuuamentũ corporis sȝ īflatiōnē operatur ructꝰ fetidos facit: ⁊ vrinã mouet ⁊ ventreȝ relaxat ⁊c. hec ipse. Quē textũ si q̇s recte ꝯsideret nõ simpliciter Raphanus approbatur sed via tãtum medicine: ⁊ in ieiuno et in parua.s.quãtitate nõ aũt cõuenit via cibi: nec añ cibũ īmediate vt quidã sunt opinati: propterea q꜡ calidꝰ ē in tertio gradu ⁊ siccus in scđo vt dixit Auerrois in.v.colliget ⁊ haliabas in quito theori.c.xvij. vbi sic ait. Raphanꝰ passiones facit ⁊ turbationes eo ꝙ eructuationē generat fetidaȝ: ideoq̄ q̇ vomiturꝰ est eo vtitur. cibꝰ enĩ malus est ⁊ grossus: digestionis tarde difficile a stomacho descēdit: ⁊ subdit. Quidã aiũt illuȝ digestionē adiuuare sȝ ecõtra reȝ est inuenire: neq̄ enĩ digeritur quãto minus ipse digerit. Auicen. vero in scđo cano.c.ccccclxxvj. sic scripsit de eo Raphanꝰ ē inflatiuus: ⁊ elixatꝰ ē nutribilior ꝓpter separationē illiꝰ ab eo qđ est medicinale ⁊ nutrimētũ q̇dē eiꝰ ē phlegmaticũ ⁊ paucũ cũ hoc quãto igitur magis crudũ ⁊ nõ elixatũ ⁊ ꝓpterea subdit: ⁊ ī ipo ē substãtia q̄ velox est ad putrefactionē: ⁊ illđ ꝓpter id qđ ipe ē de nocumētis: ⁊ multiplicat pediculos in corporibꝰ nocet capiti: dētibꝰ ⁊ palatio. nociuꝰ ē oculo: sȝ abstergit ipm qñ distillatur in eo aqua eiꝰ: ⁊ post pauca subiũxit: ē malꝰ stomacho faciēs eructuare. ⁊ post cibũ lenit vētrē: ⁊ facit cibũ penetrare: sȝ añ cibuȝ facit natare ipȝ cibũ ⁊ nõ q̇escit ⁊ ꝓpter hoc facilē efficit vomitũ dixit postremo autoritate filij mesãgue ꝙ si cōcedatur post cibũ digerit ⁊ ꝓpe folia eiꝰ ⁊ facit appetitũ ⁊c. hoc quoq̄ sensit Isaac in particularibꝰ dietis cũ inquit. Raphanꝰ calidꝰ est in tertio gradu: ⁊ siccꝰ in scđo minꝰ ꝙ̄ rapa nutrit propter suũ acumē qđ ē fortiꝰ acumine rape: nutrimētũ eius est grossum dure digestiōis stomacho nociuũ: ⁊ incõueniēs oculis dentibꝰ gule ⁊ oībus vuule dolor bꝰ. Et infra dixit. Radix eiꝰ ẜm cibũ mãducata torsionē ⁊ īflationē generat: ⁊ stōacho fit illaudabilis: qđ ructꝰ eiꝰ putridꝰ testatur: q̄ maxie fit ante cibum ieiunijs: esui data: cibũ eleuat ⁊ đscēdere ꝓhibet ad locũ decoctiōis. vñ fit cã īdurãde egestiōis: ⁊ naturalē ꝟtutē inhibet cibũ ī interiorē ꝑtē expellere: quare fit vomitꝰ maxime eis qui vētositatē habēt in stomacho qđ tñ post cibũ accepta minorē agit vētositatē superiꝰ ascēdētē: ⁊ cũ sua grauitate descēdit īferiꝰ: ⁊ deponit cibũ ī locũ decoctiōis: ⁊ digeritur vt opȝ: vñ fit cã secũdã digestionē cõfortãdi: hoc enĩ grã sue actiōis: q̄ nõ habētibꝰ ventositatē impedit post cibũ accepta: ꝓinde voletes cã ꝓpter vomitũ accipere ante cibũ sumãt: sȝ ꝓpter supplemētũ secũde tertieq̄ digestionis: post cibũ mãducēt: hec ipse. Rasis etiã in.iij. Almãso.c.xviij. sic inquit de ipo Raphanꝰ calidꝰ est ⁊ grossus: q̇ ī stomacho longã faciēs morã phlegma icidit: atq̄ cibũ ad os eleuat stomachi: vomitũ quoq̄ mouet cuius folia cibuȝ digerũt: ⁊ appetitiuam adiuuant quando ex eis parũ sumitur. Rasis etiã in li.iij. suorum aphorismoruȝ. Raphani ⁊ eorum stipites in stomacho durãt ꝙ̄plurimum: caput replent: gutturi vero cõferũt quia clarificant vocem: vt inquit Auerrois loco superiꝰ assignato. Idē quoq̄ Ra[illegible]s in libro.xij. cõtinētis.c.ccccxxxix. dixit autorit[illegible]

te Diascoridis. Radix raphani
gñat vētositates: & ē mala stoma
cho: multiplicat eructuationē: & p
uocat vrinā: & calefacit: & si cōedit
post cibū lenit ventrē: & subuenit
sup penetrationē nutrimēti: & si co
medit añ cibū: supnatat cū ciba
rio: et subleuat illud ad supiora
stomachi: & nō dimittit quiescere:
ideo de leui ꝓuocat vomitū & atte
nuat sensus. Et infra autoritate
Ruffi subdit. Radix cōfert i phle
gmate: excitat vomitū: nocet capi
ti: oculis: dentib9: & palato. Et di.
in alio lib. ꝙ sit tarde digestiōis:
inflat ventrē: multiplicat phlegma
& calefacit. Et dixit in lib. regimi
nis. Radix bona ē qđ phlegma: &
volentē euacuare id qđ i supiori
bus ptib9 vētris fuerit: tñ mala ē
oculis: dentib9 & gutturi. Et Joan
niti9 inqt: ꝙ hoc est ex cā malicie
substātie putrefactiue q̄ ē in ea: q̄
de re cōcludēdū est ꝙ via cibi ne
quaq̄ raphano sit vtēdū: vt ex iā
dictis patuit manifeste: nec etiam
ante cibū: sꝫ tātūmodo post cibū
qñq̄ ratiōe medicine. Et ꝙ ita sit
apparet p Gal. in lib. de subtiliāte
dieta. c. ix. sic dicēte. Gustādū ē ra
dices solas calidas & acres sicut
allij & ceparū & raphāidas: & has
vt pharmacum magis q̄ cibum:
nec etiam sic simpliciter: sed post
comestionē: vt diximus. quare &c.

¶ Ca. clxi. ponit cōditiōes at
tēdēdas circa semina seu legu
mina q̄ p ferculis accipiuntur.

Quemadmodum su
perius ꝓmiseram9
velle dicere de semi
nibus & legumini
bus que sunt in vsu
postq̄ de radicib9
fuissemus locuti: sic in p̄sentia de
ipsis agemus: ostendentes prius
q̄ ad specialia descendam9 quas
debeāt habere cōditiōes semina
& legumina que comedi debēt: vt
bona & laudabilia ab eis opposi
tis scire distinguere valeam9. Di
camus ergo ꝙ grana seu semina
ad sanitatē laudabilia: nō debēt
esse noua nec etiā inueterata sed
mediū tenētia vt sunt illa q̄ post
sex menses sunt collecta vsq̄ ad
annū vel circa durātia scđꝫ Isaac
determinationem in vniuersalib9
dietis. c. xxiiij. dicentis. Granorū
nouorum ante septē menses nu
trimenta grossa sunt & viscosa ad
dissoluendum dura: sed tamē cū
bene digesta sunt multū dant nu
trimentum et tarde dissolubile a
mēbris. Et postea subiūxit Grana
vero inueterata sed nō corrupta.
in nutrimento sunt meliora: et a
membris dissoluendum facilia:
ideoq̄ in sanitate custodiēda me
liora sunt q̄ ad mēbra confortan
da. Inueterata vero magis quā
opꝫ sunt illaudabilia: qñ aūt in
ueterata dici debeāt: intelligatur
qñ sua naturalis hūiditas exsic
cata & finita fuerit: & tunc minime
mollificantur in aqua cū velut la
pides existant: & vt plurimū sup
natāt eo ꝙ nihil recipiūt humidi
tatis aq̄: quo facta grauiora pos
sint descēdere. Silr si dura forēt
naturaliter semina: ita ꝙ nō mol
lescāt reprobanda sunt & si anti
quata nō fuerit: qm̄ iā dictis sunt
silia & p ꝯñs minime accipiēda di
cente Isaac vbi supra. Si grana
vel semina vel q̄libet sicca ꝓbare
volueris: infunde infundenda in
aq̄s: q̄ si velociter inflant & duri
tiem amittūt suam: laudabiliora
sunt nō obedientibus. Uelocitas
eñ mutatiōis signū ē pfecte actio
nis naturalis caloris in coctione
sui dum in origine sua fiunt. Que
autem in grana in sua duritie et

siccitate coctar elixa vel infusa p̄māserint: sup̄fluitates humorum grossoꝝ ⁊ viscosoꝝ se habere insinuunt: in q̄bus subtiliandis ⁊ digerēdis natura deficit. Que fuit Gal. s̄nia in libro de euchimia ⁊ cachochimia dicētꝫ. Legumia ⁊ fructꝰ sicci siue semina q̄ comedunt̄: si i aq̄ ĩfusa nō eleuabūt̄: ⁊ mollia facta nō fuerint sꝫ retinētia pristinā duritiē peiora sunt oībus ⁊ ad significationē ⁊ ad digestionē: cōtraria ꝟo oībꝰ meliora. Debēt p̄terea grana seu semina q̄ mādu cant̄ hāc ēt habere ꝯditionem. s. vti nullū odorē aut saporē malū habeāt: nec aliq̄ mala sint affecta qualitate: vt sensit Isaac vbi. s. cū ait. Quecunq̧ grana in odore pessima vel in sapore sunt abominabilia nutrimēta eoꝝ sunt abhorrēda: qđ etiā ex ꝟbis Auicēne colligi pōt i. iij. j. doctrina. ij c. vij. Et ex verbo illo opꝫ. qđ cibꝰ sit talis q̄le triticū ab extrancis rebus purgatū: qđ ex messe sana fuerit collectū: cui nullū accidit nocumētū ⁊c. et sicut de tritico expressit: sic implicite et de alijs granis q̄ comedunt̄ dedit intelligere. s. de farre: spelta: panico: milio: fabis ⁊ ceteris talibꝰ de q̄bus. ĩ. dicemꝰ. Reliquas autē conditiones circa vnūquodq̧ obseruandas: suis in locis dño ꝯcedēte scribemꝰ. eūdē seruātes alphabeti ordinē ne diu in querēdo laboret q̄ naturam et proprietates alicuiꝰ rei inuenire desiderabit: quare ⁊c.

¶ Cap. clxij. ostendit naturam et proprietates ciceris albi et rubei in via nutrimēti.

Cum grana ⁊ semina in duplici differentia reperiātur: quedā em̄ p̄ cibis: aliqua vero pro cōdimētis ciboꝝ vtātur: quēadmodū sunt anisum: feniculū: piper: ⁊ h̄mōi: de quibus impresentiaꝝ nō intēdimus. Sꝫ de eis tm̄ que pro cibis mādu cātur: de illis aūt posterius dicemꝰ cū de ꝯdimētis sermonē faciemꝰ. A cicere itaq̧ incipiamus: cū ante ipsuꝫ nullū leguminū a p̄cedētibꝰ literis inchoare inueniamꝰ. dicētes cū Auerro. in. v. colliget. Cicera sunt temperate calida et humida: ⁊ habēt inflatione: ⁊ propterea tertia eoꝝ operationē habent generare sperma: ⁊ prouocare vrinā ⁊ menstrua: ⁊ frangūt lapidē: sed hoc faciūt plus nigra q̄ alba: ⁊ si comedunt̄ recētia generāt in stomacho ⁊ in itestinis multas superfluitates: ⁊ sunt duriora ad digerēdū nisi primo essent infusa: ⁊ habēt proprietatē faciēdi bonū calorē ⁊ hoc faciūt q̄ acuūt calorē ita vt generet̄ spiritꝰ ventosus: ⁊ p̄ hāc viā valēt coitui. Sꝫ haliab. in. v. Theorice. c. xv. sic de eis inquit. Cicer calidū est et siccū: ⁊ in eo est humiditas quedā ⁊ vētositas: ⁊ inflatio: vn̄ ⁊ sperma generat: ⁊ coitus appetitū: lac auget ⁊c. Qđ ēt videt̄ voluisse Princeps in. ij. cano. c. cxxxij. sic dicens. Cicer album est calidū ⁊ siccū in primo: ⁊ nigrum est fortius. Ambo sunt inflatiua et lentiua: ⁊ in ipso est incisio. Et nutrimentū qđ prebet: est fortius nutrimēto fabaꝝ ⁊ magis solidū. neq̧ est aliq̄d in suis figuris qđ magis ipso nutriat pulmonē. Et qđ ex ipso est humidū plus est generatiuū sup̄fluitatū q̄ ex eo qđ siccū est. Et ĩfra subdit. Clarificat vocē: ⁊ nutrit pulmonē melius q̄ res aliqua. Et i calce cap̄li sic ait autoritate hippocrat. In cicere sunt due substātie: q̄ separant̄ cū decoctiōe. Quaꝝ vna est falsa et

lenit naturã: ⁊ altera est dulcis et prouocat vrinã: ⁊ dulcedo in ipso est īflatiua ⁊ excitat coitũ. Idē q̄z sensit Isaac in particularibus dietis cũ ait. Cicer est multi nutrimēti: vētrem humectat: vrinã mouet mēstrua ꝓuocat: vētositatē creat ⁊ īflationē: idcirco sperma auget coitũq̄ꝫ ꝯfortat. Cicer aũt album calidũ ē i ꝑrio: ⁊ humidũ i medio ꝓpterea nutrimētũ ei⁹ maius est q̄ꝫ fabarũ: nõ tñ bonũ: sed ad digerēdũ durũ vētositatē ⁊ inflationē faciēs in tãtũ vt carnē īflet ⁊ dilatet: ⁊ idē faciet qḋ acetũ i sicco luto: aut fermētũ in pasta. Unde q̄ eo vtunť pulchre cutis fiunt. Dilatata eñi ⁊ extēsa caro lucescit ⁊ clarificať. Item coitũ adiuuat: q2 tres habet causas ad coitũ ꝑtinētes scilicet calorē nutrimētũ ⁊ inflationē. Et infra dixit. Cicer nigrũ albo est calidi⁹ ⁊ min⁹ humidũ ⁊ ꝓpterea amaritudo ei⁹ dulcedine manifestior est: ĩõ pl⁹ albo aperit oppilatiões ⁊c. Rasis etiã in tertio. Almãso. c. ij. sic de cicerib⁹ inquit. Cicer calidũ est. inflat ⁊ vrinã ac mēstruat ꝓuocat: ⁊ auget spmã: viride preterea cicer in stomacho ⁊ intestinis multas generat superfluitates: fabe tñ ⁊ cicer si assenť minoris sunt ventositatꝭ. In quarto q̄z li. suoꝝ aphorismoꝝ dixit ḋ ipsis. Cicera bonã faciũt vrinã: ⁊ bonũ calorē: maxime si cũ carnib⁹ comedanť ⁊ cũ cinamomo q̄ꝫ plurimũ. Et in li. xxi. cõtinētis. c. ccxlij. dixit autoritate Gal. in lib. ꝑmo ciboꝝ. in. c. xvij. lz ipse capitulũ nõ annotauerit. Nutrimentũ cicerũ est melius nutrimēto fabarum: ⁊ eius inflatio nõ est minor inflatione fabarũ: ⁊ addunt ad sperma: ⁊ excitant coitũ ⁊ ꝓpter hoc dantur stallonibus: ⁊ mũdificant plus q̄ꝫ fabe: ⁊ postea subiunxit. Et cum torrefiunt cicera: tolliť ipsorũ inflatio ⁊ eorũ digestio erit difficilis: ⁊ nutriunt plurimo nutrimento. Et recentia generãt plurimã superfluitatē sicut narrauim⁹ de fabis: ⁊ dixit in libro chimorum. Licet cicera sint multi nutrimēti: nõ tñ laudabilē gñant chimũ: ⁊ nõ sunt minoris inflationis faba. Noster aũt text⁹ in li. ḋ euchimia. c. iiij. sic se hz. Cicera nutritiua sunt: non tñ euchimia: inflatiua vero nõ min⁹ faba: excitant ad coitũ: et simul ex eis sperma generať. ⁊ in lib. de subtiliante dieta. c. vij. sic ait de eis. Cicer inflatiuũ est: ⁊ didisgestibile: ⁊ superfluicũ cibariũ: ad vrinationē aũt aptum ⁊c. Rasis etiã loco superius allegato sic quoq̄ꝫ scripsit autoritate Ruffi. Cicera laxant ventrē ꝓuocant vrinã et nutriũt multũ. Postremo autoritate filij Mesue sic etiã inq̄t. Cicera sunt calida i scḋo ⁊ humida circa medietatē ꝑmi faciũt multũ exigere addũt ad sperma ꝓuocant vrinã et mēstrua ⁊c. ⁊ infra: nutriũt pulmonē pre oibus alijs rebus: ⁊ cũ pulmo est vlceratus: exhibeatur farina cicerũ cũ lacte decocta ⁊c.

¶ Cap. clxiij. ostendit naturã fabarũ ⁊ dore ꝓ quãto faciunt ad sanitatem in via cibi.

Dora q̄ ſm quosdã dicitur Melica: ſm vero alios est species milij vt autor inq̄t pandectarũ: vsq̄ꝫ nunc capitulum nec aliquid de ea scriptũ reperimus nisi a Rasi in libro tertio Almansoris. c. ij. in fine sic dicente. Dora sicca est que ⁊ parũ nutrit: ⁊ ventrem stringit. Si q̄s autē diceret ⁊ quomodo ventrem stringit cũ solutiuã omnes ipsam esse fateantur: pro quibus facit

etiā experiētia cui dicem⁹ ꝙ ꝑ se ꝛ rōne suaꝝ q̄litatū vētrē stringit: ꝑ accidēs ꝟo soluit nec istō est incōueniēscū mespila: myrabolani citonia ꝛ hmōi naturaľr stiptica ventrē stringāt ꝑ se ꝑ accidēs aūt ꝛ cōprimēdo soluāt vt ptȝ medicinā intelligētib⁹. Dora igiť cibus erit medicinalis: ꝛ poti⁹ medicina cibalis diceť eē ꝙ̄ cib⁹: quare ipa est vtendū. tū qꝛ sicca: tū qꝛ parū nutrit: tū etiā qꝛ solutina nō paꝝ existat. ¶ Faba ꝟō seu fabū vt inquit Auer. in. v. colliget. c. ð cibis medicinalib⁹. est tēperatum inter caliditatē ꝛ frigiditatē: aut paruȝ declinat ad calorē: ꝛ ꝓpterea hȝ dissoluere apostemata ꝓpter suā abstersionē ꝛ maturat ꝛ est multe humiditatis: propterea accidit ei multa inflatio ꝛ vētrositas: ꝛ ipaȝ nō ꝑdit ꝓpter aliquā decoctionē. Et diciť ꝙ q̄ hȝ malā proprietatē cū ꝟtute cogitatiua: ꝛ q̄ ea vtunť multa habēt suspiria horribilia ꝛ phlegma. Melius tn̄ videť esse dicendū cū haliabate. in. v. theorice. c. xv. sic scribente. Faba q̄ recens est ꝛ viridis frigidā hȝ complexionē ꝛ humidā phlegma generās. Que vero sicca est ꝯplexio illi frigida inueniť ꝛ sicca: vētositatē generat ꝛ inflationē plurimā ꝛ ſi minorē ꝙ̄ recēs ꝛc. Et post aliqua subdit. Laudabilior fabe comestio si corticib⁹ mūdata coquatur donec dissoluať: abit ab ea vētositas ei⁹ teraturq̄ mola diligētissime. tūc em̄ minuitur ventositas inflatio maxime si cimini aliquid addideris ꝛ darseni. i. cinamomi piperis ꝛc. Auicen. vero in ii. canonis. c. ccxlv. dixit de ea sic. Virides sunt plurime superfluitatis: ꝛ si nō esset tarditas sue digestionis: ꝛ multitudo inflatiōis earū non essent minores in nutriē

do bone ꝙ̄ pultes ordei: sed sanguis eaꝝ est grossior ꝛ fortior. Et meliores ex eis sunt grosse albe: q̄ a gurgulionibus nō ꝑforanť: et deteriores eaꝝ sunt recētes. ꝛ earū quidē rectificatio est ꝓlōgatio infusiōis earū: ꝛ bonitas decoctionis ꝛ cōedere eas cū pipere sale ꝛ hasce origano ꝛ silib⁹: cū oleis et ꝓprime in natura sua sunt equalitati: sed sunt decliues ad frigiditatē ꝛ siccitatē pl⁹ ꝛ in ipsis est humiditas superflua et ꝓprie in viridibus. De veritate vero viridiū est: vt iudiceť frigide ꝛ humide. Qui aūt ponūt frigiditatē fabarū in gradu scdo moduȝ excedunt quaꝝ operationes he sunt. Abstergūt parūper ꝛ inflant valde: verū decoctio vehemēter iterata cuȝ aqua remouet eaꝝ inflationē: verū cum fabe excorticātur et molliūtur ꝛ decoquūtur in vase sine motu: minorať earū inflatio: ꝛ q̄ ex eis frixe sunt pauce sunt inflationis: sȝ sunt tardioris digestionis. Et cocte cū suis corticib⁹ sunt pl⁹ inflatiue. Et infra sic etiā scripsit: ꝛ generať ex eis caro mollis ꝛ generāt humores grossos. hippocrates quoq̄ testificat⁹ est bonitatem nutrimēti earū: ꝛ cōseruationē sanitatis ab eis: ꝛ de ꝓprietate quidē earū est ꝙ abscindūt oua gallinaꝝ cū nutriūtur ex eis ꝛ faciūt videre somnia cū alienatione ꝑturbata. Et postea subiūxit. Faciūt sodā ꝛ nocēt oīb⁹ q̄b⁹ accidit soda: ꝛ sunt difficilis digestiōis ꝛ tarde descēsiōis ꝛ sunt generatiue oppilationuȝ: ꝛ decocte cū corticib⁹ suis in aceto ꝓhibēt vomitū ꝛ fluxū dissintericū antiquū Isa. aūt in. ꝑ. d. sic de eis inquit Fabe in natura sua frigide e sicce sunt diuerse: quarum virides frigide sunt ꝛ humide in pri

mo gradu nutrimentū tñ est minus q̄ humores generāt grossos et crudos. Et q̄ inflatiue vētositatem faciūt in superioribus ventris ppterea valde nociue sunt. Sicce vero suisq̄ tēporibus pfecte sunt frigide et sicce in primo gradu nō laudabilē sanguinē creant: vnde carnē inflant et dilatant: et operantur in ea qd fermentum in farina vel pasta: ppterea in superioribus vētris ventositatē plurimā generāt et inflationē: ex qua fumus incipit ascendere cerebro nocens et multa et corrupta somnia inducit. Cum hec ergo naturaliter habeāt fabe: non eis aliquo coctionis modo possunt auferri. vñ gal. Fabe si nimium coquant ventositatem et inflationē suā sicut hordeo auferre neq̄mus: minuere tñ possumus. Experimēto aūt pbat in eis qui fabis vtētes assidue indigestoinē patiunt: et inflationem et si sanissimi fuerint. hec ipse. Qd etiā sensit Almāsor in. c. iij. dicēs. Fabe tēperamēto prime existunt licet frigiditati parūper attineāt que multum inflātes scothomiā generāt caput preterea grauant: corpusq̄ totū dissolutū efficiūt: et ideo solitis pati ventositatē ex colica vel ex ruptura male sunt: virides autē humores generāt crudos: et in stomacho et intestinis augmentāt phlegma: et in ipsis ventositatem excitāt. Idē quoq̄ dixit in. xxi. ptinētis. c. clxvi. autoritate Diascoridis. Et fuit snia Auenzoar in suo theisir. c. i. cū ait. Habētia grossam siccā et terrestrem substātiā: si bñ decoquātur minus nocēt stomacho exceptis fabis in q̄bus decoctio nō remouet nocumentū. Simia quoq̄ haliab. in. v. Theo. c. xv. Qui oēs a Gal. mihi videntur accepisse dicēte in li. de subtiliāte dicta. c. viij. Fabe nō digerūtur faciliter et inflatiue sunt satis et in. i. alimentorum. c. xiiij. Fabe virides comeste anteq̄ maturent et exsiccent: hñt cōmune oim fructuū quoscūq̄ in maturitatem offerimus: alimentū humidius dātes corpori: et ppter hoc magis sunt perstuicū nō sm intestina solū: sz etiā sm totū habitū. et in. 4io regiminis acutorum cōmento. xviij. dixit. Sorbitionē ex fabis factā si tribus coxeris diebus nō est tibi possibile vt eius inflationē ab ea remoueas: qd est q̄ inflatio inest ei ex substātia ipsius ppria et nō ex diminutione decoctionis eius et ppterea dicebat ipse in li. de euchimia et cachochimia. c. lij. Si faba inflatiua nō esset: cachochimia nō diceremus. Ex quibus apparet q̄ ois faba sit illaudabilis viridis aūt et cocta cū cortice peior alia quacūq̄: quare etc.

¶ Ca. clxiiij. ostēdit naturā farri frumēti et spelte: declarādo q̄le sit et q̄ntū adeorum nutrimētū.

Licet far quādo simpliciter ponit de farre spelte intelligat: vt inquit auctor pandectarū: tñ mihi videtur q̄ sepius etiā p frumēto vel tritico accipiat et non equidē irrationabiliter ppterea q̄ vt Rasis inquit in. xxi. cōtinētis. c. cxciij. autoritate Pau. in. vij. Spelta est ppinqua virtuti frumēti: et est media inter calidū et frigidū. et etiaz autoritate Diascoridis dixit de ea. Aliqd est genus habens in capsula vnū granū: et alid habēs duo et vocat latine farri. Dicamus ergo nūc de ipsis et de frumēto pistato farre appellato cuz Auicen. in ij. canonis. ccl. si scribente. Melius est illud qd est medium inter duritiem et raritatem magnam pin-

gne recessplanū qđ ē inter albedi nē et rubedinē calidū ꝛ tēperatū in hūiditate: ꝛ siccitate ꝛ est pluri mi nutrimēti ꝛ frumētū.elixatum est tarde digestiōis inflatiuū: verꝫ eius nutrimentum qñ digerit est plurimū. Et infra dixit. Frumētū est magis nutritiuū corpis oibus grauis: et postremo cōcludit. Triticū crudū et etiā decoctū elixatū nō mollitū neqꝫ fractū neqꝫ coctū ita vt sit plus. Et fractū etiam silr qñ cōedit generat vermes. Auerrois quoqꝫ in.v.col. sic de eo scripsit. Frumentū coctū in aqua est grossum viscosuꝫ oppilatiuū ꝛ durum digeri plus alia re ꝛ est valde malum. Rasis aūt in tertio Almā. c.ij. in principio sic ait. Triticum tēperamento est vicinū: lꝫ caliditati parum attineat. Qđ aūt pōderosius inuenit ꝛ solidius maioris est nutrimenti hoibus: oibus quoqꝫ alijs granis magis conueniens ꝛ magis ꝓpriū inuenit sanguis etiā ex eo gñatus oi sangui ne q̄ ex alijs gñat granis tēperatior existit. Et in.xxj. ꝯtinentis.c. clxxxix. dixit. Frumentū fractū. i. far: vt dixit Gal. in.vij. simpliciuꝫ: est idē modus frāgendi in frumēto spelta ꝛ ordeo ꝛ oi gñe legumi nis ꝛ ipsoꝝ virtus ꝛ operatio est eadē cum coꝝ substātia integra. Et dixit deinde autoritate Diascoridis. Far nutrit magis amido: et inflat et impinguat et gñat chimū grossum. viscosuꝫ ꝛ lucidū ꝛ dꝫ decoqui supra carbōes: ꝛ cōdi cum oleo onfancio aut amigdalino dulci ꝛ pauco salis: ꝛ dꝫ appōni oleum in principio vt melius misceat ꝛ cum est coctum cōdiat cum melle. s. zuccaro vt amoueatur eius viscositas et cito descendat a stomacho. In.cap. vero cclxxx. eiusdem libri dixit autoritate Gal. in li. dietarum q᷑ granū frumēti est magis iuuatiuū hoibus oi alio grano et illud qđ est ex eo clarum durū firmū et nō de facili frangit: est valde nutritiuuꝫ et melius ꝛ nutribili᷒ alio ꝛ illud qđ est diaphanū leue ꝛ pingue est ecōtrario. Et substātia huius frumenti est velocis descensus propter multuꝫ furfur qđ est in eo et subdit. Frumentū elixū est tarde digestiōis inflatiuū ꝛ si bene digerit est multi nutrimēti: ꝛ manifeste addit ad virtutē et calefacit. Et si pregnās comedit ipm: nō euadit ab eius nocumēto. Series aūt Galeni in li. de subtiliāte dieta hic est prout nos habemus. Triticū cibus nutribilissim᷒ ꝛ viscosi ꝛ grossitatis humoris gñatiuum. Quo circa nisi quis preparet ipm sicut nunc preparat: et offerat grossuꝫ ꝛ viscosuꝫ satis subnutrit hūorꝫ: propter qđ neqꝫ simpliciter coctū opꝫ comedere triticum sicut vidi comedētes in asia ꝙ multos rusticoꝝ: dulcorant em̄ pauco sale idꝫ neqꝫ farinam faciēdo coquentes sicut pultes ꝛ in aqua infundentes vel lacte. Oēs enim hmōi preparationes difdigestibiles sunt ꝛ pachichime. Sola autē est bona preparatio eius quam per fermē tum sal et cribrum et furnum ꝛc. Dixit etiam Rasis loco superius allegato autoritate filij Mesue. Frumentum calidum est in primo: equale inter humiditatē ꝛ siccitatem: sꝫ magis declinat ad humiditatem: et hanc acquisiuit ab aqua et signum ad hoc est multitudo nutrimēti eius: et postremo autoritate Galeni sic ait. Spelta non desiccat: sed digeritur sicut frumentum: et generat humorem grossum: et est tardi descensus ꝛ multi nutrimenti ꝛ fortis: cꝫ

quib⁹ appet ex quo frumento far fieri debeat: et q̃tum nutrimenti prebeat quõcũq; far extiterit siue ex frumento siue ex spelta tñ pro delicatis ꝛ exercitatis hoib⁹ minime videt̃ ꝯuenire: cũ grossus sit cibus ꝛ dure digestiõis: vt ptz ex iam dictis: quare ꝛc.

¶ Ca. clxv. ostendit naturã et proprietates faseoloꝝ alboꝝ et rubeorum in via cibi.

Faseoli teste Gal. in lib. d̃ subtiliãte dieta. c. vij. multo fab; sũt prauiores. Et vt inquit Auer. in. v. col. c. de ciceribus ipsi declinãt ad calorẽ ꝛ hũidita; ꝛ impinguãt corpus: ꝛ ꝓuocãt vrinã ꝛ sanguinẽ menstruũ: ꝛ laxant ventrẽ ꝛ ꝓprie rubei: ꝛ inducunt somnia: ꝛ faciũt vertiginẽ: sz halia bas in. v. theo. c. xv. aliter eos graduauit cũ ait. Faseol⁹ alius alb⁹ cui⁹ cõplexio frigida est et sicca: ꝛ alius rube⁹ ꝛ in eo calor est ꝛ inflatio: nisi q̃ eius inflatio minor est q̃ fabaꝝ ꝛc. Qđ etiam sensit princeps in. ij. cano. c. ccliij. di. Faseoli rubei calidiores sunt eorum. Filius tñ Mesangue et arsaianis dixerũt: q̃ sunt frigidi ꝛ sicci: ꝛ apđ me substantia eorum est sicca in qua est humiditas superflua: et ipsi ad caliditatẽ declinãt: sz rubei sunt calidiores: ꝛ hũor faseoloꝝ est hũidus phlegmaticus: et faciũt videre somnia mala: sunt bõi pectori ꝛ pulmõi gñant hũorez grossuz. Sed sinapis ꝓhibet nocumentum eoꝝ: et sil'r acetum cũ sale: ꝛ pipere: ꝛ origano: ꝛ vt bibat̃ sup eos vinũ passum puꝝ: et qui cum aceto sunt nutriti pauce sunt hũiditatis ꝓuocãt mẽstrua ꝛc. Isaac q̃z in ꝑticularib⁹ dietis. Faseoli calidi sunt in medio fcõi grad⁹: ꝛ hũidi in fine: hoc aũt testat̃ q̃ vt plurimũ nõ ꝑfecte vt grana pñt desicari: ꝛ si nõ desiccentur nõ multũ t̃pis seruare valent: ideo q̃ humores gignant grossos: inflãt neq; vẽtositatẽ fumũq; plurimum gñant, atq; caput implẽt: somnia pessima ꝛ terribilia faciũt ꝛ corrũpta. Et ipsoꝝ albi min⁹ calidi ꝛ hũidi: vñ eoꝝ nutrimẽtũ grossius est: ꝛ ad digerẽdũ duꝝ: hũores phlegmaticos faciũt et grossos: attenuare aũt volẽtes grossitudinem eoꝝ: eos elixẽt: et elixatos a corticib⁹ mũdẽt, mundatos cũ obsomogaro. s. salz: ꝛ oleo ꝛ cimino: et pipere cõcdẽt. Uirides albi ablatis corticib⁹ cũ sale sunt assumẽdi et sinapi origano. ꝛ pipe. mexꝝ vinum ꝛ forte cũ eis accipiẽs. Ruffi vero caloris ꝛ hũiditatis ab alio minus hñt: ideo et in suis fortiores sunt operibus ad ꝓuocãdum ꝛc. Que fuit etiã snia Rasis in tertio Almã. c. ij. dicẽtis. Faseoli inflant et impinguant corpus: vrinãq; ac mẽstrua ꝓuocãt: vẽtrem etiã reddunt mollem: qđ illi proprie efficiunt qui rubei sunt: corpus calefaciunt ꝛ capitia efficiunt scothomiam ac mala somnia videre faciunt. Et in li. xxiij. continentis. c. cccccccv. dixit autoritate Simmasui. Faseolus calidus est ꝑmo: in medio ipsius et humidus similiter. Sed Ruffus calidior: ꝓuocat menstrua: et si miscetur cum oleo nardino: et si comeditur cum sinapi prohibet eius nocumentuz. Et ruffus faseolus est laudabilioris humoris: sz albus est abundãtis humiditatis et difficilis digestionis: subuenit super digestionem ipsius si comedatur calidus cum almuri: id est sale: oleo: et cimino electa cortice ipsius exteriori vt nõ comedatur. Sed recens faseolus comedi dz cum sale: pipere: et

pere:et origano ad subueniẽdum sup digestiõez ipsius:⁊ vt tamẽ super eũ potu vini simplicis ⁊ solidi:⁊ si comedit cũ aceto erit modice hũiditatis ⁊ tarde digestionis ex cã siccitatis aceti. Dixit deinde auctoritate Damasceni: Joãnitij:⁊ Diascoridis. Faseoli inflãt:puocã vrinã ⁊ mẽstrua:gñant somnia mala:lz abundãter nutriãt pro rusticis:ergo ẽt fortiter laborãtib⁹ cũ sui humoris grossicie videntur ꝯuenire: quiescentibus aũt delicatis ⁊ studentib⁹ minime:quare ⁊c.

¶ Ca.clxvj. ostendit naturam ⁊ nocumenta lentis prouenientia ex comestione ipsius.

Lentes sunt tẽperate in calore:⁊ sunt sicce:⁊ generãt sanguinẽ melãcholicũ:⁊ extingũt inflãmationẽ sanguinis:et magis qñ coquuntur in aceto inquit Auer.in.v. colliget. Et subdit. Et eorum virtutes tres sunt qr priuãt coitũ:⁊ offuscãt visum:⁊ qñ coquuntur in aq̃ pluries stringunt ventrẽ:sm autẽ haliabatis sñiam in.v.theo.c.xv. aliter in ꝯplexiõe graduanda est cũ dicat ipse eo in loco. Lenticula frigida est in scdo gradu:⁊ in tertio siccavñ melancholicum generat sanguinẽ:⁊ q̃ eius assidu⁹ est cõestiõi:si quidẽ nigra illi dñatur cholera que melãcholicos pariet morbos:vt elefantiã:maniã:cancrũ:⁊ silia. Priceps ꝟo Aui. in. ij. canonis.c.ccccxlix.dixit ꝙ melius lens est illa que est velocius matura ⁊ est alba lata:⁊ quãdo cadit in aquã nõ denigrat eã: et opz vt bene maturetur in decoctiõe:cui⁹ natura vt visum est Gal. est equalis caliditate et siccitate: verũtñ est decliuis parum ad caliditatez et ꝓpter illud nõ infrigidat apud cõestionẽ sui neq̃ descẽdẽs est inflatiua:⁊ ꝯposita ex ꝟtute ꝯstrictiua ⁊ abstersiua ẽ facit videre somnia mala:⁊ stipticitas corticis ei⁹ est plurima:⁊ in ipsa tota est inflatio plurima:et inspissat sanguinẽ intm̃ ꝙ nõ currit in venis et ipsa minorat vrinã ⁊ mẽstrua:⁊ pp illud gñatur ex eo humor melãcholicus ⁊ egritudĩes melãcholice. Et infra dixit. Et opz vt ꝓijciantur sup vnã eminã lentis noue emine aq̃ et decoquantur valde:⁊ ipsi⁹ q̃dem multitudo cõesta gñat cãcrũ ⁊ apostemata dura:nocet neruis:⁊ illi⁹ qui plimũ ei⁹ cõestiõe vtitur: visus obtenebratur ꝓp vehemẽtiã exsiccatiõis ei⁹ est difficilis digestiõis mala stõacho:⁊ gñat inflatiõez ⁊ grauat:⁊ nõ opz quidẽ vt lenti admisceatur dulcedo:ipsa em̃ tũc faciet possidere oppilatiões plurimas in epate. Qñ decoquitur absq̃ cortice stringit ventrẽ:⁊ silr cum cortice:⁊ qñ decoquitur cũ aqua et expellitur aqua pria:tũc illa aqua pria si bibatur soluit ventrẽ: et postremo dixit. Et nõ approximet ei hñs lesionẽ i vrina ex parte distillatiõis ⁊c. Et Jsaac in ꝑticularib⁹ dietis sic de ipa scripsit. Lẽticula frigida est in prio gradu:sicca in tertio:inuestigata tñ ei⁹ natura ex duob⁹ ꝯrijs cõposita inuenitur:vno in medulla:altero in cortice: cortex em̃ ei⁹ acuitatẽ hz:vñ ventrez ad solutionẽ mouet. Medulla ꝟo stiptice est virtutis ⁊ ꝯfortatiue stomachi ⁊ intestinorum:vñ ad cholericã diariã vz:⁊ infra subdit: et si cum cortice ablato coquatur et prima aqua abiecta scda addatur melior fit ad digerẽdũ:vlr tñ dico ꝙ nutrimentum lentis grossum est: et ad digerendum durum:melancholicum sanguinẽ generat: et maxime si cum cortice comedatur: cerebrum fumo grosso implet et

melancholico: vñ cã est doloris et fallaciũ formidolosorũq3 somniorum stomachũ et intestina implet ventositate: et inflationem ꝛ ꝯstipationẽ facit: ꝑpterea ceteris granis plus nocet: ꝛ pulmoni ac diaphragmati: ꝛ pelliculis ceterisq3 neruis pelliculaꝝ ꝑcipue oculoꝝ qm̃ humiditatẽ eoꝝ desiccat ꝛ distemperat: sanis obest oculis q̃to magis infirmis sine desiccationis causa ventrẽ ꝛ mẽstrua ꝯstipat et ingrossat: ꝛ exire nõ possunt ex venis matricis. Lens itaq3 cũ cortice cocta sicca est noxia cõplexioni: et passionẽ ꝛ melãcholiã in ea creat sicut nigrã: ꝛ morpheã: ĩpetiginẽ: serpiginẽ: cãcrũ: alefã tiã: ꝛ leoninã. his tñ qui humide sunt cõplexiõis aliqñ ꝓsunt: ideo si sine cortice edant̃ hydropicis valẽt cum cortice ꝟo nocẽt ꝑꝑ ventositatẽ ꝛ inflationẽ quã creãt. Deinde ꝓsequit̃. Lẽticula laudabilis est grãdis ꝛ noua ꝛ coquibilis accipitur ẜm cibũ ꝛ medicinã. Si ẜm cibum et hoc diuersimode: aliqñ solũ cũ oleo ꝛ aceto: aliqñ cũ carne recẽti aliqñ cũ sicca ꝛ salsa. Cũ aceto et oleo minoris est nutrimẽti cũ carne recẽti maioris: q̃ aũt cũ sicca et salsa pessimus est cibus. Natura nãq3 carnis sicce grossa ẽ: ꝛ ad digerendũ dura: mixta cũ lẽte malíciã duplicat: vñ cã est calefactiõis incẽsionisq3 sanguinis: tũ etiã qꝛ in melãcholicos cõuertit̃ humores: ideo pessima est: maxie si cũ cortice fuerit cocta. Itẽ vt non noceat sic aptibilis est: mũda ĩpã a cortice ꝛ in aqua elixa prioremq3 eĳcies aquã: ꝛ decoctã in scḋa misce: ꝛ cũ aceto eã cõdi: ꝛ origano: mẽta: pipe: ꝛ cimino: ꝛ oleo amygdaleo: aut sisamino. Rasis ẽt in iij. Almã. c. ij. sic ait. Lenticule frigide sunt ꝛ sicce: et sanguinẽ generãt melãcholicũ: ꝛ corp⁹ desiccant: sperma quoq3 destruũt: atq3 sanguinis extingũt caliditatẽ: ifrigidãt eñi: atq3 oculoꝝ tenebrositatẽ: et melãcholicas efficiũt egritudines cum aliqs in cõctiõe eis frequẽter vtit̃ ꝛc. Idẽ quoq3 dixit in. xxij. ꝯtinẽtis. c. cccccix. autoritate Diascorid; Gal. ꝛ Masarguith. fuit eñi hec gal. snia. in. j. ḋ alimẽtis. c. xiij. di. Merito igitur abundãtes in hoc edulio vocato elefantes hñt et cãcros; iõ qꝛ grossum ꝛ siccum simul ꝛ melancholicum facit chimũ. Iõq3 cõcludam⁹ cũ eodem in li. de euchimia. c. iiij. sic dicẽte. Lens cachochima est ꝛ melãcholica sicut null⁹ fere ignorat: et ꝑpterea nõ est comedẽda nisi qñ meliorẽ ciborum nullum presentem haber̃mus: vt idem inquit de subtiliãte dieta. c. vij. At qñq3 via medicine sicut in sanguineis passionibus ꝛc. aliter autem minime.

¶ Ca. clxvij. ostendit naturam ꝛ ꝓprietates lupinoꝝ ꝛ modũ preparationis ipsorum ꝛc.

Lupini apḋ nos nõ mãducãtur: s3 potius via medicine eis quãdoq3 vtimur. Quia tñ nõnulli ipsos comedunt: de eis aliqua scribam⁹ dicẽtes. ꝑrimo cũ Auer. in. v. colli. c. de ciceribus. qui sic ait. Lupini sunt sicci terrestres ꝛ amari: ꝛ qñ coquunt̃ in aqua donec auferat̃ eoꝝ amaritudo sunt cibus tñ durus: et qñ comedunt̃ amari occidũt pediculos: ꝛ etiã vermes qui sunt in stomacho ꝛ in intestinis: ꝛ pronocãt vrinã ꝛ aperiũt orificia emoroidarũ. Infra ꝟo in. c. de variatiõe virtutũ medicinaꝝ simpliciũ. 6. totmos dixit: ꝑpter hoc. s. ꝑpt̃ operatiões ponim⁹ ipsos in caliditas

te' & siccitate i principio tertij gradus vl'm sine secūdi. Sed Halia. in. v. Theo. c. xv. sic inquit. Lupinuz calidū ē in prio gradu & siccum in scdo. Cui magis vr̄ assentire Auic. ij. cano. c. cccclj. di. Lupinus est granum compresse figure amari saporis percussuz i medio et est faba egiptiaca: est calid⁹ in primo: et siccus in scdo: est stipticus abstersiu⁹ & resolutiu⁹. Et vt inquit. Ga. Lupinus a q̄ extracta est amaritudo: ē grossus: et nō est lōgus quin sit glutinatiu⁹: et nō remanet inabstertio ei⁹. Et totus q̄dē est mal⁹ difficilis digestionis gn̄ans humorē crudū in eos qn̄ nō digerūt ipm bn̄: ile ꝟo q̄ cum bonis ꝯditus est plimi nutrimenti. Et qn̄ ei⁹ decoctio fit bona & digeritur: et nō mali humoris: lꝫ in ipso sit siccitas & viscositas: & ipe q̄dē infundit vt eius amaritudo remoueat: deide decoquit & penitus ē medicie ꝓpinquior q̄ꝫ cibo hec ipse. Deinde vero oñdit q̄b⁹ passionibus ꝯferat vt cibus. Hoc quoqꝫ sensit Isa. in paticu. dic. cū inqu't. Lupini in scdo gradu calidi sūt et sicci: & dulcoratoꝝ ipsorum aqua nutrimentum grossuz ad digerendum duruz humores grossos gn̄ant: ꝓpterea nec vim hn̄t digestiuam sicut excolatiue: nec stipticā sicut ꝯfortatiue stipticeqꝫ nature cibaria. Et ista fuit sn̄ia Ra. in. iij. Alman. c. ij. di. Lupini grossi sunt et ad digerenduz duri. Cum aūt dulcorant & comeduntur non calefaciunt corpus: dum ꝟo amari nō sunt ad nutriēdum: sꝫ ad medicinam sunt apti dissoluunt eni scrophulas &c. Et in. xxj. ꝯtinen. c. clxxij. di. autoritate. Gal. in. vj. Nutrimentū lupinorum curatoꝝ & indulcoratorū est grossum: & iō pl⁹ cōferūt in via medicine. et li. dicta. x. f. in primo de alimē. c. xvij. lꝫ ipse non annotauerit locum inquit. Substātia lupinorum est dura terra: et ob hoc est difficilis digestionis: et generat humorem grossum mucilaginosum nisi sunt bene digesti in venis. Et lupini qui sunt indulcorati non lauant: nec mundificant: et nōnullā in se habēt stipticitatem: et iō sunt tardi descensus et difficilis digestiōis. autoritate ēt filij Mesue sic ait. Lupini calidi in prio: et sicci in scdo. et i hoc cōuenit cuꝫ Aui. vbi. s. Stringūt vētrem: et sunt tarde digestionis: et generant humoreꝫ grossum: nisi cum sunt preparati cuꝫ speciēb⁹ & hoc etiam testatur Museric. et fuit sn̄ia Gal. in lib. chimo. di. Lupini preparati cum speciebus: nō generant malos humores. Ex q̄bus apparet ꝙ vsus eorum non sit acceptabis in sanitate conseruanda: quemadmodū ad medicinam et ad plurimas passiōes approbantur.

¶ Cap. clxviij. ostendit naturā et proprietates milij in via nutrimenti: et panis eius.

Milium excorticatū a plerisqꝫ ꝓ ferculo manducat: iō et de eo nōnulla scribenda sunt nō inutilia. Dicamus ergo cum Auerroi. in. v. colliget. c. de ciceribus. qui sic ait. Milium frigidum est et sicum: ventrem cōstipat. et ē pauci nutrimēti. et hoc idem facit panicuꝫ &c. Quod etiā sensit Isaac in particu. dietis ꝑ di. Miliū frigidum est in primo gradu: & siccū in scdo: qd testatur lenitas ei⁹ & cōcauitas: viscositatis

vnctuositatisq absentia: et ideo nutrit minus quam cetera grana. ex quibus panis fit: sanguinem minimum nec laudabbilem generat: tamen siccitatis sue gratia confortatiuum stomachi est aliorumque membrorum corporis: proinde et ventrem constipat. Et vt Diasco. inquit. Milium diureticum est et assatum ad torsionem doloremque ventris calidum suppositum valet: causa autem nutrimenti minimi est siccitas eius: Non ab eis igitur accipiendum est qui carnes suas augmentari et pinguescere volunt. Nec ab eis qui laudabilem sanguinem suo corpori cupiunt generari: sed eis solum modo quibus stomachi refrigeratio ac confortatio humorumque eius superfluorum exsiccatio appetitur hec ipse. Hoc quoque voluit Alman. in. iij. c. ij. circa finem di. Panicum atque milium frigida sunt: que licet parum nutriant ventrem et carnem stringunt. et i. xxij. conti. c. cccvij. di. autoritate Gal. in. vj. simplici. Milium est de genere leguminum habens figuram similem figure panici: et virtutem admodum virtutis eius: tamen nutrimentum ipsius est modicum desiccatiuum. Et ideo constipat ventrem admodum panici: et si cum eo emplastrum fit extrinsecus infrigidat et desiccat. Et autoritate Diasco. inquit quod minoris sit digestionis quam panicum. Et deinde subiunxit di. Pau. in trac. viij. Almmus. i. milium: assimilatur panico habens virtutem desiccatiuam et infrigidatiuam: quod si ponitur in emplastro extrinsecus desiccat humectationem ventris. Et di. in li. ciborum. Milium assimilatur in complexione panico: et est frigidum et siccum in primo. rotundum et durum difficilius in digestione panico. Dixit etiam Gal. de ipso licet Ra. non dicat in lib. de subtili. die. c. vij. Melnia milium et elicus: et quicquid tale non sunt enchimia: et sunt inflatiua et digestibilia siccant autem satis et hec ventris fluxiones. et li. vj. de simpli. medicinis. c. xxviij. dixit quod eius nutrimentum est paucum desiccatiuum: quapropter stringit ventrem sicut panicum etc. Uerumtamen melius est panicum milio ad omnia: et delectabilius ad esum: et indigestibile minus: et minus stringit ventrem: et magis nutrit teste eodem in. j. alimen. c. x. Ex quibus patere potest qualis sit panis factus ex farina milij: quantumque sit eius nutrimentum: quo quoque nobiles etiam delectari consueuerunt postponentes similagineum panem consuetum laudabilissimum rarissime itaque aut potius numquam nostro consilio talem facient permutationem: ne sicce complexionis fuerint et stiptici precipue sicciores et stipticiores fiant et maxime si cholicam passi consueuerit: et huiusmodi ferculum similiter ex eis factum suspectum habeant et ipso aut quam rarissime aut numquam: quod melius est vt diximus vtantur: quare etc.

Cap. clxix. ostendit naturam et proprietates ordei pro quanto in via cibi venit et nutrimenti.

Ordeum et res ordeacee: licet vt plurimum ad egritudines et ad corporum curationem veniant ad sanitatem quoque conseruandam non parum facere videntur: vt ex dicendis apparebit. Et propterea hoc in loco non extra propositum dicemus de ipso: et de eius complexione. Primo cum Hali. in. v. Theorice. c. xv. sic di. Ordeum complexione frigidum est in primo gradu et siccum in. ij. Secundum tamen alios ad tantam non peruenit siccitatem cum dicat Auic. in. ij. cano. c. ccccxxxiiij. Ordeum est frigidum et siccum in primo et in ipso est abstertio: et eius nutrimentum minus est nutrimento tritici: cuius aqua est infrigidatiua et humectatiua

febrium rc. Isa. etiā in ꝑticu. die. sic inqt. Ordeum frigidum et siccum in primo gradu virtutē mū dificatiuā hz et excolatiuā: et fabe sitr. pl9 tñ ꝙ faba exiccat: et ꝑ pter nutrimētū ei9 ab inflatiōe ē liberū fabarum vo nō sitr. plus eñ ordeo nutriunt accidentalr et nō natulr. Uñ Gal. Ordeū ceterꝫ granis nutribili9 est. Ruffus vo triticū inqt et ordeū sunt nutribiliora ceteris et laudabiliora: nutribilius tñ est triticū nec arbitreris horū disputatiōes cibi esse ꝯrias. Gal. eñ dixit accidētalr. Ruffus vero substātialiter ac naturaliter: verbi gratia: si nutrimētum risi ordeo ꝑponam9: vñ ordeū nutribili9 inueniī: plus eñ substantie et medulle hz. Si vero ꝑponamus risi vnde accidentalr inuenimus risuꝫ maioris esse nutrimēti ꝑpter grossitudinē suā et morā i stomacho lōgiorē: ordeū accidētaliter minus nutribile vr ꝑpter digestionem citā et facile a membris dissolutiōnez. Et subdit post aliq̄. Eluraī eñ ordeū in aqua deinde assatur inde farina facta cū zuccaro ꝯficiī: sic in estiuo tēpore ad stomachi refrigeriū et epatis valet: et sitim aufert cū aq̄ tēperatū siue coctū: et cū coclearia edaī siue aliquātulū liquidū: vt si cum mulsa bibaī. Inde fit ēt ptisanuꝫ hoc mō. Cōstigaī ordeum vt possit cortex auferri: et mēsura sumaī ordei vna: et aque decē et tā diu coquaī donec redicaī ad vnā: deinde colcī: et potui detur: hoc valet ad sanitatē custodiēdā corpusq̄ȝ humectādū: si etiā refrigerij pl9 ex eo appetaī aceti parum admisceaī: et calide nature fuerit parum addatur seminis papaueris albi: ptisanum eñ hoc sanum est cerebro visuꝫ clarificat: et ꝑfectissimum in eoꝝ corpore sanguinez gñat: nec minus ꝙ panis nutrit. Hoc eñ ptisanū sanis est dādū. Infirmis vero diuersis modis est dādū ꝑut vnicuiq̄ȝ expedit infirmitati: cū manna aut melle violato sit laxatiuū aut refrigeratiuū. Si vo ꝑ oppilatiōes cū radicib9 feniculi apij rc. hec ipse. Ex q̄bus apparet ꝙ sanis et egris ptisana ꝯueniat i estate et calidis ꝑcipue. Que fuit etiaꝫ Alman. snia m. iij. c. ij. di. Ordeum caliditati est ꝑpinquum: lꝫ frigiditati attineat: cui9 nutrimentum tritici cōparatiōe est ꝑuum: est eñ inflatiuum et infrigidatiuū: solitos autem ventositatē ac egritudines frigidas et cholicā pati īpedit: calefactis vero et carnū volunt adipisci minorationem ꝯfert: sanguinem vero cholere nigre vicinuꝫ gñat. Nōñ ita est falsum vr q̄d inquit Auer. in. v. colli. c. de complexiōib9 ciborum cū ait. Panis q̄ fit ex ordeo ꝫm modū q̄ fit ex frumento seq̄tur bonitatem panis tritici nisi q̄ parum declinat ad frig9. De ptisana vero non est dubiū cū ipsi omnes approbent: vt patet per Gal. in. ij. de simplici medicina distinctiōe. ij. c. vij. ꝙ ptisana ordei et ptisana candarusij: et lac et panis ablutus generat in coporib9 humorem laudabilē. et in. ij. therapentice. c. ij. Optimus quidem est ptisane succus diligentissime decocte. Et lib. de euchimia. c. iiij. sic etiam de ipsa scripsit. Inculpabilissimum omnium cibarioꝝ ad euchimiam et ad sanitatis custodiam est ptisana bene preparata rc. Quantum vero infirmis conferat et permaxime patiētib9 acutas apparet per Hippocratē in. j. regiminis acutorum textu cōmen. xviij. dicētē. Ptisana ordea

ea merito me iudice super omne de grano factū cibariū in passiōibus acutis excellētissimū hētur: eiq; q̄ cā primum ac precipuum oib⁹ alijs ꝑtulit collaudando assentio. Primum q̄ppe: q2 vtilis viscosa est & lenis iuctaq; & mollis: necnō et lubrica tēperataq; hñs humiditatē: sitimq; extinguit &c. De aqua ordei etiā plurimum laudata nihil ad presens dicemus cum proposito libri huius minime competere videatur.

¶ Cap. clxx. ostēdit naturā et ꝓprietates papaueris: vt via cibi vtitur a quibusdam.

Papauer apō nos solūmō ꝓ medicina somnū fere hētur: apud quosdā vō ꝓ cibo: q̄ ꝓ ferculo sicut nos panicū comedere ꝯsueuerūt in q̄ntitate ēt non modica: sicut ab excellētissimo ꝑceptore nr̄o fide oī dignissimo sepenumero intelleximus: q̄ in q̄busdam montibus papauer nigrū tanq̄ far esset: a nonnullis mādūcari se vidisse nobis discipulis asserebat: neq; vllā ex illi⁹ comestiōe lesionē percipiebant: qd ipse et nos simul cū eo sum⁹ plurimū admirati: cum dicat Aui. in iiij. j. c. j. Si tibi necesse fuerit stuporem inducere: non transcendas tale quale est papauer albū: qm̄ cum suo stupore est etiam domesticum. Et in. ij. cano. c. dlxv. q2 melius et sanius est album. Et. j. hortulanum est frigiduz et siccū in secūdo nigrū in tertio: & ducit vsq; ad quartum. Et illud qd est nigrum est ingrossatiuum: infrigidatiuum: et exsiccatiuum. Et post ea subdit. Facit somnum: & ꝓprie illud qd nigrū est: et est stupefactiuum etiam in licinio positum & quōcunq; sit papauer siccum sez vt Prin. inquit vbi supra: siue frigidum & humidum in tertio gradu. vt di. Halia. in. v. Theo. c. xv. circa finem. oino: sopozat: & nigrū ꝑcipue: & affert obstupefactionē: vt idem di. in eo loco. Quare non sine cā (vt prediximus) non modicū sum⁹ admirati quō illi non infirmabant. Credim⁹ tñ dicendū eē rōne ꝯsuetudinis q̄ altera est natura. vt di. Auerr. in. j. phy. et Ari. simul cum medicis in plerisq; locis ac etiā rōne paulatine assuefactionis id sin nocumento ꝯtingere potuit. Quēadmodū enī puella: vt in. vj. quarti dicit. Princeps: autoritate Rufi: nutrita fuit in veneno vt iterficerent ꝑ eā reges q̄ cū ea cōuenirent &c. Quo ēt in loco refert autoritate Gal. q2 fuit q̄dā anus suspiciens in principio rei de napello rē paruā: deiñ nō cessauit vti donec assuefacta ē eo, natura: & audacter vsa est: & nihil nocuit ei. Sic etiā & lōge facili⁹ hoies illi⁹ regionis papauere nigro vti. et ei scipsos assuefacere potuerūt sine aliqua stupefactiōis aut infrigidationis lesiōe. Si q̄s tñ dicere voluerit aliter dicat vt velit. Sz redeam⁹ ad ꝓpositū: & videam⁹ nutrimētum ipsius qd sit dicentes cum Isa. in particu. die. sic scribente Diasco. de papaueribus ait. Quidam papauere vescūtur. parum vero nutrit & duri⁹ est digeri: sed assuetis dormitionē obliuionēq; gñat. Et postea cōcludit. Cauenduz est ne papauere hoies sepe vtātur: quoniā & si sit assuefactū: maxie cerebro nocet: stuporē īfert: et naturalis calor in eis extingui⁹. Et ista fuit etiā Ra. snia in. xx ij. cōtinentis. ca. cclxxxiij. dicēs autoritate Diasco. Si sumitur de papauere in magna quantitate prouocat

multũ ⁊ ꝓfundũ somnũ: sicut i le thargia ⁊ i vltimo iterficit. Et infra autoritate Gal. in. vij. di. Papauer hortulanum albũ ꝓuocat moderatũ somnũ: si ē valde albũ ⁊ hoies cõedũt ip̃z cũ melle ⁊ ponũt ip̃m in pane: sꝫ semē illi⁹ cui⁹ flores cadũt velociter infrigidat plurimũ: ⁊ ꝓuocat multũ et ꝓfundũ sumnũ. Et ob hoc nõ vtant̃ eo hoies i cibis vł medicinis: qꝛ nõ possunt ei⁹ euadere nocumentũ. Est ēt alia species papaueris: cuius semina sũt nigra: ⁊ hoc infrigidat multũ: ⁊ inducit stuporē et mortificationē i mēbris. et sapiēs et medic⁹ vtens eo dꝫ ponere cũ ip̃o medicinas mitigãtes suã frigiditatē q̃ ē in quarto gradu. Cõsiliũ igit̃ ãtiquoꝝ: vt ex dictis apparet ē vt papauere albo cõsolato tãtũmodo vtamur. ⁊ magis ꝓ medicina q̃ꝫ ꝓ cibo: ne forte i sua cadamus nocumenta. quare ⁊c.

Cap. clxxj. ostendit naturaꝫ et nutrimentum panici: et quibus modis debeat preparari.

Panicũ: vt sensit Auerrois in. v. colliget. cap. de ciceribꝰ. sicut et milium videt̃ esse cũ dicat ibi. miliũ est frigidũ ⁊ siccũ: vētrē cõstipat: ⁊ est pauci nutrimenti: et hoc idē facit panicum. Dixit filiꝰ haliabas in. v. theorice. c. xv. Panicũ et miliũ vtrũqꝫ frigidũ est et siccũ in secũdo gradu: quoꝝ nutrimētuꝫ paucũ est et vētrē incarcerãt. Quod etiã Rasis voluisse videt̃ in. iij. Almãsoris. ca. ij. cũ in ei⁹ fine sic inq̇t. Panicũ atqꝫ miliũ frigida sunt et sicca: q̃ lꝫ paꝝ nutriãt: vētrē tñ ⁊ carnē stringũt. Et in. xxv. continentis. capl. j. sic ait. De panico dicimus q̄ debes illd comedere cum lacte recēti et cũ butyro et zuccaro vt leuius fiat exitus ipsius. Isaac quoqꝫ in particularibus sic de ip̃o scripsit. Panicum in forma et natura est simile milio. min⁹ tñ nutrit eo et vētreꝫ magis cõstipat. Et accipit̃ diuersis modis et ꝑ eorum diuersitate immutat actionē suã quocũqꝫ tñ modo p̄parato oi panico miliũ meli⁹ est. Coquit̃ aũt sepe aut cũ pingui carne. aut cũ oleo: sepe ēt in lacte: aliqñ v̄o cũ apozimate tritici corticis: ⁊ amygdaleo. Cuꝫ pinguedine coctũ: aut cum oleo laudabile est quoniã siccitatē suã amittit: et saporositateꝫ ab eis et bonũ nutrimētũ acquirit: ⁊ cõstipatiõe sua priuat̃ ꝓpter lubricitateꝫ et mollitiem pinguedinis aut oleo. Illud v̄o qd̃ cum lacte apozimate supradicto coctũ laudabilius est eo qd̃ cũ aqua coquit̃ sola. Coctiois aũt cum aqua duo sunt modi: coquit̃ aũt aut sanum: aut mola cõfractũ. Sanũ aũt aut ablato cortice: ad vnã miliij vł panici mensurã. xv. aq̃ apponãtur. Ex aqua ita coctum grossum est ac durũ ad digerendũ: nec est etiam vētris constipatiuũ: grauat etiam stõachũ: ⁊ ex eo integrũ eijcit̃ ad intestina hic etiam grauat: iõ cito egredit̃ ab eis: hac ergo rõne stipticum nõ est. Mola autem tritũ coquatur ita: farine mundate decies tantuꝫ aque adiungatur: et postq̃ꝫ bis vel ter ebullierit: fricatum digitis excolatur: ⁊ colamentum suspectũ donec durescat excoquat̃: sicqꝫ comedere vtile est ⁊ ceteris subtilius est digeriqꝫ facilius: min⁹ vero stipticum ⁊ duruꝫ est propter substãtie absentiam. hec ip̃e. Sic itaqꝫ preparatũ manducetur: et nõ aliter: quoniam vt. Rasis inquit in. xxj. continentis. cap. cxcvj. autoritate gal. Panicũ frigidum est in primo gradu: et

siccum in secũdo: ꝛ est stipticum ꝛ paruz subtile: ꝛ nutrit min⁹ alijs granis ꝛ leguminib⁹ ꝛ desiccat vẽtrez. Et infra autoritate Diascoridis dixit. Panicũ ẽ min⁹ nutribile oĩ alio grano ex quo fit panis ꝛ post aliq̃ subdit. Et nutrit corp⁹ pauco nutrimento ꝑꝑ suã leuitatẽ: debilitatẽ: ꝛ siccitatẽ: ꝛ ob hoc stringit ventrẽ: ꝛ ꝓuocat vrinã: ꝛ hoc est de ꝓprietate sua: ꝛ calidi possunt eo vti loco risi. qꝛ ꝯstrigit calorẽ: ꝛ cũ coquit̃ cũ lacte nutrit laudabili nutrimẽto: ꝛ nõ strigit vẽtrẽ: ꝛ q̃ nõ diligit lac: decoquat ip̃m cũ aqua furfuris simile. ꝛ cũ oleo amigdalarũ dulciũ. Et cũ ẽ ꝑparatũ tali mõ ꝑstat bonũ nutrimentũ: ꝛ nõ stringit ventrẽ: ꝛ panis q̃ fit ex ẽo nutrit parũ: ꝛ stringit vẽtrẽ: ꝛ ꝯtrahit morã in stomacho ꝛ debilitat digestionẽ. ꝛ de ꝓprietate ei⁹ est cõstringere fluxuz ventris: ꝛ ꝓuocare vrinã. hec ip̃e. Ex quibus intelligat̃ qđ ꝛ quale sit nutrimẽtũ panici: ꝛ quomodo sit ad esum preparandum ꝛc.

¶ Cap. clxxij. ostendit naturaz et nutrimẽtũ pisorũ ꝛ robeliorum cuz ꝓprietatibus eorum.

PIsa q̃ vulgares nr̃i bisos appellãt vt sentire videt̃ autor pandectarũ species sunt orobi de q̃bus Gal. in lib. de cibis. ca. xvj. sic ait. Pisa cõsimile aliq̃d fabis scđm totã substãtiaz habentia comestaq; scđm eosdez modos cũ ipsis in duob⁹ his variant̃: quia inflatiua cõsimiliter fabis nõ sunt: ꝛ qꝛ abstersiuã virtutẽ nõ habẽt: ꝓpter hoc tardioris sunt digestiõis scđz virtutẽ fabis. Robelie vero vł robile ab eis differre nõ videntur nisi in quãtitate: qm̃ minores sũt pisis. de q̃bus Rasis in lib. iij. Almansoris inq̃t. Robelie frigide sunt ꝛ sicce: que parum nutrientes malũ generant sanguinẽ: neruisq; impedimentũ prestant. et in libro. xxv. cõtinentis. cap. j. sic etiam de eis scripsit. De pisis vel farculis appellatis Mes: debes eas comedere postq; elixe fuerint vehemẽter vt nõ inflent: neq; inferãt rugit⁹. Jsaac aũt in dietis particularib⁹ sic ait đ ipsis. Robelie frigide sũt ꝛ hũide in pmo gradu: ꝛ medie inter siccũ ꝛ humidũ: q̃rũ cortex stipticus est: a corticibus autem mundate laudabiles generant cibos: nec inflationem aut ventositatem faciunt sicut fabe. Ad vsuz edendi bone sunt in estate ꝛ in calida regione. Jtem ius ex illis velut et ex faba factuz valet ad corizam et ad tussim doloremq; in pectore. cocteq; cum ordeo ꝛ crisolacanna aut bletis febres patientibus prodest que ex sanguine nascuntur et cholera rubea. Qui autem propter diarie refrenationez illas volunt accipere cocta vna aq̃ effecta et alia addita admixtꝫ portulace ramis ꝛ succo malorũ puniculorum acidosorũ ꝛ oleo rosaruz sumãt: sed hec missa faciamus: cuz ad nostrum presens propositũ minime facere videãtur: haud tamen tenere nos possum⁹ quin aliquãdo in medicinalia curantia morbos procumpamus: cum difficile surgat quẽ moles cõsuetudinis premit: vt super Johannez inquit Augustin⁹ Magnum enim quoddam est cõsuetudo in singulis natura vtiq; fit: vt scripsit etiã Aristo. l. xxviij. problematum problemate. j.

¶ Capitulum. clxxiij. ostendit naturam et proprietates risi: et quibus modis debeat preparari.

Risi aut rizi: vt malis cos appellare: teste Auer .i.v.col.c.de cice rib⁹. sunt grosse subftā tie in caliditate ꝛ frigi ditate ꝓpe tēperatiā: ventrē ftrin gūt ꝛ sunt boni nutrimēti qñ co quuntur cū lacte. Auicē. ꝟo in.ij. cañ.c.cccccclxix. sic de eis inq̄t. Ri suz ē calidū ꝛ siccū: ꝛ siccitas ipi⁹ est manifestior q̄ȝ caliditas sua. Uerūtamē quidā dicūt ꝙ est cali dius frumento: nutrimentū ꝓbet multū ad quādā siccitatē decli nās. Et cū ꝺcoquit cū lacte ꝛ oleo amigdalino: mai⁹ dat nutrimētū ꝛ meli⁹ ꝛ remouet ab eo exsiccatio ꝯstrictio quā facit: ꝛ ꝓprie cū ifun dit nocte vna i aqua furfuris. Et ipm est: ex eis que tarde infrigi dant. ꝛ in ipso est cōstrictio: deco ctum ꝟo in aqua stringit vsq̄ ad terminū ꝛ in spermate efficit au gmētū ꝛ ꝓprie si cū lacte ꝺcoqua tur. Isaac aūt in particularib⁹ dic tis ꝺ ipsis hec scripsit. Natura ri si calida ē in primo gradu: ꝛ sicca in secūdo diuersis tñ modis ho mines accipiūt ipȝ ꝛ ꝼȝ vnūquēq̄ modum actio ei⁹ in plus minus ve mutat. Aliqñ nāq̄ illud mola teritur ꝛ farinā ei⁹ velut tritici co quunt: vȝ aūt eis q̄ morsionē pa tiunt in stomacho ꝛ in intestinis. Sunt ꝛ q̄ integrū coquūt in aq̄: ꝛ hoc vȝ ad cholericā diariam. Itē alij cū lacte coquūt amigdaleo: ꝛ hoc mō amittit cōstipationē suā ꝛ bñ nutrit: ꝛ bonū sanguinē gene rat: sperma auget. hȝ ēt risum ꝓ prietatē: ꝙ si cū ipso vel aq̄ ipsius lentiginē laues: aufert ipsaȝ ꝛ cu tiȝ mūdificat. hoc quoq̄ fuit Ra sis snia i.iij. Almansoris.c.ij. di cētis. Risuȝ tēperiei que est inter caliditatē ꝛ frigiditatē vicinū exi stit: ꝛ ventrē stringit. solitis autēȝ cholicā pati nocet. qꝺ lȝ multum nutriat: ꝺ vētre tñ nō facile descē dit: nisi coquat cū aliquo multuȝ vnctuositatȝ habēte: qꝺ qñ cū la cte coquit ꝛ cū zuccaro comedit: plurimū nutrit atq̄ sāgninē au gmētat. ꝛ in.xxj. cōtinētȝ. c.cxciij. sic ait autoritate Diascordis. Ri sum est pauci nutrimēti ꝛ cōstrin git egestionē. Et autoritate Gal. viij. subdit. Est difficilioris dige stiōis q̄ȝ far spelte ꝛ minoris nu trimenti: sed melioris saporis. Et autoritate filij Mesue di. ꝙ cali dū sit in primo: ꝛ siccū in secūdo ꝛ cognoscit eius caliditas a dulce dine sui saporis: ꝛ nutrit nutrimē to bono. ꝛ īflāmat corp⁹ calide cō plexiōis: ꝛ est maioris nutrimēti melica paniculo ꝛ ordeo: ēt trahit morē in stōacho: ꝛ qñ decoquitur i lacte ꝛ zuccaro ꝛ oleo amigdala rū dulciuȝ desuper aspersis mino rē trahit morā: ꝛ erit bonū ei⁹ nu trimentū. Et si poneret in aq̄ sul furea vel simili: aut i lacte recen ti per vnā noctē: ꝛ demū poneret in aqua: ꝛ coqueret cū oleo ami gdalino esset minoris stipticitatȝ: ꝛ siccitatis. Et volēs de eo come dere nō delectatur in lacte faciat ipsuȝ bene decoqui cum lacte car tami. Et postea subiūxit. Dico ꝙ pluries fui expertus exhibere ri suȝ macilētis calide cōplexionis: ꝛ vidi ꝙ fecit eis magnā inflatio nē. Qua de re cōcludendū est cuȝ eo ꝙ risuȝ frigidiorē habentibus cōplexionē sit magis ꝯueniēs. Et iō eis tutius q̄ȝ ceteris propinan dū ꝛ coctū cū lacte: nisi displicue ris iubēte eodē i.xxv cōtinētis.c. j. De grano risi dicim⁹ ꝙ debes il lud lauare ꝛ infundere i aq̄: dein de ipm coquere cuȝ lacte recēti: ꝛ postea comedere sicut ꝛ ꝓfati sa piētes voluere: qui in hec ꝛ in ei⁹

complexiōe ꝯuenerūt oēs p̄ter Haliabatē q̄ in.v.theorice. capit. xv.graduauit ipm̄ in primo frigidum ⁊ in secundo siccū cōtra quē est Rasis vt paulo ante dictū est experientia.quare ⁊c.

¶ Cap.clxxiiij.incipit de fructibus pertractare declarādo ꝙ ipsi nequaꝗ̄ sint mādu cādi rōne parui eorum nutrimenti.

De fructibꝰ modo dicendū ē vt supra p̄misimꝰ. In q̄bus oēs hoīes fere summopere delectari cōsueuerūt:nesciētes ꝗ̄ paruū ⁊ ꝗ̄ prauū sit ipsoꝝ nutrimētū:aut q̄bꝰ cōuen:āt q̄busqꝫ noceāt:vel quō ⁊ qn̄ sint assumēdi. Sꝫ ꝗ̄plures p̄priā sequētes appetitꝰ ⁊ sensualitatꝭ delectationē magis ꝗ̄ p̄prie cōsulētes sanitati:ex fructibus eis gratioribꝰ oī spreto medicoꝝ cōsilio: ⁊ qn̄ ⁊ quātū libuerit assumunt: ⁊ inde post paucos etiā dies ad malos ⁊ ꝑnecātes ꝯueniūt egritudines. Et p̄pterea q̄ boni ⁊ laudabiles: ⁊ q̄ fugiendi sint: declarandū est bonaꝝ reꝝ celeberrima semꝑ desideratꝛ agnitio:vt in.ij.Cassiodorus inquit.Sꝫ anteꝗ̄ ad specialē de fructibus sermonē accedamꝰ declaremꝰ in primis ꝙ fructꝰ minime sint accipiēdi rōne sui pauci nutrimenti:qm̄ vt supra declarauimꝰ.Nō viuimꝰ vt comedamus: sed comedimꝰ vt viuamꝰ.Uiuere aūt nō possumꝰ:nisi qđ deperditum est ⁊ a nr̄o corpe resolutum: bonis ⁊ nutritiuis cibarijs ipꝫ reficiēdo restauremꝰ: alr̄ aūt calor innatꝰ humidū radicale ꝗ̄ breuiter ꝯsumeret.Qđ igiꝛ minime accidat bonis ac laudabilibꝰ resum ptiuisqꝫ cibis necēssariū ē vti: bonū forte atqꝫ solidū p̄bētibꝰ nutrimētū:quā rē fructꝰ p̄sertim humidi:nec facere:nec id efficere posse cōsueuerūt:cū dicat Isac i li.dietarū vni.c.xxvj. Oēs fructꝰ parū nutriūt ⁊ illaudabiles sūt i nutrimēto.Paꝝ q̄dē nutriūt ꝑꝑ teneritatē ⁊ mollitiē a mēbris citā. Nō laudabilis vero nutrimēti p̄pter velocē ꝯuersionē in corruptionē ⁊ putredinis.Et subdit.Oīs fructꝰ paruissimū ⁊ malū dat nutrimētū Que q̄dē fuit ēt Gal.snia in.ij.ali. c.vj.dicētis . Ulr̄ itaqꝫ opꝫ ꝺ ē sibi libꝰ hoīez fructibꝰ scire rōnē cōcꝫ hūidis q̄dē humidū ⁊ subtile efficere id qđ ex ipsis datꝛ corpori alimētū cū semꝑ sequitꝛ ⁊ fluxibile ⁊ ꝑtrāsiēs totū corpꝰ citoqꝫ euacuabile eē ꝑ vrinā: ⁊ scđm cutim tale. Et infra subiunxit.Pauci alimēti oīa talia quales fructus edulia dicuntꝛ congruere a medicis.Idē quoqꝫ sensit Rasis in libro.vj.Almansoris.c.xj.dicēs . Olera atqꝫ fructus ventrē absqꝫ magno replent nutrimēto: ⁊ in corpore humores crudos gn̄ant ⁊ malos.Et in libro.xxv. cōtinētis dixit autoritate.Gal.in.iiij.c.de questionibꝰ libri sexti epidimie.Breuis erit vita illius p̄prie q̄ nutritꝛ eꝫ cibarijs modici nutrimēti admoduꝫ oleruꝫ ⁊ fructuum solidorum corticum.Et postea cōcludit.Et fructꝰ nō sunt sumēdi penitꝰ: cuius ratio ex eo Hieronimi super Matheū sic dicente verbo colligi potest.Neqꝫ enim fieri potest: vt ex malo bonū:aut ex bono oriatur malum.Nō possumus ergo ex comestione fructuuꝫ id consequi qđ volebamus: ⁊ quod nobis et nostri corporis cōseruatiōi erat maxime necessariū:et p̄pterea inutilis eorū ēsus pronunciandꝰ est: ⁊ vltra hoc periculosus:cū ex ipsis non solum paruū:sed etiam prauuꝫ generetur nutrimētū:vt pro

parte visum est: ꝛ meliꝰ ex sequẽti.c. apparebit. Et iõ cõcludamꝰ ꝙ sapiẽtes sunt ꝗ raro cis vtunt: sapiẽtiores aũt qui raro ꝛ modice: sapientissimi vero qui nũꝙ et humidos precipue manducant.

¶ Cap.clxxv. ostẽdit fructꝰ nõ esse manducãdos rõne sui parui nutrimẽti ꝙ plura inducẽtis nocumenta cũ quibusdã regulis attendendis.

Diximus in.c. supiori ꝙ fructꝰ nõ erant manducãdi sui pauci nutrimẽti ratione nũc autẽ ostẽdamꝰ ꝙ etsi plurimuz nutriant adhuc fugiẽdi sint ratione prauitatis ꝛ malicie suorũ nutrimẽtorum ad febres ꝛ ad alias multas infirmitates pducentiuz. Et propterea dixit Rasis in libro xxv. continẽtis.c.j. Dico ꝙ maior pars fructuũ est medicinalis: iõ freques sumptio ipsorũ corrũpit sanguinẽ. Et similiter Auic.i.liij.j. doct.ij.c.vij. de eis inqt. Si hoies alijs regantur rebus: ꝛ nõ istis.s. fructibꝰ erit eis meliꝰ: qm̃ ois res que sanguinẽ implet aquositate que in corpore ebullit sicut succꝰ fructuũ: lꝫ ea hora iuuamẽtũ prestet: tñ ipsum ad putrefactionẽ parat: ꝛ similiter ilud qd̃ sanguinem humore implet crudo: lꝫ qñꝙ cõferat sicut cucumer ꝛ alcheret ꝛc. Et infra sic etiam ait. Qui his nutriẽtibꝰ.s. fructibꝰ multũ vtunt febribus sunt apti. Et in primo tractatu.ij.c.xliiij. dixit. Multa aquositas sanguinis ex comestione fructuũ aquosorũ facit in corpe putredinẽ: ꝛ similiter multitudo humoris crudi pparat ad putredinẽ sicut qui generat ex cucumere: et citrullo: ꝛ piris: ꝛ similibus. Hoc etiã sensit Isaac in.v. doc.c.xxvj. cum scripsit. Omnes fructus mala nutrimẽta largiunt: ꝛ ibidem autoritate Gal. Oẽs fructꝰ paruissimũ ꝛ malũ dãt nutrimẽtũ. Cum em̃ digerunt sanguis generatur qui facilis est corrupt[ion]i putredinis adiũgi vnde fructus inflant: ꝛ grossuz humorẽ generãt: ꝛ si nõ digerent i malas qualitates mutantur: ꝛ pcipue si post cibũ accipiant queadmodũ sunt horarij. de quibꝰ Gal.in.ij. de alimentis. c.j. dixit. horarij fructꝰ sunt ꝗ nascunt i tpe quarto diex canicule ꝛ ꝗ eo tpe maturant: ꝛ habent. et pſertim hararij dicunt ꝗ de facicili corrũpuntur ꝛ velociter: sicut cucurbita: ꝛ melones: mora: pepõnes: persica: ꝛ similia. Et ppterea postmodũ inquit. Ab oĩbus consulo abstinere cachochimis edulijs: etsi facile digestibilia aliquibus sint: quoniã latet tẽpore multo prauus in venis chimus ex ipsis cõgregatus qui cũ coctione modica ad putrefactionẽ deuenit febres mali moris operat. Et in libro de euchimia ꝛ cachochimia c.v. horarij quidẽ vocati fructus cachochimi oẽs sunt. Si ṽo corrũpant in vẽtre pessimi a quibꝰ p maxime est cauẽdũ: qm̃ vt scribit Auerrois in.vj. colliget. hoies vitare debẽt oẽs fructus humidos ꝛ pisces: qm̃ sanguis ex istis rebꝰ gñatus est cite corruptionis. Hec itaꝙ tria p corpis ꝛ sanitatis eiꝰ conseruatione debent obseruari. Quorũ primũ vt de fructibꝰ ꝛ maxime de horarijs iã dictis nõ cemedamus: quantũꝙ nobis possibile fuerit ab eis abstineamus. Scõm qd̃ pueri precipue ab horrarũs ꝛ ab oĩbus alijs fructibus debeant custodiri ꝛ abstineri: dicente Auerroi in.vj. colliget. ca. de regimine corporis temperat. Et ab herbis omnibus ꝛ fructi

bus humidis pueri debēt abstinere. Tertiū ab oibus obseruādum est: q̄ si vllo vnq̄ tēpore anni paucos fruct⁹ debem⁹ mādūcare illud est autūnus teste Rasi in quarto Almāsoris.c.xxvj.sic scribēte. In autumno fructuū comestio minuēda est q̄to pl⁹ possibile. Qd etiā voluit Princeps in teria p̄mi doc.v.c.j.dicēs. A fructibus q̄z q̄ sunt in illo tpe.s. autūno sibi caueat neq̄ ex illis multū cōedat aliquis rc. Est q̄z a studere volētib⁹: ab his q̄ i capite patiunt fructuū comestio fugiēda. Quoniā sui vaporositate sensus ꝯturbāt r cerebri itellectiuas opatiōes ipediūt rōne multitudinis vapoꝝ r fumorū ascēdētiū: cū nō sit aliq̄d ita vaporosum sicut fruct⁹. vt Princeps inquit Auicē.in.xlij.tertij. tracta. j.c.xvj. Et vt vnico cōcludamus verbo. Nihil ferme sic ad sanitatē facere videt quātū fruct⁹ humidos et putrescibiles dimittere: et laudabilioribus cibis adherere.

¶ Capitu.clxxvj. ostendit quibus hoib⁹ fruct⁹ min⁹ noceāt: et in qua hora assumendi sint.

Ut in oībus sim⁹ proficui: r nihil in nobis esse debeat ociosum. vt Theophilus inq̄t. debem⁹ n̄r declarare cū nocumēta ex comestione fructuū puenientia nō sint oīa equalia: q̄ securi⁹: r q̄ magis cū timore possint humidos fruct⁹ mādūcare: vt ex hoc vnusquiq̄ q̄ grave sit eius peccatum: cū fructus comedit intelligat: summa enim miseria: vt Isidorus ait: nescire quo tēdas. Et ppterea dicam⁹ q̄ quiescentes delicati: r hoies pauci laboris: r exercitij senes: r hmōi lōge magis ex fructuū comestione edunt: q̄ hi q̄ calide sunt cōplexionis r iuuenes: r qui plurimū laborare consueuerūt: lz vtrisq̄ noceat inequaliter tñ: vnde exercitatis r laboriosis hoibus fructus humidi sunt tanq̄ medicine refrigerantes r eorū corpora humectantes: cū aliquo tñ nō perceptibili nocumento. Quietis vero r delicatis nō sunt medicine: sed tanq̄ venena mortifera cōgelantia: r diuersimode eorū corpora pernecantia: quēadmodū sensit Princeps Auicē.in.iij.j.doct.ij.c. vij. cū ait. Fructus preterea recētes non sunt boni nisi laboriosis r exercitatis cholera rubea abūdantibus: r in estate r eos ante comestionē comedāt. Et ipsi q̄dē sunt chrysolonia: r mora: r melones: r psica: r pruna. Qd si alijs regant reb⁹ r nō istis erit meli⁹: qm̄ ois res q̄ sanguinē aquositate implet: q̄ in corpe ebullit sicut succus fructuū extra: lz ea hora iuuamentū p̄stet: tñ ipsum ad putrefactionē parat: r similiter illud qd sanguinē humore implet crudo: licet qñq̄ cōferat sicut cucumeres r hmōi. Et ppter hoc qui his nutrientibus multū vtunt febribus sunt apti: lz prius infrigidēt. Et subdit. Et tu quidē scire debes q̄ humori aquoso plerūq̄ accidit vt fiat plus: et hoc erit cū nō resoluet: r in venis remāserit. Et cum isti exercitijs vti ceperint anteq̄ hmōi aggregent supfluitates aquose: r illico cū fruct⁹ comederint etiā exercitant: resoluent aquositates iste: r minuet impedimentū qd p eas habēt quietis autē r inexercitatis hoc non euenit: quare ab eis plurimū nocumentū recipiūt. Et hoc est qd etiā voluit Isaac in dictis vniuersalibus.c.xxvij.cū ait. Oportet vt in comedēdis fructibus vt mala cis

baria intermixta caueant oibus tẽporib⁹ nisi cuȝ magnus labor comitaṫ: vt itinere nimio: vel estu fatigaṫ: tũc eñ necesse est temperari siccitatẽ sui corporis calorẽ refrigerari: q̃ cũ affuerint bonum est fruct⁹ humidos dari sicut mora: pruna: vuas: ficus: psica: cucumeres ꝛc. Nõ tñ cũ exterius refrigeratiuis ꝑparenṫ. neq̧ aqua frigida multoties lauenṫ: qm̃ cui nõ fuerit nix cõsuetudinaria multũ est fugiẽda: ꝛ si in corporibus iuuenũ nõ appareat: tñ nocumentũ nimis se paulatim adunat: lꝫ ipsi non sentiant. Et exeuntes a iuuẽtute ꝛ subeuntes senectutẽ: i multos ꝛ diuersos morbos incidunt: qui incurabiles sunt: ꝛ diu ĩ visceribus permanẽt ꝛ articulis ꝛ neruis ꝛc. Qd̃ etiã sensit Rasis in lib. iiij. Almãsoris. c. iiij. cũ inq̄t. Est etiã obseruãdum diligẽter. ne q̃s recẽtibus vtatur fructib⁹: nisi in die quo multo vsus fuerit exercitio atq̧ in stomacho ardor sentiṫ. Est eñ ꝯueniẽs vt in hac dispositione fructus comedat recentes: sicut sunt fic⁹: ꝛ vuc: ꝛ pira: ꝛ mora: ꝛ chrysomilia infrigidata. Et subdit. Postq̧ aũt ꝑdictos comederit fructus aliquo interposito spacio cibũ quẽ dꝫ sumere edat. Et fuit hec Gal. sñia in. ij. de ali. c. j. dicẽtis. Fructus vtplurimum sunt mali chimi: ꝛ solũmodo vtiq̧ quis ipsis in profectu vtiṫ fatigatus ex prolixioribus itineribus ꝛ suffocatione vehementi: tũc ei prosunt mitigantia quidẽ ariditatatem corporis: infrigerãtia aũt mediocriter. Et in libro de euchimia ꝛ cachochimia. c. vlti. dixit. Abstinẽdum est a cachochimis nisi aliqñ laborãtes hora estatis egeãt sanare siccitatẽ ꝛ caliditatẽ toti⁹ corporis. idonea eñ illo tpe sunt poma: ꝛ pruna: ꝛ cerasa preassumpta. Sed de citrullo ꝛ melone nõ multũ offerendũ est: sicut neq̧ de melo: popone: ꝛ persicis: ꝛ hmõi. Ex q̄bus appet q̧ nõ multã quãtitatẽ fructuũ comedere oporteat etiã laborãtes: ꝛ q̧ añ alios cibos sumi debeãt: dí. Almañ. in loco ꝑ allegato. Fructus etiã si in prandio sumẽdi sunt: añ oẽm cõcẽdẽdi sunt cibũ: nisi sunt de his q̄ in stomacho multã faciũt morã: atq̧ tardanṫ: in quibus est põticitas ꝛ acetositas: vt citonia poma ꝛ huiusmodi. Et in. xxv. ꝯtinẽ. c. j. autoritate Bimma. sic inq̄t. Sũmarie fruct⁹ debes sumere ante cibũ: et ꝓprie tenues ꝛ lubrificatiuos. qd̃ fuit acceptũ ex fonte medicine artis Gal. in. ij. alimẽ. c. xviij. dicente. Meminisse opꝫ huius quod est cõe in oibus quecunq̧ cachochima humida ꝛ lubrica ꝛ facile subire potẽtia comedere ipsa priora alijs. sic eñ celeriṫ subeũt ꝛ illis viam faciũt: vltimo aũt sumpta simul corrũpunt et alia: ꝛ postq̧ descenderint alterum cibum edant ne forte bono cibo permixti illuꝫ secuꝫ corrumpãt: aut indigestum descendere faciãt: quare ꝛc.

¶ Ca. clxxvij. ostendit cui fructus permaxime sint fugiendi: et quid etiam facere oporteat post laudabilium fructuuꝫ assumptionem.

Et si laboriosis iuuenibus calidis et exercitatis precipue in estate et ante cibum dixerimus fructus cõuenire: nõ est tamẽ absolute de oib⁹ fructibus intelligẽdũ: sed tñ de laudabilibus domesticis mollib⁹ et ꝑfecte maturis: ꝛ nõ de alijs existimandũ: qm̃ vt Gal. inquit in li-

bro de ſubtilia̅te dieta.ca.x. De
fructibus minꝰ triſtabu̅t q̄ leniu̅t
ve̅tre̅.ſicut mora:pruna:ceraſa:⁊
ficus.Que ꝟo tardi ſunt tranſitꝰ
peiora ſunt oı̄a:⁊ maxime ſi dura
corꝑibꝰ ſint:de eiſe̅m nō eſt guſtā
dū:ſꝫ guſtādū de his q̄ ad repoſi
tione̅ ſunt idonea:q̄lia ſunt pira:
citōia:⁊ vuaꝝ nō pauca gn̄a.mol
liora ꝟo magis ſunt cōede̅da du
rioribꝰ ⁊c.Qđ accepiſſe vr̄ Iſa.in
v.doc.c.xxvi.cū ait.Cōſtat ꝙ fru
ctus laudabiliores ſunt dōeſtici:
quoꝝ cortices ſunt ſubtiles ⁊ mol
les:hūiditate̅ em̄ ſubſtātiale̅ mō
ſtrāt ſubtiliore̅ ⁊ leuiore̅ ⁊ cito pe
netrāte̅ venas ⁊ actiōi nature obe
die̅te̅:⁊ ſubdit.Et iō ficꝰ laudabi
liores ſunt ceteris fructibꝰ corti
ces hn̄tibꝰ:⁊ vue ſunt ficubꝰ ſcđe
⁊ ꝑcipue ſi bene matureſcu̅t.Fru
ctus vero ſilueſtres aut domeſtici
nō maturi nequaq̄ꝫ ab eis ſume̅di
ſunt:cū dicat ide̅ vbi.ſ.Fructuu̅
peiores ad nutrie̅dum ⁊ illauda
biliores ſu̅t q̄ in arbore nō matu
reſcunt.Et poſt aliqua ſubiunxit.
Fructꝰ crudi ⁊ immaturi ſunt peſ
ſimi ⁊ illaudabiles.⁊ maxīe ſilue
ſtres.Et in particularibꝰ inq̄t.Aſ
ſuefactio ꝑſicoꝝ cauſa fit febris
diurne ⁊ dare diſſolui.Qđ de cete
ris fructibꝰ eſt etiā intellige̅dum
⁊ de his ꝑmaxīe q̄ nō ſunt in ſuis
arboribꝰ ꝑfecte maturati.hec qꝫ
fuit Gal.ſente̅tia in.ij.alimentoꝝ
c.xx.dice̅tis.cauere opꝫ pulcher
rima genere poma anteq̄ꝫ ſup ar
bore̅ ſu̅t matura:idigeſtibilia em̄
ſunt ⁊ frigida et tardi ſeceſſus et
mali chimi cū hoc quod frigidū ⁊
groſſum infallibiľr chimū hn̄t:q̄
cūqꝫ āt bn̄ maturata ſeruant̄ ad
hyeme̅ ⁊ ad ver ⁊ poſt ipꝫ ꝑficutiſ
ſima fiu̅t.Fructꝰ em̄ oı̄s nō matu
rat̄:niſi ꝓpter caliditate̅ ſolis. vt
inquit Gal.in.iiij.de ſimplici me
dicina.diſt.iij.c.ij.Solis em̄ ſub
ſtantie opus eſt calefacere:modi
cumqꝫ deſiccare ⁊c.Teſte ptolo
meo i ſuo q̄driptiti.j.c.iiij.Per eū
mouet̄ oı̄s res in ſe mouens:per
eū naſcit̄ oı̄s res naſcens:creſcit
oı̄s res creſce̅s:creſcit omne foliū
⁊ maturat̄ oı̄s fructus:vt etiā ait
haliabenragel in.iiij.c.ꝑme par
tis.Nō igitur vere maturi dice̅di
ſunt fructꝰ hi q̄ in paleis:vel alio
modo artificialiter ⁊ equoce ma
turant̄.ſic itaqꝫ immutari ⁊ ſilue
ſtres exercitātibus etiā nō ꝯmen
dant̄:qm̄ mali ⁊ peſſimi ſunt nu
trime̅ti.⁊ ꝙ ita ſit apparet ꝑ Gal.
in lib.de euchimia.c.v.ſic di.Fru
ctus oe̅s preter vuas et ficus bn̄
maturas cachochimi ſunt ⁊ ma
xime quicūqꝫ ſunt ſilueſtriū arbo
rum.Illi quoqꝫ fructus oı̄no ſunt
reprobādi de q̄bus Ra.fecit me̅
tione̅ in lib.j.ſuoꝝ aphori.dice̅s.
Qn̄ arbores maturant̄ ⁊ venenā
tur:⁊ vermes in eis naſcunt̄:non
debe̅t fructus earū comedi:quia
ſunt venena mortalia.⁊ minꝰ qđ
ex eo accidit eſt qđ putrefit ſan
guis et febris mortalis fit.Ta
les igitur fructus fugiendi ſunt.
¶ hec aūt poſt fructuū comeſſio
ne̅ ſunt obſeruāda.ſ.vt poſt ipſos
illico nec cū ipſis alia cibaria ꝑmi
ſceant̄:imo vt Raſis inq̄t in libro
xxv.cōtine̅tis.c.j.autoritate Con
te.Qui comedit fructꝰ poſt eos ve
loce̅ motū ſequi nullo cibo vten
do poſt ipſos dū nō deſce̅derint ⁊
labant̄:ne inducat̄ de eis ad ve
nas maximū nocumentū.hoc e̅t
ꝑnceps ait i.iij.j.do.ij.c.vij.Opꝫ
vt q̄ fructꝰ comedit poſt ipſos in
cedat deinde poſt eos cōedat ali
q̄d ad hoc vt labant̄.Et ſi ſitꝫ ſup
fructuū aſſumptione̅ accideret:vi
nū nequaq̄ꝫ eſt bibe̅dū:dice̅te eo
dem loco allegato:ſed capit.viij.

Sup cibū mali chimi bibere vinū dum comedit: aut ante aut postq̄ digeritur est malū: qm̄ facit malū chimū in extrema corpis penetrare: simr super fructus ⁊ pprie melones. Et circa hoc cōciliator noster mouet dubitationem in dña cxxij. An sup fructus bibēdum sit an nō. ⁊ si bibendū: an aqua vel vinū. Ad quā respōdens ait q̄ si sitis valida fuerit ⁊ fortis: erit exhibend⁹ qualitcūq̄ pot⁹ iuxta sniam Gal. ⁊ Almāsoris. Si vo sitis non fuerit tāta, ⁊ fruct⁹ assumpti frigidi fuerint ⁊ hūidi: tūc grā medicine vinū est exhibēdū vetus odoriferū potēs qđ est calidū ⁊ siccū: et hec fuit intentio Isaac in particula. dicētis. Persica ieiuno stomacho sunt edenda: et postea vinum vetus odoriferū est bibendum. Et fuit etiā Gal. snia in. iij. regiminis acutorū dicētis. Bibāt parum vini nec aqua mixti cū q̄ preter cōsuetudinē fuerint pransi: nā vinū tale ⁊ in tanta mēsura sumptū alterat ⁊ digerit prandiū preacceptū absq̄ deductiōe ipsius in venas ante id qđ ⁊ vinū opat sup fruct⁹ maxime. Si vo fruct⁹ calidi sint ⁊ sicci: aut cōplexio stomachi maxie calida: tūc aqua bibēda est super eos. Qđ añoēs sensit Aris. in. xxij. proble. pbl. viij. Si vero stōachus frigidus esset: nequaq̄ bibendū est: aqua eīm sup fruct⁹ recētes bibita prepat intestina ad colicā ⁊ proprie vētosam: vt dixit Auic. in xvj. tertij tract. iij. c. vj. Rōne igit alimētivinū super fruct⁹ in multa quātitate non est assumendum vt nō faciat eos in venas penetrare ꝛc. Et licz cōsuetudo sit in contrariū: tñ dicēdū ē cū Gal. in. ij. de alimē. c. de cucumeribus. q̄ latet tempore multo prauus in venis chimus ex ipsis congregatus qui cum in coctiōe modica ad putrefactiōem deueniet: et febres mali moris operabit. Null⁹ ergo decipiatur ex hoc q̄ in presentia nocumentū nō pcipiat ex potu vini sup fructuū cōestionē: quēadmodum aliqui dolores intentissimos passi sunt ex potu vini super fructus: aliqui vero mortui idem super ficus bibentes: vt testatus est conciliator vbi supra. Quare parum vni gratia medicine accipiatur.

¶ Cap. clxxviij. ponit naturam et nutrimentum proprietatesq̄ angurie dicte bathecha.

Declaratis vsq̄ modo vlibus circa fructuū comestionē obseruādis ⁊ tēpus est vt ad pticularia descendam⁹: obseruātesq̄ qđ supra promisim⁹. s. velle prius de fructib⁹ olerū ptractare scdm ordinē alphabeti. Deinde vero de vnoquoq̄ fructu arborū sigillatim dicem⁹ vt manifestissime apparet quātū vnusquisq̄ eorū minime facit ad sanitatis cōseruationem. Incipiam⁹ ergo ab anguria que ab arabicis batecha: aut melonū indus vel saracenic⁹ nūcupatur dicentes cū haliabate in. v. theo. ca. xviij. Et cum Auicen. in. ij. cano. c. xciij. quod ipsa frigida est in principio scdi gradus: ⁊ humida in fine eius: ⁊ existit in natura cucumeris que cū nō digerit bene: generat cholericā passionē: puocat vrinam: et confert lapidi in renibus: cum autem corrumpitur in stomacho conuertitur ad naturā venenosam: opz ergo vt cum grauat extrahatur velociter hec ipse. Isaac vero in particularib⁹ dietis sic de ea scripsit. Est ⁊ aliud melonū genus q̄ palestini vocantur: et vulgariter dicunt saracenic: hūiditas istis minor ē ceteris frigidior

res tñ illis sunt: proinde tardiores duriqꝫ ad digestiõez ꝛ ꝯuersionem dicim⁹ etiã eos corruptiõi eẽ inobediẽtes: vñ calorẽ hñtib⁹ in stomacho atqꝫ febricitãtib⁹ ꝯueniũt: qꝛ grossicies eoꝝ q̃ frigidis repugnãdo febrib⁹ eoꝝ ardorem extinguũt. Rasis q̃z in .iij. almã. c. xx. dixit de ipsis sic. Melones non dulces q̃ sũt batechẽ: sitim sedãt ꝛ hũectãt atqꝫ vrinã ꝓuocãt. Quibus si q̃s in cõestiõe multum vsus fuerit: cholericã patieꝛ passionẽ. Serapio ẽt in .c. de melõe magna viridi dixit autoritate Rasis: ꝙ est fortis humectatiõis ꝛ extinctiõis: et ꝯfert febribus adurẽtibus ꝛ illi in cuius corpe opꝫ vt gñeꝛ phlegma hũiduꝫ ad resistendũ humoribus acutis existẽtib⁹ in stõacho epate ꝛ venis. s. qñ ipsi sunt male qualitatis ꝛ pauce q̃titatis: qm̃ hmõi melo nõ laxat in principio laxatione forti: ꝛ illi quidẽ q̃ sunt cũ hoc debilis corporis ꝛ diminute carnis et sanguinis: qm̃ opꝫ vt in istis permutemus cõplexione cholere eoꝝ oĩno: et q̃uis possemus inmutare cõplexioneꝫ eius cum rebus acetosis: res tñ insipide in hoc casu sunt cõueniẽtiores qm̃ impossibile est quin res aceto se incidãt et subtiliẽt: et hmõi corpus nõ p̃t sustinere: qꝛ si tu assuefacis eis squimbim. i. sirupum acetosum: facis augere in corpe suo maciem et debilitatẽ sue virtutis: et disrumpis stomachũ eius: ꝛ fortassis inducis excoriatiõeꝫ ꝛ tenasmonem in suis intestinis. Et si tu facis eum assuescere acetosis habentibus stipticitatẽ: nõ est possibile quin augeas oppilationes si adsint in suo epate: ꝛ in poris et nõ humectãt etiã cum hoc: qꝛ res acetose stiptice desiccãt et nõ humectant: sed res insipide ꝛ maxie hñtes grossiciẽ substãtie cũ aliqua dulcedine sicut melõ dictus: ipse eñ humectat ꝛ infrigidat cõplexionẽ: ꝛ gñat in epate sanguinẽ aquosum q̃ rectificat malitiaꝫ sanguinis cholerici q̃ est in venis qñ misceꝛ cũ eo. Et subdit post ꝙ iste melõ frigidior sit alijs spẽb⁹ melonũ ꝛ tardioris imutatiõis in stõacho ꝛc. Ex q̃bus apparet clarissime ꝙ pl⁹ pro medicina q̃ pro cibo bathecha sit vtẽdũ ꝛ a cholericis p̃cipue: ꝛ añ oẽm cibũ dicẽte Gal. in li. de dissolutiõe ꝯtinua. de his que velociter corrũpunꝛ in stõacho: ẽ batecha q̃ si cito nõ descẽderit de stõacho: ꝛ obuiet hũoribus malis cito corrũpiꝛ: ꝛ dꝫ comedi añ cibũ amouẽda de stomacho ꝓpter velocitatẽ descensiõis ei⁹ ꝛ lubricitatis viaꝝ in eo q̃ cõcedit ipsam: nã qñ comediꝛ post cibum: corrũpiꝛ ꝓpter remanẽtiam eius in stomacho: ꝛ relinquit corruptum cibũ corruptiõe ei⁹: ꝛ qñ totaľr corrũpiꝛ q̃ð frequẽter euenit est sicut venenũ perniciosum. hec ipse. Quare ꝛc.

¶ Ca. clxxix. ostendit naturam proprietates et iuuamenta capparorum in via nutrimenti.

Capparis ẜm diuersas sui p̃tes ad medicinã venit: qm̃ folijs quoqꝫ ꝛ radicib⁹ fructib⁹ ꝛ corticibus ipsius aliquando vtitur. De fructibus aũt hoc in loco solummõ dicem⁹ q̃ saliti ad nos deferũtur: et eos cũ aceto preparatos ante cibum accipimus. Dicamus ergo de ipsis cum Auicẽ. in .ij. canonis. cap. cxlij. ꝙ natura eius sit calida ꝛ sicca in secundo et est resolutiua apitiua ꝛ abstersiua ꝛ nutrimentũ fructus eius est paruuꝫ precipue cum salitur. Et q̃ð ex ea est humidũ: est magis nutritiuũ q̃ quod

q̄꜡ qđ siccū est. Quod tñ ex ea sali tū est ꝯfert patiētibus asma et est magis ꝯferēs spleni ⁊ duriciei ei⁹ bibita ⁊ more emplastri supposi- ta: ⁊ multoties euacuat ex splene materiā grossam melācholicā et succedit ei sanitas qm̄ solutione educit hūorē crudū grossuꝫ ⁊ ꝓuo cat mēstrua ⁊ īterficit serpētes et v̄mes ī intestinis: ⁊ ꝯfert emoroi- dib⁹: ⁊ augmētat coitū: ⁊ qđ ex ea salitū est añ cibū sumptuꝫ soluit. hec ipse īter alia. Que etiā sensit Auer. ī. v. col. di. Capparis calid⁹ est in scđo ⁊ sicc⁹ in tertio: qꝛ cōpo sit⁹ est ex substātia terrestri ⁊ frigi da ⁊ terrestri adusta ignea ⁊ subti li: et sīgt hoc amaritudo dñans ⁊ p⁹ hoc hꝫ ꝓprietatē ꝯ̄ꝟitia splenꝫ. Et ꝓpterea q꞉ illud qđ facit exire cū stercore est sanguineū ⁊ tūc re- mouet dolorē splenis: ⁊ hoc ideꝫ facit in aliȷ̄s hūoribus grossis: qꝛ educit eos ꝑ vrinā ⁊ ꝓuocat men strua ⁊c. hoc idem voluit Isaac in partic. dietis. c. ꝓprio. di. Cappa- res calidi sunt ⁊ sicci in scđo quod eoꝝ testaꝶ amaritudo pōticitas ⁊ acumē. Idcirco icidūt dissoluūt ⁊ mūdificāt stōachū a supfluis ⁊ mē strua ꝓuocant q̄ vtiliores sunt ad medicinā q̄꜡ ꝟm cibū qꝛ illaudabi lis sunt nūtrimēti vt pote choleri ci nigriq꜡ sanguinis gñatiui: ner- uos stōachi ꝑcutiūt: vñ elixos opꝫ eos manducare ablata ab eis aq̄ cōditos cū aceto ⁊ oleo ⁊c. Rasis quoq꜡ in. iij. Almā. c. xix. sic de eis inq̄t. Oīa q̄ aceto ꝯdiunꝶ multam ex ipso acquirūt subtilitatē: epar quoq꜡ infrigidant. Capparis iō q̄ cū aceto ꝯdiꝶ minus calida est ea que in salmuria poniꝶ oppilatiōi quoq꜡ epatis: ac splenis cōgruit. Et in li. xxiij. ꝯtinētis. c. dclxiiij. di xit. Caparis cū ꝓprietate sua ex- trahit vermes cucurbitinos ⁊ au- toritate Diascoridꝫ ait: ē mal⁹ stōa cho ⁊ lenit vētrē ⁊ sitim infert cui⁹ fruct⁹ si ꝑ. xxx. dies bibiꝶ quolibet die ī q̄ꝫtitate tertia tertij cū vino dissoluit apostema splenis ⁊ ꝓuo cat vrinam ⁊c. Et post multa dixit autoritate Gal. in li. nutrimēti. q꜡ vires capparis sunt fortes valde ⁊ tenues: iō nutrimētū ipsi⁹ est mo dicū admodū reꝝ subtiliū ⁊ añq̄꜡ saliānꝶ sunt abūdātis nutrimēti ⁊ qñ saliunꝶ sī cōcdunꝶ post ipoꝝ lotiōeꝫ nutrimēti sunt modici val de: sꝫ ꝯueniūt ad excitandū appe titū remissuꝫ cibi ⁊ ad acuendum ip̄m in stōacho: ⁊ ad abstergendū ventrē de phlegmate ⁊ ad emittē dū ip̄m ꝑ egestū: ⁊ ad aperiēdum id qđ fuerit in epate et splene de oppilatiōib⁹ et ad illud mūdificā dū: sꝫ dñt ꝯfici in tali cura cū ace- to et melle aut cū aceto ⁊ modico oleo ⁊ añ cibū. Deinde dixit circa finē p̄allegati capituli autoritate Bimmasui. Capparis corroborat stōachū et appetitū cibi si ꝯditus fuerit cū aceto: tñ nō ꝯditū cū ace to nocet stōacho: desiccat ip̄m: si- tim infert: sꝫ abstergit id qđ in eo fuerit de phlegmate: aperit op- pilatiōes ī epate ⁊ splene ꝓuocat mēstrua ⁊ ꝯfert dolorib⁹ ancharꝝ. Qui oēs a ga. videnꝶ accepisse in li. de dissolutiōe ꝯtinua sic dicēte. Cappares cū aceto ⁊ melle qñ co medunꝶ ante cibū abstergūt et mundificāt stōachum et intestina ⁊ aperiūt oppilatiōes ⁊c. Et in se- cūdo alimē. c. xxxij. Uirtus cappa ris est subtiliū partiū sufficienter. Et ꝓpter hoc nutrimētū minimū tribuit in corpus assumētiū ip̄m si cut ⁊ alia oīa quecunq꜡ subtilium partiū. Utimur autem ꝓ medicia magis quam pro alimēto fructu plante huius: qua de re ipsis non sepius est vtendum.

¶ Ca.clxxx.ondit naturã pro-
prietates et maliciã nutrimẽti
citrulloꝝ et cucumerum.

Citrulli sunt spẽs cucũe
rũ: iõ de ipis sit cũ cucu
mere dicem⁹: et pˀo cũ
Serapione autoritate
Gal. sic scribẽte. Citrul
lus frigidior ẽ cucũere: ⁊ gñat chi
mũ viscosuz et hũores crudos in
venis et accidũt ex esu ei⁹ febres
antiq male: neqꝫ ꝓuocat vrinã si-
cut melõ: et nocet stõacho. Quare
opꝫ q̃ vult vti eis vt vtat ameos ni
si stõach⁹ ei⁹ sit valde calidus. Et
subiũxit de mẽte habix ꝙ aque ci
trulli et cucũeris ꝯferãt inflãma-
tiõi febriũ: ⁊ sedãt sitim ⁊ laxãt vẽ
trẽ laxatiõe bona sine nocumẽto
aliquo: ⁊ dñt bulliri cũ zuccaro al
bo ⁊c. Rabi moyses ꝟo dixit de ci
trullo: ꝙ cũ ei⁹ digestio tardat: ge
nerat hũores venenosos. Isaac ẽt
in parti. dietis de eis inquit ꝙ fri
gidiores sunt et grauiores cucũe
rib⁹: frigiditas em̃ coꝝ est in fine
tertij grad⁹; ꝓinde grossuz gñant
phlegma: et neruositati stomachi
magis nocẽt cucũerib⁹. Rursus ꝓ
pter suã duriciẽ et frigiditatẽ sũt
grossoꝝ hũoꝝ et sup̃fluoꝝ gñati-
ui. Qđ certificat: qꝛ citrulli morã
i stõacho faciẽtes corruptiõez ⁊ ve
nenosos hũores faciũt. Citrulli ğ
magis stõacho nocẽt cucũerib⁹:
cucũeres aũt: vt inq̃t Auer. in. v.
col. c. de olerib⁹ sunt frigidiores ⁊
min⁹ hũidi: et min⁹ ꝓuocãt vrinã
melõib⁹: sꝫ nõ corrũpunt ita cito
sicut melones. Sꝫ Aui. in. ij. cañ.
c.clxxx. scribens de eis ait. Cucu-
mer est frigid⁹ et hũidus ad scđm
cuius hec sunt opatiões: qꝛ sedat
caliditatẽ et cholerã: sꝫ ei⁹ chim⁹
est mal⁹ ꝑparat⁹ ad putrefactiõez
et ad febres prauas. Citrull⁹ ꝟo
lõgioris est digestiõis et discurrit
invenis crud⁹: ⁊ gñat febres chro
nicas cui⁹ q̃ dẽ nocumẽtũ expellit
ameos avchemẽtia isiatiõis stõa
chi. Et infra subdit: ꝙ raro dige-
rat bñ. Isaac qꝫ in pticula. ꝯ dietis
inq̃t. Cucũeres frigidi sunt et hũi
di in scđo gradu grossi sunt et du
ri ad digerẽdũ et tarde a stõacho
descẽdũt: stõacho sunt nociui: et
neruositatẽ ei⁹ ꝑcutiũt: qꝛ si cibũ
in stõacho aliquẽ inuenerit: cũ sui
frigiditate eũ seruãt crudũ: nec si-
nunt a stõacho dissolui: sꝫ tñ min⁹
stõacho nocẽt q̃ꝫ melones: qꝛ cucu
meres digestiue inobediẽtes ꝟtu-
ti faciũt in stõacho laborẽ. Melo
nes ꝟo stõachi substãtiã molliũt:
et ꝯuertunt invenenosos hũores
quib⁹ stõach⁹ ꝑcutit. Sꝫ tñ si melo
nes bñ digerant: meliorẽ q̃ꝫ cucu
meres gñant chimũ: qꝛ cucũeris
grossus ẽ chim⁹ phlegmati vitreo
vicin⁹. Vñ hippocrates. Cucume
res sũt grossi ⁊ difficiles ad dige-
rẽdũ: ⁊ magis q̃ꝫ melões vrinã ꝓ-
uocãt: ⁊ vẽtrẽ hũectãt. Et hoc est
id qđ sensit Gal. i. ij. alimẽ. c. v. di.
Cucũeres vrinatiuã hñt ꝟtutẽ si-
cut pepões: sꝫ min⁹ illis eo ꝙ sub
stãtia ipoꝝ min⁹ hũida sit. Et pro
pter hoc ẽt neqꝫ corrũpunt facile
in ventre sicut pepones: et in lib.
de euchimia et cachochimia. c. v.
di. Citrulli melões et melopopo-
nes sunt fruct⁹ q̃ꝝ null⁹ est euchi-
m⁹. Si ãt hec nõ cito sybeũt corrũ
punt ꝑm vẽtrẽ in eũ q̃ fit ex eoꝝ
corruptiõe hũorẽ: et ꝓpinquam
mortiferis pharmacis operant.
Rasis ꝟo in. iij. Almãsor. c. xx. de
ipsis hec tãtum mõ scripsit. Cucu
meres et citrulli frigidi sunt qui
et sitim auferũt: et stõachũ infrigi
dãt atqꝫ vrinam prouocant. Et in
xxiij. ꝯtinẽtis. c. dcxj. dixit autori-
tate Ruffi. in li. regiminis de cucu
mere hortẽsi: ꝙ substãtia melonũ

est tenuior: sz substātia imatura melōis est grossior ⁊ hz i se vires abstersiuas ⁊ icisiuas ⁊ iō ꝓuocat vrinā ⁊c. Et .i. autoritate Bima. sic ait. Cucumeres et citruli sunt frigidi ⁊ humidi in fine scdi gradus sz peior ipoꝝ ē citrullus: q2 gñat i stomacho phlegma viscosu3: ⁊ ꝓcedit de eo ad venas humor crud⁹. ex q̄ quoties abūdat fiunt febres chronice: ⁊ non ꝓuocāt vrinā ad modu3 melōis: ⁊ velocit corrūpunt i stomacho: ⁊ cōedēs ipos affluēter d3 vti amcos ita tñ ꝙ ipsius stomachus non sit īflāmat⁹. ⁊ q̄ patit sincopim ex calliditate: olfatio citrulloꝝ est ꝯueniens cu3 ꝓprietate ipoꝝ. Quare ꝯcludam⁹ cu3 eodē Ra. i. iiij. suorum aphor. sic scribēte. Cucumer frigid⁹ bon⁹ stomacho. s. calido. ⁊ meliores sūt saracenici q̄3 gallici ⁊ ꝓpetatē hñt remouēdi cholerā. Et iō pro medicinis eis vtamur.

¶ Ca. clxxxj. oñdit naturā proprietates: ⁊ iuuamēta cucurbite i via solummō nutrimenti.

Averrois in .v. collig. c. de herbis ⁊ olerib⁹ sic scripsit. Cucurbite q̄ i arabico dicūt hula sūt frigide ⁊ hūide aq̄se: ⁊ talē humorem gñant. ⁊ d3 ꝙ sunt apte recipe corruptionē i stomacho ⁊ hūt malā alterationē: sicut fit i reb⁹ hūid; nō hñtib⁹ stiptici tatē terrestreitatem nec pōticitatē: q2 sūt solū aq̄ ⁊ assimilam⁹ eas mor; nec cucurbite isti⁹ regiōis sūt tales: sz dure digestiōis ⁊ grossioris nature: ita ꝙ nō pñt rectificari nisi cū multa decocttiōe ⁊ cum hoc sunt multū mali chimi: ⁊ ad huc ifrigidāt ⁊ humectāt eo ꝙ nō hñt ꝟtutē cito exeūdi cum nullā hēant abstersionē. Qd min⁹ sensit hali. in .v. The. c. xviij. Et pri. Aui. i. ij. cañ. clxxix. d. Cucurbita ē frigida ⁊ hūida in .ij. ⁊ illa q̄ est elixata nutrit aliq̄ꝫtulū: ⁊ ē velocꝫ descēsiōis si nō corrūpit añ digestionē pp cām aliquā: ⁊ non gñat ex ea humor mal⁹. Sz si corrūpit i stomacho ⁊ miscet ei hūor mal⁹. ē tarde ꝯsistētie sicut reliq̄ fruct⁹ ⁊ humor q̄ ex ea gñat ē insipid⁹: nisi dñet ei aliq̄d qd sit sibi ꝯmixtū. nā si cū citonijs ꝯmisceat hūor ei⁹ ē illaudabilis ⁊ subdit. Veru3 nocumētū qd ipa offert colō duplicat ꝓpetate q̄dē ei⁹ ē ꝙ gñat ex ea nutrimētum homogeneū ⁊ qd ipi associat. nā si comedat cu3 sinapi. gñatur ex ea humor mal⁹ stiptic⁹ agris ⁊ si cū sale gñatur ex ea humor salsus. ⁊ si cu3 stipticis gñat ex ea humor stiptic⁹ ⁊ ē oīno nociua q̄b⁹ dñat melāncholica et phlegma et bona cholericis. Verūtñ nocumētum qd affert colō maximū ē: ⁊ in fine eiusdē. c. iterū di. Ipsa vehemēter nocet intestinis ⁊ colō ꝓprie ⁊ pp hāc cā3 cholerici: ⁊ q̄cūq3 alij q̄ cholicam pati ꝯsueuerunt: ei non approximēt. Isa. q3 in .p. d. sic inq̄t de ea. Cucurbita frigida ē ⁊ humida in scdo gradu: phlegmaticū gñat chimū: ꝓinde cholerice nature cōuenit ecōtra ꝟo frigidis nocet: et cholericis melior ē q̄3 sanguineis q2 ei⁹ humiditas stomachū hūectat: ⁊ sitim cholericoꝝ humoru3 extiguit: silr debem⁹ eā itelligere esse nociuā phlegmaticis plusq̄3 melācholicis. Que q̄dē melior est cholerico si hoc mō det: coquat coctancꝫ ⁊ succo maligranati aut vuc agrestis: aut cū succo maloꝝ citrinoꝝ: aut cū oleo amigdaleo: aut oleo ꝯnfacino ꝯdiatur. Phlegmaticis ꝟo sic dat elixa in aq̄ et ab aq̄ exp̄ssa cum sinapi pipere ⁊ apio ⁊ menta: vtilius datur cu3

eorũ caliditate tẽperet: τ tũc chimum gñat calidũ τc. Ra. vero in Alm̃ c. xiiij. inquit de ipsa. Cucurbita frigida est et humida: q̃ stomacho mala existens appetitum destruit: sitim q̃z sedat: τ epatis ac stomachi ardorẽ extiguit in eis qñ abũdat calor. τ. iiij. li. suorum apho. iquit. Etsi ex cucurbitis nimis comedat tenasmũ gñat: sz si aceto τ aliis p̃paretur meliorat. τ in. xxiiij. conti. c. dcx. di. autoritate Ga. i. vij. Si comedit cucurbita gñat humectationẽ in stomacho: et incidit sitim. et di. i li. nutrimẽ. Cucurbita cruda horribilis est: τ eius nocumẽtum in stomacho est magnum τ vidi quẽdã comedentem ipaz et sentientem in suo stomacho põderositatẽ τ frigiditatẽ τ passus nauseã ide τ vomitũ: et nullũ medicamẽ ɔfert huic vitio: sicut vomit⁹. Sz elixa cum hũiditate nutrit. iõ nutrimentuz ei⁹ est modicũ ad modũ oim ciborum q̃ gñant hũorẽ aqueũ et tenuẽ τ descẽsio ei⁹ de stomacho cito fit ex hũiditate de q̃ dixim⁹ τ ex lubricatiõe plana q̃ ẽ in ea. Sz qñ digeritur humor eius non est mal⁹ nisi p̃cedat cũ corruptio añ digestionẽ ipsi⁹: τ corruptio accidit ei aut artificial'r: aut ex humore malo in stomacho: sz ex tarditate ei⁹ in stomacho fit corruptio sicut de oib⁹ aliis fructib⁹ humidis si tardẽt i stomacho τ nõ descẽdũt cito sola ex ea gñat humor crud⁹: τ si cum alio gñat exinde humor iuxta saporẽ illi⁹ rei cum quo componit: q; alterat τ assimilat ei τ si comedat cuz sinapi gñat exinde hũor acut⁹ cũ caliditate manifesta: τ si comedit cum salito gñat humor salsus: τ cũ reb⁹ stipticis gñatur inde humor stipticus. Et di. etiaz vbi de moris locut⁹ ẽ: q; cucurbita lz minoris nocumenti sit q̃z aliq̃ fruct⁹ estiui: q̃ties nõ descẽdit de stomacho velocit corrũpit ita male q; exprimi nõ põt. Uerba autez Ga. in nr̃a trãslatione habem⁹ in li. de euchi. c. v. hec sunt. Cucurbita inculpabilis est sola horarior̃ fructuum. sed si ipsa corrumpat in ventre cachochimia satis fit sicut et mora quare pro omnib⁹ minime videtur commendanda τc.

¶ Cap. clxxxij. oñdit naturam nocumenta τ perniciosa p̃icula ex fungor̃ comestione p̃ueniẽtia: τ qui eligendi sint: et quomodo preparandi τc.

Licet fungi in numero radicũ a Gal. reponãtur in ii. de subtiliante die. c. ix. vbi di. q; oim radicũ escubiliũ pessimi sint fungi: quãobrez cum fructib⁹ olerũ minime forẽt reponẽdi. q; tñ poti⁹ terre fruct⁹ q̃z radices nobis eẽ vident: iõ de ipsis hoc i loco existimauim⁹ scribendũ: cũ pl⁹ etiã his q̃z aliis fructib⁹ assimilent: τ ei⁹ nature appropinquent. Dicam⁹ ergo eo de q; pessimi sunt. vt Gal. ait vbi. s. et ad comedendum valde periculosi. teste eodem in li. de euchi. c. j. sic di. Uidi deniq̃ quosdam quidem pp̃ter fungorum esum mori quosdam v̾o pp̃ter coniĩ vel ferular̃: paucos vero ex eis vix saluari: iõ dimittẽdi sunt poti⁹ q̃z assumendi vt eor̃ nocumenta neq̃q̃ p̃cipiam⁹. Quor̃ cã euidẽs est ex eis q̃ scripsit ipse ẽt loco allegato: lz post multa cũ indit. Oiz aũt eduliorum fungi hñt frigidissimum et viscosum simul et grossum chimũ: inter quos aboletus soluz null⁹ notat mori: cholicã tñ et hi q̃busdam attulerũt nõ digesti. Ab alior̃ v̾o fungorum esu q̃dam q̃dẽ mortui sunt: quidaz v̾o

venerūt ꝓpe mortē diarijs chole
ricis oblati: aut suffocati: piclitan
tes. A q̄ sūplit Aui.in.ij.cañ.c.ccl
xxv.di. Fungi frigidi sūt i fine ter
tij.gradꝰ: ꝛ hūidi i pricipio eiꝰ: et
iō gñant hūorē grossū malū: ꝛ eo
rū rectificatio ē vt elixēt: ꝛ ponāt
cū eis pira hūida ꝛ sicca: ꝛ ozimū
mōtanū: ꝛ bibat sup ipos vinū pu
rū: s. grā rectificatiōis ꝛ nō alimē
ti: qm̄ vt i.iij.di.j. Sup cibū mali
chimi vinū nō ē bibēdū: q2 facit
malū chimū i extrema corpis pe-
netrare. Deiñ ꝓsequit eos dete-
stādo di. Fungi gñant stuporē et
apoplexiā. Et accidit ex illis q̄ nō
interficiūt ꝓfocatio et ꝓprie iterfi
ciētibꝰ. ꝛ accidit ēt ex illis q̄ nō in
terficiūt cholerica passio qñ mlti
plicant: ꝛ sūt difficilis digestiōis.
ꝛ mali nutrimēti: ꝛ faciūt posside
re difficultatē vrine. ꝛ subdit d eis.
Sūt q̄ sunt mortiferi: ꝛ sunt illi q̄
nascunt i vicinitate ferri erugino
si ꝛ rex putridax aliax. aut in ꝓ
pinqtate mãsiōis reptiliū veneno
sox: apd aliquā arborē quarū ꝓ
priū ē vt corrūpat fungos q̄ apd
eas nascuntur sicut oliue: ꝛ de si-
gnis q̄dē cox ē q sup eos hūidi-
tas viscosa putrefacta pcipit: ꝛ ci
to aduenit eis alteratio ꝛ putrefa
ctio ꝛ puenit ex ipsis ꝯstrictio an
helitꝰ ꝛ sincopis: cura cox ē cū in
cisiuis ꝛ oximelle cū calamēto ꝛc.
ꝛ qñqꝫ iterficiūt statim ꝛ ꝓpterea
di. Ra.in.iij. Alm̄.c.xviij. fungi tu
beribꝰ sunt valde deteriores: q̄rū
q̄dā hoies strangulāt atqꝫ occi-
dunt. Qui aūt ex illis hoi existūt
i corpe viscosuꝫ gñant phlegma.
Et rō ē: q2 vt scripsit Isa.i.v.d.c.
xxviij. autoritate. Ga. fūgi i terra
sicca nati sunt ꝛ pluuiali aq̄ enu-
trita. i terra itaqꝫ molli nascunt ꝛ
aq̄ q̄eta putrida nutriunt. vñ Ga.
Oia inqt nascētia in sapore vl in-
acumie nō apparētia vl aliq̄ alio
sapore nāliter sunt cetex peiora
sicut fungi q̄ sunt peiores ꝓpt ter
re malignitatē ꝛ corruptionē hūo
rū q̄bꝰ nutriunt. Sunt ḡ pessimi:
ꝛ maxime si iuxta oliuā nati fue-
rit: q2 oliua grossitiē ꝛ viscositatē
dat eis. ꝛ i.p.d.sil'r ait. Fungi fri-
gidi sunt ꝛ hūidi in tertio gradu
qd mollitie suiqꝫ hūiditate testifi
cātur. Mortiferi grossam hñt vē-
tositatē: ꝛ hūiditatē viscosaꝫ dige
stiōi inobedietes: vñ illaudabiles
sunt: vtpote tumorosi: iō bonuꝫ ē
vt oino fugiāt. Jn mortiferos ꝓo
cōedere volētes eorūqꝫ nocumē
tū nō timētes: elixēt: atqꝫ pirꝫ aut
calamēto misceāt. Quax iure ex-
presso i alia aq̄ coquant: ꝛ cū pi-
pere: taruī: ꝫiꝫibere: calamēto: ori
gano: ꝛ silibꝰ ꝯdiant ꝛ esui tribuā
tur: ꝛ i fine mex vetꝰ potetur. Et
q̄ frigidi sūt nā accipiāt i fine co
rū ꝫinꝫiber ꝯditū: diaciminū dia-
triū pipereō: triacā. mithridatū: ꝛ
hmōi. Ra. q̄ꝫ i.xxij.ꝯti.c.dlxxxiij.
di. de eis autoritate Ga.in li. nu-
trimen. Bonꝰ fungus et innocēs
frigidi nutrimēti est ꝛ q̄ abūdant
de eo sumit in eo gñat humorem
grossum malū ꝛ plēs eiꝰ species
sunt mortifere: ꝛ vidi quēdā pas-
suꝫ fuisse de eo strictū anhelituꝫ
sincopi ꝛ sudorē frigidū ꝛ saluatꝰ
ē cū studio cū rebꝰ icisiuis: cū sirn
po aceto ꝛ mētastro cocto i eo su
paspersis sup eū spuma ꝛ burac:
vñ euomuit ipos fungos: q̄ trans
mutati fuerūt ad humorē maluꝫ
grossuꝫ et frigidū. Nr̄a aūt trans
latio ꝓallegati textꝰ tot ꝛ tāta nō
hꝫ. sꝫ id tm̄ qd supra circa presen
tis.c. initiū adduximꝰ. Ex quibꝰ
oibus hanc possumus elicere cō
clusiononē: q tutissima res sit ob
iam dicta fungos dimittere.

¶ Ca.clxxxiiij. ondit naturā ꝓ-

prietates et nutrimentum tuberum q̄ tardufelle dicuntur.

Olētes ordinē alphabeti obseruare nō cēt h̄ de tuberib⁹ scribēdū: sz q: fungi in oibus fere suis opatiōib⁹ assimilāt: ppterea nō v̄r nobis irrōnabile de ipsis imediate scribere post fung: p̄ determiationē: & vt legētes d̄ eis iuxta posit; facili⁹ valeāt v̄tutes ipōruz itelligere. Dicam⁹ ḡ cuz Pri. nr̄o in. ij. cañ. c. dcxcij. sic scribente. Tubera sunt ex subāstātia terrea pl⁹ & aq̄a min⁹: & i ip̄is ē ariētas & subtilitas pauca: & sūt puata sapore: & meliora eoꝝ sunt arenosa alba in q̄b⁹ nō ē odor mal⁹. Et q̄ ex eis sūt sicca deteriora sūt h̄ūid;: & illa q̄dē q̄ elixāt p⁹ excoriationē & scissionē cū cultello cū aq̄ & sale: deiñ coquunt cū oleo & almuri: & spēb⁹ ꝯdiētib⁹ sunt meliora. Et deteriora eoꝝ gn̄a sunt fungi: & pprie cuz nascunt sub arborib⁹ & in terra mala sūt grossa vald: & p̄bēt nutrimētū grossū melācholicū: & ñ appropiquat eis in hoc aliq̄d. Et eoꝝ q̄dē tyriaca est vinuz puruz: & spēs ꝯdiētes assumere. Et si elixētur deiñ coquāt: & cuz eis ꝯdiātur gn̄at ex eis nutrimētuz grossuz nō malū verūtñ saporē nō h̄nt: & timet ex eis palysis & apoplexia: sunt tarde digestiōis ipediētia & grauātia stomachuz: & sūt grossi chimi. Et subdit q̄ Sa. i q̄dā loco ait. q̄ nō sint mali chimi: faciūt tñ icurrere cholicā & difficultatē vrine. Ego aūt iueni Sa. i li. de euchi. d̄ ip̄is sic scribētē. Moderate aūt ē pachichimuz et vocatuz idnū. i. trifula: nō tñ ē cachochimuz. hec ē series v̄boꝝ ei⁹ p̄nt in nr̄a h̄em⁹ trāslatiōe q̄ nihil de cholica facit mētionē: attñ creḡēdum est pricipi: cuz rō dicti sui sit i p̄ōptu. ēt p̄ v̄ba Sa. in li. de subti. die. c. ix. sic dic. Quid aūt oporteat dicere de olerib⁹ q̄p̄ nō soluz radices: sz etiā pductiōes & folia phlegmaticuz gn̄ant humorem: sunt autem de hoc genere trifule: attñ q̄cūq; in arena & min⁹ humida ꝯsistūt terra: deficiunt a malitia fungoꝝ &c. Gn̄ando autē phlegmaticuz humorē & cholicā facile poterūt cāre: vt ei recte ipōsuit Aui. Qd̄ silr̄ ꝯfirmatur p̄ Ra. i. iij. Alm̄. c. xviij. sic di. Tubera frigida sunt et grossa: phlegma q̄z gn̄ant cruduz: q̄ aūtē ex eis rubore h̄nt mala existunt: q̄rum multa comestio cholicam generat nec ēt absq; calidis sunt edenda ꝯdimētis: fungi tñ tuberib⁹ valde sunt deteriores. Et in. xxiij. cont. c. dclvj. di. autoritate Sa. Bim. idum & reliquoꝝ pl'ium antiquoꝝ: q̄rum dicta eadē sūt cū supiorib⁹: & iō ob tediosā plixitatē ea nō aducem⁹: id tñ nō p̄termittam⁹. qd̄ ip̄e Ra. inq̄t i. xxv. li. eiusdē. c. j. de tuberꝝ p̄paratiōe v̄bis istis. Si elixa fuerint in aqua: sale & origano: aut i oleo & ossa fetida annihilabit id qd̄ gn̄anduz est de eis i stomacho de phlegmate viscoso & ist̄is ꝯditio dz fieri in fungis: q̄ si iuenitur post comestionem ipoꝝ pōderositas: debes bibere de vino simplici aut de aqua mellis: aut de tyriaca dragmā vnā: & ea pp̄ h̄mōi res a nobilissimis viris: q̄b⁹ p̄cipue h̄uc nr̄m libruz scripsim⁹: minime dn̄t māducari eo q̄ coꝝ complexiōes sunt vt plurimum delicate: & stomachi ipsoꝝ debiles tubera fungos et talia grossa bene digerere non valentes. quare fugiant ipsa.

¶ Ca. clxxxiiij. oñdit nām melonū. & p̄petates coꝝ i via nutrimēti: declarādo q̄ coꝝ deteriores: & q̄ nociui min⁹ existāt.

Melões dicti Gal.in. ij. de ali.c.iiij. melopopones iter reliquos olerum gratiores hñtur: quoꝝ due sũt species. Aliqui eñi oblõgi qui ꝓprie melopopões dicunt̃ a Gal.vbi.s̃.Quidaz ꝟo alij rotũdiores sunt ⁊ dulciores: q̃ pepões ab eo ⁊ ab oib⁹ nũcupant̃.Jõ dicam⁹ de natura ⁊ ꝓprietatib⁹ vtriusq;. ⁊ primo cuz Auer.i.v.col.sic de herbis ⁊ oleribus di. Melões sunt frigidi multe hũiditatꝫ: ⁊ hñt abstersionẽ.⁊ ꝓuocãt vrinã:ita q̄ dr̃ q̄ q̃ vtit̃ multuz brodio eoꝝ est caut⁹ ab egritudie arenaꝝ. haliabas aũt i.v. theo.c.xviij.sic de ipsis ait.Melõ frigid⁹ est ⁊ hũid⁹ in scdo gradu: cito a stõacho descẽdit:vrinã ꝓuocat:⁊ post pauca subiũxit. celeris eñi ẽ corruptiõis in stõacho celerisq; alteratiõis i ea q̃ in stõacho inuenit.⁊ait gal.q̄ si in stomacho corruptũ fuerit veneno ꝑimũ est. hec ipse .hoc ẽt sensit Aui.i.ij.cañ. c.de batheca:cuz sic ait. Melõ est melioris hũoris q̃ batecha: ⁊ ei⁹ caro est digestiua abstersiua ⁊ ꝓp:ie ei⁹ semẽ.⁊ matura ⁊ imatura ambe sunt abstersiue ⁊ ↄuertit̃ ei⁹ caro ad quẽcũq; hũorẽ i stõacho inuenit:et ẽ ad phlegma vehemẽti⁹ declinis q̃ sit ad cholerã ⁊ q̃ ad melãcholiã:⁊ nõ ↄuertit̃ velociter:id est nõ cito digeritur.Etq̄ ita intelligẽd⁹ ⁊ exponẽd⁹ sit:patet p ipsuz dicẽtẽ infra . Melo est tarde digestionis nisi qñ comedit̃ cũ eo qđ ẽ interi⁹ ei⁹. ⁊ ipsi⁹ q̃dez nutrimẽtũ ẽ rect⁹ ⁊ ei⁹ humor est cõuenietior:opꝫ p̃tereavt cibũ nõ sequat̃ aliũ:⁊ demũ circa finẽ capituli dixit. Et melo q̃dez ẽ minoris ꝓuocatiõis q̃ batecha:⁊ ẽ magis abstersiu⁹. ⁊ velocioris descẽsiõis p̃cipue q̃ est mellis.i.dulcis valdẽ cũ aũt corrũpit̃ i stõacho cõuertit̃ ad naturã venenosaꝫ : opꝫ ergo vt cũ grauat extrahat̃ velociter.ſꝫ dulci⁹ de ipsis scripsit Jsaac in particularib⁹. d.di.Melões estiui duob⁹ modis sũt rotundi ⁊ lõgi vterq; ꝟo frigid⁹ ẽ ⁊ humid⁹ in medio scdi grad⁹ rotundi ꝟo vi scosiores ⁊ grossiores sũt.Causa eñi rotunditatꝫ ẽ hec:liq̄r eoꝝ:q: viscosus est ⁊ grossus natãdo in sup̃ficie diuidit se circa latera. Lõgoꝝ ꝟo liquor q: subtilis ẽ ⁊ aq̃sus:effluit ⁊ discurrit inferi⁹ ideirco ipi elõgãt̃ q̄ testificat in hmõi rõne.Sapor eñi rotũdi aliquãtuluz dulcedini vicinat̃: lõgi ꝟo sapor q̃si aq̃ est sapide dulcisq; rei grossitudo ⁊ viscositas dominat̃: vñ lõgus min⁹ nocibilis ẽ parũq; colatiu⁹ mũdificatiu⁹ . rotundus aũt nocibilior ⁊ magis colatiu⁹ ⁊ vrine ꝓuocatiu⁹ arenã ⁊ lapidez a renib⁹ ⁊ vesicca expellit . qđ ei⁹ saporositas:testat̃.videm⁹ eñi corpora ab eis fricata ab oi mũdari sorditie vtriq; tñ ad corruptionẽ parati sunt. Mutant̃ ẽt i humoꝝ q̃litatẽ in stõacho existẽtium siue cholerici siue phlegmatici sint . Jdcirco stomacho nocent eiusq; neruos mollificãt : eiusq; lubricitatẽ p̃stant.Qđ si cibũ i stomacho inuenerint:miscent̃ cũ eo ⁊ causa lubricitatis cib⁹ egredit̃ prius q̃ coquat̃:in intestinis ẽt rugitum ⁊ inflationẽ ventositatẽq; faciũt: et nonnũq̃ vomitũ ⁊ abominationẽ ideoq; mãducent̃ añ oẽm cibum stomacho ab humorib⁹ inanito; nec aliud accipiat̃ cib⁹ quousque ipse videant̃ eẽ digesti.Si sic eñi accipiant̃ digestioni obediunt : et bonis chimis assimilant̃:licet eorum conuersio phlegmatica sit quib⁹ ecõtra datis frigidi et pessimi ex eis gñant̃ humores.ñ ũtq;

causa malarum gñandū febriuz maxie cholericis ꝛ calidis natu͞ralr: qđ fit ob sue velocitatē ꝯuersiõis ꝛ mutationē sui in cholericū hũorē: ſʒ vt nocumētū eoꝝ auferatur: deinꝫ in fine eoꝝ oxiacara: maratrū mastix phlegmatice ꝯplexiõis hois accipiāt oximel zinziber cōditū aut dariminū ꝛ paruz bibāt vinū. Cōcludam⁹ ergo cuz Aui. i. xiiij. iij. c. xx. sic dicē. Nō est malū ꝓ apate calido sumere melões duros parue dulcedinis. Uerūtñ q̄ cholicā pati ꝯsueuerūt ab eo abstineāt: qm̄ vt idē ait in. xvj. eiusdē trac. iiij. c. xxviij. Melō dulcis añ cibū in dispositiõe sanitatꝫ est nociu⁹ p̄rimis cholicaꝝ. melō em̄ dulcis ꝑꝑ vehemētiā sue ꝓuocatiõis ꝑducit ad ingrossationez sanguinis: teste eodē l. j. iiij. trac. ij. c. lxv. ꝛ iõ cōfert cholericis. Hoc quoq̄ sensit Gal. in. ij. de alim̄ cū dixit. Natura peponū ē frigidior cū hũiditate sua copiosa ꝛ abstersiuū aliq̄d hñt ꝑpter qđ ꝛ mouēt vrinas: secedūt sterc⁹ magis cucurbitis ꝛc. Deinde subdit. Pepones parū operanꝫ chimū i corpe. ꝛ magis qñ nō bñ digerūꝫ: ꝛ cholericos facere cōsueuerūt ꝛ corrūpi ꝛ ad vomitū idonei ꝛ amplius comestū sup ipꝫ aliq̄d euchimoꝝ eduliorū. ꝛ ꝑpterea ipe iterū dicebat l. li. de euchimia. c. v. Citrulli melões ꝛ melopopões sūt fruct⁹: quoꝝ null⁹ ē euchim⁹ ꝛ si nō cito subeūt corrūpunꝫ scđʒ ventrē in eū q̄ fit ex eoꝝ corruptione hũorem ꝛ ꝑpinquū mortiferis pharmaticis opanꝫ. A quo Rasis in. iij. Almā. accepit. c. xx. dicēs. Melones dulces velociter in choleram cōuertunꝫ rubeā. aliȷ̄ ꝟo sitim sedāt ꝛ hũectāt: atq̄ vrinā ꝓuocāt q̄b⁹ si q̄s in comestiõe multū vsus fuerit: cholericam patieꝫ passionez. ꝛ ꝑpterea di. i. xxv. ꝯtinē. c. j. Post comestionē melonū sumere debes de thubere ꝛ zinzibere: ꝛ si fuerit calide cōplexiõis: post cōestionē ipsoꝝ sumere dꝫ in potu de sirupo acetoso. Procurandum est itaq̄ vt tāta ex eoꝝ quātitas assumaꝫ qđ digeri possit ꝛ cito subire ne i stõacho corrumpātur: obseruādo q̄ de mēte Isaac ꝛ alioꝝ. s. dixim⁹. de melōgia ꝟo qua nō vtimur. ꝛ q͞r ab oibus antiq̄s est reprobata: nō scribem⁹: sed ipsam tanq̄ inutilem ꝛ fugiendam ꝛ ei ipsa ꝛ pertractiõe relinquamus.

¶ Ca. clxxxv. incipit ꝯtractare de fructibus arborū: declarando quib⁹ naturis humidi sine recentes: ꝛ quibus complexionibus sicci fructus conueniūt.

Ostq̄ de fructibus oleꝝ vt ꝑmiseram⁹ sermonē ꝯpleuim⁹ reliquū ē vt de fructib⁹ arboꝝ in p̄sentiarū agam⁹ cōsuetuz ordinē alphabeti obseruādo vt sine querendi labore determinatio͞l. ꝛ capitulum vniuscuiusq̄ fruct⁹ facile inueniaꝫ: non sl͞r de humidis ꝛ de siccis sepatum facientes sermonē: ſʒ de ipsis iuxta eoꝝ initia ꝛ ꝑut cōtigerit: loquemur: hoc tñ p̄notātes q̄ sicut humidi fruct⁹ phlegmaticas hñtibus cōplexiões incōuenientiores sint q̄ cholericis: sic ꝛ sicci ecōtrario. Et idē de stõacho pariter est intelligēdū. Qui em̄ stomachū frigidū ꝛ humidū hñt: nō tm̄ a siccis q̄tū ab humidis fructib⁹ leduꝫ. Hui⁹ r͞ōn hec est: q͞r frigidi fructus ꝛ humidi vt oēs ferme recētes existūt: vt đ melonib⁹ dixim⁹ frigidū stõachū ꝛ hũidū itrātes ꝛ eū phlegmaticis hũorib⁹ repletū inuenientes: ꝯuertūꝫ i ꝯsimilē coꝝ naturā

sez in frigidos & hūidos hūores cu i hñtib' i.mbolū facilior sit trā su' vt dixit Aristo.in.li.de gñatione & corruptiōe, & Aui.in.ij.j.c. de signis cōplexionū cū sic iqt cōuersio i gñe pportionali ē facilior cō uersiōe ad 2riū. Sic & fruct' sicci & hi pcipue q̄ vnctuositatē hñt: facile in stōacho calido i fumositatē & i cholerā pmutātur: & iō nō ita 2ueniūt cholericis sicut phlegmaticis. sicut ecōtra de hūidis & recētib' dixim': q̄ magis cholericis q̄ alijs cōferāt pionis. Et q̄ ita sit: patet p rōnē padductā. Et p autoritatē Isaac i.v.d.c.xxv.di. Qui fructuū grossoꝝ & siccoꝝ durorūq̄ corticū sūt: cortices molles & teneros hñtib' peiores sūt. q2 duricies et grossities corticum substātiā grossaz & terrestrē ostendūt & in stōacho durā digeri & velociter ad fumositatē 2uertibilē i stōacho sicce cōplexiōis inanito: citoq̄ cōuertit̄ in putredinē & ventuositatē i stōacho frigido maxie cibo pleno. deinde subdit. Ois fructus grossi corticis terrestris non caret oleositate & vnctuositate naturali: vnctuositas aūt & oleositas ad 2uertēdū in fumositatē & in gña cholerica sunt pcliuia & in putrudinē & i gña venenosa & ppterea 2cludit deide qui fructuū cortices hñt duros & siccos peiorē sunt nutrimēti sicut amigdale & nuces & nucicule & silia & maxie si sint siluestres q2 sūt sicciores & ad digerēdū duriores quāto igit̄ fructꝰ sicci antiqores fuerit tāto deteriores existūt. q2 cōtinue vnctuosiores fiūt vt de admigdalis nucibus festicis & huiusmodi ē videre q̄ cū inueterātur rancide fiūt &c. & iō in stōacho calido pessime reputant̄ sicut fruct' frigidi & hūidi in frigido ventre sunt suspecti quinimo phibiti. Qua de re bñ ppendat vnisquisq̄ naturā suā: et humidis aut siccis vtat̄ fructib' scđ3 q̄ ei magis cōueiēs fuerit: ne corp' cholera vel phlegmate repleat. Et hec pauca de hac materia in gñali dicta sufficiāt particularia p̄o iā electo & abstinēti medico cōseruari relinquim'. Abstinēti inquā ppterea q̄ plures etiā doctissimos nouim' medicine pfessores q̄ tāq̄ pueri q̄tidie fructib' i coꝝ interitū vtunt̄ & pessimis etiā & in magna quātitate. Qui pro aliorum sanitatis conseruatione idonei minime vident̄: eo q̄ durū quippe est vt q̄ nescit tenere moderamina vite sue: iudex fiat vite aliene: vt Gregori' summ' et beatus pontifex inquit. quare &c.

¶ Cap.clxxxvj. ostendit: naturaz & vtilitates amigdalarū i via cibi.

Amigdale: vt iqt Auer. in.v.col. & haliabas in v. Theorice.c.xix. tēperate sunt i calore & humide suauis saporis & hñt multas bonas pprietates dicitur q̄ hñt augmētare substātiā cerebri. & faciūt suauiter dormire & abstergunt & mundificant vias vrine: & sunt valde 2uenietes matris. Qđ ēt voluisse videt̄ Aui. in ij.cano.c.lviij. cū di. Unctuositas amigdale minor est vnctuositate nucis: cū tñ in eis fiat vnctuositas plurima cui' causa rancidatur et est tardioris digestiōis q̄ nux. deinde subdit. Que dulcis est: equalis ē ad hūiditatē parū declinās: & amara est sicca in scđo. Et. j. subiunxit. Dulcis bonū pbet nutrimētuz. lz. parūū & comedere amigdalas dulces impinguat & cōfert ad visuz. apriūt etiā amigdale oppillationes epatis & splenis ipse nāq̄ aperiunt oppilationes acci-

dētes i extermitatib⁹ venarū: τ cū cōcedūtur recētes cū corticib⁹ suis mūdificāt hūiditates stōachi sūt difficilis digestiōis τ boni hūoris τ pauci nutrimēti: qñ accipiuntur cū zuccaro descēdūt velociter. De quib⁹ ēt sic scripsit Isaac i particularib⁹ dictis. c. ꝓprio. Amigdale dulces sunt calide τ hūide i medio primi grad⁹. vñ gal. hūt (iq̄t) amigdale amaritudinē sensui occultā pp sui saporitatē: verūtamē amigdalarū amaritudo vetustati accedētiū palā ostēdit. fitqꝫ caruz acutio velut nuces corpoꝝ nutritiue: sunt dure tñ ac grosse substātie: digestioni difficiles ꝑ sue vnctuositatē egestate ꝑin tarde cholericis assimilant hūorib⁹ neqꝫ stomacho sicut nuces sunt nociue. et post aliq̄ dixit. Si superficie ten⁹ excorticēt esuiqꝫ dent digeri faciles fiūt maxie si cū melle aut zuccaro exhibeant. Amigdale aūt virides sūt tenuiores τ laudabiliores pp eaꝝ aq̄sitatē: idcirco si i aq̄ calida vna nocte iaceāt excorticate fiūt i actiōe viridib⁹ vicine: porro si virides pri⁹ q̄ꝫ cortices habeāt: elixēt τ edant gingiuas ꝯfortabūt: stōachiqꝫ calorē refrigerabūt τc. Rasis q̄ꝫ i. iiij. Almā. c. xx. di. Amigdale dulces i calore sunt tēperate: q̄ lꝫ lenitatē gutturis faciant graues tñ existūt diuqꝫ in stōacho morantur: verꝫ ipe nō solū oppillatiōes nō faciūt: verūetiā oppillationes apiunt: atqꝫ vrine sedāt ardorē: τ cū zuccaro comeste spma augmētāt. Et i. li. xxv. ꝯtinē. c. ccccccxcij. Archagenisij sic scribētis inquit. Amigdale sunt calide: τ hūide: τ nūor ipsaꝝ est laudabilis: τ subiuit. di. Ruffus i li. regiminis. Amigdale ꝓuocāt vrinā: τ cū difficultate digerunt. et postea circa finē subīūxit τc. Sindisor inq̄t q̄ impinguāt: τ augēt actū venereū. similiter iq̄t Binimasui. Amigdale dulces calide sunt τ hūide in primo τ si comedunt cū corticib⁹ cōferūt in dolore oris: τ abstergunt qđ in pectore fuerit τ pulmōe de hūiditate τc. Sꝫ sapiēs Gal. in. ij. de ali. c. xxvij. sic ait. Amigdale totalr nō participāt stiptica q̄litate ꝑualet eñi i ipsis abstersiua τ subtiliatiua: pp quā expurgāt viscera ex pulmōe τ thorace expuitiones opant humoꝝ. dixit deinde q̄ ad subductionē nō sūt vtiles. τ q̄ alimētuz corpi dāt modicuz: qua de re decipiunt q̄ eas plurimū nutrire existimāt: lꝫ aliꝫ ꝯueniētes sint.

¶ Ca. clxxxvij. ostendit naturā τ nutrimētuz auellanarum cuꝫ suis iuuamētis τ nocumentis.

Auellane: teste Auer. in v. colliget. i nullo differunt a nucibus: nisi q̄ nō ꝓuocant vomitū sed Princeps Auicē. in ij. canonis. c. xliij. dixit. Eius quidez: scꝫ auellane terreitas maior est terreitate nucis: τ nutribilior nuce qm̄ est magis solida: τ min⁹ vnctuosa: τ tardioris digestionis cuius natura τ cōplexio declinis est ad vnctuositatem quādam et siccitatem paruam τ generatur ex ea cholera: τ in ipsa est stipticitas maior q̄ꝫ in nuce: τ in ipsa etiā est inflatio: τ generat vētositates in ventre inferiori: facit soda: scꝫ dolorē capitis: τ comedit cū pauco pipere τ maturat corizā. τ hyppocrates inquit. Auellana i cerebro facit augmētum τ si comedit cum aqua mellis ꝯfert tussi antique: τ adiuuat ad expuēdū: ē tarde digestiōis: τ excitat vomitū: τ ē tardioris digestiōis q̄ꝫ nux cōfert venenis τ morsib⁹: τ ꝑcipue cū ficubus τ ruta τc. Que fuit haliabatꝫ suis

in.v.theo.c.xix.dicētis. Auellana calida est ꝛ sicca terrea parū habēs vnctuositatis: grossamq̧ hꝫ substātiā digestionis tarde: vñ ꝛ plurimū nutrit. Aiūt aūt medicorū q̄dā: qm̄ si auellana cū aneto ante cibū sumat nō plurimū fiet comedēti nocumētū: deide a letali potu vl' morsu reptiliū ꝓderit si cū ficubꝰ comedat. A q̄bꝰ videt accepisse Jsa.i die.particularibꝰ. c. ꝓprio dicēs. Auellane sunt frigidiores ꝛ pōticiores q̄ȝ nuces: earū eni corpa sunt spissiora ꝛ solidiora vnctuositate carētia hac de re plꝰ nucibꝰ sūt nutritiue tardiores ad digerēdū: ꝛ ad descēdēdū de corpe: inflationē ivētre gñant: maxie si cū interiori cortice accipiant: q̄ āt ab iteriori cortice ablate fuerint: digestibiliores fiēt ꝛ vtiles antiquā hñtibꝰ tussim p̄cipue si pistate vescāt cū melle. Quibus etiā cū modico pipere assatis reumatizātibꝰ cito subueniunt. Que vero i ieiunis assumpte fiūt: cōtra venenū valēt ꝛc. hoc idē sēsit Rasis i.iij.Almā.c.xx.dicēs. Auellane nucibus minꝰ sunt calide: grauioresq̧ ipsis existūt: q̄ a scorpione pūctis bñficiū p̄bēt. Et i li.iiij. suoꝝ aphoris.dixit. Nuces ꝛ auellane male stomacho ꝛ epati: humores malos efficiūt i ieiuno. Oppositū tñ velle vr̄ Auicē.i.ix.iij.c.xx. cū ait. Passe ficus ꝛ auellane sunt amice epati ꝛ vltimi iuuamēti. in cuiꝰ.c.fine dixit. Auellane sūt ꝯuenientes oībꝰ epatibꝰ: qm̄ ipe nō sūt vehemēt͛ caliditat͛: ꝛ sūt apitiue ꝛ chimꝰ eaꝝ est bonꝰ. Et in.c.xxi. eiusdē iteꝝ inq̄t. Passe ꝛ auellane nō plurimū calefaciūt: ꝛ sunt apeeritiue opilationū: ꝛ sunt boni nutrimēti: lȝ parui: q̄uis ipe iā mini me dicat. Et ꝙ ita sit apparet per Gal.i.ij.de alimē.c.xxvi.di. Neq̧ vsus nucū neq̧ auellanaꝝ multū nutrimētū dat corpi. Et post aliq̄ etiā sic inq̄t. Digerit nux magis q̄ȝ subtilis nux: ꝛ magis eustomachū est: ꝛ multomagis q̄ cū ficubꝰ siccis comedit. Quo aūt mō ꝯcordādi sint Ras.ꝛ Aui. si textꝰ eoꝝ: ꝙ nō credo: correcti sint ꝓculdubio nō itelligo: sȝ mihi ꝑsuadeo ꝙ dictū Ras. alr̄ i arabico sonare dēat: q̄liter ꝟo sapiētioꝝ iudicio relinq̄mꝰ ꝛ si q̄s eos discordes eē hac i re: sicuti ꝛ i aliq̄bꝰ aliis dicere vellet forsitā nō erraret: q̄re ꝛc.

¶ Cap.clxxxiij. ostēdit naturā ꝛ ꝓprietates castaneaꝝ nutrimētūq̧ atq̧ modū coctionis et preparationis ippsarum.

Castance i numero glādiū reponi videntur: ꝓpterea ꝙ de ipsis post glādiū determinationē sermo fiat ab autoribꝰ: ꝛ permaxime ex eo ꝙ de eis Ras. scripsit.in.iij.almāso.c.xx.dicēs. Melioris glādibꝰ sint nutrimēti: minusq̧ stringunt castanee: attñ ꝛ a nobilibꝰ ēt ꝑsepe mādūcātur in vltima cene mēsa: itō de ipsis dicemꝰ cū Auer.in.v.collig. sic scribēte. Castanea frigida est ꝛ humida i p̄mo gradu. Scd̄m ꝟo haliab.in.v.theo.c.xx. Eaꝝ ꝯplexio inter frigidū ꝛ humidū est tēperata. Jsaac ꝟo cui magis adherēdum esse opinamur in.p.d.i. c. ꝓprio ait. Castanee calide sunt in medio p̄mi gradꝰ: ꝛ sicce in scd̄o. Et significatio eaꝝ caloris est dulcedo earūq̧ saporositas: ꝛ pōticitas siccitatē inuit: sȝ tñ ad glādiū cōparationem sunt ad digerendū faciles ꝛ nutribiles: tussiētibꝰ ex phlegmate ñ mltū nociue: nec mltū stiptice nec multū diuretice. Que tñ plerūq̧ nō accipiūt: q: cerebro esui date iflationē ꝛ capit͛

faciũt dolorẽ ꝑpter digestiõis du
ritiẽ ⁊ fumũ ĩ stomacho clausum:
sed ab eis nocumẽtũ auferat ⁊ sti
ptici ores fiant: assari eas oportet
vt eaꝝ corp⁹ rarificet: q̃ siccitatẽ
tẽperãt pectoris: ⁊ vrine difficul-
tatẽ dissoluũt ꝙ si ĩ aqua tepida
infũdãt: q̃ꝛ earũ ꝯplexio tẽperat
ex aqua mollitie ⁊ humiditatẽ ꝑ-
inde sunt boni chimi ĩ corpe gña-
tiue cholerici: tñ cũ zuccaro eas
comedãt ⁊ phlegmatici cũ melle
ẜm medicinã ẜo virtutem habẽt
laudabilẽ: q̃ꝛ abominatiõis ⁊ vo-
mit⁹ sunt cõstrictiue: ieiuni q̃z sto-
machi cõfortatiue ⁊c. Que fuit ẽt
Gal. snia ĩ libro de euchimia ⁊ ca
chochimia. c. iij. dicẽtis. Castanee
stipticũ saporẽ habẽt: ⁊ oino nõ
sunt cachochime ⁊. ĩ. dixit. Fruct⁹
q̃ ab arborib⁹ accipiunt: fere oẽs
cachochimi sunt p̃ter castaneas:
hec eñ bñ digeste ĩ vẽtre nutriti-
ue sunt et nequaq̃ꝫ cachochime.
A quo p̃nceps sumpsisse videt in
ij. cano. c. de glãde. cũ ait. In ca
stanea est parũ caliditatis pp sui
dulcedinẽ: ⁊ ĩ ip̃a est abstersio: ⁊ ĩ
eis oib⁹ ẽ ĩflatio ĩ vẽtre iferiori ⁊
stipticitas est tarde digestionis et
boni nutrimẽti. Si ergo cũ zucca-
ro misceat ei⁹ nutrimẽtũ fit bonũ.
Gal. q̃z dixit: ꝙ ip̃a est mirabilior
oib⁹ granis adeo ꝙ est proxima
granis panis: verũtñ castanea ꝑ
pter illud qđ ĩ ip̃a ẽ de dulcedine
nutribilior ẽ glãde: cũ tñ nutrimẽ
tũ oĩm sit hoib⁹ illaudabile sed
fortassis earũ nutrimẽtũ porcis
laudat. hec Auic. ĩ loc. alleg. Et
postea subiũxit ibidẽ. Castanea fa
cit soda: ꝑpterea q̃ꝛ coarctat va
porẽ cõstringẽdo naturã: ⁊ cõfert
hũiditati stomachi: ⁊ cofert dissin
terie ⁊ fluxui intestinoꝝ ⁊c. Hoc ẽt
attendẽdũ ꝙ ip̃se crude nequaq̃ꝫ
mãducet: dicẽte Gal. ĩ lib. de sub-
tiliã. dieta. Castanee magis praue
sunt q̃ crude: praue ẜo min⁹ si eli
xent siue assent: siue frixent. pro
regula q̃z obseruãdũ est ne ĩ mul
ta assumant quãtitate ꝑpt stipti-
citatẽ grossiciẽ: ⁊ ventositatẽ earũ
cũ dicat Gal. ĩ libro de euchimia ⁊
cacochimia superi⁹ allegato. Et
si castanee oino nõ sint cachochi-
me: cauere tñ vt opꝫ palã ab hãꝝ
multitudine nõ solũ q̃ꝛ pachichi-
me. i. grosse: sed qm̃ constipatiue
sũt vẽtris ⁊ difficile digestibiles ⁊
inflatiue. Memorandũq̃ꝫ mihi vi
id in earũ decoctione: qđ supra in
c. de rapis dixim⁹. s. vt nõ coquã-
tur in frixorio sup flamã: qm̃ inde
malũ acquirũt qualitatẽ suffocã-
tẽ a fumo ⁊c. vt eo ĩ loco dictũ est.
Quare inter prunas poti⁹ coqui
debent: vt ventositatẽ superfluã
amittãt: ⁊ cũ zuccaro in fine mẽse
poterunt in pauca quãtitate mã-
ducari. quare ⁊c.

¶ Cap. clxxxix. ostẽdit naturã
cerasoꝝ dulciũ ⁊ acriũ cũ coꝝ
iuuamentis ⁊ nocumentis.

Cerasa sunt grana ma
gna prunis filia: vt
Serapio inq̃t. q̃ etiã
dixit autoritate Gal.
Sunt ex eis dulcia et
põtica ⁊ acetosa: ⁊ dulcia descen-
dũt a stomacho cito: ⁊ iuuamẽtũ
qđ inferũt ei est paucũ: ⁊ pontica
faciũt cõtrariũ hui⁹: acetosa vero
desiccãt pl⁹ q̃ꝫ põtica: ⁊ cũ hoc est
in eis res incidẽs: ⁊ conferunt sto
macho phlegmatico pleno super
fluitatibus. Et. ĩ. dixit autoritate
Diasc. Qñ cerasa administrant hu
mida molliũt vẽtrẽ: ⁊ sicca reti-
nẽt. Sed Ras. ĩ lib. xxiij. ꝯtinẽtis.
c. cccccccvij. Gal. autoritate sic scri
psit. In fructu hui⁹ arboris est sti
pticitas: ⁊ hoc nõ ẽ cũ equalitate
imo dispositio ĩ eo ẽ vt dispositio

in malis pomis et granatis: sꝫ fru
ctus hui⁹ hn̄s dulcedinē de sto-
macho descēdit de leui: ꝛ ꝯfert ei
modice tn̄ stiptic⁹ ecōuerso facit.
Et acid⁹ ꝯfert stōacho phlegmati
co pleno supfluitatib⁹ ꝛ qꝛ acid⁹
desiccat magis ꝙ pōtic⁹ ꝛ cū hoc
hꝫ in se ptē incisiuā. Et dixit in li.
nutri. Fruct⁹ cerasi assimilat̃ mo-
ris cū stipticitate modica q̄ est in
eo valde: ꝛ i pte est stipticitas ma
nifestioꝛ silis stipticitati rubei: et
pars ipi⁹ est vehemētioꝛ stiptici-
tatis ꝙ rube⁹. Et pn̄t cognosci vi
res oim̄ specieꝝ ipi⁹ de eo ꝙ p̄ce
dēs est de moris ꝛ rubo: sꝫ rubus
canis vehemētioris stipticitat est
vt nutrimētū ei⁹ est modicū. Gal.
ꝟo in .ij. de ali. c. v. breuiter se de
eis expediēs ait. De cerasis sicut
de moris possum⁹ argumētari. si
militer Isaac in .p.d.c. de prunis in
fi. sic scripsit de cerasis. Idē ꝙ de
maturis prunis sentimus: ꝛ nihil
alid de ipis ait. Vn̄ eoꝝ expssa cō
plexio q̄ sit a veterib⁹ nō inuenit̃.
sicut Micha. nr̄ indīt: frigida ꝛ hu
mida tn̄ i pmo ea ipe graduauit.
Credim⁹ tn̄ ꝙ pl⁹ hūida sint ex
eo ꝙ valde cito putrescāt: ppter-
ea eligant̃ ex eis illa q̄ duriora sūt
ꝛ solidiora: qm̄ talia nō ita de fa-
cili putresiūt sicut ea q̄ tenera: vt
manifestū est etiā in exterioꝛib⁹: ꝛ
magis gr̄a medicine manducent̃
an̄ cibū ꝙ gr̄a nutrimēti iuxta p̄-
ceptū Gal. in libro de euchimia ꝛ
cachochimia. c. vl. di. Abstinendū
est a cachochimis nisi aliqñ labo
rātes hora estatis egeant sanare
siccitatē ꝛ caliditatē toti⁹ corpo
ris: idonea em̄ illo tēpoꝛe sunt po
ma ꝛ pruna: cerasa passumpta: sꝫ
de citrullo ꝛ melone nō multū ꝯ-
ferendū est sicut nec de melopo-
pone ꝛ psicis ꝛ hmōi: quare ꝛc.

¶ Ca. cxx. ostēdit naturā et p-
prietates iuuamentaq; citonio-
rum seu coctanoꝝ in via cibi.

Coctana sunt grossio-
ris substātie ꝙ pira et
maioris stipticitat ꝛ p
pterea sunt frigidioꝛa:
ꝛ in eoꝝ odoꝛatu est p
prietas ꝗ oēs passiones cordia-
les: vt dixit Auer. in .v. coll'. Auic.
vero in . . can̄. c. clvj. sic de eo scri
psit. Citoniū assatū est meli⁹ ꝛ ma
gis conueniēs qñ eius assatio sit
hoc mō. Concauat̃ ꝛ eijciunt̃ gra
na ei⁹: ꝛ ponit̃ in ipso mel: et lenit̃
luto corpus eius: et ponit̃ in cine
re: cuius natura frigida est in fi-
ne primi: et sicca in p̄ncipio scdi.
Est stipticū confoꝛtatiuū foꝛtiter:
sed dulce est minus stipticum. Et
multitudo comestionis ipsi⁹ gn̄at
doloꝛē neruoꝝ: cōfert vomitui et
ebꝛietati ꝛ sedat sitim: et ꝯfoꝛtat
stomachū recipiētē supfluitates.
Et in fine dixit. Et qñq; soluit vē-
trē et nō stringit: et gn̄at cholicaꝫ
et doloꝛē vētris pūgitiuū: ꝛ hoc si
crudū scꝫ māducetur: et qñ assu-
mitur post cibū soluit adeo ꝙ qñ
plurimū ex eo sumit̃ extrahit ci-
bū an̄ digestionē suā: comestū aūt
ante cibū cōstringit. Idē etiā vo-
luit Haliabas in .v. The. c. xix. cū
ait de ipso. ꝙ frigidū est et siccum
pōticum stomachū confoꝛtat ca-
lidū: naturā suspēdit si ante cibū
comedatur: mollit aūt si post ꝛc.
Hoc similiter sensit Isaac in parti
cularibus dictis. c. pprio di. Cito
nia ꝛ mala granata an̄ cibū acce
pta si sint pontica aut stiptica: ꝛ si
militer si sint acetosa stomachi cō
foꝛtāt substantiā et intestinoꝛuꝫ:
et egestionē cholericam auferūt:
moꝛsionēq; intestinoꝛū. Post cibū
autem ex superioꝛibus stomachi
ad inferioꝛa deponunt escas: ꝛ fu
mū salientē ad caput vomitumq;

cholericũ reprimũt. Et dulciũ na-
tura substãtie: ⁊ cõplexio aquosa
est ⁊ tẽperata caloris aliquid obti
nẽt: ⁊ ideo parũ refrigerãt: ⁊ stõa
chũ ꝯfortãt exigue: quare ⁊ stoma
cho calido aut molli nõ cõueniũt
nociua eis q̃ cholericã egestionez
hñt ⁊ vomitũ. Nõ sapora ꝟo pes-
sima sunt in oĩbus qualitatibꝰ: qr
nature frigide sunt ⁊ hũide: ma-
gis aũt frigide ꝙ̃ humide: ꝓpter
ea nec ƀm cibũ valẽt: nec ƀm me-
dicinã: qm̃ põtica nõ sunt vt stõa-
chũ ꝯfortẽt: nec acida vt acumẽ ca
loris extinguãt: nec dulcedinẽ ha
bẽt vt nutriãt: sꝫ hũores phlegma
ticos crudos gignũt. Similr Ra.
in.iij. Almã.c.xx.di. Citonia dul-
cia ⁊ acetosa stõachũ efficiũt robu
stũ lꝫ acetosa ad hoc sint fortiora:
appetitũ insup excitãt: quoꝝ ꝓp̃e
tas est vẽtrẽ stringere. Hec aũt si
post cibũ comedant̃ stercꝰ cito de
scẽdere faciũt: atq3 a vẽtre expel-
lunt añ cibũ aũt si comedant̃ to-
tũ istud ꝓhibẽt: illa aũt q̃ aceto
siora sentiunt̃ in vẽtris cõstrictio-
ne sunt fortiora. Et in quarto lib.
suoꝝ aphorismo. sic etiã inq̃t. Co
ctanũ stomachũ ꝯfortat ⁊ epar: ⁊
vsus eiꝰ putredinẽ in intestinis ge
nerat. Et in li.xxij. ꝯti.cccLxxxiiij.
dixit autoritate Ruffi. ꝙ citonia re
tinẽt vẽtrẽ: ⁊ ꝓuocãt vrinã per ac
cidẽs. Et autoritate Bimma. sic
retulit. Citoniũ frigidũ est in vlti
mitate p̃mi gradꝰ: siccũ in medio
secũdi ideo corroborat stomachũ
ꝓuocat vrinã ⁊ ꝯstipat naturã. Et
subdit. Sꝫ nõ dꝫ persici corpꝰ ci-
tonij eo ꝙ retardat digestionẽ et
sic dꝫ fieri toto posse in ceteris fru
ctibꝰ: tñ nõ dꝫ assumptio eiꝰ abun
dare: ne emittat de stomacho qđ
in ipso fuerit ante digestionẽ ipiꝰ.
Et si volumꝰ cũ eo stringere vẽtrẽ
p̄cedere dꝫ eiꝰ sumptio ante cibũ
per horas dum preualet actꝰ cito
nij in stomacho: deinde comestio
fiat. Tñ si abũdãs sumptio illius
tollit̃ infert cholicã ⁊ dolorẽ ner-
uorũ ⁊c. quare cõcludendũ est ꝙ
via medicine potius ꝙ̃ cibi sit co-
ctanis vtendũ nõ crudis: sed co-
ctis: vt.s. docuit Auicen. nec vlla
quis de tali coctione afficiat̃ admi
ratione qm̃ nõ solũ p̄nceps: sed
etiã Gal. eã precepit in.ij. alimen.
c.xxj. dic. Singulare aliqđ preter
alia poma citonijs inest stipticita
tem ampliorẽ habentibus et chi
mum mansiuum: si quis de coctis
ipsis cũ melle seruare velit. s. mõ
pretacto: aut aliter ꝙ cũ melle cõ
diant̃: ⁊ sic cocta mãducent̃ et nõ
aliter nec ẽt sic sepe ꝓpter p̄dicta.

¶ Capi.cxcj. ostendit naturam
et proprietates et iuuamẽta ci-
tri et partium eius.

Citrum corticẽ ha-
bet: carnẽ: aceto-
sitatẽ et semina: q̃
omnia cum diuer-
sarum sint cõple-
xionum necessariũ
duximus de vno quoq3 seriatim di
cere imitantes principẽ in secun-
do canonis.c.cxx. sic scribentem.
Cortex citri calidus est in primo
et siccus in fine secũdi. Et eius ca
ro est calida in primo et humi-
da in ipso. Quidam autem dixe-
runt ꝙ ipsa sit frigida et humida
primo ⁊ eius frigiditas maior est.
Et ipsiꝰ acetositas frigida ⁊ sicca
in tertio. Et eius semẽ est calidum
in primo ⁊ siccũ in secundo: caro
eius inflat: et eius acetositas est
stipata frãgens choleram rubeã.
Et eius semẽ et cortex ipsius sunt
resolutiua. Et cum ponit̃ eius cor
tex in pãnis prohibet tineas: et
eius odor rectificat corruptionez
aeris ⁊ pestilentiã. Decoctio cor-

ticis bonū efficit odorē: ei⁹ aceto sitas cedat tremorē cordꝫ calidū et nutrimētū ē bonū gutturi ꝛ pulmōi ē tn̄ mala pectoꝝ caro ei⁹ et ē mala stōacho īflatiua tarde digestiōis: quā opꝫ cōedere cū almuri ꝛ silr̄ cū melle mixta ē sanioꝛ ꝛ magis recipiēs digestiōēꝫ nisi sit plīma: ꝛ cortex ipi⁹ ꝯponit̄ i cibarijs sicut semina q̄ p ꝯdimēto ponunt̄ adiuuat digestiōēꝫ. cortex tn̄ non digerit̄ pp̄ duriciē sui et ipi⁹ decoctio sedat vomitū et facit appetitum. Et opꝫ q̄dē vt citrū cōedat̄ singulare: ꝛ ꝙ nō misceat̄ cibo an̄ se neqꝫ post se: et ei⁹ caro facit vtētē se possidere cholicā: et ipi⁹ acetositas retinet vētrē et ꝯfert solutiōi cholerice ꝛ ei⁹ semē ꝯfert emoroidib⁹: et pōd⁹ ipi⁹ cū vino melle et aqua calida illinitū ꝯfert venenis oīb⁹ et eis resistit et ppiie veneno scorpiōis bibitū. Jsaac ēt in parti. dietis inq̄t de ipso substātia citri est dura ꝛ solida: iō si p cibo accipiat̄ difficulter digerit̄ tarde a stōacho descēdit. Acetositas ei⁹ substātia ē frigida ꝛ sicca in scd̄o: virtutē hꝫ incidētē extenuantē et refrigerātē: idcirco fit epatis caloris mitigatiua: stōachiqꝫ ꝯfortatiua; exsiccat enī appetitū cholere rubee: acumē obtūdit: sitientibus perfecte subuenit: tristitiāqꝫ et cardiacā remouet ꝛc. Qd̄ ēt voluit rasis in. iiij. lib. suoꝝ apho. cū dixit. Foliū ꝛ cortex citri virtutē h̄nt remonēdi venenū ꝛ ꝯfortādi coꝛ. Et in. xxi. ꝯtinētꝫ. c. xxi. dixit autoritate diascoridis. Semē citri bibitū cū vino ph: bet nocumētū cuiuslibet veneni mortiferi: ꝛ laxat vētrē et aqua decoctiōis ei⁹ facit bonūꝫ oris odorem. Et inq̄t Gale. in. vij. Acredo citri est frigida et sicca in tertio ꝛ cortex ei⁹ desiccat nō cum parua acuitate: et ob hoc est sicca in tertio et ē eq̄lis ītra caliditatē ꝛ frigiditatē: aut declinat paꝝ ad caliditatē: ꝛ ei⁹ caro gn̄at hūores grossos frigidos: ꝛ in li. dietaꝝ dixit ꝙ cortex ei⁹ ē odoꝛifer⁹ cū ē croce⁹: ꝛ est difficilis digestiōis: pp̄ ei⁹ duriciē et siccitatē et si apponeret̄ in cibis adiuuaret digestiōēꝫ sicut iuuāt res calide: et ꝯfortat stomachū qn̄ sumit̄ de eo paꝝ: et ei⁹ caro ē dura ad digerēdū. Et cū cōedit̄ cū almuri est facilis digestionis. Et subdit inq̄t fili⁹ Mesue cortex citri calid⁹ ē ꝛ sicc⁹ in tertio: et est spissus tarde digestiōis de sui natura iuuat tn̄ cibū ad digerēdū paucillo iuuamēto: et paꝝ ex eo sumptū ꝯfortat stōachū. Et alba caro ei⁹ ē frigida hūida i fine primi: ꝛ frigiditas ē maioꝛ hūiditate ꝛ trahit moꝛā in stōacho: ꝛ est tarde digestiōis ꝛ ei⁹ acredo ē frigida et sicca in tertio: et refrenat cholerā et ꝯstringit egestiōēꝫ ꝛc. Deinde subiūxit. Et q̄ cōedit citrum nō dꝫ sumere imediate post aliū cibū nisi pri⁹ sit digest⁹ ꝛ nō dꝫ cōedi post aliū cibū qꝛ facit indigestiōem. Et acetositas ei⁹ ꝯfert tremori cordꝫ et ꝓuocat appetitū: ꝛ incidit ꝛ diuidit hūorē cholerichū et retinet fluxū et vomitū supuenietes vitio stōachi: ꝛ extinguit epatis sup̄ calefactiōēꝫ ꝛc. Postremo dixit. Et citrū ꝯditū ē difficilꝫ digestiōis q̄sqꝫ mel subtiliauerit maiorē ptē sic grossiciei et remotio nocumēti ei⁹ est appositio magne q̄titatꝫ specꝝ aromaticaꝝ sicut spice gariofilorum: cinamomi: cardamomi: zinziberis et silꝫ. Mesue āt in dist. v. sui grabatin dixit: ꝙ citra cōdita stōachū ꝛ coꝛ ꝯfortāt: ꝛ digestionē faciūt bonā ꝛ oris odorē: qd̄ ītelligēdū qn̄ i pauca sumunt̄ q̄titate dicēte Gal. in libro de dissolutione continua. Cortex citri scꝫ con-

diti qñ accipit de eo par̄ confortat stōachum: et qñ accipit de eo multum grauat: qr eius substātia est dure digestiōis: et sic habetur inter dictos cōcordia.

¶ Ca.cxcij. ondit naturā ppriētates & nocumēta puenientia ex comestione chrysomilorum.

Chrysomila: teste Aui. ij. cañ. c. cxlvij. meliora sūt armenis: nō em̄ cito aduenit eis corruptio & acetositas: & cum sumunt chrysomila opz vt accipiat masticis & anisi equaľr pōd⁹ drachme vni⁹ vsq ad duas i vino puro aut vino de passis: aut par̄ mellis. Sūt em̄ frigida & hūida i scdo: & eor̄ hūor est velocis putrefactiōis. Et ipor̄ infusiō sedat sitim: chrysomila sunt equidē stōacho cōueniētiora q̄ psicca: & armenia nō corrūpunt in stōacho: neq acescūt velociter: gñant febres pter velocitatē sue putrefactiōis: ver̄ ifusio siccor̄ cōfert febribus acutis. Et in. xxij. tertij tract. ij. c. xxi. sic. et inqt. Ego āt abhorreo ea q̄ sunt sicut psica et chrysomila & siliq̄ replēt sanguinē aquositate plūma. Cōsilr scripsit isaac in partic. dietis cū ait. Chrysomila frigida sunt & hūida in scdo gradu facile in putredinē cōuertibilia grossuz phlegma gñant: & viscosuz in cōcauitate epatis & splenis idcirco diurne febris cā fiūt: & ipa oib⁹ modis sunt pessima: iō añ cibū semper accipi dñt stōacho inanito: post cibū em̄ stōacho pleno in supiorib⁹ natāt: & i acedinē cito putredinēq cōuertunt. Si em̄ nocūositates eor̄ cauere cupim⁹: iciuni accipiam⁹: et post illa anisum masticē & vetus vinū ac odorifer̄. Que fuit etiam Gale. snia in li. de dissolutiōe continua sic dicentis. De his q̄ velociter corrūpunt in stōacho sunt chrysomila & mora: q̄ si cito nō descēdāt de stōacho & obuient hūorib⁹ malis cito corrūpunt: et iō debēt ista cōedi ante cibū amouēda de stōacho pp̄ter velocitatē descēsiōis eor̄ & lubricitatē viar̄ in eo qui cōedit prius ista: nā qñ cōedunt post cibū: corrūpunt ppter remanentiā eor̄ in stōacho: et relinquūt corruptū cibum corruptiōe eor̄: & qñ totalr corrūpunt: qd frequēter euenit: sunt sicut venenū pniciosum. De ipsis quoq Rasis in. iij. Almā. c. xx. dixit. Chrysomila frigida sunt que ventrē cōmouēt atq inflant: & cholerā reprimūt rubeā: stomachum preterea debilitāt eius extinguendo calorē: quibus qui frequēter vsus fuerit: in cōsequenti tēpore febres patiet. Et ratio est: qr vt inqt Gal. in secundo alimentorum. c. xix. Chrysomila prauis humoribus faciunt corpus abundare. Et idem Rasis in. xxiij. continentis. c. dcxlij. autoritate Diascoridis ait. Percopi sunt meliores pro stomacho persicis. et Ga. dixit q armenici hñt fructum frigidum et humidū quasi in scdo. Et dixit etiam in li. nutrimenti: q de genere persicor̄ existant: sunt tñ meliores eis: qr nō corrūpunt in stomacho vt persica: et penes quosdā sunt delectabiliores eis: ideo magis valēt ad stomachum quā persica. Et dixit Bimmasui. Chrysomila frigida sunt et humida in medio tertij: & assimilant persicis: sed gñant humorē peiorē hūore gñato de persicis grossum & crudū in arterijs: iō generant febres chronicas: tñ sumi dz postea anisum & mastix in quātitate pōderis aurei vnius cū sirupo citonino: aut cū vino vuarū passarum et

sarꝝ ꝛ mellis simplicꝫ. Et inqͣt Masarguith qđ gñant humorẽ a quo gñant febres tarde dissolutiõis: ipa tñ laxãt cholerã rubeã: ꝛ generãt hũorẽ grossuꝫ. Et postremo ipse sic ꝯcludit. Et ego credo ꝙ nõ inueniat res vehemẽtioris ifrigidatiõis i stõacho ad modũ illius ꝛc. Et ꝓpterea postponenda sunt potius ꝙ mãducanda ꝛc.

¶ Ca.cxciij. ostendit naturam ꝓprietates ꝛ nocumẽta dactylorum in via nutrimenti.

Dactyli ẜm qđ dixit Serapio in ca. de Rorab. autoritate habẽmes ui meliores sunt zuccarini: et autoritate Rasis retulit ꝙ calefaciũt et gñant sanguinẽ grossum: q̃ ꝯuertit cito ad cholerã: et est malum nutrimẽtuꝫ coꝝ illis quoꝝ ꝯplexio est calida ꝛ epar calidũ: ꝛ cito aduenit soda et squinantia bothor et alcola et oppilatio i epate ꝛ splene. Et deteriores ex eis sunt magni: et qui sunt dulciores et nõ sunt ꝯueniẽtes aliquo mõ illis q̃ sut sunt calide ꝯplexiõis et nõ sunt debilis nature: si vtunt eis inpinguant ab eis. Rasis vo in .iij. Almã.c. sic de eis inqͣt: et talem eius seriem habem⁹. Dactyli calidi sunt et grossi: multũq; dãt nutrimẽtũ: q̃ si in cõestiõe multo accipiant vsu: sanguinẽ i interiorib⁹ gñant grossuꝫ: dentesq; corrũpunt: sanguinẽ q̃ʒ ac phlegma accrescere faciũt. Rorab autẽ min⁹ calidi sunt ꝙ dactyli: q̃ lenitiui existẽtes stõachum rectificãt: et propterea ꝙ dentibus nocent: dixit ipse in .xxv. ꝯtinentis c.j. Post cõestiõeꝫ dactyloꝝ recentium precipue debes mundificare gingiuas et os cum lauatione perfecta et abstersiõe post lauationem factã: qꝛ cõestio ipoꝝ dactylorum emollit linguas ꝛc. Idẽ q̃ʒ sensit haliab. in .v. theo. c. xix. Et Rabi Moyses cum inqͣt. Dactyli gñant dolorẽ capitꝫ: oppilãt epar et apostemã et emoroidas creãt. Isaac etiã in partic. die. sic de eis scripsit. Dactyli calidi sunt ꝛ hũidi in scđo gradu grossi sanguinis gñatiui et difficilis digestiõis ficubus tñ siccꝫ digstibiliores magisq; diuretici: sꝫ illis assuescẽtes epatꝫ ꝛ splenis ꝯstipatiõeꝫ duriciẽ et tumorẽ incurrũt: gingiuis et dẽtib⁹ sunt nociui: dolorẽ in ore stõachi faciũt: diuersas tñ hñt actiões ẜꝫ regiõeꝫ et q̃litates: q̃dã em̃ in frigida: q̃dã in sicca: ꝛ q̃dẽ in mediocri nascunt regiõe. In calida nati regiõe sunt dulcissimi ꝛ viscosi ꝓinde paꝝ nutriũt et cito digerunt: vẽtrẽ humectãt: pl⁹ ẽt ceteris ꝯstipatiõeꝫ epatis et splenis ꝛ nocumẽtũ capiti oriq; stomachi faciũt. Rursus q̃ i terra frigida nascunt sua cruditate et ponticitate ꝓdurãt quare ceteris sunt sicciores ꝛ min⁹ oĩb⁹ nutritiui: ac duri ad digerẽdũ tardeq; a stõacho descendẽtes: ceteris tñ pl⁹ stõachũ ꝯfortant. In mediocri vo nacsentes regiõe: lꝫ in ꝓfecta ꝯstent maturitate tñ illis abest siccitas: vt in maturitate seruari nõ queãt: qm̃ in eis q̃dã liquoris suꝑfluitas ẽ: vñ corpa replẽt crudis hũorib⁹: qui sunt materia diuturne et ꝑiodice febris ad dissoluẽdũ inobediẽtis. Et hec fuit ẽt Sal. sñia in .ij. alim̃. c. xxiiij. di. Dactyli indigestibiles sunt ꝛ grauatiui capitis ꝛ dulces oppilatiui et stiptici: et subdit. Oẽs dactyli indigestibiles sunt ꝛ lesiui capitis. Aliqui autem ꝛ mordicatiõis sensus efficiunt stõachi. Qui aũt ab eis distribuit in corpe chim⁹ grossus semꝑ est: hꝫ ꝛ aliqđ viscosum et vnctuosum: qm̃ tali

chimo dulcedo admiscet celerrie qd ē ab ipo epar obstruit ledit āt ꝛ phlegmonizās ꝛ turgēs summe ab edulio ipoꝝ ꝯueniēt āt ꝛ epar ꝛ splē oppilant ꝛ ledunt: mlto āt magis ledūt virides ad oia. Et in li. de euchimia. c. iij sic qz ait. Humor q ex dactylis gnat grossus ē ꝛ facilr obstructiuꝰ epatꝫ ꝛc. Ex qbus ꝯcludēdū ē ꝙ etsi dactyli sua dulcedie gustui placeāt: sanitati aūt corpis calidi minie: quare ꝛc.

¶ Ca. cxciiij. ondit naturā proprietates et iuuamēta fisticoꝝ siue pistachiorum.

Fistici a nris vulgaribꝰ sicut ꝛ a qbusdā antiquoꝝ pistachij appellant: vt appet p haliabatē in. v. the. c. xix. di. Pistachia in calido et hūido tpata sunt: et pōtica sunt ꝛ odore iocūda ꝯfortatiōi oportūa sunt epatis: eiusqz aperiūt oppilatiōez: et emittūt pectoris hūiditatē: renes purgāt ꝛ vesicā: augēt vētrē: ꝛ eoruz cibꝰ mediocris est. Sz pnceps Aui. alr de eoꝝ ꝯplexiōe sensisse vr cuz dixit in. ij. cañ. c. cclxxvj. Fistici sunt vehemētioris caliditatis ꝙ̄ nux ꝛ amygdala: ꝛ sunt calidi in fine scdi: ꝛ i ipsis est humiditas: ꝛ existimauerūt qdā ꝙ eēnt frigidi ꝛ errauerūt. Et subdit. Apiūt oppilatiōes epatis pp suā amaritudinē ꝛ aromaticā vtutē sui: et in ipsis est pōticitas: ꝛ nutrimētū eoruz est puū: valde sunt bōi stōacho ꝛ ppue illi q sunt siles granis pini: ppter id qd in ipsis est de amaritudie cuz pōticitate: et aperiunt oppilatiōes epatis: ꝛ mundificāt ipm: et apiunt meatꝰ nutrimēti: et phibēt nauseā et subuersiōez stomachi: et ꝯfortāt os eiꝰ: nō leniūt vētrē neqz stringūt ꝛc. Hoc ēt sensit Rasis in. iij. Almā. c. xx. di. Fistici calidiores existunt amygdalis atqz epatis apiūt oppilatiōes. Et in li. iiij. suoꝝ aphoris. inqt. Fistici pprietatē hnt ꝯfortādi epar: hūores grossos expellūt. ꝛ ex philosophis sunt q dicūt ꝙ qñ cuz musto sumpti fuerint: hūores arenis expellūt. Et in. xxij. lib. ꝯtinentis. c. dxxxj. autoritate Dias. retulit. ꝙ fistici valēt ad stōachū. Et autoritate Gal. in. viij. dixit i hoc fructu est ps q si declinās ad amaritudinē aromatizās: iō apit oppilationes: et purgat epar ppie et ꝯfert vitijs pectorꝫ ꝛ pulmōis. Et dixit in li. nutr. ꝙ nutrimētū hāt modicū: ꝯfortāt epar ꝛ apiūt meatꝰ nutrimēti. hoc idē subiūxit autoritate Bim. Verba āt Gal. l. ij. alim. c. xxviij. hec sunt. Pistachia nascunt apd alexādriā i egypto: mlto āt plura in boreali syrie: alimētum paucissimuz hñtia: vtilia sunt ad epatis corroborationē sit et purgationem isertoꝝ hūoꝝ bz meatus ipsiꝰ: pticipāt em sub amara et stiptica qualitate aromatizāte. Sciniꝰ āt ꝛ alia mlta epati vtilia sicut in negocio simpliciuz medicinaꝝ ondum est: stōacho āt neqz pfectum: neqz nocumentuz notabile ex ipsis habeo testari: sicut nec restrictiui ventris neqz subductiui. Rabi Moyses vo magis ꝙ̄ hi vr eos approbare cū inqt. Pistachia sunt meliora oibus fructibꝰ: corroborāt stōachuz et epar: sunt calida et sicca tpate. Isaac quoqz in ptic. dic. sic de eis scripsit. Fistici calidi sunt et sicci in medio scdi gradꝰ: bonum comedentibus prestāt nutrimentuz: qddā tñ pōticitatis et amaritudinis hñt: vnde sunt epatis ꝯfortatiui: eiꝰ etiā cōstipatiōez aperiūt: sunt pectꝰ atqz pulmonem mundificātes: qui cuz vino cocti potui dentur: et fiunt

cōtra venenum. Ipsi q̄3 fistici epa ti ꝯueniunt. Sed tñ calidā hn̄tes ꝯplexionem modicuꝫ ex eis come dāt q̄si assi fueuerit cōedētiuꝫ sto machum ꝯfortāt ꝛc. A q̄bus sum psit Auer. in. v. col. cum inq̄t. Fisti ci calidi sunt ꝛ sicci tēpate ꝯfortāt stomachum et epar a tota substā tia: ꝛ sunt ex illis medicinis q̄ hn̄t multa iuuamenta et magna. Ex quibus apparet q̄ pro medicinis magis q̄ꝫ pro cibis vtendi sunt.

¶ Cap. cxcv. oñdit naturam ꝓ prietates et nutrimentum ficu um humidarum et recentium.

Icus: vt Auin. inq̄t in ij. cano. c. cclxxxiij. me lior ē alba: deiñ rubea deide nigra. et qñ ve hemēter matura ē: me lior ē ꝛ pria ad hoc vt noceat: et illa q̄ est humida: est calida parū per: et plime est aq̄itatis. et paꝝ ē medicinalis. et subdit. Et fic⁹ nu tribilior est reliquis fructib⁹. et q̄ vehenēt est maturatiōis ꝓpiqua est ad hoc vt nō noceat: et i ipa ē inflatio et lenificatio vltima: et ex pellit supfluitates ad cutē: et fa cit sudare: et in ei⁹ acceptiōe ē se datio caliditatꝫ: et est velocis nu trimēti ꝛ penetratiōis i stomacho et corpe toto: et lꝫ nutrimētū fic⁹ ñ existat i rubore nutrimēti carnꝫ ꝛ granoꝝ: ē tñ vehemētiorꝫ robo ris q̄ꝫ nutrimētū oīꝫ fructuꝫ: ꝛ ē impiguatiua: ei⁹ ipiguatio facile resoluit: et est faciēs pediculos: ꝛ illō q̄dē ꝯtingit ab ea ꝓpter cor ruptionē humoris ei⁹: et ipsa est vehemētioris expulsiōis ad exte riora ꝯueniētꝫ humoris aīalib⁹: est mala stomacho: et ꝯfert renib⁹ ꝛ vesice. Dixit ēt de eis i. iij. j. doc. ij. c. vij. q̄ fruct⁹ magis nutrimen to sūt fic⁹ et vue valde ma ture. et i. xiij. iij. c. xx. Passe fic⁹ et auellane sunt amice epati ꝛ vlti mi iuuamēti. Idē ēt sensit hali. in v. theo. c. xix. cuꝫ di. Fic⁹ ꝯplexio calida est i prio gradu: ꝛ q̄ recēs ē hūida i scdo gradu. Et sanguis ab ea gn̄at⁹ laudabilior ē oīꝫ fru ctuū sanguine cstiuoꝝ: velocisq̄ digestiōis et descēsus a stomacho ꝛc. E p⁹ aliq̄ subiūxit. Si q̄s vult ficuū frequēter cōestionē: pedicu li in corpe ei⁹ gn̄ant. magisq̄ si su pfluitates sunt in ei⁹ corpore ma le. Isa. q̄ꝫ plimū eas ꝯmendauit: cum posuit ipsas in pmo loco bo nitatis di. in vni. die. c. xxvj. Uue sunt ficubus scde pcipue si bn̄ ma ture sint. Et in ptic. Ficus ceteris fructib⁹ laudabilior est ac nutri bilior humiditatis tñ sue causa grossos creat humores. et illa q̄ nō est pfecte matura est minus ca lida ꝛ magis grossa pp dn̄atione terrestris partis. i ea. vñ hip. fic⁹ q̄ꝫto lōginquior est a maturitate minus calida est ꝛ grossa magis. Et cum ex tribus rebus ꝯposita existat: corticib⁹ vcꝫ semine ꝛ car ne. Seminis nutrimentuꝫ est nul lū ꝛ nature arene vl' lapidis. Cor tex ficcus est vt cutis ꝓpterea du rissimus ad digerēduꝫ. Caro aūt nutribilior salubriorq̄ existit. Et ꝓpter hoc Dia. inq̄t. Calorē extin guit: sitim aufert: et sudoreꝫ ꝓuo cat ꝛc. hoc q̄ꝫ voluit Ra. in. iij. Al mā. c. xx. di. Fic⁹ calide sunt: que cum recentes fuerint ventreꝫ in flāt et leniunt humorem creātes nō malum. Et i li. iij. suoꝝ apho. ait. Ficus cū comedunt recentes putredinē remouēt. Et di. Statim quod ficus putredinem efficiunt: et non debent comedi propter la ctis sui venenositatem. ¶ Et in li bro. xx. continentis. capitulo ꝓ prio di. autoritate Diascoridis. Ficus recentes et mature nocent

stomacho ꝛ laxāt vētrē laxatiōe ꝑua: ꝓuocāt sudorē: inducunt lētigines ꝛ bothor: extinguūt sitim et mitigāt calorē. Sa. ꝟo sup oēs fic⁹ extollit: scripsit eñ de eis i.v. de re. san. ꝟsus. fi. Fic⁹ mature añ oēs alias fruges sunt eligēde: et in hyeme carice. Et in. ij. alim. c. vij. inquit. Fic⁹ nō potuerunt fugere cachochimiā sicut alij horarij fruct⁹ q̄uis oib⁹ alijs horarijs min⁹ ipaꝫ. s. cachochimiā sunt participantes. Et post aliqua subdit. Bñ matura fic⁹ venit ꝓpe ad nō totalr̄ ledere ꝯsilis exñs iā ficub⁹ siccis. ꝛ multa q̄dē hñtib⁹ vtilia: generāt eñ sanguinē bonum: vñ ipsas ꝛ pediculoꝝ multitudo sequitur. Et in. c. viij. eiusdem sic ēt ait. Ficus et vue opere quasi capitales sunt. etenī nutriunt magis oibus horarijs: et minime sunt cachochime respectu illoꝝ: ꝛ maxime qñ fuerint bene maturate. Ei⁹ q̄dem igir̄ qđ est nutrire ipsa maxime signum q̄ custodiunt fructus vinearū comedētes q̄deꝫ in duob⁹ mensib⁹ q̄bus custodiunt aut solas semꝑ fic⁹ cum vuis: aut modicum q̄dē interponentes panis impinguatiq; satis: non tñ tortis ꝛ ꝯpacta est caro ex ipsis generata sicut q̄ ex carnibus: sꝫ laxa ꝛ vana ꝓpter id q̄ celeriter ꝯhitur cessante edulio ꝛc. Et in li. de euchimia. c. j. di. A superfluijs horarijs abstinere decreui preterq̄ȝ a maturis certitudinaliter ficub⁹ ꝛ vuis. ꝛ in. c. v. eiusdem. Prope innocuos fruct⁹ sunt mature fic⁹: ꝛ ꝑter has matura vua suspēsa ex hoc q̄ iaꝫ inflatiuum deposuit ꝛ fit ꝑfecte inculpata ꝛc. Ecce igitur q̄tum ficus humide bene mature approbentur. Secure ideo estatis tempore ceteris consentientibus possunt manducari.

¶ Cap. cxcvj. oñdit naturam ꝛ nutrimētū ficuū siccaꝝ cū iuuamētis ꝛ nocumentis earum.

Quia ficus sicce. i ieiunij tempore ꝑlimum vtuntur: ꝛ eas q̄dā laudāt aliqui ꝟo ipsas vituperant: ꝛ iō de eis spāle captm̄ faciendū eē iudicauim⁹ vt distincti⁹ opatiōes et ꝓprietates ipsaꝝ intelligantur: et ꝯñr an laudabiles sunt ad sanitatem vl̄ reprobande. Dicam⁹ ergo cū Aui. n. ij. can. c. cclxxxij. sic scribente. Et sicca q̄dē ficus in suis opatiōibus est laudabilis: veruntñ sanguis gñat⁹ ex ea nō bonus ē ꝛ ꝓpter hoc facit pediculos: si ꝟo sit cū nuce comesta tūc ei⁹ chim⁹ fit bonus et post nucem cū amygdala. et leuior oib⁹ est alba: et est calida in prio: et in fine ipsius ē subtilis. Et postea subdit. Fic⁹ siccat ꝓprie acris est fortis abstersionis maturatiua resolutiua ꝛ carnosa est ꝑlime maturationis: h̄t in ipsa sunt glutinatio ꝛ incisio ꝛ subtiliatio: maturat carbunculos: ꝛ decoctio ipsi⁹ ꝯfert apostematib⁹ gutturis: sicut nocet apostematibus epatꝫ ꝛ splenis ꝓpter suā dulcedinē: ꝛ qñ apostema ē durū nō nocet neq; ꝯfert: verūtñ si ꝯiūgat̄ cū subtiliatiuis et resoluētib⁹ ꝯfert valdē: ꝛ ꝯfert asperitati gutturis: ꝛ ē ꝯueniēs pectori ꝛ cāne pulmonis ꝛ vinū ei⁹ ꝯfert tussi antique ꝛ dolorib⁹ pectoris: ꝛ apostematibus cāne pulmonis: ꝛ nō ē mala stomacho sicut hūida: imo qñ comedit̄ cuꝫ almuri mundificat superfluitates stomachi. Et post pauca subiūxit. Et administratio ipi⁹ cū ieiuniuꝫ adest est mirabilis iuuamēti in apiēdo vias cibi: ꝛ proprie cū nuce ꝛ amygdala: cum tñ ei⁹ nutrimētuꝫ cuꝫ nuce sit pi⁹ q̄ȝ

cū amygdala. Et si comedat cū in grossatiuis: fit ei⁹ nocumētuz tūc maximum ꝛc. Idē ēt sensit Isa. in par. d. c. pprio cuz indꝉt. Sicca ꝟo fic⁹ calida ē in scdo gradu: sicca i medio pmi. vt ēt di. hali. i. v. the. c. xix. Quāobrez calefacit et sitim creat: et in cholericos mutat hūores: ceterꝭ tñ fructib⁹ nutribilior est ꝛ minus inflatiōis hꝫ: et si superfluos hūores i stomacho ineniat: dura fit ad digerēdū: ꝛ ad corruptionē mutat ꝛ iflationē vētositatēqꝫ gñat et pessimū sanguinē: in supficie autem corpis pediculos creat. Si aūt hūoresmūdificatos inueniat bñ digerit: et sanguinez ladabilē facit: corpusqꝫ mūdificat ab hūorib⁹ malis: vrinā puocat: pectusqꝫ purificat pulmonem renes atqꝫ vesicā ab hūorib⁹ grossis: nō tñ ab inflatiōe ꝛ vētositate libera ē. Qui ḡ noxietates vult vitare ieiun⁹ accipiat. ꝛ p⁹ illā cala mētū māducet aut anisos: aut pip ꝛ silia. Choleric⁹ ꝟo p⁹ illā orizacarā accipiat. Qui aūt maiorꝭ cā nutrimēti eas velit accipe: vł iō vt sanguinē laudabiliorem gñet: nuces cū eis ꝛ silr cū amygdalis admisceat. Idē bm medicinā valet si cuz ysopo coquat: pect⁹ pulmonēqꝫ mūdat: ꝛ tussim diuturnā eneruat ꝛc. hec qꝫ fuit Ra. snia in iij. Alim. c. xx. di. Fic⁹ sicce multuz nutriunt ꝛ calefaciūt: quaꝝ multus vsus pruritum et pediculos creat: ventrē qꝫ leniunt qñ añ cibum comedunt. Et i. xxj. conti. c. clxxv. autoritatate Diasc. indꝉt. ꝙ sicce fic⁹ ꝯglutināt calefaciūt: inducunt sitim: laxāt ventrē: ꝛ nō ꝯueniunt fluxui reumatꝭ descēdentis ad stomachū vł ad itestina: ꝛ ꝯferunt gutturi ꝛ cānalib⁹ pulmonis vesice: renib⁹ almati: squinantie: hydropisi: ꝛ silibus. Et lꝫ dictum sit ꝙ renib⁹ ꝯferāt: intelligēdū est sanis nō vlceratis: qm̄ vt Pri. voluit in. xviij. iij. trac. ij. c. vij. Ficus sicce male sunt ad vlcera abstergētes ea: ꝛ sclapellātes ipā propterea ꝙ i ipsis ē lacticiniū occultū. Gal. qꝫ eas multū laudauit i ij. alim̄. c. vij. cū ait. Fic⁹ sicce subtiliatiuā ꝛ incisiuā hñt ꝟtutem: et iō eaꝝ oblatio est pfic⁹. nō solum humores grossos hñtibus: sed et sanis: aptos em̄ faciunt eos eē: ꝗ bm epar exit⁹ alimentum nō solū egris: sꝫ ꝛ sanis securissimuz: verūtñ ꝗcunqꝫ cuz aliꝗ igrossantiū eduliorꝫ comedūt eas nō paꝝ ledunt. Et in li. de euchi. di. ꝙ cum nucib⁹ sicce fic⁹ comeste optim⁹ ē cib⁹: ꝛ silr cuz amygdalis: quare hec duo in ipsaꝝ comestiōe obseruent: ꝛ tertiū ꝙ añ cibuz māducētur: ꝛ non in multa quātitate ꝛc.

¶ Cap. cxcvij. ondit naturaz et pprietates iuuamentaqꝫ granatorum et specierum eorum.

Granatū dulce: vt Pri. ait. i. ij. cañ. c. cccxx. frigidū ē ad pmuz: ꝛ hūiduz i ipo: ꝛ acetosuz ē frigiduz ꝛ siccū i scdo. Et acetosuz repmit cholerā: ꝛ prohibet cursuz supfluitatum ad viscera ꝛ pprie vinuz eius. Et in oībus ei⁹ vsqꝫ ad acetosuz ē abstersio cum stipticitate. Et dulce qdē lenificat naturā: et totum ipsi⁹ est pui nutrimēti: sꝫ ē bonum. Muzū ꝟo qñqꝫ ē magis iuuatiuuz stomacho ꝙ̄ poma et citonia. sꝫ ei⁹ granum ē malum: acetosum exaspat pect⁹: et dulce lenit ipꝫ: ꝛ ꝯfortat pect⁹: ꝛ ꝯfert tremori cordis: ꝛ abstergit os stomachi. Et muzum cōfert inflāmatiōi stomachi. Et dulce ē ꝯueniēs stomacho pp̄ter illud qđ ē i ipso de stipticitate sub tili. Et acetosuz nocet stomacho:

⁊ cuz hoc grana granati sunt ma la stomacho: ⁊ meliꝰ ē vt sumat fe briēs de ip̄o pꝰ cibū suū ꝓhibeat eleuationē vapoꝝ: q̄ꝛ vt p̄mittat ip̄z: ⁊ subleuent materie ab iferio ribꝰ. Acetosum et dulce ꝓuocant vrinā: lz magꝭ acetosum: q̄uis ēt magis noceat stomacho et itesti: nis. Et granatuz muzum ꝯfert fe bribꝰ acutꝭ et inflāmatiōe stoma: chi. Sz dulce multotiesnocet acu tas hn̄tibus febres. Et iō i. j. iiij. trac. ij. c. xxxix. sic Prin. ait. Fructꝰ q̄ diligunt febricitāt febre choleri ca sunt granata dulcia et muza ⁊ pruna ⁊c. Cuius rō est: qꝛ vt inq̄t Auer. i. vij. col. c. de sincopi. in gra nis granatoꝝ ꝓprietas repikresi stēdi putrefactiōi: vt cibus in fu: mositatibꝰ ꝯuerti minime possit. Que ēt fuit Ra. snia in. iij. Almā. c. xx. di. Mala granata dulcia nō infrigidāt sz iflāmationē et sitim faciunt: atq̄ guttur leniunt. Ace: tosa ꝓo pectōris asperitatē faciūt stomachū et epar ifrigidāt: epar tñ ꝓprie q̄ cholere ac sanguinis calorē extinguentia febrem repri munt et vomitū. Et in li. iiij. suoꝝ apho. sic idem ait. Mala granata dulcia lenia bonos humores ge: nerāt: et expellūt humores putri dos ab orificio stomachi: movent appetitū cōedēdi: ⁊ eoꝝ acetosa stomacho nociua sunt ex ꝓprieta te. Et in li. xxij. ꝯti. di. autoritate Dia. Oē granatuz est boni chimi bonuz stomacho modici nutrimē ti. Sz granatuz dulce gn̄at calidi tatē modicā in stomacho et inflā mationem: et iō nō valet ad cali: das ꝑsonas: tñ acidum ꝯfert sto: macho inflāmato: et magis ꝓuo cat vrinā q̄ alið granatum et est vehementioris stipticitatis intm̄ q̄ etiā granatoꝝ acidoꝝ: si ponū tur in cibarijs: ꝓhibēt superfluita: tes ne veniāt ad stomachuz et ille stiugi: et decoctio ipsiꝰ ꝯfert vlceri itestinoꝝ et emanatiōi humidita tuz ātiquaꝝ a matrice. Idē q̄z vo luit hali. in. v. Theo. c. xix. di. Gra natum ꝯplexiōis ē frigide: et q̄d acerbum est: fortis est frigoris hu miditatis tēpate et siccitatis: cho lerā hic reprimit: stomachum cō: fortat et epar calidum: vomitū se dat: et materias ꝓhibet ne ad vē trē fluāt cholericas. Dulce aūt in ter calidum ⁊ frigiduz et tēpatuz est: et humidā hz ꝯplexionē. tus: simq̄ q̄ ē ex calore mitigat ⁊ gn̄at in stomacho frigido ventositatē. Ex q̄bꝰ satꝭ liquet q̄ granata plꝰ i via medicie q̄ i via cibi reponūt ⁊ ꝓpterea tpe sanitatꝭ aut nunq̄ aut raro eis vtendum est. et p̄ci: pue acidis: nisi gr̄a extictiōis ca: liditatis stomachi vl' epatꝭ ⁊c. Et q̄ ita sit ptz p Gal. in. ij. de alim. c. xxij. sic dixit. Alimentum autem corpi exibent q̄dem granata ol: noꝛ modicum: q̄re nunq̄ ipsis vt alimento vtimur: sed in pharma ci parte solum ⁊c.

¶ Ca. xcvij. iōn dit naturā ⁊ iu uamenta iuiubaꝝ in via nutri: menti nō facere ad sanitatem.

Iuiube meliores: teste Auic. i. ij. cañ. c. ccclxx. sunt maiores caꝝ q̄ fri gide sunt in p̄rio equa les in siccitate et humi ditate: et sunt declinātes paꝝ ad humiditatē. ꝯferunt acuitati san: guinis calidi: et extimo q̄ illō sit ꝓpterea q̄ ingrossant sanguinez et viscosuz faciant ip̄z: ⁊ illoꝝ exi stimatio q̄ putāt q̄ ipse clarificēt sanguinem et lauēt cum est exsti matio corrupta: ad quā ego nō declino. et nutrimentū caꝝ ⁊ di: gestio sūt difficilia: et fimo q̄d bo nus i eis ē ille quē dixit Gal. Nō

repi inlubas in conservãda sanitate z remouẽda egritudine aliqd ope rãtes: sz repi eas difficilis digestio nis z pauci nutrimẽti: cõferũt pe ctori z pulmõi: sũt male stõacho z difficilis digestiõis. Qd silr voluit Isaac in particularib⁹ dietz. c. p prio. cũ inqt. Iuiube calide sunt z hũide i pmo gradu: pax nutriũt et sunt difficiles ad digerendum stõachoqz nocíue z sãguinis phle gmatici gñatiue. Que tñ cũ sũt põ tice z imature sanguinis acumen extingũt: z si ad maturatiõis tẽp⁹ puenerint pectoris ac pulmonis aspitatẽ hũectãt. Vñ Gal. iuiube nec sanos custodũt: nec sanitatez egris restaurant. Ralis vo de eis sic di. in. iij. Almã. c. xx. Iuiube in caliditate sunt tẽpate: z sũt bone gutturi z pectori: sãguinis quox acuitatẽ parũper extingũt. Et in li. iiij. suox aphorismox sic inqt: Iuiube ardorẽ sanguinis extigũt cholerã expellũt hũiditates tẽpe rãt: z maxie recẽtes z mature. Et dixit Cratin qꝫ est mirabilis earũ natura. Et i. xxj. ptinẽ. c. ccccvij. di. autoritate Bimmasui. qꝫ iuiube calide sunt z humide in primo: z cũ pprietate eax deponũt acuita tez sanguinis cholerici: cõferũt pectori et pulmoni: tñ male sunt stomacho. Et inqt Gal. in li. nutri. qꝫ nutrimentũ ipsarũ est modicuz z ipsarum digestio est difficilis: z gñant phlegma. vt etiã retulit Se rapio autoritate eiusdẽ in loco al legato. Et pp sapiẽtũ medicoruz consilio vtamur. et ipsas post po nas si nostrã cupim⁹ conseruare sanitatem eo qꝛ pax nutriũt: z qꝛ id minimũ nutrimẽtum ipsax est malũ z phlegmaticũ: omnino ab his q̃ frigide fuerint complexio nis z frigidi stomachi fugienduz.

¶ Ca. cxcix. ponit nãm pprietates z iuuamẽta limonũ z arantiorũ.

De his duob⁹ in vno. c. scribendũ eẽ iudicaui m⁹: cũ eox nature opa tiões z pprietates siles existãt pariterqꝫ ad mẽ sas nobiliũ veniãt. De quox pri mis dicem⁹ cũ autore pãdectarũ sic pmo de limõcello scribẽte. Li mõcellũ oib⁹ est notũ: cui⁹ odor cõfortat cor: z ei⁹ acctositas ẽ fri gida z sicca z valet sirup⁹ ex ea fa ct⁹ ad febres pestilẽtiales deinde di. de limõe. Limõ fruct⁹ pulcher odorat⁹ plen⁹ succo accetoso val de apto salsamẽtz. z ipe ẽt cõdit sale cõdit⁹. Nusqꝫ memini de ipso legisse apd authorẽ autẽticũ: nisi apud Aui. in. iiij. canõe in cura fe briũ acutarũ i gñali: vbi iubet da re aquã acetositatis limõis nõ sa liti. Qd ẽt pcise Michael nr̃ inqt: vex ipe addidit vt existio totũ ab solute dicẽdũ frigidũ z hũidũ vsqꝫ ad scdz zc. Cui⁹ existimationẽ no lum⁹ reprobare: cũ primo: vt chi lom ait: nõ sit maledicẽdũ alioqn audituros q̃ nõ merore pficiãt: sz tm̃ qd d cõplexiõe hoiũ fructuũ salua scuiuscuiusqꝫ reuerẽtia sẽ tiam⁹ breuiter explicabim⁹ ea fu cti autoritate q̃ anno etatz nr̃e vi gesimo p clarissimos collegij nr̃i pfessores nobis fuit p sua in oẽs hũanitate pcessa di. qꝫ limonũ suc c⁹ frigid⁹ sit supra scdz q̃litercũqꝫ ipz voluerz dnoiare: acetosũ. s. aut stipticũ aut põticũ vl' ex his cõmi xtũ Nullũ ei. viij. sapox poterz ei mag̃ qꝫ aliquẽ istox appropriare vt ptz discurrẽdo. Si dixeris cuz accetosuz. reponem⁹ ipz frigidũ eẽ z siccũ in scdo. z dicem⁹ qꝫ ei⁹ hu mor sit subtilis penetrabilis hu mores grossos icidẽs: z appetitũ pstratũ excitãs iuxta sniaz Isaac in. v. d. c. xiij. di. Accetos⁹ sapor fri

gidítatē in scđo gradu esse denū-
ciat: qꝛ humores sui substātiales
sūt subtiles ꝛ penetrabiles ꝛ par
tim terrestres: nō ꝯfortat et incidit
grossos hūores ꝛ appetitū cōmo
uet. Que fuit ēt gal. determinatio
in. iiij. đ simp. medi. distin. ij. c. iiij.
Si vo dixeris succū limonū stipti
cuz eē aut pōticū: qđ ē magis vi si
mile: ꝛ nos ꝓnūciabimꝰ eū frigi-
duz esse i tertio aut in pncipio eiꝰ
di. Jsaac i loco alle. Ponticitatis
hūores sūt pure terrestres et fri-
gidi silr ꝛ sicci tm̄. qđ necesse ē vt
in fine tertij gradꝰ sint vicini: vn̄
ꝛ sua nutrimēta sūt paruissima ꝛ
grossos hūores faciētia ꝛ subtili
diete illaudabilia ꝛc. Si autez sti-
pticū dices ꝛ frigidū in. iij. ꝛ siccū
habebit ipm collocare: vt oēs vo-
luerūt antiq. dixit em̄ gal. i. iiij. de
simp. medi. distin. vj. Oē corpꝰ sti-
pticū denudatū ex reliqs sapori-
bus apđ sensuz inuenis semꝑ ex-
pimētuz infrigidare. Quā cū ha-
beat cōplexionē ifrigidat corpus
hūanū ꝛ desiccat: carniū qz ac san
guinis minorationē faciet si qsēo
mltoties vtat. stōachūqz ꝯfortat
ac vētrē scđz plurimū cōstringit: ꝛ
sanguinē gn̄at melācholicū: vt ēt
scrisipt Almā. i. iij. Et si cōpositū
ex dictis saporibꝰ dixeris: cōposi-
tas habebit opatiōes ex illis resul
tātes: qbus aūt in fine scđi aut in
tertij frigidum hēbis ꝓnūciare ꝛ
đsiccatiuū. Et ꝓpterea nō via cibi
sz via potiꝰ cōdimēti limonibꝰ et
limoncellis erit vtēdū: nec etiā ab
oībꝰ: sz ab his tm̄ q calidū ꝛt nō
appetentē stomachum habuerit.
Quare ꝛc. ¶ De arancijs vo pan
dectarū autor sic inqt. De citran
gulo nūqꝫ mētionē repi: nisi in. v.
cañ. ꝛ i antidotario Dama. nobis
aūt videt ꝙ gal. in. ii. de alim̄. ca.
xv. de cedroꝝ fructu fecerit men
tionē. Quiquidē fructꝰ nō citruz:
vt ptz primo ꝑ eundē faciētem. c.
xxxv. de citro. ptz ēt ꝑ seriē verbo
ruz eiꝰ q ē talis. Cedrias nomi-
nāt fructū cedri: silēs qdez entes
archeutidibꝰ scđm colorē ac figu
ram: etem̄ subruffe ꝛ rotūde sunt
differētes aūt dirimitate id est pū
gitiuitate. s. a limonibꝰ magis cm̄
limones pungūt qꝫ aranci e vt do-
cet expiētia. Et ꝓpterea dicebat.
Michael nr̄: dz eligi arācia pōde
rosa ꝛ minꝰ acetosa qꝛ minꝰ stōa
chū ledūt ꝛ pꝰ aliq subdit. Caro
vo coꝝ cōfent stōacho calido cho
lerico ꝛ reprimit acuitatē cholere
nocet tn̄ plurimū stōacho frigido
sicut cortex eiꝰ maxime cōfectꝰ cū
zuccaro ꝯfortat eū. Pro his tn̄ q
ea nō cognoscūt ꝛ ab acetosis i sto
macho ledunt: sciēdū ꝙ meliꝰ est
vt ipaz nō comedāt: q tn̄ si omni-
no desiderarēt rubicūdiora saltē
ꝛ leuia corticē grossum hn̄tia sibi
emāt: qm̄ hec maturiora ꝛ dulcio
ra minusqꝫ nociua existunt. Et de
eis i modica sumāt quātitate: cū
ipossibile sit vt omnimoda careat
acetositate stōacho plurimū iiml
ca di. Gal. vbi supra. Cōmune est
oīz pungitiuoꝝ modicū dare cor-
pori nutrimētū: qꝛ palā succꝰ eiꝰ
mordicatiuꝰ ē satis stōachoꝝ gra
uatiuꝰ capitis: nisi aliquis valde
parum ipsum offerat. quare. ꝛc.

¶ Capitulū. cc. ostendit naturā ꝛ ꝓprietates mespilorū cū iuuamentis ꝛ nocumentis eorū.

M Espila aūt scđm vulga
res nespila frigida sūt
ꝛ sicca in primo gradu
teste Jsaac in particu-
laribꝰ dictis. c. ꝓprio ꝛ
ꝓprietatem habent stomachum
confortandi: cholericā egestionez
ac vomituz auferunt vrinā ꝓuo-
cāt: ꝛ magis ptinet ad medicinā

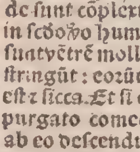
ꝙ ad cibū paꝝ eni nutriūt ⁊ grossos faciūt chimos: ⁊ meliora sunt añ cibū ꝙ post. ⁊ icōz Aui. in scdo can. c. dcclvij. sunt mala siluestria ⁊ sunt saporis pōtici ⁊ stiptica vincētia cholerā: ⁊ retinētia cursum: id ē fluxū: plꝰ oi fructꝰ faciūt sola et sunt mala stōacho ⁊ stringūt: et retinēt vrinā. Sic ꝗȝ a Serapiōe scribit. Laroꝛ ē arboꝛ spiosa: cuiꝰ vna pars vocat mespilū: ⁊ hȝ fructū paruū sił eȝ malis paruis bonuȝ ad cōedēduȝ: ⁊ est stipticꝰ bonus stōacho ⁊ cū comedit retinet vētrē ⁊ tarde maturat. Que fuit etiā Gal. snia in. ij. alimē. ca. xxiij. di. Fructꝰ mespili est stipticiꝰ stipticitate forti: ⁊ i folijs ⁊ i summitatibꝰ est stipticitas. virtꝰ eiꝰ ē frigida palā. qm̄ taliū oiȝ paꝝ cōedere cōuenit nō vt ficuū aut vuarū copiose: neqȝ eni vt alimēto: sȝ medicinis ipsis indigemꝰ magis. in vij. de simplici medi. c. mespilū secūduȝ trāslatione grecā quidam tricoctum nominant. eo ꝙ tria hȝ ossula oīa intra se. ⁊ post aliqua subdit. Stipticꝰ aūt sufficiēter est fructꝰ huiꝰ arboris: ⁊ vix esibilis ⁊ recētiꝰ sufficiēter est vētris: ⁊ in germinibꝰ eiꝰ ⁊ folijs stiptica qualitas ē nō pauca. Diascorides ꝗȝ scdm trāslatione grecā sic iqt de eo. Mespilū semē hȝ rotundū fructū minimum matiano silem tria ossa habēs: vñ tricoctū dr stipticū est eustomachū ventrē abstinet et tarde maturescit. A quo sumpsit Rasis cuȝ l. iij. Almā. c. xx. de eis ait. Frigida sunt ⁊ sicca ꝗ vētrem stringunt ⁊ cholerā reprimūt rubeā ⁊ vomitū abstinēt ⁊c. ⁊ subdit. Et ꝗ ex eis sūt dulcia adhuc sunt debiliora. Ex qbus patet ꝙ rebꝰ hmōi nō est vtendū: nisi gr̄a medicine ⁊ nō rōne nutrimēti vt per Gal. apparet vbi. s. ⁊ in li. de euchimia ⁊ cachochimia. c. v. sic di. Pomis ⁊ piris ⁊ mespilis nō vt cibis: sȝ vt pharmacijs indigemus ad robur stomachi atqȝ vētris: et difficilis sunt digestionis: et iō in parua sumant quātitate et raro: necnon ab habentibus stomachū calidum cholerizantem et huiusmodi: ab alijs vero minime.

¶ Capitulum. ccj. ostendit naturam proprietates ⁊ iuuamēta mororum in via cibi.

Orū dulce vt princeps ait l. ij. cañ. c. cccclxxix. currit scdm sentiā ficus in maturatione: sȝ est deterioris nutrimēti et minoris et siccioris et magis destruēs sanguinē: et deteriꝰ stomacho: in reliqs ꝓo sicꝰ dispositiones hȝ: est tñ inferius ea dulce est calidū ⁊ humiduȝ: ⁊ acetosum est ad frigiditatē decliue ⁊ i ipo ē frigiditas ⁊ infrigidatio. Et infra inqt. Moꝝ est malum stomacho: corrūpit eni in eo: ⁊ qñ nō corrūpitur velociter: nō nocet. Et opȝ ꝗdem vt comedantur oēs species eiꝰ añ cibū: ⁊ recipiant in stomacho in quo nō fit corruptio. Illd vero de seni non nocet stomacho cholerico: ⁊ nō est in ipso de mala cōueniētia stōacho qd est in alijs: ꝙuis sit in ipso malitia: et nō est nausea in ipso ⁊ nutrimētū eiꝰ est paruū ⁊ facit appetitū cibi: ⁊ facit ipm lubricū: ⁊ extrahit ipm velociter: ⁊ oino descēsus eiꝰ a stomacho fit velociter: sȝ eiꝰ descēsus ex intestinis est tardꝰ: ⁊ solutio mori est plurima: ⁊ ꝓpter hoc in moro quidē dulci est velocitas descensionis: aut ꝓpter suā humiditatē aut ꝓpter acredinē ⁊ admixtam. Et in oibus quidē speciebꝰ mori est ꝓuocatio vrine. Isaac vero in particularibꝰ die. c. ꝓprio. sic de

eis scripsit. Mora celsi duob⁹ mo
dis sunt: aut cruda: aut acria nõ
matura aut matura ꝑfecte. Acria
ꝛ nõ matura sunt frigida et sicca
vim habẽt stipticã confortatiuaz
stomachi et intestinorũ: et ventrẽ
cõstipant: et ꝓpterea huiusmodi
valẽt ad diariã ꝛ dissinteriã: ma=
xime si de cholera sint. Matura ꝛ
dulcia ad calorẽ ꝑtinẽt ꝛ ad hũi=
ditatẽ pl⁹ aũt ad humiditatẽ q̃ ex
stomacho eĳciunt cito ventrẽ hũe
ctãt: vrinã ꝓuocãt. Si tñ cibuz in
stomacho añ se acceptũ inuenerint
ꝛ eis obsistẽtib⁹ cõmorant in cor=
ruptionẽ cõuertunt et stomacho
nocẽt ac capiti. Si aũt stomachuz
vacantẽ inuenerint: bñ digerunt.
sz modicũ nutriũt ieiunis accepta
ꝛ refrigerata in aqua frigida: aut
in niue refrigeratiua sunt valde:
sitim auferũt: et intẽsionẽ caloris
extingũt ꝛc. hec ẽt fuit Ralis sñia
in. iĳ. Almãs. c. xx. di. Mora q̃ sunt
dulcia in caliditate sunt tẽperata
ꝛ in stomacho fastidiũ faciũt. Ace
tosa ṽo frigida sunt: q̃ ꝛ ventrem
cõtinẽt: ꝛ sanguinẽ fortiter repri=
munt. Et in lib. xxi. cõtinẽ. c. clxxi.
autoritate Diascordis sil'r ait: q͛
laxant ventrẽ ꝛ cito corrũpunt in
stomacho ꝛ autoritate gal. in. vĳ.
subiũxit. fruct⁹ celsi matur⁹ laxat
ventrẽ: cũ est acerb⁹ et desiccatus
stringit fortiter ventrẽ: ꝛ valet cõ=
tra dissinteriã ꝛ oẽs species flux⁹
Et ait li. dietarũ. cũ comedunt cel
si añ comestionẽ ꝛ inueniãt stoma
chum mũdificatũ velociter descẽ=
dũt a stomacho: ꝛ reddunt facilẽ
descẽsuz alioꝝ ciboꝝ: ꝛ cũ come=
dunt post cibũ ꝛ in stomacho sunt
mali humores: velociter corrum=
punt: ꝛ nocẽt magno nocumẽto ꝛ
sicca mora vl' desiccata: sunt me=
dicina dissinterie ꝛ flux⁹ chronici
ꝛ velocitas descẽsionis ipsoꝝ sunt
maturi: põt eẽ ꝓpter humiditatẽ:
ꝛ viscositatẽ sue substãtie. aut ꝓ=
pter qualitatẽ ꝑnuxtã eis habẽtẽ
supfluitatẽ acutã laxantẽ ventrẽ:
ꝛ subdit. Et qñ celsi nõ corrũpũt
in stomacho: proculdubio hume=
ctãt ꝛ nõ infrigidãt nisi fuerint in
frigidati: ꝛ coꝝ nutrimẽtũ ẽ pau=
cuz sicut melonũ: sz nõ sunt mali
stõacho ꝛ nõ vomitũ mouẽt sicut
melões. Postrẽo dixit autoritate
eiusdẽ i li. chimoꝝ: ꝙ cũ celsi de=
scẽdũt stõacho priusq̃ corrũpant
nõ oĩno faciũt malã opationẽ nisi
mltiplicet ipsoꝝ esus. Ex q̃b⁹ ꝑz
ꝙ raro: ꝛ nõ nisi ab hñtib⁹ stoma
chũ mũdũ: mora sint mã ducãda.
Et ꝙ ita sit apparet ẽt ꝑ haliaba=
tez in. v. theo. c. xix. di. Mora frigi
de sunt cõplexiõis i primo gradu
in scd̃o ṽo humide q̃ bene matura
sunt vẽtrẽ molliũt: immatura aũt
stringũt: eorũq̃ cõplexio frigida
est ꝛ sicca. Et si q̃s mora stomacho
purgato comederit et vacuo cito
ab eo descendunt vrinã ꝓuocãt: ꝛ
humorẽ gñant bonũ. Si sit autez
mala i stõacho supfluitas cito cor
rũpunt ꝛ hũorẽ reprobũ gñant:
iõ añ cibũ comedẽda sũt. hec ipe.
Q͛ etiã voluit Gal. vbi. s̃. ꝛ in li.
de dissolutiõe cõtinua: vt in ca. de
chrisomilis annotauim⁹ quare ꝛc.

¶ Ca. ccĳ. ostẽdit naturã ꝓprie
tates ꝛ nutrimentuz nucũ vsua
lium cum suis nocumentis.

Uces calide sũt ꝛ
sicce ꝛ ꝓuocãt vo
mitũ ꝛ laxẽt vẽtrẽ
teste Auicr. i. v. co.
vbi subiũxit. et dr
ꝙ habẽt malã ꝓ=
prietatem: ita q͛
qui vtunt eis nimis faciunt eis in
lingua paralisim ꝛ comeste cũ ficu
bus obstant veneno loco bezear ꝛ
multũ valẽt senibus ꝛ nocẽt illis

qui timẽt passiones caloris ⁊ tpe magni frigoris nõ sũt nocine. Qd etiam voluit pnceps in.ij. cañ.c. cccccij.cũ dixt. Nux ẽ calida:cui⁹ tiricaa est cũ dat calefactis. oximel: ⁊ hãbẽtib⁹ debilẽ stomachũ cũ muri aceto: ⁊ calida est i tertio ⁊ sicca i pncipio scdi:⁊ ei⁹ siccitas est minor caliditate ipsi⁹: ⁊ in ipa est hũiditas grossa q̃ delet cũ antiquat. Facit soda: est difficilis digestiõis ⁊ mala stomacho sʒ nutrita ⁊ recẽs est melior stõacho ⁊ minoris nocumẽti:⁊ illud qñ frãgit a duob⁹ corticib⁹ suis:⁊ nux q̃dẽ nutrita cũ melle ꝯfert stõacho frigido:dico aũt ꝙ nux nõ ẽ incõueniẽs nisi stomacho calido tñ. Facit bothor. Et qñ comedit cũ muri soluit. Mult⁹ ꝟo vsus ei⁹ educit ꝟmes paruos ⁊ ascarides ⁊ est ex eis q̃ ꝯferũt orbo ⁊ cũ ficub⁹ et ruta comesta est medicina oib⁹ venenis ⁊ ex ea cũ cepe ⁊ sale fit emplastrũ sup morsum canis rabiosi ⁊ reliquoꝝ. Silr haliab.i.v.theori.c.xix.dixit ꝙ calida est ⁊ humida in scdo gradu ⁊ recentis calor est modicus. humiditas autẽ multa. Et post aliqua subdit. Est aũt nucis cib⁹ pauc⁹:que aũt vet⁹ est facta comestioni nõ cõpetit: recẽs aũt ventrẽ mollit maxie si cũ muri comedat: nisi ꝙ capitis dolorẽ facit si nimiũ comedat:sitim ẽt pvocat:⁊ in cholerã mutat rubeã: magis aũt q̃ vet⁹ est: ⁊ si cũ ficubus comedat pdest venenosorũ veneno:⁊ demũ cõcludit. Nõ ẽ autẽʒ a nucib⁹ sanguis generat⁹ malus. A quo sumpsisse vr̃ Isaac in p.d.cũ inqt. Nuces virides sunt minus sicce calide tñ:⁊ habẽt aliquãtulũ humiditatis ppter maturitatẽ impfectam:vñ parũ sunt sicce parũq; stomacho nocine: q̃ si a ieiunis comedant cũ obsomagaro ⁊ aceto vẽtrẽ humectãt: cũ ruta aũt mãducate sunt ꝯ venenũ. Sicce ꝟo sunt tripliciter:q̃dã cũ sunt tpi pducẽti eas vicine q̃dã remote:⁊ alie sunt mediocres ppinq̃ sunt humide parũ vnctuositatꝫ habẽtes atq; q̃ddã põticitatis i eis est:q̃ q̃to ab eodẽ elõgãt tpe:tãto coꝝ ꝯsumit humiditas: eisq; vnctuositas dñat q̃ tunc mãducate cito in humorẽ cõuertunt cholericũ q̃b⁹ itaq; vetustioribus existentibus vnctuositate multo magis dñante fit eaꝝ sapor ⁊ vetustissimũ oleũ ⁊ cibi naturã augmẽtant. Cetere vero nuces corporib⁹ nocẽt:qr difficulter digerũtur:⁊ stomacho nocet. Cholericis assimilant humorib⁹:calideq; inimicant tussi:⁊ psequit deide. Nuces min⁹ auellanis sunt nutribiles ppter suoꝝ corporꝝ raritatẽ ⁊ sue vnctuositatis viscositatisq; copiã:vñ villis stomachi semp sũt cõtrarie:nisi tñ stõachũ inueniãt tẽperatũ:aut tãtũ habẽtẽ frigiditatis quãtũ caloris nũc repugnare valet. Idcirco tali fiũt stomacho nutrimẽti boni boneq; digestiõis:calorẽ aũt hñti pstãt vnctionẽ in cholericũq; mutant humorẽ ac fumoscapitisq; dolorẽ faciũt ⁊ in oculis vertiginẽ: sʒ vt ab eis oẽ auferat nocumẽtũ:mũdate in aq̃ calida ponant p noctẽ vt partẽ humiditatis ab aq̃ sibi mutuẽt fientq; virides ſm ꝟo medicinam valẽt: qr si cũ ficub⁹ ante cibum edant ꝯ rẽ venenosam corp⁹ defendũt ⁊c. Idẽ quoq; Ras. sensit in.iij. Almãso.c.xx.cũ ait. Nuces calide sunt:q̃ i ore vesicas faciũt ⁊ calefaciũt ac capitis generant dolorẽ. Et in.iiij. suoꝝ aphoris.libro. Nuces auellane male sunt stomacho ⁊ epati:⁊ humores malos efficiũt i ieiuno. ⁊ i. xxj.ꝯtinẽ.

c.cciij.autor. Sal'.in.vij.dixit. Nu-
ces q̄ nō sunt cōplete neq3 desicca
te sunt replete humiditate idige
sta. Et autoritate Diasco. ait. Nu
ces qñ sunt mature sunt tarde di
gestiōis: ⁊ nocēt stomacho: ⁊ gene
rāt cholerā citrinā ⁊ faciūt sodā ⁊
nocēt tussi ⁊ si cōedāt' añ cibū de
facili faciūt vomere; ⁊ comedētes
eas cū ficu sicca ⁊ ruta añ ⁊ post as
sūptionē medicine mortifere ipsa
nō nocebit eis: qm̄ talis mixtura ē
tiriaca ipsi⁹: ⁊ mult⁹ vs⁹ nucū pur
gat v̄mes. Subiūxit deide autori
tate eiusdē i li. cibo℞ q recentes
sunt min⁹ calide q̄3 sicce: ⁊ sūt pl⁹
hūide aq̄se isipide ⁊ sicce amotis
p̄mis extiorib⁹ grossis corticib⁹:
si ponunt' in aq̄ calida redeūt ad
naturā nucū recētium: ⁊ dn̄t cōedi
cū almuri ⁊ aceto ⁊ qñ sic cōedūt'
erūt minoris nocumēti. Et nuces
cōdite cū melle stōacho cōferūt ⁊
desiccāt ei⁹ humiditates: ⁊ sūt ca
lide ⁊ sicce pp species eis admix-
tas. Nos aūt vidim⁹ Sal'.i.ij.d'ali
mē.c.xxvj. sic d' ipsis scribētē. Nux
laxa est ⁊ pl⁹ habēs oleaginū i se
q̄3 auellana pticipat aūt ⁊ q̄lita-
te stiptica ad modicū q̄ i tpe pce-
dēte marcescit trāseūte tota ipsi⁹
suba i oleaginū humorē vt pfecte
inesibilis fiat ⁊.ī.ēt dixit. Nuces
hūide ad secessū sūt idonee: sicce
v̄o min⁹. Ex q̄b⁹ ptz q calidā hñ-
tes 9plexionē minime eas debeāt
mādūcare frigidi āt senes ⁊ phle
gmatici securi⁹ ⁊ i hieme p̄cipue.

¶ Cap̄. cciiij. ostēdit naturā p-
prietates ⁊ iuuamenta oliuarū
suisq3 cum nocumētis ⁊c.

OLiuarū dno sūt gña: vt
dixit hali.i.v.theorice.
c.xix. alterū olei: ⁊ alte
rū aq̄. Que magis nu-
triūt olee sūt pōtice v̄o
stōacho cōferūt ⁊ ipsū excitēt p-
prie si cū aceto sumant' sunt autē
medie iter subtile ⁊ grossū. Que
aūt pfecte sunt maturitatē calide
sunt tēperati caloris: imature āt
frigide. A q̄ priceps videt' accepis
se cū dixit. Oliue mature sunt ca
lide ⁊ imature sūt frigide deinde
subdit i eo loco.f.i.ij.cañ.c.dxxix.
Oliue q̄dē sūt ex eis q̄ nutriūt pa
rū: ⁊ oliue q̄dē cū dispositiōe sua
sūt difficilis digestiōis ⁊ grosse: ea
rū salite subleuāt appetitū: et cō-
fortat stōachū ⁊ gñant humorē sti
pticū: ⁊ acetose sūt magis recepti
biles digestiōis oēs q̄3 alie. Isaac
v̄o lōge clari⁹ distīcti⁹ diffusiusq3
de ipsis ptractauit cū in.p.d.indi.
Oliue duob⁹ modis diuidūt' Do
mestice.f.⁊ siluestres. ⁊ ite℞ dom-
stice trifariā: cū sunt pōtice viri-
des ⁊ nō mature. Scdo cū sunt ni
gre pfectā habētes maturitatem.
Tertio cū sūt iter hec mediocres
rubeū habētes colorē: quas Dia
sc. appellauit hyacinthinas.
Virides aūt q̄ sūt pōtice ⁊ imatu-
re i duas diuidunt': in aquaticas
f. quas fugimus: qm̄ nil vnctuosi
tatis i eis reperit' nisi paruissimū.
Oliue v̄o q̄ recte aquatice vocāt'
sunt terresters: qd pōticitas sueq3
vnctuositatis testat' inopia: ⁊ ob
hoc ad frigiditatē ⁊ siccitatē pti-
nēt: vñ stomachi sunt cōfortatiue
magis ceteris oliuis vētris tñ cō
stipatiue ⁊ min⁹ oim corporis nu-
tritiue ⁊ ad digerēdū tardiores:
paruitas nutrimenti fit p sue vn-
ctuositatis inopia: ⁊ ob digestiōis
tarditatē ad frigiditatē ⁊ dixiciē:
quas multi p̄parāt cū sale ⁊ ace-
to: q̄dā v̄o cū sale ⁊ aqua nōnulli
v̄o cū aceto. Sz q̄ cū sale ⁊ aqua
cōdite a sale accipiūt quādā acu
minis ⁊ siccitatis partē vnde san-
guini incēdiū p̄stāt: stomachi ner-
uos mordicāt: sunt etiā difficiles

ad digerẽdũ ꝓpter grossitudinez ⁊ duriciẽ eaꝝ: tñ acumẽ pũgit intestina: vñ citiꝰ egerunt. Que autẽ cum aceto ꝑparate sunt renuiores existũt: proinde cholere rubee acumẽ extingũt: appetitũ excitãt maxie si in medio prãdij accipiãtur: q̃ si digestiõi obedientes sint optie sunt: stõachũ ꝯfortãt et ventrẽ stringũt. Nigre ãt oliue q̃ ad maturitatẽ ꝑuenerũt calide sunt ⁊ mediocres inter siccũ ⁊ hũiduz: quas tñ Diasco. dixit siccitati ptinere. Gal. ꝟo testat eas hñe humiditatẽ. Possibile est eñ: ꝙ eaꝝ saporositas ac vnctuositas innuit illam humiditatẽ hñe hac de cã. cibus eaꝝ multũ nutribilis ⁊ grossus ⁊ mollificãs stõachuz tardus ad digerẽdũ: facilis ãt ad egrerendum. Tarditas digestiõis fit ꝓpt vnctuositatẽ cibũ natare faciẽtez in summitate stõachi ⁊ cohibẽtez ad locũ decoctiõis descẽdere. Facilitas ãt digestiõis fit pp vnctuositatẽ in stõacho lubricitatem: vñ priusq̃ digerat descendit a stõacho: idcirco ad prioꝝ. s. ad terrestriũ ⁊ põticaꝝ ꝯparatiõez sunt illaudabiles: q̃ incõueniẽtẽ ⁊ illaudabilẽ gñant chimum ꝑsertim si sint cuz sale ꝯdite: nõnunq̃ eñ in cholerã ꝯuertunt. Hyacinthine vero minꝰ nigris sunt nocibiles pro pter vnctuositatẽ sue põticitatisq̃ inopiã: ꝑinde aliquãtulũ stõachũ confortãt chimꝰ tñ quẽ iste rubee gñant oliue est ẜm eaꝝ colores: de nigris vez niger de rubeis rubeus gñat cibus. Qḋ testat Gal. cuz ait. Oliue rubee colorẽ faciũt quasi vitellum ovi ⁊c. Et postea subiunxit. Oliue nigre ꝑfecte maturate cito in humorũ corruptionem trãsducunt: stõachum mollliunt ⁊ ventrẽ humectãt: lz ẜm medicinã sint vtiles ⁊c. Qḋ sensit etiã Rasis in. iij. Almã. c. xx. di. Oliue de aqua calide sunt ⁊ sicce: que si ante cibum cõedant: vẽtrẽ mouẽt et os stõachi robustum reddunt. Oliue ãt de oleo calidiores sunt que et os stõachi minꝰ corroborãt ⁊ vẽtrez magis fluere faciunt ⁊c. Snia q̃z Gal. in. ij. alim. c. xxv. dicẽtis est: ꝙ oliue paucũ dãt corpi alimẽtuz: ⁊ maxie q̃ summe maturate sunt: ⁊ q̃ vnctuosuz chimũ habent ⁊ subdit. Idoneissime oliue sunt ille q̃ in aceto reposite sunt: stipticũ eñ hñt chimũ ⁊ roborant stõachũ ⁊ excitãt appetitũ: ⁊ in li. de dissolutiõe ꝯtinua dixit. Et oliue aque qñ cõedunt añ cibum cũ muri. i. sale leniunt ventrẽ ⁊ qñ ẽt cõedunt post cibum sine muri: et maxime q̃ sunt põtice cum aceto cõfortãt stõachum et deprimunt cibum: et hac de causa comeduntur. hec ipse. quare ⁊c.

¶ Ca. cciij. ostẽdit naturã proprietates iuuamẽta ꝑsicorum ⁊ nocumenta.

Persica: vt inquit Auerrois in. v. colliget sunt frigida et hũida: hñt gñare humores corruptos ⁊ putridos: ⁊ aliqñ cholericos: ⁊ hñt mirabilẽ proprietatẽ resistendi fetori: q̃ ꝑuenit a stõacho ⁊ odor suus valet ꝯtra cardiacã passiõez. Sed ante persica que nusinꝰ dicunt: sunt eiusdem nature cum persicis: sz non hñt illã ꝓprietatem ⁊c. Auenzoar etiã in suo theisir. c. j. dixit de eis: et cognitum est etiã ꝙ cõedere ꝑsica: q̃uis multorum sint nocumẽtoruz: habent oris fetorem remouere vitio stõachi procedentem et nullũ aliud scit in eis iuuamẽtuz et halia. i. v. the. c. xix. sic̃ scripsit. Persicũ frigidũ est ⁊ hũidũ phlegma gñans et explicando duas

species eius inquit. Quod tenerum est et sibus facile mundatur: citius etiam digeritur et a stomacho dimittitur. quod autem ossibus conglutinatur: et substantiam habet duram tanquam immaturum grossus est et tarde digestionis. Et post aliqua subiunxit. Persicum si frigide dominicoedat complexionis: accipiat post illum zinziber conditum: aut mel apium et hymoni. A quibus accepisse videtur Avic. scribens de ipsis diffusius in .ij. cano. c. cccccclxvj. et dicens. Persica sunt frigida in fine secundi: humida in prio infra tamen finem eius. Que cum sint humida velocis sunt putrefactionis: lenitiua: licet in ipsis sit stipticitas aliquantula: et precipue illis que sunt exsiccata aut immatura. Matura sunt bona stomacho: et in eis est virtus faciendi appetitum cibi. Et oportet quidem ut non comedatur post alium cibum: quoniam corrumpuntur post eum corrumpuntque ipsum: sed precedant antequam cibum accipiantur. Et que sicca sunt tarde digestionis: et non sunt boni nutrimenti: quamuis sint plurimi nutrimenti: et illa que matura sunt leniunt ventrem: et que immatura strigunt. et dixerunt quidam quod ipsa addant in coitu: et videtur quod illud sit in corporibus siccis et calidis. Et i. xxij. iij. tra. ij. c. xxj. sic quoque de eis scripsit. Ego autem abhorreo ea que sunt sicut persica et chrysomila: et similia que replent sanguinem aquositate. Et in .j. iiij. tra. ij. c. lxv. ait. Persica preparata sunt ad permiscendum putredinem. Quod confirmat Isaac in. p. d. cum inquit. Persica frigida sunt et humida in secundo gradu plurimum similia chrysomilis: sed saporiora stomacho conuenientia non enim conuertuntur ut chrysomila licet chrisomilis sint similia: quia eodem modo phlegma generant persica ieiuno stomacho nocua sunt edenda: et post vetus vinum odoriferum est bibendum. Persica enim in duo diuiduntur: est enim quoddam album grande pilosum ruboris quiddam habens est. Et aliud paruum leue ruffum vel citrinum grande saporisque dulcis acriorisque cuiusdam humiditatis: humidus ac viscosus est. quare conuertibile in phlegma grossum atque putredinem. manifestatur autem hoc quando si persicum fixum ferro post paululum naribus apponas odorem quasi putredinis sentiens: quum autem odoratiuum a conuersione longinquius existit. Dixit etiam Ras. in. iij. Alman. c. xx. persica frigida sunt et grossa: que licet ardenti conferant stomacho dure tamen descendunt atque in sanguinem dure conuertuntur. Qui autem eorum esu vsus fuerit: febrium phlegmaticarum incurret generationem. Et in lib. iiij. suorum apho. inquit. Persica febribus vrentibus conferunt in principio et succus eorum in fine facit febres putridas si materiam habilem ad excundum non inuenerit. In lib. xx. conti. c. cclxxvj. dixit autoritate Diasco. Persica sunt bona stomacho: laxant ventrem et amara constringunt et sicca magis. Deinde subdit autoritate Gal. in li. ciborum. Humiditas et substantia persicorum sunt facilis corruptionis: et male in omnibus suis dispositionibus. Et ob hoc non debent comedi post alium cibum quia supernatant et tunc corrumpuntur sed debent comedi ieiuno stomacho. idem quoque dixit autoritate Ruffi et filij mesue: superaddens quod sumpta ante cibum sunt facilis digestionis: sicca vero tarde dicens in fine cap. quod persica condita cum melle conferunt pulmoni: quia mel remouet eorum grossitiem. Et inueni in libris medicinalibus antiquis: quod persica excitant appetitum: et sint bona stomacho calido: et valeant contra sitim et inflationem stomachi et extingunt caliditatem extraneam: hec ipse i. xxj. palleg. Sed in. xxv. li. eiusdem sic ait. Post comestionem persicorum debes bibere de aqua mellis cocta. Concludamus ergo hoc capitu-

lum dicētes cū gal.in.ij.alim. c. xviij. Caro psci valde facile corruptibilis est quare ꝛ omni quasi paruū nō op⁹: sicut q̄dā: post aliō alimentū auferre: corrumpit̄ eni supnatās ꝛc. Hec igit̄ q̄ dicta sunt obseruari dn̄t ab his q̄ volunt psica mādūcare: lꝫ tutius pro salute forent relinquēda.

¶ Ca.ccv. ostendit naturā proprietates et iuuamenta pirorum simul cum nocumentis eorum.

Pira nō vni⁹ sunt nature: teste Gale.in.vj. de simplicib⁹ medicinis.c. xlix. di. Partes hui⁹ fructꝰ nō sunt equalis cōplexiōis: qm̄ q̄dā illorū sūt terree et q̄dā aquose. Sꝫ si tu vis dicere per alium modū: dicas ꝙ q̄dā illorū sunt frigide: et q̄dā sunt equalis cōplexiōis: idꝫ qn̄ cōedim⁹ pira: et cōfortat̄ stōach⁹ ab eis et sedāt sitim ꝛc. Hec ipse. Pira āt cruda: vt inq̄t Auer.in.v.col. sunt frigida ꝛ sicca: sꝫ matura tpata sunt aut declināt ad paucā frigiditatem. Et hoc est qꝛ cōposita sunt ex acetositate dulcedīe ꝛ pōticitate: ppterea est eorū virt⁹ ventrem cōstipare et eorū pprietas est remouere siti. Aui. vō i.ij. cañ.c.dxl. sic scripsit in piris sunt terreitas et aqueitas: et in nr̄a q̄dem terra est spēs que dicit̄ senabruthi: et hꝫ magnā capacitatem: et est vehementis rotunditatis et subtilis corticis boni caloris valde quasi peruiū ꝛ quasi aqua zuccari coagulata cōgelata plurimū: sꝫ nō pter spissitudinem substātie boni odoris valde. Qd̄ cum ab arbore sua cadit sup terrā desn uit̄: et ista sunt in q̄bus nō est nocumentum de spēbus pirorū: quorū cōplexio tpate est humida. Alia vō sunt frigida in pmo et sicca in scd̄o: ꝛ oēs species ei⁹ sunt stiptice. Et eorū humor est plurim⁹ ꝛ laudabilior humore pomorū fm̄ qd̄ dixit Ruffus et illa que diximꝰ sunt lenitiua nature et boni chimi valde: sunt preparantia stōachum: ꝛ abscindunt tussim cholericā: cōstringuūt ventrem ꝛ pprie q̄ sunt exsiccata. Et in piris q̄dem est pprietas faciendi euenire cholicā: quare opꝫ vt bibat̄ post ipsa hydromel cū spēbus: q̄ sunt vt piper: cinamomū: ꝛ his similia: et qn̄ coqunt̄ cum fungis minorat̄ nocumentū ipsorū. Isaac vero in particula. dietis sic de eis ait. Pirorū stipticitas cum aquosa dulcedine cōmixta est: et pira diuidunt̄ in duo in domesticum et siluestre. Siluestre q̄dem est crudum: pōticū: durū: grossum: nec prodest: nec boni est saporis. Maturū vero pirum in primo gradu frigidum: in scd̄o siccum generat in stōacho humorem laudabiliorē ꝙ̄ mala coctana ppter tpamentum suum: ꝛ tn̄ diuersum fm̄ saporem et fm̄ cōplexiones suas qd̄ ergo pōticū est terrestre ꝛ grossum ꝛ est stipticū cōpositum ex aerea substātia ꝛ terrestri parua: et est dulce tpatum ad calorē quedam ptinens: ꝛ est aquosum ꝛ insaporosum pōticum aūt min⁹ nutrit. Sꝫ plus egestiōeꝫ facit: vomitūꝫ cholericū stringit magis stōachū ꝛ intestina confortat: pro sua tamen asperitate et grossitudine: vel duricie nocet neruis stomachi. Unde oportet nos ingeniari: vt molescat et amittat asperitatem: vt videlicet aut elixetur: aut fm̄ aque calide fumum suspendatur: aut opertū pasta assetur: aut cum melle cōdiatur in frusta cōcisum scd̄m complexionem accipiētis: Diascorides ait. Diximꝰ pira ieiunis nociua esse et ipse vi-

tupauit pira ieiunis accepta cum ꝟm medicinā nō accipiunt: sꝫ ꝟm gule appetitū: ⁊ sivsq ad saturitatē sumāt: pcipue si pontica sint: quoꝝ ꝓprietas si multū de eis acciplat a ieiunis: cholericā gñant passiōez durā ⁊ incurabilē: maxie si crebro assuescāt: sꝫ ꝟꝫ medicinā ieiunis meli⁹ q̄ saturis cōedunt. Saturis em̄ solubiliora sunt: et stōachū debilitāt ꝑꝑ supioꝝ stōachi ꝯpssiōez: ⁊ ꝯtēptiue ꝟtutꝫ iferiorum debilitatē. Siptica ꝟo q̄ ex aquosa ⁊ aerea substātia ꝯposita sunt subtiliora et tpatiora sunt magisq nutriunt: iōq stōacho minus nocēt: neq hui⁹ ingeniari necesse ē sicut pōticū. Et post mltadixit. Pira dulcia tpate sūt ꝯplexionis: q̄ min⁹ ceteris sunt frigida: quapropter calefaciūt ⁊ augēt digestiōnez: valētq i his q̄ stōacho sunt frigidi ⁊ sicci. Insapora autē pira pessima sunt: ⁊ abhorrent a natura. Idcirco laboriosa ⁊ ꝯfusiua sunt stōacho ⁊c. Et ista fuit ēt snia Rasis i.iij. Almā.c.xx.di. Pira q̄ mltum sunt dulcia nō ifrigidāt: oia tn̄ vētrē stringunt. Si āt post cibū cōedant sterc⁹ cito expellunt: post cui⁹ expulsiōez coꝝ finis est vētrē strigere: et in .iiij. li. suoꝝ apho. sic q̄ꝫ scripsit. Pira appetitum nō vexremouēt ⁊ itestinis nocēt: et maxie lōgaoni: ⁊ tēnasmon efficiūt. Cōsilr dixit idē idē i.xxiij. cōtinētis.c.dxlix. autoritate Diascorides. Gal. Ruffi: Bimina. ⁊ reliquoruꝫ sapiētuꝫ. In.xxv. ꝟo eisdē.c.j. sic q̄ꝫ de eis inq̄t. Cōestio supabūdās piroꝝ gñat cholicā: vñ vti debes post cōestiōez ipoꝝ aqua mellis cocti et laxatiua. Patet igit ex his q̄ solum dulcia via cibi q̄nq ꝑꝫ ꝯuenire: et ꝑpterea muscatella inter cetera q̄ nos hēmus sunt meliora et post ipsa iaccola ixinio la scti Nicolai de pola saracena et hmōi apud nos inuēta. Que a Michaele nr̄o: bartholomeo mō. et a reliq̄s modernis suis in operibus cōmendant ad sanitatemq approbantur.

Cap.ccvj. ostendit naturam pinearum seu granorum eius declarando vtilitates et proprietates eorum.

Pinee: vt dixit Auer. in v. col. calide sunt et sicce i tertio gradu. Auic. ꝟo l.ij. cañ. c.cccviij. sic inq̄t. Granuꝫ pini min⁹ est fistico corticē hñs minutū frāgibilē rubeū scindit a medulla albavnctuosa suaui ⁊ hec sunt grana magna puū āt granū ē triāgulatū ⁊ durioris corticis ⁊ acutioris medulle: qd̄ ē meli⁹ ad medicinā q̄ ad cibū: magnū ē sicut equale ad caliditatē declinās: ⁊ augmentat hūiditas ipsi⁹ in ipo ē maturatio et lenificatio ⁊ resolutio ⁊ mordicatio et ꝓprie in recēti: sed eius mordicatio delet si infundatur in aqua: ⁊ tūc ꝯplet ei⁹ applanatio ⁊ glutinatio: et ei⁹ substātia est terrea aquea in qua ē paruū acritatis: et granum pini magnū ꝯfert mollificatiōi ⁊ debilitati corpis comestū: et exsiccat hūiditatē corruptā q̄ est in ea: ꝯterūt ambo hūiditatib⁹ pulmōis ⁊ magnū est difficilis digestiōis leniēs cibū: ⁊ ꝟtus eius mordicat stōachū: nisi infundat in aqua calida: cōedant ergo ipm calefacti cum tabarzet. i. cum zuccaro albissimo: et infrigidati cum melle: et tūc digerit et fit bonum ēt stōacho: et augmētum facit in coitu plurimū q̄n cōedit cuꝫ tabarzet et melle et penidijs: et saturati ex eo paꝝ sentiūt dolorē ventris pungitiuū ⁊ ipm vehemēter abstergit hūiditates renū ⁊ vesice: et

sicc: et confortat eos etc. Isaac quoque in pti. die. ait. Pinee sunt calide in fine sedi grad' et sicce in ei' initio quarum due sunt spes. s. masculine que parue sunt: et feminine, quarum forma est magna. Et masculine sunt calidiores et sicciores quam si in aqua calida fundantur laudabile dant nutrimentu et collectiones hntib' in pulmone et pectore subueniut atque tussietib' ex putrido mitigatione. Feminine vero sunt masculinis nutribiliores grossum ac laudabile faciut ad dissoluendu nutrimetu. sed tn vtiles sunt fz medicina. sunt et lenitiue mebrorum aspitat' etc. hoc etia sensit Ra. i. iij. alma. c. xx. di. Pini fruct' mltu calefacit corp' q in aliqb' mebris tremore patietibus: atque asmaticis ofert: spma qz auget. Et in. iiij. li. suorum apho. sic etia ait. Grana pinee calida et hui da sunt: oppilationes venarum apeuiut in pectore vesica et renib': et hnt vtute mirabile: inq Cratini: et cocessit Aris. quod grana pinee huidi tate antiqua expelluut: et pmouent huiditate naturale: et hic est vtus mirabilis. Ide qz dixit in. xxij. oti netis. c. cccclxvij. autoritate Dias. Galeni: Archigonesei: Pauli: filij Bimma. et ceterorum antiquorum: qrum dicta eade sunt cu eis q supra diximus de mete pncipis quare ea dimittem': ne legeti tedium afferamus. illud tn Gale. in. ij. alime. c. xvij. no postponam' dicetis. Fructus pini nutritiu' e: sz grossi chimi et no bn digestibilis. Et io q debile stoachu hnt: eis vti frequeter non dnt. Nobis aut vr quod sani res hmoi no nisi raro debeat mandu care: ne forte eis accidat quod vni famosissimo medico nri tpis otingit qui cu senex esset et iuuene osorte haberet vt potes fieret in coitu cu sepissime rebus hmoi vtebat percipiens inde quod pluris seminis potentiorque inuenere efficeretur: nec aiaduertebat quod cu choleric' naturaliter eet ex pineis et reliqs talibus ofectioib' huores calidi multu et in multa qntitate gnabatur. Qui in breui ipm ad febre acutissima pduxerut ex qua sue virtuti et etati disproportionata vita cum morte comutauit. quare etc.

¶ Ca. ccvij. ondit natura proprietates pomorum et nocumeta prouenietia ex coestioe eorum.

Pomu dulce: vt inqt haliа. in. v. the. et Auer. in v. col. est tpate huidita tis. Et acetosum est frigidu et siccu: et hz pprietate ofortadi mebra principalia si sint destemperata i calore: maxie cor. Et ofortat cerebru odorado ppter sua aromaticitate et gnant grossam ventositate in scda digestioe et tertia. Ita quod dictu est a sapietibus quod possit gnare ptisim et ethica eorum vcti q gnant ex eo hnt mala pprietate ad exardedas arterias pulmois: et sic testificat' est mirabilis Auenzo. hec ipse Auer. Princeps aut in. ij. can. c. dlxiiij. dixit. Poma eligibiliora sunt que magis tpata existut sicut alcemio et illla que sunt insipida sunt mala. et pui nutrimeti: et no agut aliquid: et silr immatura. Illa at que sunt otracta sunt frigidiora et huidiora ppter illud qd est in eis de aqueitate: et potica: et stiptica et acetosa sunt frigida: grossa et dulcia sunt aquea et decliuiora ad caliditate q alia quis magis domi nans in eis sit frigus et sunt diuersa: et oino illud qd in eorum substatia dnat est humiditas superflua frigida. Et fortasse illa que sunt vehemetis dulcedinis in caliditate sut tepata aut declinat ad ea.

et in eis q̄dē est inflatio ⁊ ꝓpẜe in eis q̄ nō sunt dulcia. Et gñaẜ q̄dē ex pōticis et ex eis q̄ sunt stiptica hūor terre⁹: et acetosa ⁊ imatura gñant phlegma ⁊ putredies: vt febres ꝓprietate sui hūoris ⁊ sue cruditatis: et q² recipiūt putrefactiōez ꝯfortāt cor: ⁊ ꝓpẜe odoūfera ⁊ dulcia ⁊ acetosa: ⁊ si sit illic angustia ex caliditate sunt magni iuuamēti ⁊ ꝯfortāt debilitatē stōachi: ⁊ q̄ stiptica sūt ꝯferūt stōacho si est cū caliditate aut hūiditate ⁊ assanẜ q̄dē i pasta ⁊ ꝯferūt paucitat. appetit⁹ dulcia ⁊ acetosa qñ in stōacho inueniūt hūorez grossum: qñqꝫ deponūt ipm i egestiōe ⁊ si est vacu⁹ retinet ⁊c. Jsaac āt in pt. die. sic ait. Pomū crudū imaturū duꝝ ⁊ ligneū male nutrit: ⁊ stōacho nocet dolorez gñat: laborēqꝫ stōacho efficit: ex q̄ eiectū venas vt opꝫ nō penetrat: assuefactio eoꝝ cā fit febris diuturne ⁊ dure dissolui: qđ de ceteris intelligēdū ē fructib⁹ q̄ nō sunt in suis arborib⁹ ꝑfecte maturati. Et subdit. Pomi pōtici subſtātia frigida est ⁊ sicca terrestris ꝯueniēs eis q̄ꝝ stōacho calor ⁊ hūiditas dñaẜ: ⁊ lꝫ stōachuꝫ cōfortet ⁊ intestina: in se tñ grossū est durū digeri et tarde ꝑenetratiōis i venas: ⁊ iō inflationē facit ⁊ neruꝫ nocet. qđ ⁊ stiptica faciūt: sꝫ nō tātū q̄ cocta ⁊ ante cibū ⁊ post bona sunt edi scđm itētionē ꝯstringēdi vl expellēdi vt de citonijs diꝯim⁹: et post mlta subiūxit. Et dulciū pomoꝝ subſtātie nā ⁊ ꝯplexio aquosa ē ac tēpata caloris aliqđ obtinēt: ⁊ iō paꝝ refrigerat ⁊ stōachū ꝯfortat ex igne paꝝ: quare ⁊ stōacho calido aut molli cōuenit. nociua tñ eis q̄ cholericā egestionē hñt ⁊ vomitū. Nō sapora āt poma pessima sunt in oīb⁹ qualitatibus: q² nature sunt frigide ⁊ hūide: ꝓpterea nec sꝫ cibū nec sꝫ medicinā valēt cū dulcedinē nō habeāt vt nutriāt: nec pōticitatē vt stōachū ꝯfortēt: sꝫ hūores phlegmaticos crudes gignūt. Et ista fuit sñia Raẜ. in. Almā. c. xx. dicē. Poma frigidiora sunt acetosiora ⁊ magis stringētia: que lꝫ ori congruāt stōachi: ipm tñ viscositatib⁹ replēt. Et in. iiij. li. suoꝝ apho. dixit. Usus maloꝝ nocet stōacho et maxime vsus recētiū q̄ cito nascūtur: ⁊ ea q̄ in estate nascunẜ et in autūno: oīficiū ꝯfortāt stōachi et ipꝫ vigorāt: ⁊ acetosa ⁊ acria obliuionē efficiūt. Que quoqꝫ ipse dixit in. xxj. ꝯtinētis. c. lxxj. autoritate Gal. in. vij. ex filij Mesue. Que autē poma sanis et infirmis ꝯueniāt ⁊ quō: docuit Gal. in. ij. de alimē. c. xx. di. Cauere opꝫ pulcherrima gñe poma anteq̄ super arborē sint maturata: indigestibilia enī sunt ⁊ frigida ⁊ tardi secessus ⁊ mali chimi cū hoc q² frigidū et grossum infallibiliter chimū hñt. Quecūqꝫ aūt bene maturata seruanẜ ad hiemem et ad ver ⁊ post ipm proficuissima sunt. Talia aūt sunt apiola calamanica ⁊ illa que turpia bona dicunẜ ⁊ silia: et subdit. Dare qñqꝫ opꝫ poma post cibū statim: qñqꝫ aūt cū pane roboris ventris grā ⁊ stōachi his q̄ sine appetitu ⁊ tarde digerentib⁹ vomituiisqꝫ ⁊ diariis idōea sunt et preserti̅m pōtica. De q̄b⁹ etiam in li. đ euchimia dixit. Pomis ⁊ piris et nespilis non vt cibis: sed vt pharmacijs indigem⁹ ad robur stōachi ⁊ ventris: his itaqꝫ pro medicinis: dulcib⁹ aūt dictis pro cibis vtamur ⁊ nō in multa q̄titate: qm̄ vt dixit haliab. in. v. theo. c. xix. Poma omnia neruis sunt nocētia acerbumqꝫ amplius malum: ⁊ si q̄s pomoꝝ cōcederit plus

rimnz grauiter ledet stōachūz ꝛc. Et ipa poti⁹ cocta ꝙ̄ cruda mādu canim⁹ di.codē in li.de subti.dić. c.ij.Pomoꝝ et piroꝝ min⁹ nocēt q̄ cocta.Et eoꝝ q̄ cruda comedū tur:illa q̄ ad repositionē sunt ido nea:minus sunt mala ceteris ꝛc.

¶ Ca.ccviij.ōndit naturam.ꝓprietates et nocumenta prunorum in via cibi.

Prunoꝝ spēs:vez albū et nigrum:et ambo qñ sunt maturata sunt fri gida et hūida:et iō mi tigant calorem.et laxāt ventrē:sz debilitāt paꝝ os stōachi. Inquit Auer.in.v.col.et hali.i.v.Theo. c.xix.pri.vo i.c.ij. cañ.dxxxvj.sic de eis scripsit.Illa que hñt colo rē palee sunt fortiora nigris.et ci trina fortiora rubeis:et alba sunt magis grauia:et puc solutiōis:et armena sunt meliora oibus et ve hemēti⁹ soluentia:ꝛ meliora sunt magna:et pingu a frigida sunt in principio scdi:humida vo in fine tertij.Eoꝝ nutrimentum est pau cum:et comedant ante cibū:et bi bat q̄ humectat⁹ est postea aquā mellis et vinum de passis. Muza ex eis sedāt inflāmationē cordis. Et que dulcia sunt ex eis mollifi cāt stōachum humiditate:et infri gidāt eum:ꝛ penitus non sunt ei ꝯueniētia. Et q̄ ex eis sunt dulcia vehemēti⁹ soluunt et educūt cho lera et humida sunt vehementio ris solutiōis ꝙ̄ sicca:et eoꝝ solu lutio fit ꝓpter viscositatem eoꝝ. Damascena autē stringūt vētrē. fm quosdā Gal.autem dixit.Er rauit Diasco.in verbis suis cum di.Damascena ꝯstringūt:imo sol uunt. hoc etiā sensit Isa. i parti. dic.cum inquit.Pruna paruz nu triunt.et eoꝝ duplex est modus sunt eñ alba et nigra.Alba dura sunt digeri nociua stomacho exi guum solutiua:q̄ q: grossa sunt comedi nō dat nisi grādia et bñ maturata fuerint.Nigra autez q̄ perfecte maturata et dulcia sunt minus sunt frigida:stōachum hu mectant et molliunt ventrē ꝛ cho lerā rubeā eijciant:si tñ sepe eis vtātur stomacho nocēt.Ea aūt q̄ sunt cruda et dura et pōtica ꝛ vi ridia pessima sunt in cibo ꝛ medi cina dura in stomacho ipz fatigā tia et minime nutriētia.Russa vo frigidiora sunt et magis humida nigris.Optia sunt carnosa ꝛ cor ticis subtilis in sapore acriorem quādā cum pōticitate habentia: ante cibum sumpta nō nocent ꝛc. hec fuit Ra.sententia in.iij.Alm. c.xx.di. Pruna frigida sunt:q̄ lz ventrem moueant:choleram tñ rubeam reprimunt atqꝫ appetitū auferunt.et in li.iij.suorū apho. inquit.Pruna choleram remouēt et eam expellunt:maxime pruna pallida.Et in.xxj.continen.c.cix. autoritate Gal.in.vij.di.ꝙ fruct⁹ huius arboris laxant ventrem: ꝛ ꝓprie cum pruna recentia fue rint.Et sicca sunt minoris vtutis et damascena minus laxant ven trem armenicis. ꝛ ignoro quare Diascor.iudicauerit ꝙ damasce na stringant ventrem; cū nos vi deamus manifeste ꝙ laxent:ꝛ in li.dieta.ait.Qū hic fructus bene digestus:non est ponticus:nec sti pticus nisi aliquando:et eius nu trimentum est paruum ꝛ bonum. et ꝯfert volenti infrigidari vel hu mectari:causa sue humiditatis ꝛ viscositatis laxant ventrē.Idē etiaz dixit deinde autoritate filij Mesue.et in. xxv.continentis.c.j. di.de prunis.Si fueris phlegma tic⁹ post comestionē ipsorum de

bes bibere de aqua mellis aut de vino vetusto aut de mastice: aut de xilo aloe modice: ꝛ qđ diximꝰ. s̄. expesse voluit Gal.in. ij.alim. c.xxix.di.ex prunis alimentū paucissimū habemꝰ: corruptionē ꝟo nō modicā: vtiles aūt sunt fructꝰ hi infrigidare ꝛ corpꝰ humectare volētibꝰ. hac igiṫ de cā ipsis vtēdū ē: id ēt obseruādo qđ ipe subiūxit. di. Post pruna mor prandere nō opz ꝛ hoc sit cōe oīz quecūqꝫ laxant ventrē ex prunis aūt exsiccatis accidit vtiles esse sicut ficubus: ꝛ operationē habent multam bonā ꝛ inter alia damascena optima sunt q̄ apđ Scitiā ī damasco nascuntur. hec ipse. quare ꝛc.

¶ Cap. ccix. ostendit naturam et proprietates siliquaꝝ.i.carubiaruz declarādo ꝙ minime faciant ad nutrimentum.

Cum i principio generi aiantiū oī sit a natura tributum vt se vitā corpusqꝫ tueaṫ: declinetqꝫ ea que nocitura videntur oiaqꝫ que sunt ad nutriendū necessaria acquirat ꝛ paret vt pastū ꝛc. et in li. de officijs Marcus Cicero inq̄t. Propterea silique cū minime nutriāt: vt videbiṫ ꝛ nociue sint nō modicuz fugiēde declinādeqꝫ iure merito dicenṫ: qbꝰ nequaqꝫ vtēdū erit cuz stultū sit admittere quod tu scauere potes vt Terē. ait i eunucho. Dicamꝰ ꝙ illđ qđ siliquā antiq̄: nos ꝟo carubiā appellamꝰ: fructꝰ q̄dē oibus manifestꝰ ꝛ cognitꝰ. Qui lꝫ in magna q̄ntitate ad nos pueniat: plerīmūqꝫ de ipso vēdaṫ q̄tidie et mādúceṫ tñ a sapiētibꝰ reprobaṫ: vt ptz ex his q̄ scripsit Isa. in p. d. ꝛ pte illa xilocorata modicū hz dulcedinis: multūqꝫ stipticitatis. qꝝ substantia grossa ꝛ lignea digestiōiqꝫ inobediēs. Sz viridia meliora sunt atqꝫ salubriora: stomacho tñ nociua. Sicca ꝟo stiptica ꝛ minꝰ nocētia hac de re: qꝛ liq̄res eaꝝ paruz hñt acuminis: ꝟñ viridia sunt ventris solutiua. Cū aūt desiccanṫ ꝛ liquorem cuz acumie amittunt: fitqꝫ coꝝ substātia terrestris ꝛ lignea. pinde fit ꝯstipationis cā: et vrine puocatiōis. Et tñ eaꝝ pessimitas: qꝛ tardissimie descendunt a stōacho: ppterea sunt cā gñande indigestiōis ꝛ cholice si assuete comedātur. Uñ Ga. ait. Utinā xilocorata nō venissēt in ptes nr̄as ꝛc. De ipsis Alm̄. inq̄t. Silique q̄ in terra nascunṫ hierosolimitana tēpatuz hñt calorem vētrēqꝫ ꝯstringūt. Que ꝟo i alijs nascunṫ terris: i vētris ꝯstrictiōe fortiores existunt: neqꝫ ē in eis caliditas. Ga. ꝟo inter oēs eas maxime vituperauit. di. eēm i. ij. li. de alim̄. c. de siliquis. hoc mō. De siliquis pessime sentio: q̄uis digeranṫ ꝛ ventrē stringant et humores noxios nutriāt. Et in li. de cuchi. ait. Est cachochimuz eduliuz pauci nutrimenti et ligneū ex necessitate ꝛ idigestibile ē: sz nō egeriṫ celeriter: nō paruz ipsis existit malum: q̄re melius esset ipa: neqꝫ deferri ad nos. ex oriētalibꝰ locis in q̄bꝰ nascunṫ: est eēm cibꝰ mulierū ꝛ pueroꝝ effrenatoꝝ nihil vtilis ad sanitatis ꝯseruatiōnē: neqꝫ stōachi ē alimētum aut parū: qđ ꝛ ipse dat paucuz corpori. Et idē ēt in li. de simplicibꝰ medicinis. c. de xilocorata di. Arbor xilocorate q̄ vocaṫ cētenicē est siccatiue et stiptice ꝟtutis sicut et fructꝰ eius vocaṫ xilocorata participās. s. de dulcedine quadā: patiuntur aūt ꝛ hec siṁe cerasis: humide eēm magis subducūt vētrē. Sicce aūt sistunt magis expirata q̄dē humid-

tate terrestri aũt sabstãtia rema=
nẽte, hec ipẽ. Que fuit etiam snia
Dia.c.đ siliq̃s di. Silique recẽtes
stõachum euertunt: eedẽ ꝟo exsic
cate in ꝯrũz pñt ⁊c. Et lz ita sit vt
ꝑtacti sapientes voluere: ꝙplꝭs
masculos ⁊ feminas padue co=
gnoui q̃ cum stiptici vẽtris essent
ipsis carubijs añ cibũ vtebant: et
ex eis vẽter ipoꝝ leniebat: qđ se
pius sum admiratꝰ ꝓpterea q̃ ab
autoribus dicunt: dicere tñ possu
mus ꝙ lz ꝑ se xilocorate stiptice
sint: ꝑ accidẽs tñ aliq̃ mõ pñt esse
lenificatiue rõne pticulariũ corpo
ris dispositionũ ⁊ humoꝝ in stõa
cho repertoꝝ q̃ ꝑ viã ꝯpressiõis
discẽdunt ⁊c. vt de myrobalanis
dr. ¶ De sorbis aũt nõ ineniẽtes
nisi a Ra.i.iij. Alm̃.c.xx. dicemꝰ cũ
eo sic ibi scribẽte. Sorbe frigide
sunt: q̃ ventrem stringũt: ⁊ chole=
ram reprimunt rubeã ⁊c. Qui nõ
debemꝰ vti rebus istis: nisi tm̃mõ
gratia medicine: quare ⁊c.

¶ Ca.ccx. oñdit naturam vua=
rum cum suis laudibus ꝓprie
tatibus et iuuamentis.

DIxit Prin.in. ij.cañ.c.
dcclxx. Uua alba lau=
dabilior ẽ ꝙ nigra cũ
ꝯquãtur i reliq̃s ꝓprie
tatibus suis. ⁊ dimissa
post collectionẽ duobꝰ diebꝰ aut
tribꝰ melior ẽ collecta i eadẽ ho
ra: cuiꝰ cortex frigidꝰ est ⁊ siccus:
et collecta in eadẽ hora est: infla=
tiua ⁊ suspẽsa donec detumescat:
cortex ẽ bõi nutrimẽti: ⁊ est ꝯfor=
tãs corpꝰ ⁊ eiꝰ nutrimẽtũ est silꝭ
nutrimẽto ficuũ. ⁊ matura mino=
ris ẽ nocumenti ꝙ nõ matura. Et
qñ nõ digerit vua eiꝰ nutrimẽtũ ẽ
crudũ. Et nutrimẽtũ q̃dẽ vue cũ
sua dispositiõe plꝰ est nutrimẽto
succi eiꝰ: sz succꝰ eiꝰ ẽ velocior pe
netratiõis ⁊ descẽsiõis. Et vuã sti
pticã spat vt resoluat apẽsis. Ace
tosa ꝟo nõ est ita ⁊c. Et in. iij.j.d.
ij.c.vij. sic ait. Fructꝰ nutrimento
magis silꝭs sunt ficus et vue val
de mature. Et post aliq̃ subiũxit.
Quidã putãt vuas post capita as
sata vtiles existere: sz nõ queãd=
modũ existimãt: imo vehementer
sunt male. ⁊ in. xiiij.c.xxj. sic q̃z in
quit. Nõ ẽ maluz ꝓ epate calido
sumere vuas: iq̃bꝰ ẽ durities car
nis ⁊ puitas dulcedinis: lz illas q̃
sunt muzc ex vuis ꝓprie ⁊ iterũ in
xx. einsdẽ. iij.c.xviij. di. Uua dul=
cis ẽ bona ad coitũ et ꝓprie que
recens ẽ: qm̃ replet sanguinẽ hu
miditate et vẽtositate cũ calidi=
tate et spissitudie cibi. Isa. quoq̃
eas plimum ꝯmendauit cum di.
in vlibꝰ die.c.xxvj. Uue sunt ficu
bus scđe: ⁊ precipue si bñ mature
sint. ⁊ in d.p.c. de vuis sine carne
inq̃t. Uue sine carne humores lau
dabiliores faciũt: minꝰ tñ ꝙ he cũ
carne nutriũt ⁊ citoq̃ digeruntur.
Idcirco vue q̃ carnis pluris sunt
ꝙ humoris nutribiliores durio=
resq̃ existentes eis q̃ humoris ꝙ
carnis plꝰ hñt. Differũt etiam sa
pore: nã grossus ac dulcis vue sa
por calidior ẽ: ac sitim generat: ⁊
grossioris est nutrimẽti et ad di=
gerendũ durius inflationẽ faciẽs
ac rugitũ ⁊ oppilationem splenis
⁊ epatis. Subtilis aũt aquosusq̃
vue sapor frigidior est et digeri
leuior. ꝯfortatiuus stõmachi ⁊ mũ
dificatiuꝰ a cholericis humoribꝰ
sitis mitigatiuus: ⁊ ꝯueniens cõ=
plexiõibus tẽperatis. Differũt et
colore: vua em̃ alba leuit nutrit.
facile digerit: venas cito ꝑforat ⁊
vrinã ꝓuocat. Nigra dura ẽ dige
ri: sz cõfortatiua stomachi: vrinaz
nõ ꝓuocat: tñ si bñ digeritur nu=
trimentũ multũ ꝑstat: russa vero
⁊ citrina melior est: vñ Aristo. Ua=

ba vua subtiliter nutrit ⁊ cito di-
geritur quãobrẽ vini eiꝰ ebrietas
nõ cito discedit. Russa ṽo vł citri
na harꝝ media est ꝑtãtũ ⁊c. Que
fuit et sñia Ra. in. iij. Almã. c. xx.
di. Vue multũ dulces calide sunt
minoris tñ sunt caliditatis ꝙ da
ctyli neqꝫ opilationẽ vt ipsi fa-
ciunt. Inflatiue ṽo sunt ⁊ ventrē
mouent atqꝫ corpꝰ velociter im-
pinguãt virge q̃z inflationẽ au-
gmẽtãt. Que aũt ex eis corticem
hñt subtilem: citius descẽdũt mi-
nusqꝫ iñflãt. his aũt ꝯña opanꝰ: sꝫ
ille in q̃bus existit acetositas non
calefaciũt: imo cum aqua frigida
ablute: atqꝫ añ cibũ comeste calo
rem quasi extigunt. Acerbe vero
sunt frigide ⁊ ventrẽ stringunt: ⁊
cholerã rubeã reprimũt ⁊ sangui
nis acuitatẽ. Et i. xxij. cõti. c. xvij.
di. autoritate Bisti. q̃ vua impin-
guat cito tñ cum carne grossa le-
ni ⁊ alba laudabilior ẽ nigra qñ
equalis sit dulcedo ipsarꝝ. Et in
xv. eiusdẽ li. et. c. j. De vua cura
re debes cortices et nucleos ipsiꝰ
⁊ si sequeris exinde inflationem:
bibere debes de mastice ⁊ zinzibe
re: ⁊ si dolorem capitis de sirupo
acetoso. Hali. q̃z i. v. Theo. c. xix.
di. Vua ficui ꝓxima est in suis vir
tutibꝰ magis ꝙ reliqui fructus ⁊
in cibi tẽpantia: ac in sanguinis
bonitate a se gñati cuz a stõacho
citiꝰ fuerit digesta. Si ẽm nõ dige
ratur. inflationẽ gñat et ventosi-
tatem. Laudabilior ṽo est vua q̃
multam hꝫ aquã subtilemqꝫ pel-
liculã. Et post pauca subiunxit.
Et vua qñ cum corticibus suis ⁊
granis comeditur digestionẽ tar
dat ⁊ descensum: quare expuen-
di sunt. Et nõ solum hi viri sapiẽ
tissimiꝰ q̃z Gal. vuas plimũ cõmẽ
dauit cum inquit in. ij. de alim. c.
vij. Ficus et vue opere quasi capi

tales sunt: etenĩ nutriunt magis
oibus horarijs hic: et minie sunt
cachochima: et maxime qñ fue-
rint bñ maturata ⁊c. Et dat signũ
de custodiẽtibus vineas q̃ impin
guãtur. vt in. c. de ficubꝰ. s. anno
tauimus. Et. j. in. c. viij. sic etiã de
eis ait. Minꝰ ficubꝰ vue nutriũt
et maxime bonum inest ipsis cele
riter sedere. ꝓpter qd̃ ⁊ si retineã
tur aliqñ ledunt satis nõ haben-
tibus hoc maturis ficubꝰ. Si ẽm
⁊ non secedãt notabiliter: digerã
tur autem bene in ventre: nõ no-
cuũ dãt alimentum corpi. Vuis
autẽ neutruz existit horꝝ. nec ẽm
digerunꝰ bñ: neqꝫ si retineãtur ⁊
fm ea q̃ ad epar iet venas distri-
butiões crudum gñant chimũ nõ
facile ꝯuertibilẽ i sanguinẽ. Dein
de di. Vuarꝝ ille nutriunt magis
q̃ succũ ꝑuum hñt: et vue dulces
calidiorem hñt succum ꝓpter qd̃
et sitibunde sunt: postea conclu-
dit dicẽs. Oim vuarꝝ securissimꝰ
vsus ẽ cũ carnose sũt vue natura
maturatisqꝫ ipsis si q̃s cõmensu-
rate comedit: siue igitur in vitibꝰ
ad plurimum maturentur: siue et
quod deficit ex suspensione assu-
mant: consequenter humidas si-
ne q̃litate acetosa vł austera gr̃a
subductionis ventris: licet copio
se comedere. Et in libro de euchi.
c. v. sic etiam scripsit. Prope inno
cuos fructus sunt mature ficus:
et preter has matura vua suspen
sa ex hoc q̃ iam inflatiuum depo
suit ⁊ fit perfecte inculpata. Vsqꝫ
quo autem suspensa sit laudã-
bilis expressit ipse in. ij. alimẽto.
c. viij. cum di. Vue suspense quan
do desiccate fuerint inutiles sũt
mox secundum ver: in estate vero
omnino. Et sic prꝫ p totã hyemẽ
cõedi possint. Eligãꝰ itaqꝫ melio-
res ⁊ cortices expuanꝰ: vt dictũ ẽ.

¶Capitu.cxxi.ostendit naturā vue passe cum proprietatibus eius et iuuamentis.

Uua passa vtilis ē ad cibū ꝛ vtilior ad medicinaꝫ:di. Principe i scdo cañ.ca. dccxxxi. Uua passa est amica epati ꝛ stōacho:ꝛ est bona dolorib⁹ intestinoꝝ ꝛ cōfert renib⁹ ꝛ vesice.ꝛ in xiiij.tertij.c.xxi.di.Passe ꝛ auellane nō plurimū calefaciūt: ꝛ sunt apitiue oppilationū: ꝛ sunt boni nutrimēti.Et in eadē ꝛ.c.xx.s̄.dixerat q sunt amice epati ꝛ vltimi iuuamēti.Isaac aūt i particularibus dictis inq̄t.Uua passa dulcis calidior ē ꝛ hūidior acerba:iō media ē inter ꝯstipatiuū ꝛ mollificatiuū:q̄ si malos inuenerit hūores tēperat:ꝛ mitigat morsionē stōachi p̄sertim si carnosa et corticis tenuis ꝛ exiguoꝝ ossiū: ꝛ hec valet ad dolorē pectoris et pulmonis:ꝛ tussim mitigat:ꝛ renes mūdificat ꝛ vesicā:incōmoda epati ꝛ spleni duriciē ꝛ grossitudinē hn̄tib⁹.Uua aūt passa acerbitatē hn̄s min⁹ nutrit: ꝛ dulcis frigidior est hūida etiā min⁹:maxie si alba sit iō stomachū cōfortat calorem extinguit ꝛ vētrē cōstipat.ꝛ vua passa q̄ sine ossib⁹ accipit̄ commoda est tussiētib⁹ ꝛ ad pectoris dolorē pulmōis renū ꝛ vesice:vētrē dissoluit.sꝫ epati nocet ꝛ spleni si duriciē habeat.Cū ossibus ꝟo accepta stōachū ꝯfortat splenē ꝛ epar maxie si acumē habeat ꝛ carnem paruā ꝛ ossa magna.Sꝫ Rasis in iij.almā.c.xx.sic d̄ eis ait.Uue aūt passe in calore sunt tēperate q̄ bn̄ nutriētes oppilationē vt dactyli nō faciūt:lꝫ ipsi forti⁹ ꝛ plus nutriāt.Et in li.diuisionū.c.lxiij.di. Si passule bn̄ masticent̄ ipse cōfortāt epar ꝛ impinguāt ipm.In libro q̄ꝫ q̄rto suoꝝ aphorismoꝝ inquit.Uue passe hn̄t virtutē cognitā scdꝫ doctores naturales q̄ ꝯsunt egritudinib⁹ intestinoꝝ cū comeste fuerint: ꝛ intestina impinguāt ꝛ epar debile.Silr̄ Haliabas in quinto Theorice.ca.xix.sic de ipsa scripsit.Uua passa talem hꝫ complexionem secundum q vua est ex qua fit eiusq nutrimentum illius sequit̄ in multitudine ꝛ paucitate.Cuius aūt caro perfecti est dulcoris, calide est cōplexionis: plurimum nutrit. prodest pectori et pulmoni si humiditas sit in eis grossa.Que aūt pōtica est ꝛ minime carnosa:paꝝ hꝫ calorē stomachum cōfortat: ꝛ stringit naturā. Et ppterea si voluerit hō naturā suā emollire vuā comedat passaꝫ carnosaꝫ ꝛ dulcē:ac ab acinis purgatā.que fuit gal.snīa i.ij. Aliū. c.ix.dicentis Uuarum passarum austere sunt frigidiores secundū complexionem :sicut dulces calidiores:et stomachum quidem cōfortant: ꝛ ventrem stringunt que austere.Et isra subdit.Uue passe meliores sunt stomacho ficubus siccis: ꝛ ille laudabiliores existūt que sunt vnctuosiores ꝛ habētes corticem subtilem.Ipsis ergo secure vti poterimus in tēpore ieiunij simul cum amygdalis: vt cōiter fit: et inde bonum et laudabile recipiemus nutrimentuꝫ.

¶Cap.cxxij.docet cognoscere naturam virtutes ꝛ ꝓprietates compositorum ciborum.

Postq̄ de simplicib⁹ cibis determinauim⁹ de cōpositis mō videret̄ esse dicēdū:de q̄bus tn̄ nihil: hoc in loco scribere decreuimus: quemadmodum in cap. cxxxviij.etiā supradiximus:co q̄

de ipsis Platina diffusissime ptra
ctauit. ꝛ ēt q꞉ cibi cōpositi infiniti
fere inueniunt̄ scd̄ꝫ regionū ciuita
tuꝫ ꝛ domoꝛū seu familiaꝝ diuersi
tatē adeo ꝙ fatemur nedū oēs sꝫ
nec q̊ppe millesimā coꝝ partē in=
telligere. Quos etiā si meli⁹ quā
coci ipsi cognosceremꝰ ꝛ ipos scri
bere vellemꝰ p̄ter hoc ꝙ tedium
molestiāq꞉ intollerabilē legētibꝰ
afferremuavitā: nr̄am. pꝛiꝰ q꞉ illo
ruꝫ sigillationē ꝓculdubio finire
mꝰ. Et ꝓpterea de ipsis ꝛ ꝟtutibꝰ
ipsoꝝ oīꝫ dicemꝰ vniuersal'r. ꝙ cū
q̊s cibi cōpositi ꝟtutē vel opatio=
nē intelligere voluerit quodcūq꞉
cōpositū id fuerit: vꝫ singula eius
simplicia ꝯsiderare ꝛ vniuscuiusq꞉
ipsoꝝ qualitatē ꝛ quātitatē ꝟtutē
opationē ꝛ gradum: iuuamētaq꞉
atq꞉ nocumenta ipsoꝝ: vt in suis
capitulis p̄dixim⁹: exquisitissime
p̄notare demū q̄ final'r ex eoꝝ ad
mixtōe resultet cōplexio diligēter
aiaduertere. quēadmodū ex tyꝛia
ca ꝛ similibꝰ medicinalibꝰ fieri so
let. Si eñ cōpositꝰ cibꝰ cōstitueret̄
ex tribꝰ partibꝰ rerū frigidarū sto
macho nocētiū: ꝛ vna calidarū ei=
deꝫ cōferētiū et eiusdē gradꝰ exi
stētiuꝫ: sine dubio totū cōpositum
frigidū erit ꝛ stōacho nociuuꝫ vt
ptꝫ. Si aūt res calide intensiores
essent in gradu q꞉ frigide: ꝛ pluri
muꝫ eas supārēt certissime totuꝫ
cōpositū calidū esset ꝓnunciādū.
vt dato ꝙ res frigide forēt tales i
pꝛimo: calide ꝟo in tertio aut q̄r=
to: ꝛ si in minoꝛi mole ꝛ quātitate
existerēt q꞉ frigide: oīno totū cali
duꝫ eēt appellādū. Et sicut de ca
lidis ꝛ frigidis expressimꝰ: ita de
hūidis ꝛ siccis itelligēdū ē. Et si=
mil'r de ledētibꝰ mēbꝛū aliqđ aut
ei cōferētibꝰ est putandū. Et hac
via taliq꞉ mō quilibet: aliquid ēt
modicuꝫ hn̄s intelligētie: sciet q̄

sit vniuscuiusq꞉ salatutij: ferculi:
saporis: mixture: ꝯdimēti: moꝛeti:
pastilis ꝛ huiuscemodi: cōplexio:
natura: ꝓpꝛietas ꝛ opatio. que ēt
sint ipsiꝰ iuuamēta: ꝛ q̄ nocumēta
si oīa bn̄ perpōderauit. Et si co=
gnoscet q̄ cibi cōpositi sint ei sani
ꝛ q̄ egritudinē afferētes: ꝛ quō re
ctificādi coꝛrigēdi ꝛ refrāgēdi ap
ponēdo eis cōtraria q̄ supflua eo
ruꝫ qualitatē repꝛimere habeant
sicut antiqui sapiētes facere do=
cuerūt: vt in. c. lxxij. libꝛi huiꝰ ma=
nifestissime apparuit. que aūt sint
huiusmodi coꝛrigētia ꝛ refrāgen
tia dicemꝰ in sequētibꝰ: ꝛ nō de oi
bus: sꝫ solummō de magis vsita
tis ꝛ quotidie ad manꝰ nostras ꝑ
ueniētibꝰ domesticis ꝛ familiari=
bus: cū q̊bus ꝑitissimi coci solent
cibaria dn̄oꝛuꝫ cōdire p̄parare ꝛ
rectificare: ꝛ inde huiusmodi cō=
dimēta sunt ꝛ pluribꝰ nūcupata.
Quoꝝ q̄dā sunt sicca: q̄dā ꝟo hu
mida siue liqueda: quedaꝫ calida
alia frigida aliqua exsiccātia ꝛ nō
nulla apitiua aut stiptica vel inci
siua ꝛ hmōi. Simil'r alia sūt stōacha
lia: alia epatica: ꝛ aliqua ꝯcoꝛdia
lia vt infra videt̄. Pꝛimo igitur de
humidis vel liquidis sermonē fa
ciamꝰ: deīde de reliq̊s scribemꝰ.

¶ Cap. ccxiij. ostēdit naturam adipis ꝛ pinguedinis dādo modum quo ipsis debeamus vti.

Condimenta ciboꝛū di
uersa existūt vt diximꝰ
quoꝛum aliqua sunt li
quoꝛes: ꝛ q̄dā sunt spe
cies ꝛ aromatica. Et q꞉
liquoꝛibꝰ omnes fere ꝛ diuites et
pauperes magis et frequentius
vtunt̄ q꞉ aromatibꝰ: de ipsis pmo
dicere statuimꝰ. Postea ꝟo de aliis
sermocinabimur: obseruantes in
his ꝛ illis ꝓ posse oꝛdinē alpha=
beti. Incipiamꝰ ergo ab adipe et

pinguedine: cũ qb⁹ fercula et plurima alia ɔdiri solēt dicētes cum Isaac in.d.v.c.xl. sic scribēte. Pinguedinis ꝓprietas stōacho et digestioni ē nociua. Primo qꝛ innatat cibis, et facit eos inflātes et cito saturātes. et cū alteri cibo admiscet suaviscositate: ille alter igrossat: et vigeri icipiēs villos stōachi emollit et viscositatē et lubricitatez eis tribuit. vñ ꝟtus ɔtentiua deficit et expulsa vigorat: vñ plurimū lienteria gñat: et hoc ꝓprie in stōacho frigido opat. In calido ꝟo in fumositatē et in cholerā ɔuertit vt māifeste in.iij. declarauim⁹. et iō impresentiarū de ipsa ꝑpauca dicem⁹: eo ꝙ oino volum⁹ vt ad p̄allegatū capitulū ꝑueniat in q̄ fere oia per pulchra de pinguedine dicta sunt collecta. Hoc autē in loco tantūmō dicam⁹ ꝙ pinguedo ꝓportionata sit carni aialis ex q̄ sumit. vñ si ex calido accipiat calida existit: et si ex hūido hūida ⁊c. Et quāto aial excesserit in aliqua qualitatū tanto et pinguedo temperamētū excedit. Et ꝙ ita sit apparet p Isaac in vniuersalib⁹ dietis.c.xxxix.di. Pinguedo porcina magis ceteris hūectat corpa calefactiōe nulla apparēte: sicut pinguedo leonina calefacit pl⁹ ceteris et min⁹ humectat. Pinguedo autez bouina mediocris est inter porcinā et leoninā et bouina siccior est caprina. Caprina ꝟo sicc[i]or porcina: et porcina siluatica calidior est et siccior domestica et pinguedo lactētis aut vicina lactenti tēperata erit in calore in hūiditate ꝟo multa: et pinguedo iunioris calidior ē et siccior q̄ꝫ lactētis et recēs est min⁹ calida magis hūida. vet⁹ ꝟo calidior et min⁹ hūida. Et ista videt fuisse snia gal. i.iij. ꝺ simp. medi. distin.ij.c.iij. di. Pinguedo feminarū caprarū et feminarū vaccarū est minoris acuitatis q̄ꝫ pinguedo bouz et hyrcoruz et adeps anatis et galloꝝ ē vehemētior. siccitatꝫ et vehemētioris caliditatꝫ q̄ꝫ adeps porci: sꝫ cū hec ē siluestrꝫ nō terrestris. Et silr itez adeps volatilium oim: qm̄ in substantia corpoꝝ eoꝝ est ex aere quātitas multa. Et in.v.lib. eiusdē distinctione.ij.c.v.di. Adeps galloꝝ et anatis sunt subtilioris substātię. Adipes ꝟo caprarū et vaccarum sunt grossioris et ꝑpinquioris nature terre. Et adipes oim aialiū siluestriū sunt acutioris et vehemētioris exsiccatiōis q̄ꝫ adipes domesticoꝝ. Sic ḡ cōcludamus: ꝙ quale aial fuerit talis et pinguedo seu adeps ei⁹ erit: vñ masculina calidior est et siccior feminina sui gñis castratoꝝ ꝟo mediocris. vt Isaac in dꝫ vbi. s. Ideo de laudabilibus aialibus laudabilis erit pinguedo: et huiusmodi erit vtendū. et nō via cibi: sꝫ tantūmō via cōdimēti et p̄parationis alioꝝ: et ꝓprie siccorū et frigidorū cū ois pinguedo de se calida sit et humida: vt idez ait loco alegato. Et ꝙ cōdiendo tātummō ea vti debeamus: patet per eū in eo loco.c.xxviij. sic scribēte. Pinguedo et vnctuositas simul parū nutriunt et illaudabilr: vñ nō ad cibū: sꝫ solum ad cōdimentū sunt dāda: qꝛ vnū quodqꝫ coꝝ stōachi est inflatiuū saturās cito: et corrūpens q̄cūq̄ ciborū in stomacho inuenerit. Silr in particularibus ait. Pinguedo pro solo condimento donetur vt cibis laudabilez saporem faciat. nam carnosa et non carnosa pinguedo p nutrimēto data pessima ē. Etc. ⁊c.

¶ Ca. cexiiij. ostēdit naturas ꝓprietates et iuuamenta butyri et olei oliuarum perfectarum.

De natura butyri et olei oliuarum.

Diximus supra l.c.cxxiiij. nonnulla de butyro: que si reuiseantur: non erit pro presenti proposito inutile: cum tamen iniuria sint corporum que in hoc capit. de butyro volumus complecti: eo quod loco olei in pluribus regionibus vtantur: et non solum pro condimento: sed ab aliquibus pro cibo cum pane comeditur: nescientes quod quia butyrum calidum est et humidum. vt princeps ait in .ij. can. c.cxiiij. mollificat: et lenificat: et calefacit et in stomacho calido facile in cholera conuertitur cum vnctuosum sit et subtile aereum et de facili inflamabile. Et ideo via cibi solum non est conueniens: sed tamen via medicine cum amigdalis et zuccaro ad leniendum pectus: et ad maturandum superfluitates in ipso etc. Via autem condimenti loco olei et pinguedinis potest vti: et patientibus in pectore vtilius erit oleo sicut sensit Rasis i.xxij. conti. c.dccxx. autoritate antiquorum. Nocet tamen humidam habentibus naturam: vt idem di. in .xxij. li. eiusdem. c. ccclxix. autoritate Simmasni et ceterorum sapientum. Quare non omnibus est vtile vt quidam vulgarium ad pauca respicientium sanissimum vnicuique fore butyrum predicant. ¶ Oleum autem similiter via condimenti perutile habetur: di. Auer. in .v. coll. ca. de ouis. Res que coquitur cum oleo est multum nutritiua: dum modo oleum nouum sit et dulce et oleum oliue quia natura illius est temperata declinans parum ad calorem: et impinguat epar: et auget ipsius substantiam: et generaliter dico quod est conueniens homini multum secundum totam sui substantiam: et propterea in terris nostris non coquimus carnes nisi cum eo. ipse Auic. vero in .ij. can. ca. dxxix. di. [illegible] oleum sanis melius est oleum onfanc[illegible] .i. expressum ex immaturis oliuis: quod frigidum est et siccum in primo: sicut oleum factum ex oliuis vltime maturis est calidum commensurate: et declinat ad humiditatem. et propterea dixit. in .xiij. iij. c. vlti. primi tractatus. quod omnia oleo mollificant stomachum. Et trac. ij. eiusdem. c. vij. ait Scias quod omnia olea: et precipue butyrum et vnctuosa prosternunt appetitum aut debilitant ipsum. Et propter hoc mollificant et corrumpunt orificia venarum: et illorum quod ex eis est conuenientius est illud in quo est stipticitas aliqua sicut oleum onfancinum et similia etc. Quod etiam sensit Isaac in .v. d. c. vij. cum inquit. Oleum non solum dissoluit ventrem: etiam viscositate sua et vnctuositate virtutem dissoluendi debilitat. Idem quoque in particularibus voluit cum dixit. Oleum quod recens nouiter ab oliuis manatum nigris et maturis calidum et humidum est mediocriter stomachi mollificatiuum: ventrem humectans. Oleum vero antiquum fit nociuile citoque in malos humores conuertibile etc. De qualitate etiam olei primo similiter asserit Gal. i. ij. de simp. medi. distin. iij. c. j. di. Oleum recens ego inueni: et vidi quod ipsum sit ex rebus que calefaciunt corpus calefactione equali calefactioni qua ipsum calefacit corpus: et vidi ipsum iterum virtutibus suis: et in suis operationibus particularibus generare in corporibus equalis caliditatis caliditatem tepidam: et in corporibus in quibus caliditas feruet caliditatem fortem: et ob hanc causam oleum fit sicut materia reliquis medicinis: quoniam si permisces cum eo medicinas calidas: fit medicina calida: et si frigidas: frigida. Et in .c. iij. distinctionis eiusdem inquit. Oleum est medium inter res que humectant corpus: et res que exsiccant ipsum sicut est medium inter calefacientes et infrigidantes. Oleum enim suaue est permixtum et compositum ex substantia aerea: et substantia terrea: et substantia aquea simul dixit idem in li. iiij. distinc. ij. c. iij. et p[ropterea]

ꝑterea Rasis i.iij. Almā.c.xxiij.sic ait. Oleū ꝑterea neq̃ fastidiū vt alia vnctuositatē hn̄tia facit: nec eoꝝ hȝ grossitudinē. ⁊ i li.xxij.cōti nēt;.c.cccjv.dixit autoritate Dia sco.ꝙ oleū onfancinū qđ cōficiť ex oliuis imaturis: meli⁹ est alijs speciebꝰ olei vcȝ sanis: ⁊ valet ad stomachū ex eo qđ in ipso est de stipticitate. Et subdit. Oēs spēs olei sunt calide leni: tes ⁊ debilitātes vim neruoꝝ ꝑpterea in cō petēti q̄ntitate eo ꝑ ꝯdimēto vtamur: ⁊ nō quocūq̃ sȝ optimo. Qđ docet cognoscere Gal.i.vj.lib. de simplicibꝰ medicinis.c.cxx.dicēs. Si tu gustas oleū: ⁊ neq̃ inuenis ipsum stipticū. sed inuenis ipsum vere boni saporis: debes ipm̄ iudicare calidū equaľr: ⁊ si inuenis ipm̄ cū hoc subtile: ⁊ est illud qđ est clarū trāsparēs q̄dē. qñ accipiť aliq̄d ex eo ⁊ poniť sup aliqđ membrū corpis: expandiť multū ⁊ penetrat ⁊ bibit ipsum mēbrū corpis: debes existimare de ipso ꝙ illud est valde perfectum: ⁊ ꝙ virtꝰ que est necessaria in oleo est in eo repta. hec ipse. cū tali itaq̃ vľ cū onfancino cibaria cōdiamꝰ.

¶ Cap̄.ccxv. ostendit naturā ⁊ proprietates aceti: declarando iuuamenta ipsius ⁊ nocumēta.

Acetum diuersimode vř ab autoribꝰ graduari. dixit eñ Auerro. de ipso in.v. colliget. ꝙ vř de aceto vt dominãs sup ipsum sit substātia frigida ꝑpter acetositatē q̄ est in eo: q̄uis habeat partē vnā igneā que iudicatur ꝑpter ipsiꝰ acumē: ⁊ iam dictū est ꝙ acumē prouenit ꝑpter fortē siccitatē cū modico calore: ⁊ multa ipsiꝰ morsio nō significat semp malā caliditatē: q: hoc ꝑuenit a subtilitate: ⁊ etiā acetositas in eo. qđ est q: acetositas incidit: [...]xime qñ associať calori ⁊ iō de[...]ꝰ ponere ipm̄ frigidū in scđo: et siccum in tertio: ⁊ maxime vetustū. hoc ipe. Auic. ꝟo in scđo cano.c.lxxviij. dixit. Acetū est cōpositū ex caliditate ⁊ frigiditate: ⁊ ambe substātie sunt subtiles ⁊ frigida quidem est magis dñans et illud in quo est acredo est calidꝰ. Si ꝟo nō habeat acredinē est frigidū ⁊ decoctio eiꝰ diminuit de ipsiꝰ frigiditate aliq̄d. Et subdit. Est fortis exsiccatiōis ⁊ subtilitat: et incidit: ⁊ adiuuat ad digestionē: ⁊ ē ꝯferēs cholericis ⁊ nocēs melācolicis: est nociuū ner uis: ⁊ iō nocet stomacho frigido matrici ⁊ sīlibꝰ: cōueniēs tamē sto macho calido ⁊ humido disrūpēs appetitū: ⁊ adiuuās addigerēdū. Et totū illud: q: ꝑparat stomachū eiꝰ. tñ assiduatio qñq̃ ꝑducit ad hydropisim: ⁊ qñq̃ bibiť calefactum post medicinas mortiferas ⁊ cōfert. Et in.iij.j.c.j. doctrina.v. sic etiā de eo ait. Aceto in cibo ⁊ potu vti in pestilentia est nocumenti ipsius securatio. Et in.ij. tertij.c.iiij. inquit. Acetum est ex rebꝰ que neruis sunt nocibiliores ⁊ in.vij. quarti trac.c.vj. Qui hȝ debilitatē neruoꝝ ⁊ mulieres q̄ habent nocumētū in matrice: deuitent acetū. Que fuit sn̄ia hippocratis in.iij. regiminis acut. tertu cōmenti.xl. dicētis. Uniuersaliter acredo aceti eos iuuat qui cholerā habent amarā: nō aūt qui nigram: cholera enim euanescēdo in naturā phlegmatis transferť cum ab aceto trahiť: nigra vero ebullit ⁊ crescēdo multiplicatur. qm̄ acetum cholerā nigram adiuuat multiplicari: ⁊ postea subinnxit. Acetū plus feminis q̄ masculis inimicatur: q: ledit matricē: et

Gal. in cōmēto dixit. Acetū nocet oib⁹ mēbris neruosis: ꝓꝑ subtilitatē subē: ꝓꝑ quā hȝ penetrationē i ꝓfundū mēbroꝝ: ꝛ penetrat in totū mēbrū: itavt nō remaneat in eo pars: q̄uis sit parua valde: cui nō noceat. scḋm hoc ꝫ nocet mēbris neruosis. Alia q̄ȝ rō ponitur ab eo i p̄io de simplici medicina distin. iij. c. ij. dicēte. Acetum ꝓculdubio est frigidū: verūtñ̄ ī eo caliditas parua. et non calefacit corp⁹ nisi ꝑ accidēs. ꝛ i. iiij. eiusdē ait. Acetū est subtile infrigidās ꝛ desiccās. Et in. vj. eiusdē. c. dixit. Acetū infrigidat vehemēter: ꝛ penetrat ad mēbra oīa velociter: et ꝯuenit facile: ꝛ ꝓpterea a calidū h̄ñtib⁹ stomachū acetū familiare habeat̄: q̄m vt ēt inq̄t Rak. in. iij. almā. c. xvij. acetū frigidū ē ꝛ siccū: qḋ ꝛ maciē efficit ꝛ ꝟtutē destruit: sp̄ma q̄ȝ minuit: cholerā q̄ȝ corrobrat nigrā: rubeā ꝟo cholerā ac sāguinē debilitat: cibosq̄ȝ q̄bus admiscet̄ subtiliat. Et in. xxj. cōti. c. ccciiij. autoritate Diasco. inquit. Acetū est frigidū: siccū: ꝛ stipticū: ꝯfert stōacho ꝓuocat appetitū ꝛc. Et dixit Ruffus. Acetū ifrigidat ꝛ subtiliat hūores grossos ꝛ siccat corp⁹: ꝛ amputat sitim: et extinguit cholerā: vt ēt ait filius Mesue. Cū ita sit igit̄ ꝙ acetū ifrigidat i[...]mo ꝛ desiccat in tertio vt sił̄r dixit Isa. in. p. d. idcirco dissolutiuū est ꝛ extenuatiuū: ꝛ ꝓpterea est de reb⁹ magis nocētib⁹ h̄ñtib⁹ naturas melācholicas teste Gal. vbi. s. s. c. vij. est q̄ȝ de reb⁹ nocētib⁹ epati: cū vsus ei⁹ abūdās fuerit: dicēte Auēzo. i suo theisir. tra. xiij. c. j. Accidit debilitas ꝟtutis epatꝭ cā vs⁹ aceti sup̄flui: ꝛ ꝓpterea ab eis ꝛ ab his q̄ in stōacho vł matrice: aut i neruosis membris aliijs patiunt̄ vs⁹ ei⁹ fugiēd⁹ est.

¶ Cap. ccxvj. ostēdit naturam opatiōes ꝛ ꝓprietates acreste: ꝛ q̄bus coueniat naturis ꝛc.

Acresta i plerisq̄ȝ saporib⁹ ponit̄: ꝛ p̄cipue in estatꝭ tp̄e a calidā habētib⁹ cōplexionē diliḡit̄: iō de ip̄a dicam⁹ cū Diascoride sic scribēte. Qꝛ ꝙ exp̄imat̄ succus ex vua nō matura anteq̄ȝ ascēdat stella canis: ꝛ ponat̄ i sole vase coopto [...] frigida est valde ꝛ sicca at[...] plurimū stiptica. hoc tñ̄ a q̄ȝpluribus nō obseruat̄: imo tūc fa[...]ūt eam cū vua iam inceperit maturari: ꝛ hec nō tm̄ frigida nec adeo stiptica existit: ꝛ ꝓ debilib⁹ stomachis magis ꝯueniēs erit: igit̄ diuersorū opationū ꝛ effectuū ƀm diuersitatem vue: tp̄is: ꝛ alioꝝ. Illa tñ̄ approbat̄ magis: q̄ est citrina declinās ad rubedinē vt medici dicūt. Que aūt sit eius natura: ꝛ q̄ sint ip̄si⁹ opatiōes: ꝑꝫ ex his que scripsit Gal. in. iiij [...]e simp. medi. dist. ij. c. cū inqu[...] q̄ua acreste infrigidat infrigidationi cōpleta ꝛ integra: ꝛ ꝓpter illud ꝯfert inflationi ꝛ adustioni vltimo iuuamēto q̄ñ ponit̄ sup os stomachi: ꝛ super totū ventrē: aut sup oēm locū in quo est necessaria infrigidatio. Et dist. iij. c. ij. eiusdē q̄rti sic etiā ait. Dr̄ia inter succū acreste ꝛ acetū est: ꝙ in aceto cū acetositate sunt acuitas ꝛ acredo q̄ gñant̄ a caliditate gñata a putredine. Sic igit̄ caliditate accidētali ē calidū aq̄ ꝟo acreste nō est accidētalis caliditas: neq̄ȝ ē subtilis sicut acetū. Et post pauca subiūxit. Frigiditas aq̄ acreste est debilior: et nō ꝑmiscet̄ ei oīno aliq̄d ex caliditate extranea et ꝓpterea aq̄ acreste inuenit̄ magis iuuatiua q̄ȝ acetū illi qui habet mirach ventris

sui inflāmationē ꝛ adustionē. Cū̄ aque acreste nō est frigiditas laboriosa corrūpēs: neqꝫ caliditas mordicatiua accidentalis: ꝛ ille q̄ hꝫ hmōi egritudinē: nō indiget nisi vt sedet ei⁹ caliditas mordicatiua: ꝛ qꝛ ēt aqua acreste nō est acetosa tm̄ imo in ipsa cū illa est pōticitas. Et iō ꝯcludit ipse i eo loco. Oēs species acreste sunt ꝯuenientes ad extinguēdū inflāmationē: ꝛ ꝓpterea cholerici ac sanguinei q̄ calidā hñt cōplexionē: vñt ea super cibos calidos vti: precipue in estatis ꝯstitiōe iuxta sniam princicipis Auicē. in. ij. cañ. c. de colūbis di. Et opꝫ q̄dem vt calefacti comedāt eos cū acresta ꝛc. Qđ nō solū de colūbis sed de reliquis valde calidis est intelligendū. Nō sic āt super pisces reponenda est: vt cōmuniter fit a plerisqꝫ. ꝙ si q̄s oino eam sup pisces vel alia hmōi frigida ꝓijcere voluerit: ipsam pri⁹ decoqui faciat: ꝛ nō in eneo vase: sed in terreo vel lapideo: ꝛ cū aromatib⁹ calidis ꝛ specieb⁹ ꝛ sale refrāgat ipsius frigiditatē pl⁹ ꝛ minus scđm stomachi ꝛ suscipientis cōplexionē. Ex q̄bus apparet ꝙ acresta nō ita sit vniuersaliter periculosa sicut acetū pro mulierib⁹ phlegmaticis ꝛ huiusmodi.

¶ Ca. ccxvij. ōndit naturam ꝛ opationes mellis apū: declarādo q̄b⁹ cōplexionib⁹ conueniat: ꝛ q̄bus naturis sit nociuū.

Melle in cōdimentis vti q̄n̄qꝫ nō est inutile: cū [..]at Auerro. in. v. c[..]. Mel est calidū ꝛ siccū in scđo gradu: ꝛ est multe abstersionis: ꝛ cib⁹ medicinalis: ꝛ proprie in senibus: qꝛ cibus est in ipsis multum iuuatiuus: cum eis couertatur in sanguinē bonū. Sꝫ mel cāne qđ etiā est mel minoris abstersiōis: nec hꝫ illā mordicationē quā hꝫ mel: idcirco maioris est iuuamēti alio melle mēbris q̄ nocent nimia abstersiōe sicut stōach⁹: pulmo: vesica ꝛc. Auic. ꝟo in ij. cañ. c. ccccxcvij. sic de eo inquit. Mel est ros occult⁹ cadēs sup flores: ꝛ sup reliqua: quē colligunt apes. qđ accepit a Gal. in. iij. đ ali. cxxxviij. di. Fit quidē mel sup folia plātarū: est aūt neqꝫ succ⁹ ipsarū neqꝫ fruct⁹: neqꝫ pars: sed eiusdē generis: quidē, cū rore: attamē nec cōtinue nec cōsilr illi fit copiosum. Deinde ꝓsequitur Auic. in loco prealleg. ꝛ dixit. Melius mel est qđ est vere dulcedinis: bōi odoris: declinās ad acredinē ꝛ ad rubedinē ꝛ qđ est vt palea in colore: qđ nō est subtile ꝛ viscosū: qđ nō abscindit. meli⁹ est venale: deinde estiuū: hyemale aūt est malū. Et mel apū est calidū ꝛ siccū in scđo: ꝛ ꝟtus eius est abstersiua: apitiua orificiorū venarū: resolutiua hūiditatū: ꝛ expellit hūiditates ex ꝓfundo corporis. ꝛ ꝓhibet putrefactionē ꝛ corruptionem carnis. Et mel cui⁹ spuma nō est eiecta inflat ꝛ soluit vētrē: ꝛ si auferat spuma ipi⁹ minorat illđ: decoctū nō mouet ventrē: imo q̄nqꝫ stringit phlegmaticos: ꝛ nutrit plurimū. Que fuit ēt snia Isaac in. p. d. sic scrib. Mel calidū est ꝛ siccū in scđo gradu: aliquātulū hñs acuminis ab apū natura acq̄situ: vñ cachochimia corpora incidit et mūdificat: malorūqꝫ copiā humorū ab interioribus corpis ꝑ poros excludit: venarūqꝫ sordes optime digerit: ideoqꝫ nature frigide ꝛ humide ꝛ ꝓcipue senioribus cōfert: cito eīm in eis in sanguinē mutat: calidis vero inconueniens est maxime si complexio eorum sit sicca acumē

eis ⁊ incendiū largitur: ⁊ in cholericū humorē ꝯuertitur. Si vero in sanguinē vertat̄: facit reliquū calidiorē ⁊ nullū corporibꝰ corꝝ dat nutrimētum. Laudabilꝰ mel est vernale: autūnale vero peiꝰ: hyemale aūt pessimū: grossum eñ est vnde ꝓpter sue substātie duriciē ꝟtus in sua deficit actione: ⁊ post multa dixit. Mel in sua ꝑmanēs cruditate māducantibus inflationē ⁊ ventositatē generat: asperitatē pectoris augmētat ꝓpter sui acumē: vomitū ⁊ egest onem ꝓuocat. Mel aut cū aqua multa sufficiēter coctū tenuiꝰ est ⁊ humidiꝰ. Qua de re nihil acriꝰ in eo reperitur: neqꝫ est inflatiuū: neqꝫ vomitꝰ ꝓuocatiuū sꝫ edētium corpora cito ꝓforat ac velociter nutrit: pectorisqꝫ lenit asperitatē ⁊ vrinā adduxit. Mel āt qđ coctū est sine aq̄ ⁊ dispumatū multū plꝰ ceteris hꝫ acuminis ⁊c. Qđ silr voluit Rasis in .iij. Almā. c. xx. di. Mel calidum est citoqꝫ in cholerā vertit̄ rubeā: atqꝫ phlegma quasi lambēdo destruit. Qđ senibus frigidā habentibus naturā ⁊ complexionē confert. In estate aūt ⁊ his q̄ calidaꝫ habēt cōplexionem multū existit. Qđ iteruꝫ replicauit in .xxij. ꝯtiñ. c. viiij. ⁊ idē sensit hali. in .v. theorice. c. xxvij. di. Mel calidum est et siccū in scđo gradu frigidas habētibus cōplexiones opportunum: ⁊ cui phlegma dñatur ac senibus generat eñ in eoꝝ corporibꝰ sanguinē bonum: ⁊ caloris substantiā ꝯfortat naturalis maxime si tēpus hyemale sit. Si aūt cuius calida est cōplexio seu cuius corpori cholera dñatur: vl' ēt iuuētutis est etas illđ acceperint: maluꝫ est in eoꝝ corꝑibꝰ cholerā rubeā morbosqꝫ illis gñat acutos ac calidos: magis āt si tp̄s fuerit estiuū hoc eñ tp̄e potius in cholerā mutat̄ qꝫ sanguineꝫ generet ⁊c. Que quoqꝫ fuit Gal. snīa in .ij. de virtutibus naturalibꝰ. c. viij. ⁊ in .iiij. de simplici medi. dist. iij. c. v. dꝰ. Non est miruꝫ neqꝫ immanifestum: qm̄ mel est dulciꝰ oī re: et generat in corpore humorē qui est amarior humoribus oībus. ⁊ facit illud in iuuētute ꝓprie ⁊ in habētibus naturas calidas: ⁊ in febricitātibus ꝓprie ꝯmutationē: ⁊ in cōuersionem suā ad choleram: ⁊ cā in illo intellecta: ⁊ res eius est manifesta ⁊ illud est: qm̄ sicut mel qñ approximat̄ extrinsecꝰ igni tp̄e lōgo fit amari saporis. Simil'r est ꝓprietas eius in corporibꝰ hoim̄: q1 qñ inuenit caliditatē fortē gñat humorē cholericū. in corporibꝰ autē in q̄bus sup̄fluā frigiditatē inuenit: aut ꝓpter etatē aut cā cōplexionis naturalis: aut infirmitatis cōuertit̄ ⁊ ꝯmutat̄ ad sanguinem bonū tēperate ꝯplexiōis: cū facilitate ⁊c. Ex quibꝰ ꝑꝫ q̄bus cōueniāt mel ⁊ condimenta facta cum eo. ⁊ in quo tempore anni: q̄busqꝫ nociuum existat: quare ⁊c.

¶ Cap. ccxvij. ostēdit naturam ꝓprietates et iuuamēta mellis canne quod zuccarum dicitur.

MEl canne a quibusdā ⁊ ab aliīs zuccarū dī: qđ nos cum vulgaribꝰ zuccarū appellamꝰ. de q̄ dicamꝰ post sermonē mellis apum: priscos patres imitando q̄ postqꝫ de illo dixere: statim: ⁊ de hoc determinare ꝯsueuerūt. Incipiamꝰ ergo cū haliaba. in .v. theo. c. xxvij. sic scribēte. zuccarū tēperate est complexionis: sꝫ ad calidum in omnibus suis habitudinibus assimilat̄: nisi qꝫ sitim non mouet: eiusqꝫ nutrimentum

mal⁹ est q̄ mellis. zaccara aũt te-barzeda: alba. s. ⁊ solida ⁊ plimũ excocta ceteris melioꝛ ē sp̄cb⁹ et subtilioꝛ ⁊c. A quo iunioꝛes videñᷣ accepisse. s. Auer. i. v. col. cũ dixit. Mel cãne q̄ ēt est mel: ē minoꝛ̄ ca loris alio melle ⁊ minoꝛ̄ absterſio nis: nec hȝ illã moꝛdicatiōeȝ quã hȝ mel. idcirco ē maioꝛis iuuamē ti alio melle mēbꝛ̄ q̄ nocēñᷣ nimia abſterſiōe: sicut stōach⁹: pulmo: et vesica. Aui. siñr in. ii. cañ. c. cccc⁊c- vii. sic ait. Et mel ꝺ cãnis ē calidũ in pꝛio: ⁊ p̄t cē vt sit hũidũ i pꝛio: ⁊ nō ē vt mel apũ siccũ. Et hoc ēt sīgtur ⁊ diuersificañᷣ ƀȝ maioꝛē aut mioꝛē ei⁹ purificatiōeȝ ⁊ albedinē: vñ q̄tomag's rubeũ tãto calidi⁹ exiſtit: ⁊ albũ cȝ: q̄ zuccaꝝ tabar zet a medicis nũcupañᷣ: de quo p̄n ceps in. ii. cañ. spāle fecit. c. dcclj. dicēs. q̄ frigid ⁹ē. i. min⁹ frigiduȝ zuccaꝝ tabarzet ⁊ ē sublimi⁹. vñr tñ zuccaꝝ calidũ ē in fine p̄mi: et antiquũ declinat ad siccitatē i pꝛi mo: ⁊ ē hũidũ in ip̄o. s. añq̄ anti-queñᷣ: ⁊ q̄tomagis antiquañᷣ tãto magis exsiccañᷣ: ē lenificatiuũ: ab-ſterſiuũ: lauatiuũ: et subtiliatiuũ. Et zuccaꝝ nō est iferi⁹ melle i ab-ſtergēdo: ⁊ mũdificãdo: ⁊ q̄topl⁹ antiquat fit subtili⁹: ē bonũ stōa-cho i quo nō gn̄añᷣ cholera: ip̄ȝ eñ ledit: q̄m ad cholerã ꝯuertiñᷣ ⁊ est ap̄tiuũ oppilationũ: ⁊ i ip̄o est vir tus faciēs sitim minoꝛē tñ siti quã facit mel: ⁊ p̄p̄c antiquũ qꝺ gn̄at sanguinē feculentum: ⁊ abstergit phlegma stōachi: ⁊ rubeũ veheme tioꝛis est lenificatiōis ⁊c. I... ē q̄ȝ in p̄ti. dic. sic scripsit de ip̄o. zacca ra calida est in fine p̄mi grad⁹ hũi da in medio: cholerã dissoluit et extenuat: ⁊ vētrē absq̄ vlla moꝛsu ca sui hũectat: ⁊ stōachũ mũdifi-cat: q̄ꝛ passibilis subſtãtia est nō-ũq̄ tñ in cholerã rubeã mutañᷣ. Rasis siñr in. iij. Almã. c. xx. in fine dixit: zuccaꝝ guttur ⁊ vētrē lenit: neq̄ calefacit nisi paꝝ. s. zuccaꝝ tabarzet. ⁊ i. xxij. li. ꝯtinētis. c. ccc-xcv. dixit autoꝛitate Gal. in. vij. Vi res zuccari sunt vt vires mellis in abſterſiōe: deſiccatiōe: ⁊ dissolutio ne: ſȝ cũ tenuitate ip̄i⁹ nocet stōa-cho ad modũ nocumenti mellis: neq̄ infert siti vt facit mel: q̄ꝛ ip̄ȝ i vtroq̄ in hm̄oi remoueñᷣ a melle. Et dixit Bim. de cãnis zuccari: qꝺ sunt calide in pꝛio: ⁊ hũide i vltio ei⁹: ⁊ ꝯferũt asp̄itati accidēti i pul mōe ⁊ pectoꝛe ⁊ gutture ⁊ vesica: ⁊ leniũt naturã: ⁊ ꝯferũt stōacho ex abſterſiōe i'li⁹ qꝺ in eis fuerit. Sȝ nocent hñtibus in stōacho chole-ram rubeã excitãdo eã cũ dulce dine ip̄saꝝ. Et infra dixit autoꝛita te eiusdē: zuccaꝝ nigrũ. i. rubeũ: calidũ est ⁊ hũidũ: sed vetuſtũ ca lidum est ⁊ siccũ: ⁊ valet ad vētosi tates vētris: ⁊ dissoluit naturã: et si bibiñᷣ cũ oleo amygdalaꝝ dul-ciũ ꝯfert cholice: veteri etiã phle-gmati qꝺ ē in stōacho: ſȝ tñ siti in fert ⁊c. Fugiãt ergo iuuenes zuc-caꝝ rubeũ ⁊ res ꝯditas cũ eo et albiſſimo potius vtanñᷣ q̄ frigidi⁹ est: vt diximus. i. min⁹ calidũ: nisi phlegmatici essent: ⁊ velut femie. Et in hyeme regione que frig' diſ ſima. Tunc eñ eis pōt zuccarum rubeum cōuenire: sicut et senibus nr̄is rubeum bonum erit lōge vti lius albiſſimo: quare idē de cōfe-ctionibus iudicium fieri debet. Si enim ex zuccaro albo et bono fa-cte fuerint: minus nociue sunt il-lis quaꝝ libra vna p̄ solidis octo habeñᷣ. Quamplures eñ ex bono foꝛo decipiunñᷣ: quemadmodum auariſſimus cōciuis noſter ditiſſi-mus cum nuptias fecisset vene-tias iuit: et capsam vnam dictis cōfectionibus impleuit: eo q̄ pa-

rũ exposuerat: cũq3 domũ reuersus eẽt: ecce filij inq̃t q̃d bñ mercari 9ferat. ⁊ loquẽdo capsã aperit ⁊ ex 9fectiõib9 farinã sine mola cõtritã itueẽ. Uñ senex erubuit: filiq3 indoluit auariciã cognoscendo.

¶ Cap. ccxix. ostendit naturam ⁊ ppꝛietates sape seu vini cocti siẽ cum nocumentis ex vsu eius prouenientibus.

De sapa siue de vino cocto dicem9 cũ michaele nr̃o sic in sua practica scribẽte. Repiẽ rob: vinũ ⁊ carenũ. Rob vini dr̃ bñ decoctio fit vsq3 ad 9sumptiõe3 medietatis: ⁊ dr̃ vinũ coctũ. Carenũ vo q2 tertia pte carẽs: ⁊ etiã dr̃ vinu3 coctũ: aliqñ itaq3 decoquiẽ intm̃ vt ad spissitudinẽ mellis veniat: et tunc fm quosdã ppꝛie dr̃ rob vini: et vt existimo calidũ est et siccũ in scd̃o. nã etsi caliditate3 p decoctiõe3 recipiat: et de ei9 calore naturali resoluiẽ: dure ẽ digestionis iflatiuũ multũ nutrit: ⁊ est cõgruũ patiẽtib9 i pectoꝛe: ⁊ pulmõe ⁊ vulnerat9 i renib9 ⁊ vesica: ẽ em̃ mũdificatiuũ ⁊ 9solidatiuũ: et est doloris mitigatiuũ i emplastr9 positũ cũ furfure frumẽti sale huiusmodi. Et ista mihi vr̃ fuisse Isaac snĩa i dietis pticularib9 circa finẽ di. Sapa grossioꝛ est et durioꝛ inflatiua: q̃ si digeraẽ multũ dat nutrimẽtum: ⁊ est cõgrua patientib9 in pectoꝛe ⁊ pulmõe: ⁊ vulneratis in renib9 e vesica: est em̃ mundificatiua ⁊ solidatiua. Et iõ p cõdimẽto ⁊ in dulcorãdis sapoꝛib9 q̃busdã possumus ea in modica vti quãtitate pmiscẽtes ipa3 cũ agresta vel aceto: et huiuscemodi frigidis ad remittẽdã coꝝ frigiditatẽ et acredinẽ. Et sicut de melle apũ supra dixim9: q2 iuuenibus et calidis et pcipue in estate nõ 9ueniebat: s3 senib9 magis et phlegmaticã habẽtibus 9plexionem in hyeme 9stitutis et talibus: sic et de sapa mihi videẽ esse dicendum. Et q2 grossa est: vt Isaac iquit vbi.s. ideo ?timẽtes opilatiões in epate aut splene ipsi nõ assuescãt: q2 oppilatiua est et rõne dulcedinis et rõne grossiciei vt manifestũ est. Et hec snĩa colligi põt ex dictis Gal. in plerisq3 locis: s3 maxie in 9mẽto. ij. iij. li. regiminis acutoꝝ dict. Dico ergo q2 cum oẽ vinum dulce calefaciat et sit grossum in substãtia sua: op3 vt virtutes pticulares que apparent ab eo qñ bibiẽ non sint nisi ab istis duab9 qualitatib9 s. dulcedine et grossicie: qd̃ est q2 coloꝛi in se non est virtus in nocumento aut iuuamento: ergo quãtitas grossitudinis vini huius est illa: ⁊ tarditas penetrationis ei9. Op3 ergo vt nõ solum nõ aperiat oppilatiões alicuius mẽbroꝝ: s3 faciat in eis oppilatiões: et ppter hãc cãm fit nocumẽtum eius epati qñ in ipõ est infirmitas nocumẽtum magnum: et propꝛie qñ in eo est apostema aut duricies: et nocet etiã huic membꝛo nocumento nõ pauco qñ oppilationes q̃ sunt in eo accidunt ab humoꝛib9 grossis. Et subdit infra. Deinde membꝛum fm cui aduenit nocumẽtu3 post epar de vino dulci est splen ⁊c. Cum aute3 sapa sit hmõi: imo dulcius vinum: et grossius longe magis q̃ vinũ illud de quo itellexit Gal. in loco pallegato: maxie d3 esse a p̃dictis suspectũ: et propterea tutissima res erit: aut ipa3 totalr̃ dimittere: aut in modica in cõdimẽtis accipe q̃titate: ne i incõmoda ex grossicie pueniẽtia incurram9 incidamusve. de quib9 in c. xlvj. libri huius abundãtissime pertractauimus.

¶ Cap.

¶ Ca.ccxx. ostendit naturã et proprietates salis simul cum eiusiuuamentis ꝛ nocumentis.

Sal quid est? gen⁹ terre est: que terra incensa inquit Sal. in libro de iuuamento anhelitus c. vltio aulo autate Aris. vbi autem Aristo. hoc dixerit ipse nõ expressit. Nos autem dicimus ꝙ ex libello de sensu et sensato. Et ex scdo Metheoroꝝ id facile elici põt. Sal ergo adeo in oẽs fere cibos cõdiendos ingredit: ꝙ a vulgaribus existimet: vt inter omnes sapores ipse principatũ obtineat. Non est autem ita cum amarus sic ꝛ stipticus vt princeps ait in. ij. cañ. c. dcxi. et sit calidus et siccus in scdo: et quanto plus est amarior: tãto plus est calidior. Et abstersiuus: resolutiu⁹: ꝯstrictiu⁹ exsiccatiuus: et cõfert humorum grossiciei: ꝛ sal oĩs fecalem efficit superfluitatũ egressiões ꝛ descensionem cibi. Isaac autem in ptic. die. sic inquit de ipso. Sal calefacit moderate: multum tñ desiccat qꝛ cõpositum est ex duabus qualitatibus. Una est colatiua et incisiua. Altera vero est coadunatiua ꝛ cõstipatiua: que vtreqꝫ desiccatiue sunt: iõqꝫ sal desiccat in tertio gradu: ꝛ calefacit in scdo. Qd duob⁹ modis est: metallinũ. s. et marinũ marie aũt fit in lacubus qui saline a vulgo vocantur: vt fit de aqua maris estiuo tpe cocta. Metallinum laudabilius est marie qd caret lapidibus: et sit clarum obtusum et equale. Marinum vo bonum est si sit cãdidum: nõ tñ quale metallinum. vñ dixit Diascori. Sal metallinum fortius est marino: qd Sale. negauit: dixit enim actionem illorum fore equalem: ambo initio dissoluunt: et mundificãt grossoꝝ humoꝝ superfluitatem et putredinez: deinde que ex eis remanẽt desiccãt ꝛ cõsumunt. Quibus finitis naturalẽ corporis coadiuuãt humiditatẽ ꝛ cõstrictã cõseruãt: ꝛ poros cutꝭ claudũt: vt illa hũiditas putredini nõ appareat: ꝛ dat cibis ꝯdimentũ saporitatẽ atqꝫ acceptabilẽ humiditatẽ adiuuãtẽ ꝛc. Rasis ẽt in. iij. Almãsor. c. xvij. sic ait de ipso. Sal calidus est ꝛ siccus: qui cibis auferẽs fastidiendi nocumẽtũ subtiliatqꝫ appetitũ excitat ꝛ acuit. eoꝝ preterea sanguinẽ qui multam ex eo sumunt quãtitatẽ adurit: visuzqꝫ debilitat atqꝫ spma minuit: ꝛ pruritũ gñat: et scabiem: et in. xxiij. li. cõtinẽtis. c. dcclj. dixit autoritate Diasc. Sal hꝫ virtutes stipticas abstersiuas et mundificãtes ꝛ dissoluentes ꝛc. et Sal. in. vj. dixit de sale fodito ꝛ marino: vires habẽt similes: tñ diuersi sunt: qꝛ sal foditus vehementioris est strictionis: et grossitudo ꝛ stipticitas exinde fiunt in eo maiores. dixit ẽt Oribasius. Uires salis cõposite sunt abstersiue ꝛ stiptice: sꝫ he due qualitates ꝯstringunt: iõ sal desiccat humiditatẽ q̃ est in corpe: et etiaz cõsumit et colligit mẽbra solida cuz stipticitate ipsi⁹: ideo desiccat corpora et cõseruat ea a putrefactiõe ꝙ nõ putresiãt. Idem quoqꝫ dixit Paulus: et Bimmasui sic de eo scripsit. Sal calidus est i scdo: ꝛ siccus in fine tertij: dissoluit valde hñs in se põticitatẽ modicã cõprimentem: hmiditates que fiunt in corporibus desiccat eas liquefacit humores cõgelatos in corpe: ꝛ cõseruat corpora cũ siccitate ipi⁹: lenit naturã: ꝛ confert in corpore phlegmatico ꝛc. ꝛ dixit Bugerig. Sal calidus est et siccus: et mixt⁹ cum nutrimentis frigidis mutat

de natura ipsoꝝ: ita ꝙvertunt in calidā et siccā: et ꝓpterea bonum est vti sale in cibariys frigidis: et hūidis q̄ calefieri ꝛ desiccari opȝ sicuti diximꝰ supra. c. lxxviij. libri huiꝰ. vbi Isaac adduximꝰ dicētē. Studuerūt antiqui artificialiter adaptare carnē pinguissimā cum multo sale ꝛc. ꝛ infra. Iteruȝ caro pinguis nō dȝ comedi: nisi assata cum multo sale ꝛc. Ecce igitꝰ ꝙ pinguissima cibarioꝝ et insipida multa salis quātitate ꝓ suo indigent cōdimēto: ꝛ precipue cum a phlegmaticis accipiuntꝰ. Cholerici ꝓo et macri ab eius vsu superfluo tā ꝙ ab inimico caueāt: pariterq̄ꝫ a rebus salitis: ꝛ permaxie in estatis tempore.

¶ Ca. ccxxj. ostendit naturam ꝓprietates ꝛ iuuamēta seminū anisi et aneti in via condimenti.

Dicamus mō de condimentis ciboꝝ factis cū seminibꝰ et spēbus magis vsitatis: postq̄ꝫ cōpleuimus sermonē de his que sunt liquores aut eis similes: et obseruando premissum ordinē alphabeti: dicemus in primis de a[illegible] cum Auer. in. v. col. sic scribente. Anisum calidum et siccū in tertio gradu: ideo qꝛ substantia ignea super ip̄m dn̄atꝰ: ꝛ significatꝰ sup hoc acuitas sui saporis cuȝ aliquātula dulcedine: cuiꝰ operatiōes sunt: qꝛ vȝ ad carminanduȝ ventositatē: et prouocat vrinā: ꝛ apperit oppilatiōes: que fuit sn̄ia Gal. in. vj. de simplicibꝰ medicinis. c. xlvj. di. Anisuȝ in sua acuitate est prope medicinas cōburentes: ꝛ est in tertio gradu siccitatis: et silr est in caliditate: et propter hanc cām prouocat vrinam. Aui. vero in. ij. cano. c. j. scōi tractatus: aliter de caliditate eiꝰ sentire vr̄ cum ait. Anisum est semen feniculi romani: et est minoris acuitatis q̄ꝫ nabathi: et meliꝰ est et ponderosius calidum est in scōo: ꝛ siccū in tertio: est aperitiuū cū stipticitate pauca: ꝛ ē sedatiuū doloꝝ ꝛ resolutiuū ventositatuȝ: prouocat lac: abscindit sitim factā ex humiditatibꝰ baurachijs: ꝛ cōfert oppilatiōi epatis ꝛ splenis gn̄ate ex hūiditatibꝰ: ꝓuocat vrinam: et mundat matriceȝ a fluxu humiditatū albaꝝ: mouet coituȝ et expellit nocumētū venenoꝝ et venenosoꝝ: hec ipse. Que fuit ēt sn̄ia Rasis in. xxj. ꝯtinētis. c. cxxx. dicētis autoritate Diasco. Anisuȝ hȝ virtutē calefaciēdi ꝛ desiccādi: mitigat dolorē: ꝛ dissoluit inflationem: cōstringit ventrē: et ꝓuocat vrinā ꝛ sudorē dissoluit superfluitates: ꝛ extinguit sitim: ꝛ ꝯfert oībus venenosis morsibus reptiliū et prohibet fluxum humiditatuȝ albaꝝ ad matricē: et exiccat coitum. Idem quoq̄ꝫ dixit autoritate Gal. Oribasij. Pauli ꝛ filij mesue que dimittamꝰ breuitatis gratia. De aneto vero dicimꝰ ꝙ lȝ magis sit medicinale q̄ꝫ cibale: tn̄ et ipso pro ꝯdimētis a quibusdā vtitꝰ: iō dicemus cum Auerroi in. v. col. de ipso ꝙ calidum est in primo gradu: et attingit paꝝ ex scōo: et est siccū in principio scōi ꝛ in fine primi: et idcirco est dissolutiuum et mitigat dolorem et inducit somnum. Qḋ etiā sensit Aui. in. ij. cano. c. lxxiij. di. Calefactio aneti est inter scōm et tertium: et eiusʼ exsiccatio inter primum ꝛ scōm: est maturatiuum frigidorum humoruȝ: et sedatiuum dolorum ꝛ carminatiuū vētositatum: facit somniū: et eiusʼ cōestionis assiduatio debilitat visum: et facit abundare lac in sorbitionibus: et vt dixit Gale.

nocet stomacho: et vomitum inducit et cōfert dolori vētris pungitiuo. Quod etiā sensit Isa.in.d.p.et Gal.in.vij.de simplicib⁹ pharmacijs.et Serap.autoritate Abem. Pau.et ceterorum antiquorum. et ideo nobis vr̄ cōcludēdū esse: q̄ quia anetum calidū est et stomacho incōueniēs et nauseā faciēs: q̄uis lac augmētet: et vētrē leniat: q̄ vsus est p medicinis tm̄ et nō p cibis neq̄ p condimēto sit habend⁹. cum nullū hēat ad cōdiēdū laudabilē opationem quā et alia simplicia tot nocumēta nō hñtia nō ptineāt q̄re nr̄o cōsilio poti⁹ alijs q̄ ipo p cōdimento erit vtēdum Isa. tm̄ in part.die.super multa rectificāda eū vr̄ administrare: sicut etiam et cuminū: et multa alia q̄ italia nec placerent nec equidem videri: vt ita dicam nedum pñt manducari eo q̄ horridi sint odoris abominabilisq̄ saporis. Nos autem delectabilia et suauia debem⁹ assumere si sanitatē volum⁹ pseruare: vt in.c.lvj.libri hui⁹ declarauimus.

¶ Cap.ccxxij. oñdit naturā et pprietates coriādri simul cum iuua[men]tis et nocumentis eius.

Coriādrū frigidū est in fine pmi vsq̄ ad scōm: et siccum in scdo: et apō quosdā i tertio apud me vo siccū ē declināns ad caliditatē paruā: vt inq̄t Aui. in.ij.cano.c.cxliiij.et subdit. Sed Gal.in toto facit declinationē ad caliditatem: et forsitam illud est p pter substātiā in ipso subtilē q̄ resoluitur. Et deinde subiunxit. in ipo est stipticitas stupor et eius pprietas ē phibere vaporē a capite: et ppter hoc ponit i cibo patiētis epilepsiā ex vapore stomachi. et cōfert ēt vertigini facte a vapore cholerico et phlegmatico: multa tm̄ ei⁹ comestio gñat tenebrositatē visus: cōfert tremori cordis calido: ē tarde digestionis: et cōfortat stomachū calefactū: et sedat eructuationē acidā post cibū: et semē ei⁹ siccū frangit vtutem coitus et erectionem vge desiccando sperma. Auer.autē in.v.col.di. Coriādrum calidū est in pmo gradu: et ē cōpositū ex substantijs cōtrarijs hoc est ex substātia amara et sustantia aquea et stiptica: at fm hoc facit diuersas opationes etc. Et ista fuit snia Isa.in parti.dic. c.pprio di. Coriandrum diuerse virtutis ē: q̄ testatur varietas sui saporis: hz eñ amaritudinem et ponticitatem: ideoq̄ hip.di. ipm habere calorem pro sua amaritudine et pōticitate: et di.ipsum eē stipticum: et post cibum acceptum somnū pstet. sz Diasco.intēdit ipz frigidum esse.dixitq̄ illud scrophulas dissoluere. qd Gal.di.esse impossibile scrophulas frigiditate curare que grossi sunt et duri humoris: intentionem autē hunc intelligere nō valeo scrophulas frigiditate curare: et coriandrum frigidum esse dicentis: saporem eius amarum esse: amaritudo eñ significat calorem extenuantem. Scdo vo cibum durum est coriandrum digestioniq̄ inobediens etc. Hāc aūt ꝯdictionem Diasc. et Gal. Pun. Aui.vbi.s.sic vr̄ remouere tenendo cum Diasco.di.Gal.remouet frigus a coriādro ꝯdicendo Diascoridi. Ego aūt dico q̄ iā testificati sunt frigus ei⁹ Rufus et Archigenes et alij ab eis. Et.j. di. Inquit Ga. cum coriādrum resoluat scrophulas quō ergo ē frigidum et soluens dixit. Et possibile q̄dē ē: et dicatur ei propter ipsius proprietatem: et quoniā in ipso est substantia subtilis pfun-

dans penetrās: nō aūt ꝓfundat substātia frigida. Et vr̄ etiā fuisse snia Ra. i. iij. Alm̄. c. xix. di. Coriādrum recens frigiduz est: de quo nō multa sumenda est quātitas: forsitā em̄ mors sequeret: cui⁹ pꝛua quantitas eadē que ꝛ lactuca operatur verūtn̄ ipm non humectat. et in li. xxij. ꝯtinent. c. dclvj. idem di. autoritate Pau. Bimma. Bageris. Cuzi. ꝛ alioꝝ pluriū sapientum. Qui oēs in hoc ꝯuenerunt ꝙ coriādrum sit frigidum ꝛ siccum. Sa. excepto: cuius ꝯtradictionē et ipse ibidem posuit. Qui solui pōt vt diximus. de meute Prin. Et ad id qd̄ Isa. cuz Sal. vr̄ ꝯcludere Dias. s. ꝙ si coriandruz est amarum: quō est frigidum. Dicere possumus quod ꝛ cicorea est amara: et tn̄ est frigida. ꝛ silr̄ rosa ꝛ apium et multa talia sunt amara cū ab oibus frigida ꝓnūtient: rōne tn̄ quarū dam partium calidarum cum frigoris tali cum mō substantie permixtarum qd̄ totuz inde resultās reddit amaꝝ: et sic pōt saluari Dias. et reliqui coriādrum frigidum esse asserentes. Quicquid tn̄ sit conueniunt ipsi oēs: vt parua quātitas ex eo mādu cetur ꝓpter nocumēta q̄ i ipso possunt induci. quare ꝛc.

¶ Cap. ccxxiij. oñdit naturam ꝓprietates et iuuamenta cinamomi: vt eo ꝓ ꝯdimēto vtimur.

Cannella a vulgaribus dr: qd̄ nos cinamomū appellam⁹: caliduz et siccū in scdo gradu et in siccitate plus extenditur. ꝛ hoc qꝛ ꝯpositū est ex substātia terrestri cum substantia aerea equaliter: et hoc testificatur Sal. ꝛ cum hoc hz substantiā subtilem igneā: a qua hz suā aromaticitatē: ꝛ stipticitas suo cum mordico acumine sigt terrestrem substatiā: et anhelositas sua sigt substantiā aereā super ipsam dñantē. ꝛ hoc scit ꝓpter naturā canarū cui⁹ iuuamēta manifesta sunt in stomacho ꝛ epate: qꝛ ex medicinis in qb⁹ inueniunt aromaticitas et stipticitas etacumen: et ꝙ hz tā nobilē ꝯplexionez roborat oia mēbra ꝛc. Hec inquit Auer. in v. col. Prin. Ꝟo in. ij. cañ. c. cxxviij. inter alia de eo qd̄ meli⁹ est illud qd̄ est boni odoris et acutum: qd̄ hz saporem sine mordicatione: et calor eius est purus nō ꝯmixtus ꝛc. [illegible] lidum est siccum in tertio: et vltimum in subtiliatione attractiuum aperitiuū, et rectificans putrefactionem oēm virtutem corruptam: et oēm saniositatē humoꝝ corruptoꝝ. confert tenebrositati oculi comestū et collyrisatū confert tussi ꝛ mū dificat qd̄ in pectore. aperit oppilatiōes epatis confortat ipm: ꝛ confortat stomachū et desiccat humiditatem eius. et cōfert morsui ꝯmiū venenosorum ꝛc. Hoc ēt voluit Isa. in. p. d. cum inquit. Cinamomum calidum est in tertio gradu: stomachum cōfortat: qꝛ aromaticū est oppilationē epatis aperit. ꝛ ꝓuocat vrinam. similiter Ra. in. iij. Alm̄. c. xvij. di. Cinamomum calidū est et siccū: qd̄ stomachum et epar roborando digestiuam adiuuat atqꝫ vētositatem expellit. Et in. iiij. li. suorum apho. sic etiam ait. Cinamomum virtutem habet bonum faciendi odorem ꝛ bonum saporē ꝛ ꝯfortat cor. ꝛ addit in sperma. Et in li. xxij. conti. c. ccccxxij. di. autoritate Sa. in. vij. tra. simplicis medicine. Cinamomū est in vltimuta te tenuitatis: non tamen in vltimitate caliditatis: sꝫ est in ea in gradu tertio: ꝛ nō ē i aliquo me

dicina calefactiua q̄ desiccet ad modum desiccatiōis ipsius ex cā tenuitatis substātie eius. Qd etiā di. autoritate Diasco. et demum autoritate Pau. sic inquit. Dixit Pau. i. vij. tra. q cinamomū est in vltimitate subtilitatis ptiū: et nō ē i vltimitate caliditatis sz i tertio gradu eius: et nulla medicina cō paratur ei in calefactiōe et desic catiōe ex tenuitate partium eius. et postea subdit. Et dr in li. cibar. q cinamomum est calidū et siccū iō bñficiū p̄stat stomacho ɔferēs frigiditati q̄ est in eo et in epate: puocat vrinā: aperit oppilatiōes abstergit caliginem visus: et desic cat hūiditatē q̄ erit in capite et in stomacho: et ppietatem hz si co medit q pdest caligini visus ac cidēti ex pte hūiditatis: et ppter ea p ɔdimētis eo vti poterimus: et pcipue puluere ei9 sup cibos su perflue humidos et frigidos sto macho nocētes et capiti: qm̄ bonū imo optimum erit correctiuum p malitia ipsorum.

¶ Cap. ccxxiiij. oñdit naturam ppietates et iuuamenta croci qd a qbusdā zafar[illegible] dicitur.

Crocus [illegible] Auer. in. v. col. [illegible]dus ē in scdo gradu: et sic cus in prio: ē dige stiu9 et ɔfortatiuus cordis. et hz substā tiā calidā stipticam et stipticitas sua est ex rebus q̄ adiuuāt ad di gestionem quam facit rc. Aui. vo in. ij. cano. c. cxxx. di. similr q cali dus est in scdo gradu: et siccus in primo: etiam stipticus resolutiu9 et aperitiuus: et eius caliditas est temperata. Gal. vero di. q ei9 caliditas ē fortior stipticitate ipi9 et Alchanzi di. q nunq̄ alterat humorem: imo conseruat eū fm qualitatem et rectificat putrefa ctum et ɔseruat viscera: et potus ipsius colorem efficit bonū verū tñ facit soda et ipse nocet capiti: et facit somnū: et tenebrat sensus: ɔfortat cor: et ipe est lenificatiu9: facit nauseā et deijcit appetitū: p pterea q oppositus ē acetositati q̄ est in stomacho ex q̄ est appeti tus: sz tñ ipse ɔfortat stomachū: ppter illd qd in ipo ē ex calidita te et preparatione et stipticitate: et est bonus spleni: vt quidā dixe rūt: excitat coitū et puocat vrinā: et bibit9 accelerat partū mulierū rc. et hec fuit snia Ra. in. iij. Alm. c. xxij. di. zafaran calidum est et siccum: quod stomacho congruū existens: tñ nauseā capitiq dolo rem et grauedinē facit: somnūq prouocat rc. et in. li. xxij. ɔtinen. c. cccliiij. autoritate Diascor. sic ait. Crocus hz vires digerētes: lenie tes: et restringentes: puocat vri nam: p̄stat bñficium colori: tollit ebrietatem bibitus cum vino co cto incitat appetitū ad coitū: p uocat somnum rc. et di. Gal. In croco est res stiptica modica: et iā manifestauimus q pars stipti ca est terrestris: tñ p̄ualentior est ei qualitas calida: vnde erūt vi res eius in calefactione in gradu secundo et in siccitate in prio gra du: ideo in eo est pars aliqua di gestiua: et subuenit ei super hoc stipticitas modica q̄ est in ipo rc. et di. Pau. Croc9 est calidus in se cundo et sicc9 in primo restringit et digerit: et similiter di. Bim. et prosequitur. Digerit cibariū: ap perit stomachum ex parte ponti citatis ipi9 modice que est in eo: corroborat epar: tollit difficulta tem anhelitus: et appetitum cibi prouocat et vrinā: et bonum colo rem facit: tamen malus est cere

bro.et superabundantia assumptiõis eius nõ laudatur:qr tollit appetitũ cibi.et post multa subiũxit.excitat actus venereos inferẽs dolorẽ capiti:ꝛ di. Costa. Cor letificat. Demũ ꝓpria autoritate sic inq̃t. Dico ꝙ erat q̃dã pturiẽs ꝛ sumẽdo de eo drachmas duas peperit statim ipsa hora:et exper tus sum hoc pl'ies et ita semꝑ inueni:ꝛ qr stomachi delet appetitum et capiti nocet ꝛ visui:nõ vtamur eo in ꝯdimẽtis nr̃is in multa quantitate.ꝛ p̃cipue estatis tempore:ꝛ multo magis si ꝯplexio recipientis cholerica fuerit ꝛ regio calida ꝛ exercitium laboriosuꝫ et hmõi q̃ ꝓhibẽt quantitatẽ calefacientiũ posse salubriter exhibere: vt vnusquisqꝫ sani capitis facile põt intelligere.quare ꝛc.

¶ Cap.ccxxv.oñdit naturã ꝓprietates et iuuamenta gariofilorum et galange.

De feniculo nihil hoc in loco dicere debemus cum.S.in.ccxlvii.de eo locuti fuerim⁹ nec etiã de cimio cũ horribilis sit saporis et odoris quo nobiles perniarie nimie solent vti. Sꝫ de gariofilis:quoꝝ species sunt plurimum vsitate rõne delectabilissimi odoris potius ꝙ̃ saporis. Dicamus cum Auer.in.v. colli.c.de rebus marinis.sic di. Gariofili calidi sunt ꝛ sicci in secundo gradu et attingunt ad tertiũ. Et ipsi cõfortant oĩa mẽbra princ palia:ꝛ a etiã cõtra passiões frigidas:et cõstipant ventrem. Et di. Gal.ꝙ eorum proprietas confortare virtutem digestiuam [illegible]en. quoqꝫ in .ii.cano.c.ccxviii. [illegible]e de eis scripsit. Gariofilus calid[illegible]s est et siccus in tertio:cor[illegible] odorem bo[illegible] [illegible]:cõfortat stomachum et epar:ꝛ confert vomitui ꝛ nausee. Que fuit sñia Ra.in.iii.Alman.c.xxii.di. Gariofili calidi sunt et sicci:stomachũ ꝯfortãt atqꝫ cor robustũ faciũt ꝛ ꝓpterea in condimentis frigidis et humidis cõuenientissimi existũt bonum eis ꝓ̃stãtes odorem:sꝫ nõ in multa quãtitate ponaꝛ de eisqꝫ amaricare faciũt: et superfluam inducunt caliditatem:et poti⁹ in hyeme ꝙ̃ in alijs tẽporibus vtantur:et a phlegmaticis ꝛc. ¶ De galanga similiter dicemus cum P[illegible] in.canonis.c.cccxxi.sic scriben[illegible] Galanga calida est sicca in secundo:cuius operationes et proprietates he sunt: qr subtilis resolutiua ventositatũ odorẽ oris efficit bonũ:ꝯfert cholice et dolori renuꝫ:ꝛ adiuuat ad coitum:est bona stõacho ꝛ estꝫ digestiua cibi. Sera.quoqꝫ in.c. Rulũgẽ.i. galanga: dixit autoritate Isaac. abenamram. Est vena:in grossitudine casu lingue ꝛ cortex eius est rubeus:et interius ei⁹ est puluerulentum: deferꝛ ex scithia est calida ꝛ sicca in tertio gradu: et confert phlegmaticis et hũiditatibus stomachi:facit digere cibum ꝓpter suã caliditatem ꝛ resolutionem quã infert in stomacho:et ꝓpter dissolutionem suaꝫ in phlegmaticis: cõfert cholice:et facit bonum oris odorem:calefacit renes:ꝛ cõmouet sperma:ꝛ qñ teneꝛ ex ea in ore frustũ:facit magnã virge erectionẽ. Et di. Abẽmesui.cõfert substantie stomachi: ꝛ facit oris odorem bonum.et digerit cibum:ꝛ est medicina antiqua q̃ auget in spermate multũ: et confert frigiditati renum:et cõuenit habentibus cructuationes acetosas. Que fuit etiam Rasis sententia in.iiii.lib.suorum aphorismorum dicentis. Galanga fo[illegible]

machū ꝯfortat: et frigiditati et retētioni vrine cōfert. Possumꝰ itaq; et puluere eiꝰ i cōdimētis frigidis vti: vt supra dixīmꝰ de gariofilis: nisi veneris stimulū timuerimus: tūc enim oīno ꝑtermittēda foret: sicut et alia que nos in. c. xxxviij. libri huius expressimꝰ. quare rc.

¶ Cap. ccxxvj. ostendit naturā ꝓprietates et iuuamenta nucis muschate.

Nux muschata sepenumero in condimentis nobiliū ponit̄: cum bonuz odorē et bonuz saporez habeat: ideo de ipsa hec in loco dicamus cuz principe nostro Auicen. i [illegible]do canonis. c. dxij. sic scribe[illegible] Nux muschata est calida et sicca in fine secundi: in qua est stipticitas: et odorem oris bonum efficit: cōfortat visum: epar: splenez: et stomachū et propue os eiꝰ ꝯstringit: et prouocat et cōfert difficultati vrine et ꝓhibet vomitū. Qd̄ et sensit Serapio i. c. ieuzaue vel iusbanc dicēs autoritate Jsaac abenārā. Meliores ex eis sunt rubee: pingues: gra[illegible]es et deteriores sunt nigre leues et sicce: et stringunt ventrē: et aromatizāt stōachū et epar: et extenuāt splenē et molliūt apostemata dura epatis: et odorez oris efficiūt bonū: auferūt fumositates a stōacho: digerūt cibuz: et expellūt vētositates: et corroborāt stōachū et epar rc. Et dixit Abēmesui. Natura eiꝰ ē sicut natura gariofiloꝝ et est calida et sicca ī tertio gradu. et est bona stomacho et epati frigidis. Ipsa igit̄ vtant̄ q̄ talē habēt cōplexionē in suisq; cibariis secu rissime ponāt phlegmatici melācholici et hmōi. Qui aūt calidi sūt cholerici vel sanguinei ab ea caueāt et ꝑcipue in estatis tpe: ne ex ea inflammet̄. qd̄ sepiꝰ replicamꝰ nō sine: cā qm̄ ꝑ. criq; decipi solēt audiētes qñq; rē aliquā a medicis cōmēdare: putāt eā oībꝰ hoībꝰ cō plexionibꝰ etatibus et tēporibus cōuenire: sicut fecit q̄dā amicꝰ noster venetꝰ: q̄ cuz stomachi debilitatē a frigida cā pateret̄ et humida: itelligens a medicis q̄ zinziber ꝯditū ei multū cōferret voluit experiri: et cuz expertꝰ esset: vidit sic esse: et vt fortior stomachꝰ eiꝰ post cōualescētiā fieret: etiā sanꝰ et co ampliꝰ nō indigēs ipso quotidie vtebat̄: et inde ad inflammationē epatis et ad iteriā citrinā fortissimā ꝑuenit: ex qua magna cū difficultate: et nō nisi pꝰ plures mēses oino potuit subleuari. hoc igit̄ voluit annotare vt legentibus hunc librū aliquid tale nō cōtingeret. Et iō intelligāt q̄ cum rē aliquā cōmēdamꝰ: cōsideramꝰ eā in se: q2 taliū opationū ꝑ se in corpore tēperato ē ꝓductiua. Per accidēs aūt pōt oppositum facere: vt qñ oblata fuerit naturis hoim ea nō indigentibꝰ: aut in tpibus vel in quātitate nō cōpetētibꝰ. Et ideo vnusquisq; in rebus istis debet cō silio sapientis medici regi dirigi vel gubernari vt in. capitulo. xv. libri huius diximus.

¶ Cap. ccxxvij. ostendit naturam proprietates et iuuamēta piperis et specierum eius.

Dixit Auerrois. i. v. col. q̄ aliquod est piper nō maturū et est albuz: et quādo est maturuz est nigrū: et ambe species sunt calide et sicce in tertio gradu et quidam dicunt in quarto. Auicenna autez in secundo canonis. cap. dliij. dixit autoritate Gal. q̄ in primis cum eleuatur fructus est longum piper: deinde separat̄

in grana pipis: et ppter hoc ē longū pip hūidi⁹ et iō corrodit et mordicat par post pricipiū sui gust⁹ et albū est debilioris caliditatis et hūiditatꝫ. Quidā vero dixerūt qm nigrū iā exsiccatū est: et cecidit virt⁹ acuitatis ei⁹. et remāsit i albo: qđ nō venit advehemētiā exsiccationis natura tñ piperis est: qr calidū est: et siccū tēdens ad quartuz. In ipo est attractio: resolutio et abstersio: et califacit neruos: et ē coueniens sanis: et in calefaciēdo neruos: et lacertos nō est ei par: est digestiuū faciēs appetitū: et ɔfert dolori vētris et inflationi: et albū magis coueniens est stomacho: et vehemētius cōfortat ipsum et longū piper facit cibū descēdere: facile est desiccatiuū: consumitꝫ sperma. Longū vero piper et albū augmētū efficit in coitu ppter humiditatē suā superfluā. Isaac etiā in pticularibus dietis sic de eo scripsit. Piper calidū et siccū i quarto gradu valet frigidos et humidos habētib⁹ stomachos: adiuuat digestiuā virtutē: et scđꝫ medicinā valet contra diuturnaꝫ tussim qñ de grossis humoribus est: et pect⁹: et pulmoneꝫ: et stomachū de viscoso phlegmate mūdificat: vētris inflationē et vētositatē aufert: et vrinaꝫ puocat etc. Que fuit ēt Rasis sñia in lib. iiij. suorū aphorismoꝝ dicētis. Piper vrinā pparat sicut zinziber vētrē humectat. Et i. xxij. cōtinentis. cap. dlxxvij. dixit autoritate Diascoridis. Albū piper debili⁹ est nigro: et summarie vires piperis calefaciūt et digerūt nutrimētū puocāt vrinā: attrahūt et dissoluūt: et abstergūt. Deinde dixit autoritate gal. et Oribasij ea vba p̄cise q̄ supra posuit Auicē. Postea vero autoritate Bimmasui sic inquit. Piper calidū ē et siccū in medio quarti grad⁹ et puocat vrinā: et ɔfert torlīōi et vētositatib⁹ grossis accidētib⁹ i stomacho et in intestinis: et incidit phlegma viscosuꝫ in pectore: et pulmōe: et stomacho: et itestinis: et digerit cibū. Et dixit etiā q̄ piper longū ē calidū et humiduꝫ digerēs cibū: dispdēs vētositates de stomacho: sꝫ nociuuꝫ est psonis calidis. Et dixit. gal. in regimine sanoꝝ q̄ piper albū meli⁹ est ad stomachū et magis cōferēs stomacho frigido. Et in libro qōnū dixit. Si abundās sumptio fiat de pipere: puocat vrinā si minus soluit ventrē: sicut scamonea ecōtra facit et de li. Mabal dixit q̄ piper extenuat corpus et desiccat spma. idē etiā plures replicauit de mēte Joannitij: Bimmasui: et reliquoꝝ veterū sapiētū: quoꝝ dicta breuitatis grā p̄termittemus. Cōcludētes q̄ i hyeme et a frigidis psonis et in frigidis p̄cipue et humidis cibarijs et cōdimētis cōueniēs sit vsus specieꝝ ei⁹ et pxime cōpetēs pinguib⁹ et quietis hoibus q̄ grossos et viscosos et frigidos humores habent per viaꝫ indigestionis coaceruatos.

¶ Cap. cccxviij. ostendit naturam zinziberis cum iuuamentis et pprietatib⁹ ei⁹ in via cibi.

Zinziber: vt inquit Auerro. in. v. colliget. est calidum in tertio gradu in multa stipticitate et humiditate: iō tardat in calefaciendo corpus qđ facit piper: qr calefactio zinziberis est a calore corporis: et permutatio piperis ab eodē: sicut permutatio lignoꝝ viridiuꝫ et siccoꝝ ab igne. Et piper longū est simile zinziberi: et ppterea dꝫ poni zinziber in primo gradu humiditatis. Aui-

cē.ꝓo in.ij.cañ.c.decxl.sic inquit zinziber est simile piperi in naturis suis:ſʒ non inest ei in naturis suis ipsi⁹ subtilitas ⁊ accidit ei vt corrodat̄ ꝑpter hūiditatē suā superfluā.⁊ ꝑpter illud calefactio ei⁹ durabilior est calefactiōe piperis [...]ad est ꝑpter spissitudinē suā: c[al]idū ē in fine tertij ⁊ siccū i scdo ⁊ in ipō est humiditas superflua. Et nutrimētū ei⁹ calidū ē ⁊ siccū: ⁊ nō est in ipō multitudo humiditatis supflue ei⁹ caliditas est fortis:ſʒ nō calefacit nisi post tp̄s ꝑpter illud qđ i ipō ē de hūiditate supflua ⁊ ei⁹ calefactio ē fortis et est lenitiuū ⁊ resolutiuū iflatiōis. Cūʒ ergo nutrit̄ cū melle accipit quiddē humiditatis ei⁹ supflue ⁊ exsiccat pl⁹ digerit:⁊ cōuenit frigiditati epatis ⁊ stomachi ⁊ exsiccat humorositatē stomachi:⁊ qđ accidit in eo ex humiditatib⁹ ⁊ comestiōe fructuū:excitat coitū nutritū ⁊ nō nutritū ⁊ lenit ventrē leuiter. lʒ Aleanzi dixerit imo retinet.ego autē dico ꝙ cum fuerit:a malitia digestiōis et lubricitate humoris viscosi retinet ⁊c. Isaac etiā in ꝑticularib⁹ dictis ait.zinziber [cali]dum est ⁊ siccum in tertio gradu. humiditatē hʒ: lʒ sensui nō appareat.qđ testificat̄ qꝛ putredini apparatum ē.vtile est frigidis:vētrē soluit:hūiditatē desiccat:digestiuā virtutē adiuuat:⁊ vētrē humectat ⁊c.hec quoqꝫ fuit Rasis sniā in.xxij.cōtinētis.c.ccclviij.dicētis autoritate Diascoridis .zinziber hʒ vires calefactiuas subuenientes ad digerēdū cibuʒ :ſʒ lenit naturā leuiter:⁊ valet ad stōachum ⁊ ad obscuritatē oculoꝝ:⁊ vires ei⁹ sunt vt vires piperis. Deinde dixit:autoritate gal.in.vj . tractatu q̄cūqꝫ supra diximus de mēte A ui. Deīde subiūxit.Et dixit Simmasui . zinziber caliduʒ est in vltima pte grad⁹ tertij.⁊ hūidū i vltima parte p̄mi . Et significat sup hūiditatē ei⁹ corrosio ipsi⁹ ⁊ putrefactio ei⁹:cōfert oppilationib⁹ accidētib⁹ ī epate ex frigore ⁊ humiditate subuēit sup coitū:⁊ digerit cibū:dissoluit vētositates grossas accidētes in intestinis ⁊ stomacho ⁊ lenit naturā ⁊ ꝯfert caligini oculoꝝ gn̄at ex humiditate si eīn imponit̄.zinziber ēt cōdituʒ est calidūʒ ⁊ siccū:qꝛ mel tollit hūiditatē ei⁹ excitat coitū:auget caliditateʒ stōachi ⁊ corpis:cōsumit phlegma.⁊ ꝯfert senio ⁊ phlegmatico corpori cōdominā[n]ti.Idē silr̄ dixit autoritate Persi,Sarac:⁊ alioruʒ Ex q̄bus apparet:qđ qūocūqꝫ administret̄ corporib⁹ frigidis plurimū iuuat.Cōditum eīn:vt inquit Mesue in quarta distinctiōe ꝯfert ad frigiditatē .et mollificationeʒ stomachi: ⁊ ad malitiā digestiōis ⁊ corruptionē ipsi⁹:⁊ ad eructuationē acetosam.Et lenitatē visceruʒ:⁊ mltitudinē vētositatū faciens cibū cito penetrare ad epar ⁊ corp⁹.Et apparet etiāꝙ puluis eius in cōdimētis frigidis sit cōueniēs.Et sic est finis de ciboꝝ et coꝝ cōdienti[u]m magis vsitatoꝝ ꝑtractatiōe [a]d laudē oipotētis dei p̄ris et filij ⁊ spiritussancti. Amē.

¶ Ca.ccxxix.ostēdit q̄d sit potus:et quare hominibus bibere sit necessarium.

Postq̄ꝫ in superiorib⁹ declaratū ē q̄: quot ⁊ quāta sint necessario a sanis in comestione obseruanda : qui etiam cibi faciāt ad sanitatem : et qui minime : et demum qūo et cum quibus condiendi si conditura indigeant . Nunc consequenter de potu et

obseruādis circa ipm loquemur: qm̄ nō solū nobis ē necessariū mā ducare. vt i. c. xliij. declarauim⁹: sʒ bibere etiā nō min⁹ opʒ: vt satis patere pōt ex diffinitiōe pot⁹ a Cōciliatore posita in differētia. cxviij. sic dicēte. Pot⁹ est res nō naturalis actu humida ciborū in ventre ꝑmixtiua ꝛ eorūdē in ꝑtes corpis delatiua. Et qꝛ pot⁹ multipliciter capi pōt: vt idē dixit vbi supra: nō de medicinali potu: sʒ de hoc tm̄ qui nutritiōe deseruit intendim⁹: q̄ necessari⁹ est ad cibi solidi permixtionē: ꝛ ad ipsi⁹ penetrationē vt sensit haliabas l. v. Theorice. c. xxix. dicēs. Dico ꝙ pot⁹ duaꝝ cā vtilitatū necessari⁹ fuit. Altera est vt corp⁹ humectaret repleretq́ꝫ locū eaꝝ q̄ dissoluunt̄ hūidaꝝ substātiaꝝ. Altera vo vt cibū trāsmittat: ꝛ ad oīa ꝑferat mēbra corpis ꝛ illi prestet tenuitatē qua eius faciliter trāsmissio ꝑ meatus ꝛ vias ꝛc. A quo videt̄ Jsaac accepisse in ꝑticularib⁹ dietis. c. de aqua. cū inquit. Pot⁹ ꝛ aque necessitas est: qꝛ portat cibū ꝑ totū corp⁹ cū sui subtilitate ꝛ liquore dissoluēdo ꝛ attenuādo ipm vt possit venas penetrare: ꝛ ceteras vias corpis ꝛ possit bn̄ digeri: qd̄ eōdē nō fieret nisi liquor potabilis solido cibo comesto admisceret̄: vt noster ēt ꝓbat Padubanensis loco allegato dicēs ꝑmixtio ꝛ vnitio ad digestionem ordinat̄: ꝛ hec ad nutritionē ꝛ tādē ea in salutis cōseruationē. Permixtio aūt elegātior fit cū simul comedit̄ et bibit̄: eo ꝙ cibum grossioris substātie opʒ ad bonā commixtioneʒ substantie liquide admisceri vt mixtio indicat elemētoꝝ diuersaꝝ naturaꝝ existētiuʒ. Et ēt qꝛ digestio est ꝑfectio a proprio ꝛ naturali calido ecōtra iacētibus passionibus vt dixit Aristoteles l. iiij. Metheoroꝝ. Ubi ergo magis saluabit̄ digestiōis rō: ꝑfectior nutritio subsequet̄ hoc aūt ē in simultanea ꝑmixtiōe cibi cū potu: cum ampli⁹ ꝯtraiacētes aduenīāt passiōes qualitatū primaꝝ se adiuicē cōtēperātes. Qd̄ ēt firmatur. qm̄ opʒ qd̄ digerit̄ reddi silē in substātia masse ptisanarie. Unū j. canonis Fen prima. Nutriens dum digeritur fit sua essentiā in multis animalium auxilio ei⁹ qd̄ ei admiscetur de eo quod bibitur ꝑlerūq́ꝫ chilus: ꝛ est substantia liquida ptisane i spissitudine silis. cū aūt cib⁹ sit grossus vt plurimū ꝛ penetrationis tarde: admisceri ei opus est quod eum liquidum reddat ꝛ penetrare faciat: hoc tamē est potus: ideo bibere fuit necessariū semꝑ cū comeditur: nisi cib⁹ ita liquidus esset vt substantiaʒ fere potus habeat: cum quo aut nō potare aut nō ita necesse ē cum sua substātia iā permixta sit ꝛ subtiliata: vt sufficiens sit penetrare. hoc tamen raro contingit. Et propterea concludamus qd̄ potus aque vel vini sit non modo ad sanitatis sed etiam ad vite cōseruationem necessarius plurib⁹ etiam alijs de causis: sed que dicte sunt breuitatis gratia sufficiāt. Uerum quia licet bibere necessarium sit et vtile: vt diximus multoties. tamen est causa egritudinis atq́ꝫ mortis per accidens cum indebitum fuerit: ideo dicendum est deinceps q̄ et quot circa potum: si salubris dici meret̄: debeant: obseruari: vt vnusquisq́ꝫ etiam sine medico astante suam per se possit sanitatē conseruare.

¶ Capitulum. cccxx. ostēdit ꙗ stomacho ieiuno nequaq́ꝫ sit bibendum propter nocumenta que inde sequuntur.

Licet p se aliqd sit iuua tiuū ad salutē: p accidēs tn̄ pōt esse nociuū pernecās ꝛ mortiferū: vt i plerisq3 est videre de numero quoꝝ est potus qui in hora nō cōpetenti propinat⁹ plurima facit nocumenta cū tamē de se iuuatiu⁹ sit vtilis ꝛ necessarius ꝛ ob hāc causam precipit̄ a sapiētibus: vt cū stomach⁹ vacu⁹ fuerit ꝛ ieiunus nō bibatur potus aliqs siue vinū siue aqua fuerit nisi forsitā gratia medicine: sed nos hoc in loco intelligim⁹ de potu assum pto gratia nutrimenti. Et quod ita sit apparet per Auicen. in tertia primi do. ij. c. viij. sic dicentē. Sciasq3 bibere aquā cū aliqs est ieiunus ꝛ post exercitiū ꝛ balneatiōnē ꝛ proprie vētre vacuo vehemēter est impediēs ꝛc. Et post aliqua subdit. Multā quoq3 aquā frigidā bibere est maiū qḋ si vehementer necessariū fuerit; sit post sufficiētē comestionē: ꝛ iterū i pcessu magis ait. Ampli⁹ sapiēs sibi phibere dz ne ieiunus vinū bibat aut anteq3 mēbra in hūectatis aqua reficiunt: aut post motū fortē qm̄ hec duo magnū cerebro faciunt nocumentū ꝛ neruis: ꝛ ad spasmū pducunt: ꝛ ad amentiam aut in egritudine aut in tēpore calido. Quod etiā voluit. xj. tertij tractatu. ij. c. viij. cum inquit. Cū vacuitas ꝛ fames adest: nō approximetur ei vinū purū: q2 fortasse accidet ex eo commixtio rationis ꝛ spasmus. Et in parte. ij. canticorum textu cōmēti. xxxiiij. similiter dixit. Non est bibendū in ieiuno ꝛc. Cuius rationē posuit Auerro. in cōmēto dicēs. Qm̄ pot⁹ vini est nociuus in ieiuno eo q3 vinū habet potentiā percutiēdi neruos ꝛ nocendi eis. Que fuit snīa Rasis in. iiij. almāso. c. v. cū ait. In potationis regimine obseruāda est regula: ne aquā ieiuni vel sup mensam nisi postq3 comederint ꝛ ventris supiora alleuiata fuerint sumere ꝯsumant ꝛc. Et infra subiūxit. Nullus etiā ieiunus aquā bibere dz: nisi q̄ magnū hz ardorē ꝛc. Et postea subdit. Homo aūt sanus ꝛ vacu⁹ vinum bibere nō dz neq3 post cibū acutū: neq3 post balneū: neq3 post motum fortem ꝛc. Et ideo dicebat Gal. l. ij. aphorismorū cōmēto. xxj. Si qs famelic⁹ vinum ante cibū acceperit: cito in spasmū ꝛ mētis alienationē incidit. Nō est igit̄ stomacho vacuo bibēdū gr̄a. s. nutritiōis vt diximus. Gratia ꝟo medicine: vt etiā inqt Cōciliator i differētia. cxviij. ante cibū lz qn̄q3 parū vini absorbere: cū. s. hūores fuerint i vētre frigidi: ꝛ tūc pot⁹ seu vinū parue q̄titatis optimū ꝛ vet⁹ vt docuit cōpetit: qḋ stomachū mirabilr et calefacit ꝛ ꝯfortat eos humores alterando: vt sirup⁹ faceret. Silr aquā. s. potare medicine gr̄a cum stomachi fortē ardorē extinguere intēdim⁹. vt. s̄. de mēte Ras. in almā. diximus. Que oia vera sunt in nō assuetis: qm̄ in ꝯsuetis nō videm⁹ p̄dicta accidētia cōtingere q̄uis inanito stomacho multum etiā bibāt vini q̄titatē. Et ppterea dicebat Padubanensis: et fer vbi. s̄. q3 vt dixit Princeps. in. iij. j. Usus sunt res extra rōnē existētes seu ostēdunt̄ bibuli potani: q̄ cōsuetudine depraluata fere. illest tabernas ad luciferū expostulāt. Multoties tn̄ ꝛ ipsi cū sua ꝯsuetudine repēte moriunt̄: vt Antoni⁹ Guarnerius Papiēsis testat̄ se vidisse cū Jaco. forliuiēs. ei⁹ preceptore summo qdā mane bibulū vnū statim mortuū esse: quare ꝛc.

¶ Cap.ccxxxi.ostēdit q͏̄ post cibū nō sit bibēdū añq̄ ipedescēdat de stomacho nisi parum. Post autem descensum cibi cōcessum sit bibere copiose.

Posset quispiā dicere: vos ꝓhibetis potū i ieiuno: sꝫ post prādiū vl' cenā si sitis mihi accideret: post vnā duas vl' tres horas possum ne bibere: cui dicem⁹ de mēte sapiētuꝫ minime: ⁊ p̄cipue magnā vini vl' aque quātitatē: sꝫ modicū q̄d: paulatim absorbēdo: vl' vt Terēti⁹ inquit: pitissādo: si fortissima sitis vi intolerabilis affuerit ꝯcludem⁹. ⁊ q͏̄ ita sit patet ex v̄bis Auicē. in tertia primi doc. scda. c. vij. dicētis. Post comestionē multa non est bibēda aq̄: q̄ iter cibū ⁊ corp⁹ stomachi separationē faciat: ⁊ ip̄m faciat natare. Sꝫ expectādū est: ⁊ nō bibēdū donec de stomacho descēdat: qđ quidē declarat superioris ventris leuitas. q͏̄ si sitꝫ ei necessitatē fecerit modicū aq̄ frigide sugēdo sumat: ⁊ quāto pl⁹ fuerit frigida tāto min⁹ ex ea sufficit: ⁊ hec q̄dē quātitas stomachū alleuiat ⁊ colligit. Et i. c. viij. eiusdē ait. Scias q͏̄ siti mēdose nocturne obedire: queadmodū crapulatꝫ accidit et ebriis ⁊ cū natura i digerēdo studet sacietate aq̄ iā sufficiēter p̄cedēte vehemēter est ipediēs. Et si multa q̄dē fuerit necessitas: oportet vt aere frigido tēperet: ⁊ collutiōe oris ex aqua frigida. Deinde si hoc nō suffecerit: cū vase bibat stricti' orificiū: ⁊ postea subdit. Et siti q̄dē mēdosa ipeditus scire dꝫ quod dormire ⁊ sitim tolerare ipsam sedat: natura em̄ tūc materiā sitis resoluet ⁊c. Et adiūxit et opꝫ preterea ne sitim habēs mendosaꝫ aquā ingurgitando sumat imo fugiēdo qđ etiā de vino pariter est intelligēdū: cū dicat idem in. c. vij. superius allegato. Vinū quoq̄ȝ post cibum est ex rebus magis impediētibus qm̄ digerit velociter ⁊ penetrat ⁊ facit penetrare cibū cū nōdū sit digestus ⁊ facit hereditare oppilationes ⁊ putrefactionē. Qđ similiter voluit Rasis i quarto Almansoris. cap. v. dicens. Si quis aqua causa reprimēdi sitim vti vlouerint nō ad satietatē sed parū ex ea sumant. Postq̄ȝ vero ventris superiora alleuiata fuerint: cibusq̄ȝ ab eo descēderit satiari ex ea vel vino debent: ⁊ infra dixit. homo nō dꝫ bibere vinū post ciborū saturitatē nisi postq̄ȝ descenderint cibi neq̄ȝ post crapulā: ⁊ in lib. xxv. cōtinentis. c. j. causam dictorū expressit cū inquit. Quoties sequit' cibū potus abundans prohibebit q͏̄ non circūferat super ipsum stomachū ⁊ nō digerat: vnde super cibū sumatur in potu aqua in quātitate mitigāti aliquā partē sitis nō in toto: abstinētia fiat sitis dū digerat cibus: ⁊ deinde bibat ad suuꝫ velle: qm̄ tūc subtiliabit ⁊ illū sup portabit. Que fuit snīa Gal'. in libro de dissolutiōe cōtinua sic scribētis. Nō opꝫ vnq̄ȝ q͏̄ q̄s accipiat ex vino multū in principio acceptiōis cibi: ne descendat cibus cū vino ⁊ ꝓhibet digestionē ꝓpterea q͏̄ separet inter substātiam stomachi ⁊ inter cibū: ⁊ qn̄ nō tangit stomachus cibum nō mutat in silitudinē corporis ꝯuenientē sꝫ remanet in ipso indigestus: ⁊ debēt isti qui accipiūt cibū cū ipso sumere de vino qđ solū sedat sitim ⁊ abstineāt se cū q̄ȝtitate qua possint: ⁊ q̄escāt donec digestio fiat postea sumāt de vino ꝓut optauerint: nā ipsum adiuuat ad descensum

cibi & subtiliat vt penetret & vt ingrediat venas subtiles. hec ipse ibi. Quod etiã sensit in primo Terapẽtice.c.vj.cuz di. Nõ opz bibere in cena statim anteꝗ̃ digestus sit cibus: innatãt eñ cibaria bibẽtibus eis vt nõ tãgant ea ventris corpus media stante humiditate. Si vero siticulosi fuerint: abstinere eos penitus triste & inutile paucuz autẽ dandũ vt mitiget tristitia & humiliet sitis. Cum ãt bñ digesserint cibuz: ꝓcede eis copiose bibere: vt.s. cib⁹ indigest⁹ deferat & meli⁹ penetret: & nõ vt ꝑmixtio fiat melior qm̃ illa prius sufficienter facta fuit. Unde sciẽduz vt ẽt notat Conciliator in differentia.cxviij.ꝙ duplex est potus vt ꝓposito ꝑtinet. Quidã dr̃ ꝑmixtiu⁹: vt ille qui vna sumit cum alimẽtis. Alter vero delatiuus: sicut ille q̃ exhibetur facta digestione in ventre dimidiata in epate: vt cibũ faciat (vt diximus penetrare. Quod in cõsuetis: & in his qui volunt impinguari conuenientissimum est. Qui aũt nõ sunt assueti: & sufficiẽter in mensa biberunt: id eis necessarium non opinamur.

¶ Ca.ccxxxij.ostendit ꝙ super quasdam operationes & q̃dam cibaria nõ sit bibẽduz & pcipue vinum: licet nec aqua.

Vidimus supra ꝙ post cibum assumptum nõ erat bibendũ: nunc autẽ videam⁹ si post aliquã rẽ vel aliã operationẽ sit nobis bibere interdictũ. Et breuiter dicamus ꝙ post exercitium coitũ: & balneum a potu secundũ illustriuz antiquoꝝ sniam oporteat abstinere: & ꝙ ita sit apparet p Aui.in.iij.p.d.ij.c.viij.sic di. Bibere aquã post exercitium & balneationẽ & ꝓprie vẽtre vacuo est multum impediẽs &c. Qđ etiã sensit Rasis in.iiij.li. Alman.c.v. dicẽs. Dz ꝑterea q̃sꝙ ieiunus: vel post balneuz vel post coitũ vl' post fortẽ motũ q̃ hois anhelitum frequẽtez facit: cauere ne multũ aq̃ frigide subito bibat &c. Et.j.subiunxit. Hõ autẽ famelicus & vacu⁹ vinũ bibere nõ dz: necꝙ post cibuz acutũ: nec post balneum nec post fortẽ motum &c. Cõcludam⁹ igit hãc p̃mã.c.partẽ.s.ꝙ post quoscũꝙ mot⁹ fortes vinũ nec aquam bibere debeam⁹ qđ quidẽ ipse elici põt ex snia Arist.in.v.ꝓble.problemate.xxx.dicẽtis. Quẽadmoduz eñ post laboriosum exercitiũ illico nõ est comedẽdũ.vt in.xxxj.li.huius declarauim⁹.pariter nec bibẽdum ob assignatas ibidẽ causas p padubanẽsez nostrũ: quas q̃ videre voluerit allegatũ capit. pcurrat &c. Obseruãdum est ꝑter ea ꝙ vinũ p̃cipue sup mala cibaria nõ accipiat: nisi forsitã gratia medicine & corrigẽde illorum malitie in pauca sumptoꝝ quãtitate vt superius diximus cum de fructib⁹ loqueremur gr̃a eñ nutrimẽti tunc medici nõ cõcedunt vinuz accipere] fundati sup snia p̃ncipis in.iiij.p.doc.ij.c.viij.di. Uinũ quidem post quodlibet cibarioꝝ bibere est maluz. Et subdit causam assignãdo dicẽs. Qm̃ supra cibũ mali chimi bibere vinum dum comedit: aut ante aut postꝙ̃ digeri tur est malũ: qm̃ facit malum chimũ in extrema corporis penetrare & silr sup fruct⁹ & ꝓpc melões &c. Et in pte.ij.canti.textu cõmẽti xxiiij.sic etiã dixit. Nõ est est ꝯtinuand⁹ oĩ die pot⁹ vini: nec est bibẽdũ in ieiunio: nec ẽt post assumptionẽ cibi subtilis vl' acuti. Cui⁹ quidẽ dicti ratio est in promptu qm̃ acuta cibaria vt allium, cepe

bulb⁹ ꝛ huiuſcemodi ſunt calida valde: vinū ēt ilīr calidū eſt ſaltē in ſcđo vt in ſubſequētib⁹ apparebit. Jō duob⁹ modis nocet. Uno quidā q̄m cū acuta malū chimuȝ generāt vt. ś. apparuit in ꝓprijs capitu. vinū facit hūorē illū illaudabilē in extrema corporis penetrare. Altero quidē mō nocet: qꝛ calidū vinū exiſtēs ſuꝑ calida mittit cibaria ꝛ inde corꝑis ſequit̄ inflāmatio: in humoribuſꝗ grādis alteratio ꝛ in toto ꝑiculoſa diſcraſia: ad quā febris putrida ſepenumero cōſequit̄: aut ſalteȝ ꝑuia ad ipſam diſpoſitio. Quare poſt hec ꝛ ſuper alia huiuſcemodi calida vinū nequaꝗ̄ accipiat: ſȝ potius aqua aut vinū aquoſuȝ albū par uiſſime potētie qđ nature aq̄ vicinum exiſtit: vt in poſteriorib⁹ declarabit̄: tale nāꝗ vinū aut aqua ſuper acuta cibaria bibita ſuperfluam caliditatē ipſorum remittit vbi vinū potēs eā intēderat. Et ꝓpterea iuſſit Ariſt. in. xxij. proble. problemate. viij. ꝙ ſuper fructus calidos aqua biberetur: ſuper frigidos vero vinum bonum et parum rectificationis gratia.

¶ Ca. ccxxxiij. oñdit nocumēta ꝯſequētia ad multitudinē pot⁹ vini ſuꝑflui ꝛ ad ebrietatem.

Non ſolū ſufficit volēti ſanitatē ꝯſeruare ſcire ꝙ añ cibū aut poſt ꝑȝ nō ſit bibēdū: ſed opȝ etiā vt intelligat quātū cū cibo dū comedit: bibere debeat: qđ q̄ neſcierit: multis eq̄dē nocumētis ꝑtimendiſꝗ periculis ſe exponit: ꝛ ꝑcipue ſi in nimia potus quātitate peccauerit. quēadmodū ſenſit Princeps in. iij. j. doc. ij. c. vij. cū ait. Uehemens repletio in qualibet diſpoſitiōe eſt pernecabilis: ſiue ex comeſtiōe ſit ſiue ex potu. Quot nanꝗ hoīes ſe ſuperflue repleuerūt et ſuffocati interierunt. Et. j. ſubit. Deterior pot⁹ eſt q̄ tēperamētū egredit̄ et in ſtomacho natat. Et propterea nemo dȝ ſuꝑflue bibere: tū ꝓpter cāȝ aſſignatā: tū etiā ne ebrietatē incurreret: qꝛ nihil inimicabilius ſaluti: dicēte Haliabate in quinto Theorice. c. xxx. Ebrietas nāꝗ ſi frequēter plurimas affert corpori leſiones: quaꝝ alique he ſunt: mētis corruptio: animi attenuatio: ỽtutū oīm eneruatio: repletioneȝ ſcȝ venaꝝ ꝛ ventriculorū: naturalē ſubmergit calorē: eūꝗ refrigerat qua ex apoplexia fit paralyſis: eneruatio: obſtupefactio: epilepſia. tremor ꝛ ſpaſm⁹. A q̄ vīr ꝓnceps accepiſſe cū di. in. c. viij. Fen ꝛ doctrina preallegatarum. Frequēs ebrietas eſt mala: q̄ epatis ꝛ cerebri cōplexionē corrūpit: ꝛ neruos debilitat: ꝛ ad neruoꝝ egritudinē ꝑducit: ꝛ ad apoplexiā ꝛ ad mortē ſubitaneā. Uinū nāꝗ multū in quorūdā ſtomachis in malā cholerā rubeā ꝯuertit̄: ꝛ in alioꝝ ſtomachis in acetū purū: ꝛ corūȝ amboꝝ nocumētū eſt magnū. Et in. j. iij. trac. iiij. c. xiiij. dixit. Repletio ex vino facta nocet: ꝛ valde ſenſibus interiorib⁹. Qđ etiā in trac. vt eiuſdē. c. v. replicauit. Et in. ij. iij. c. j. ſic etiā ait. Uinum plurimū et ebrietas multa propter vehementiam mordicationis: et reſolutionem et acetoſitatem infrigidantem nocet neruis. Quod etiā dicens ſenſit Auerro. in. iij. parte canticoꝝ. cōmento. xxxiiij. dicens. Uinū habet potentiā percutiēdi neruos ꝛ nocēdi eiſdem. Quod lȝ teſte Gal. ſit ex magis cōuenientibus calori naturali: et ſit reſpectu eius in gradu in quo oleū eſt ad lumen: vnde ſicut multum et

superfluū oleū extinguit lumē: sic
etiā multū vinū extinguit calorē
naturalē. Et iō ppulchre dicebat
Isaac in pt. diet. Qm̄ vinum prout
opz bibit: plurima in corpus facit
iuuamenta. Sed si vsqz ad ebrieta
tem bibitum fuerit: gn̄abit predi
ctis ɔ̄ria: qz ebrietas rōnalis aie
lumē extinguit: et ex ipsa bestia
lis vis ɔfortat: vñ permanet cor
pus velut nauis stās i mari absqz
gubernatorib⁹: et militia indigēs
ductore. ppter hoc fauet rei nō an
nuende: et laudat qd̄ illaudādū
est: imo qd̄ dixim⁹ sapiētib⁹ facit.
Sed cum in stultis et malignis
ebrietas gn̄at in primordio facit
irrationabilia loq̄ cū furore: ira:
atqz superbia: et mouet eos de lo
co ad locum vbi solent esse: ⁊ tan
dem incidunt in adulteria in fu
riā homicidia et cetera vitia. Ideoqz
volētes familiā custodire: opz vt
se a vino custodiāt: nisi qd̄ expedit
nature ⁊c. Rasis quoqz in .iiij. lib.
Almā. c. v. dixit. Frequenti quoqz
ebrietate nullo mō est vtendum:
malas em̄ gn̄at egritudies. Que
fuit Gal. snīa in .ij. de accidenti et
morbo. c. iiij. di. Causa frigidi mor
bi plenitudo potus erit. Naz plu
rimum fit cā epilepsie et ɔcussio
nis sensus: et motus alioꝝ mor
boꝝ frigidoꝝ. Et ill. v. eiusdē c. ij.
dixit. In bibēdo vinū purissimū q̄
modū excedūt: tremorē incurrūt:
marie si neglectis exercitijs ni
mia se assuefaciāt crapulositate.
Et in scdo de febrib⁹ ad glauconē
ait. Plurima vini potatio quibus
mltus abūdat sanguis inimica ē.
Et in tertio de ɔplexionibus. c. ij.
inq̄t. Cū multa vini q̄titas bibit
ita qꝫ corpus illud moderari non
possit et vincere: elongat ab hoc
vt animalis calefaciat corpus: sz
ex eo gn̄antur egritudines que
sunt in vltimo frigiditatis. Potiōe
em̄ vini superflui fiunt apoplexie
⁊ paraleses: ⁊ epilepsie: ⁊ spasmi:
⁊ tetani: et multe alie egritudies:
hoc est qd̄ dixerat Aris. in .xxx. p
ble. pble. primo. s. qꝫ extinguit ca
liditas vini supflui naturalē cali
ditatē: et hec est cā oim̄ pdictoꝝ
maloꝝ: quo etiā in loco ipse sub
dit. Uinū occupans infrigidatos
facit eos sobrios et taciturnos:
paulo aūt plus potatū loquacio
res facit adhuc aūt plus rhetori
cos ⁊ audientes procedentes ad
operandum timidos: amplius vo
magis bibitū iniuriosos: deinde
maniacos: valde aūt multū dis
soluit et facit stupidos sicut epi
lenticos ⁊c. Et ideo caueant oēs:
et ebrietatē et multā vini quātita
tem: ⁊ permaxime q̄ debile caput
habēt: et similiter religiosi: ⁊ qui
cūqz caste viuere desiderāt ⁊ oipo
tenti deo placere. Non em̄ decet:
vt inquit Beda: vino in quo est lu
xuria: inebriari eum qui musto spi
ritussancti desiderat impleri: qua
re ⁊c.

¶ Ca. ccxxiiij. ondit que sit vni
cuiqz cōpetēs potus quātitas:
declarādo etiam quō curanda
sit eius malitia: si qn̄qz super
fluxerit.

IN superiori. c. declara
uim⁹ superfluaz potus
quātitatē sīl cum ebrie
tate fugiēdas esse pro
pter nocumēta que pos
sent inde cōtingere. Nūc aūt dica
mus qꝫ si q̄s oino ob aliquā cām
vt ppter plurimā ex itinere exsic
catiōez vel aliā huiuscemodi: mul
tū vellet pter ɔsuetudinē bibere:
hoc saltē dz obseruare: vt tūc pa
rū māducet iuxta principis snīaz
.iij. primi doc. ij. c. viij. dicentis.
Amplius q̄ multum vinū bibere

voluerit cõestiõe nõ repleat: τ diu retica in suo epulo non ponat τc. Et postea subiũxit. Qui autẽ vino repleri voluerit cibo nõ repleat: neq rem tũc dulcẽ cõcedat: sed bibat tafeã vnctuosam τ micas vnctuosas cõedat τ carnem pinguedine mixtã τ inũgat et nõ laboret τc. Tutius tamen videtur ad sanitatis cõseruatiõez scire appetitui sensuali imperare: τ debitã potus q̃titatẽ assumere. Que autez si hmõi quãtitas: nõ videtur possibile assignari: cũ adeo diuersificentur hoies i cõplexiõe: etate: regione: exercitio: ꝯsuetudine: et huiuscemodi a quib⁹ sumit indicatio in potus quãtitate: attamẽ princeps in. xiij. tertij tractatu prio. c. xxix. vniuersalẽ dedit de hoc regulam vnicuiq cõuenientẽ d[illegible] summa vini in stõacho tanta sit ne natet sup stõachuz: τ ne rugitum faciat. Qđ ẽt sensit Rasis in quarto Almãsor. c. v. cum inq̃t. Neq vini tanta sumenda est quantitas: vt ex ea grauet stõach⁹: nisi aliquis post ei⁹ potum sibi medicari velit. Que q̃dem fuit snia gal. in. j. terapentice. c. vj. dic. Intensio quãtitatis in potu q̃dẽ est: vt nunq̃ nauigent in vẽtre cibi: et vt fluctuationes nõ operent aliquẽ sensum sicut in cibarijs: maxime quidem si possibile est vt neq grauẽt vnquã in vẽtre. hec igit est debita potus mensura: que ab vnoq oq diligẽtissime est obseruãda. Si tñ ipsaz quis neglexerit: et superfluitate peccauerit: biberi: q vltra q̃ ei fuerat oportunũ: vel plus q̃ oportebat comederit: necesse fiet vt hãc euacuet repletiõez: ne forlitã putrescens ad putridã febrẽ vel alterã grauiorẽ egritudinẽ ipm pducat. Et hoc est qđ preceperat Aui. in loco τ. c. supius annotatis cum inquit. Si ex cibo aut vino repletio acciderit ipz euomat: τ hydromel bibat: et postea ipm etiã euomat: deide os suum aceto τ melle abluat: τ faciẽ aqua frigida τc. Et post aliqua subiũxit. Scias q maius nocumentoꝝ vini nõ est nisi in cerebro: ex ipo igitur nemo debile cerebrum hñs bibat: nisi paruz et mixtuz: τ ei q̃ dẽ q̃ vino implet melius est vt ad vomẽdũ festinet si facile fuerit: q̃ si non aquã solã sup ipz bibat: aut cũ melle: τ post vomitũ i tina balneet: deide ex oleo multũ iungat τ dormiat. Et iteꝝ ait. Si alicui⁹ vinũ caput impedierit: minuat ex ipo: τ temperet ipm τ clarificet: τ post cõestiõez vtatur talib⁹ qualia sunt citonia qđ i stõacho nocumentũ fecerit: τ ipm calefecerit: comedat semina myrti torrefacti: aut aliq̃d in quo sit stipticitas τ acredo τc. Multa alia pter hec ponit ipse τ Rasis in. iiij. Almã. c. xii. que remouẽt nocumẽta vini: que nos impresentiarum nõ scribemus: ne propositum nostrũ egrediamur: cuz hec ad ptem medicine curatiuã magis spectare videantur. Sufficit autem hoc in loco concludere: q qui vult nocumẽta vini nõ percipere: ab eius superflua quãtitate caueat moderate bibendo plus vt nature satisfiat necessitati q̃ gule dãnose voluptati: et sic nõ indigebit alijs medicinis maliciam vini corrigentibus: quare τc.

¶ Ca. ccxxxv. ostendit q vinum et quilibet alter potus non debeat esse valde infrigidatus.

Quãplures frigidissimo potu adeo dlectãt: q guttam vini vl aq̃ bibere nõ possint: nisi pinfrigidat⁹ fuisset: q nõ cognoscẽtes quãtum errent: in pcessu temporis in diuersas

uersas ac malignas cadūt ĩfirmitates. Et ꝓpterea hoc i.c. decreuimus ꝓ virib⁹ hūc errorē ĩpĩs mãifestare vt a nocumētꝫ ex potu frigidoꝝ accidētib⁹ valeāt se cauere. Et ꝙ ĩfrigidati pot⁹ adeo sint suspecti: et ad salutē corpis piculosi appet p oēs antiquos excellentē frigiditatem vnanimiter detestantes. Dixit eñ princeps Aui. in. iij. j.c. viij. do. ij. Cōplexionib⁹ tempe ratis aqua ꝯuenietior est q̄ frigiditatis fortitudie tēperata existit et cui⁹ infrigidatio cum niue de foris nō fit: qm̄ in niue mala hmōi existit dispositio: ꝙ id qd̄ ex ea resoluit neruis et mēbrꝫ anhelit⁹ nocumētū facit: et oib⁹ iterioub⁹: neqꝫ tolerat eā: nisi vehemēter sanguine⁹: ꝙ tñ si nō alicui nocumentuꝫ ilico fecerit: fm lōgitudinē dieruꝫ faciet: et cum in annis ꝓcesserit. Et in. ij. primi. summa de pulsibus. c. xj. sic etiā dixit. Cū vinū in corpus penetrauerit et fuerit calidum: nō elongabit multū a natura: et accidit velox resolutio. Qd̄ si cū est frigidū penetrauerit: fiet ex nocumēto qd̄ nō fit ex alijs frigidis reb⁹: qm̄ ille tardātur donec calefiant: neqꝫ eaꝝ penetratio est ita velox sicut isti⁹: et p̄cipue in corpib⁹ que horripilatiōi sunt apta. Qd̄ similiter sensit Jsaac in pt. dic. cum inquit. Porro aqua frigidissima plurimum est neruorum pectoris: et intestinoꝝ percussiua: generatqꝫ dolorem in ventre: et stricturā in pectore: et oibus instrumētis spiritus: et creaturarum in suis venis: quā q̄ assuete biberit: icidet i spasmū: et mēbroꝝ dormitatiōe ꝫpatiet et thetanūꝫ atqꝫ epilepsiā ꝛc. Idem quoqꝫ voluit Rasis in. iij. Almā. c. v. cum ait. Summopere autem cauendū est ne aquā niuis bibāt neqꝫ aquā i mēsa accipiāt nisi frigidā: frigida eñ cuꝫ fuerit: parua ex ea sufficit q̄ntitas. Ab aq̄ p̄terea niuis neruos habētes debiles quoꝝ stōach⁹ et epar frigida sunt atqꝫ q̄ i digestiōe sua iuenit diuersitatē. et cui⁹ aīa debilꝫ ac quasi cōsumpta cernit: sibi cauere debēt. Qui aūt carnosus fuerit: et sanguinē mltū atqꝫ colorē rubeū habuerit: et illi etiā quoꝝ appetitiua fortis extiterit: nihil ab aqua timere dñt. s. ab aq̄ frigida: ab ea āt que frigidissima sine dubio. Que snia colligi pōt ex Hippocratis. xvij. aphorism. ꝑticule q̄nte sic dicētꝫ. Frigidū spasmos et thetanos facit et nigriores: et febriū rigores ꝛc. Et ex aphorismo sequēti sic sonāte. Frigidū est inimicū neruis ossibus: dētibus: cerebro: spinali: medulle ꝛc. Ex. xxiiij. quoqꝫ eiusdem di. Frigida velut nix: aut crystall⁹ pectori sunt inimica tusses cōmouentia ꝛc. Similiter Gal. in. ij. regiminis acutorum commento. xl. hoc voluisse videt cum ait. Nocumentum aduenit neruis ex oibus rebus frigidis in naturis suis ꝛc. Plurima quoqꝫ alia ꝑ p̄ntis negocij ꝯfirmatione possent adduci: q̄ breuitatꝫ grā relinquam⁹. Id igit cōcludemus: ꝙ q̄ preceptum hoc non obseruauerint: imo aquā vel vinū valde frigida biberint: monitus medicoꝝ spnētes: sine dubio expectēt qd̄ eis ꝓmittit Jsaac in. c. xj. dietaꝝ vl'um cum ait. Et si frigida vt nix: bibita in corpibus iuuenū ledere nō appareant: nocumētū tñ eoꝝ paulatim se adunat: lꝫ ipsi nō sentiāt: sꝫ exeuntes a iuuentute et subeuntes senectutē in multos et diuersos morbos icidūt q̄ icurabiles sūt: et diu in visceribꝫ ꝑmanēt: et articulꝫ et neruis: qꝛ frigiditas semp mēbra ꝑcutit debilia et multū sensibilia: quare. ꝛc.

Florida corona.

¶ Ca.cclxxxvj.ostẽdit q̃d sit vi-
nũ: ꝛ q̃ de ipso ꝯsideranda sint:
demũ q̃b⁹ hoĩbus eius potus
secundum priscos sapiẽtes in-
terdicatur.

VOlentes mõ ad spe
cialiora descendere
etiã de potu vini ser
monẽ facere: rõnabi
le est vt quid ipm sit
pri⁹ exponam⁹ cũ di
cat Aristo.in.j.posterioꝝ. Añ oẽm
demõstratiões opꝫ precognoscere
q̃d ꝛc. Dicam⁹ ergo cũ Petro pa-
dubanẽsi nr̃o in.iij.pble.ꝯmento
j.sic scribẽte. Uinum est substãtia
liquida ex vuis expressa: ex cuius
susceptiõe corp⁹ nutrit ꝛ nutrimẽ
tum p partes corporis illo portat.
Et i sui cõciliatoris dr̃ia.lxx. Uinũ
est succ⁹ ex vuis maturꝫ expressus.
et liquor ceteris nature humane
ampl⁹ accõmodat⁹: gaudet enim
ip[illegible] maxime cũ pportionet ei-
dem. magne: cui⁹ cõplexio calida
est ꝛ hũida: ni[illegible] antiquum sit ꝛ qua
tuor anno[illegible] supra: tũc eñ cali-
dũ est ꝛ siccũ: vt ibidẽ dixit cõcilia
tor: ꝛ colligi põt ex sñia Ari.in.xj.
proble.pble.xxxvj. Ipm aũt vinũ
plurimũ diuersificat: ꝛ primo q̃tũ
ad ea que sibi inherẽt: ꝛ hoc mõ i
eo quinq̃ cõsiderabim⁹: liquorem
seu substãtiã: ꝟtutẽ: odorẽ: sapo-
rem: et calorẽ: ꝛ eius spẽs: de q̃b⁹
oĩb⁹ infra dicẽdum erit: ꝛ hec sunt
que prima pars rubrice capituli
hui⁹ pmittebat. ¶ Quantũ ꝟo ad
scdã dicim⁹ q̇ lꝫ vinũ in se lauda-
bile sit ꝛ iuuatiuũ: p accidẽs tñ pt
esse nociuũ: ꝛ p̃cipue rõne q̃titatꝫ
su pflue (vt supra declarauim⁹) vl
rõne suscipiẽtis indispositi vt hoc
in loco oñdemus. Multi eñ sunt
vt sapientib⁹ visum est: a vino pro
hibiti: inter quos pueri sunt et nu
trices infantiũ: que nõ dñt vino
approximare: sicut probat noster
padubanẽsis in dr̃ia.lxx. nisi for-
sitã grã medicine: sed alimẽti grã
nequaq̃ ꝛ vinum p̃cipue potens:
de quo intẽdim⁹: oĩno dñt euita-
re: qm̃ vt pinceps inq̃t in.iij.j.do.
j.c.iiij. Uinum pueris nõ est dãdũ
et ppꝛie ei q̇ calide ꝯplexiõis fue
rit et humide: qm̃ nocumẽtum q̇d
ex vino timet: est q꞉ ipm est chole-
re rubee in potatorib⁹ gñatio eis
cito adueniet: ꝛ vtilitas q̇ ex vini
potatiõe gñat: est vrine ꝓuocatio:
ꝛ humectatio iuncturaꝝ quorum
nullo indiget ipe: ꝛ i.c.viij.ij.doc.
eiusdẽ inq̃t. Pueris q̇dẽ vinũ ad
bibẽdũ dare est sicut ignẽ igni ad
dere in lignis debilibus. Q̇d acce
pisse vr̃ a Rasi in li.xxv.ꝯtinentis
c.j.dicente. Infantes ꝛ pueri q̇ nõ
sunt etatis.xviij.annoꝝ: nõ debẽt
gustare vinũ: q꞉ nõ debẽt addere
ignẽ sup aliũ ignẽ: sꝫ iuuenes pñt
ipso vti cũ tẽperie ꝛc. Hoc idẽ sen-
sit Hali. in prio practice cũ dixit.
Nõ ꝯuenit pueris vinum ppina-
ri: neq̃ assuescere ipsi: et Auer. in
vj.col.ait. Scias q̇ vinum et cer-
uisia mala sunt pueris: eo q̇ coꝝ
capita replẽt malo calore: calefa-
ciũt eñ eos: ꝛ mẽtẽ coꝝ pturbãt.
Que fuit Gal.sñia in primo de re
gimine sanitatis di. Lucrat⁹ puer
vsq̃ ad plurimũ nõ dꝫ gustare vi-
num: q꞉ bibitum sufficiẽter hume
ctat ꝛ calefacit corp⁹: ꝛ implet ca-
put vaporibus: ꝛ cũ ois immode
rãtia absit eis: hec que circa cali-
dum et humidum maxime est eis
nociua: ꝛ cãm assignans infra sic
ait. Pueri bõis que fiũt ex vino
nõ indigẽt: et solum eius nocumẽ
tum pcipiunt: null⁹ igit prudẽs id
dabit cũ nullã inferat vtilitatem:
nocumẽtũ ꝟo habens immẽsum.
Et in lib. de virtutibus aialium.
c.x. autoritate Platonis sic etiam

inquit. Legē statuimus primo quidē quod infātes vsq; ad.xviij.annos penitus vinū nō gustare docētes: quoniam nō oportet ignē sup ignē deriuare offendēdo corpus et aiaz anteq; ad labores incipiāt pgere maniacum vitādo habitū iuuenum. Post hoc aūt de vino quidē gustare moderate vsq; ad.xxx. annos: ab ebrietate aūt et mlto vino penitus iuuenes abstinere. Et post aliq̄ subiunxit. Nullus sit dux exercitus cuz hoc potu: sz cum potu aque oportet eē hoc tpe toto: et i ciuitatibus nūq; fieri: neq; illi qui pticipant illo anno q̄ principant: neq; gubernatores: neq; iudices vinū gustēt penitus: neq; q̄cūq; vult i pciliuz dignum verba facere: neq; de die neq; de nocte: neq; hoc excogitet facere infans vel mulier neq; aliq̄s qui itellectū et mētē rectā vult hr̄e hec ipe. Arist. quoq; fuit huius snīe di. in li. de somno et vigilia. Pueris non pferunt vina neq; nutricibus. et in.iij. pblema. pble.vij. cum ait. Pueri non desiderāt vinuz: neq; eo indigēt sicut viri: et hoc pp eorum humiditatē etc. Silr debiles aut ifirmos neruos hñtibus vinum nocet gr̄a alimenti potatum qd inquam quoniam gratia medicine in vlī declinatione pōt conuenire: vt etiam refert Conci. in dr̄ia.clxxxv. Et quod ita sit ptz per Aui. in.ij.iij.di. Uinum materias in neruis penetrare facit et plurimum quidem ipsius quoniam acescit in corporibus eorum et fit acetum: acetum aūt est ex rebus nociblioribus eis: vt idē di. et i.c.xij. eiusdē inquit. Uinuz nocet tremori et oi egritudini neruose. cuius cām adducit Gal. in.cōmen.v.li.v.apho. di. vinuz calidū vniuersaliter implet neruos: omne aūt calidum cito perforat corpus maxime si vinum non fuerit grossum. vnde quia vinū multū ebibitū et calidū et cito corpus porōās et neruos iplēs cito facit spasmū: sz tn̄ aliqn̄ i bonitate sua qd ifirmū ē restaurat. Abstineant ergo qui dicti sunt: et pariter qui debile caput hñt a vini fortitudine: quoniam eis plurimum nocet: teste Aui. in.iij.j.c.viij.di. Maius nocumentorum vini nō est nisi in cerebro: ex ipso igitur nemo debile cerebrum hñs bibat nisi parum et mixtum. et in.j.iij.c.xxix. Ois qui pquerit de egritudine frigida in capite nocet a vino etc. Qui autez debile caput hñt vt plurimum aliq̄ tali laborāt passiōe. et i tra.v. eiusdē.c.x. Uinum puruz nocumētuz facit i cerebro: quia vehemēter replet ipz i.c. sequēti idem di. Que fuit et Sa. snīa in li. de subtil. die. c. vltimo di. Queecunq; vero vinorum sunt odorifera et calidiora alijs vinis merito tāgunt caput: et hec vitare oportet eos qui laborant cephalea vel emicranea et alios cephalargicos: epilepticos: et maniacos: et in summa dicendo oēs quibus patitur caput. Concludētes ergo dicamus cū Hipp. in.iij. regimi. acutorum sic di. Si dolorem capitis timeas: mentisq; pcussionem ab vsu vini tibi summopere cauendum est: dandū ergo pro eo tm̄ aquā: aut vinum palmarum colori simile sine odore aquosum et plus mixtū: post qd et aque propināndum est parum quod eius virtute minuat in capite et in mēte. hec ipe. Idem quoq; de alijs phibitis a vino supradictis intelligendū eē arbitramur. s. quod aut aq̄ aut vino albo planēsi aquoso naturalr et artificialr: et vt vulgares dicunt parsissimo vtantur. quare etc.

¶ Ca.ccxxxvij. oñdit qd vinū pfectū sit: et optimū: et quibus psonis vtile sit cū nō supfluum accipit.

Quod vinum sit perfectum.

IN superiori capi-
lo visuz ē q̄d sit vi-
nū :ꝛ q̄bꝰ nō conue
niat hoibꝰ. Jn hoc
aūt ꝯñr oñdamus
q̄le vinū inter oia
sit laudatum ab antiq̄s: q̄busq; p
sonis tale ꝯueniens sit cuz immo
derata sumit̄ quātitate. Sz iam
primum aggrediētes dicamꝰ cuz
Aui. in. iij. j. doc. ij. c. viij. sic scribē
te. Scias ꝙ ex vinis illud est me
liꝰ qđ inter vetustatem et nouita
tem est equale et est claruz qđ ad
rubedinē trahit: bonum hñs odo
rē: equalis saporis: ꝛ qđ neq; est
acre neq; dulce ꝛc. Auer. autez in
vij. col. inq̄t. Uinum qđ meliꝰ re-
perit̄ est aromaticū: cuius calidi-
tas penetrare pōt p totū corpus:
qđ sit sine amaritudie ꝛ stipticita
te: ꝛ est illđ vinū qđ est vinosuz pū
gitiuuz in principio: et post dele-
ctabile sine aliqua amaritudie ꝛ
ponticitate. Que fuit sñia Gal. in
iij. Techni. tex. cō. ccv. di. Potus
aptus est vinum etate q̄dē mediū
forma ỽo purum: lucidum: in co-
lore album aut subrubeū: odore
vero suaue: i gustu ỽo neq; aquo
sum oino: neq; aliquā vehemen-
tem qualitatē oñdens: nec stipti-
cā nec amarā neq; dulcem. Tale
igit̄ vinū optimū inter cetera ab
autoribꝰ ꝯmēdat̄: qđ cōueniēs est
vnicuiq; vinū ꝛ eiꝰ potū requirē
ti: ꝛ pmaxime senibus si in debita
sumatur quantitate: rōne lauda-
dabilium suaꝝ operationum: si-
cut in sequēti. c. apparebit. Uerū
tñ si supfluā ex ipso quantitatem
senes acceperint: non mō eis fiet
inutile: veruz etiā pmaxime incō
ueniēs: cum dicat Jsa. in pti. die.
Uinum est cōueniēs oibus etatibꝰ
temporibus et regionibus ꝛc. Et
post pauca subiunxit. Decrepitis
antē nō lz optimū videat̄ ad ꝯfor
tādū eoꝝ corpa: ꝛ ad ꝯfortādum
eoꝝ naturalē calorē: et ad exclu-
dēdā suoꝝ hūoꝝ supfluitatem:
mltominꝰ tñ ꝙ iuuenes tollerāt
vini q̄ntitatē pp defectionē capitꝫ
ipsoꝝ et suoꝝ neruoꝝ mollicie.
Actio ḡ vini nō eodē mō opat̄ i se
nibꝰ ꝛ i iuuenibꝰ et adolescētibꝰ
Jn senibꝰ eñi ṗm medicinā: qꝛ ca-
lor vini repugnat eoꝝ frigiditati-
Jn iuuenibꝰ ỽo ṗz cibum qꝛ natu-
ra iuuenuz naturis siłis est. Ado-
lescētibus ỽo et pueris est ṗm ci-
bū ꝛ medicinā: qꝛ calor eoꝝ natu
ralis lz svbstātialr̄ sit fortꝫ: nōdū
tñ est i ꝑfectiōe ꝑpter abundātiā
eoꝝ hūiditatis: ꝑinde vinum na
turali calori dat augmētū ꝛ nutri
mētū: et eoꝝ desiccat humiditatē
ꝛc. Que fuit etiā Ga. sñia i. v. li. de
regimie sani. di. Senes ad multū
opus hñt vretico vino: qꝛ super-
abundat in eis aquosa superflui
tas. Et. j. di. Uinum amplius mo-
rans in ventre nullum familiare:
neq; vtile senibus affert: siue fue-
rit album: siue nigruz. Nigrū eñi
vinū senibꝰ nō ē vtile: neq; añ ci-
bū: neq; multomagis alio tpe: qꝛ
nullū grossuz vtile est senibꝰ: q̄m
oppilant̄ ex eis renes et epar: et
splen ꝛc. Rōnē q̄z aliā adduxit in
vij. apho. cōmen. vij. cum di. Ca-
lor naturalis senum ꝯgelatꝰ et ex
tinctꝰ a vino nimio superat̄: sicut
flāma a lignis multis solet extin
gui: ꝛ lucerna multo oleo sibi ap-
posito. Caueāt itaq; senes a mul
ta vini etiā laudatissimi q̄ntitate:
licet ipsorum nonnulli lac eorum
esse huiusmodi vinum ꝑdicent.
Quibus hac de re nō est fides ad
hibēda: cuz (vt prediximus) vinū
sit eis magis ꝑ medicina q̄ꝫ pro
cibo ꝑpinandum: et propterea cō
tenti sint de tēperata vini ꝛ reli-

quorum oium quantitate. Chrisostomus audientes dicentem in homelia. Nihil ita virtutem designat sicut non superfluis vti. Quod si monitus nostros spreuerint: et ad libitum bibere voluerint: non erit cum eis contendendum: cum se plus sapere in oibus quam iuniores existiment. Sed illud tamen diui Augustini ipsis ostendendum est di. Ille se interimit qui precepta medici seruare non vult: aut contemnit &c. Qui si adhuc in sua permanserint duritie: extinctioni propinque commendati relinquantur.

¶ Ca.ccxxxviij. ostendit iuuamenta et vtilitates vini laudabilis in spiritus animam et corpus peruenientis.

IUuamenta et vtilitates vini iam dicti in superiori.c. si in sufficienti ac moderata bibatur quantitate: nemo eorundem sine verborum longitudine posset demonstrare: et si minimam etiam illorum partem vellet enarrare: quod et mihi non aliter possibile videtur esse: vnde veniam a legentibus exposco si presens plus quam alia: capitulum prolongauero: cum intendam declarare quod vtilitates vini non solum in spiritus et corpus: sed vsque in aiam ipsam se extendant ad eamque perueniant. Et quod ita sit apparet per Auic. in. iij.j. doctr.ij.c.viij. sic di. Ex potu vini moderato tamen clarificatur ingenium quantum ante alijs vicibus non clarificaretur. Et in.j.iij.trac.iij.c. xiiij. Sicut repletio ex vino facta nocet sensibus interioribus valde sic parum ipsius: id est moderatus dilatat animam et confortat spiritum et facit ipsum bonum. Et in trac.iiij.c.xix.eiusdem ait. Complexio vini est conueniens spiritui. ipsum confortans. et in trac.v.c. xj. iterum di. Repletio vini valde nocet: sed parum ex ipso sumptum dilatat aiam: et confortat spiritum: et acuit ipsum: et excusat a multitudine aque cum multiplicatio eius sit nociblior res. Et i.x.iij.tra.ij.c.vj.inquit. Vinum est magis oibus nutritiuum spiritus. In li. quoque de viribus cordis.c.v.sic ait. In bibentibus laudabile vinum leticia multiplicatur intantum aliquando quod putant sine causa ridere cum tamen non sit ita: sed causa est: quia vinum quando bibitur moderate copiosum generat spiritum moderate complexionis et substantie et vehementis luminis et splendoris: vnde ad leticiam valde disponitur: et idcirco valde letificat. Et hoc non solum Aui. sed Isa. etiam voluit in parti. die. cum inquit. Non solum bonitas vini in corpore ostenditur: sed etiam in aia operatur: facit enim illam obliuisci tristitiam et angustiam: datque sibi leticiam et confortat eam ad inuestigandam subtilitatem ac difficilem rem: eique tribuit sollicitudinem et audaciam &c. Que fuit sententia Gal. in li. de sequela potentiarum aie ad complexionem corporis.c. iij..di. A tristitia omni et angustia alleuiat euidenter vinum bibitum: quotidie enim hoc experimur: et zeno vt aiunt dicebat. Enim sicut amari lupini infusi in aqua fiunt dulces: ita et ipse a vino disponebatur. Et post pauca subiunxit. Theogius enim dicebat. Vinum cum bibitur multum malum est. si vero id aliquis bibat sapienter non malum est: sed bonum. Vere enim si moderate bibitur digestioni et distributioni et sanguificationi et nutritioni multum confert: et cum hoc animam nostram mansnetiorem et audaciorem efficit per mediam videlicet complexionem corporis: qua rursus ipsam operatur per medium

humorum &c. A quibus sumpsit Ra. cum di. in. iij. Alm. c. xiij. Vinum stomachum et epar calefacit: inflationemque dissoluit: cibumque digerit atque vrinam prouocat et ventrem soluit: et preter hoc animam letificat et gaudere facit: hunc autem postremum bonitatis vini modum nondum inuenimus aliquid quod vicem vini compleat: in alijs autem modis nonnunque reperiri possunt quedam vicem vini supplentia: licet in his operationibus vino debiliora existant. Vinum itaque animam letificat. et ideo di. Arist. in. xxx. proble. problema. j. Omnes vinum multum bene sperantes facit. Quantum vero vinum faciat ad corporis confortationem patet per Ra. in li. xxij. conti. c. ccccxlj. di. autoritate Ruffi. Vinum auget caliditatem innatam et eam suscitat: vnde exinde digestio erit melior &c. et. j. subdit. Dico quod si in modica quantitate bibitur impinguat conualescentes et lesos: et inducit appetitum cibi: digerit phlegma: deponit aliquam partem cholere rubee: et contemperat quod non deponitur: de eo tollit malitiam ipsius: sollicitat animam: et inducit eam ad motum auget prudentiam: prouocat vrinam et sudorem: infert autem relinquentibus illud tristitiam et malum animi et maciem: et infrigidat corpus ipsorum: tamen omnes vtilitates huiusmodi sunt in moderato potu ipsius &c. Et in fine capi. autoritate Alexandri di. Vinum bibitum equale bonum dabit iuuamentum et magnum in digerendo inducendo nutrimento: in generando sanguinem et nutricationem: leuem facit animum et robustum. Patent similiter iuuamenta vini per haliab. in. v. Theo. c. xxix. di. vtilitas vini est vt cibum deferat: et ad omnia transmittat membra: et vt corpus pascat ac calefaciat sanguinemque augeat: et spiritum et calorem confortet naturalem et in corpus dispergat digestionemque adiuuet &c. Et in. c. xxx. eiusdem ait. Vinum est inter opportuniores et meliores que sanitatem tuentur causas: si temperato sumatur modo: et cum opus fuerit. naturalem namque confortat calorem et auget: explicatque in omnia membra: animam confortat: et ei leticiam affert et gaudium et insegnitiem: audaciam virtutibusque addit: humores temperat cholericos: et per vrinam purgat ac sudorem. Temperat etiam choleram nigram sua calefactione et humectatione. naturam mollit: membra humectat principalia: corporaque quibus siccitas accidit ex immoderato calore: et ab infirmitate surgentium corpora sustollit et corpulentat: auget namque ciborum appetitum: digestionem adiuuat eorundem: et ad membra transmissionem humiditatemque ad ea perfert: aquam ventositatem dissoluit et inflationem. Hec omnia facit si in moderata sumatur quantitate. hec ipse. Ab his autem Prin. vero accepisse cum di. in. ij. j. summa de pulsibus. c. xj. Vinum sua essentia fortes efficit sanos: propterea quod velociter prebet augmentum in substantia spiritus &c. Et in. iij. j. doctri. ij. c. viij. Vinum est cibo bonus: penetrat in toto corpore incidit phlegma et resoluit ipsum: et choleram rubeam in vrinam et alijs extrahit: et choleram nigram labere facit et facile exire exire et eius flectit nocumentum propter contrarietatem &c. Et in. iiij. j. c. ij. inquit. Vinum temperate bibitum in humectando est forte. et rectificat colorem plumbeum: teste eodem in. j. iiij. trac. iiij. c. xij. Similiter Isa. in vlibus die. c. viij. sic ait de ipso. Vinum augmentat calorem naturalem et confortat: cibus vero fatigat &c. Et in parti. inquit. Vinum bonum dat nutrimentum corpori: sanitatem reddit et custodit si sic accipiatur secundum quod oportet

⁊ quãtum natura valebit sufferre confortat enim virtutem nõ solũ in stomacho: verumetiã secũdã que est i epate. Quare pculdubio phisici ꝯcordati sunt: ꝙ impossibile sit actionẽ ꝟtutis digestiue cõfortari absqꝫ calorꝭ naturalis fortitudine: neqꝫ vllus cibus inuenitur aut potus q̃ adeo sit naturalis caloris cõfortatiuus ⁊ augmẽtatiuus prout vinũ propter familiaritatis ꝯsortiũ qđ cũ natura habet: ⁊ qꝛ humanis est cõueniens corporib⁹: ei⁹ calor similis est calori naturali: atqꝫ cito cõuertit in naturalẽ ⁊ mundissimũ sanguinẽ. vnde Ruffus ait. Vinũ nõ solum ꝯfortat calorẽ naturalẽ verũ ⁊ turbidũ clarificat sanguinẽ ⁊ addit⁹ toti⁹ corporis: ⁊ maxime venarũ apit tenebrosam fumositatẽ tristitie generatiuã a corde expellit totiusqꝫ corporis mẽbra corroborat. Et circa finẽ sic ait. Vinũ vniuersal'r ⁊ tẽperate bibitũ secũdũ etatẽ tẽpus regionẽ cõsuetudinẽ atqꝫ naturã: ⁊ quãtũ natura ferre valebit: sanguinem laudabilẽ augmẽtabit: ppter sui naturã liquorẽ calorẽ sanguini assimilãtẽ: bonũ saporẽ cibis ⁊ potibus pstat: cibiqꝫ desideriũ excitat: libidinẽ ⁊ coitũ irritat. qꝛ vitalis ⁊ animalis virt⁹ p illud cõfortatur: ⁊ naturalis q̃ est in tẽpore toto tẽperatur vigorem ⁊ fortitudinem suscipit: stõachũ adiuuat ad cibũ retinẽdũ ⁊ ad feces excludẽdas: cõpositiões etiã et cõplexiones aie ⁊ corporis cũ sui odore ⁊ mũdificatiõe regit ⁊ corroborat: qđ testat̃ ei⁹ actio qꝛ palã ẽ nã ꝯspicim⁹ illđ tollere tristitiã ⁊ aie puocare leticiã: ⁊ mutat vitiũ nature aie i virtutẽ vertit eñ ab ipietate ad pietatẽ: ab auaricia i largitatẽ a supbia i hũilitatẽ: a pigritia i solicitudinẽ: de timore ad audaciã mẽtis ectiã desidiã ⁊ taciturnitatẽ et ignauiã i astutiã: facũdiã ⁊ in ingeniũ mutat. Rursus testat̃ psos ⁊ elenos semp vino vti volẽtes disputare: vl' cũ alio ratiocinari: seu cõsiliũ dare ad regẽdã rempublicã: ⁊ cognoscebãt qꝛ vinũ est mentis confortatiuũ ⁊ rectitudinis et veritatis demonstratiuum. Eleni quoqꝫ eo vtebant̃ cũ volebãt versus cõponere seu ludere cũ instrumẽtis musicis arti ptinentibus ꝙ experimẽto inueniebãt mẽtẽ eorũ acui vino ⁊ rõnẽ augmẽtari: ⁊ eã in esse de ptãte in actũ pduci: hoc ꝟo fit cũ prout opꝫ bibit̃ ⁊c. Et p hoc postremũ nulla põt inter hec et dicta Platonis superius oriri ꝯtradictio: ille enim timebat quãtitatem superfluam: hic vero moderatam intelligit. Ecce igit̃ quot et quanta sint laudabilis vini iuuamenta. quare ⁊c.

¶ Cap. ccxxxix. ostendit q̃ magnũ siue q̃ plurimũ est vini nutrimentum cũ quibusdã alijs eius vtilitatibus.

Licet ex supiori capi. sufficiẽter itelligi possit quãtũ sit in corp⁹ nr̃m vini laudabilis nutrimẽtũ: ad pleniorẽ tñ intelligẽtiã: ⁊ ad grãdiorẽ vini cõmẽdationẽ: superiorũqꝫ dictorũ pfectionẽ dicem⁹ in presenti: ꝙ inter oia nutrientia ⁊ cito restaurantia vinũ bonum obtineat principatũ quẽadmodum ex dictis antiquorum colligitur. Dixit enĩ Auerrois in septimo colliget capitulo de cibatione ⁊ fricatione ⁊ balneatiõe febricitantium. Vinum et carnes porcine sunt plurimi nutrimẽti: ⁊ infra in capitulo de sincopi ⁊ suis pticulis: et de omnib⁹ accidentibus impedientibus curationẽ se-

bris inquit. Uinū digestioni citiꝰ
preparatᷓ oibꝰ alijs cibis ⁊ medi
cinis. ita ꝙ dicitur ꝙ in stomacho
nō moratᷓ ad digerēdū: nisi i epa
te solū. qđ sensisse vr̄ Gal. in secū
do aphorismoꝝ cōmēto decimo=
octauo dicēs in fine. Oim veloci=
ter ⁊ subito nutriētium est vinū. ⁊
in tertio libro de alimentis capi=
tulo an̄pemultimo sic ait: ꝙ ex nu
triētibꝰ sit vinū oēs ꝯfitentᷓ ⁊ si nu
tries oē alimētū eē dicēdū ē: dicē
dū esse ⁊ alimētoꝝ vinū ⁊ i tertio
libro de cōplexionibꝰ capitulo se=
cūdo dixit. hec q̇dē res oi cibo cō
munis est: vino aūt ꝓpriū existit ⁊
corpore permutari velociter: quē
admodū ꝓpriuȝ est pingui ligno
tede pini ⁊ coto ⁊ stupe ⁊ picivelo
citer ab igne resolui ⁊ in ca. sequē
ti inq̇t. Uinū nō ē calidū potētia
nisi q̇ in sanguinē cito ꝑmutatᷓ ⁊
facile. Et ꝙ ita sit. s. ꝙ vinū pluri
mū nutriat: ōdit nobis signū Ari
stoteles in. xxvij. ꝓblematū ꝓble
mate q̇rto di. Amici vini vt frequē
tes fortes fiūt. ⁊ i tertio eorūdem
particula ꝓblemate primo dixit.
Uinū venereos facit: ⁊ recte dicitᷓ
Bacchū ⁊ venerē simul eē: qđ ꝓfe
cto nō eēt si plurimū ex vino nu=
trimētū nō reciperemꝰ. Habemꝰ
ergo inter ceteras hāc potissimā
⁊ nobis necessariā ipsiꝰ vini vtili=
tatē: ⁊ p̄ter hanc alias q̇ȝ ꝗplu=
res: tēꝑat em̄ nostri corporis hu=
mores: quēadmodū voluit gal. in
vij. aphorismoꝝ cōmento. lvj. di.
Uinum tēperatū totū corpꝰ cale=
facit mēbra ꝑforās: humores tē=
perās: ⁊ calorē naturalē excitās.
⁊ in. iiij. de regimine sanitatꝫ. c. j.
dixit. Uinū sup oē illud digerit se
micrudos hūores ⁊ sudores ⁊ vri
nā ꝓuocat ⁊ somno cōfert. ⁊ in li.
ij. de accidētī ⁊ morbo. c. iij. inquit
Si vinū sumatᷓ tēperate calorē na

turalē augmētat q̄m ꝯsimile ⁊ cō=
ueniēs est ei. Et ꝓpterea scripsit
Isaac in ꝑticularibꝰ dietis. Antiq̇
assimulauerūt vinū tiriace magne
q̇ inuenerūt ipȝ duaꝝ ꝯtrariaꝝ
rerū eē iuuatiuū: calefacit em̄ fri
gida ⁊ ifrigidat calida humectat
sicca ⁊ extenuat humida: eiꝰ tamē
calefactio ⁊ desiccatio ē naturali
ter: humectatio aūt ⁊ ifrigidatio
accidētaliter: q̇ cū sui subtilitate
⁊ ꝑforatione portat aquā ad mē=
bra q̄ necesse est refrigerari ⁊ hu=
mectari ⁊c. Habet p̄terea vinū nō
solū humores tēperare: sȝ ēt ma=
los expellere: ⁊ bonos ꝯsequēter
purificare. Q̄m vt dixit Auicē. in
iij. p̄mi. do. ij. c. viij. Uinū cholera
abundātibꝰ rubea ꝯfert: ꝓpterea
ꝙ cholerā rubeā vrinā ꝓuocādo
expellit: ⁊ humidis ēt cōfert: pro=
pterea q̇ hūiditates maturat: et
quātomagꝭ eiꝰ odor fuerit bonus
erit meliꝰ ⁊ quāto magis saporis
melioris: erit magis ꝯferēs. Que
fuit gal. snia in p̄mo de regimine
sanitatis dicētis. Uinū iuuenibꝰ
q̇dē aptū ē ad euacuationē chole
ricaꝝ sup̄fluitatū ⁊c. A quo simi=
liter sumpsit. Auerro. i. vj. colli. c.
de regimine corporis tēperati di
cēs. Uinū ⁊ ceruisia duabꝰ resistūt
choleris: ⁊ eas a corpe expellūt:
melāchōlie ꝟo a tota specie resi=
stūt sȝ cholerā rubeā per vrinam
educūt: ⁊ mēbra humectāᷣ: q̇bꝰ
siccitas superuenit ⁊c. Ex quibus
ergo ꝯcludere possumꝰ vini boni=
tates ⁊ iuuamēta: di. cū Isaac in
particularibꝰ dietis sic scribente.
Patet ergo iuuamentū vini aiam
⁊ corpꝰ vna cōprehēdere ꝙ cū ita
sit: necesse est vt sit cōueniēs oibꝰ
etatibꝰ: tēporibꝰ ⁊ regionibꝰ: cuȝ
sumptū fuerit scđȝ vini ⁊ cōsuetu
dinē bibētis ⁊c. Et post aliq̇ sub
iunxit. Palam est ergo vinuȝ esse

bonū omnib⁹ ſi ſcđm ꝙ opꝫ acci-
piatur: qđ null⁹ phyſicus aliqui-
bus hominib⁹ ſeu tēporib⁹ lau-
dat: nec vitupat niſi ſcđꝫ quātita
teꝫ quā bibūt vel cōmixtionē aq̄
cū eo: qꝛ ſi multū ⁊ purum fuerit
conuenit hyemali tēpore ⁊ in fri-
gida regione. In eſtate vero cali-
daq; regione vini paucitas mul-
tumq; cōmixti neceſſario cōgruit.

¶ Cap. ccxl. oſtēdit nocumēta
vini aquati: ⁊ proprie p cōmix-
tionē aque in menſa cum vino
puro: vt veneti pluresq; alij fa-
cere conſueuerunt.

Quia in calce superio
ris capituli mētio-
nem fecimus de vino
cum aqua cōmixto:
qđ in eſtate pcipue
videtur cōuenire eo
ꝙ refrigerat ⁊ humectat propter
aquam cum eo permixtam: tum
etiā qꝛ repugnat aereo calori ne
pre nimia ꝯti ēīs caliditate ſic-
centur corpora. .. hoc quia vinuꝫ
portat aquā cum ſui ſubtilitate
ad totius corporis membra ⁊ val
de velociter: vt Iſaac inquit in
libro particularium. Super quo
dicto ſe fundatus quiſpiaꝫ facile
poſſet opinari ꝙ quilibet ſemper
⁊ vndiq; ſecure hoc facere poſſet:
quēadmodū quoſdā viros fortiſ
ſimos multe carnis ⁊ magni labo
ris robuſtorumq; interiorꝝ id in
eſtate ſine aliquo penitus nocu-
mento facere videm⁹. Qui ſic exi-
ſtimans plurimum deciperetur:
cū ita nō ſit quemadmodū crede
ret: nec id Iſaac voluiſſe putādū
eſt: imo pleriſq; tale permixtū vi-
num exhibitū pmaxime noceret.
Et propterea in hoc capitulo de-
creuim⁹ duo precipue declarare:
quorꝝ primū eſt: qui ſint ab hmōi
potu phibiti: ⁊ ſcđꝫ que nocumē-
ta pueniāt ex ipſo ſi oino bibere
voluerint. Dicam⁹ ergo ꝙ q̄ im-
becillis ſtōachi fuerit vel cerebri
talē vini commixtionē pre ceteris
dꝫ cauere: qm̄ vt di. Auicē. in. iij.
j. doc. ij. c. vinū mixtuꝫ veloci⁹ in-
ebriat ppterea ꝙ aqueitas pene
trat: ⁊ facit ipꝫ vinū veloci⁹ pene
trare: atq; fortius. q̄ fuit etiā ſnia
Ariſto. in. iij. pblematuꝫ particu-
la pblemate. iij. dicētis. Vinū cuꝫ
aqua tēperatū pp ei⁹ ſubtilitatē
magis inebriat: et ppterea q̄ de-
bile caput habēt in primis debēt
hmōi ptermittere. Similiter q̄ de
biliū viſcerū extiterint: qm̄ inteſti
nis ⁊ ſtomacho talis pot⁹ ꝙ plu-
rimū nocet: vt pꝫ p Aui. in. xvj. iij.
trac. iij. c. vj. dicētē. Vinū plurime
cōmixtionis pparat inteſtina ad
cholicā vētoſaꝫ pprie. Apparet ēt
per Gal. in. ij. regiminis acutoruꝫ
cōmēto. xxviij. di. Vinū aquatum
ꝯmixtū debilitat ſtōachū: verꝝ bi-
bere quātitatē paruā ex eo eſt cō
ueniēs ſtomacho q̄ exſiccatus eſt.
Et in cōmēto. xxxiij. eiuſdē iquit
Vinū aquatū cōmixtū mollificat
ſtomachū: humectat eū: debilitat
ipſum: ⁊ gn̄at in inteſtinis vento
ſitatē. Sicut vinū purū facit ſaltū
in tēporib⁹: ⁊ grauitatē i capite: ⁊
ſitim pp ſui caliditatē: ſic aqua-
tū facit ꝯtrariū eaꝝ ppter humi-
ditatē ſuā ⁊ frigiditatē. ⁊ ppterea
cōcludēdū eſt ꝙ q̄ debilē ſtoma-
chū aut frigidū habuerit oino ſi-
cut ⁊ debilia hn̄tes viſcera: dꝫ vi-
nū cōmixtū nō accipere: ſꝫ illđ for
tiorib⁹ medicine grā derelinque-
re q̄ ſecure ſpo q̄nq; dicta ratione
poſſunt vti: ⁊ pcipue i eſtate. ⁊ re-
giōe calida: teſte Iſaac vbi ſupra.
Ipſis enim has facit opationes.
Primo nāq; facit eos meli⁹ dor-
mire: dicēte Aui. in. j. iij. trac. iij.
c. xviij. Vin plurimū ꝯmixtū hu-

mectat: ⁊ dormire facit. Et in .xiij. tertij tracta. i. c. xvi. inquit. Vinuʒ mixtū scd'ʒ mediū mūdificat: abluit ⁊ ꝯfortat: facit p̄terea sudare vehemēter p̄sertim si fuerit albuʒ subtile m'ta cōmixtiōe ꝯmixtum: vt idē ēt dixit in p̄ma q̄rti. trac. ij. c. xxxix. Cōfert ēt ad sedandū sitim pl⁹ q̄ȝ vinū aut aqua simplex vt voluit Gal. in p̄mo de simplici medicina distinctiōe. iij. c. vi. cum ait. Si bibat̄ aqua cū vino sedabit sitim pl⁹ q̄ȝ si bibat̄ sola. q̄m vinū adiuuat aquā ad penetrādū ⁊ facit ipsaʒ ꝑuenire ad loca ad q̄ sola nō ꝑuenit. His itaq̄ de causis vino ꝯmixto possunt vti q̄ stomachuʒ vel interiora imbecilia non habuerint: ⁊ q̄ cholicā patiūt̄ etiā h̄mōi passioneʒ ex facili cā nō cōsueuerint h̄re. Quare cōcludam⁹ q̄ qui cum p̄dictis conditionibus iuuenis fuerit: carnosus in media estate constitutus arte laboriosus ⁊ potui ꝯmixto consuetus: vt p̄habita consequat̄ iuuamenta: securissime vinuʒ cum aqua ꝯmixtum poterit accipere: q̄ vero diuersus fuerit minime. Quēadmodum ex prima quarti ⁊ ex pluribus Gal. voluminib⁹ colligi pōt. Ideo. ⁊c.

¶ Cap. ccxlj. ondit vtilitates et iuuamēta vini aquosi et subtilis naturaliter: ⁊ q̄ ipʒ quibusdaʒ sanis ⁊ febricitantibus pl⁹ conueniat q̄ȝ aqua sola.

Quia in superiori ca. de vino aquoso artificialiter ⁊ ex tēpore facto diximus: nunc de naturaliter aquoso et subtili verba facere intēdim⁹: et declarare ip̄m plus q̄ȝ aqua calidis corporib⁹ ⁊ febricitātib⁹ conuenire: ⁊ propterea quidā ignari medici pecunijs tantummodo intenti: ⁊ nūq̄ȝ bonuʒ aliquē librorū apientes: loco aque h̄mōi vino vti deberēt cū tn̄ oppositū faciant plerūq̄ ꝑducēetes infirmos nō solū ad stomachi: sʒ ad toti⁹ corporis debilitatē ⁊ v̄tutis ei⁹ ꝓstrationē. Qui si vnq̄ p̄sens legerint capitulū facile poterūt simul ⁊ errorē suū ⁊ dānuʒ egrotātiū intelligere. Veruʒ ne ⁊ ipsi nos reprehēdāt: dicam⁹ aperte q̄ sit vinuʒ illud qd̄ pl⁹ q̄ȝ aquā cōmēdam⁹ febricītib⁹ nō eīm quodlibet vinū sic absolute ad id approbam⁹: sʒ id tm̄ d' quo loquitur Gal. in li. de vicinis cū ait. Vinuʒ aq̄suȝ nomināt hoies id qd̄ assimilāt scd'm colorē ⁊ cōsistētiā aq̄: diaphanū eīm est ⁊ lucidū, ⁊ purū ⁊ ꝯsistētia subtile ⁊ gustāti videbit̄ nullū forte saporē h̄re ⁊ cū cōmisceē cū aq̄ nō tolerat aq̄ multe mixtionē: vn̄ ab antiq̄s pauciferū vocatū ē. Et istud ēt est de numero illorū de q̄b⁹ ifra dixit. Aquosa vina ītueterascunt: q̄m facil'r acescunt. Cui⁹ vini ꝓprietates ⁊ opatiōes ipse i. ij. aphorismorū cōmēto. xi. manifestauit cuʒ inq̄t. Vinū aq̄sum ⁊ subtile atq̄ albuʒ natural'r est aq̄ vicinū: ⁊ illi⁹ v̄tuti vicinat̄ ad nutrimētuʒ: vn̄ vrinā ꝓuocat: nec corp⁹ ide nutrit̄ nisi ꝑuissime. Et i. v. Terapētice. c. ix. dixit. Vinū aq̄suȝ bibitū vniuersas mouet execratiōes. Et in li. de euchimia. c. viij. sil'r tetigit iuuamētum ei⁹ de vrine ꝓuocatiōe cū ait. Quecūq̄ vinorū sūt aq̄sa ⁊ subtilia scd'ʒ cōsistētiā vrinā mouētia paucissimū nutrimētū dāt corpori. Et infra subiūxit. Meliora vina ad vrinationē sūt q̄ subtilia existūt: ⁊ caput minime tāgunt ⁊c. Et ꝓp oēs has causas calefactis corporib⁹ ⁊ febricītib⁹ sunt ꝯueniētia ⁊ eo magis q̄ vt Princeps scripsit i. x. tertij trac. v. c. i. Vinū aq̄suȝ ē ꝯfortās v̄tutē pl⁹ q̄ȝ aq̄: ⁊ in potu ei⁹ sunt

incisio ꝛ subtiliatio. Et in .xiij. tertij trac.j.c.xxix. Uinũ subtile declinans ad stipticitatẽ parũ tolerãs cõmixtionẽ ꝓpter aquositatẽ suã facit penetrare cibũ: et viuificat ꝟtutẽ: ꝛ excusat a potu aque frigide faciẽtis tristari ꝛ irasci suo frigore. Et in.j.q̃rti tract.j.c.xxxix. expressi⁹ sic dixit. Uinũ albũ subtile cõmixtũ est meli⁹ febricitantibus q̃ȝ aqua ꝓpter illud qđ est in eo de sudatiõe ꝛ ꝓuocatiõe. Et .j. ait. Uinũ fractũ p̱ cõmixtionẽ cõfert febricitãtib⁹ cholerice in declinatiõe p̄sertim: qm̃ infrigidat ꝛ humectat vehementer. Hoc q̃ȝ sensit Isaac in particularib⁹ dietis dicẽs. Uinum albũ ꝛ aquosuȝ securius datur febricitãtib⁹ cũ facile fumo et sudore egrediat̃. Et post aliqua subdit. Uinũ subtile aquosum semp̱ inuenitur cũ albedine ꝛ claritate: vñ facile est stomacho: cito em̃ digerit̃ ꝛ venas p̱forat vrinãq; ꝓuocat: ideoq; vtile est febricitãtib⁹: q2 nõ fortiter calefacit: neq; mẽtẽ p̱cutit: nullũ ẽt cerebro vel neruis infert nocumẽtũ. Si vero fuerit mixtũ: erit melius maxie ad extinguẽdũ sitim. Et iterum infra subiunxit. Uinũ qđ est subtile debile insipidum et nullã sustinẽs cõmixtionẽ: minus ceteris calidũ est faciliorisq; digestiõis: ꝛ cito venas omnesq; corporis penetrat poros ꝛ velociter expellit̃: pinde min⁹ est ceteris nutribiũe: ꝛ pl⁹ alijs infrigidat: ꝛ calorẽ ꝛ sitim extinguit: ꝛ vrinã ꝓuocat ꝛc. Istud etiã voluit Auer. in vij.colliget.c. de febre ephimera in sp̄ali dicẽs. Uina aquosa alba oibus istis.s. febricitantib⁹ vtilia sunt si bibere assueti fuerit: ita q̄ post digestionẽ bibant̃: nã plura habẽt iuuamẽta q̃ȝ aqua: nã vinũ natationẽ cibi in stomacho vetat vẽtositatẽ resoluit vrinã ꝓuocat ꝛ sudorem aiam letificat: ꝛ adiuuat naturã ad expellẽdũ sup̱fluitates ꝛc. Et fuit sñia Gale.in.iij. regi.acutoꝝ.cõmento.x.dicentis. Conueniẽti⁹ ex vinis oibus ei q̇ hȝ egritudinẽ acutã est vinũ aq̇sum: ꝛ hoc vinũ est cui⁹ calor est alb⁹ ꝛ ei⁹ substãtia est subtilis: ꝛ nõ ostẽdit̃ i eo stipticitas: neq; põticitas neq; asperitas: neq; dulcedo: neq; amaritudo: neq; ventositas est ei: qđ est q2 hoc vinũ solũ inuenit̃ p̄uatum nocumẽtis q̄ ꝓueniunt ex potu aq̄ ꝛ oi malitia: qđ reperi in multis locis italie ꝛ asie: hec ipse. Et in.ij. Terapẽtice.c.iij.dixit. Uinũ qđ aquosuȝ est visu ꝛ ꝟtute meli⁹ em̃ est q̃ȝ aqua p̱ oia digestioni auxiliãs ꝛ sudores ꝓuocans. Et in quarto de regimine sanitatis. Uinũ super oẽ aliud digerit semicrudos humores ꝛ sudores: ꝛ vrinã ꝓuocat: ꝛ somno cõfert. Et in libro de euchimia. c.vbi. s̃.inq̇t. Uinũ aquosum est bonũ ad eductionẽ q̄ est ex pulmone ꝟtutẽ roborãs: ꝛ hũores humectãs ꝛ incidẽs moderate: ꝛ febricitãtib⁹ im periculosius dat̃ alijs vinis: etem̃ malitias aque ꝛ vini effugit: multoties capitis dolores sedat propter stãtes i vẽtrẽ humores. Pertrãseo q̄ vinũ purũ subtile nedũ aquosuȝ quartanarijs sit conueniẽs. testib⁹ Auicẽ. i.j.iiij.trac.iiij. c.xij. ꝛ Rasis i.x. Almã. ꝛ Auer. in vij. colliget. Et igit̃ q̃ȝtũ febrientibus sit vinũ ꝯueniẽs ꝛ p̄cipue corpore purgato et febre iã declinãte: qm̃ i p̄ncipio nequaq̃ȝ. Cõsiderata tamẽ consuetudine bibendi vinũ ꝛ hac nostra frigida regione vinis aquosi: superius etiam in acutis laudati multitudine: debe rent hi nostri medici equiuoce patientib⁹ nõ acute vinum tale po-

tiꝰ ꝙ̃ aquã coctã vt faciũt cõcede
re: ⁊ tãto magis ꝙ̃ veteres ꝑ̃alle
gati in calidis regiõibꝰ exiſtẽtes
et vinũ bibere nõ aſſueti in potiꝰ
ꝙ̃ aquã calidarũ hominibꝰ com=
plexionum et acute laborantibꝰ
condonauerint. quare ⁊c.

¶ Cap. ccxlij. oſtẽdit naturã et
operationes vini albi planen=
ſis clari ⁊ ſubtilis in cõſiſtẽtia.

AT narrationez de vino
ſubtili cõpleamꝰ de al=
bo ⁊planẽſi vino ſermo
nẽ faciamꝰ: ⁊ naturã eiꝰ
⁊ virtutes oſtẽdamꝰ: vt
eo libẽter vtẽtes: et ipſ̃ ꝑ̃ ceteris
ſaniꝰ exiſtimãtes: intelligãt quã
tũ a via deuiẽt ꝟitatis: cũ ipm̃ nõ
ſolũ bibãt: ſed oĩbꝰ alijs tãꝙ̃ me
lius precioſiuſq̃ comendẽt. q̃ ꝑfe
cto nõ cognoſcũt ꝙ hmõi minime
faciat ad ſanitatꝭ ꝯſeruationẽ: cũ
parũ admodũ ab aqua differat:
vt ſenſit Haliab. in. v. theorice. c.
xxx. cũ ait. Uinũ albũ eſt aq̃ ſile:
qꝺ minꝰ reliq̃s oĩbꝰ calidũ eſt et
fuit Gal. ſentẽtia in. ij. aphoriſ=
moꝝ. cõmẽto. xj. dicẽtis. Uinum
aquoſum ⁊ ſubtile atq̃ albũ na=
turaliter eſt aq̃ vicinũ ⁊ illiꝰ ꝟtuti
vicinatꝛ ad nutrimẽtũ: vnde vrina
ꝓuocatꝛ: nec corpꝰ inde nutritur
niſi paruiſſime. Et in. iij. regimi=
nis acutoꝝ cõmẽto. viij. Uinũ al
bũ eſt minoris calefactionis oĩbꝰ
vinis. Qꝺ etiã ipſe voluit in ter=
tio alimentoꝝ. c. antepenultimo
di. Omnibꝰ vinis minime nutriũt
q̃ alba q̃dẽ colore: ſubtilia autem
cõſiſtẽtia ꝯſimilia aliqualiter en=
tia aq̃s. Et ꝓpterea dicebat prin=
ceps in tertia primi doctrina. ij. c.
viij. Uinũ album ⁊ ſubtile calefa=
ctis eſt melius: nõ em̃ capitis ef=
ficit dolorẽ: ſ3 fortaſſis humecta=
bit: ⁊ dolorẽ capitis alleuiabit q̃
ex ſtomachi ardore ꝓuenit. Et in
doc. iij. eiuſdẽ. c. iij. ſic etiam inq̃t.
Uinũ albũ ⁊ ſubtile eſt pauci nu
trimẽti: et datur loco aque. Simi
liter Auerrois ĩ parte ſecũda cã=
ticoꝝ cõmẽti. xxxv. dixit. Uinum
album eſt meliꝰ cui accidit ex po=
tu vini dolor capitis necnõ ſupca
lefactio: eſt em̃ ꝓpinquius ex eiꝰ
nature aq̃. Et ideo ꝑ̃nceps Auic.
in textu cõmenti. xxxvij. eiuſdẽ cõ
cludit. Tempore eſtiuo ſumendũ
eſt vinũ albũ ⁊ aquoſum: eo ꝙ ſit
ſubtilitati et ſimplicitati propin=
quiꝰ ⁊c. Huius q̃3 ſnĩe fuit Iſaac
in particularibus dietis cũ ſcri=
pſit. Palã ergo intelligimꝰ vinũ
albũ ⁊ nigrum eſſe minus ceteris
calidũ: ſed albũ magis ꝙ̃ nigrũ
humiditati pertinet pro ſui ſubti
litate et aquoſitate ſibi dominã=
te: ⁊ groſſitate atq̃ terreſtreitate
nigro dñantibꝰ ⁊c. Et poſt aliqua
ſubiũxit. Nõ inuenimꝰ vinũ ſubti
le ⁊ aquoſum: niſi albũ ⁊ albedini
vicinũ: ꝓpter hoc albũ eſt ſubtiliꝰ
minuſq̃ comixtionẽ ſuſcipit: eſt et
ſenſu facile cito digeſtiuũ: ⁊ veloci
ter venarũ ꝑforatiuũ: ⁊ vrine ꝓuo
catiuũ. parũ tñ nutrit ꝓpter ſuã
leuitatẽ: vñ cito in caput aſendit
⁊ facit ebrietatẽ cito diſſoluendã.
Nigrũ ꝟo ꝯ̃riũ facit. Et infra ſic
etiã inquit. Albo vino pertinet de
fectio odoris ⁊ ſaporis: nullã ſuf
fert cõmixtionem: et raro ĩuenire
poſſumꝰ: vt ſit dulce vel ponticũ
⁊c. Et qr ſubtile eſt debile ⁊ inſipi
dũ ⁊ nullã ſuſtinens commixtio=
nẽ: minus ceteris calidũ eſt faci=
lioriſq̃ digeſtionis: ⁊ cito venas
oẽſq̃ corporis poros penetrat ⁊
velociter expellitur: proinde mi=
nus eſt ceteris nutribile: ⁊ plus
alijs infrigidat: ⁊ calorem ⁊ ſitim
extinguit: et vrinam prouocat.
Ex quibus patet quod tale vi=
nũ ſit magis febricitantibus: aut

valde supercalefactis vtile q̃ sanis nutrimēto indigētibus ꝛ non caliditatis extinctione. Et ideo cōcludere possumus ꝙ vinum albū planense ꝛ subtile proprius via medicine q̃ via nutrimenti vel roboris sit propinandum: licet oppositum sentiant aliqui delirantes vt diximus. quare ꝛc.

¶ Cap. ccxliij. ostēdit naturam et ꝓprietates vini citrini ꝛ potētis: quibusq; personis ipsum conueniat.

Vulgares vinū citrinū cōi quodā noīe albū appellāt vinū ab altero nō distinguētes: nisi in potētia. ꝛ de noīb⁹ parꝝ curare vident. Nos autē propri⁹ vinū albū esse dicimus qđ superi⁹ descriptum est scz subtile pallidū et nature aque vicinum: nullam aut modicissimā sustinēs ꝯmixtionem: qualia sunt vina planensia facta ex vuis albis apud nos patauos q̄ nullius sunt potētie: sz vt plurimū sunt velut aqua. Citrinū vero dicimus vinū lōge predicto potētius. qđ in rei veritate citrinū existit in calore odoriferū atq; potēs: sicuti est vinū montaneū ex vuarū albarū bn̄ maturataꝝ expressione factū cuius naturā ꝛ ꝓprietates hoc in capitulo intēdimus declarare: vt q̄ eo delectant intelligāt ꝙ non ita ad sanitatis cōseruationē faciat sicut ad gule voracis voluptatē. Dicā ergo de ipso in p̄mis cū haliа. in. v. theo. c. xxx. sic scribēte. Uinū qđ est croceū: fortioris est caloris ꝛ robustioris acuminis: citiusq; ad membra trāsmittit: ꝛ rubeā parit cholerā ꝛ cephaleā. qđ in sanis ēt est verū ꝛ nō in febricitātib⁹ solū. De q̄b⁹ locut⁹ est Gal. in. j. regiminis acutoꝝ dicēs. Uinū citrinū est malū in eo quo indiget ille q̄ hʒ febrē qm̄ est calidū vehemētis caliditatis. Et Gale. etiā in. iij. eiusdē cōmento. ix. cū dixit. Uinū citrinū vehemētius ledit caput ꝛ mētē: qm̄ est calidi⁹ nigro: ꝛ ꝓpter hāc cām fit addēs in febrib⁹: qđ est qm̄ cōueniētiora in febribus sunt vina aquosa tm̄. A quo sumpsit Isaac in parti. die. cū inquit. Citrinū ergo et glaucū vinū: q2 sunt ab extremitatib⁹. s. albo ꝛ nigro q̃tum opꝫ remota: ceteris sunt calidiora ꝛ leuiora faciliusq; caput ascēdētia ꝛ magis ipsa ꝑcutiētia. Implent em̄ caput pungitiuo fumo: sacietateq;: ꝯmouēt ad ebrietatē: sꝫ tn̄ leuissime dissoluit: ꝛ talia vina subtilia dicunt ꝓpter sue actionis velocitatē ꝛ fortitudinē sue penetratiōis: sicut pip: ꝛ cinamomū: zinziber ꝛ silīa q̄ in suis actionib⁹ sunt fortissima: nā subtiliāt humores eorūq; feces mūdificāt ꝛc. Et ꝙ vinū citrinū sit iā dictis silē ptꝫ p Gal. in li. iij. de simplici medicina. dist. iiij. c. ij. dicentē. Uinū cui⁹ substātia est minuta subtilis luminosa: cuius color ꝑtinet citrinitati et rubedini clarū: cui⁹ odor est bonus: tolerat ea aqua quātitatē multā. ꝛ in etate sua antiquū ꝛ purum est: ꝛ tūc ipsum sanat corpora q̄ infrigidata sunt etiā p̄ter naturā: ꝛ ab apio ꝛ hmōi: ꝛ cōfert vltimo iuuamēto. Ex q̄bus apparet ꝙ cōplexio ꝛ virt⁹ talis vini sit calida multū. ꝛ ideo de ipso dicere possum⁹ cū Isaac vbi. s. sic scribēte. Uinū qđ fortissimū est: ceteris est calidius ꝛ fortioris actionis citoq; caput ascēdit ac bulire ac feruere facit corporis humores: vñ fumus caput ascēdēs nocet cerebro mētēq; ꝑcutit. Necesse est ergo vt caueāt illđ q̄b⁹ dñat ꝯplexio

calida: nisi multū fuerit cōmixtuz q͛ si cōmixtū fuerit quātū opz: et vt decet accipiat: ꝛ ƀm qđ cōuenit etatib⁹: tēpori: regionibus: ꝛ ꝯsue tudini est laudabile: q͛ grossos dissoluit humores: vias venaꝝ de putredie mūdificat: atq̃ putredinē ꝛ sanguinē clarificat. Senibus autē ꝛ q̄ eoꝝ etati vicinant ꝓpter coadunationē supfluitatis in eoꝝ corporib⁹ fit hmōi optimū vinuz: maxie si puritati fuerit vicinū: q͛ eoꝝ calorē cōfortat: crudorumq̃ abūdantiā dissoluit hūoꝝ ꝓinde cōuenit q̄buscollecti fuerint grossi ꝛ crudi hūores ꝛc. hec ipse. Ex quib⁹ manifestū reddit ꝙ maluaticū: vinū grecū: ꝛ oē vinū montanum magne potētie ꝛ caliditatis quomodocūq̃ dicat calidas habētib⁹ cōplexiones bibere non liceat: nisi forsitā grā medicine: vt grossos dissoluat humores in stomacho existētes ꝛc. Et ꝓpterea in principio cibi ꝛ p̄cipue in hyeme eo p̄nt vti in modica quātitate: in estate vero minime: qm̄ calido calidū nō est addendū: vt vnusq̄sq̃ satis intelligit. quare ꝛc.

¶ Cap. ccxliiij. ostēdit naturaz ꝓprietates ꝛ iuuamēta vini rubei ꝛ nigri simul declarādo nocumenta vinorum grossorum ꝛ turbidorum.

Ompleamꝰ vinorū cōsiderationē ex ꝑte substātie ꝛ coloris ipsorū acceptā dicētes pꝰ de vino rubeo cū halia. in v. theo. c. xxx. sic scribēte. Vinū qđ est rubeū ꝛ clarū: fortis caloris ꝛ siccitatis: cito trāsiens ex stomacho: ꝛ in corpe sanguinē generat q̄ ad acumē declinat naturalē cōfortat calorē si ꝯueniēs de eo mēsura porrigat. Est q̄q̃ vinū subrubeū qđ etiā fortis est caloris ꝛ plurimi nutrimēti bonū generās sanguinē si i moderata sumat q̄ntitate. Et post pauca subiunxit. Est et aliud vinuz cuiꝰ color est niger: qđ ampliꝰ nutrit eiusq̃ color est sub crocco: ꝛ in corpus trāsmissio tardior. Que vr̄ fuisse Gal. inia in. ij. aphorismo. cōmen. xj. di. Grossum vero vinuz ꝛ rubeuz nutribiliꝰ est ceteris: implēs cito corpora obnoxia manitioni. Et in comen. xviij. eiusdē inq̄t. Vina grossa et rubea nutribiliora sunt ꝙ aquosa: ſʒ in minꝰ ꝙ vina nigra sunt nutriētia. Et in lib. iij. de alim. c. antepenultimo sic̄ ait. Oim vinorum q̄ rubea sunt sic̄ ꝛ grossa ad gnationē sanguinis idoneissima. In lib. q̄z de vinis dixit. Vina rubea ad nutricationē sunt cōueniētia: et maxime si dulcia: q̄ quibꝰ nutricatiōe indigent ꝯueniertia sunt si aliqđ aliud nō impediat. Et iō in lib. de dissolu. ꝯtinua talē de eis ordinē posuit cuz scripsit. Et nutribilius est vinum rubeuz: grossum: dulce: et post hoc nigrū: grossum: dulce: ꝛ post hoc album grossum dulce: et post hoc grossum rubeū aspeꝝ: et postea nigrū grossūz aspeꝝ: et post hoc vinum subtile ꝛc. A quo Isaac accepit cum in. p. d. inquit. Vinū ruffum qđ est de vuis nigris ꝛ aureuz qđ est de albis sunt calidiora: q͛ calor eoꝝ est in. iij. gradu: atq̃ sunt ab vtrisq̃ extremitatibꝰ satꝫ remota stantq̃ in media mediocritate. Rubeū ꝟo est i grossitie ꝛ grossitiei est vicinū: idcirco nutribilius est oibꝰ excepto nigro paꝝ tn̄ ꝓuocat vrinā. ꝛ tarde caput ascēdit ꝛ durā facit ebrietatē dissolutionē difficillimā ꝛc. De nigro ꝟo ꝛ grosso ꝛ turbido dicamꝰ cū Auer. i. iiij. metheo. ꝯmē. xlviij. di. Oē vinū i quo est nigredo spissa ꝛ turbiditas vincit in eo terre-

stricitas et aq̃itas aut alterꝫ eoꝝ. Et ꝑpterea nõ mõ nõ laudaẜ: verumetiã plurimũ detestaẜ ab oĩbus. Dixit eñ de ipo Isaac in loco preallegato. Uinum terrestre ꝛ grossuz oppositũ ẽ subtili ꝛ aquoso: vñ qꝛ grossuz ẽ plꝰ ceteris grauat stõachũ: durꝫ ẽ ad digestiõem faciendã: ꝛ difficile ad pforãdas venas: vrinã non ꝑuocat tar deq̃ ad caputꝰ ascẽdit propter sui fumi grauitatẽ atq̃ grossiciez. Idcirco nõ facit ebrietatẽ: qδ tñ sufecerit nõ cito dissolueẜ. Silr Aui. in. pria tertij trac. quinto. c. x. inq̃t de ipo. Uinũ feculentũ ꝛ antiquũ ꝛ nouũ etiã qδ nõ est clarificatũ gñat sanguinẽ vaporosuz feculẽtũ ꝛ tenebrosuz. Et in. iij. tertij tra. q̃rto. c. iiij. ait. Uinũ grossuz turbatũ nocet visui: ꝛ ꝑpterea est oĩno fugiẽdũ. Uinũ aũt nigrũ grossuz ꝛ non turbidũ nõ est vituperãdum: imo ad nutricatiõez ꝑmaxie extollendum. De quo princeps in. iij. ꝑmi doc. scδa. c. viij. dixit. Uinum grossum qδ est dulce est melius illi q̃ pinguis vult esse ꝛ fortis: ab oppilatiõibꝰ tñ eiꝰ sibi caueat: vetꝰ autẽ rubeũ est meliꝰ oppilatiõez habẽti frigidã ꝛc. Et in. xj. tertij tract. scδo. c. viij. Uinũ nigrũ grossuz est nutribilius ꝛ magis faciẽs declinare humores ad ꝯtiuz eius quo fit resolutio: ꝛ reducẽs spũz essentia sua ꝛc. est tñ ex medicinis inflatiuis vinũ grossum et dulce ꝑpter grossiciẽ: vt idem ait. in. xiij. tertij trac. v. c. j. Isaac ꝗ̃z vbi. s. sic de eo scripsit. Uinũ nigrũ grossius est ꝛ durius ad digerẽdũ: ꝛ difficile ad penetrãdũ viã venaꝝ: et ad vrinã ꝑuocãdũ: grossumq̃ dat nutrimẽtum: ꝑinde tarde caput ascẽdit ꝛ cũ ascẽdit facit fortẽ ebrietatẽ ad dissoluẽdũ tardũ. Et post multa subiũxit: vino nigro ꝑtinet grossicies liquoris: grauitas odoris vñ difficile est ad digerẽdũ: tarde ad caput ascẽdit multũ nutrit: et venas de grosso sanguie iplet: ad dissoluẽdũ tardum: vñ Gal. Uidi hoĩes palestribꝰ ludis vtẽtes hoc vinũ frequẽter ꝛ ꝯsuete bibere: vt ingrossarenẜ ꝛ fortitudinẽ acciperẽt: qδ eos ingrossauit: ꝛ magnaz vim eis tribuit et dedit eis nutrimẽtũ carni vicinũ porcine: ꝑinde bonũ est si iuuenibꝰ añ cibũ datuz fuerit. Senioribꝰ ꝟo ẽ icõueniẽs ꝛ hoc añ cibũ: ꝛ post cibũ: qꝛ ꝑpter defectionẽ caloris naturalis eoꝝ gñat oppilationẽ ꝛ in renibꝰ lapides si illo assuescãt. ꝛ postea subdit. Uinũ nigrũ solã hñs dulcedinẽ calidiꝰ ꝛ nutribiliꝰ ꝛ plꝰ ceteris vẽtrẽ humectat: ꝛ vrinã nõ ꝑuocat: vẽtositatẽ ꝛ inflationẽ creat. ꝛ ex eo nõ fit adeo nocumẽtũ capiti ꝛ neruis ꝑꝑ sue fumositatis grossiciẽ ꝛ grauitatẽ: vñ tardiꝰ ad caput ascẽdit: ꝛ ꝑpter hoc ab eo tardissime inebriaẜ ꝛc. vñ Gal. Uinũ inq̃t nigredini ꝑtinẽs nõ hꝫ tñ caloris quãtũ glaucũ ꝛ citrinũ: neq̃ tãtã facit ebrietatẽ. Uinum ꝟo qδ dulce est ꝛ põticũ grossiꝰ duriusq̃ digestiõi existit: ꝛ magis vẽtositatẽ ꝛ inflationẽ gñat: lapidẽ etiã in renibꝰ ꝛ oppilatiõez i splene ꝛ epate magis q̃ ceterꝭ ꝛ vomitũ ꝑuocat: ꝛ dolorẽ i capite ꝛ neruꝭ facit ꝛ pꝰ ꝯtĩq̃ iterꝫ ait. Uinũ nigrũ dulcẽ habẽs saporẽ ꝯuertiẜ i sanguinẽ: sꝫ tñ saguis quẽ gñat turbidꝰ est et grossus melãcholico ꝑtinẽs hũori: ꝛ ꝑpterea ꝯcludere possumꝰ cũ gal. i. iiij. δ regimie sanitatꝭ dicẽte fugiẽda sũt grossa ꝛ nigra vina vt cachochimia ꝛ tarde icedẽtia ꝛ in quito eiusdẽ: vinũ nigrũ grossum nõ ẽ vtile senibꝰ: neq̃ añ cibũ: neq̃ multomagis alio tpe: qꝛ nullum grossuz vtile ẽ senibꝰ: qm̃ oppilã-

tur ex eis epar renes ⁊ splē. Et in iiij. alimētoꝝ. c. superiꝰ adducto. Grossa vina sunt magis nutritiua subtilibꝰ vt natura ipoꝝ insinuat et experientia testatur. Et infra. Grossa vina digerunt̃ q̄dē tardiꝰ ⁊ distribuunt̃. Et postea. Ampliꝰ nutrimētum dāt corpi: ⁊ sicut ad nutrire sunt meliora subtilioribꝰ sic ad vrinatiōes deteriora: ⁊ in li. de euchimia. c. viij. sic ipē ↄclusit. Fugere opꝫ a grossis sil̾ ⁊ fetidis vinis ⁊ indelectabilibꝰ ⁊ austeris. Que autem delectabilia fuerint grossa et nigra et nō turbida: nō ita fugiēda sunt: nisi a senibꝰ et a timētibꝰ oppilatiōes: vt dictuꝫ est.

¶ Ca. ccxlv. ostendit naturā et proprietates vini dulcis sil̾ cuꝫ nocumētis eius et iuuamētis.

Quātuꝫ est ex pte substā-tie et coloris de vino superius determinatū est. Nūc autem de ipso q̄ntū est ex pte sapoꝝ dicendum est: et prio de dulci: quo maior ps hoim delectat̃ q̄ sensualem gustꝰ appetitum insequunt̃: nō tñ intelligentes ꝙ lꝫ res dulces humanis corporibus cōueniētissime ex se et ꝓportionatissime sint: vt i. c. xlix. libri huiꝰ declarauimꝰ: ꝑ accidēs tñ nociuissime existāt ⁊ ꝑmaxime vinum dulce. Qđ nō tm̄ rōne dulcedinis: sꝫ rōne dulcis ⁊ grossi liquoris sil̾: queādmodum innuit Gal. in tertio regiminis acutoꝝ ↄmen. scđo cum inq̄t. Dico ergo ꝙ cum oē vinum dulce calefaciat: et sit grossum i substātia sua opꝫ vt virtutes particulares que apparent ab eo qñ bibit̃ nō sint nisi ab istis duabꝰ qualitatibꝰ. s. dulcedine et grossicie: qđ est q2 calor in se non est virtꝰ in nocumēto aut iuuamēto: ergo q̄ntitas grossitudinis vini huiꝰ ē illa ⁊ tarditas penetratio-nis eiꝰ. Opꝫ ergo vt nō solum nō aperiat oppilatiōes alicuiꝰ membroꝝ: sꝫ faciat i eis oppilatiōes. Et ꝓpter hāc cām fit nocumētum eius epati qñ in ipō est infirmitas nocumētū magnū: ⁊ ꝓprie cum in eo est apostema aut duricies: ⁊ nocet etiā huic mēbro nocumēto nō pauco qñ oppilatiōes q̄ sunt in eo accidunt ab humoribꝰ grossis: et subdit. Deinde mēbruꝫ scđꝫ cui aduenit nocumētū ꝑost epar de vino dulci est splē. Qđ ē t voluit ipse in li. de vinis cū ait. Dulce vinū neq3 subtile certitudinaliter neq3 lucidū inuenies: ⁊ ꝓpterea si dulce est ⁊ grossū est ↄsistētia ⁊ tardi trāsitus: vñ nō solum obstruit aliquaꝫ obstructaꝝ particulaꝝ: sed etiaꝫ allicit obstructiōeꝫ: ⁊ ꝓpterea nociuum fit epati patienti: ⁊ maxie phlegmatizāti et nō solum epar: sed etiā splē nocet̃ a dulcibus vinis: nō tñ pulmo quādo grossum aggregauit humorē. Cuiꝰ interpres Aui. sniaꝫ magistri secutꝰ inquit in. x. tertij tractatu primo. c. vj. Uinū dulce vehementer aperit oppilatiōeꝫ pulmōis: sicut ipm vehementer generat oppilationem epatis. Et i tractatu quito eiusdē c. j. dixit. Uinū dulce est meliꝰ vinū hñtibus in pectore egritudinē et proprie illud qđ est album: nā illud est magis adiuuās ad expuēdum: verum nō opꝫ vt bibatur in pleuresi: ⁊ in ꝑiplemonia nisi post maturatiōeꝫ: neq3 sumat̃ in potu ab illo cuiꝰ epar aut splē est infirmuꝫ: et in. xiiij. tertij. c. xix. lit̾ ait. Uinuꝫ dulce facit accidere in epate oppilationē: ⁊ ipm abstergit illam que est in pectore: et causa in illo est ꝙ vinum dulce attrahit̃ ad epar non gradatim: propterea ꝙ epar diligit ipm ex hoc ꝙ dulce: ⁊ propter suam penetrationem ex hoc ꝙ est

hoc q est pot⁹. In pulmōe ꝟo nō
lic: qm superueniunt ei vinū dulcē cū iā
colatū est. ... ysaac ꝟo de eo i pt. dic.
sic scripsi ... i dulce calidū est
in scdo gradu: z siccū in pmo: ali-
quātulū tn̄ hūiditati ptinet, ppter
ea est grossuz: z illaudabile in sua
actiōe: nisi qz vētrē soluit: qz in oī
re dulci vis laxatiua z colatiua in
uenit: qd vinū si aliqd inuenerit i
corpe qd ipsi ꝯtrariū sit actiōi z cohi
bet ad exeundū calefacit z bullit
ascēditq ad supiorē ptē stōachi z
ꝯuertit in cholericos hūores: si-
tim ꝑ gñat z vētositatē in supiori
... z lateri nociuā: oppilatiōez in
... ate z splene gñat: lapidē in re-
nib⁹ creat maxie si inuenerit hec
mēbra talib⁹ passiōibus pparata:
aut digestiuā ꝟtutē debilē pp hoc
caueāt illud qb⁹ grossa et hūida
donat dieta: qz si assuescerint eo
pfecto i hydropicā incidēt passio
nem zc. Et postea dixit autoritate
Gal. q oppilat epar: qz puenit ad
ipm p largas vias pulmonē autē
munie: qz p angustas. Illud tn̄ ca-
ueāt: qb⁹ gñat sitis eoꝝ eni calo-
rē augmētat z hūiditatē saliuē de
siccat z ingrossat: fitq quasi crea-
ta z annectit canalib⁹ pulmonis:
z qz ēt ꝯuertit ad cholerā: cauen-
duz est dicēte Gal. in. iij. regi. acu-
toꝝ ꝯmēto. iij. Post mei vinum dul
ce inter ceteras res dulces est fa-
cili⁹ i cholerā ꝯuertibile. Et li. d vi
nis. Dulce vinū i acutis egritudini
bus ad expulsiōez est vtile: inq̄ꝫtū
aūt deficiūt a vehemēti caliditate
vina dulcia intm̄ min⁹ capitis gra-
uedinē faciūt z nocumētū prudē-
tie. Nō āt sunt idonea cholericis
materia eni sunt oia dulcia tāte
cholere: neq febriētib⁹ ꝯferūt eo
qd sunt grossa. Bona tn̄ sunt dul-
cia vina ad nutriēdū si sana fuerit
epar splē renes: z hmōi mēbra: vt
idē refert i. c. viij. hec igit sunt iu-
uamēta z nocumēta vini dulcis a
cui⁹ potu tuti⁹ esse credim⁹ abstinē
dū. Et si gustui delectabilissimum
sit iuxta illud Solōis phi di. Cōsu
le q̄ suauissima: sz q̄ optia animū
ac rōnem ducē sequere: quare zc.

¶ Ca. ccxxvj. ondit naturam et operatiōes vini acrestini austeri stiptici et pōtici et similium.

IN vno. c. de his oibus
breuitatis gr̄a determi
nabim⁹ et ēt qz vnā sa-
piunt z eandē naturaz
sz ꝑm plus et minus de
illa pticipent. Dicam⁹ g̃ cū Gal. in
iij. regi. acutoꝝ ꝯmento. v. sic scri
bente. Uinum stipticū est pauce ca
liditatis: qn̄ ꝯparat alijs vinis z
propter hoc fit q potus ei⁹ ꝯfert
diarie: verūtn̄ nō puocat vrinā: et
tale est ꝯueniēs calidas hn̄tibus
cōplexiōes z epar inflāmatum vt
placuit Aui. in. iij. primi doc. ij. c.
viij. dicenti. Quib⁹ vinuz calefacit
z inflāmat epar: vtant tali quale
est succus vue acerbe: hmōi āt est
vinum acrestinū: iō ꝯuenit. Silr
stōacho ꝯpetit inflāmato: z exsic-
cato: qz sitim remouet ipmq refri
gerat zc. dicēte eodē. in. xiij. tertij
trac. prio. c. xxiij. vinum subtile de
clinās ad stipticitatem paꝝ tole-
rans cōmixtionem propter aquo
sitatem suā facit penetrare cibuz:
et viuificat virtutem et excusat a
potu aque frigide faciētis tristari
et irasci suo frigore Isaac vero de
ipso in pt. dic. sic inqt. Pōticum vi
num et acerbum durius est z gra
uius: tardiusq digerit: venasq
difficilius dulci perforat qz dulce
calidius est z acceptabiliorem sa
porem habet. Ponticum autem
videtur esse terrestre aut parum
habens saporem: vnde difficile
est ad perforandum venas: neq

vrinā neq; egestionē aut sudorez
ꝓuocat: nō ergo bonū sanguinez
gñat: vētrē tñ ⁊ intestina ꝯfortat:
stringit ergo egestionē de stōacho
defectiōe maxie si solutio cā calo
ris fiat: cui⁹ signa sunt rasura inte
stinoꝝ ⁊c. vnde Diasco. vinū inq̄t
acerbum diureticum est: sz nesci-
mus qua intentiōe hoc dixerit ⁊c.
¶ De pontico ēt dicam⁹ cū eodez
vbi. s. sic scribēte. Si vinum fuerit
pōticum: necesse est vt sit grossum
impossibile est equidē vt vini pōti-
ci liquor sit subtilis: imo vinū tali
ter existēs illaudabile dat nutri-
mentum duꝝ ad digerendum: vri
nam nō ꝓuocat: vētrē ꝯstipat: tar
de ad caput ascēdit: stōachum et
cerebrū ꝯfortat: et prodest malas
hūtibus aquas figurā corpis di-
sturbātes: eos etiā iuuat q frigi-
dissimā potauerūt aquā vel niuē:
qr si corruptibilis aqua bibatur
in malos ꝯuertitur humores ⁊c.
¶ De vino aūt austero dicam⁹ po
stremo cū Gal. in li. de euchimia ⁊
cachochimia. c. viij. sic ꝯsulēte. Fu
gere āt opz a grossis sil' ⁊ fetidis vi
nis ⁊ ab indelectabilib⁹ ⁊ austeris.
Et īfra: vinū austerū nō silr euchi
mū: sz robur imprimit debili stōa-
cho ⁊ vētri: ⁊ maxie fm discrasiaz
calidā patiētib⁹. Et in li. de vinis
sic q̄z de eo scripsit. Austeꝝ vinum
neq; ipm est diureticum: sed sicut
grossuz tardat circa hypocūdriū
⁊c. Et postea dixit. Austeris vinis
grā roborandi stōachum vtimur:
albū aūt ⁊ austeꝝ est inutile: qr in
frigidat sensibilr. Ex quibus pz q
talia vina nō faciant ad sanitatis
cōseruationem: sz potius qñq; ad
medelam vt visum est quare pre-
termittantur.

¶ Ca. cc xlviij. ostēdit naturā lau
des v̄tutes ⁊ iuuamēta vini odo
riferi: ⁊ sil' nocumēta oppositi.

Onsiderauim⁹ i supio-
rib⁹ vinū ex pte substā-
tie et coloris ⁊ saporis:
nūc āt de ipo q̄tū ē ex
pte odoris nō inutilis fiat
a nobis ꝯsideratio: qm̄ vt medici
sentiūt sapiētes: vna potioꝝ reqsi
taꝝ ī vio ꝯditionū ē odor: di. Aui.
i. iij. p. d. ij. c. vij. Sanitatis ꝯserua-
tor dz vinū bonū odorē bonū hñs
bibere. ⁊ i. c. viij. eiusdē q̄tomagis
odor vini fuerit bon⁹: ⁊ ipz fuerit
meli⁹ ⁊ saporis melioris erit magis
cōferēs. ⁊. xiiij. iij. tra. j. c. xx. sic ēt
ait d eo. vinū odoriferꝝ velocis ē
penetratiōis: ⁊ plib⁹ epatib⁹ ꝯue-
niēs i qb⁹ ñ ē caliditas vehemēs.
Silr Isaac i pt. die. ipm plimū cō-
mēdauit cū dixit. vinū odoriferꝝ
suū liquorē sigt eē subtilē tēpatū
⁊ ex oi sorditie mūdificatum peni
tusq; digestū: vñ claꝝ sanguinem
gñat ⁊ laudabilē ⁊ mūdū: cordis
est ꝯfortatiuū: aīamq; letificat: ⁊ eis
angustiā expellit: qm̄ mūdificat
sanguinē a sorditie in corpe existē
te: qua expulsa sanguinis fumus
grossus turbid⁹ ⁊ obscur⁹ solit⁹ na
turalis caloris lumē offuscare: ex
pellit: vñ fit cā letitie: pp hoc ergo
hmōi vinū oib⁹ etatib⁹ ⁊ ꝯplexiōi-
bus ꝯueniēs est si accipiat vt opz
⁊ qd a natura sustineat: vñ hippo.
Vinum inquit odoriferꝝ subtili⁹ le
uius digestibili⁹ ceteris est ac nu-
tribili⁹: qr sigt naturā suā cōple-
uisse actionē: ⁊ oē ꝯtrium ab eo eē
ablatum: proinde vrinā prouocat
citoq; ad caput ascendit: ⁊ facilli-
me ab eo inebriat: sz tñ cito ab ea
liberat. Vinum v̄o quod nullius
est odoris: innuit sue fumositatis
grossiciē: grauitatē: ⁊ indigestibi-
litatē: idcirco illaudabilis est nu-
trimēti: pp hoc nec mūdificat: nec
sāguinē clarificat: neq; ꝯfortat cor
nec creat letitiā grossos ēt augmē

tat humores: ꝛ fumum turbiduȝ
gñat ꝛ obscurum: q̄re fit cã tristi-
cie: lȝ tñ ꝑpter suã grauitatem et
grossitatẽ nõ cito i caput ascẽdit
vt ebrietatẽ gñet: qð si fecerit du-
re tardeq̄ dissoluit. Et subdit. Ui
nũ iter subtile ꝛ grossum est me-
diocre: cuiꝰ odoris mediocris fit
actio ꝛ passio eius ẜzꝫ qð est ꝓpin
quũ vl' remotũ ab eoꝝ extremita
tibꝰ. Si eñ remotũ fuerit a boni-
tate: maluȝ erit. Si ꝟo a maligni-
tate bonuȝ erit: qð si steterit i me
dio coꝝ erit mediocre. Uinuȝ ꝟo
qð grauẽ ꝛ horribilẽ hȝ odorẽ: est
pessimum ẜm sui odoris horribi-
litatẽ ꝛ grauitatẽ nocet cerebro: ꝛ
grauat ꝛ ꝑcutit mẽtẽ pelliculisq̄
cerebri infert lesionẽ: ꝛ pessimuȝ
gñat sanguinẽ maxime si est põti
cum. vñ Gal'. Opȝ inquit caueri a
vino horribilẽ naturã ꝛ grauita-
tẽ hñte maxime si põticum sit: qꝛ
durum est digestiõi: ꝛ digestum ẽt
gñat sanguinẽ malum. Gal'. autẽ
in. li. de euchimia ꝛ cachochimia
c. viij. sic di. vt in nr̃a habemꝰ trãs
latiõe. Meliora ad euchimiã sunt
odorifera: sed caput percutiunt.
Meliora ꝟo ad vrinationẽ sunt q̄
subtilia: caput vero minime tan-
gunt. Fugere autẽ opȝ a grossis
simul et fetidis ꝛ idelectabilibꝰ ꝛ
austeris. Et in li. de vinis ꝯcludit:
ethios cum eo presens capituluȝ
dicentes. Meliꝰ vinum ad euchi-
miã est qð est odoriferum: ꝛ in ce-
teris laudabile magis. Hoc igit
pro nostre sanitatis cõseruatione
debemus eligere: sicut oppositũ
ob eius nocumẽta que dicta sunt
pretermittere quare ꝛc.

¶ Capitu. ccxlviij. ostendit na
turam et operatiões vini noui
qð mustum dicitur: et ipsius no
cumẽta cum purificatũ bullitũ
et sufficienter claruȝ nõ fuerit.

Cum vinum ex ꝑte eta-
tis nõ minꝰ recipiat di
uersitatẽ q̄ꝫ ex ꝑte su-
prascriptoꝝ: rõnabile
mihi vĩ de ipõ vt sic ꝯsi
derat aliqua nõ inutilia ꝯñr per-
scrutari. Et qꝛ istud duobꝰ modis
principal'r ꝯtingit: cum aliqð no-
uum sit ꝛ aliqð vetus. Jõ de prio
scȝ de vino nouo qð mustum ap-
pellat: primitꝰ dicemꝰ cũ Auic. in
j. iij. tra. v. c. x. sic scribẽte. Uinum
feculẽtum ꝛ antiquum ꝛ nouũ ẽt
qð nõ est clarificatũ gñat sangui
nẽ vaporosum feculẽtum et tene
brosum. Si tñ clarificatũ esset se
cus ꝯtingeret: di. eodem in. xj. iij.
tra. ij. c. viij. In vino qð recẽs est:
fortis existit virtꝰ ad aggregãdũ
spũm ꝛ cõfortãdum ipȝ: et ꝑpter
ea vinum nouũ ꝯmouet coituȝ: vt
idem inq̄t. in. xx. iij. tra. j. c. xviij. et
in. c. xxxvij. eiusdem ait. Illud cui
inest ꝓprietas gñandi sperma est
vinum nouum ꝛc. Cum tñ purifi-
catũ nõ fuerit quale est id de quo
hoc i loco principal'r intẽdimꝰ ad
plura ꝑducit nocumenta cum di.
Prin. ipse in. xiiij. iij. tract. iiij. c. j.
Scias q̄ potꝰ primi vini passi re-
cẽtis facit cadere i solutionẽ ven
tris epaticã: cuiꝰ q̄dẽ rõ est: qꝛ vt
Jsã. refert in par. die. Uino recen
ti inest calor in prio gradu: vñ ꝑ-
tinet frigiditati ꝛ humiditati: id-
circo ceteris est nutribiliꝰ: malos
gñat humores et inordinata som
nia et ventositateȝ stõachi et inte
stinoꝝ. vñ Ga. Uinũ qðcũq̄ recẽs
fuerit nõ hȝ vim ducẽdi cibum ꝑ
corpꝰ neq̄ vrinã ꝓuocãdi: iõ opȝ
frigidas ꝛ hũidas hñtes naturas
illð cauere: vẽtositatẽ eñ et infla
tionẽ fastidiũq̄ gñat: iõq̄ si neces
sitas fuerit vinũ eligat clarissimũ
aquosum: subtile diu a torculari
exp̄ssum. ꝛ post aliq̄ subiũxit. Ui-

nū sit r qđ vicine a torculari exie-
rit: q2 aduc ē īdigestum et a bulli
tiōe nō quieuit: necꝫ terrestria ad
suum locū descēderunt naturalē:
necꝫ ēt aereū ad suū locū saliuit.
s. ad supiora: necꝫ liquor ei⁹ cla-
rissim⁹ ꝛ mediocriter aūt stās mū
dificat et lucidissim⁹ appet. Deiñ
subdit. Recēs vinum ꝑ sue humi
ditatꝫ abundātia et caloris pui-
tate: ꝑpter ebulitionē suiꝗ turbi
ditatez malos gñat humores ter
ribilia somnia īducit vētositatez ꝛ
īflationē stōacho nociuā ꝛ. oppila
tionem i vrinalib⁹ creat vijs. Uñ
Gal. Decet. inqt vini diuersitates
itelligere q2 recēs qđ vicinū ē tor
culari calidū est ī prio gradu. Ue
tus vo septem annos trāsiens in
tertio calidū existit. Mediocre aūt
qđ est a duob⁹ annis vsꝗ ad qua
tuor calidū est i scđo. Quāto eñ
vinū hꝫ calorꝫ paucitatē: tāto hu
midi⁹ approbat. Et q̄to calidi⁹ tā
to sicci⁹ ꝛc. Quātū qꝫ vinū noui
ter factum vituperat a Ga. pꝫ per
ea q̄ ipse scripsit i li. de euchimia
ꝛ cachochimia. c. viij. cū ait. Uetrꝫ
dulcis vina grossa sunt lenitiua:
vt nullus ignorat sicut ē mustum
qđ ē īflatiuuꝫ et īdigestibile et pa
chichimū. ꝛ vnā solā bonitatē hꝫ
subducere vētrē. Et si de hoc ifor
tunet nocuissimuꝫ fit. Et p⁹ aliq̄
subdit. Fugere opꝫ ab antiquoꝝ
vinoꝝ potu sicut a valde iuuenū
sorbitiōe. Jlla eñ supflue calefa-
ciunt. Jsta vo oīno nō calefaciūt.
Maxie autē a grossis natura vi-
nis abstinere ꝯgruit q̄diu fuerit
iuuenescentia tāto eñ deficiunt
ꝯferre digestiōib⁹ ciboꝝ: ꝙ ex ipa
vix digerunt ꝛc. Ex qb⁹ appet ꝙ
nisi mustū bñ purgatū sit et claris
simū sufficiēterꝗ bullitū: mltoꝝ
nocumentoꝝ pōt esse ꝑductiōe ꝛ
ꝑpterea nō est bibendum: et ma-
xime si dulce fuerit ꝑpter maiorē
q̄ exinde seqret oppilationē. lꝫ q̄
plēs hoc minie credāt bestiales:
q̄ postq̄ illo se ad libitum reple-
uerit: paucos post admodū dies
egrotāt multiꝗ moriunt: et bñ ꝑ
fecto iacēt extincti ne suis cum vo
luptatib⁹ malū ꝑximis ꝑbentes
exēpluꝫ: illos corrumpāt. q̄re ꝛc.

¶ Ca. ccxlix. oñdit naturā ꝛ ꝓ-
prietates vini veteris declarā-
do iuuamēta et opatiōes ei⁹ q̄
busꝗ et qñ ꝯueniens sit rōne
medicine.

Quia posset q̄spiā opi
ri: imo credere ꝙ vinū
antiqnūꝫ sanis humo
rib⁹ esset vtile sicuti vi
num nouū ē ab eis fu-
giēdum vt diximus q̄ nō paꝝ ꝑfe-
cto deciperent. Jōꝗ mihi vr̄ imp
sentiaꝝ dicēdū esse de ipo et opa
tiōib⁹ ei⁹ magis ad medicinā q̄
ad cibū faciētib⁹ ne q̄s eo vtēs ꝑ
meliori forsitā egrotet: qm̄ vt di.
Prin. in. iij. i. doct. ij. c. viij. Uinum
vet⁹ est q̄si medicina et pauci exi-
stit nutrimenti: sicuti nouū vinum
impedit epar. et ad epaticā ꝑdu-
cit dissinteriā ꝑpter inflāmationē
suā ꝛc. et in. ij. iij. c. iiij. Uinum an
tiquū paꝝ valde ꝯfert egritudini
bus neruoꝝ oībus sicuti plīmum
ex eo sumptum est res nocibilior
neruis. Cuius q̄dem rō ab eo assi
gnatur in. xij. iij. tra. ij. c. ix. cū ait.
Uinum vetus odoriferum est con
fortatiuum virtutis expulsiue: et
resolutiuum materie male. Et in
xx. iij. tra. i. c. xviij. inqt. Uinum an
tiquū subtiliat vaporē ꝛ resoluit
eum: et nocet coitui ꝑpter illđ ꝛc.
Et hoc iō: q2 calefacit plīmum et
desiccat intm̄ ꝙ si multum bibat
occidit teste eodē Prin in. xiij. iij.
trac. ij. c. xx. di. Multoties mouit
hō et potu vini veteris inflāmat⁹

et ꝯturbat⁹ et sitiens. et Gal.i.ij. interioꝝ.Seru⁹ grãmatici bibẽs vinum vet⁹ iuigil deinceps fact⁹ a febre ac desipiẽtia captus expi rauit.Et rõ q̃dem huius est:q2 vt Isa.inq̃t in par.die.Uetus vinuz qđ trãsit vsq3 ad septẽ annos vł plus:calidum est et siccum in ter tio gradu:et hz q̃ddã amaritudi nis:⁊ hmõi vinum paꝝ nutrit:ci toq3 caput ascẽdit:⁊ mentẽ ꝑcutit ꝑpter sue pũctiõis acumen:maxi me si mł'tũ ex eo bibat:⁊ paꝝ aq̃ ibi misceat:ꝑpter hoc caueãt illõ neruos debiles hñtes:⁊ q̃ sensus acutos habuerint:magnum nãq3 eis ꝑstat nocumentũ : nisi tãtam in suis corporibus habeant hu miditatẽ q̃ bñ resistat vini acũini. vñ Ga.Multum inq̃t vinũ vet⁹ cõ ueniẽs est his i quoꝝ vasis mł'ti tudo hũoꝝ crudoꝝ ẽ accumula ta.Et postea subiunxit.Uetustissi mũ ꝟo vinũ qđ ꝑpriũ ꝑdit sapo rem et amaritudinẽ hz spernat. Uñ debem⁹ itelligere ꝙ vinũ ve tustissimum augmẽtat calorẽ vl tra tẽperamẽtũ:nocetq3 pelliculã cerebri ⁊ mẽtẽ ꝑcutit:⁊ nõnũq̃3 ex tinguit naturalẽ calorẽ cũ acumi ne suiq3 siccitate.Et ꝙ vina magĩ vetera calidiora sunt:ptz ex serie halia.in.v.Theo.sic scribentis. Et q̃̃to ampli⁹ vinũ vetustũ fue rit:maioris erit caloris.Que fuit snia Gal.i.iiij.de simp. medic.di. iij.c.j.circa finẽ.di. Oĩa vina q̃̃to pl⁹ antiquant calidiora sunt:⁊ ac cidit vinis stipticis qñ antiquãt: vt acq̃rãt dulcedinẽ ⁊ acuitatẽ ⁊ acredinẽ.et recedat ab eis qđ est in eis de stipticitate.Uñ ꝯcludere possum⁹ cũ Gal.i li . de euchimia ⁊kachochi. c.viij.di.Fugere opz ab antiquoꝝ vinoꝝ potu:sicut ⁊ a valde iuuenum. qm̃ superflue calefaciunt:et hoc intelligendum est via nutrimẽti:qm̃ loco medici ne q̃nq3 ⁊ i q̃busdã ꝯueniẽtissima sunt:vt dictuz est.S.et ꝑcipue his q̃ frigidi sunt et humidi supflue: di.Gal.in li.de vinis.Frigidis et aceruatis i venis humorib⁹q̃ cali da⁊ antiq̃ vina sunt ꝯueniunt.Ex his igit ⁊ ex oibus ꝑcedentib⁹ ca pitulis de vino ꝑtractãtib⁹:appet ꝙ vinũ iter oĩa bonuz et ladabi le ad sanitatẽ dici mereat:et est il lud de q̃ scripsit Gal.in.iij.micro tehni tex.com.ccv.di.Potus q̃dẽ aptus vinum est etate mediũ:for maꝟo puruz lucidũ:in colore ꝟo album:aut subrubeum:odore ꝟo suaue:in gustu vero nec aquosuz oĩno:nec aliquã vehemẽtem qua litatẽ oñdẽs:nec stipticã nec ama rã neq3 dulcem.Tale igitur vnus q̃sq3 potẽs sibi vinuz eligat si tẽ perate vel quasi fuerit ꝯplexiõis. Si ꝟo distẽperate valđ qđ medi co electo videbit bibat.Si ꝟo nõ adeo potens fuerit:vt hec oĩa ha bere possit ⁊ vinũ sibi eligere oẽz laudabilem hñs ꝯditionem : il lud saltez qđ plures de dictis ha buerit assumat.quare ⁊c.

¶ Ca.ccl.oñdit q̃d sit aqua:⁊ q̃ sit eius cõplexio:quõq3 non nu triat:neq3 nutrire possit.

Um ꝙ̃ples holz a nati uitate:et mł'ti ẽt ex tꝛe vinũ bibere nõ possint s3 tm̃ loco eius aquaz: iuremerito possent de nobis ꝯqueri si in hoc nr̃o tracta tu eligibilioris aq̃ ꝯditiões nõ oñ derem⁹ sicut de vino in supiorib⁹ fecim⁹.Et ꝑptcrea de ipsa aqua et de spẽbus ei⁹ q̃bus ipsi vtunt ꝯñr dicẽdũ est:vt eã q̃ facit ad sa nitatis ꝯseruationẽ:ab egritudi nali distinguere valeãt:sed q2 di. Ga.i.j.de igenio sanita.Qui vult aliq̃d inuestigare opz vt nom

ci⁹ diffiniat. Iō primit⁹ describa mus q̄d aqua sit dicētes cū Aui. in .j. pri. Aqua est corp⁹ simplex: cui⁹ naturalis loc⁹ vt sit circūdās terrā: ⁊ circūdata ab aere: cui⁹ natura frigida est ⁊ humida ⁊c. Ari. aūt in libello de sensu et sensato voluit q̄ aq̄ sit subtilissimum oīz humorū q̄bus in locis autores sic aquā purā qd̄ est vnum de q̄tuor elementis descripserūt. de aqua Auer. in com. cxv. ij. lib. de aīa. di. Aqua pura non calefit sicuti neq̄ aer puri⁹ infrigidat. Et nos hāc aquā nō hēm⁹: sz aliā nō ita simplicē q̄ alterat ⁊ corrūpit vnum quodq̄ aūt simpliciū nudorū nō putrefit sz ad aliḋ ꝯuertit simplex vt di. Aui. in. ij. j. doc. ij. c. ix. Qualēcūq̄ tn̄ habeamus aquā elemētum esse dicimus cuz poti⁹ mixtū et elementatuz dici mereat. Cui⁹ cōplexio etiā frigida est et humida: vt nobis innuit Isa. in p. d. q̄n ait. physici ꝯcordati sunt: maxie hip. et Gal. q̄ aqua sit ꝯposita ex duabus qualitatibus simplicib⁹. f. frigiditate ⁊ humiditate: ꝓinde nullum dat nutrimentum corporib⁹ humanis ⁊c. q̄r eis nō assimilat cuz sit simplex respectu saltē nr̄orū corporū q̄ ꝯpositiora valdē sunt ipsa. Simplex aūt cōpositio dissiḃs est. Et ꝓpterea aq̄ nutrire nō pōt. q̄m nutrimētuz nihil aliḋ est q̄̄ cibi assimilatio in corporib⁹ edentium potestate quidem eis sīle. Aqua aūt non nutribilis est: cū nec p̄late neq̄ accidental̄r sit sīlis calori: nec siccitati nostri corporis ⁊c. Rōne igit̄ simplicitatis et suarū qualitatum nō potest nutrire. Et q̄ i ꝯplexiōe sua aqua sit frigida ⁊ humida nō ē dubitādū cū nō soluz Isa. sz ēt Ga. sic ipsaz esse affirmauerit di. in li. j. de simplici medicina. Aqua que vere est aqua ꝓpria cui nō admisceat alia substātia est in ꝟtute sua frigida necessario: ⁊ i di. ij. eiusdē. c. j. Aq̄ in nā sua est frigida ⁊ humida: tn̄ si ꝓieceris i ea sulfur aut alumē facies eā calidā. Et in dist. ij. c. vj. ait. Aq̄ cū hoc qd̄ infrigidat ē magis humida q̄̄ oīs res: cuz nō sit aliq̄d humidi⁹ ea p̄ter aerē. s. Et sic hēmus q̄ sit eius natura ⁊ ꝯplexio: ⁊ quō nō nutrit neq̄ ad id essentialē aliquā potētiā hēat. Qd̄ dicim⁹ ꝓpterea q̄ p accidens iuuat ad nutritionē subtiliādo cibū et faciendo ipm penetrare. et qd̄ ita sit appet per Ga. in. iij regim. acuto. com. xix. di. Aqua nō est nisi cōpositor cibi et nō cib⁹: qd̄ non tm̄ hip. sz etiā reliq̄ medici di. et in libello quez de de bonitate aq̄ cōstruxit inquit. Nō nutrit aqua: sed solum est vehiculum cibi vt hipp. et Chrisipo et Erasistrato vr̄. Et propterea dicebat Prin. in ij. j. c. superi⁹ allegato. Aqua vnū existit elementorum que sola inter elementa habet proprium: vt in eo q̄ comedere ⁊ bibere ingrediatur nō iō vt nutriat: sed q̄r nutrimentum penetrare facit et ei⁹ rectificet substātiā. Nos autē dicimus q̄ aqua nō nutriat nisi quia nutriens in potentia est sanguis: et in alia potētia lōgiori est pars membri hoīs. Corp⁹ ꝟo simplex nō ꝯuertitur nisi ad formam sanguineā recipiēdam neq̄ formam membri humani nisi cōponatur. Apparet ergo ex his q̄ nos in rubrica presentis capituli ꝓmiseramus ad quas ꝟo opatiōes vtilis sit et ad quem finem bibenda ab hoībus et a brutis in sequentib⁹ magis patefiet. quare ⁊c.

¶ Ca. c. lj. oñdit q̄ iuuamēta ⁊ vtilitates ꝓueniāt in corp⁹ ex laudabili aqua bibita.

Quia i supiori.c.dictū ē: q
aq̄ simplex sit et frigida
⁊ hūida nō nutriēs: po-
tuissent aliq̄ dubitare et
nobis obijcere: vt Isaac refert in
parti.di.hoc mō. Si aq̄ est sicut di
xisti: q̄ necessitas fuerat vt aq̄ dare
tur nature hūane cū nos videam⁹
aialia nullo mō posse regi nisi ra-
rissime absq̄ aq̄: Quib⁹ sic obijciē
tib⁹ respondēdū est. Aque neces-
sitas duob⁹ modis fit. Uno q: por
tat cibū p totū corp⁹ cū sui subtili
tate ⁊ liquore dissoluit aūt ⁊ atte
nuat cibū vt possit venas penetra
re ⁊ ceteras vias corpis. Alio mō
q: cū frigiditate ⁊ hūectatiōe re-
frigerat ⁊ extinguit caloris extra
nei ⁊ naturalis acumē: ⁊ sitim ab
eo gñataz mitigat pp ꝯtrarietatē
quā vtraq̄ hīt: ⁊ dissoluit fumuz
circa cor accumulatū: qm̄ ꝯfortat
naturā in actiōe sua. Sz tñ si inue
nerit fortē caloris quātitatē adeo
vt nequeat ei repugnare mutat̄ i
ip̄z patiēdo: sicut videm⁹ in exte-
riorib⁹ aquā i ignē trāsire: mutat̄
eī in igneā naturā p sui subtili-
tate: vñ ignis cōfortat̄ ⁊ augmen
tat̄. Uñ nos opz vt puideam⁹: si
hec ifirmo tribuat̄ ingeniare illā
admiscēdo eis videlz rē grossaz
⁊ ā grauātez q̄ sit i sua cōplexiōe
cōposita sicut psilinū: panis lot⁹:
⁊ siliavt fiat grossior et grauiter:
sueq̄ calori obediat extraneo: sz p
ea extinguatur sitis ab ea gñta ⁊
calor mitiget̄. Hoc silr voluit Aui.
loquēs de aq̄ iuuamēto i.ii.j.doc.
ii.c.xvj. cū ait. Aqua ē substātia q̄
adiuuat ad liquefaciēdū nutriēs
subtiliādū ⁊ vt cito currat ⁊ pene
tret i venas ⁊ in foramina: necesse
pōt absq̄ hoc auxilio ei⁹ cōplemē
tū rei nutrimēti. Et i sūma de pul
sib⁹.c.xj. Aqua nutrimētū pene-
trare facit. Et in canticis textu cō
mēti.c.xxxj. sic etiā inquit. Aque
delectabiles cōseruāt hūiditatez
radicalē: ⁊ causant egressum fecū
⁊ supfluitatū: digerūtq̄ ⁊ ꝯducūt
cibum p venas. Gal. q̄z iuuamēta
laudabilis aq̄ plurimuz extollit:
di.i.j. d̄ regimine sanitatis. Bona
aq̄ oib⁹ etatib⁹ cōgruit qđ nō de
vino cōtingit vel cibarijs: ⁊ lz ip̄a
nō sit cib⁹ sicuti nō tm̄ di. Hippo-
crates: sz etiā reliqui medici: ē tñ
cōpositor cibi: teste eodē in tertio
regiminis acutoꝝ cōmēto.xix. silr
Rasis in.iij.almā.c.iiij. d̄ vtilita
tib⁹ ei⁹ inquit: aqua naturalis in
corpe cōseruat humores: q̄ cibum
subtiliās penetrare facit: ipsa q̄z
calorē reprimēdo calefactis cau-
dāq̄ habētib⁹ cōplexionē plusq̄
vinū cōueniens est ⁊c. Et in.xxiij.
cōtinentis.c.dccxlvj. dixit autori-
tate Ruffi. aqua cōfert ei cui cōdo
minat̄ humor niger inflammat⁹
in quo gñat̄ cholera nigra: vel in
quo accidit ayda i principio mor
bi laborātib⁹ cholera eruginosa
in febre laborant sudore raritate
corpis ⁊c. Et.ī. subiunxit aqua cō
fert ad faciēdā bonā digestionē ⁊
penetrationē nutrimēti: ⁊ iductio
nem ipsius ad mēbra: ⁊ facit bo-
num augmentū: ⁊ bonū sensuz to
ti⁹ corpis: leues mot⁹ ei⁹: puocat
mēstrua. cōfert visceribus: capiti:
neruis: laborāti pleuresi periple-
monie: dolori gutturis. saltui cor
dis: exituris magnis: digerit hec
oīa vitia in potu data aut si bal-
neatio fiat in ea calefactionē miti
gat: ⁊ oīa accidētia q̄ fiūt ex mor-
su cholere ⁊c. Idē quoq̄ dixit au
toritate Ioānitij ⁊ multoꝝ alioꝝ
veterū. Sz q: nō est presentis p-
positi adducere vtilitates aq̄ fa-
cientes ad egritudinū curationē:
sed tantuz ad sanitatis conserua
tionē; ideo pretermissis illoꝝ di-

ctis: dicamꝰ deinceps q̄ aqua ꝓprie bona sit: ⁊ laudabilis ꝑ potu his q̄ vinū bibere nō cōsuescūt: ⁊ q̄ in ea perfecta cōsistere iuuamēta ꝑ maxime arbitrandū est. quare ⁊c.

¶ Ca. cclij. ostēdit q̄ aqua laudabilis sit ⁊ melior alijs ad sanitatē quātū ē ex parte sue essentie.

Cum oēs spēs aq̄ eas quas diximꝰ i superiori. c. nō. habeāt vtilitates: sȝ tātummō illa q̄ in culpabilis existit. Jō q̄ sit huiuscemodi inuestigādū est cuȝ ipa sit oibꝰ necessaria: ⁊ nō solum bibētibꝰ aquā: sȝ ēt vinū bibere cōsuetis vt possint vinū limphare: ⁊ cū ea ipȝ refrāgere cū voluerint: valeātq; in ipsa carnes decoqui facere ⁊ cetera q̄ cū aqua solēt ꝑparari. Silr̄ etiā ꝑ infirmis ⁊ ꝑcipue febriētibꝰ: quibꝰ aquā inbēt medici ꝓpinari. Et ꝓpterea q̄ sit melior aquarū debemꝰ pscrutari di. hippocrate in li. de aere ⁊ aqua. c. j. Opȝ te esse attētū circa ꝟtutes aquaꝝ vtpote q̄ diuerse in pōdere ⁊c. ⁊ in. ij. c. eiusdē. Maximū studiū adhibēdū ē bonitati aquarū vel malignitati eaꝝ: si paludestris sit an astaguea: an mollis: an grossa: an digeri dura: neq; in hoc negligētiā habeas q̄m scia aq̄rū mlt̄a est ad sanitatis corpis igeniū: vt idē dixit i. c. iij. li. eiusdē Qđ ēt voluit Gal. ⁊ eiꝰ cōmētator in li. sectarū cuȝ di. rōnabilis medicꝰ dȝ scire naturas hoīȝ et aq̄ruȝ ⁊ locoꝝ ⁊ causarū oīȝ. A q̄bꝰ accepit haliabas i. v. theo. c. xxix. cū inq̄t. Dico q᷑ cū aq̄ vsus necessarius sit ⁊ ad sanitatē custodiā: ⁊ ad mēbroꝝ medelā maior oibus reliq̄s vtilitatibꝰ necessariū oino est medico aq̄rū cognoscere nās. ⁊ caꝝ melioribꝰ vti ⁊ vtilioribꝰ potuit reliq̄s q; cauere. Dicamꝰ ḡ q᷑ aq̄ laudabilis: vt ait Isaac in particularibꝰ. duo in se cōtinet. vnū ē ex sui essētia: aliud ex sui cursus origine: ex sui essētia dȝ eē clara mūda nullū hn̄s calorē aut saporē odorē vł fetorē. q2 color: sapor et odor significāt q̄tuor cōpositiōes q̄litatū ab actiōe nature ꝯpositas in corporibꝰ in scđa cōpositiōe de hūiditate ⁊ frigiditate. nō ergo dȝ habere aliquod supradictoꝝ: q2 si habuerit significat aliā rē i ea eē adunatā. Si ꝟo habuerit calorē: necesse ē vt sit albꝰ: clarissimꝰ: et nitidꝰ: hoc em̄ demostrat aquā eē clarissimo ⁊ tenuissimo aere cōmixtā. Si ꝟo habeat saporē necesse ē vt sit acceptabilis cōis et facilis sensui: q᷑ si odorē habeat necesse est vt sit odorifera oi carēs putredine ⁊ grauitate. quecūq; ei aq̄ talis ē: bonū hȝ saporē: venarū erit penetratiua: ⁊ ciboꝝ portatiua: ⁊ nullā auget vētositatē rugituȝ et grauitatē. Qđ sensit Gal. in. lib. j. de simp. medi. distin. ij. ca. j. di. aq̄ pura experit ⁊ iudicat de ea per tres sensus: qui sunt: visus: gustꝰ ⁊ odoratus. Per gustum quidē: vt nō sit ei sapor oino: imo sit insipidi saporis in summo: ⁊ pvisuȝ quidem: vt sit in summo clara et mūda et luminosa: ⁊ silr̄ in odoratu opȝ em̄ vt nō sit ei odor oino ⁊ subiunxit aqua q̄ denudata est ab his oibꝰ ꝓprietatibꝰ est apud naturā idest prope purā: nō munda in fine mundificationis: sicut nullū sensatoꝝ quatuor elementoꝝ est parū cui nō pmixtū sit aliquod cū eo. Apud sensuȝ ⁊ visuȝ aqua lōginqua: ab illis ꝓprietatibus est pura mūda. Que fuit snīa hippocratis in libro de aere ⁊ aq̄ cap. dicētis. Aqua aliarū optima saporata q̄ in hyeme calida: estate frigida: ⁊ melior ē que ab ortu

solis: et maxime estiuo tempore decurrit: alba perspicua atque procuidubio odorifera est. Que aũt ẽ lenta grauis nõ currẽs minime ẽ iuuatiua. Dz pterea aq̃ laudabilis in essentia sua leuis eẽ ⁊ subtilis: qm̃ aqua que est leuior in pluribꝰ dispositionũ est melior: et iõ scire debes ꝙ põdus ẽ ex exprimẽtis adiuuãtibꝰ ad cognoscẽdũ aq̃ dispositionẽ. Cognoscit aũt pondus p mẽsurã: cũ in duabꝰ aquis diuersis duo panni: aut duo cota vniꝰ ponderis madefiãt: ⁊ postea vehemẽter exsiccent̃ deinde ponderat̃ qr aqua cuiꝰ cotũ fuerit leuiꝰ melior inq̃t Aui. in. ij. primi doc. ij. ca. xvj. Qđ etiã voluit Rasis in iij. Almã. c. iiij. di. Aqua insuper que pondere leuior est: caloreq̃ ⁊ frigiditatem velociꝰ suscipit: saporez retinet meliorẽ que. s. ad dulcedinez parũper declinat melior iudicat̃: q̃ sil'r fuit Gal. sñia in primo de simp. medi. distin. ij. ca. iiij. di. Aqua quãto subtilior est tãto velocius suscipit impressionem: ⁊ subtilior quidẽ aqua ẽ in qua fex terrea minor est. et ipse quoq̃ ab hippocrate accepit in. v. aphorismo aphorismo. xxvj. sic scribẽte. Aqua q̃ cito calefit ⁊ cito infrigidatur leuissima est: eo quia subtilis est ⁊ rara: in qua multum de aere ẽ admixtũ. Et ppterea hmõi est ex parte sue essentie laudabilior ⁊ eligibilior aqua. Et põt etiã probari: vt Isaac inquit: accipiendo lineos pannos tenues: ⁊ veteres eosq̃ medios diuidẽdo equaliter et madefaciendo in duabus aquis: ⁊ in vno loco suspendat̃: ⁊ in vno tempore ⁊ qui primus erit siccus aqua erit leuior: et in tali potu coctionibus huiusmodi: pro q̃buscũq̃ oportuerit: vtenduz est.

¶ Ca. cclij. oñdit q̃ aq̃ ⁊ pcipue fontia laudabilior sit ex pte sue originis ⁊ loci ad quẽ tẽdit necnon ex parte luti sup qđ transit.

Hoc capitulũ erit pcedẽtis cõplemẽtũ. cũ p ipsz clarius apparebit q̃ aq̃ laudabilior sit ⁊ magis faciens ad sanitatẽ quãtũ ẽ ex parte sue originis ⁊ loci ad quẽ tẽdit ⁊ alioꝝ vt p pcessum patefiet. Dicamꝰ ergo cũ Isaac in particulari bus sic scribẽte. Origo cursus laudabilis aque necesse est vt sit cõtra orientẽ aliquãtulũ: septentrionali ptingẽs plage: septẽtriõalis ⁊ oriẽtalis ventꝰ eã pfict. Fluxus vo eiꝰ necesse est vt fixus ⁊ velox currẽs sup lapidẽ paruũ ⁊ arenas clarissimas nullã hñs immũdiciã aut cursus sup cretã sapidam nimisq̃ mũdam. colorq̃ eiꝰ rubeus aut niger huiusmodi enim aq̃ subtilis ẽ ⁊ leuis: q̃ posita ad ignẽ seu solẽ citissime calefit: calefacta vo ad aerẽ ponat̃ ⁊ velociter refrigerat̃. ⁊ citissima est eius mutatio de q̃litate in qualitatẽ: ⁊ de vtero expulsio est significãs leuitatẽ ⁊ ostẽdẽs illã quicq̃ terrestre nõ habere. Qđ ẽt sensit Rasis i. xxiij. ptinẽ. c. dccxlvj. ⁊ Aui. in. ij. primi. c. xvj. di. Aque vo q̃ sunt alijs meliores sunt aque fontiũ: neq̃ tñ oĩz fontiũ nisi fontiũ terre libere: in cuiꝰ territorio nulla dispositionũ qualitatũ extranearũ supat: aut aque q̃ sunt petrose: qr sunt dignio res ne terrestri putrefactiõi putrescãt. Illa tñ q̃ ẽ terre libere melior est petrosa: neq̃ oĩ fonte terre libere sz tm̃ illa q̃ preter hoc est currens neq̃ oĩs currẽs nisi currens q̃ est soli ⁊ ventis discooperta: hoc nãq̃ est ex eo ꝙ currẽs nobilitatẽ acquirit: neq̃ oĩs currẽs discooperta: nisi illa q̃ sup lutũ incedit. Et debes scire ꝙ illa que super lutũ va

dit:melioꝛ ē ea ꝙ ſuꝑ petras fluit
lutuꝫ em̄ mundificat aquā: ꝛ au-
fert ab ea res extrāeas ſibi admi
xtas ꝙ ſunt ī ea:ꝛ colat ipaꝫ:ſꝫ la
pides nō faciūt illḋ.opꝫ aūt vt lu
tū ſuꝑ qḋ trāſit ſit liberū ꝛ nō feti
dū:neqꝫ lacūoſuꝫ:neqꝫ aliḋ aliqḋ
tale.Qḋ ſi hec aq̄ fuerit multa et
forti cucurrerit curſu ꝙ ꝑꝑ ſui mł-
titudinē illḋ qḋ ei admiſcet ī ſuā
ꝯuertat naturā: ꝛ ꝙ ſuo curſu ad
ſolē tēdat.ſ.ad oꝛientē ꝛ ꝓprie ad
ei⁹ eſtiuū erit melioꝛ aq̄s ꝛ quāto
magis cū multū a ſuo elongabit
ꝑncipio:ꝛ poſt hāc ꝙ ad ſeptētrio
nē vadit:illa nāqꝫ ꝙ ad occidētē
tēdit ꝛ meridiē ē mala:ꝛ ꝓprie cū
meridiōales exufflauerint vēti: ꝛ
illa q̄dē ꝙ a locis deſcēdit altis cū
alijs bonitatib⁹ ē melioꝛ. ꝛ illa ꝙ
eſt ſic q̄ſi dulcis eē imaginat:ꝛ eſt
pōdere leuis ꝛ cito īfrigidat ꝛ cito
caleſit:ꝓpterea ꝙ ē reſoluta frigi
da in hieme:ꝛ calida in eſtate:i ꝙ
nullo mō ſapoꝛ ſuꝑat aliq̄s neqꝫ
aliq̄s odoꝛ,ꝛ cito deſcēdit ab hy-
pocūdrijs ꝛc.Auer.ēt in cōmēto.
xxxj.cāticoꝝ ſic de eis inq̄t aque
fontine ſcḋꝫ opinionē hippocratꝫ
ꝛ gal.ſunt meliores ꝛ ex eis maxi
me oꝛiētales ꝛ ſuꝑ arenā ſcedētes
ꝛ in.v.col.ſiˡr ait. Melioꝛ aquaꝝ
ſcḋꝫ hippocratē eſt aq̄ fontiū oꝛiē
taliū:ꝙ ſcaturit ex terra ꝙ non hꝫ
nimis groſſaꝫ ſubſtātiā nec nimis
moliē vł luteā:ſꝫ ſit mediocris in
ter has:ꝛ ꝓpterea hec aq̄ eſt ſua
uioꝛ ꝛ lenioꝛ ꝛ citi⁹ ꝑmutat in cali
do ꝛ frigido .Gal.q̄ꝫ in.j.de regi-
mine ſanitatꝫ di.Quocūqꝫ fontes
v̄ſus ſeptētrionē q̄dē fluūt ex pe
tris expreſſi duras hn̄t aquas et
tarde ſcedētes.Qui v̄o v̄ſus oꝛiē
teꝫ:bonas ſi ꝑ terrā colant purā:
ꝛ caleſiūt ꝛ īfrigidant velociter.ꝛ
poſtea ſubiūxit.Fontis aq̄ recens
ē bibēda:ꝙ nullā adiectā habeat
ꝑniciosam qualitatē.Et hec fuit
hippocratis ſnīa in lib. de aere ꝛ
aq̄.c.j.dicētis.aq̄ v̄o fontiū ſcḋm
oꝛtū ſolis exiſtētiū oīꝫ ſunt melio
res ſcḋo v̄o ille ꝙ inter eſtiualē ꝛ
hyemalē oꝛtū hn̄t.Quarū ēt me-
liores ſunt oꝛiētis oꝛtu ꝑtinentis
poſtea v̄o ꝙ inter eſtiualē ꝛ hye-
malē.Sꝫ harū oīm peiores:meri
diōales.Que aūt ſunt inter hye-
malē oꝛtū:ꝛ hyemalē occaſuꝫ exi
ſtūt inter illas medie.Ille v̄o ꝙ in
ſeptentriōis ꝑte ſunt illis melio-
res exiſtunt.Ex quib⁹ ſatis patēt
que in rubrica capituli huius de-
clarari promittebātur. quare ꝛc.

¶ Ca.ccliiij. oñdit malitiā aq̄-
rū fluminū: ꝛ ꝑcipue per ciui-
tates trāſeuntiū vel ꝓpe illas exi
ſtētiū paucis admodū exceptꝫ.

Sꝫ poſſum⁹ fontiuꝫ aq̄s
habere ꝯtinue ꝛ illas ꝑ
cipue q̄s in ſuꝑioꝛi ca-
pitulo cōmendauimus
alijs quippe ſicut fluuialibus et
huiuſmodi nequaq̄ꝫ vtendū eēt.
Uerꝫ qꝛ illas ſemꝑ habere nō va-
lem⁹.cū a fontib⁹ plerūqꝫ remote
ſint ciuitates ad quas flumina ſo
lēt ꝑuenire.quoꝝ aq̄ illaꝝ hoīes
vti diuerſimode ꝯſueuerūt:neſciē
tes forſitā an bona vel mala ꝛ il-
laudabilis ad ſanitatē exiſtat.Jō
de aquis fluminū dicam⁹ impre-
ſentiarū q̄ dſenſerint antiquiores
vt dictis coꝝ plectis: ſciat vnuſ-
quiſqꝫ bonas illaꝝ a malis ſecer
nere.Et ꝑmo referam⁹ ꝙ ſcripſe-
rit Jſaac in parti.di. cū ait . Poſt
aquā pluuialē cōmendam⁹ aquā
fluminis magni a ciuitate remoti
cui⁹ liquoꝛ eſt clariſſim⁹ ſuꝑ are-
nas nitidas vel lapides currens
tn̄ meli⁹ eſt ſi fluat ſuꝑ lapides q̄
ſuper arenā: lapides em̄ illudūt
aquam eiuſqꝫ groſſicieꝫ attenuāt
que vero ſuper arenas fluit ni-

tidas melior est ꝙ pluuialis in ci
sterna lōgo morās tpe ꝛc. Auer.
aūt in.v.collig.sic de eis inqt. Ra
sis sensit ꝙ melior aqua sit flumi
nū magnoꝝ ductuū. Et hippoc.
dicit ꝙ iste aq̄ sunt diuersaꝝ sub=
stātiaꝝ eo ꝙ trāseunt ꝑ diuersas
terras: ꝛ ꝓpterea qꝛ ingrediunt
eas multi riui. Et mihi vr̄ ꝙ Rab.
nō laudauit flumina magis gros
sa: nisi ꝓpterea qꝛ solū operat in
eis vnā opatione ꝓpter quā sepa
rant ꝑtes grosse a subtilib⁹: ꝛ ꝓ=
pterea coquūt medici aquā illis q̄
hn̄t debilē stomachū ꝛepar. Ergo
op⁹ qđ fit in aqua est diuersū ab
aqua: sꝫ qđ est inspiciēdū in aqua
est diuersitas terrarū: qꝛ nō pōt
esse q̄n in estate nō defluāt ad flu
mina aq̄ multitudo ex aq̄ pluuia=
li. Et ꝓpterea quanto pl⁹ elōgat
flumē a suo ortu est deteri⁹: ꝛ pro
pterea nostrū flumē meli⁹ est i cor
duba ꝙ in sibilia: et est deteri⁹ in
sibilia ꝓpter cremētū ꝛ decremē
tū: ꝛ ꝓpter admixtionē: aq̄ salse i
eo ꝙuis illđ nō sentiat ꝛc. Et sub
dit. Impossibile ē vt aq̄ magnoꝝ
fluminū nō sint turbide: ꝛ ꝓpter=
ea inuenim⁹ in fūdo pitarioꝝ q̄n
ponim⁹ in eis aquā fluminū mul
tū de sabulo ꝛ terra: ꝛ sic accidit i
terra nr̄a qđ nō accidit đ aq̄s fon
tiū. hec ip̄e. Aui. qꝫ i.ij.j. doc.ij.c.
xvj. sic de ipsis scripsit. Sūt aūt q̄
aquā nili maxia laud extollūt: ꝛ
ei⁹ bonitates i q̄tuor ꝯprehēdūt
in lōgitudine manationis ei⁹ ꝛ bo
nitate locoꝝ ꝑ q̄ vadit: ꝛ qꝛ in cur
su suo a meridie tendit ad septē=
trionē subtilians illud qđ in ipso
currit ex aq̄s: in multitudine ꝟo
sui qꝛ alie comunicāt ei: in aquis
autē alijs si quotidie eas de vno
vase i aliđ mutares quotidie ma=
nifestā videres descēsionē ꝛc. Ex
quib⁹ nobis vr̄ ꝙ Princeps aq̄s
fluminū nō cōmēdet: imo iplicite
dicat ipsas terrestres ꝛ turbidas
esse. Qđ est ita i rei ꝟitate ꝓpter
canales ꝛ duct⁹ ꝑticulares ꝙplu
rimos turbidas ꝛ infectas malis
qualitatib⁹ aquas in ea flumina
ꝑducētes. Et p̄cipue aqua flumi
nū ciuitatib⁹ ꝓpiquoꝝ supfluita
tes ꝛ immūdicias excolātiū i q̄b⁹
pāni lauant ꝛ res multe mortue ꝛ
fetide ꝓijciunt: pelles aialiū: linū
ꝛ hmōi macerant. Que oia bonita
tē aq̄ fluminis ꝑuertūt: ꝛ ꝓpterea
turbide fiūt ad potū indelectabi=
les ꝛ ad coquinādū suspecte. Et
oia vt vno cōcludam⁹ ꝟbo: aq̄ flu
minū insalubres ꝛ ꝑniciose debēt
ꝓnūciari: quare dimittēde sunt ꝛ
p̄cipue post multitudinē pluuiaꝝ
cū turbidissime ꝛ velut rubee fiāt.
Aq̄ igit fluminū illaudabilis exi=
stimet: nisi talia fuerit flumia q̄lia
vbi.s. Isa. inq̄t fore debere. Tūc
cū eoꝝ aq̄ rōne sui mot⁹ ꝛ puri=
tatꝭ laudabilis eēt: ꝛ nō t̄n magis
ꝙ fontia vel pluuialis: vt.j. appe
bit: quā aquā i hac regiōe credo
ꝙ nemo possit repire: cū flumia ta
liter ꝯditionata nō hēm⁹ q̄re ꝛc.

¶ Cap̄.cclv. ostēdit nocumēta ꝛ maliciā aque turbide dicēdo eam clarificare multifariam.

Uia in supiori caplo sa
tis eā dē reprobauim⁹
aquā fluminū: eo ꝙ vt
plurimū eā turbidā es
se reperiam⁹ nobis vr̄
ad clariorē hui⁹ notitiā ꝯn̄r per=
scrutari debere si aqua turbida
sit ad sanitatē suspecta: vt ipsam
oino oporteat euitare. Et breui=
ter dixim⁹ ꝙ illaudabilis ꝛ egritu
dinalis existit oino: vt pꝫ ꝑ hali
ba.i.v. The.c.xxix. dicētē. Turbi
da aq̄ est cui lutū imixtū ē: ꝛ talis
spēs aq̄ oppilationē gn̄at i hepate:
lapides i renib⁹: magisq̄ i stoma

cho q̄ꝫ suis ⁊ pura moraṫ. Similiter ꝑ Aui. i. ij. ꝑmi. doc. ij. c. xvj. sic scribētē. Aqua ꝟo turbida lapidē gn̄at ⁊ oppilationes: ideoqꝫ post ipaz res coedēda est ꝓuocatiua. Qḋ ēt sensit Rasis in. iij. Almā. c. iiij. cū inqt. Turbida āt aq̄ i epate oppilationē ⁊ in renib⁹ lapidē gn̄at. Que fuit sn̄ia hippoc. in li. de aere ⁊ aq̄. c. ij. dicētis. Aqua q̄ cū in vase steterit: ⁊ fecē fecerit: si bibaṫ morbos generat. ⁊ in. c. iij. eiusdē. Aque turbide stagnātes: salinares: ⁊ palustres estate q̄dē calide sunt ⁊ grosse ⁊ austeri odoris: q̄ꝛ nō currunt ⁊ cetera necessario fiūt male. Et propterea dicebat Gal. in. j. de regimine sanita. Fugiende sunt aque stagnoꝝ: ⁊ turbide: et salse: et fetide: ⁊ vliter quecunqꝫ aliquā qualitatē in gustu ostēdunt. Ea enim est optima aqua que nullā apparētē hꝫ qualitatē: neqꝫ in gustu: neqꝫ in odoratu: ⁊ erit hec aqua bibēti delectabilis ⁊ certissime pura. Talis aūt est aqua fluminū: cū dicat Auer. in. v. collig. Impossibile est vt aq̄ magnoꝝ fluminū nō sint turbide ⁊c. Et ꝓpterea seruātes Gal. p̄ceptū vbi. s. turbidas aquas fugiamus: ne in nocumēta ex eis ꝓueniētia incidam⁹. Sꝫ si q̄s diceret. Si cōtingeret vt in longinquo itinere alias q̄ꝫ turbidas aq̄s ꝑ regiones aliquas nō reperirē: q̄uo possem eas rectificare? Cui rn̄debimus dicentes cū Isaac in. p. d. sic scribente. Si qui volunt aquā clarificare et mundificare ꝓpter cholericos ⁊ iuuenes ceterosqꝫ calidas naturas habētes: accipiāt eā cū puluere boli: ⁊ chimolee: spodij: ⁊ similiū: sic decet purificari. Humiditas ꝟo naturas hn̄ti b⁹ donec cū amygdalis dulcib⁹ ⁊ tritici farina. Qḋ si necesse est vt aq̄ poteṫ frigidissima aut turbida: opꝫ eā misceri vino albo sincero clarissimo. Raṡ. ꝟo i. vj. li. Almā. c. xij. dixit. Aq̄ grossa ⁊ turbulēta clarificāda est multoties de vno vase in aliud mutādo: qḋ si fieri nō poterit ꝑ colatoriū qḋ ex farina tortellaꝝ madefacta sit coopertum coleṫ. De hisetiā q̄ aquā colāt est vt in ipsa parū aluminis iamenitrici proijciaṫ: hoc em̄ eā cito clarificat atqꝫ colat. A quo pn̄ceps nr̄ Auicē. vr̄ accepisse cū in iij. ꝑmi. c. penul. dixit. Aquaꝝ iter agētē malitia ad egritudines magis perducit q̄ꝫ nutriētiū diuersitas: ⁊ ex hoc solicitudo est hn̄da: ⁊ res aque corrigēda: de ei⁹ autē emēdatiōe ē vt vehemēter coleṫ: ⁊ fiat vt a resudāte corpe multū ꝑ resudationē egrediaṫ: ipsam q̄ꝫ coquere eā q̄nqꝫ colat: ⁊ inter pure aque substātiā: ⁊ id qḋ ei admisceṫ separationē facit: ⁊ mai⁹ hoc toto est ipsam sublimādo distillare: ⁊ ēt cū ex lana retorta fit lichiniū: cui⁹ vna extremitas i vas plenū poniṫ: ⁊ altera in vas vacuū: ⁊ guttatim aqua ad vacuū dilabiṫ: ⁊ est clarificādi mod⁹ idone⁹: ⁊ ꝓprie cū multoties fact⁹ fuerit. Similiter q̄ꝫ cū aqua mala poniṫ in vase: ⁊ coquiṫ: ⁊ ꝓijciṫ i ea dū ipa ebullit lutū liberū: ⁊ guttatim distillabiṫ cū lana ad modū prime. Alios q̄ꝫ dat modos clarificādi: q̄ q̄ꝛ nō placēt nobis p̄termittim⁹. Postremo in fine illi⁹. c. inqt. Aq̄ p̄terea pāno iterposita bibēda est ne sāguisuga cū errore igrediaṫ: ⁊ ne qḋ ex malis pmixtiōib⁹ vehemēter est minutū trāsglutiat. Et hoc optimū est ⁊ obseruādū p̄ceptū ab iter agentibus. quare ⁊c.

¶ Caṗ. ccvj. ostēdit malitiam aq̄ꝝ putealiū cisterne paludū. ⁊ oīm aliarum nō currentiū.

De his oībus mihi vł in vno.c.scribēdū eē: cū ipē q̄te sit ꝯueniāt: ꝛ in malicia: q̄uis putealli frequēter vtamur: ꝛ ci sternali nōnunq̄ tā q̄ p̄ciosiori et ad sanitatē ꝯueniētiori vulgariū sequētes imperitiā: q̄ eā saluberrimā existimāt: ꝛ ipāz sic eē sine du bio p̄dicāt: cū tñ a sapiētib⁹ sicut ꝛ putealis sit reprobata. Uñ princeps in.ij.j.doc.ij.c.xvj. sic ait. Puteoꝝ ꝟo aq̄ ꝛ aq̄ductuū sunt male cōpatione aquaꝝ fontiū: sunt eñ aq̄ cōstricte terrestreitatē longo tpe recipiētes. Jō q̄ eē nō pōt q̄n in eis aliqua sit putrefactio: q̄ñ extracte fuerūt ꝛ cōmote ꝟtu te cogēte: ꝛ nō ꝟtute q̄ sit i eis ꝺcli nāte ad hoc vt manifestent ꝛ expellant: nisi ingenio ꝛ arte: q̄ via ꝑpinqua eis fuit adhibita ꝑ quā incesserūt. Et ex eis tñ ille sunt deteriores quib⁹ ex plūbo vie facte fuerūt: q̄ñ ex ei⁹ ꝟtute aliq̄d assumūt: vñ frequēter ad dissinteriaz ducūt. ¶ Simili aq̄ cisterne nō approbat: ꝛ p̄cipue si in ea ꝑ lōgū tēpus fuerit: di. Jsa. in pti. di. Aqua pluuialis in cisterna lōgo morās tpe malā suscipit qualitatez a fumositate terre. Et q̄ mouet illaudabilis eē existimat. cū dicat auic. in loco superi⁹ alle. aque nō currētes quocūq̄ mō fuerint stōacho nō ꝯferūt ꝛc. Et q̄uis huiuscemodi aqua pluuialis fuerit: ꝛ ex nubib⁹ veniēs q̄ cōmendat a sapiētibus: tñ suprascriptis rōnib⁹ illaudāda ꝑnūciat. Quare vulgares hec nō ꝯsiderātes imprudenter ꝛ immerito eā extollūt: et q̄d deteri⁹ est q̄dam ignari medici: si medici vł poti⁹ carnifices debeāt appellari: illō idē q̄d rudes asserūt ꝛ ꝯsulūt: ne pauciora vulgaribus scire videant: vt astātes ꝑ fe brietibus nullam p̄ter cisternalē aquā eligāt: ꝛ hoc q̄ nūq̄ nisi receptas forsitā vł practicā alicui⁹ boni viri plegūt: ñ q̄d ē operā darēt libris sapientū: ꝑfecto viderēt Auic. sic vbi. s. di. Cū aqua nō currit ꝑculdubio aliqua in ea existit grauitas ꝛ fortasse mł'tis caꝫ existit stipticitas: ꝛ ꝯuertit cito ad calefaciendū: iō q̄ nō sunt vtiles febres hñtib⁹: nec illis in q̄b⁹ cholera supat ꝛc. Qua de cā nec diaricis vident ꝯuenire. ¶ Paludalez q̄z quā eisdē rōnib⁹ ꝛ causis malāȝ eē ꝛ insalubrē intellig:m⁹ ꝛ p̄dictis deteriorē. Et q̄ ita sit apparet ꝑ p̄ncipē in.c. p̄notato sic scribentē: aq̄ aūt paludalis deterior aqua putei existit: q̄ manatio aq̄ putei acuit ꝑꝑ illō q̄d de ipa extrahit vñ ꝑdurat ei⁹ mot⁹ ꝛ nō mł'tū morat i ꝯstrictiōe neq̄ manet i locis vñ manat lōgo tpe: aq̄ ꝟo paludis ꝑpterea q̄ lōgo tpe morat in foraminib⁹ terre putrefaciētē: ꝛ ei⁹ mot⁹ in manādo ꝛ egrediēdo est mot⁹ tard⁹: q̄ nō ꝑuenit ex fortitudine sue expulsiōis ꝑꝑ largitatē materie ipi⁹: neq̄ ē nisi terra corrupta ꝛ putrida. Raf. ꝟo in iij. alm̄.c.iiij. sic de ea inq̄t. aq̄ ꝟo stās ꝛ putrida splenē augmentat ac cōplexionē corrūpit: ꝛ gñat febres. ꝛ in.xxiij. ꝯtiñ.c.dccxlvj. di. autoritate Gal. hec aqua. s. paludalis est putrefacta: iō gñat hūores corruptos sicut generatur de venenis putrefaciētib⁹: ꝛ gñat cholerā rubeā ꝛ silia de hūorib⁹ putrefactē. ꝛ hoc totū fit ex p̄uatiōe cursus ꝛ vstiōe ei⁹ de sole vñ corrūpitē ꝛ lucrat naturā malā ꝛ iō mala erit bibēti eā. ꝛ post pauca subiūxit. Et di. hippo. q̄ bibētiū talē aquā splē magnificabit. gal. inq̄t intēdit q̄ splē solidabit: ꝛ ego dico q̄ nō corrūpunt splenes eoꝝ tñ

sed etiã alia mẽbra: ⁊ ꝑprie epar
⁊ stõach⁹: q2 hmõi aqua infert op=
pilatiões in mesaraica q2 est turbi
da. tñ splẽ de ea velociter patit̃ cũ
sibi attrahat sanguinẽ grossum.
Et dixit etiã. Bibẽtes hmõi aquã
habebũt ventrẽ calidu caliditate
putrefacta ⁊ siccũ ⁊ corpora maci
lẽta inflata: imo in eis gnabit̃ pu
trefactio ⁊ vẽtositates grosse. Ex
tenuant̃ ãt eoꝝ corpa: q2 nõ nu=
triunt̃ valde: deficit appetit⁹ cibi
ipsoꝝ ex malicia ipsi⁹ aq̃ vñ ipsa
aqua calida est in estate ⁊ putrefa
cta in hyeme gelata ⁊ turbida: vñ
q̃ cogit̃ ad bibẽdũ ipã in eo fiet
vitiũ: vt dixim⁹. hec ipse. Que fuit
snia Gal. in lib. de bonitate aq̃ di.
Paludose aque oẽs sunt pessime
odorẽ eñ hñt incõuenietem sicut
putrescentẽ: ⁊ estate q̃dẽ fiũt cali
de: hyeme ꝟo frigide qd est maxi
mũ signũ malicie aquaꝝ ⁊c. Qd
⁊ ipe ab hip. in li. de aere ⁊ aqua
sic scribẽte accepit. Aque igit̃ tur
bulẽte ⁊ stagnãtes salinares ⁊ pa
ludestres estate calide sunt ⁊ gros
se: vasteri odores q2 nõ currũt: s3
pmanẽt pluuia, superueniẽte atq3 so
lis splẽdore eas ppetuo ꝯburẽte:
itaq3 necessario fiũt male ⁊ absq3
colore cholerã rubeã generãt: do
lorẽ in oculis: siccitatẽ in corpib⁹
dñantẽ senib⁹ catarros ex defe=
ctiõe neruoꝝ ⁊ ꝯsumptiõe: q̃dã ꝯ
ex ipsa moriunt̃. Quare fugiende
sunt hmõi quiescẽtes aque.

¶ Cap. cclvij. ꝯñdit bonitates
aque pluuiales ⁊ quõ subtilior
sit aliis ⁊ melior ad sanitatem.

DIcamus mõ de aqua plu
uiali qua nõ vtimur: cũ tñ
vtendũ foret ipsa poti⁹ q̃3
puteali fluminali vel tali=
bus: ppterea q laudabilis est et
plurimu3 ab autorib⁹ cõmenda=
ta: vt patet per Auic. in. ij. j. doc. ij.
c. xvj. di. Ex aquis quoq3 laudabi
lioribus sunt aque pluuie: et pci=
pue ille q̃ in estate veniũt: et ex nu
bibus cũ q̃bus accidũt tonitrua:
turbidatio aũt vaporis vñ gene=
rant̃ vẽti maximi cũ nubib⁹ venie
tes turbidãt nubes ex q̃bus ve=
nit pluuia: ideoq3 ei⁹ substãtia est
salia ⁊ nõ pura: s3 tñ aque pluuia
li cito aduenit putredo: l3 sit aqua
melior ppterea q est valde subti
lis: ⁊ q2 in ipsa corrũpens terre⁹
⁊ aere⁹ vapor cito operatur ⁊ fit ei⁹
putredo cã cõputrescẽdi hũores
⁊ impedit pect⁹ et vocẽ. Quidam
aũt dixerunt hui⁹ cãz esse q2 aque
pluuie generant̃ ex vapore q̃ fuit
ex hũiditatib⁹ diuersis subtilia
tus. S3 si hoc esset cu3 pluuia: aq̃
pluuie vituperabilis esset ⁊ nõ lau
dabilis: sed nõ est ita: imo ppter
mltã sue substãtie subtilitatẽ qm̃
oĩs subtilis substãtia plus recipit
passionẽ: q̃3 si aqua pluuie ebulie
rit: ei⁹ receptio putrefactiõis mi=
nuet̃. hec ipe. Et in cãti. textu cõ=
mẽ. c. xxxiij. sic ait. melior ex aq̃s
est pluuialis munda: qm̃ nihil ad
misceet ei qd inferat nocumentu3.
Et in hoc ꝯueniũt oẽs inq̃t Auer.
in cõmento. Qd etiã sensit Isaac
in. p. d. cum scripsit. Omnib⁹ aũt
aquis pluuialis est electior q̃ vici
na ab aeris summitate cecidit mũ
da tñ si fuerit ab oi putredine: po
natur in cisterna optime lota ta=
lis eñ aqua minus ceteris est hu
mida: ⁊ q̃ddã stipticitatis h3: vñ=
de non nocet stomacho: s3 potius
cum ꝯfortat: que fuit sentẽtia Ra
sis in. iij. Almãsoris. c. iiij. dicẽtis.
Pluuialis autẽ aqua his q̃ cito in
currunt febres est mala. Et maxi=
me si lõgi est temporis que tamẽ
in suis aliis dispositiõibus est bo
na. Et in. xxiij. continentis. capit.
ccccxlvj. dicit autoritate Galeni.

Aqua pluuialis leuis est dulcis & luminosa valde: q2 sol ɔcipit tenuiorē ptē aque: iō cito calefit & cito infrigidat̃ et decoquit̃ id qd̃ in ea coquit̃ cito: sed mutat̃ & corrūpit̃ ēt cito. Ex hoc tñ noli estimare ꝙ aqua q̄ corrūpit̃ cito sit mala: q2 velox corruptio ipsius est ex eo qd̃ colligit̃ ex diuersis locis: & res collecte ex diuersis locis sunt velocioris putrefactiōis: tñ nō est cōditio pene metallis: sꝫ velox putrefactio ipsius est ex tenuitate eius: q2 pars tenuis ipsius dissoluit̃ cito: & putrefit pars residua. Et dixit ēt. Aqua pluuialis est melior oibus aquis dū nō ɔcipiat malū odorē: qm̄ si ɔcipit infert bibenti ipsam raucedinem vocis tussim et grauē vocē. Et hoc mō intelligenda sunt verba principis vbi. s̃. Et iterū inq̄t. Aqua pluuialis p se ɔueniēs est et bona: et oēs bonitates aque in ea inueniuntur: q2 valet ad digestiōēꝫ: ad ꝓuocādū vrinā: ad epar: splē: renes: & pulmonē: & neruos & tñ nō hꝫ in se vim infrigidatiuā vehemēter: magis humectat & putrefit cito: et hoc significat super bonitatē ipsius: q2 alterat̃ cito ex tenuitate eius. Qd̃ fit̃r voluit haly.a.in.v.the.c.xxix. cum ait. Aqua pluuialis melior oibus est aquis & pōderis leuioris suauiorq3 et mundior. Que fuit snīa diui hippo. in li. de aere & aqua & regiōib9 di. Aque pluuiales leues saporate ac lucidissime sunt: prio nāq3 sol ab aquis qd̃ subtilius et leuius est attrahendo assumit: qd̃ inde dep̄hendimus: q2 id qd̃ graue & salsum fuerit in suo modo remanere videm9: sꝫ sol qd̃ leuius & subtilius est nō solum de fluminibus attrahit: sꝫ ēt de maribus: et quibuscūq3 locis humidis: humiditas nāq3 in reb9 hūidis inuenit̃: necnō & in hoībus. Qd̃ hūiditatis subtilius ac leuius est a sole desiccari: sic ɔprobatur. Si quis eñi sedeat ad solem optus etiā vestimentis: sudat equaliter. Si vero in vmbra inequaliter: q2 est lōginqu9 a sole et remotus: vñ & aque pluuiales putrent: malumq3 odorem exalant: q2 ex multis ɔgregate sunt aquis: et iō leuiores alijs putrescere solent ac mutari. Cum aūt sol accipit eas & in altum suspendit frigescunt: & aeri cōmiscētur. Turbidum vero suum qd̃ nigredinē reddit: seorsum in nube seiungit̃. Qd̃ vero leuius est: purgat̃ atq3 dulcescit: q2 qd̃ a sole decoquit̃ saporitum ac dulce efficit̃: et q2 in aere a ventis colligitur: omnis grossicies ab eā remouet̃: et ꝓpterea sanis et infirmis optima existit: & nulla super eā eligat̃.

¶ Ca. cclviij. ostēdit nocumenta ꝓuenientia ex potu aque valde frigide.

POstq̄ ɔsiderauimus aquā q̄tū est ex pte sue eēntie modi substātie & loci: ɔsequenter debem9 eā q̄tum est ex pte qualitatis cōsiderare & bene pscrutari si ois aqua q̄tumcūq3 laudabilis quōlibet bibenda sit vel ne. Et breuiter dixim9 ꝙ et si per fontina vel pluuialis: aut queuis alia cōmendabilis aqua sit iuuatiua: per accidens tñ rōne actualis qualitatis ei cōiuncte pōt esse plurimum nociua: vt qñ frigida fuerit aut tepida. Quoniam valde frigida plurimum solet nocere: et si ei9 effectus nō ita appareat: dicente haly.a.in.v.the.c.xxix. Omnino quecunq3 aque potum cum niue refrigeratum assidu9 sumit ab ei9 cer-

te i subsequēti nō liberabit malo maxieqꝫ i senectutꝫ tpe. Cui⁹ q̇dē ronē assignat princeps i.ij.iij.c.j. di. Aqua frigida nocet neruis ꝓpterea q: facit eos deficere a digestiōe hūiditatū q̄ sunt in eis: q̄re in hūoꝝ indigestū ꝓmutāt. Qḋ ēt in parte scḋa cāticoꝝ textu ꝯmēti xvij. expssit di. Pot⁹ aque frigide neruis obest. Et Isaac in pti. die. cum ait. Porro aqua frigidissima plurimū est neruoꝝ pectoris ⁊ intestinoꝝ ꝑcussiua: gn̄atqꝫ dolorez inventre: ⁊ stricturā i pectore: ⁊ oibus instrumētis spūs et crepaturā in suis venis: quā q̇ assuete biberit incidet i spasmū: ⁊ mēbroꝝ dormitationē patiet ⁊ thetanū et epilepsiā: vñqꝫ opzꝫ cum vino misceat vt tēperet. Necesse est ergo oib⁹ naturalr vel accidētalr humidas naturas hñtib⁹ cauere aquā ꝙ si aliud nō pōt misceāt eā cum aliquanto mastice: ⁊ coquatur ea quousqꝫ ad tertiā vel ad dimidiā partem redierit. Et post aliq̄ subiūxit. Aqua frigidissima velut nix oib⁹ corpis neruis nocet ⁊ dētib⁹ maxie senib⁹ ꝓpter defectionem suoꝝ neruoꝝ: ꝑcutit em̄ stōachū coꝝ pectus et oia viscera: gn̄at in intrīs spūs angustiā: spasmum: paralysim: et hec oia i senib⁹ sunt cito apparētia: pueris ꝟo et iuuenib⁹ nō cito talia eueniūt ꝓ naturali eoꝝ calore frigiditati repugnāte: sꝫ tn̄ si ea assuescant nocet eis: p̄cipue nerui eoꝝ in hāc incidūt passiōez: ḋ qua nullo mō pn̄t euadere ⁊c. Hoc idē etiā nō min⁹ sensit Rasis in.iij. Almā.c.iiij. di. Aqua cū niue infrigidata vl̄ ex se vt hec frigida inuenit: stōachum percutit si a ieiunis bibat: sꝫ epar multū infrigidat: quā nulli ieiuni bibere p̄sumāt nisi calefacti: ꝯfert em̄ eis hoc mō si sup cibo sit accepta stōachū corroborat ⁊ appetitū auget: ex ea tn̄ pua sufficit q̄titas ⁊c. Gal. q̄z in.iiij. li. de simplici medicia dist.j.c.ij. sic dixit de ipa. Aq̄ frigida mordicat oculos ⁊ nares ⁊ qḋ ē i hoie de mēbris: ⁊ mordicat itēꝝ mordicatiōe nō minori illas ptes itrinsecas stōachi ⁊ intestinoꝝ. Que fuit Hippo. snia in.v. apho. apho.xviij. di. Frigidū ē inimicū neruis: ossib⁹: dentib⁹ cerebro: spinali: medulle. Et in.xxiiij. eiusdē. Frigida velut nix vl̄ crystallus pectori inimica tusses ꝯmouētia: sanguinē fluere faciētia et catarros ⁊c. Frigida āt aq̄ est hmōi. Jō ꝺ: vnusq̇sqꝫ eā dimittere. Et ꝓpterea dixit Isaac in vlib⁹ die.c.xj. Frigida vt nix sūt fugiēda: q̄m etsi i corpib⁹ iuuenū ledere nō appareat: tn̄ nocumētū niuis paulatim se adunat: lꝫ ipi nō sentiāt: et exeūtes a iuuētute ⁊ subeūtes senectutē i multos et diuersos morbos incidūt. q̄ incurabiles sunt: ⁊ diu in visceribꝰ ꝑmanēt ⁊ articulis ⁊ neruis: nix em̄ semp mēbra ꝑcutit debilia ⁊ mltū sensibilia. Que fuit Gal. snia in li. de euchimia. c. vltio di. Juuenū frigida vt nix bibētiū corpa impceptibilr apparēt ledere: latēs tn̄ nocumētū paulatim auctū i p̄cedēti tpe declināte coꝝ iuuētute isanabiles egritudines gignit s̄z articulos ⁊ neruos ⁊ viscera. Patit āt citi⁹ illa ps corporis quecūqꝫ fuerit natura sensibilior. Et ꝓpterea bn̄ ꝯclusit Aui. i.ij.j.c. sepi⁹ allegato cū inq̇t. Aq̄ tpate frigida sanis melior ē aq̄s oib⁹: ipa em̄ appetitum excitat et stōachū fortē efficit: vt ēt Isaac et Rasis vbi.s̄. dixerūt. Qua de re frigidissima aqua in nulla dispōne vtēdū est q̄tumcūqꝫ tps anni: cōplexio corpis: ⁊ suscipientis etas ceteraqꝫ alia calida fuerint ⁊c.

¶ Cap.

¶ Ca.clxix. ondit q aqua tepida nec actu calida bibēda sit sicut nec illa q̄ v̄tualr̄ calida fuerit vt salsa sulfurea: alūinosa ₇c.

Quia diximꝰ in supiori.ca. q aqua valde frigida nō sit bibēda: posset ex hoc q̄s piā opinari q sicut aq̄ frigidissima multa facit in corpus nocumēta sic p ꝯtriū calida plīma facit iuuamēta: qđ tn̄ nō est iuxta pūerbiū. Oia extrema sunt vitiosa: neqꝫ eni est necessariū q si vnū ꝯuoꝝ sit malū: reliquū sit bonuꝫ: imo plerūqꝫ ambo sunt mala non est autē sic de ꝯdictoriꝭ: vt recte sciūt logici: sꝫ q̄ nō sufficit dicere q ita sit id p locum ab autoritate declaremꝰ. Et p̄io de aqua actu calida. Scđo v̄o de calida in potētia. s. q neutra illaꝝ sanis sit ꝯueniēs. P̄ia q̄dē nō solū nō ꝯuenit: verūetiā plīmum nocet di. Aui. in iij. j. doct. ij. c. xvj. Aqua calida digestiōeꝫ corrūpit: ₇ facit natare cibum: neqꝫ ilico extinguit sitim: et q̄nqꝫ ad hydropisim adducit ₇ ad ethicā ₇ cōsumit corpus. Et subdit. Aqua aūt calefacta cū fuerit tepida facit nauseā: ₇ cū fuerit calidior q̄ꝫ hec: ₇ in ieiuno bibita fuerit multotiēs stōachū lauabit ₇ vētrē soluet: eā tn̄ frequēter bibere est malū: q̄ stōachi debilitat virtutem. Illa v̄o que multū est calida q̄nqꝫ cholicā resoluit: ₇ splenis vētositatē frāgit. Cur autē aqua tepida bibēda nō sit: est q̄ resoluit ₇ p̄cipue stōachi v̄tutē: teste eodē pricipe in. xvj. tertij tra. j. c. iiij. di. Tepidū resoluit sicut frigidū cōstringit. ₇ in. j. quarti. c. xxvj. Oē tepidū est mollificatiuum ₇ resoluit ventrem ₇c. Que fuit Gal. snīa in ij. terapen. c. v. di. Tepida omnia soluunt robur ventris. Et in li. primo de febribus ad glauconem. c. vj. Robur ventris facile soluūt tepida. Et ꝓpterea ꝯcludēdū est q aqua tepida nec calida multū bibēda sit: sꝫ moderate frigida: vt i p̄cedēti. c. diximꝰ. ¶ Quātū v̄o ad scđam huius. c. ꝑtem principalem dicamus q aquā virtute calidā in sanitatis ꝯseruatiōe nequaq̄ꝫ bibere oporteat: lꝫ aliq̄ vulgarium alr̄ sentiāt: q̄bꝰ nec in his: nec in alijs que sue nō sunt artis aliquo mō fides est adhibenda: vt p singulas ꝑtꝫ discurrēdo. Nō q̄dē salsa bibenda est: vt appet manifeste: q̄m macrescere facit ₇ exsiccat: lꝫ primitꝰ fluere faciat vētrē ꝓpter vim radendi q̄ est in ea: postea restringit ventrē in fine: ꝓpter siccitateꝫ que est in eius natura: ₇ corrūpit sanguinē: ₇ gn̄at pruritū ₇ scabiē: vt dixit princeps in. ij. j. c. superiꝰ allegato: vbi etiā subiunxit. Aluminose aque silr̄ nō sunt potāde: q̄m menstruoꝝ supfluitatē currere nō ꝑmittunt: neqꝫ spuere sanguinē ₇ ꝓhibēt illud qđ de emoroidibꝰ egredit̄: et corpa q̄ febribus sunt apta fortiter ad eas ꝑducūt. Ferreis quoqꝫ ₇ hmōi nō est vtendum: nisi gr̄a medicine. Qđ ēt sensit Isaac in ꝑt. die. cū inq̄t. Rursus licet oēs cauere aquā salsuginem vel nitrositatem hn̄tem: q̄m talis aqua corpa calefacit: et desiccat: ventrēqꝫ accidentaliter ꝯstipat eiꝰ eni actio in initio dissoluit humores grossos ₇ pungit intestina: vn̄ fit solutio ventriū: in fine vero ventris humectationem desiccat: ventremqꝫ accidētaliter ꝯstipat: eius eni actio in initium dissoluit hūores grossos: ₇ pungit intestina: vn̄ fit solutio ventriū: in fine vero humectationem ventris ꝯstipat: ciqꝫ resistit ne per secessum exeat: fit ergo cā cōstipādi ventris acidētalr̄. Quod similiter voluit Rasis in. iij.

Almā.c.iiij.cum ait. Salsa enim aqua pri⁹ ventrē soluit: postea ꝑo cōstringit si q̄s eā cōsuete biberit corpusq̄ desiccat ꝛc. Et in li.xxiij. cōtinen.c.dcclxvj.autoritate Gal. Ruffi: Joannitij: Sim. ꝛ oīm antiquoꝝ dixit. Aqua salsa mala est ꝛ corrūpēs: ꝛ ē inflatiua ꝛ tarde digestiōis: ꝛ ea nō p̄nt vti sani ꝛ fortes hoīes: ꝛ si vtanṫ ipsa nō poterit eis nocere: ꝛ iō est inclinsvtvez acuta ꝛ salsa et meridionalis ꝛc. Pariq̄ rōne sulfuree: aluminose: enee: ꝛ ferree: ꝛ hmōi neq̄ eis vtēdam est: nisi gratia medicine cum fortiter volumus calefacere: exsiccare: abstergere: ꝛ inflammare. Et ꝓpterea errāt sani ad balnea naturalia accedētes vt ꝑ ea purgentur: nesciētes q̄ post quādā vētris solutiōez quā ipsa aqua facit: ꝯstipet ꝛ mēbra inflāmet: vnde facile postmodum in febres incidūt ꝛ in ethicā. Et iō a potu huiuscemodi aquaꝝ dn̄t abstergere: cum ipē calefaciāt ꝛ desiccēt valde: ꝛ ꝑ medicina mollificatoꝝ neruoꝝ ꝛ taliū vti debeāt: queadmodū dixit Gal. in.v.the.c.xiij. Et sil'r Gal. in plerisq̄ locis. Si quis tū purgatione indigebit: meli⁹ erit ei vt cū bn̄dictis ꝛ ꝯsolatiuis pharmacis euacueṫ: lz aliqua id fiat cū ipēsa.: q̄ retinēdo pecunias cū aq̄s naturalib⁹ ebibitis sanitatem corporis: vitamq̄ qua nihil carius periclitare. quare ꝛc.

¶ Ca.cclx.ondit q̄d decoctio faciat vtilitatis i aqua necessaria pro infirmis ꝛ sanis pluribus.

Pro complemēto sermonis in hoc lib. faciendi de aqua placuit mihi in hoc ca. declarare quid aqua bonitatis recipiat ex decoctiōe: q̄tūq̄ a cruda differat: cū medici q̄busdā infirmis ꝛ preci pue febricitib⁹ aquā solūmō coctā iubeāt ꝓpinare. Sil'r ꝛ aliquibus sanis vinū bibere nō potentib⁹ eā cōcedunt: q̄ꝺ de cruda minime ꝑsumerēt. Dicam⁹ ergo cum principe nr̄o Aui.in.ij.j.doc.ij.c.xvj. sic scribente. Decoctio rectificat aq̄ maliciā. Aqua eñ cocta sicut testificati sunt sapiētes: minoris est inflatiōis ꝛ velocioris descēsiōis. Et torpidi q̄dē medicoꝝ existimāt q̄ aque cocte subtile resoluaṫ: ꝛ ipi⁹ remaneat spissum: vn̄ in coquēdo ipsam nō existat iuuamentū: q̄m spissitudinē in aquā augmentet. Scire āt debes q̄ aqua in sue aq̄tatis diffinitiōe existit ex partib⁹ i subtilitate ꝛ spissitudie silib⁹: q̄ est simplex: ſꝫ nō inspissaṫ nisi ꝓpterea q̄ frigoris qualitas sup eā ꝑualuit: aut ꝓpter fortē terrestriū partiū ꝯmixtiōez: q̄ ob hoc q̄ sunt ꝑuissime ab ea nequeunt separi: neq̄ descēdere i ea: q̄ nō sunt tāte q̄titatis vt ꝯtinuitatē aq̄ scindere valeāt: ꝛ i eā descēdere ob multā ꝑuitatē. Opꝫ ḡ vt eis accidat cōmixtio cū substātia aq̄: post hoc decoctio spissitudinē remouet q̄ propter frigus accidit prio: dein̄ ptes aq̄ vehemēter rarificat donec fiat subtilioris substātie vt possint ab ea separi ptes graues terrestres in eius spissitudine retēte: ꝛ ꝯstringāt eas descēdere: ꝛ ꝓpter descēsū ab ea separanṫ: ꝛ remanet aq̄ pura ꝛ simplici ꝓpinqua: ꝛ erit illud q̄ꝺ propter calefactionez fuit separatum homogenum ei quod remanlit ꝛ non longinquū ab eo q̄ cum aqua a cōmixto separaṫ: eius partes in subtilitate similantur: neq̄ multum interest inter illud q̄ꝺ subdit: et inter illud q̄ꝺ remanet. Decoctio ḡ non subtiliat

aquā nisi ppterea qꝛ aufert spissi tudinē frigoꝛis: ⁊ qꝛ facit qđ ei lcō mixtuꝛē descendere. Et hui⁹ qđ dē signo existit: qm̄ cum aque grosse dimittunt lōgo tempoꝛe nō descē dit ex eis res de q̄ fit curādum: sꝫ cum decoquunt ilico descendit ex eis res mlta: ⁊ fit aq̄ q̄ remanet i pōdere lenis ⁊ clara. Et descēsio nis qdem cā est subtilitas q̄ ex de coctiōe acqritur: ⁊c. hec ipse. Qđ etiam voluit Ra. in. iij. Alm. c. iiij. cum inqt. Aq̄ pterea coꝛta q̄usq3 minoꝛ reddat ei⁹ substātia: min⁹ est inflatiua citiusq3 descendit. Et ppter hāc cām infirmis et sanis oibus ɔueniētioꝛ existit q̄3 cruda. Et ppter hoc medici iubēt aquā decoq̄ debere: et nō vt aliq̄ putāt vt frigiditatē amittat: sꝫ vt infla tionē et grossitiē ⁊ impuritatē de perdat. Nec3 oīs aqua pro infir mis coqui dꝫ: sed tm̄ illa q̄ fontis fuerit: aut pluuialis: aut cisterne munde ⁊ nō diu in ea retente. Et in hoc iuuenes medici aduer tant qm̄ astātes aquam putei vt plimum accipiunt q̄ grossa est et terrestris et repꝛobata. vt. s. dici mus: q̄ lꝫ decoquatur nunq̄3 ad eā subtilitatem: puritatem: et per fectionē deueniet ad quā vna iā dictaꝝ perueniret. Inde ɔuenit magna ex pate q̄ infirmoꝝ stōa chi ventositate replētur ipsos se pius eructuare cogente: ⁊ debili tātur simul cum oībus visceib⁹ rōne grossiciei et impuritatis fa cientium eā diutius in coꝛpoꝛe re manere. Et sic de sanis idem qđ de ifirmis dicim⁹ intelligatur: cū aquam eis bibere fuerit necessa rium. quare. ⁊c.

¶ Ca. cclj. ostendit quid facere opoꝛteat post cibi ⁊ pot⁹ assum ptionē vt bona digestio celebꝛe tur ⁊ assumpta nō coꝛrūpant.

Cum laude creatoꝛis ex celsi vsq3 mō descripsi mus q̄ ⁊ qualia post ex ercitium ꝓ nostri coꝛ poꝛis refectiōe erāt ne cessaria: q̄ q3 cōedere ⁊ bibere ꝓ sanitatis ɔseruatione opoꝛtebat. In sequētibus aūt scribere et de clarare intendimus eodem fauē te numie: q̄ post cōestionē ⁊ potū fieri debeāt ab his q̄ suā coꝛpis salutem manutenere et cōserua re desiderant. Dicamus ergo q̄ non sufficit ad hoc bona cibaria bonosq3 pot⁹ assumeret nisi ea bn̄ ac sufficiētissime digerent. Qm̄ di gestio in nutricationem: et nutri catio in vitā est oꝛdinata: vt oēs philosophi et medici pariter ɔfis tent. Nam di. Gal. in. v. Thera. c. xiiij. Nō ex his que trāsglutiunt: sꝫ ex his que digeruntur in stoma cho et epate exhibitio cibi ē toti coꝛpoꝛi. Et ppterea ipē ɔclusit in j. li. memiri. c. vi. De bona dige stiōe super oia curādum est. Pro curādum est igitur omni ingenio omniq3 cura ac diligētia vt assum pta reficientia perfecte digeran tur: quod fit quando infra scribē da obseruata fuerint. Quoꝝ pri mum est: vt cum a mensa discesse rim⁹ nō scribam⁹ aut aliqđ tale faciamus in faciem ɔclines: imo erecti deambulabim⁹ suauiter: vt ꝑ accepta ad fundū stomachi de scendāt. Et si mihi medicoꝝ mini mo nō creditur: sapientibus hoc idem ꝑcipientibus fides adhibea tur. Et primo Ra. in. xxv. ɔti. c. j. sic referentꝫ. Dixit tabri. post cibū debes ambulare per cētū passus declinādo i tēpꝛie cōestiōis sup lat⁹ sinistrū: et euitādo post cibū lauationem: equitationem et hu iusmodi. Et post multa autoꝛita te Ruffi h̄ subiunxit. Ambulatio

moderata laudabilior ē sit post cibū: qr ꝯfortat sup digestionē: puocat vrinā ꝛ egestionē ꝛ facit hoies penes cenā in cero fieri bōi appetit⁹ cibi: ꝛ sumptiōis ipsi⁹ ēt bonā digestionē cibi cene facit: sꝫ mot⁹ post cibū vitupabilior ē ecōuerso. hoc qꝫ Aui. pcepit in. iij. j. doc. ij. c. viij. ait. Paru⁹ mot⁹ post cōestionē in cibū in stōacho qescere facit: ꝛ ppe cū dormiēdi post ipm voluntas affuerit. Et. j. di. Inquit Ruf. incessus h mihi plꝫ: et pprie post pādium: qm̄ bonitatem operatiōis cene pparat. Qđ ēt innuit Alm̄. in li. iiij. c. ij. di. Post cōestionē vo a forti motu ac lōgi tēporis oīno est cauēdū: sicut eni mot⁹ an̄ cōestionē factus sanitatis est ꝯseruatiuus: ita post cōestionem egritudinis inuenit gn̄atiuus. Non ē igitur laborāduꝫ neqꝫ forti motu corporis aut aie mouenduꝫ vt inde corp⁹ nō hēat calefieri: qm̄ di. Gal. in li. vj. de accidēti ꝛ morbo. c. j. Nullus est cib⁹ q̄ nō putrescat si fortem patiat calefactionem. et Aui. in loco et. c. pallег. sil'r inq̄t. Accidētia aie horribilia. et mot⁹ corporei fortes digestionē fieri p[...] hibēt. Paulatim itaqꝫ incedēdum est donec cibus descēderit: postea vo qescendū oīno: vt calor naturalis i exteriorib⁹ mēbris nō occupatus interiora ingrediat: ꝛ cibū potūqꝫ nō distract⁹ decoq̄t. Et iō scribebat Aue. l. iiij. Metheoroꝝ com. xj. Effect⁹ augent ex operante in qete: ꝛ iō ea q̄ fiunt indigent qete q̄ diu fuerint i locis pprijs: et iō vituperāt et redarguuntꝫ medici motū post cibuꝫ. Sil'r di. Ra. in. xxv. cōti. c. j. Debes seq̄ somnū et qetem cessantibus oībus motibus post cibum: vt ꝯdominet natura cum bonitate digestiōis. Et Aui. in. xiij. iij. trac. iij. c. j. inquit. Cib⁹ indiget qete et somno vsqꝫ bona fiat digestio. Isa. qꝫ in vltī⁹ die. c. iij. idē voluit. cū ait. Digerunt cibi qescendo meli⁹ q̄ si ambulauerit: psertim cibi dulces aqsi sicut persica: mora: vinum dulce: et ficus. Rō aūt hui⁹ ponitur a Ra. in li. vj. suoꝝ apho. sic scribēte. Queadmodū res crude absqꝫ ignis caliditate et humiditate nō pn̄t ꝺcoq: sic nec digestio celebrat absqꝫ humiditate innato calore. In qete aūt et somno calor nō occupat in viscerib⁹ fortior reddit. et iō qescēdum est post illā modicā ꝛ suauē deambulationē qm̄ ex forti motu. vt dix: m⁹ in. c. xxviij. li. huius corrūperent cibi ꝛ pot⁹ in stōacho. Corruptio vo digestionis est mr̄ egritudinum et origo chronicaꝝ infirmitatū. teste Aui. in. xiij. iij. tra. iij. c. ij. Et pperea cōcludam⁹ pn̄s caplm di. cum Gal. in. v. Therap. c. xiiij. sic scribente. Opꝫ multā facere puidentiam in oībus digestiōib⁹ cibarioꝝ pter ea qꝫ siue ꝑm epar: siue ꝑm ventreꝫ infortuniū patiātur febres faciūt et maiorē operant cachochimiā. Et in li. de euchimia. c. vlt. sic etiā di. Maxima est ad cachochimiaꝫ et ad egritudines indigestio freqūes: siue in euchimis: siue in cachochi. cibis fiat ꝛc. Quare qete somno et oī quo possumus ingenio: digestio semp pcurāda est.

¶ Ca. cclxij. oñdit q̄d sit somn⁹ aque: et que sit eius necessitas: q̄ ipsius cause: quoqꝫ faciat ad bonitatem digestionis.

Cum dictuꝫ sit in supiori. c. qꝫ oī ingenio de digestiōis reficientiū pacceptoꝝ bonitate sit pcurāduꝫ et somn⁹ vna de causis bn̄ digerere facientib⁹

sistat: teste Auer.i.ij.colliget.di.
Operatio digestiõis est fortior cũ
hõ dormit: eo q calor naturalis
cũ q̃ opat natura in vigilãdo i ex
teriorib⁹: vt det sensum ⁊ motuz:
reuertit dormiẽdo ad ptes intrin
secas corpis ⁊c. Cõsequẽter iquã
de somno dicẽdũ est. ⁊ prio decla
rãdo qd ipe sit: q̃ cause eius: ⁊ q̃
vtilitas ipsi⁹. ¶ Quãtũ vo ad pri
mũ: dicim⁹ q si ad poetas accesse
rim⁹ q̃rẽtes qd somn⁹ sit rñdebit
Uerg.di.in.vj.Eneidos. Est ɔsan
guineus leti sopor. Silr Ouidi.
scribens. Stulte qd est somn⁹ ge
lide nisi mortis imago. Tuli⁹ qz
in li. de senectute idẽ sentiens di.
Jã vo videtis nihil esse tã morti
silẽ q somnũ ⁊c. Sz si a sapienti-
bus nris id petierimus: audiem⁹
peripateticoꝝ principẽ Ari.in li.
de somno ⁊ vigilia rñdẽtẽ. Som-
nus est cõuentus et reciprocatio
naturalis caloris ad interiora.s.
ad cor. cuz q̃ est vinculũ siue i po-
tentia sensitiui pmi.i.sensus cõis.
Silr Aui.i.j.iij.tra.iiij.c.j.di. Sõ
nus vlr est reditus spũs aialis ab
instrumentis sensuũ et motuũ ad
principium cũ quo priuant ipoꝝ
instrumenta ab exitu operatiõis
in ipsis: nisi q̃ necessaria sunt ad
hoc vt vita pmaneat: et illa sunt
sicut instrumẽta spũs. Et subdit.
Sõnus qdẽ naturalis absolute ẽ
cuius reditus est cũ p fundatiõe
spũs vitalis ad interiora vt dige
rat cibus ⁊c. Et in cãticis tex. cõ.
xxxvij.di. Sõnus est qes vtutum
aialium motiuaꝝ ⁊ sensitiuarum
Gal. vo ab Aristotele accipiẽs in
iij.li. de accidẽti et morbo. c.iiij.
di. Sõnus est passio pmi sensus:
q̃ cõis est ceteris sensib⁹. ⁊ i.iiij.li.
eiusdẽ.c.viij.sic ẽt inqt. Dicamus
vtutem aiatam in somno qescere
⁊ naturalẽ cõfortari: qd sic possu-
mus cognoscere. Uirtus eñ aiata
si fuerit fatigata aiali dormiẽte cõ
fortat: maxie si añ sõnũ cibuz mo
derate accipiat. Ab his aũt oĩb⁹
Auer.in.ij.col. vr accepisse cũ ait.
Dormire est ligamẽtũ et qes sen-
suum: et reuersio ipoꝝ ab instru-
mentis coꝝ ad partez intrinsecã
corporis: ⁊ iste res p se note sunt:
⁊ ppterea trãseũt res sensate sup
dormiẽtes ⁊ nõ sentiũt eas: et ẽt
videmus dormientẽ oculos hñtẽ
apertos ⁊ nõ videbit: ⁊ si esset vt⁹
visibilis in suo instrumẽto tũc vi-
deret ⁊c. ¶ Que aũt sit somni ne-
cessitas: ipe declarauit.j.di. Et so
mnus nõ aduenit multus aialib⁹
post laborẽ nisi ppterea qr aialia
qñ mouent ⁊ laborãt spargit ca-
lor su⁹ nãlis: ⁊ diminuitur qtitas
sua et refrigerat: pp qd reuertit
de necessitate ad locũ sui pncipij
⁊c. Et post aliq̃ subdit. Sõnus est
vna opatio nature q̃ regit corp⁹
aialis: ⁊ ppterea fuit somn⁹ neces
sarius in aialibus pfectis: qr nisi
esset somn⁹ periret sensus ppter
nimiũ exercitiũ: ⁊ pereuntibus sensi
bus periret vita: ⁊ inde est q citri
nat facies dormire nõ potẽtib⁹: ⁊
ledunt coꝝ operatiões ⁊c. De ne
cessitate ẽt somni dicam⁹ cũ Aui.
in.ij.j.do.⁊.c.iij.sic scribẽte. Jn vi
ta et sanitate nõ ẽ necessitas abso
luta: imo ppterea vt spũs ab ipe
diẽtibus separet ppter illd qd ei
accidit ex lassitudie: aut ppterea
q ẽ ei necessariuz incũbere ppter
digestionez cibi: et ppterea q nõ
põt duas res. Sõni igitur necessi-
tas nõ ẽ nisi ex pte alicui⁹ impotẽ
tie: ⁊ ẽ erit⁹ a necessitate natura-
li. Et in.j.iij.c.vij.di. Sõnus sp se
qtur malitiã ɔplexiõis humide la
xe aut frigide ɔgelãtis motuz vir
tutum sensibiliũ: aut vehemẽtẽ
spiritus aialis resolutioez ppter

superfluitatem motus: aut ꝑpter
impulsionē ꝟtutum ad interiora
vt materia digerat et impellatur
cum eis spūs aialis ꝑpter ꝯscen
tionē quēadmoduz sic post cibū.
Necessitas ğ somni est ꝟtutū reso
lute restauratio: et cibi ꝑassumpti
digestio: et defatigati corporis ꝛ
sensuuz eius redesꝛ refocillatio.
Que autē sint cause somni ex his
q̄ dicimus apparent. Finalis em̄
est q̄ iā ꝑtacta fuit. Formalis aūt
reditio spūs ꝛc. Efficiens autem
ꝟtus regitiua q̄ est in corde: vt in
qt Auer. vbi. s. Et cā materialis ē
vapor q̄ ascendit a membris infe
riorib⁹ ad cerebrū ꝑpter aliquā
causam gñatus. ꝑpter cibuz. s. et
humores in corpore existentes q̄
qñ erit in fine ascensus ingrossat
a frigiditate cerebri: et recipit gra
uitatē ab aliis humiditatib⁹ ꝛc.
Hec ipse vbi. s. Et sic apparet qd
sit somnus: q̄ eius necessitas: et q̄
sint cause ipsi⁹: qualr̄ꝙ faciat ad
digestionē vt rubrica capituli p
mittebat. Que autē sint alie ipsi⁹
vtilitates deinceps dicemus.

¶ Cap. cclxiij. ostēdit q̄ sint vtili
tates ꝛ iuuamēta somni tēpati
ꝯuenientia in ꝟtutes aiales et
naturales corporis fatigati.

QUāuis in ꝑcedenti. c.
aliqualr̄ de vtilitatib⁹
et iuuamētis somni lo
cuti fuerimus: tñ vt ea
melius ac distictius in
telligantur: in presenti etiam de
ipsis particulariter faciemus ser
monem: dicentes primo cuz Hali.
in. v. The. c. xxxv. sic scribente. In
somno digestiōis fit bonitatis et
humorum decoctio calor nāꝙ na
turalis somni tempore ad ꝓfun
da secedit corporis q̄ cibū dige
rat humores bonos disponat: vñ
ꝛ digestio cibor̄ melior fit hyeme
ex noctium longitudine et somni
copia. Et post aliq̄ subiunxit. Mo
derata somni q̄titas cibos dige
rit: corp⁹ spissat: laborē soluit ani
mā ꝯfortat naturalē: caloreꝙ au
get naturalis. humoresꝙ boni fiūt:
membra recreat extensa: mētē cla
rificat: cogitationem emēdat acui
tus: cui ꝯuenit ꝛc. Silr̄ Aui. i. ij. j.
do. ij. c. xiij. di. Somn⁹ naturales
oēs opatiōes fortes efficit ꝑpter
ea ꝙ calorem ꝯtinet innatuz et ꝟ
tutem laxat animalez iōꝙ cordis
vias humectat et eas laxat: et q2
spiritus substātiā turbidā efficit.
i. spissam et ꝓhibet illud quod re
soluitur. Lassitudinis quoꝙ mo
dos omnes remouet. et fortes re
tinet euacuationes materie: tñ q̄
ad partem cutis existunt somnus
quādoꝙ ad expellēdū easinuat:
propterea ꝙ calorem interius cō
tinet et nutrimentum in corpore
partitur: ꝛ expellitur id qd̄ est iu
xta cutez: et sic apparet ꝙ sudorē
nō retinet. Et subdit. Cūꝙ somn⁹
materiā inuenit aptā ad digeren
dum ꝛ maturāduz ad sanguinis
naturā eā ꝯuertit: ꝛ calefacit ipsaz
et trāsit calor per corpus ꝛ calefa
cit corpus calore naturali ꝛc. Et
i. doc. iij. sūma de pulsib⁹. c. xij. di.
In hora somni calor naturalis cō
stringitur. et submergit: et totus
hora illa tendit ad occultū ꝑpter
ea ꝙ ipsa aia mouet ad nutriēs di
gerēdū ꝛ maturādū sup̄fluitates.
Et in. iij. j. do. ij. c. ix. silr̄ indt. Sō
nus temperatus naturalē ꝟtutez
potentem efficit perficiendi suas
operatiōes: et aialem ꝟtutem de
scere facit: ꝛ in eius substantia au
gmētū ꝑbet: ꝑpterea ꝙ laxat ad
ꝓhibendā spiritus: Qualecūꝙ fue
rit resolutionē: et ꝑpter hoc dige
rit cibū. Et. s. subiunxit. Sōnus tē
patus ē humectās calefaciēs: et

est res magis pficiẽs senib⁹: qm̃ in eis hũiditatẽ cõseruat. ⁊ pp̃ter hoc gal. cũ senexisset comedebat lactucas cũ aromatib⁹ ⁊c. q̃ fuit Gal. snia in. v. Tera. ca. ij. sic scribẽtis. Digerit q̃dẽ somn⁹: resoluunt aũt vigilie. Et l. iiij. de regi. sani. c. j. di. Bene sciẽtes sum⁹ q̃ nihil ita digerit corꝰ que digeri possũt: neq; malos resoluũt hũores: sicut balneũ ⁊ somn⁹. Et l li. iiij. de accidẽti ⁊ morbo. c. viij. inquit. In somno cib⁹ degerit̃ meli⁹ ⁊ nõ solũ in stõacho verũ ẽt in toto corpe: pp̃ter hoc mõstrat̃ nob̃ q̃ mẽbrũ i quo rõnalis est anima quiescit in somno. In libro quoq; de dissolutiõe cõtinua di. Et quãdo somn⁹ sequit̃ cibũ: reuocat̃ calor naturalis in ipso: ⁊ aggregat̃ in interiorib⁹ corpis ⁊ digerit cibũ ⁊c. Rasis silr̃ in. iiij. Almã. ca. iij. scripsit. Somni autẽ vtilitas aie aufert laborẽ eãq; reddit subtiliorẽ atq; cogitationẽ ⁊ rõnẽ q̃ ebetes erãt ⁊ q̃si fesse subtiliat ⁊ acuit corpisq; fatigationẽ mitigat ⁊ digestiuã meliorẽ efficit ac corp⁹ impinguat. Et in. xxv. ꝯtinẽ. c. j. sic ẽt ait. Somn⁹ humectat in oib⁹: nõ tñ in oibus dispositionibus calefacit neq; infrigidat: verũtñ si se quit̃ in corpe hũores crudos poterit digerere ⁊ abundãs fiet sanguis augẽdo caliditatẽ inatã. Et subdit autoritate pauli. Sõnus p̃bet quietẽ v̾tuti spũali: subuenit ad digerendũ ⁊ coquẽdũ hũores semicrudos: mitigat dolorẽ q̃ accidit in mẽbris: emollit membra q̃ extẽta sunt p siccitatẽ: sanat vitia spiritualia: restituit mentẽ deniãtem: ⁊ humectat corpus semp. et postea subiũxit. Uerũtñ somni noctis spaciũ cõpetẽs ẽ ad cõplẽdam digestionẽ. ⁊ silr̃ obscuritas noctis inducit ad exequendam somnũ pfundũ ⁊ inducendũ caliditatẽ. Et hi duo modi conferunt in digestione: ⁊ habet̃ significatio q̃ nox ꝯpetat i digestiõe q̃ hoies equũtur supfluitates nutrimẽti semp post somnũ noct ⁊ sdmarie ssomn⁹ dꝫ fieri ad modũ digestiõis ⁊c. Recte igit̃ dicebat Auer. l. ij. coll'. Opatio digestiõis ẽ fortior cũ hõ dormit: eo q̃ calor naturalis cũ q̃ opatur natura in vigilãdo in exteriorib⁹ vt det sensum ⁊ motũ reuertit̃ dormiẽdo ad partes itrinsecas corpis. Et pp̃terea cõcludam⁹ q̃ dormiendũ est post cibi ⁊ pot⁹ assumptionẽ: ⁊ ipsorꝫ ad fundũ stomachi descensũ: vt melior ⁊ pfectior celebret̃ digestio q̃ mediãte spirit⁹ ⁊ v̾tutes corporis aiales restaurant̃ ⁊ naturales corroborent̃: vt cibi ⁊ pot⁹ passum pti i sanguinẽ ꝯuertant̃ ⁊ nunime corrũpant̃ in ipso: qđ si cõseq̃mur nõ paruã q̃dẽ: verũetiã maximã p nostre sanitat̃ ꝯseruatiõe recipiemus vtilitatem. quare ⁊c.

Cap. cclxiiij. ostẽdit nocumẽta somnĩ superflui pueniẽtia in totum corpus ⁊ eius membra.

D O sict quispiã ex his q̃ dicta sunt facile sibi psuadere qued cum somnus tot ⁊ tantas afferat corpori vtilitates: quod nõ modo foret vtile dormire: verum etiam optimũ plixius in somno requiescere: qui pfecto non parũ deciperetur: cum defectus et abũdantia ad easdem perducant differentias: vt dixit Gale. in. iij. techni. Imo sicut temperatus somnus iuuat vt scripsim⁹: sic superfluus valde nocet diuersa ac plurima corpori nocumẽta inferẽdo: quẽadmodũ voluit haliabas in v. theo. cxxv. dicẽs. Sõn⁹ exce

...i tpis q̄titate mltū nocet: qm̄ ꝟtutes plurimas eneruat aiales somn⁹ ac debilitat: corp⁹ refrigerat ꝛ hūectat: atq̄ i eo phlegma augmētat ꝛ naturalē debilitat calorē ipmq̄ resoluit ꝛ p̄cipue si sup inanitione fiat: di. eodē vbi. s̄. Si sit aūt oīno corp⁹ vacuū: nec i eo aliq̄d sit ciboꝝ naturalis ꝯuertit ad corpis hūiditatē calor exuritq̄ ꝛ cōsumit illā: dehinc ipe debilitat deficiēte materia ꝛ refrigerat corp⁹ ꝛc. Idez q̄z ꝛ clarius sensit Aui. i. ij. j. doc. ij. c. xij. cū inq̄t. Cū somn⁹ materiā iuenit aptaz ad digerēdū ꝟtit eā ad naturā sāguis q̄ si hūores iuenit calidos ꝛ cholericoꝝ: ꝛ pdurauerit ei⁹ tp̄s calefaciet eos ꝛ corp⁹ calore extrāeo. Et si iuenerit vacuitatē infrigidabit pp hocq̄ resoluit aut hūorē q̄ ꝟtuti digestiue sit iobediēs ifrigidabit pp̄ter illō q̄ expādit de eo. ꝛ subdit. Et sicut vigilie mlte cōplexionez corrūpunt cerebri aliq̄ siccitatis mō ꝛ debilitāt ipz: ꝛ cōmiscent rōnē: ꝛ adurāt hūores et egritudines faciūt acutas sic somn⁹ mult⁹ hui⁹ efficit ꝯriū: opat em̄ ꝟtutū aialiū obtusionē ꝛ capitis grauedinē ꝛ egritudines frigidas. ꝛ illō est pp̄ter hoc q̄ ipe in resolutione phibet ꝛc. Et in. j. iij. trac. iiij. c. xiiij. sic ēt ait. Dormitio mlta i meridie ꝛ vlr somn⁹ mult⁹ nocet multū memorie. Et in. ij. iij. c. v. di. Spūs i lōgo somno sit grauior pigrior ꝛ nō fit assidu⁹ i faciēdo dilationē pp declinationē suā ad iteriorē ptē ꝛ i. xiij. eiusdē trac. ij. c. di. Nausea ⁊ iua satietas q̄nq̄ puenit pp̄ter mltitudinē somni ꝛ q̄etis: nā somn⁹ q̄uis ꝯferat iq̄ātū digerit: tn̄ mot⁹ ꝯfert inquātuz expellit supfluitates expulsiōe. ꝛ somn⁹ q̄dē nocet vbi egēt supfluitates expulsiōe: sicut vigilie nocēt vbi indiget materia digestiōe. Et in cap. textu comē. xxxix. inq̄t. Si somn⁹ multū plongabit replebit caput hūorib⁹. Et in seq̄nti textu subdit. Somn⁹ humectat corpa ꝛ relaxat: extinguit calorē viuificantez ipsa. In cui⁹ cōmēto di. Auer. q̄ hoc itelligit d̄ mlto somno: qm̄ mult⁹ somn⁹ extiguit calorē quo ꝟtutes viuūt ꝛ existūt: ꝛ hoc q̄ de natura quietis et coopationis est extinguere calorē. Ignis cū extinguit ꝛ suffocat cū multū ꝛ pfecte tegit. Et in parte scda canticorū textu cōmēti. xxviij. sic q̄z p̄cepit Aui. Nō plongetur somn⁹: qm̄ hoc obest aīe. nec etiaz vigilie: quoniā inde debilitabit sensus in cui⁹ ēt commēto Auer. sic scripsit. Nō plongetur somn⁹ qm̄ lentescit q̄dem vita ꝛ tenebrosa efficit: extinguiturq̄ inde calor ei⁹: sicut extinguitur ignis in cinerib⁹ multū coopertus. Et i li. vj. sui colliget ait. Cū supfluit somn⁹ calorem extinguit naturalē: ꝛ corp⁹ inducit ad tumidam dispositionez. Que fuit Ari. snia in. ij. pble. pblemate. xxx. di. Multo tpe dormiētes mi⁹ cholerati sunt moderato tpe dormiētibus: suffocat em̄ dormiēs. Et i. xj. eorūdez problemate. xij. dixit. Ex somnis aūt grauiores sumus. q̄d ex superfluis debet itelligi. Et q̄ ita sit appet p ipz i. xxvij. pblemate eiusdem di. Somn⁹ superflu⁹ corpa tardiora facit. Ra. q̄z in. iiij. Almansoris capit. iij. hoc idez voluit cuz scripsit. Multum autē dormire corpus desiccat ac tenerū efficit: plegmat q̄uoq̄ mltitudinem in eo creat ipsamq̄ infrigidat. q̄ in corporib⁹ grossis ac pinguib⁹ precipue operat. Et i li. xxv. cōtinentis. capit. iij. autoritate Gal. Somnus moderatus generat sanguinez laudabilē: sz ex-

cedẽs modũ debitũ in equalitate corrumpit humores. et postea sub iunxit. Somnus abundans emol lit corpus: ponderosuz reddit ca put: quia corpus replet de humi ditate calida: et emollit virtutem vnde congregabuntur in corpore supfluitates vaporose. quare &c.

Cap. cclxv. ostẽdit q nõ sit dor miẽdũ stomacho existẽte vacuo: similiter nec illico post cibũ assum ptum sicut nec in meridie.

Satis ex pcedẽti. c. intel ligi põt q nõ supflue sz moderate dormiẽdum sit: in qua aũt hora nõ dum expressimus: sz impresentia ruz ostẽdem9. Qm̃ sufficit rez ali quã bonã esse intelligere: sed qñ concessa sit laudabilis scire opz. Multa nãq̃ ieueniunt in vna hora fore optima q̃ in altera maxie no ciua existerẽt: vt. s. dixim9 ex exer citio qd tpe cõplemẽti primaz di gestionũ laudabit: et tpe repletio nis erat phibitũ. Sic et de somno qrere ztingit qua. s. hora dormiẽ du... uz dicat Aui. in. iij. j. doc. ij. c... Sani debent obseruare vt somn9 eistẽperate exhibeat et in sua hora: et nõ supflue: q̃ aũt sit ta lis hora ipse nõ expressit. Et p pterea qreti quenã hec hora sit: respondebimus di. Primo q non hora inanitionis et ieiunij dormire debeam9: cũ dicat princeps in. iij. c. xiij. Si somn9 inuenit vacuitatez infrigidabit ppter hoc q resoluit aut humorẽ q̃ virtuti digestiue est inobediens infrigidabit propter illud qd expandit de eo et in. iij. j. doc. ij. c. ix. inqt ampli9 sup vacui tatẽ dormire est malũ et vtutẽ deij ciens. Qd silr voluit Rasis in. ca. iij. libri. xxv. cõtinentis dicens au toritate Ruffi in questionib9 epi dimie. Somnus longus si sequit cibũ augebit caliditatem innatã et impinguat corp9. Sz si sequitur exercitiũ aut balneũ aut euacua tionem et summarie in dispositiõe illa in qua corp9 nõ sequit nutri mẽtũ: diminuet caliditatẽ innatã et macre... ciet corp9. Et di. Joãni tius... quoties sequit somn9 cor pus carens nutrimẽto aut hũore crudo aut caliditatẽ ignea tũc in frigidat corp9 extinguẽdo calidi tatẽ inatã. Cui9 q̃dẽ rõ i promptu est. qz cũ calor naturalis cibuz nõ habeat quez digerat et cũ sumat: vtit se sup sanguinẽ et carnẽ ipsaz resoluendo: ppterea ieiunantes calidi stomachi nihil in vesperis accipiẽtes macilenti et calidi fiũt. Nõ sic aũt q̃ frigide fu...rint cõple xionis et phlegmatici ... Neq̃ est ilico post cibũ assumptũ dormien duz añq̃ descẽderit cib9 ad fun dum stõachi: huiusmodi em̃ hora oĩno est icõueniẽs ad dormiẽduz. di. Aui. i. iij. j. doc. ij. c. vij. Nõ ilico post cõestionẽ est dormiendũ cibo natãte: et in. c. ix. eiusdẽ. Melior so mnus est ille q̃ puenit postq̃ cib9 a supiori vẽtre descenderit et post quietem eius: q forsitan sequitur ipsum ex inflationibus et rugitib9 quoniã dormire sup hoc multis impedit modis &c. Et subdit. qua propter si descensus tardauerit parũper incedere dz et postea dor miat. Et iterũ postea subiũxit. Su per repletionem dormire est ma lum añq̃ a superiori vẽtre fiat de scensio. Et l. iij. tertij trac. primo. c. v. dixit. Somnus super repletio nez et cenã ẽ res nocibilior oculo: imo opz illũ qui in visu habet de bilitatem expectare donec diges stio fiat. idest fieri incipiat deinde dormire. Que fuit Rasis sentẽtia i... iij. Almansoris. ca. iij. dicẽtis. Opz vt tandiu post comestionem

aliquis se a somno abstineat donec cib⁹ ab ore stomachi descēdisse atq; inflatio ꝛ grauedo minui atq; inferi⁹ mergi sentiat: ꝙ si tardet nō incōgruū est vt parua inuetur deābulatiōe donec descendat. aū ꝓo hos oēs Gal. hoc ꝓceperat in li. de dissolutiōe cōtinua di. aliqū est mēbrū debile vt stomach⁹ ꝛ natat in ipo cib⁹: ꝛ nō iniungas somnū donec descēderit cib⁹ de stomacho aliq̄ descēsu: nec donec deueniat in fundū stomachi: ꝛ aū precipias eū moueri parū sicut memorauim⁹ tū. hec ibi. Obseruanduz est ꝑterea ꝙ in meridie: nisi cōsuetudo ꝯ dixer... nō dormiat. Quā vt di. Aui. vb... In die dormire malum est gnāt eni egritudines humectates ꝛ reumatismos: ꝛ corrūpit colorē: ꝛ gnāt splenē. ꝛ laxat neruos ꝛ efficit pigritiā ꝛ debilitat desideriū ꝛ gnāt apostemata ꝛ febres frequēter. Et ex causis suoꝝ nocumētoꝝ est vt cito interrūpat: ꝛ naturā ab eo in quo erat stupidā reddat. Et i. j. iij. tra. iij. c. xiiij. ait. Dormitio multa in meridie ꝛ vīr somn⁹ mult⁹ nocet multū memorie: ꝛ ꝓpue super repletionē plurimā. Rasis quoq; in. xxv. cōtinē. c. iij. di. autoritate Pauli. Somn⁹ diei nō est tāte vtilitatꝭ: qꝛ nō pōt tātū spaciū seq̄ q̄ possit digestio cōpleri: ꝛ quoties icidit somn⁹ aū perfectā digestionē: sequitur oxiremia cum repletione ventris de de vnctuositatibus. Et saltē longa erit ꝛ ponderosa disp...tio cō dominabilis ꝛc. hec ipse. Ex quibus colligi potest que sit hora cōueniēs ad dormiendum: scꝫ post cenam: et nō post prandium: ꝛ nō nisi postq̄ cibus ad fundum stomachi descenderit: et post suauez deambulationem vt in superioribus ad plenū dixim⁹. quare ꝛc.

¶ Ca. cclxvj. ostēdit quomodo accubandū vel dormiēdum sit: aū supine: scilicet vel super latera et super quod ꝛc.

Cum plures decubitus forme in dormitiōe reꝑiant: ꝑcliuis. supina: sup vno laterū: equalis ꝛ cū capite eleuato nō erit inutile ad sanitatꝭ ꝯseruationē: ꝛ ad meliorē ꝓo ꝑficiēdā digestionē intelligere q̄ harū manerierum sit laudabilior: ꝛ que corpori conuenientior: ꝛ a medicis magis approbata. Et propterea dicamus cum nostro conciliatore in differētia. cxxiij. sic ad hāc petitionem respondente. Si quis habuerit lubricū ventrē: opꝫ euz sup sinistrū lat⁹ iacere ꝛ dormire: si aūt ꝯstipatū sup dextrū est accubāduz. Et si q̄s habuerit epar calidū dꝫ cauere ... sup dextrū lat⁹ dormiat. Qui ... stomachū frigidum sup sinistrū. Et demū cōcludit ꝙ sup dextrū paꝝ est domienduz: sup sinistrū ꝓo mltū: vt inde ꝑficiat stomachi digestio: qua ꝑfecta iteꝝ sup dextrū est recubendūz. Que fuit sntia Auicē. in. iij. j. doc. ij. c. ix. di. Sꝫ ex figuris somni melior est vt sup dextrū incipiat latus: ꝛ deinde ad sinistrū reuoluat: qđ si ei⁹ inceptio sup ventrē fiat, auxiliū fert sanis magnū in digerēdo ꝓpterea ꝙ calorē retinet naturalē ꝛ ipꝫ cōprehēdit: q̄re angeat ꝛc. Et i. c. regi. ei⁹ qđ coedit ꝛ bibit di. Opꝫ ꝑterea vt post comestionē ꝑmo sup dextrū latus dormiat pauco tpe: deinde super sinistrū reuoluat: postea reuoluat se supra dextrū: ... debes scire ꝙ multis cooperiri pānis ꝛ ceruical eleuare ex illis existūt q̄ digerēdo iuuāt. Et ad vltimū quidē vt mēbroꝛuz situs ad inferiora sint de-

clinātes ⁊ nō ad supiora.⁊in.xiij.
tertij trac.iij.c.v.siᷓr in... Dormi
re sup lat⁹ sinistrū est maximi iu=
uamēti ad digestionē pficiēdā p=
pter cōpressionē epatis supra sto
machū: sed somn⁹ supra dextruz
est cā velocitatis descēsionis cibi.
Est ēt obseruādū vt dixit Almā.ī
li.iij.c.iij.ne de vno latere ad aliō
sepe voluat: tardat em̄ inde di=
gestio atq̄ isfatio ⁊ rugit⁹ sentit.
Opꝫ itidem vt puluinar sit altū:
⁊ precipue si cib⁹ nōdū ab ore sto
machi descenderit: sufficit em̄ vt
ter fiat reuolutio ⁊ nō pluries: vt
dictū est. Qð ēt in.xxv.continētis
replicauit cū in.c.ei⁹.j. dixit. Post
cōestionē q̄ iubet dormiat sup lat⁹
dextrū modice: deinde cōplendo
somnū sup lat⁹ sinistrū. Et nulla
fiat reuolutio abūdās in lecto eo
q̄ excitat vētositates ⁊ occursum
pbet sup digestionē ⁊c. Et postea
subiunxit. Pars inferior corpis in
somno dꝫ esse declinātior: ⁊ nulla
superabundans fiat resolutio in
lecto: ne reuoluat cibū in vētre de
vno loco ad aliū corrūpēdo dige
stionem. Que fuit snia Aristo. ad
Alexādrum sic scribētis. Dormi
tēperate primo sup dextrū latus
vna hora: deinde sup sinistrū ⁊ il=
lic pfice dormitionē. Volunt itaq̄
oēs autores vt super latera dor=
miendū sit: ⁊ non sup dorsum vel
resupine: vt plerīq̄ faciūt nesciē=
tes qð Princeps voluerit in.iij.pri
mi doc.ij.c.ix.cū ait. Resupine au
tē dormire est malū: ⁊ ad malas
pparās egritudines: sicut apople
xiā frenesim ⁊ incubū: qm̄ supflui
tates ad posteriora declinare fa=
cit ⁊ retinent: ⁊ p suos nō incedūt
canales naturales: q̄ sunt ab an=
terioꝛib⁹ sicut nares ⁊ palatum: ⁊
talē somnū incurrere solēt ifirmi
⁊ debiles pp̄ter illð qð musculis
eoꝝ accidit ex debilitate ⁊c. Qð
non min⁹ voluit Gal'. vt testat⁹ est
Ras. in.xxv.cōti.c.iij.dicēs. Dor=
mitio facta supine dorsum suū cō
seruat supfluitates cerebri in ven
triculis ei⁹: iō nō debēt somnū abū
dātē sequi dormiendo supine sup
dorsuz laborās apoplexia: aut si
pat⁹ fuerit eā pati aut epilepsiā.
Et dixit ī alio loco. Nō dꝫ dormi=
re sup dorsum laborans catarro
descēdēte de capite: qꝛ tūc leuem
ingressuz ei⁹ facit induci ad cāna
le pulmonis. Et alibi ēt dixit. Du
bitādū est sup dormiētē tota no=
cte supine sup dorsuz ne cito indu
catur ad apoplexiam ⁊ epilepsiā
qꝛ supfluitates cerebri nō mane=
būt tūc: sꝫ vētriculi ei⁹ replebunt
de eis. ⁊ subdit. Dico q̄ est forma
dormitiōis mala valde penes re=
pletionem cerebri ⁊c. Ecce igit q̄
grāde periculū sit dormire super
dorsum: ⁊ cā multaꝝ infirmitatū
⁊ incubi pcipue sup nūero ex tali
decubitu puenientis vt certissima
scio expiētia: q̄ mihi puero ex tali
cā sicut ⁊ adultis plurib⁹ accidit.

¶ Cap.cclxvij. ostēdit q̄d sit vi
gilia ⁊ q̄ tēperata cōueniat si=
cut superflua maxime noceat.

QUāquam ea q̄ dixim⁹
de somni vtilitate: suffi
cere deberent ad intel
ligēdū quātū modera
te dormire sit vtile. Tñ
pro ampliori notitia ipsi⁹ volum⁹
⁊ de vigilijs que somno opponū
tur: aliqua breuiter declarare: vt
oppositū magis intelligat p suū
oppositū: teste philosopho.in.iij.
de aīa textu cōmēti.xxv. Dicam⁹
ergo cū Auic.in.j.tertij tract.⁊.c.
iiij.sic scribēte. Vigilia est disposi
tio cū effunditur spiritus aīalis
ad instrumēta sensus ⁊ motus vt
eis vtat. Sera aūt supfluitas in

vigilia et egress⁹ a re naturali. et in cãtic. tex. cõmẽti. cxlj. Tẽperata vigilia excitat valde sens⁹. et dispo= nit vires ad exercẽdũ opationes suas: et cũ hoc mũdificat corp⁹ a fecib⁹ et supfluitatib⁹. Et sic tẽperata et nõ supfluẽs cõmẽdaɼ sicut supabũdãs minime. Et qđ ita sit apparet p Auicen. in. ij. j. doc. ij. c. xiij. dicẽtẽ. Cũ vigilie sunt multe cõplexionẽ corrũpũt cerebri aliq̃ siccitatis modo: et debilitãt ipz: et cõmiscẽt rõnẽ: et adurũt humores et egritudines faciũt acutas. Et. j. subiũxit. Uigilie desideriũ augẽt: et famẽ efficiũt ppter illud qđ de materia resolnunt si de digestiua minuũt: et ppter illud qđ de ꝟtute resoluũt. Et i. j. tertij trac. v. c. xj. Supfluitas vigiliarũ resoluit spiritũ: et debilitateũ: et cũ hoc replet cerebrũ vapoꝛib⁹ et in. xj. dixit. iij. trac. j. c. v. inq̃t. Uigilie et exercitiũ scz supflua debilitãt coꝛ cũ résolutione. et in. xiij. tertij tract. ij. c. xij. Uigilie supflue cõmouent famẽ et appetitũ vehemẽtẽ. et i cãticis tex tu cõmẽti. cxliij. sic etiã ex lõga vigilia cõtingit expergefactio et insomnietas generans anxietatẽ et angustiã anime: ipsa eñ dissoluit spirit⁹: et coꝛpoꝛa sedat: et coꝛrũpit splẽdoꝛẽ et claritatẽ coꝛpoꝛis et caloꝛẽ ei⁹: et pfũdat oculos: nocetq3 digestiõi: et mẽtẽ tollit: et ifrigidat coꝛp⁹. Que fuit sñia Almã. in lib. iiij. c. iij. dicentis. Uigilie ꝟo multe caloꝛẽ icẽdũt: ac foꝛmã coꝛrũpũt: coꝛpusq3 desiccãt. atq3 cholerã rubeam in ipso augmẽtãt. Qđ preci pue operanɼ cũ coꝛpoꝛa sunt macra. Opoꝛtet itaq3 vt anima vigilare nõ cogaɼ cum dissoluta et stupida fuerit: neq3 ad doꝛmiendum incitetur cum excitata atq3 subtilis. et acuta fuerit motusq3 leues et sensus foꝛtes. A q̃ sumpsit Auer. in sexto colliget cũ ait. Quãdo vigilie exuberãt: coꝛp⁹ desiccãt: et caloꝛẽ dissoluũt naturalem: et caloꝛẽ accidẽtalẽ incẽdunt. Que q3 fuit Gal. sñia in. j. Terapẽtice. c. dicentis. Siccãt eñ toti⁹ coꝛpis habitũ vigilie ppɼ hoc: sunt nociuissime his q̃ ꝫm siccitatẽ egrotant. Et in cõmẽto. lvj. scđs regiminis acutorũ. sup illo hyppoc. verbo, Multe vigilie faciũt ꝯtra cibi potusq3 digestionẽ et c. Inq̃t de aptitudine vigiliarũ est vt resoluant coꝛp⁹ et exsiccent ipsum. Et in. iij. Techni textu commẽti. xlvj. dixit. Uigilia exsiccat coꝛpus eius vero opposi tũ humectat. Ex quib⁹ oĩbus clarissime ptz quantũ superflue humano coꝛpi noceant vigilie. Et ppterea concludamus in vno ꝟbo cũ hyppocra. in. ij. aphoꝛis. aphoꝛismo. iij. dicente. Somnus et vigilia vtraq3 modo magis facta malũ. Doꝛmiamus itaq3 vigilemus tẽperate: plus tñ et minus vt etas cõplexio tempus anni: qualitas et quãtitas cibi preaccepti et talia hmõi requirũt: qđ q̃ fecerit a nocumẽtis ex somni et vigiliarũ superfluitate pueniẽtib⁹ secur⁹ erit: vt satis ex dictis est manifestum.

¶ Cap. cclxviij. ostendit q̃d sit somniũ q̃ cause ei⁹: et q̃d de ipso hoc in loco cõsiderãdũ: lz somniatis minime sit credẽdum.

Quia in somno plurima et extranea sepenumero somniam⁹ de quib⁹ nunq3 etiam cogitauimus: quemadmodum nobis euenit plerunq3 q volare videmur super terrã sicut hyrundines faciunt. Quod quippe somniũ nostre cõplexioni cõnatura lissimum existit: vt ex dicendis apparebit. Solent ex his inquam nõnulli pertimescere adeoq3 sibi

aliquod malū facientes auguriū dubitare vt firmiter credāt infortuniū sibi parari: et inde quandoque per multos dies tristant. Propterea mihi vr̄ aliqd de hac materia somniorum dicēdum eē: tū vt ipsi suis hmōi phātasiis fidē deinceps nō adhibeāt: tum etiā vt intelligant quō somniū qualitatē et nō rē ipsaz somniatam debeāt cōsiderare: vt sciāt ex hoc qualiter corpus eorū dispositū sit: et qbus egritudinibus pparatū: vt se valeāt ab illis precauere. Sz anteq̄ ad hec descēdamus: declaremus qd sit somniuz: et que cause ipsius: vt dicēda clarius patefiāt. Dicimus ergo cum Petro padubanēsi in.xxx.proble.cōmēto vltimo sic scribēte. Somniū est passio causata ex motu in phātasia facto. vel melius. Est phātasma factū a motu simulacrorum dormiētis in eo qd a multis fit causis: et sm hoc diuersa sortiunt nomina. Fit eñ quandoque a supabūdantia aliquorum humorum in corpore existētiū p qd quidē medici cōiecturāt multa sicut.j.dicemus. Causat etiā somniū ppter motus et operatiōes. de quibus multū fuit aīa solicita in vigilia et vehemēter eis intēta: ita q nocet dum dormit quiescentibus motibus exterioribus nō adhuc motus quiescit interior factus in phātasia. in qua forme apprehense retinētur a virtute imaginatiua eas diuersimode cōponēdo modo qdem sentitur minus tūc aūt magis eo q maior motus obscuret et dissoluat minorem sicut dicit in libello de sensu et sensato et in.v.de generatione aīalium.et in de somno et vigilia.ij. Unde in eodem dicit. Phātasmata quedā eē causas propriorū vniuscuiusque actuū nō est irrationabile: et tale si quidem somnium potest animale nominari: cū causet a motu in virtute aie a prioribus actibus relato. Causat etiam quandoque ab impressione facta ab aīalibus celorum vel intelligētiis ipsorum: q etiam motores dicunt orbiū operantes quandoque formā in imagine sm cōparatiōnē ipsarum et cōparationē aiarum nostrarū et aptitudinē: qz aie nostre hñt maiorez cōparationē et silitudinē cū substātiis angelicis q̄ cuz corporibus sensibilibus: vt di. Aui. in lib.iij.de anima. vnde.j.regim. acutorum dicit: q quedam somnia sunt a deo benedicto et sublimi. et id siquidē pōt somniū celeste appellare cū ab aīalibus causet celorum et si qd somniū verū est: dicēdum q somniū verius est celeste. Aliud aūt nullius aut pauce virtutis existit: sunt eñ magis delusiones quedā eorum circa q aīa fuit solicita in vigilia et occupata: sicut famescēti representat alimentum: et cupiēti coitū femella. Somniū aūt naturale et si verificet vtplurimum nō tñ aliquā mirabilē ostensionē importat. Cui aūt somnia videat celestia seu a celo reuelata: ille ēst q consueuit dicere verū. Uisus eñ prauarum cognitionū et cōsiderationū inducit imaginationē malorum morum et inobediētiaz virtuti rōnali: vñ dictū est meliores somnia videre meliora. Quare somnia mēdacis: derisoris: loquacis: tristis: ebriosi: ac illius in quo preualet cōplexio aliqua vel solicitudo nō sunt vera. Uale.iij. de somno et vigilia. quorum loquar est natura et melāncholico multimodas visiōes vidētes: q existūt in multo motu: ppter qd nō sunt vera somnia plerūque nisi videant circa mane: tūc eñ motus hūorum descūt magis etc. Siliter. inqt in dña.clvij. plures de somno adducēs distinctiōes inter

quas principalissima est illa quã
s. tetigimꝰ. s. q aliqđ est naturale
aliud aiale: ⁊ nonnullũ celeste seu
diuinũ: ⁊ vocat illud naturale qđ
ex dñio cõplexionis ꝯtingit ⁊ hu-
moꝝ sicut dicit Aui. in lib. suo de
de aia q naturalia somnia sunt q̃
veniũt ex tẽperãtia ꝟtutũ hũoꝝ
cũ spiritu gerẽte ꝟtutẽ formalez
⁊ imaginatiuã ⁊c. Aiale ꝟo quod
causaẗ a mlta solicitudine aie cir
ca aliqđ in vigilia. Diuinũ ꝟo so-
mniũ qđ a diuinis siue celoꝝ cau
saẗ aiabꝰ de quo ipse post multa
sic ait. Sõniũ veriꝰ est celeste seu
diuinũ: ⁊ maxĩe cũ aia fuerit libe-
ra superioribꝰ substãtijs applica
ta coꝝ repñtationes suscipiẽs.
Animale ꝟo nulliꝰ aut pauce ve
ritatis existit: est eñ magis illusio
q̃daz coꝝ circa q̃ aia fuit sollicita
⁊ occupata in vigilia: seu famescẽ
ti repñtanẗ cibi: appetẽtiq; min
gere cloaca ⁊ strepitꝰ agonizãti.
De somnio siĺr naturali dixit vbi
s. ⁊ tandẽ de eo sic ꝯcludit: q si ac
cidit: ⁊ maxĩe ꝯ̃ repletionẽ ꝓprie
ex vaporabiliũ vẽtosoꝝ ꝟificaẗ q̃
minime. Et ꝓpterea q̃ timere so-
lẽt ex suis somnijs: deinceps non
expauescãt nec eis aliquã ꝑnitꝰ
fidẽ adhibeãt cũ vtplurimũ delusio
nes sint vt ꝑdictũ est: q̃bus nõ est
credẽdũ. medici: phi: et theologi
vnanimiter ꝑcipiãt. Et lz valeriꝰ
maximꝰ plima narret de somnijs
Artorij medici. Cesa. Aug. p. De
cij. M. Torquati. M. Cic. C. Grac
chi. Cassij Parmẽsij. Atterij Ruf
fi. Alex. regis macedonie: alioꝝq;
in li. j. que quidẽ celestia dici pñt:
rarissime ⁊ non nisi magnis viris
contingentia. Non debet tamẽ ex
hoc vnusquisq; tam facile de nu-
mero illorum esse sibi persuade-
re: vt somnijs proprijs naturali-
bus vĺ etiã aialibꝰ fidẽ adhibeat.

¶ Ca. cclxix. ostendit quomo-
do qualitas somniorum ⁊ non
ipsa somnia consideranda sit.
vt sani dominium humoꝝ sui
corporis intelligant.

In superiori capitulo vi
sum est q̃d sit somniũ:
que cause eiꝰ: ⁊ quõ re-
bus somniatis nequaq̃
credendũ esset. In hoc
autem loco ostendamus q in prin-
cipio illius ꝓmiseramus: scz vti-
litatem que ex qualitatibus in so
mnijs apparẽtibus est eligenda:
vt ꝑ eas somnioꝝ qualitates qua
liter dispositi simus in humoꝝ su
perabũdãtia facillime ꝑcipiamꝰ.
In primis ergo dicamꝰ cũ Auic.
in. ij. j. do. iij. c. vij. sic scribẽte. So
mnia significãtia dñium sanguis
sunt: sicut cũ hõ i sõnis res videt
rubeas: aut sanguinem multũ ex
suo corpe exire: aut se i sanguine
natare: ⁊ similia. Dominiũ vero
phlegmatis significãt somnia: in
q̃bus videnẗ aque ⁊ flumina ⁊ ni-
ues ⁊ pluuie ⁊ frigus. Dñium ꝟo
cholere rubee mõstrãt somnia: in
quibꝰ videnẗ ignes ⁊ vexilla citri
na: ⁊ videre res q̃ non sunt citrine
citrinas: ⁊ videre incẽsionẽ aut ca
lorẽ balnei: aut solis aut his simi
lia. Et dñium cholere nigre. s. me
lancholie ostendũt somnia terro
rẽ facientia ex tenebris et cruciatu
⁊ rebꝰ nigris ⁊ terroribus. Et in
j. iij. c. vj. in fine sic ẽt inq̃t. Pluri-
mũ eñ visionis reꝝ citrinaꝝ cali
darũ significãt dñium cholere. Et
siĺr plurimũ visionis reꝝ cuiq; cõ
plexioni ꝓportionaliũ: quas nu-
merare nõ est necesse. Et somnia
quidẽ ꝓmutata significãt caldita
tẽ ⁊ siccitates: ⁊ illa quoꝝ nõ re-
cordaẗ signt frigiditatẽ ⁊ hũidita
tem fm plimũ. Qđ sensit Rasis in
iij. Alman. c. xxiiij. dicẽs. cũ enim

aliq̄s isomnio: pluuias mltotiens videt ⁊ mare ⁊ fluuios: mlta in ei⁹ corpe hūiditas adesse significat. Ignes ṽo ⁊ fulgura ⁊ lites cū aliq̄s i somnis frequēter aspicit cholera rubea i ipo abūdare mōstratur. Colores āt rubeos ⁊ tictos ac nuptias ⁊ cibaria dulcia ⁊ vētosas atq̄ fluxū sanguinis ac phleboto miā si aliq̄s sōniauerit: q̄ sanguinis mltitudo sit dclarat. Cūq̄ mlta fusco colore ticta atq̄ nigredinē ⁊ timores ac pauores i somno aliq̄s aspicit: cholere nigre opatio sigtur. Et cū aliq̄s in sōno videt se manere q̄si i loco nimis vl frigido a q̄ ledit frigoris sigtur victoria. His āt ɔ̄ria ɔ̄uisa fuerit: ɔ̄ue erūt sigtiōes: ⁊ si aliq̄s videt se q̄si in balneo vl i sole vl q̄si canicularib⁹ exvdat dieb⁹: vel in igne excessus sigtur caliditatis. Et cū aliq̄s somniauerit se q̄si volare et inadere sicut accipiter ⁊ cape: siccitatq̄ mōstrabit excessus: atq̄ hūoꝝ leuitas ⁊ subtilitas. Si q̄s ēt se q̄si ab aliq̄ aggrauari sōniat repletiōe laborare oñdit. Quicūq̄ ēt se per loca quasi cenosa icedere videt fetidū habentia odorē: putridos in corpore demōstrat hēre humores: his vero ɔ̄ria cōtrariā hn̄t significationē. Qui aūt in somnis videt q̄ quasi incedat per hortos bonum hn̄tes odorē: suoꝝ sigatur equalitas hūoꝝ: ⁊ q̄ a putredine valde sunt remoti. Per loca ṽo quasi angusta ⁊ p foramina si q̄s se ambulare cōspicit: infra anhelitus grauem pati egritudinē demōstrant: que ipm tātā aeris q̄titatē attrahere vetat: q̄ta ei est necessaria. Gal. quoq̄ in. v. de interiorib⁹ c. vj. inq̄t. Multi pp̄ter malos hūores in stōacho coadunatos viderūt pessima sōnia: quoꝝ somni disturbati sunt ⁊c. Et i li. de somnijs ait. Sōniū nobis indicat dispositiōes corpis. Ignē eīm accēsūq̄ q̄s vidēs in somno a xanta molestat cholera. si ṽo fumū vl caligīnē vel pfundas tenebras: a nigra cholera. pluuia ṽo hūiditatē abūdare idicat. Nix āt ⁊ glacies: pax phlegma frigidū: ⁊ post aliq̄ subiūxit. Sōniam⁹ plerūq̄ ea q̄b⁹ egim⁹: vt bibere: coire: ⁊ silia. ⁊ postremo dixit. Que vidēt q̄ egrotant in somniis coindicabunt plerūq̄ nobis indigētias ⁊ abūdātias ⁊ qualitates humoꝝ. Et pp̄terea dn̄t ēt sani si frequēter viderit aliq̄d supra dictoꝝ cū medicis ɔ̄sulere: ⁊ cōsideratis ēt alijs indicātib⁹: poterunt postea purgari: ⁊ a futuris infirmitatib⁹ pseruari. Et hec sunt q̄ in somnijs attēdere debem⁹: q̄m natura plerūq̄ demōstrat q̄b⁹ idigeat: vt clarissime pz de his q̄ in cena carnes salitas mādūcarūt: ⁊ nō multū biberūt in nocte sitientes dū dormiūt se bibere somniāt vinum aut aquā: sitim eoꝝ minie remouētem: sicq̄ de alijs somnijs naturalibus: quare ⁊c.

¶ Ca. cclxx. oñditq̄ ab accidētibus aīe sit abstinēdū ⁊ maxime post cibū ⁊ refectionē: digestionē quā corrūpūt fieri phibeāt.

Dixim⁹ supra l. c. s. cclxj. q̄ post cibi assumptionē descendūq̄ erat: aut modicū deābulandum donec cibus ad fundū stōachi descēdisset: deīde dormiēdum ⁊ hoc vt melior celebraretur digestio. cū somnus fortificādo virtutes naturales digerere faciebat. Ex q̄bus oībus tota intentio nr̄a erat: vt preaccepta reficiētia oīno coquerent in stōacho: ⁊ in eo nō putrescerēt quod iterum procuramus dicentes q̄d oē illud q̄d digestionem corrumpit aut eam

impedit: sit fugiendũ pro viribus: ꝛ q2 dixit princeps in. iij. j. doct. ij. c. vij. Accidentia aie horribilia: et mot⁹ corporei fortes digestiõez fieri ꝓhibẽt. Cuius dicti scđaz ꝑtem dũ loq̄remur de exercitio et coitu post cibũ: sufficiẽter declarauim⁹. Primã ꝟo. s. q aie accidẽtia digestionẽ ꝓhibeãt: hoc in loco intẽdimus manifestare vt ab eis caueãt q̇ sani desiderãt ꝑmanere. Dicamus ĝ cum Gal. in. j. de regi. sanitatis sic scribẽte. Op3 medicũ qui d3 custodire sanitatez studere ne mores ai corrũpanť: nõ vt p̄hus: vt ↄseruet ipsius aie sanitatẽ: ꝛ faciat hoiem ꝟtuosum: s3 vt nõ facile in egritudinem deueniat corpus: etem̃ furor ꝛ fiet⁹ ꝛ ira ꝛ tristitia et solicitudo amplior q̄ꝫ op3 ꝛ vigilie q̄ sup his fiũt febriũ ꝛ aliaꝝ egritudinũ sunt pricipia. Sicut cõtrario pigritia mẽtis amẽtia ꝛ aia oifariã deses decoloratiõnẽ ꝛ denutritionẽ opaẽ infirmitate naturalis caloris: quẽ oib⁹ custodire op3 infra terminos sanitatis ꝛc. Ex qua snia manifestũ est q medic⁹ ↄseruator debeat de accidẽtib⁹ aie curã hr̃e. de illisq̄ nõ modicũ cõsiderare: atq̄ illa in regimine cõseruatiuo ꝓhibere: ꝛ p̄cipue post cibi et pot⁹ assumptiõez: ne digestiõez impediãt vel corrũpãt sil'cũ ipsa de sui natura nõ solũ qđ dictũ est faciãt: s3 totũ etiã corp⁹ a sua tẽperie: ꝛ naturali ↄplexiõe ꝑmutẽt: et hũiditates sicut ꝛ corp⁹ totũ exsiccent: di. Gal in. iij. techni textu cõmenti. xxxv. Abstinere manifestũ: qm̃ ab intẽperãtia op3 aie passionu3. s. ire: tristitie: gaudij: furoris: timoris: inuidie: solicitudinis: exterminãt em̃ hec et ꝑmutãt corpa ab ea que est ẽm naturã consistentia. in cuius cõmẽto dixit haliab. Ira ꝛ furor faciũt accidere caliditatẽ superfluã. Gaudium vero et leticia caliditatem equalem. Timor autẽ ꝛ pauor faciunt accidere frigus: ꝛ totum qđ faciunt ista accidẽtia nõ faciũt: nisi meditatione motus spũs: vñ corpus exsiccatur: teste eodẽ Gal. vbi. s. et textu cõmenti. xlvj. di. Oẽs aie passiões exsiccãt corpus. Et q etiã fiant ex diuerso spũum motu aie accidentia: vt dixit hali. apparet p Aui. in ij. j. do. ij. c. xiiij. sic scribentẽ. Oia aie accidentia sequunť: aut eis associanť motiones spiritus interi⁹ aut exterius: et istud aut erit subito aut paulatim: ꝛ eius motionez ad exteriora sequiť frigiditas ei⁹ quod interius existit. Et fortasse superfluit illud qđ resoluiť subito. Ergo infrigidať exterius ꝛ interius: ꝛ sequiť eam sincopis aut mors: ꝛ motũ q̇dem eius ad interiora sequiť frigiditas eius qđ est exterius ꝛ caliditas interior: ꝛ cũ multa coangustatiõe cõstringiť et infrigidať interi⁹ ꝛ exterius: ꝛ sincopis magna aut mors sequitur ipm ꝛc. Ex quibus apparet q oĩnovitãda sint aie accidẽtia ꝓpter tale magnũ periculũ sequens ad subitum ꝛ fortem motum spũs interius aut exterius. Et p̄cipue illa fugienda sunt accidentia que tristari faciũt sicut inq̄t Almã. in lib. iiij. c. ix. Qm̃ oibus sanis nocumẽtum inferunt exceptis his qui carnis indigẽt minoratiõe. Abstinendũ est ergo ab ira: tristitia: inuidia: solicitudine: et hmõi: ꝛ l3 semper permatie tñ post cibi ꝛ potus assumptio[illegible] qm̃ digestionem fieri prohibent: et quandoq̄ corrumpunt diuertendo spiritum ꝛ naturalẽ calorem a stõacho ad cor vel ad membra exteriora scđm ipsorum accidentium diuersitatem: vt diximus: quare ꝛc.

¶ Cap.

¶ Ca.cclxxi. ostēdit q̄ nocumē ta in corp⁹ pueniāt ex ira: iracū dia: odio furore: ⁊ silib⁹ postq̄ declarauerit q̄d ipsa sint ⁊c.

Visum est in supiori ca. gñali quodāmō qualiter aie accidētia dige stiōez fieri phibebāt et plurimū corpi nocebāt rōne subiti mot⁹ spūs ad interiora vel exteriora. Nūc aūt in spāli videam⁹ q̄tū ira odiū et silia sint sanitati corporis inimica declarā tes prius q̄d hoꝝ sit vnūquodq̄: vt scribēda de ipis manifestius in telligātur. Dicam⁹ ergo cum hali.in.v.the.c.xxxviij.sic referēte. Ira est sanguinis cordis ebullitio naturalisq̄ mot⁹ caloris ⁊ ei⁹ ad exteriora exit⁹ semel subito advlcisceda q̄ nocēt. Qd ab Arist.ipse videt̄ acc[illegible]isse dicēte in scda pbl. prob.xx[illegible]. Ira est accēsio sanguinis circa cor. Et i.viij.eorūdē pbl. xx. Ira timiditati ɔ̄rium est ⁊ iracūdia. Est aūt ira q̄ddā ab igne: multum em̄ ignē ɔtinētes interi⁹ tepefiunt: maxime autē est in pueris discere: viri aūt ledunt̄ ⁊c. In cuius ɔmēto Padubañ. nr̄ sic ait. Iracundia est velox inclinatio ad irā in q̄b⁹ nō opʒ ⁊ magis q̄ opʒ ⁊ vbi nō opʒ. Gal. autem in primo de dr̄ijs febrium.c.iij.sic eā diffini uit. Ira est ebullitio q̄dā ⁊ motus vehemens irascibilis virtutis que in ipso corpore cordis incidet cuʒ calefit ipsa substantia. Et in scdo de regimine sanitatis inquit. Ira non est audacia: sed velut feruor quidam eius qui ē in cor sanguinis: ⁊ in scdo de accidēti ⁊ morbo c.ij. Ira est feruor caloris in corde existentis propter motum aie. Et in.v.de accidenti.c.vj. Ira est magnus ac fortissim⁹ motus in loca diuersus ⁊ ppterea valde corpus perturbat et permutat a naturali cōsistentia. Quid aūt sit odiuʒ nō a multis expssum inuenit̄ attñ dicere possum⁹ q̄ sit ira ɔfirmata: vt colligit̄ ex dicto Valerij maximi i li.ix.c.iij. sic scribente. Ira q̄ʒ aut odiū in pectorib⁹ hūanis magnos fluct⁹ excitāt p cursu celerior illa nocēdi cupidine: hoc aūt ptinati⁹ ac nūq̄ sine tormēto sui violētius ⁊c. Sic em̄ odiū ab ira differt sicut maius a minori: queadmodū clarissime beat⁹ inq̄t hieronim⁹ his verbis. Quātum aūt inter festucā ⁊ trabē: tm̄ inter irā distat ⁊ odiū. Odium em̄ ira inueterata est ⁊c. Qd q̄ his viris sapientissimis crederevoluerit Aui. saltē p̄ho ac me dico p̄cipuo credat: hoc idē volēti in li.de viribus cordis.c.viij. cum ait. Sicut ira est mot⁹ ad vindictā nō valde fortis: sic odium est pseuerantia forme nociui in imaginatiōe seu phātasia: et perseuerātia simul imaginatiōis effect⁹ ad vindictā sumendam ex eo. Furor autem est manaica cōfidentia: vt ex dictis Gale.in.ij. techni elicitur. que omnia vt prediximus: diuersi mode nocent sanitati ad malas ⁊ q̄plures perducentia lesiones. Dixit nāq̄ Priceps in.ij.j.doc.ij. c.xiiij. Ex motu q̄dem ad exteriora subito facto fit ira: que si cōtinuata fuerit: facit cadere in melācholiam. Qd silr̄ asserit Gal. in cō mento illius aphorismi. Timor ⁊ pusillanimitas ⁊c. vbi sic inquit. Multos in has passiones cecidisse vidi propter iram odium et tristitiam: quoniā ira et furor faciūt accidere caliditatem superfluam: vt dixit hali. in cōmento.xxv.tertij techni. A quo videtur princeps accepisse in.j.cano. Fen doctrina ⁊ summa scdis.c.vero.j. di. Ira ꝑ oiʒ dispositionē calefacit: ⁊ in.iij.

primi.c.iiij.Ira vehemēter calefa
cit.⁊ in.xiiij.tertij tract.iij.c.xxxiij.
scripsit.Ira tristitia ⁊ hmōi multo
ties sunt cā effusiōis materiarū ad
stōachū:in cāticis q̄z sic ait. Ira
aīe incitat frigiditatē.s.ꝓpter re-
solutionē:q̄ qnq̄z magnificat intā
tum donec ledat in vltimo.Qōsilr
sensit Gal.in.vj.Terapē.c.iiij.di.
Ire solicitudines in quolibet mō
⁊ vigilie nocēt dissoluētes virtutē.
Ex ira tñ nullus vnq̄z mot⁹ est in-
qnit ipse in.v.de accidēti ⁊ morbo
c.vj.in prio etiā de regi.sanitatis
sic ait.Immoderati mot⁹ qui sunt
in cōcupiscentia ira ⁊ cogitatione
magis cholericū reddunt hoīem
vñ febres ⁊ oēs calide egritudies
cōsequunt̄ : qualr aūt declarauit
hali.in.v.the.c.pal. cū inq̄t. Que
eñ oibus irascunt̄ ex causis solli
citi fiunt ⁊ tristes:⁊ ad q̄uis mo-
dicā timēt ⁊ exterrent̄ occasionē:
oppilatiōes opinant̄ falsas : his
sepe de causis in morbos incidūt
pessimos ⁊ passiōes i tm̄ vt hmōi
nōnulli moriant̄ si in eis hoꝝ ali-
qua accidentiū roborent̄.Et post
aliqua subiūxit.Ira calefacit cor-
pus ⁊ desiccat:cholerā ꝯfortat ru
beā itm̄ vt febrē qnq̄z dici pariat.
Et si q̄dē in corpe humorē ad pu-
trescēdū parat⁹:febrē gñat putri
dā.Si aūt immoderata fuerit ira
virtutē dissoluit naturalē eo q̄ il-
lum plurimū emittat ⁊ i ptes dis-
sipet:vñ ⁊ virtus debilitat̄ tremor
q̄nq̄z accidit:⁊ si adhuc augeat̄ de
fectus sequit̄ maxime si hō debi-
lis sit virtutis : nisi q̄ ira minime
mortem asciscit.hec ip̄e. Ex q̄bus
facile cōprehendi pōt quātum ira
noceat vnicuiq̄z:⁊ precipue iraci-
bentis multoq̄z magis odium : et
furor et talia:⁊ ideo abstinendū
est ꝓ posse oī ab huiuscemodi ne
corpus inflāmet̄:⁊ sp̄us resoluan
tur et ꝓmaxie post ciboꝝ ⁊ potuū
assumptiōem.Que q̄dem passiūm
pta adeo supuenientib⁹ his passiōi
bus alterantur:q̄ꝫ frequēter.Et si
nō semp corrūpunt̄ in stōacho: et
in malos hūores ꝯuertunt̄:ex qui
bus febres ⁊ alie cōsiles gñantur
īfirmitates.Sz fortassis dicet cho
lericissimo ꝝ q̄spiā. Si ex naturali
cōplexiōe adeo sum pron⁹ ad irā:
vt ex leuissima etiā cā irascar: q̄d
ego possum:nō eñ hoc in mea cō
sistit facultate:⁊ si doleam ex hoc
minie tñ ab huiuscemodi passiōe
me valeo abstinere. Cui dicem⁹ q̄
ipse Diogenis cōsilio dꝫ vti q̄ cuꝫ
interrogatus esset q̄d agēdū hoī
foret vt non irasceret̄.Rñdit recor
det̄ q̄ nō semp necesse est vt ser-
uiatur illi:imo vicēuersa est alteri
aliq̄n seruiendum:nec oportet iugi
ter obediat̄ illi:sed ⁊ interdum et
ipse obediat alteri:nec necesse est
vt semp ab alijs colat̄:sꝫ q̄nq̄z pa
tiat̄:⁊ ipse cū hec fecerit:⁊ cū hoc
ei⁹ debilitabit̄ ira:quare ⁊c.

¶ Ca.cclxxij.ostendit nocumē-
ta ꝓueniētia ex timore tristitie
⁊ solicitudine.

OStēdam⁹ in hoc.c.
quot ⁊ q̄zta nocumē
ta ex frequētato ti-
more soleāt ꝓueni-
re:vt ab eo ⁊ a tristi
tia pariter caueā-
mus dicentes cuꝫ halia.in.v. the.
c.vl.sic ip̄z describente. Timor est
naturalis ingressus caloris ad in
teriora corporis ꝓpter aīe ab ali-
quo nocēti fugā ⁊ exasperāti: cuꝫ
sit nature aīaꝫ a nocētib⁹ ⁊ subito
terrētib⁹ que nō ꝯsueuit timere et
fugere:q̄d sensit Arist.in.x. ꝓble.
prob.lxj.di.Timor est infrigida-
tio exteriorum et caloris contra-
ctio ad partes interiores sub cor
de.Et.xxx.parti.eorundem inq̄t.

Timor ifrigidat:manifestāt aūt terrefacti,tremūt em̄ ait ipe. Cuiꝰ sile voluit Gal.in.v.de accidēti ⁊ morbo.c.vj.cū sic scripsit. Timor sanguinē colorē atq̧ spūm reportat ad iteriora.s.ad suā originē:⁊ ad cor:atq̧ exteriora corpis refrigerat.Et postea subiūxit.In timore ꝟtꝰ aie nō cōfortat:neq̧ ad exteriora reuertit:⁊ idcirco calor extiguit intm̄ vt totū refrigeret corpus.Et subdit.Illa accidētia q̄ subito fiūt in timore in tristitia; paulatim ꝯstringūt:⁊ nō differūt nisi i magnitudie ⁊ fortitudine sn̄ aūt gn̄e.Et in li.ð pnosticatiōe ꝑ pulsum sic q̄z ait. Corpus ꝑpter aie passiōes multoties pati assueuit: fortassis aūt non existimabit q̄sq̧ q̧ agoniez tiores repētē aiaz exagitātes pulsus ꝟtūt:cū tn̄ plimū pmutēt.Et i li.de tipo.c.iij.di.Timor et terror turbāt ꝟtutem ⁊ debilitāt ipam nō minꝰ aliis causis. Qð etiā sensit i. iij. Tehni.parte illa.Abstinere aūt manifestum est ⁊c.cū di.Timorꝫ inuidie et solicitudinis exterminat em̄ et pmutāt corpa ab ea q̄ hz nām cōsistentia: in cuius cō.scripsit. Hali. Timor aūt et pauor faciunt accidere frigus superfluū.Et iō di. Hip.i.vj. aphor.aphoris.xiiij. Si timor et pusillanimitas mltū habeāt tps hn̄tem melācholicuz ꝑficiunt. Et Prin.in.ij.j.c.iij.Cū mltus timor adest et pernitiosus:vētriculi cordis sanguine euacuātur:q̄uis in timore moueat spūs ad interiora subito sicut ipe di.in eadē doc.ij. c.xiiij.Et in cāticis ter.com.clvij. sic q̄z ait. Timor incitat frigiditatem:q̄ qn̄q̧ magnificat intm̄ donec ledat in vltimo.et ꝑpterea a rebus timere facientibus dz ꝑ viribus vnusq̄sq̧ sanus abstinere: vn̄ q̄ hac passiōe ꝯsueuit molestari.Catonis stoici p̄ceptū obseruet di.Desines timere si sperare didiceris.A tristitia ꝯsilr ē abstinēdū: cū ex ea pauciora nō eueniant nocumenta:sz q̄d ipa sit prio expōamus di.cū Hali.i.v.theo.c.vlt.sic eā difiniente.Tristitia nālis ē calorꝫ igressꝰ ad corpis iteriora paulatim itm̄ qn̄q̧ q̧ corpi febrē vniꝰ diei afferat:cuiꝰ si diuturnius tps fiat:corpꝰ fortit calefacit:oiaq̧ calefiunt mēbra solidatq̧ calor naturalꝫ i pncipalibꝰ mēbrꝫ:fitq̧ ab ide eth.ca febrꝫ.Si ḡ imoderata fuerit tristitia ifrigidata ꝯplexionū corpibꝰ:corpus refrigerat:calorq̧ extiguit naturalꝫ sua inꝫ corpis iteriora ꝯuersiōe q̄ ex re imminutꝰ coagulat:⁊ ꝑpterea tristitia oibꝰ nocēs corpibꝰ:⁊ illa subuertēs maximeq̧ frigida ⁊ sicca.hec ipe.Cuiꝰ sile voluit Prin.in.iij.j. c.iiij.cū iq̄t.Tristitia multū exsiccat:⁊ pigritia ꝟtutes laxat aiales ⁊ ꝯplexionē phlegmatꝫ adꝫ ꝑpetatē iclinat.Et i.xiij.iij. tra.ct.c. tertiis ait. Tristitia ē cā corruptiōis et destructiōis digestiōis.Et in li. de viribꝰ cordꝫ.c.v.In melācholicis hn̄tibus spūs tenebrosos perdurat tristitia.⁊ in.c.vj.eiusdē iterum di.Sicut letādi frequētia disponit spūm ad leticiā sic tristādi ad tristitiā.⁊ in.c.viij.Tristitia disponit ad iram.In tex.q̄z com. clx.cāticoꝝ ait.In lamēto q̄dem ⁊ tristitia fert iudicia nocumēti super macrū:⁊ solū ꝯfert idigēti dissolutiōe.Que fuit snia Gal.in.vj. the.c.iiij.d.Tristitia ⁊ agōia ⁊ ire ⁊ sollicitudies i q̄libz modo nocēt dissoluētes ꝟtutē.⁊ i.v.ð accidenti ⁊ morbo.c.vj.sic scripsit de ipa.Quibꝰ accidit tristitia frequēter mortui sūt:⁊ hec pusilanimibꝰ solet euenire:nā eoꝝ aia debilis atq̧ defecta extiguit atq̧ suffoca

tur. Extinguit aũt pp̃ter frigoris dñationẽ. Suffocatur aũt: q2 sanguis ad suũ reuertit originem ac coadunat: ⁊ pp̃ter has causas desiccat corpora. Qđ sensit Salomõ i Prouerbijs c.xvij. di. Spũs tristis desiccat ossa. et in c.xxv. eo rũdẽ. Scut tinea vestimento: ⁊ v̄mis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Et pp̃terea cõcludam⁹ cũ eodẽ in c.xxx. Ecclesiastici di. Tristitiam nõ des anime tue: et nõ affligas temetip̃m in cõsilio tuo: tristitiam lõge expelle a te: multos enĩ occidit tristitia et non est vtilitas in ea. hec ipse. Fugiamus igitur p posse res oẽs tristari facientes: q̃ si id fieri nõ põt cuz acciderit patiẽti aio sũt tolerãde: ⁊ q̃cicius possibile fuerit expeliẽde ⁊c.

¶ Ca. cclxxiij. oñdit nocumenta puenictia ex inuidia ⁊ imaginatione postq̃ declarauerit quid sit ipsa inuidia.

Quid sit inuidia oñdanus prio: et post ea q̃ nocumenta ex ipa pro ueniãt: q̃tũq̃ corpi nocere hẽat: et dicam⁹ cũ Arist. in ij. rhetoricoꝝ sic eam describente. Inuidia ẽ tristitia q̃dã sup bona actiõe apparẽte bonoꝝ circa siles: zel⁹ autẽ est tristitia q̃daz sup apparenti p̃ñtia bonoꝝ honorabiliuz et ꝯtingentium sibi accipere p̃ter siles natura. nõ q2 alij: sed q2 nõ vt sibi sunt. zelatiuus seip̃m p̃parat pp̃ter emulationẽ vt obtineat bona. Inuidus aũt vt primus nõ habeat pp̃ter inuidiã. et in ij. topi. Inuidia est tristitia in apparenti vtilitate alicui⁹. A q̃ Tulius in tusculanis li. iiij. accepit cũ ait. Inuidentia egritudo est ex alteri⁹ rebus scdis. et in li. ij. de oratori. Laudi atq̃ glĩe marie iuideri solet: iuidẽt hoies marie p ib⁹ aut iferiorib⁹ inuidet sepe vehemẽter: ⁊ eo mag3 si intolerãti⁹ se iactãt ⁊c. hoc aũt vitiuz sic pinxit Oui. i. ij. li. metamor. di. Cõcusse patuere fores videt int⁹ edẽtẽ Uipeã carnes vitioꝝ alimẽta suoꝝ Inuidiam: visaq̃ oculos auertit: at illa Surgit hũo pigre: semesaq̃ reliq̃t Corpa serpẽtũ: passuq̃ icedit inerti. Utq̃ deã vidit formaq̃ armisq̃ decorã: Ingemuit: vultũq̃ dee ad suspiria durit. Deiñ tetigit nocumenta ei⁹ cũ inq̃t. Pallor in ore sedet: macies i corpore toto. Nusq̃ recta acies: liuẽt rubigine dẽtes. Pectora felle virẽt: lingua ẽ suffusa veneno. Risus abest: nisi quẽ visi fecere dolores. Nec fruit somno vigilãtibus excita curis. S3 videt igratos intabescitq̃ vidẽdo Successus hominũ: carpitq̃ ⁊ carpit vna Suppliciũq̃ suum: q̃uis tñ oderit illa ⁊c. Et i de põ. li. ⁊ epistola tertijs. Liuor iners vitiuz mores nõ exit in altos: Utq̃ latet ima vipa serpit humo. De ipsa v̄o di. hali. in com. xxxv. iij. lib. techni. Tristitia v̄o ⁊ inuidia faciunt accidere frigus. in cui⁹ cõ. tex. Gal. iter cãs corpus exterminatas inuidiaz et sollicitudinem enumerauit. Que q̃3 inter cãs aiam dãnãtes potest imo d3 a fidelib⁹ collocari: cũ sit capitale pctm̃: vt a canonistis tradit in. xxv. dist. c. vnum. §. als. nec hoc vitiũ curari põt nisi suũp ꝯtrũ vez p hũilitat exercitiũ iferiorib⁹ se seruiẽdo: vt ab eisdẽ accepim⁹ de pnia dist. ij. c. j. Qua de re huiuscemodi passio oiquaq̃ fugienda est: sicut pariter a vehementi imaginatiõe et diuturna est abstinendum: cuz et ipsa plm̃ũ corp⁹ cõterat: di. Gal. in. j. de regi. sani. Immoderati mot⁹ q̃ sunt in cõcupiscentia ira et cogitatiõe magis

cholericum reddūt hoiem: vñ febres ⁊ oēs calide egritudies ꝯsequunť. Defectui ꝟo mot⁹ magis phlegmaticuz ⁊ frigidiorē: vñ oppilatiões epatꝫ: et splenis: et epilepsie: et apoplexie: ⁊ oēs reumatice egritudines fiūt. Ex q̄b⁹ ipe dat itelligere ꝙ oēs aīe passiões nocine existāt: siue calefaciāt: siue infrigidēt. i nūero q̄rū vehemēs imaginatio ⁊ cogitatio reponēda est: cuz sit fortꝫ cā nō soluz ꝑmutādi ꝓpriuz corp⁹ i q̄ ē: sz ēt exteriora: queādmoduz colligiť a Prin. in. ij. j. doct. ij. c. xiiij. vbi voluit ꝙ possibile sit vt puer siľeť ei cuius forma coitus tpe fuit imaginata. Et in. xxj. iij. c. ij. idem siľr voluit Petrus q̄z de abano in cō. xxxij. vij. ꝓble. ꝑticule mľta scripsit de fortꝫ imaginatiōis potentia ꝓueniente vsq₃ ad exteriora et illa ꝑmutāte: q̄to igitur magis credendum est vt ꝓprio corpori nocere valeat et ipz permutare: iō ab harum excellentia passionuz sani sibi cauere dñt sicut et ab alijs: qm̄ permutāt corpus ab eaq̄ ẜm naturam consistentia: vt dictum est.

¶ Ca. cclxxxiiij. oñdit iuuamenta gaudij tempati: et nocumēta superflui cōplendo sermonem de accidentibus anime.

Quātum tristitiā supi⁹ ituẜauim⁹: tm̄ et adhuc magꝫ ipñtiaꝝ gaudiuz tēpatum ꝯmendamus: et supfluū execramur: ꝑpterea ꝙ Prin. inq̄t in. ij. j. c. iij. Cuz mľtū gaudiū ꝑnitiosum est: aut n... timor ventriculi cordis sanguine, euacuať: ⁊ i do. summa et c. 4 . eiusdē Gaudiū nimiuz et delitie supfiue sicut tristitia ⁊ timor nimi⁹ frigidāt. Et in cāticis ter. cō. clviij. di. Magnuz ⁊ mľtuz gaudiū ipinguat corp⁹: et iō multū ledit pīguē et crassuz. ⁊ Auer. in ei⁹ com. ait. Magnū gaudiū est ex reb⁹ corp⁹ ipinguātib⁹ ꝙ si magnificeť valdē et ꝯtingat: subito necat et iterficit: ⁊ maxie valde pinguē: et hoc qr i corpib⁹ magnā pinguedinez hñtib⁹ ē ꝑu⁹ calor rōne ꝑuitatis: et angustie venaꝝ ipoꝝ ⁊c. Qđ ēt voluit Hali. in. v. The. c. vlio. di. Gaudium naturalis est exit⁹ calorꝫ ad corporis exteriora eiusq₃ diffusio: q̄ si paulati facta fuerit aīam hꝫ ꝯfortare: calorēq₃ naturalē i oī corpe ⁊ hūores tēꝑare: sanguinem calorꝫ temperātia nālis augere corpulētiā corpi facere: itaq₃ oīb⁹ ꝯuenit corpib⁹ temperatꝫ: nisi ꝙ qñ semel subitumq₃ fit aliqñ iterficit naturalis dissolutiōe caloris et dispersiōe. Ferť em̄ Hamessus nimietate gaudij: qđ illi subituz superuenit: iterijsse. hec ipse. Que fuit Gaľ. snīa. in. v. de accidenti et morbo di. Ex ira nullus vnq₃ mortuus est: ex gaudio aūt q̄plures pusillanimes: ⁊ ꝓpterea tempate gaudēdū est: qm̄ vt moderata oia ꝯseruāt: sic cuncta superflua solent extinguere. Uñ Aui. i. iij. j. c. iiij. sic inq̄t. In tēperamento moꝝ custodia sanitatis aīe et corporꝫ simľ ꝯsistit. Gaudium nāq₃ tempamentum mľtas corpori affert vtilitates: est em̄ ex causis bonitatis digestionis sicut tristitia est cā corruptionis et destructiōis digestiōis: vt idem ait. in. xiij. tra. et. c. tertiū s. et iō di. Salomō i ecclīastici. c. xxx. Nō est oblectamentum super cordis gaudium. Jocunditas cordis est vita hois et exultatio viri est lōgeuitas ibidem. vñ Stati⁹ in. j. achilleidos ait. Dāt gaudia vires. Et alibi. O q̄tum gaudia forme addūt. ⁊c. Que aūt sint cause gaudij extrinsece: nō est opus dicere cuz

fere infinite existāt. Cause vero ei⁹ intrinsece sunt multitudo spūum in corde existiuz et claritas eorum: vt placuit Aui. in li. de virib⁹ cordis. c. iiij. di. Qñ spūs q̄ est in corde est mixtus ꝛ est temperatus in cōplexiōe et in substātia luminosus ꝛ splēdens: tunc est ad gaudium: dispositio fortꝫ: ꝛ iō nō soluz gaudium ē cā impinguatiōis: roborꝫ pulchritudinis ꝛ lōgitudinis vite sꝫ ēt signum bonitatis cōplexiōis et bōe dispositiōis cordis et spirituū: ꝛ ob has cās nō imerito moderatum gaudiū est ad aie et corporis sanitatem cōmendandum. Et pp̄ter hoc i. c. iij. Ecclesiastes scribit. Cognoui qꝛ nō esset meli⁹ nisi letari ꝛ facere bōa i vita sua. et in. c. v. eiusdē. hoc itaqꝫ mihi visum est bonuz vt cōedat q̄s et bibat et fruat leticia ex labore suo q̄ laborauit. Cōcludam⁹ igit cum Sene. in trage. di. Duz faba sinūt viuite leti. ab oibus alijs passiōibus aie virtutem psternētib⁹ abstinēdo: ꝛ q̄buscūqꝫ alijs supius approbatis vtendo ptinue. Qd dicimus nō sine cā: qm̄ nō inchoātibus sꝫ perseuerātibus: vt Remi. inq̄t: premium salutis tribuitur.

¶ Ca. cclxxxv. oñdit q̄ p̄suppōsita digestiōis perfectiōe adhuc perq̄rendū sit p sanitate si q̄. repletio i corpore facta sit: ꝛ per q̄ signa id ꝯphendere valeamus.

Declaratū fuit in supioribus capi. q̄liter ab accidentib⁹ aie oportbat abstinere: nisi q̄ tm̄mō tēperate letādū erat ꝛ gaudēdū moderate: et hoc ne digestio passumptorum reficientium corrūperet: imo pot necesse ē ad sanitatꝫ cōseruationem cōpleret: et meliori mō q̄ possum⁹ somno quiete pficeret in stōmacho ꝛ i epate: dein vero in venis et mēbris labore ꝛ exercitio put vltie reqrūt digestiōes. Deinceps aūt vidēdū est p̄suppositꝫ bonorum laudabiliū ciborum et potuum assumptione: et eorū dē perfecta digestiōe: q̄d sit p ꝯseruāda salute vlteri⁹ faciendū ꝛ breuit dicam⁹ q̄ medicus sā electꝰ: si q̄s erit: et si nō vnusq̄sqꝫ: dꝫ p semetipꝫ sepenumero cōsiderare et aiaduertere ne in corpore suo aut in aliq̄ mēbrorum suorum pticula repletio fiat: et nō dico de repletiōe cibi neqꝫ potus: qꝛ hoc iā diximus: cum de q̄ntitate refectionis: et cū de ebrietate loq̄remur: sꝫ hic de humorum naturalium aut nō naturaliūz repletiōe: et paulatiua eorum cōgestiōe intelligimus: q̄ psepe cōtingit ex mala mēbrorum digerentium cōplexiōe: q̄ntūqꝫ refitientia in se laudabilia existāt: et oēꝫ vite regimē diligētissime et ad vnguē obseruatū: vt facile est videre de cholericissimo hoīe tēpata dicta enutrito: in q̄ parua cholere q̄ntitas multiplicat: et simil' de phlegmatico suo mō: ꝛ sic de sanguineo i q̄ supflua sāguinis quātitas gñat. Multo magꝫ ad horum humorum augmentuz accedere vr̄ dieta q̄ in q̄litate vl' q̄ntitate temperamentū excedit sepenumero. Qui humores sic insensibil'r aggregati ad q̄pl'es egritudinum species disponūt: inde necessaria fuit puisio ne in toto vel in aliquo mēbrorum. s. stōacho: epate: ꝛ splene pectore: ꝛ hmōi plectoria aut cachochimia mltiplicet ex defectu digestiue aut expulsiue: vl' ex fortitudine attractatiue ꝛ retētiue: siue pp viarum et ductuuz corpis opilatiōes: p q̄s nō pōt supflūitates expelli: oporteret expelli: nec corp⁹ vt ꝯsueuit mundificari. Et q̄ hec oia sint a medico astante ꝯsiderā

da r volēti cōseruare corporis salutez necessaria colligitur ex snia gal.in lib. de dissolu. cōtinua.ca. j.sic scribētis.et qm̄ nō totū qđ co medir et bibir assimilar corpi: iō nō est dubiū quin remaneat ex cibis r potib⁹ supfluitas in corpore quā de corpe mūdificare opz r ab eo eijcere. Nā sicut cibor r potuū cū itrauerit stomachū r operatus fuerit in eis stomach⁹ suas opatiōes eor pars trāsit ad epar r residuū sit egestio mūdificāda de corpore. Silr faciunt organa corpis et loca ad q̄ puenit nutrimētū ad hoc facta. Iō opz penitus eū qui vult custodire sanitatē ad duas res intētionē suā dirigere: quar vna est ad corp⁹ cū cibo cōueniente loco ei⁹ qđ dissolutuz est de ipo: alia est mūdificatio ab ipo ei⁹ qđ generatuz est de superfluitatib⁹ cibor rc. hec ipe. Quō aūt repletio r har superfluitatū aggregatio cognoscat cū i corpore affuerit: sapiēs medicus ex sua sciētia q̄ facile itelligit. Sz q̄ medicū semp nō hn̄t: cognoscant et ipsi q cū duplex sit repletio. s. vna q̄ ex quātitate sit laudabiliū humor: r est qn̄ ex bonis r mltis cibis r potib⁹ plurimū nutrientib⁹ sanguis copiosus r laudabilis rōne q̄litatis fuit gn̄atus: quā repletionē vt dixit Princeps i. ij. primi do. iij. ca. vj. hec signa declarāt. s. Mēbror grauitas r i motib⁹ pigritia: faciei rubedo: r venar istatia: r cutis extēsio r plenitudo in pulsu: r tinctura i vrina r spissitudo r paucitas desiderij. s. comedēdi: visus obilitas: r somnia q̄ grauitatē portēdūt sicut ei⁹ q̄ videt se q̄si mouere nō posse: aut on⁹ gue deferre: aut loq̄ nō posse. sicut videre se volare r motuū velocitas humores significat subtiles r in quātitate tēperata. Repletionem aūt scđm virtutez: est alia q̄ facta est ex quantitate humorum sola qualitate peccantiū calida vel frigida rc. Intelligat p hoc q venę eius nō sunt adeo inflate: neqz cutis vehementis extensionis: neqz pulsus adeo plen⁹ r magn⁹: neqz vrina mltū grossa: neqz color valde rubeus. Cōcussio quoqz r lassitudo nō pueniūt in eo nisi post motuz et incessum et videt in somnijs res citrias si cholera fuerit aut pluuias r niues r huiusmodi si phlegma vel res nigras terrorē iducētes. si cholera nigra vel melācholia supabūdauerit: quēadmodū. s. d somnijs dicebam⁹. silr p alias hmōi significatiōes demōstrātes dn̄iuz alicuius hūoris peccātz itelligere poterit si i toto siue in aliq̄ parte tm̄ repleno illa extiterit vt si in stomacho cholera fuerit p sitim: amaritudinez oris: lingue citrinitatē: mordicationez sup calefactionē r nocumētū a calidis illatū: r p iuuamētū a frigidis reb⁹ administratis pueniens r p hmōi cognoscet si cholera: vt dictū est in suo stōacho fuerit: r p pportionalia si phlegma vl alter hūor. Cū ψo cognitū fuerit vniuersalē siue particularē i suo corpore repletionē adesse q̄citissime puidēdū erit de illi⁹ euacuatiōe vt corp⁹ ab imminentib⁹ morbis pseruet: qm̄ vt Gal. ait i introductorio medicor. Melius eni est q̄ eripere ab egritudine hoc. s. nec a pncipio dimittere egrotari: quēadmodū r gubernatori eligibili⁹ est anteq̄ i fluctuationes incidat trāsfretare: q̄ fluctuationē r picitationem fugere. quare rc.

¶ Cap. cclxxvj. ostendit q̄ picula immineāt corpi cū repletio sāguinis multa i mēbris olb⁹ affuerit.

De periculis repletionis sanguinis.

Visum est in p̄cedēti capitulo quō repletio sit inuestigāda: ⁊ cognita q̄ citissime euacuāda: attamen: q̄r repletus quispiā dicere posset: recte quidē valeo: nec venaꝝ repletionē: aut cutis extensione ceteraq̄ talia p̄tedicta aliqua in parte mihi obesse sentio: q̄d ergo de euacuatiōe mihi persuades? nōne meliꝰ est ⁊ vtiliꝰ plurimas q̄ paucas hr̄e pecunias: sic etiā nōne eligibiliꝰ est ꝑ vita ⁊ sanitate corporisq̄ nutritiōe ꝑ grandē sanguinis laudabilis copiā habere q̄ moderatā cū ipse filius nature sit: ⁊ adeo ab ea dilectꝰ q̄ neq̄q̄ sine ipo stare possit vita: vt ex ipsiꝰ exitu q̄ facile sit intelligere. Et ꝓpterea in p̄nti ca. mihi dicēdum esse vr̄ ⁊ ostendenduz quātum periculi ex sanguinis etiā laudatissimi repletiōe immineat: vt quilibet sic repletꝰ intelligat oīno euacuatiōe ꝑ phlebothomia indigere: nisi in breui voluerit vitā cū morte cōmutare q̄m valde repleti subitanee morti ex suffocatiōe sunt expositi: vt ex dictis sapientū colligimus. Dixit em̄ hippo. in. j. apho. aphorismo iij. In exercitātibus ad summum bone habitudines sunt fallaces si i vltimo fuerint: nō em̄ possunt manere in eodē neq̄ quiescere; q̄ vero nō q̄escunt nequaq̄ possunt in meliꝰ addere: relinquit̄ igitur ad peius: horū igit̄ cā bona habitudinē soluere ꝓfert ⁊ nō tarde vt rursus p̄ncipiū nutrimēti accipiat corpꝰ ⁊c. In cuiꝰ cōmēto gal. inq̄t. Uñ multi morte subitanea sunt extincti corporibꝰ ꝑtingentibꝰ in vltimitatē plenitudinis. Qd̄ senserat hippo. vbi. s̄. ⁊ in. ij. apho. aphorismo. iiij. cum ait. Nō plenitudo neq̄ indigētia sunt bona quecūq̄ plenitudo fuerit illa. vñ Gal. iij. ij. Terapētice distinctiōe ij. c. vltimo dixit. Cuz equal'r sibi inuicē aucti fuerint hūores multitudo hec plectoria noiat̄. Cū aūt iā p̄pāta cholera vl' nigra. vl' phlegmate vl' setosis hūiditatibꝰ plenum factū fuerit corpꝰ cachochi. ⁊ nō plectoriā vocāt talē dispositionē. Et in li. de euchimia. c. j. di. Qui nō sunt isensati: bñ ꝑpendūt q̄ magnaz habeat cachochimia v̄tutē ad egritudinū gn̄ationē. sz iā magis i ꝓposito dicamꝰ de plectoria tm̄ de q̄ in hoc. c. intēdimꝰ: cū Aui. in. ij. j. doc. ij. c. vj. sic scribente. Ille in q̄ multitudo exuberat huꝫ in hyeme ꝓpter eius gulositatē ⁊ exercitiū eiꝰ putitatez fit in vere egritudinibus aptꝰ. In iij. q̄z. j. doc. ij. c. vij. iq̄t. vehemēs repletio in q̄libet dispositione est ꝑnecabilis: q̄t nāq̄ hoies superflue se repleuerūt ⁊ suffocati interiere. Que etiā snīa colligi pōt ex v̄bo illo Aristolis in p̄ria ꝓblematuz. ꝓblemate. xlvj. di. Nutrimēti superabundātia cā fit egritudinis. Uerū aūt corpis nutrimentuz est sanguis vt phi sentiūt ⁊ medici: et iō bñ diximꝰ q̄ sanguinis ēt boni plenitudo q̄ p̄iculosissima sit ad sanitatez. Nec vz qd̄ dicebat̄ sanguis est filiꝰ nature sine quo vita stare non pōt: ergo quāto plꝰ de ipo in corpe fuerit tāto meliꝰ: falsissima q̄dē est ꝯñtia: vt minimꝰ ēt dialecticꝰ itelligit: q̄r oppositū cōsequentis stat cū añcedēte: lz em̄ sanguis i moderata quātitate ꝑ vita faciat ⁊ sanitate ⁊ mēbroruz nutritiōe: superfluus tñ q̄r a natura regi nec gubernari pōt ob eiꝰ multitudinē derelictꝰ ab ea diuersimode nocet ⁊ inflāmādo ⁊ vias oppilādo q̄bꝰ natural' calor euētabat̄ vñ cā fit extinctionis eiꝰ suffocādo: iō

bonā habitudinē solvere confert ꝛ nō tarde vt rursus pncipiū nutrimēti accipiat corp⁹: vt hippocrates vbi supra. Et ppterea princeps .vij. quarti. trac. iiij. c. j. loquēs de carnositate sic inqt. Duz pseuerat pinguedo ita ꝙ nō facit accidere nocumētū nō abhorreas eā: vitā nāqꝫ in humiditate existit verū opꝫ vt caueas ꝛ abhorreas eā in via supfluitatis: lꝫ nō appareat ei⁹ nocumētuꝫ repēte aduenit ꝛ subito scdm ꝙ dr in loco suo scꝫ. c. v. sequēti. vbi ait. Pinguedo supflua est cōpos corpis a motu ꝛ deambulatiōe ꝛ ꝯuersiōe coartās venas coartatione constringente eas q̄re oppilat spirituivias suas quāobreꝫ extinguit multoties: et similiter nō peruenit ad eos spiraculū aeris: quare corrūpit propter illud cōplexio spiritus eorū: ꝛ sunt in timore ꝙ expellat sanguis eoꝝ iteꝝ ad locuꝫ cōstrictuꝫ quare fortasse scindet vena subito scissiōe pniciosa. Et postea subiunxit. Ad summū mors sup vltimatos in pinguedine festinat ꝛ ꝑ prie illos qui impinguant in prima etate: ipsi eñ minutas habēt venas et confrictas: et sunt expositi apoplexie: et parilysi: et pulsui cordis: ꝛ diarie: et malicie anhelit⁹: et sincopi: ꝛ febrib⁹ malis ꝛc. Ecce igitur ꝗꝫ periculosum sit repletum esse ex sanguine etiam laudabili ꝛ carne. quare ꝛc.

¶ Cap. cclxxvij. ondit quō repletus ex sanguine supfluo: vt in capitulo superiori dictum est: possit a dictis nocumētis pseruari: ꝛ q̄ euacuationuꝫ spē debeat inaniri.

Quantis ꝛ quib⁹ piculis repleta corpa sint expo sita satis in supioribus declarauim⁹: quō aūt ea repleti⁹ picula possit euadere inpresentiaꝝ ostēdam⁹. Dicentes et cū aliquis sanorum hoim ꝑ antepolita signa cognouerit ad aliquā pfataꝝ repletionum corp⁹ suū deuenisse: dꝫ illico medico sapiēte cōsulere q̄ sua cū scientia: ppensatis oibus diligenter ꝯsiderādis distiguet: an ita repletio fuerit vniuersalis: an particularis: ꝛ an humoꝝ peccantiū quātitate: an qualitate. Qui si cognouerit eā esse vniuersalē. ꝛ humoꝝ peccantiū augmēto ꝛ superfluitate ꝛ cetera oia ꝯsenserint faciet qꝛ sic: dꝫ ipꝫ phlebotōare: cū dicat Anicē. in prima tertij. cap. xxix. Cū sanguis aut cuꝫ hūore q̄ vincit: sanguis dn̄atur a phlebotomia incipim⁹. qm̄ ipsa ē potissimuꝫ remediū ad euacuandū sanguinē ꝛ reliquos humores cū superflue fuerint augmētati. dicēte eodē in. iiij. primi ca. iij. Minutio est euacuatio humorib⁹ equaliter augmētatis ꝛ in capitulo quarto eiusdē ait. Cū hūores fuerint eq̄les pmitte minutionē: ꝙ si eq̄les nō fuerint superabundantē euacua. ꝛ similiter in cap. xx. eiusdem inqt. Phlebotomia est euacuatio vniuersalis q̄ mltitudinē euacuat humoꝝ. q̄ fuit Gal. snia in secūdo aphorismoꝝ cōmēto decimoseptimo dicētis. humoꝝ minoratio fit ꝛ est equaliter cū phlebotomia ꝛ vētosis. Et i. vj. aphorismoꝝ ꝯmēto. xxij. est cōis toti⁹ corporis purgatio. Et in cōmēto. xlvij. eiusdeꝫ di. Phlebotomia vniuersalis est medicina oi passiōi de plenitudine. in lib. quoqꝫ de pnosticatione ꝑ pulsum. ca. vltimo. Si quatuor simulr augeant humores ꝑ phlebotomiā ē pricipalissima ꝛ maxima euacuatio ꝛc. Que aūt debeat esse ipsi⁹ quātitas innuit nobis in v. Terapētice. ca. xiiij. cuꝫ ait. In

omni crassi corporis: et in omni regiõe et hora et cõstitutiõe tãtũ humorẽ auferre est congruum: quãtum super id qd secũdum naturã auctũ est. et in. vij. li. eiusdez distinctiõe. iij. c. iiij. dixit. Quãtitas euacuatiõis ex quãtitate q̃ scdm mlti tudinẽ fit scdz igitur maiorẽ aut minorẽ sanguinis et aliorũ hũorũ mltitudinẽ et repletionẽ fiat phlebotomia que quãtũ i hoc casu corpi cõueniat. Declarat i fine cuiusdã libri de phlebotomia gal. inscripti cũ dr. Phlebotomia ventrẽ desiccat: memoriã pbet: vesicã purgat: cerebrũ tẽpat: medullas calefacit auditũ apit: lachrymas stringit: stomachũ purgat digestionẽ inuitat ventrẽ coercet somnũ iducit: anxietatẽ tollit: sanguinẽ ppriũ nutrit: alienũ phibet: et lõgioris vite sanitatẽ ministrat. si aũt neglecta fuerit phlebotõia aut nõ pmissa fieri put necesse ẽ a plectorico hec inde nocumẽta pueniẽt vt placuit Rasi in quarto Almansoris cap. decimoquarto dicenti. Ex negligẽtia aũt extractiõis sãguinis cũ aliqs phlebotõia indiget accidũt apostemata et exiture et febres cõcluse ac frenesis et pleuresis et variole et morbillus et passio emoptoica et mors subitanea et pestilẽtia et apoplexia sanguinea de q̃ facies viridis appet vel nigra et sinãchia et lepra. et ppterea ita cõcludit. phlebotomia magna existit medicina i sanitate cõseruãda valde pficiẽs et ad egritudinũ curationẽ cõgruẽs si vt opz fiat. Et in libro septimo eiusdẽ capitu. vigesimo primo dixit. Iterũ Phlebotomia quoqz in sanitatis cõseruatiõe ac egritudinuz curatiõe m xia opatiõis medicine pars existit si qualis opz fieri fiat. Ecce igitur quãtũ ipsa necessaria ad pseruãdũ repletũ corpus ne in taz graues incidat passiões. Et iõ nulla rõne vel cã ptermittenda ẽ: qñ tãta fuerit in corpe plectoria et cõplexio: etas: tps ãni cõsuetudo et huiuscemodi: a qbus de ipa sumitur idicatio: cõsenserint. Nec cõfidat qspiã repletus ex hoc q nullũ sentiat nocumẽtũ i corpe qm mlti fuerũt hac de cã decepti et ppter magnã eorũ plectoriã facili surgueniente errore in apoplexiam incurabilez cecidere ex quã miserabiliter mortui sunt: vt in tribus doctissimis viris eam in adolescentia cognoui. quare et c.

¶ Cap. cclxxviij. oñdit in quo tpe ãni maxie fieri dbeat phlebotõia p taliũ corporũ repletorũ pseruatiõe sicut etiã aliorũ.

Phlebotõia magna existit medicina in sanitate conseruanda: vt diximus supra de mente Rasis si vt oportet fiat: et qñ scz oportet: qd est in quocunqz anni tempore stante repletiõe magna humoruz et periculosa: vt diximus. verũtamẽ si tanta nõ esset in corpore plectoria: nec adeo suspecta securius anni tempus ad talem phlebotomandũ est ver: secundũ illustrium antiquorũ sniam: et maxime in principio eius: qm si vllo vnqz tpe repletio et plectoria corporis excrescat: hoc in hyeme potissimũ contingit eo qd homines tũc plus comedant et melius digerãt: et nutribiliora cibaria mãducent minusqz resoluantur et c. vt colligitur ab hippo. in illo aphori. Uẽtres hyeme et vere calidissimi sũt natura et somni lõgissimi et c. Et iõ phlebotomia rõne pdicta maxie in veris principio vr cõuenire: nec minus rõne et cã eius tẽperiei: cum respectu omnium aliorũ tempor anni ipsum sit in suis qualitatibus

tēperatū: vt philosophi et oēs medici vnaniniter cōcedūt. ppterea tps est euacuatiōis corpis opp oztunū cū virtus etiā in eo fortioz reperiat et robustioz. omnēqꝫ ꝗꝫ faciliter tolerās ianitionē: vñ Auer. in. vij. colliget inqt. Tps aūt ꝯueniēs phlebotomie ē ver: et tps estatis phibet phlebotomiā ppt debilitatē virtutis i illo tpe: et ppter resolutionē spirituū vel si reqrat natura egritudinis faciasevacuationē: sed in parua ꝗtitate. Tps vero hyemis phlebotomiā prohibet ppter coagulationē sanguinis et ppter grossitiez quā hꝫ isto tpe. Tps aūt autūni: qz est ppinquū estati i sua tēperātia: siccitatis: et caliditatꝫ nō est cōueniēs ad phlebotomiā ppter siccitatē ipsius et ppter turbationē vētoꝝ et ppter debilitatē opationū: et ppt tps calidū, qd pcessit etc. Qd etiā sensit Rasis in. iiij. Almā. c. xiiij. dicens. Est etiā summope i phlebotomia cauēdū ne in tpe calidissimo mlta sanguis fiat extractio: neqꝫ in tpe frigidissimo. Et iō cōcludamus cū hippocrate in. vj. aphorismoruz aphorismo. xlviij. sic di. Quibuscūqꝫ phlebotomia aut pharmacia ꝯfert hos ꝟe phlebothomare aut pharmaciam dare cōuenit: et in septimo eorundez aphorismo. liiij. Quibuscūqꝫ cōuenit sanguinē auferre ex venis: hos opꝫ phlebotomare in vere: quod Gal. in. j. aphorismorum commento. xv. sic affirmauit cum inqt. Vulgus in rei veritate expertū est purgans sanguinem in fine veris et ante initiū estatis: sic enim in estate superueniēte calidissima maximū periculū se subire existimat si nō se purgauerit: cū caloz estatis sanguinē dissoluat: et chimos semp sparsim ebullire faciat: et silr in cōmento. xlvij. aphorismoꝝ dixit sup aphorismo supius allega. Quibuscūqꝫ phlebotomia etc. Palā est intelligi qd hic dicit attinere sanis: ꝗ nisi corpora purgauerint nō diu erunt sani. Opoztet ergo in veris initio purgari hoc cum phlebotomia si de plenitudine timeat: aut cū solutione et vomitu si de corruptis humoribus. Diu eñ multos custodiui cum singulis egrotarēt annis. multis ꝗꝫ podagricis et artericis: nō tñ ideo foztiter vt putrescerēt digiti: hoc modo subuenimus: et vēturas passiones destruimus. silr pcclauimus ꝗbusdā empima: epilepsiam: apoplexiā etc. hoc mō purgationis. a quo Ras. videt accepisse cū dixit in quarto Almā. c. xxv. Opꝫ vt in vere phlebotomia et ventris solutione pueniēdo succuratur anteqꝫ careret minus quoqꝫ ipso vinum est bibēdum: et caro comedēda: oiaqꝫ dulcia minus sumenda: et precipue hoc obseruare debēt quibus egritudines ex repletione accidere cōsueuerūt. silr Auicē. i. ij. j. doc. ij. c. vj. idē sensisse vr cū ait. Nulla res est ꝗ ita tueat ab egritudinibus veris: quēadmodū phlebotomia et ianitio et diminutio comedendi. Et in doc. c. j. eiusdē inqt. In veris principio ꝗdē succurrēdū ē ad minuēdū et bibēdū catatica sꝫ qd necesse est: et sm ꝯsuetudinē. Et ois res calefaciēs et humectās est dimittēda ex carnibus et potibus: et nutriens subtiliandum: et cibo nō repleat ꝗs imo ipm partiat: et in potu sumat sirupos et rob extinguētes. Et in cāticis etiā ait. Corpus indiget vlī euacuatione per phlebotomiam et pharmatiā: ex qua quidem est perfectum iuuamentum in vere ex quibus manifestū est ꝙ repletio corporis quecunqꝫ

fuerit illa siue plectoria siue cachochimia: maxie in vere sit purgāda verūtñ (vt diximꝰ) si excessiua fuerit ⁊ piculosa semp dꝫ euacuari. ⁊ nō tarde dixit hippo. neqꝫ ad tēpꝰ anni respiciendum est: sꝫ ad fortiora iā predicta. quare ⁊c.

¶ Ca. cclxxix. ostēdit qūo repletus ex aliq̄ alioꝝ humoꝝ siue cachochimus debeat euacuari ⁊ ab egritudinibus preseruari.

In superiori cap̄. declaratū est q̄d faciendū sit stāte oīꝫ humorū: ⁊ precipue sanguinis laudabilis plenitudine. Nūc aūt ostēdamꝰ q̄d agere debeat repletꝰ. s. aliquo tm̄ vel pluribꝰ humoribꝰ. s. ex cholera solumō: vl' ex cholera sil' ⁊ melācholia: aut ex melācholia ⁊ phlegmate ⁊ hmōi. Et p̄cipue cū hi humores sāguini nō fuerit admixti. Et breuit' dicamꝰ ꝙ cū solutiuis ⁊ purgatiuis medicinis talis humoꝝ erit supabūdātia minuēda: vt sāgnis in venis existēs ex vaporibꝰ ⁊ qualitatibꝰ illoꝝ humoꝝ nō altereť: ⁊ pmaxie i tpe veris cū dicat Gal. in. vj. aphori. ꝙ sani si corpa sua nō purgauerit nō diu erūt sani. vbi dicit ꝙ multos egrotare solitos custodiuit ⁊c. vt i supiori scripsimꝰ. c. Purgatio nāqꝫ duo facit iuuamēta: q2 corpa a malis hūoribꝰ mūdificat: ⁊ ab acuminibꝰ ad annū veniētibꝰ: vt idē scripsit eo in loco: vbi post multa exempla q̄ adduxerat subiūxit. Noui aūt q̄dam cui p singulas estates tertiana veniebat data est huic pharmacia cholere rubee purgatiua: ⁊ sic p multos āños cessauit tertiana: medicabať aūt in fine veris sicut cōueniebať huic hūori: sicut i apoplexia arteria ⁊ melancholia alijs q̄ꝫ de humoribꝰ grossis i intitio veris pharmacia conuenit ⁊c. Et ppterea dixit Almā. in li. iiij. c. xv. Solone ventris vti: put opꝫ: summa est medicina ad sanitatis cōseruationē magnū p̄bēs adiutoriū: est em̄ possibile vt huiꝰ opatiōis cā corpꝰ ab humore q̄ ppter ciborū errorem vel ex diete negligētia: vl' q̄ ex corpis itēperātiā solet gñari mūdificeť. Ob hoc igiť eē pōtvt corpꝰ semp mūdū existat ⁊ neqꝫ i eo supfluitates ad egritudinū gñationē apte remaneāt q̄ppropter medicina vētris solutiua q̄sqꝫ vti dꝫ: q̄ humorē q̄ ei nocere solet: vl' q̄ i eo ex sui corpis dispōne gñari ꝯsueuit vt cā errois sui regiminis expellere ꝯsueuit. Et. j. subdit. Qui āt vētris solone plꝰ idiget: ē q̄ corpꝰ hꝫ magnū ⁊ pigue ⁊ q̄ ē gulosus atqꝫ q̄ mľtos ē cōedēs cibos ⁊ fructꝰ: ⁊ q̄ parū moueť ⁊ exercitať ⁊c. Erit igiť cōsiderādū q̄ sit ⁊ q̄lis cachochimia: ⁊ q̄ sit illa maloꝝ euacuādoꝝ humorū repletio: qm̄ si ex vno tm̄ fuerit hūore q̄cūqꝫ fuerit ille: aut cholera aut phlegma vel melācholia: tūc dādū erit illiꝰ ⁊ nō alteriꝰ hūoris solutiuū. Si vo ex plibꝰ erit vlteriꝰ pōrēdū q̄ sint ⁊ q̄t sint hūores illi: ⁊ i q̄ mēsura se hābeāt adiuicē an eq̄les sint an ieq̄les. Et si inēq̄les i aq̄ pportiōe tales. Que oīa cū diligēter ꝑscrutata fuerint ⁊ iuestigata p pportionē signoꝝ in superioribꝰ annotatoꝝ: tūc talis erit pharmachia erigēda: qualis fuerit ⁊ idicauerit illoꝝ humorū pportio. Uñ si cholera ⁊ phlegma eq̄liter peccauerit: medicia vtrūqꝫ respiens simplex vel composita erit ei propināda. Si vero duplex foret cholera phlegma: et medicina talis accipiatur simplex. Si vo simplex non inueniať composita tali compsitiōe: vt sim-

plicia cholera respicientia sint in vigore dupla ad ea q̄ phlegma soluere dn̄t: ꝛ sic de alijs hoc m̄ō. Similiter erit obseruādū an hu mores hi p̄mixti fuerint simul an nō. Et an in vno mēbro vel pl̄ib⁹: ꝛ q̄ eoꝝ periculosior sit et maiori obseruātia velociori ꝛ citiori eua cuatiōe indiguerit. Per quā cor poris etiā regionē facili⁹ possint educi. s. an p vomitū: an p vētrē vl̄ vrinā sudorē ꝛ hm̄ōi scd̄m qd̄ ipsa natura demōstrauerit: di. hip po. Uñcunq̄ natura reperit inde ducere p cōueniēs regiōes ꝛc. Si v̄o humores cū sanguine p̄mixti fuerint aiaduertendū erit vt p̄ce pit Auic. in. iiij. j. c. iiij. Si hūores fuerint equales: ꝛ tūc p̄mittenda est minutio. Si aūt inequales sup abundās dz euacuari donec equē tur q sua cū appropriata fiet me dicina: p partē quā natura tēta uerit: qm̄ ars dz ipsam imitari: di. Gal. in lib. de cholera nigra. c. iij. Mūdificare nāq̄ sanguinē semp natura tētet excernēs qd̄ prauū est ex ipso ꝛ a patiētib⁹ expellens periculis: aliqñ q̄dē in ventrē ꝛ in testina: ꝛ aliqñ v̄o in eā q̄. foris su pficiē ꝛc. Qua de re¹ ɔcludam⁹ q qualiscūq̄ fuerit illa humoꝝ ma loꝝ repletio: dz si magna necessi tas institerit in quocunq̄ anni tē pore euacuari. Si autē nullū no tabile periculum portenderit: in vere pfici dz rōnibus et causis in precedenti. c. assignatis. Et sic pre seruabitur a morbis ei euenire po tentibus ex tali humorum malo rum repletione.

¶ Capitulum. cclxxx. ostendit purgationē pro tali preserua tione non esse cum fortibus me dicinis faciendam propter grā dia et plurima eorum nocu menta.

Quamplures sanoꝝ ho minū vidim⁹ q̄ cogno scētes se repletos esse in stomacho capite vel alio huiuscemodi suo rū mēbroꝝ sine aliquo medicoꝝ cōsilio: sz ex sola sua sciētia: q̄ po tius imprudētia dici meretur: for tissima acceperūt solutiua volen tes semel expellere qd̄ pl̄ib⁹ vici bus erat euacuandū: quoꝝ aliq̄ ad febres: alij v̄o eoꝝ ad dissinte riā inde puenerūt: ꝛ hoc q̄z nescie bāt q̄ꝫtū laboriosa pharmaca cor pori humano inimicarent. Qd̄ ne alijs ɔtingat: hoc in loco decreui mus oñdere q̄ꝫtū hm̄ōi fortes me dicine soleāt nocere sanitati ꝛ vi te periodo: quātūq̄ afferāt nocu mēti p̄ncipalib⁹ mēbris ꝛ toti cor pori ɔtrietatē nature ꝛ sue veneno sitatis rōne. Sz ne q̄s hec dicere nos gratis existimet: audiat p̄ncipē in. iij. j. do. iij. c. j. sic di. Nobis ne cesse est pculdubio supfluitates euacuare. Quaꝝ euacuatio scd̄m pl̄imū nō cōplet: neq̄ est ɔueniēs nisi cū medicinis fiat venenosis: q̄ pculdubio naturā frāgūt: q̄ ēt si venenose nō eēnt: nō posset eē q̄n eas bibere nature laboriosū eēt: queadmodū dicit hippo. q medi cina purgat et inueterat. Et post aliqua causam hui⁹ adduxit cū ait. Medicine solutiue cū humore supfluo euacuat ex humiditatib⁹ naturalib⁹ ꝛ spū q̄ est substantia vite: partē magnā: ꝛ cū hoc v̄tutē mēbroꝝ p̄ncipaliū debilitant. Et in. iiij. j. c. ix. di. In pluribus violē tarū medicinaꝝ existit aliqua ve nenositas ꝛ solutionē vētris effi ciūt scd̄m modū quo nature vio lētia infert. qd̄ etiā sensit auerro. in. v. colliget dicens. Nulla medi cinaꝝ purgatiuarū est sine vene no aliquo in aliqua parte sui ꝛc.

Et Rasis in.iiij. Almā.c.xv. inq̄t.
Medicinas q̄z vētris solutiuas se
pe sumere corpus debilitat: ⁊ ad
ethicā atq; ptysim adducit: ⁊ pre
cipue si fuerit hūs corpus siccū.
Aui. itē in.xj. tertij tra.j.c.vj. sic
ait. Plures medicine euacuatiue
sunt 𝔠̄trie corpi: quare opꝫ vt i eis
associent medicine cordiales: que
fuit snia ⁊ ferē vba Gal. in.iij. regi.
acutoꝝ. cōmento.xij. dic. Natura
medicinaꝝ solutiuaꝝ est 𝔠̄tria na-
ture corpoꝝ q̄ ipe soluūt: ⁊ sunt
vl'r pernecātes ⁊ interimētes ea.
Et in.iiij. apho. cōmento.xlj. Pur-
gatio augmētat defectionē vtu-
tis. Et in.j. de regim. sanitatis sil'r
inq̄t. Pharmacie calide sunt ⁊ sic-
ce ex q̄bus exsiccant carnes ⁊ at-
tenuant corpa. Et in li.iij. de sim-
plici medicina dist.iiij.c.iiij. Inter
vnāquāq; medicinaꝝ solutiuaꝝ
⁊ vniquēq; humoꝝ pculdubio est
assimilatio: sꝫ nō cōsequit cā ne-
cessario vt nō sit ei pmixtū aliq̄d
de virtute intersiciēte et ppterea
illud sit qḋ nō ē pñs ei: vt noceat
proculdubio. Nocēt p̄terea exol-
uentes medicine stōacho ⁊ cordi
nō modicū: cum dicat princeps in
xiij. tertij. trac.j.c. vltio. Scias q̄
oēs medicie solutiue ⁊ oia q̄ abo-
minationē faciūt sunt mala stōa-
cho. Et in li. de virib⁹ cordis tra.ij.
c.ij Sil'r medicina laxatiua nocet
cordi: qm̄ ois euacuatio naturam
duob⁹ modis cōprimit. Primo qui
dem cum eo qḋ nociuū est euacua
tur aliq̄d de cōueniēte nature. Se
cundo qm̄ affert supra naturā ad
mēbra qḋ trahit ⁊c. Et infra sub-
iunxit auctoritate Ruff. Laxatio
diminuit materiā spūs ⁊ debilitat
cordis cōplexionē. Et ppterea cō
cludam⁹ cū Rasi in li. vj. suorum
apho. sic dicente. Omnis medici-
na laxatiua oino purgat cholerā
id est humorē cū caliditas inna-
ta ⁊ hūiditas expellunt: ⁊ cū Aue
zoar in sui teisir. li.j. tra.vij.c.j. sic
scribēte. Oia laxatiua q̄ hñt viole
ter ⁊ impetuose laxare trahūt hu
mores a toto corpe ad stōachū et
purgāt corp⁹ totum stōacho reple
to manēte: ⁊ cū hoc etiā talis me-
dicina hꝫ totū corp⁹ desiccare: q̄re
hūor malus in substantia stōachi
imbibitus hꝫ remanere. Et in tra.
ix.cap.viij. Cauere debes oino ne
medicinam laxatiuā exhibeas eo
q̄ laxatiuum q̄uis fuerit rectifi-
catū ⁊ tēperatum q̄tuꝫ plus pos-
sibile fuerit: impossibile tñ est q̄n
propter acuitatē ⁊ motum ipsius
nō cōmoueat ⁊ gñat grossiciem et
duriciē simil' apostemati ⁊c. Ecce
igit q̄ mala sunt huiuscemodi for
tes medicie. Et ppterea sani q̄tū
cūq; fortissimi debent illas euita
re cum se purgare voluerint: ⁊ be
ne aduertāt q̄ scietific⁹ sit eaꝝ
ordinator peritusq; in correctiōe
compositor ⁊c.

¶ Ca. cclxxxj. ōndit cum quib⁹
et qualibus purgatiuis medici
nis sint corpora invere perma-
xime euacuanda.

Non possum⁹ pfecto ꝑti
culariter dicere cū q̄b⁹
medicinꝭ purgāda sint
holꝫ corpa cū tāta sit i
cōplexiōib⁹: etatib⁹: regiōib⁹: tpi-
bus: et cōsuetudinib⁹ diuersitas:
tāta ex parte materie disparitas
rōne qualitatis: q̄titatis: pparatiōis: loci: ⁊ hmōi: que oia hñt me
dicinas diuersificare put sapiens
⁊ electus medicus: quem presup
ponim⁹: satis equidē intelligit.
Propterea nō intēdim⁹ in presen-
tiaꝝ velle de purgatiuis medici-
nis lōgum: vt eaꝝ materia expe-
teret: sermonē facere: sꝫ tm̄ in hoc
loco decreuimus purgari volētes

admōere q̄ p cor̄ posse laboriosa pharmaca supi⁹dicta nō assumāt sʒ cū lenib⁹ ꝛ bn̄dictis medicinis supfluitates sui corpis: cū oportunū fuerit: euacuēt que nō hēant vtutē ꝛ mēbra pncipalia debilitare: sʒ potius eis cōferre qualis est aloes: q̄ fm qđ inq̄t Mesue: est de melioribus ꝛ sublimiorib⁹ medicinꝭ hñs prerogatiuā supra al's medicinas. Et q̄ꝙ intētio solutiui sʒ plimū sit debilitare vtutes et mēbra q̄ sunt minere vtutū: ꝛ afferre eis nocumētū sicuti nos in supiori. c. declarauim⁹: cadit tñ hec intētio ab aloe nō solū eñ nō nocet: sʒ inuenit ad cōfortatiōez mēbrorū debiliū addere ꝛ ad redditiōez eorū in ppias vtutes cōferre: neq̄ ad aliđ nisi ad vnū vr̄ eē nociuū: q2 aperit orificia venarū aptiōe sanguinem emanare faciēte: nisi cū dragagāto aut mastice vel aliquo sili rectificet qđ q̄tum p sanorū ꝛ infirmorū mūdificatiōe cōueniat. ꝛ ipē postea expssit cū inq̄t. Solutione eñ educit cholerā ꝛ phlegma: ꝛ mūdificat caput ab eis ꝛ stōachū: ꝛ cōfert iuuamētū magnū dolorib⁹ eorū: ꝛ post aliqua subiūxit. Et q̄ assiduat acceptiōez ei⁹ dieb⁹ cōtinuis: nō videbit in corpore suo: neq̄ in instrūis sensuū suorū egritudinē q̄ nō sit habilis sanari: ꝛ pseruat a putrefactiōe: ita q̄ etiā cadauera. Qđ silr̄ voluerūt Gal. Diasco. Serapio: Rasis: Aui. ꝛ reliq̄ oēs. Ipō itaq̄ vtēdū est cū in stōacho vel capite aliq̄ repletio a sanis pcepta fuerit. ¶ Silr̄ valēt ad mūdificandū repletiōes hūorū spēs oēs myrobalanorū ꝛ valde cōueniūt: cū (vt colligit ex dictis pallegatorū sapiētū) nō debilitēt cū solutiōe sua imo cōfortāt stōachū ꝛ pprie viscera: ꝛ pparēt ꝛ coadunēt ptes corꝛ ꝛ cōfortāt cor ꝛ epar ꝛ corp⁹ totū: neq̄ eñ nisi ad vnū videnf nociui q̄ñ faciūt cadere pparatos in oppilatiōes: nisi rectificēt cū diureticis ꝛ absinthio spica ꝛ silib⁹: sūt eñ vt dixit Mesue: ex reb⁹ q̄ faciūt vtētes se iuuenescere: ꝛ acq̄rūt eis calorē bonū ꝛ bōitatē odoris ꝛ sudoris ꝛ gñant gaudiū ꝛ hilaritatē: ꝛ cōfortāt stōachū cor ꝛ epar: ꝛ cōferunt tremori cordis: ꝛ cōfortant et preparāt ꝛ mūdificāt stōachū: cōferunt emoroidib⁹ ꝛ extingūt cholere rubee inflāmatiōez: et citrinorū pcipue opatio i hoc ē pexcellēs: cū ipi solutiōe educāt eā: ꝛ cōferūt cōplexiōes hñtib⁹ calidas. Chebuli āt q̄ sunt spēs corū scđa: educūt phlegma: ꝛ addūt i rōne ꝛ claritatē visū: ꝛ mūdificāt stōachū: ꝛ cōfortāt ipm. ¶ Nigri āt q̄ sūt. iij. spēs ipoꝝ: dissolutiōe educūt melācholiā ꝛ cholerā adustā: ꝛ clarificāt colorē: ꝛ remouēt tristitiā cōferēdo q̄r tanariis leprosis ꝛ hmōi. emblici q̄ spēs q̄rta ipoꝝ ñ min⁹ aliis vtiles existūt: eo qđ (teste eodē Mesue) sūt ex medicinꝭ cōfortātib⁹ stōachū cor ꝛ ep ꝛ viscera solutiōe educētes phlegma: ꝛ sūt ex reb⁹ valđ cōfortātib⁹ cerebrū ꝛ neruos: et augēt itellectū: ꝛ cōfortāt cor: mūdificāt stōachū a phlegmate: ꝛ putrefactiōe ꝛ cōfortāt ipʒ ꝛ pparāt ꝛ sedāt feruorē i eo: ꝛ auferūt sitim: et addūt i appetitū: ꝛ sedāt vomitū.

¶ Belirici q̄ postrema myrobalanoꝝ spēs sūt ex medicinis bñdict? ꝛ easdē cū emblicis hñt pprietates: nō sani sicut ifirmi nō dñt al's his medicinis fortiores eligere: cū poterūt huiuscemodi iā dictꝭ sua corpa a supfluitatib⁹ sufficienter mūdificare. qđ si aliqua rōne vel cā ds pfata accipe nō posset euacuātia ea saltē q̄ in sequentn. c. reponēt assumat: q̄ delectabilia sūt ꝛ pbabitis nō min⁹ vtilia: adeo q̄

ficut ꝛ hec(q̄ diximꝰ) secura: ꝙ in quocūq; tpe anni sine aliqua reci pi pn̄t hesitatiōe: attn̄ rōe euacuā doꝝ hūoꝝ: in vere mag; vid̄et ꝯue nire: cū dicat Auēzoar in. ij. li. sui Theisir tra. iij. c. ij. hec vba. Dico ꝙ medici nō laudāt purgatiōem vel phlebotomiā: nisi i tpe tpato: eo ꝙ qn̄ tp̄s elōgat multū a tēpe rieversus frigiditatē: hūores gn̄a liter sunt coagulati ꝛ ꝯpaciti ꝛ dif ficulter purgant ꝛ mouent ꝛc. Si vero aer ad caliditatē supfluā de clinauerit: hūores tūc velocissime euacuant ꝛ mouent: qꝛ humores sunt dissoluti ꝑ caliditatem: ꝛ iō ad talē euacuatiōe; subsequit̄ de bilitas magna inq̄t ipe. Propter ea non eligat tp̄s supra tp̄s veris magis ꝯueniēs ꝑ purgatiōbꝰ faciē dis etiā cum laudabilissimis eua cuatiuis: qualia sunt q̄ dicta sunt et que iā sequuntur.

¶ Ca. cclxxxij. ponit quasdam alias medicinas euacuatiuas sanis vtiles et corpus absq; no cumento purgantes.

Consueuerūt vulgares existimare ꝙ reubarba rū sit fortissima medici naꝝ oim infirmis ne quaq; ꝓpinā da: nisi in eoꝝ vite pte postrema cum nulla spes ampliꝰ vel fiducicia de ipoꝝ salute habeat. Nō itelligētes ꝙ si medici tunc medicina reubarbari vtāt: nō id faciūt: qꝛ ip̄; fortissima sit medicinaꝝ: s; qꝛ securissima et optima nullā ingerēs molestiam patienti sicut alie medicinaꝝ q̄plu res facere ꝯsueuerūt. Et ꝙ ita sit appet per Mesue di. Reubarbaꝝ ex medicinis benedictis ꝛ solēni bus: in quo aggregant multe ex intentiōibus que querunt in re fa ciente mundificatiōem ꝛc. Et ifra dixit. Nō est in eo nocumentū ap pārēs: ꝛ dat in oi tpe: ꝛ in oi etate ita ꝙ etiā pueris ꝛ p̄gnātibꝰ: ꝛ de elegātioribꝰ ꝛ melioribꝰ q̄ iūcta cū eo magnificāt operationē eius est aqua lactis sumpta ex capris ꝛc. Et eiꝰ declarās vtilitates ait. So lutiōe edurit cholerā ꝛ phlegma: ꝛ maior eius ꝓprietas est mūdifi care ꝛ cōfortare epar et stōachum ꝛ ꝯferre doloribꝰ pungitiuis coꝝ ꝛ visceꝝ: ꝛ clarificare sanguinē: et auferre oppilationes et morbos quoꝝ mr̄ ē oppilatio sicut hydro pis̄ m icteritiā ꝛ grossiciez splenis ꝛ febres oppilationū ꝛ silia. ¶ Ca sia q̄z fistula gustui satis delecta bilis est ꝑ tali corpis mūdificatio ne multū vtilis ꝛ secura: cū dicant autores de ip̄a ꝙ sit de medicinis in quibꝰ est fiducia iuuamētoꝝ: et est sine nocumēto carēs acuitate ꝛ mordicatiōe ꝛ oi excessu ledēte super cuiꝰ exhibitiōe presumit̄ oi etate. Ita ꝙ pueris ꝛ pregnātibꝰ: eo q̄d est equalis ꝯplexiōis hūida in p̄io lenitiua: resolutiua: clarifi catiua sanguinis: sedatiua acuita tis eiꝰ ꝛ cholere rubee: ꝛ nō est in ea nocumentu; apparens p̄ter ꝙ nocet debilia hn̄tibꝰ viscera ꝛ lu brica: quo ab ea remouet nocumē tum in permixtione myrobala noꝝ ꝛ reubarbari cū ea ꝛc. Cuius posse est: qꝛ mūdificat sanguinē: ꝛ cōpescit oēm acuitatē sedat sitim ꝛ ꝓprie cum succo endiuie aut so latri deputati ꝛ clarificati: sm̄ ar tem. Et ipsa q̄dem mūdificat stō chū ꝛ educit cholerā ꝛ phlegma ꝛ operat̄ illud sine nocumento et excessu: caret enim mordicatione. Et ipsa quidē lenit pectus ꝛ gut tur: et resoluit apostemata acuta in eis: ꝛ ꝯfert calefactioni renum sumpta cum diureticis ꝛ infusiōe liquiricie ꝛ prohibet generationē lapidis in eis et confert febribus calidis.

calidis. hec Mesue. qd & alij medicine doctores voluere: que propter verba breuitatis gratia relinquamus. ¶ Manna similiter & thamarindi medicine faciles non minusque delectabiles existunt pro tali purgatione humorum et precipue cholericorum: valde vtiles esse approbantur: cum easdem fermme virtutes habeant & operationes cum cassia & reliquis antescriptis. Et ideo sanis non minus quam egris quibusdam videntur conuenire: & si thamarindi ledant stomachum frigidum & debilitent: cum vt inquit Mesue: tamen & illud facile potest remoueri permiscendo eos cum spica succo feniculi & huiusmodi stomachum confortantibus. his igitur & similibus bndictis euacuantibus est vtendum: cum corporis aut membrorum repletionem ex malis humoribus congregatam voluerimus euacuare: postponendo scamoneam turbith: coloquintidam: hermodactylos: & talia laboriose soluentia in quibus venenositas existit: ex qua stomachus et membra principalia in eorum operationibus plurimum: vt supra visum est: impediuntur & debilitantur. Et sicut de simplicibus actum est: pariter et de compositis intelligatur. Nam composita pharmacha quecunque sint illa: siue pilule: siue electuaria: aut confectiones &c. Benedicta & secura dicetur si ex simplicibus laudatis et facilibus fuerint constituta. Si vero conficiantur ex venenosis: erunt proculdubio laboriosa. Et ideo sani bene debent aduertere cum se purgare voluerint: ne aliquod illorum venenosorum accipiant: cum pro eadem intentione suffecerint benedicta: quare &c.

¶ Cap. cclxxxiij. ostendit quando: quomodo: & que laboriose sint accipiende medicine.

Satis quidem apparuit ex dictis in c. cclxxx. li. huius quantum ex soluentes & laboriose medicine fugiende sint ex numerositate et suorum magnitudine nocumentorum: quare id mihi virtute munie replicandum sed potius declarandum: quod & si noceant: quandoque tamen eis vti necesse est: vt cum oportuerit materias grossas & difficiles in membris longinquis existentes purgare: easque ab illis eradicare: qd nequaque bndictis cum medicinis fieri posset: eo quod ipse ad locatam remota sua cum virtute munie posset peruenire: vt de podagricis: scabiosis et huiusmodi est videre: quibus aut nihil aut parum perfecto reubarbarum: cassia: manna & his similia conferunt: sed hermodactyli: turbith: & talibus fortioribus indigent: que suis cum iuuamentis non habent modicum nocere vt declarauimus: ideo in presentiarum dicamus quod si ab eis excusari non possumus: quia non solum in stomacho epate & similibus fit repletio. Uerumetiam in capite: aut iuncturis &c. huiusmodi mali chimi fuerint eradicatione indigentes: tunc eas accipiamus & non nisi postque sufficienter fuerint consolate: rectificate & correcte: quoniam Joannes Mesue in. c. j. & canone sic ait. Conis medicinarum secundum plurimum malitia est facere senescere corpus: & frequentibus illas lesionem afferre principalibus membris: & que sunt minuere virtutum & earum motores debilitare qui sunt spiritus & calor naturalis. Indicit ergo nobis necessitas admiscere medicis solutionem facientibus res quarum proprietas est confortare cor & membra principalia et afferre eis dispositiones laudabiles: & cum hoc auxilio acquiritur corpori reiuuenescentia et incolumitas. Res autem quarum auxilio facimus hoc sunt medicine cordiales & stomatic

che ꝛ cerebrales: ꝛ alie alioꝝ prin cipioꝝ ꝯfortatiue note. Uerꝝ sup oib⁹ his canō est: vt ꝯfortet cor in oi euacuatiōe: ꝛ hec dz esse intētio prima. Prim⁹ em̄ occursus oiz accidētiū occurrētiū corpi est ad cor tanq̄ ad basim vite. Scōa intētio dz eē ꝯfortare stōachū tanq̄ susceptorē: alioꝝ aūt ꝯfortationē ꝓsequi debere nō est principalis intētiōis: nisi ꝓprie qn̄ opz ex aliquo eoꝝ materias euacuare: q̄ fuit ēt principis snia in. iiij. j. plurib⁹ in locis. Et Gal. in. ij. regi. acutorum cōmento. xj. di. Oēs medicine solutiue sunt nociue stōacho ꝛ ꝓpric ou ei⁹ cū sit pluris sensus propter neruos q̄ oriunt in eo: ꝛ iō opz vt permisceant cum medicicia q̄dā medicie odorifere: vt nō occurrat virt⁹ medicinaꝝ solutiuaꝝ ori stōachi nuda simplex ꝛc. Et in libr. de experiētia. c. vlt. sil'r inq̄t. Medici ingeniati sunt in medicinis laxatiuis ponere aliqua q̄ stōachū ꝯfortāt. Et ꝓpterea q̄ purgari voluerit cum pilulis aut aliis medicinis: quaꝝ receptas ꝛ descriptiōes hn̄t etiā a famosis medicātib⁹ traditas: debēt si medicinalē itelligāt sciētiā oia eas ingrediētia ꝯsiderare: ꝛ doses ꝛ q̄ntitates solutiuoꝝ ꝛ corrigētium bene ꝓpendere ꝛ videre si soluentia illa correcta sint sufficienter ꝛ cōsolata pro corde stōacho ꝛ ceteris cum cordialib⁹ stōatichis ꝛ silib⁹. Et si oia bene prepōderata cognouerit: studeat deinceps perscrutari si sue ꝯplexioni: ꝛ repletiōi ꝛ materie q̄litati ꝛ q̄ntitati atq̄ loco sint ꝯuenientia ꝛ sufficiēter directa: sic poterit ea solutiua sumere: l debita tn̄ do si ꝛ nō supflua: q̄ si aliq̄d p̄dictoꝝ eis defuerit nō accipiat aliqua ratione vel cā. Sed si hec omia equilibrare nescierit: melius est ei ne aliquid tale accipere presumat: imo cum sapienti medico ꝯsulat: et ab eius ꝯsilio nō discedat: q̄d si aliter fecerit sciat sua cum presumptione seipm̄ interimere vel saltem imprudenter egritudinib⁹ exponere: quare ꝛc.

¶ Ca. cclxxxiiij. ostēdit q̄ repletio sit euacuanda ꝑ vomitū: declarādo q̄ inde ꝓueniāt vtilitates et corpori iuuamenta: ꝛ qn̄ fieri debet.

Quia nō semꝑ natura nobis demonstrat repletionem vniuscuiusq̄ humoris per secessum esse euacuandam. Similiter etiā q2 nō semper substātia qualitas locus humoris ꝛ hmōi id nobis indicant cum semper nō appareāt in ventre rugitus: punctio: grauitas ꝛ talia ventris fluxū denotātia: imo in stomacho: qn̄q̄ nausea conturbatio et hmōi humoris leuitatem per vomitum expellendi significantia percipiunt. Ideo dicamus q̄ qn̄ in stomacho cholerам adesse cognoscemus ex suis signis et tps estatis fuerit: pectoris quoq̄ amplitudo cum consuetudine ꝛ reliquis hmōi ꝯsentientibus vomitū debemus tunc per superius ꝛ nō per ventrem euacuare: que quidem euacuatio a medicis solet vomitus appellari: et ab Auicen. in xiij. tertij tract. v. c. viij. sic diffiniri. Uomitus ꝛ subuersio sunt motus stomachi ad expellendum ex eo aliquid q̄d est in ipso per viam oris: que fuit Gal. sententia libro vj. de accidenti et morbo. cap. j. dicentis. Uomitus est motus per quem res in concauitate stōachi manens expellitur. Qui autē humor per ipm̄ sit apt⁹ euacuari ex-

pressit Prin. in. iiij. i. c. iiij. cum ait. Ex humoribus q̄ velocioris sunt obedientie vomitui: ſm plurimuz est cholera: rebellis vo melācholia: medium autem phlegma. In quo aūt tpe ꝯueniat ipse etiā nobis indicauit in. iij. i. doctri. v. di. Uomitus in hyme est abhorrendus. In estate vero bon⁹: qm̄ humores in estate sunt natātes. In hyeme vero ad sustinendum declinantes. Et in. iiij. primi. c. xi. inquit. Estas est tempus in quo magis est dignum: vt in ipso fiat vomitus. Que fuit Hypo. sententia in. iiij. aphorismo. aphori. iiij. di. Purgare quidez estate superiora hyeme vero inferiora opz: et precipue cum carnolitas stomachi: amplitudo pectoris colli et similium vnanimiter consenserint. Qm̄ vomit⁹ cū macredine vētris est difficilis ꝛ laboriosus ꝛ timorosus quēadmodū di. Prin. in. iiij. i. c. iiij. ꝛ. xi. sic em̄ in hoc postremo scripsit. hoies q̄ remotiores sunt ab hoc vt medicus eos vomere faciat: sunt q̄ pectus hn̄t strictum: ꝛ qui ptysi sunt parati ꝛc. In his em̄ oim̄ ſm medicantium sniam vomitus maxime suspect⁹ hētur. Sz si iā p̄dicta nō obstiterint grādis quippe erit et ꝯuenientissima euacuatio ad sanitatis ꝯseruatione: dūmō nō superfuerit: vt colligitur ab Auic. in. iiij. i. c. xiij. sic di. hippocrates p̄cepit vomitum fieri debere in vnoquoq; mense duobus diebus cōtinuis ꝓpterea q cū eo ꝯseruatur sanitas: hoc aūt plus est malum. Et huius causaz assignās inq̄t. Uomit⁹ mūdificat stōachū: et remouet grauitatez q̄ accidit capiti ꝛ clarificat visuz. et aufert fastidiuz ꝛ ꝯfert ei cui⁹ ad stōachū descēdit cholera q̄ ipsi⁹ corrūpit cibū ꝛ remouet abominationē que fit ꝓpter vnctuositatē ꝛ casum desiderij: ꝛ cōfert plurib⁹ infirmitatib⁹. sicut ibidē ipse scripsit di. Postremo ille cui quidem maius iuuamentū affert vomit⁹ est cuius ꝯplexio prima est cholerica ꝛc. Et in. xiij. iij. tra. i. c. xxxv. di. Nō opz vt in mense plusq; bis sani euomat. qm̄ ꝯsuescit natura eijcere superfluitates ad stomachum. deinde subiūxit. Scias q vomitus facilis leuis sine labore ꝛ nō frequēs in hora necessitatis est maximi iuuamēti. Et p hoc facilez vomitum commendauit: difficilem cōsequenter et laboriosuz prohibuit: vt postmodum in. c. vltimo eiusdem tractatus expressit cuz ait. Ex rebus magis nociuis stomacho est vomit⁹ laboriosus quamuis sit iuuatiuus ex parte purgationis: nocet; tamen plurimum cum debilitatiōe. Et ꝓpter ea dixit in tract. v. eiusdem. c. viij. In administratione quidem vomitus cum equalitate est iuuamētum maximum: verum assiduatio eius minime debilitat virtutē stomachi et facit ipsum lacunā sup fluitatū. Qd̄ siı̄r senlit Ra. in. iiij. Almā. c. xvi. di. Uomitus si vt debet temperate fiat: stomachū purgat. et digestiuaz efficit melioreʒ: corpusq; renouat et mundat: caput quoq; et sensum alleuiat visumq; acuit. q si mult⁹ fuerit corpus desiccabit ꝛ epati ac pectori necnō oculis et pulmoni nocebit ꝛc. Et iō ipse post aliqua sic ꝯclusit. Uomitus preterea non frequēter fieri debet: corrumpitur enim stomachus: et ipsi⁹ virtus destruitur: quare non nisi cum oportuerit fiat. Et apparet q sani secundum complexionis ꝛ repletionis coruz diuersitatem: diuersimode purgari debeant.

Ca.cclxxxv. oñdit quanta sit vtilitas et necessitas purgationis corpor in vere quõqz ex ea sani fiãt ab egritudinibus putridis securi etc.

Cũ ex his q̃ in superiorib⁹ dicta sunt: facile cõprehẽdi possit q̃ta sit purgationis vtilitas: quãtaqz ci⁹ necessitas in sanitatis ɔseruat' õe attñ p ampliori hui⁹ materie noticia decreuim⁹ hoc in.c. declarare quõ seu pp̄ter q̃d sit q̄ purgati adeo fiãt ab egritudinib⁹ et p̄cipue putrid; securi: nõ euacua: ũo minime: vt ex hoc ad corpus mũdificãdum in tpe veris hoies magis accedant. Dicam⁹ g̃ q̄ necessitatis cã purgatiõis p phleboto miã: secessum: vomitum: vrinã: et hmõi hec est. s. vt corpis supfluitates p viã indigestiõis vł ex malis nutriẽtib⁹ gñate tpe magni estus futuri in estate nõ ĩueniant: eo qz tales hũor supfluitates a regimine nature derelicte: et a calore naturali irregulate ab extranea tũc caliditate alterent et i ebulitiõe reponãtur. ex q̃ mali et putridi vapores eleuent naturales corpis humiditates extraneãtes: et extraneate sicut et ille nõ naturales putrefiãt: corpusqz ide i suis opationib⁹ impediat et egrotet. Sic nãqz fieri solẽt infirmitates: et ɔmarie putride: qm̃ vbi sunt putredinis cause sufficiẽtes: ibidẽ et putredo de necessitate reperiet cũ cã et effect⁹ se inuicẽ inferãt cu; vł̃r et ade quasi sumũtur: vt Arist. ait. in. ij. posterior tra. iiij. c. ij. In corpe autez nõ purgato cause putredinis inueniuntur. s. calor extrane⁹ et accidentalis hũiditas: ex q̃b⁹ ois ɔseq̃tur putrefactio: teste pho in. iiij. Metheoror et in. ij. pble. pble. xxxiiij. sic scribẽte. Putrefit oẽ qd putrefit ab extranea. caliditate: sicut a pp̃ria digerit: in estate q̃dem extraneum dñat pp̄ter qd putrescunt magis oia in ipsa etc. Aui. q̃z in. ij. j. doct. ij. c. xv. ait. Putredo non accidit nisi propter calorem extraneum. et in lib. de virib⁹ cordis. c. j. ij. tra. inquit. Dispositio humiditatis in quã agit calor innaturalis putrefactio nominatur. hec autem dispositio in corporibus immũdis et repletis inuenit qz ibi extranee existũt humiditates ab extinseco estatis calore alterate nõ par etiã a naturali cõmote et inflammate eo q̄ vias obturent et repleãt plerũqz p quas naratulis ipsa caliditas flabellari solet et refrigerari: et pp̄ter ea fit q̄ inde putrefactio in naturalibus et vtilibus ɔtinguat humoribus: ex qua diuerse egritudinum species generãtur: vt sensit Gal. in. v. Ther. cũ ait. Mõstratũ est in li. causar egritudinum q̄ illa sola putrẽt corpora q̃cũqz materiã hñt calidã et hũidã intrãte spirabilia et infiãmabilia manẽtia in calido et humido loco. Si ũo in motu fuerint et flabellentur et trãspirẽt possent vtiqz imputribilia custodiri etc. Et ob hãc causam necesse est vt corpora mundificentur. in vere ab extraneis et inutilibus humiditatibus siue cum phlebotomia: siue cũ aliis p̄fatis ingeniis vt sanguis et humores naturales puriores reddãtur: et mẽbra ipa mũdiora sicut ɔseruãda sanitas requirit: aliter em̃ impossibile vr̃ quin mors aut saltez aliqua et in breui q̃dẽ ɔsequatur egritudo quemadmodum sensit Gal. in li. de ɔstitutiõe artis medicatiue. c. ix. cum de p̄custodia corporum loqueret di. Preseruatiua

vtiq; pars artis erit quā & ꝓprie vocāt ꝯcustodiuā in prio gñe consistentiā hñs:qñ eñ vel multitudo humorum vel prauitas:vl'.obstructio:vel corruptiua ꝟtus.innascitur corpori periculuz est nō tarde egrotare hoiem:aliqñ aūt et periclitari summe difficile autez cognoscibiles sunt hmōi cause tā ꝙ nō cōtristantis hominem: sicut venenuz canis rabiosi.cuius nullum signum proprium inuenitur contineri in corpore anteꝙ perueniet ꝓpe rabiem qui est morsus. itaq; & interrogare propter has causas necessarium est medicum eos qui patiuntur de omnibus q̄ contingunt eis:quando enim mł'titudo aliq̄ vel cachochimia subnutritur in mole corporis:aut obstruitur aliquod viscus:adest nobis dignoscere ipsa per quedam sinthomata:que media aliqualiter sunt eorum que sunt in sanis et eorum que accidunt egris &c. hec ipse.Ex quibus apparet ꝙ q̄ mundificatus nō fuerit et si nullum percipiat aut saltem sensibile nocumentū:ex hoc minime cōfidere debet quoniam ei simile cōtinget subito qđ morsu a cane rabido accidere consueuit: scilicet aliqua grauis et perniciosissima egritudo.Et ideo recte quidez dictum est ꝙ vtile sit ad sanitatis conseruationem quinimo necessarium in tempore veris corpora et pre ipue repleta mundificare ꝯplectoriā siue cachochimiam eoruz euacuando:que causa est omnium fere corporis infirmitatum. quare &c.

¶ Cap.cclxxxvi.ostendit ꝙ sani preter omnia que dicta sunt debeāt se custodire a causis fortiter extrinsecus alterantibus: et que sint ille &c.

Iam visum est i superioribꝰ qualiter sani debeāt mūdos a superfluitatibꝰ ꝯseruare: vt humores coꝝ naturales nitidi et purificati nō putrescāt:et ꝯñr egritudines faciāt. Nunc aūt oñdere volumus ꝙ p̄ter id etiā necesse sit sanitatē cōseruāti vt minus caueat ea oīa q̄ sanguinez et reliquas vtiles & laudabiles corporis hūiditates habet plurime alterare:consumere: vel aliter quōlibet a sua consistentia ꝓmutare:ꝙ illa q̄ solēt eas inficere:et vt.s̄.diximus cōturbare. Nō minus eodē & humoribus et mēbris ipsis nociua sunt extrinseca desiccātia calefaciētia & hmōi fortiter eis occurrentia:ꝙ superfluitates in illis aggregate.Et iō dicimus ꝙ q̄ sanꝰ fuerit et mundus nulla morsus idigēs euacuatione:dz summa cū diligentia procurare ne aliq̄d valde intense de primis occurrat q̄litati:nā si fortis illa fuerit caliditas siue solis siue ignis extiterit:multū corpꝰ & hūores habebit desiccare:vt colligit ex illo verbo Prin.in.j.pri.do.iij. c.j.di. Caliditas maior ꝙ debet redit corpꝰ siccius ꝙ opz.et licet ipse de interiori intelligat:tñ & de extrinseca verificatur di. Arist. in xj.proble.problema.lvj. Calidūz et estus dissoluunt corpa.Et Gal'. in.ij.de simplici medicina distin. ij.capi. x. De proprietate caliditatis non est nisi vt resoluat et subtiliet et separet partes adinuicem. Pariq; ratione excellenti nō obuiabit frigiditati siue aque siue rei alterius fuerit quoniam frigiditati inest essentialiter vt oībus viritutibus sit contraria:vt Aui.dixit in.j.primi.doc.vj.c.iiij. vbi subiunxit.Frigiditas est pa-

ralyticuz faciēs ⁊ mortificās ⁊ ab oibus ꝓhibens operationib⁹. Et in.iiij.j.c.ij.ait. Superflua frigiditas ē ipsa mors innati caloris aut ei propinqua. Quod etiam sensit Gal. in.j. de febribus ad Glauconē.c.xiiij.cū inquit. Pari rōne nimi⁹ frigor vt nimi⁹ ignis occidit: ⁊ ita siccitas mlta vt mlt⁹ hūor necat. Silr ergo ⁊ q̄litates passiuas fugere opz et permaxime siccitatem et res illam inducentes: q̄ satis admodū icessanter ꝓcedit do nec nos interimat: vt Prin. ait. et Gal. cum eo de regimi. sanita. di. Semper magis ac magis desiccamur: et in libro.v. de simplici medicina distinc.vj.c.ij. Omnes res que exsiccāt finiunt humiditatez sanguinis: quare ingrossant eum ꝓpter hāc cām et minorāt ipsum ⁊c. Et iō sani debent se ab hmōi valde alterātibus custodire: que frequenter illis occurētia ꝯtīuis sanissimis: possunt eos egrotare facere et (vt diximus) etiā interire. Ab aliis quoq3 his similibus qualitatibus nocumentum aliqd inducentibus in sanguinem vel spm̄ cauere debent: q̄ suā voluerit ꝯseruare sanitatē: sicut ab excessiuis odoribus: qui ex longa cōpensatiōe seu receptiōe solent caput grauare ⁊ ipm dolere facere: vt colligitur ex.v. aphori. aphor. xxviij. Similiter ab Aui. in. primo ter. tra.ij.c.j. sic scribente. Omnia olefantia: idest aromatica sunt facientia sodam et proprie casia lignea et costus et zafaram et cinamonum ⁊ amomum: ⁊ aromatica oia sunt facientia sodam siue sint calida siue sint frigida ⁊c. q̄ fuit Arist. snia in.iij. proble. problma. xiij. di. odor omnis grauat caput. Et propterea decipiuntur ⁊ egrotant multi q̄ tempore estatis pomum cū laudano musco et hmōi cōtinue in manibus portāt ipmq3 sepenūero olefaciūt. Mltoq3 magis a fetoribus est fugiendum: q̄ sua mala cum qualitate habent plīmum spiritus resoluere: et virtutem debilitare: vt voluit Auic. i.j. cañ. Fen. doc. et summa scdis. c. aūt. cxxix. di. Ex his q̄ spm̄ euacuant nulla res est fetori similis. et p̄cipue fetori aque et venenosarum virtutū expansio in aere aut in corpore ⁊c. Et in cāticis tex. cō. cccxvij. di. Omne illud qd est; vltimati fetoris est vltiate corruptionis ⁊c. Qd etiā sensit Gal. in.iiij. de simplici medicina disti.v.c.j. cū di. qꝫ nostra natura id abhorret quod est parui odoris. sicut etiaz fugit oē illud qd parui existit saporis. Ex quibus apparet vt oia vno cōcludamus verbo: qꝫ q̄cūq3 extrinseca cuiusuis nature humano corpori nociua sunt ab oibus sanis fugiēda: et sicuti de p̄dictis expressimus: sic etiā ⁊ de reliquis intelligat: nō enī intendim⁹ hunc ad locū cās oēs extrinsecas adducere: q̄ diuersimode nr̄am p̄nt alterare: corrumpere: et pmutare sanitatē: tū q2 quasi existunt infinite: tū etiā q2 medicus de eis nō habeat pertractare artificialr: di. Ga. in.iij. Techni. tex. cōmē. ix. Alteratur igit corpus a quibusdam ex necessitate: a q̄busdā vero non ex necessitate. Dico aūt ex necessitate q̄dē q̄b⁹ impossibile est ipz nō approximare nō ex necessitate ho vt sunt reliq̄. Nāq3 semp in cōtinēti immorari: ⁊ comedere: ⁊ bibere: ⁊ vigilare necessarium est ei. Gladiis ho et bestiis nō necessarium est vti: vnde in priori quidez genere causarū circa corpus ars ꝯficit. Circa scdm vero nequaq3. Nos igitur de his nō necessariis

extrinsecis Ga. imitātes plura nō scribemꝰ. De aliis vero que nobis de necessitate occurrūt: iā sufficiē ter in p̄cedētibꝰ arbitramur dixis se, que si a sanis obseruata fuerit ꝑut iussimꝰ: proculdubio suā po terūt ꝯseruare sanitatē & vitā diui no ꝯcedēte numine vsq; ad vltimū senectutem ꝓlongare. quare &c.

¶ Cap. cclxxxvij. ostendit ꝙ sa nitatis restaurator scientificus esse debeat: & ante curationem cognoscere patientis naturam infirmitatem causas eius tem pora: postq̄ dicta dicendis cō tinuauerit.

DEclarauimꝰ vsq; mō q̄uo sani suā obseruēt sanitatē cō seruare: nūc aūt ostendemꝰ qualr̄ egri p̄habiti regi minis trāsgressio res valeāt sanitatē amissaꝫ recu perare: tradēdo modū vniuersa li solūmodo quo possint ab eorū egritudinibꝰ curari: sicut i. iiij. c. li bri huiꝰ ꝓmisimꝰ. Que res nō mo dicū affert vtilitatē: qm̄ si de vita vnicuiq; & nostra salute solicitudo ha bēda sit: permaxime q̄dē in egri tudinis tp̄e de ipsa vr̄ esse ꝓcurā dū: cū in grādi p̄iculo tunc sit vt q̄libet itelligit cōstituta. Et pro pterea dicamꝰ ad huiꝰ opis cōple mētū: ꝙ ad egritudinē expellen dā & ad suā pristinā sanitatē resu mēdā vnica tm̄ incedendū ē via que. s. hec est vt peritū & canonicū seu regularē & sciētifice ꝓcedētē i cura medicū infirmoꝝ astātes in ueniāt. Qui p̄ter traditas in pri mis opis huiꝰ capituli: has etiaꝫ dicēdas habeat ꝯditiōes: vt. s. oī cū diligētia mediciales obseruet intentiōes & astronomicas medi cine d̄seruiētes i eligēdo puꝰ & in ꝓpinādo: deinde optima patien ti medicamina in bonis & electis tēporibus: dicēte haliabate in. j. theoric. c. iij. Astronomia q̄z eget medicꝰ qua medicaminibꝰ electis tēporibus q̄bus est luna beatis & felicibꝰ cōtēperata planetis & sub cōpetētibꝰ figuris vtat̄. Conuene runt nāq; sapientes medicoꝝ: vt Rasis etiā ait. in li. ij. suoꝝ apho rismo. Qd̄ res oēs tēpoꝝ & aeris & aquaꝝ & cōplexionū & egritudi nū ex motu planetarū mutant̄. et ideo q̄cq̄d circa infirmū operat̄: grādi cū aduertētia & benigno fa ciat charitatis effectu: & nō tm̄ lu cri cā: vt oēs fere medici cōsueue rūt. Esse nāq; nō dꝫ vt halisbas inquit vbi supra: sꝫ. c. ij. medici ad q̄rendū in medendo intentio pe cunia: sꝫ adeo retributionē & me ritū &c. Ut igit̄ sciētifici a nugato ribꝰ secernant̄ & ab egris & ab oibꝰ aliis cognoscant̄: dicemꝰ. ꝙ si me dicꝰ sapiēs fuerit: & ad remouen dam egritudineꝫ & inducendam amissam sanitatē idoneus: talem postq̄ aduocatus fuerit ordinem scientificum obseruabit: scilicet ꝙ anteq̄ ad curā perueniat studio sissime ꝯsideret que naturalis sit patiētis complexio. & hoc trami te declarato in. xiij. libri huiꝰ ca. Similiter p̄cognoscere debet eta tem: cōsuetudinem artem: regio nem: et huiusmodi naturalia: et ipsis annexa: vt in notitiaꝫ egritu dinis valeat ꝯuenire. quibꝰ pre notatis debet deinde egritudinē & naturaꝫ eius indagare: quoniā nō est possibile curare ipsam: ni si medicꝰ eā cognouerit: vt prin ceps inq̄t in. iiij. primi. tractatu. ij. c. vij. Que fuit gal. sentētia in. j. regiminis acutoruꝫ commēto. iij. dicētis. Oportet vt in primis co gnoscamꝰ egritudinē q̄ sit. deide

Intēdamus post illud ad medicā
dum ipsaz:⁊ in libro.iiij. de inge-
nio sanitatis.c.iij.inq̄t.Uniuersa
liter verū est ꝙ nullā curādi signi
ficationē possum⁹ hr̄e ab eis que
ignota sunt.Et in li.v.eiusdē.c.v.
Semꝑ ante mētis aciez passionis
cognitionē habeas:nec tibi facile
leueqꝫ hoc videat̄: cognita itaqꝫ
egritudine dz deinde sapiēs ⁊ ca-
nonic⁹ medic⁹ causam ei⁹ vena-
ri.qm̄ nō sufficit scire naturā egri
tudinis:sꝫ etiā causaz ei⁹ cogno-
scere opꝫ.Cū dicat gal.in.ij.de fe
brib⁹ ad glauconē.c.j.Istud mo-
neo añ oia vt noueris discere cau
sas egritudinū.⁊ in libro de tipo:
tremore ⁊ iectigatiōe.ca.v. Mani
festū est ꝙ volēti curare laudabi-
liter necessariū ē cognoscere cām
vnde procedit eius egritudo. Et
iterū in ꝑmo de feb.ad glauc.di-
xit.Attēde istō vt cōsideres semꝑ
in oib⁹ egritudinib⁹ regionū qua
litatē:locoꝝ positionē:aeris tēpe
rantiā:tēpoꝝ rōnē:etatē:cōsuetu
dinē egrotātis:naturā corpis:et
an vitio corpis egritudo nata sit
an extrinsecus venerit ex cibo:an
ex corruptela aeris. Cū ergo hec
oia bn̄ ꝑpēsata cognoueris optie
scies q̄d ad ipaz egritudinē face-
re cōueniat:nā si causaz ignoras
quō curas:si eīm nescis an piculo
sa sit:an sine piculo egritudo: q̄d
nisi temere facis q̄cq̄d feceris si
sanes an poti⁹ accidas ignoranc
ris.hec ipse.Dz p̄terea medic⁹ de
necessitate intelligere i quo tēpo
re sit egritudo postqꝫ ipsaz ⁊ cau
sas ei⁹ cognouerit vt patet p gal.
dicētē vbi supra.Debet medicus
scire quatuor eē tēpora oiꝫ causa
rū:maxime febriū initiū.s.augmē
tū:statū:⁊ declinationē . q̄ nisi ea
optime itellexerit:grauiter ledet
nesciēdo:q̄d i initio:q̄d in augmē
to:statu : et declinatione febrium
debeat egrotāti adhibere:⁊ q̄ tē-
pore curet:⁊ qñ ab his abstineat:
vl' qñ eger dormire debeat vel vi-
gilare ⁊c. Et in lib . de tēporibus
morbi.c.vltimo dixit.Impossibile
est inuenire qualiter quis dietabit
neqꝫ qñ citabit absqꝫ quod determi
net certitudinal'r morbi tēpora.
Ex quibus apparet quod medi-
cus qui anteqꝫ ad curationē de-
scendat:hec oia nō obseruauerit:
minime ad restaurandū sanitatē
sit idoneus: quinimo expellend⁹
ne sua cum ignorātia patientē in
terimat.Quade re animaduertat
ad hoc vnusquisqꝫ qm̄ pleriqꝫ le-
uissime etiā egrotantes ex imperi
tia medici interiere.ideo.⁊c.

¶ Cap̄.cclxxxviij.docet cogno
scere medicū scientificū:ex hoc
ꝙ añ curationē egritudinꝫ sciat
⁊ pcuret virtutem fortē ꝑser-
uare:et debilem fortificare.

Inter reliq̄s sciē-
tifico adrecupan
dā īfirmis sanita
tē medico neces-
sarias ꝯditiones
hec p maxie ob-
seruāda est. s. vt
postqꝫ egritudinē causas ⁊ ei an-
nexa cognouerit: ēt ex pte altera
intelligat corporis virtutē ⁊ ei⁹ ro
bur seu fortitudinē : ⁊ an virt⁹ q̄
natura dicitur:sufficiēs sit ad su-
perandā infirmitatē: vel econtra
imbecilis ⁊ minime valēs ei resi-
stere . Qm̄ si fortis ad bellanduꝫ
cū egritudine fuerit: dz sic eā cō-
seruare:⁊ causam egritudinis ab
scindere.Si aūt debilis extiterit:
nequaqꝫ potēs passionis impetū
tolerare:dz ipsam postposita cāꝫ
sufficiētissime vigorare : ⁊ cū nu-
triētib⁹ fortificare: quēadmoduꝫ
voluit Aui.in.j.iiij.trac.ij.ca.vij.

di. Cũ iuuenis virtutē resistētez tolerātes abscinde cām ⁊ expelle humorē ⁊ abscinde cibũ. q̄ si in iuuenis virtutē deficientē: sis occupat⁹ in equādo cōplexionē cōtrariā ei: quare infrigida eā ⁊ viuifica cũ cibo: cũq̄ fortꝫ fuerit p̄ viuificationē ei⁹ ⁊ vincit ꝯtrariũ suũ. redi ad causaz. Que fuit gal. snia i. iij. terapētice. c. x. dicētis. Si disposi tio quā curare eligim⁹ idiget euacuatiōe. Imbecillis aũt virt⁹ vltima fuerit coꝝ que dispositionē sanāt nihil laborāti offerre i illo tēpore oi scđ̄z qđ renutriem⁹ virtutē. cũ aũt tm̄ fortitudinis venisse eā existimauerim⁹ vt aut nihil aut paꝝ ab euacuatiōe ledaꝶ: tũc ad dispositiōis sanationē incedam⁹ igiꝶ prima quidez intētio oīm est que ꝟtutis. ⁊ i. vj. eiusdē. c. j. sic ēt ait. Cũ dissolviꝶ quidē virtus nō tñ fortiter dissoluta ē sꝫ repugnat adhuc ad sinthōa solũ respicim⁹ q̄ citissime studētes destruere id. dissoluta ꝟo ꝟtute nō solũ sinthoma cessare facere: sꝫ ⁊ illā roborare studem⁹. Et ꝑptere̅a dicebat idē i. j. regiminis acutoꝝ cōmēto xliiij. Sublimior intētionum oīm est intētio sumpta ex virtute: qm̄ curās est virtus ⁊ nō medic⁹ q̄ cũ fortis nō fuerit nō ꝑdest curatio q̄modocũq̄ fiat vt p̄ceps innuit in. j. iiij. ꝑpterea solicitudo medici esse dꝫ circa corpis virtutez integratā ex vitali ⁊ aīali ⁊ naturali de quarũ custodia dꝫ semꝑ ꝓcurare: ⁊ ꝓmaxime de vitali cōseruatiōe: cũ dicat Gal. in. j. terapentice capitu. vltimo. Opꝫ dignitatib⁹ vniuscuiusq̄ particule ꝓuidere. Robori igiꝶ maxima quidez dignitas cordis est ⁊ oīꝫ necessarissima egrotātib⁹. cerebri ꝟo op⁹ ad vitā equale: nō tñ pari robore ⁊c. Et in tertio libro eiusdē. c. x. huius qđ dictũ est causaz expressit ⁊ necessitatē dicēs. has corporis ꝟtutes quidez custodire nihil aliđ est q̄ custodire vitā: mōstratũ eñ est q̄ qualitercũq̄ perēpta qualiq̄ ex eis vna necessariūꝫ est reliquas simul cũ eis ꝑire. Et ꝓpterea scđ̄z sanatiuũ opusculum intētio nobꝫ hec erit. In curatiuo ꝟo intētio ꝓportionalis ei ē egritudinis destructio. Et infra dicit. Maxia quidē dignitas est virtutum: qm̄ ipꝫ viuere nobis ex earũ custodia existit: q̄ est vita. Nihil aũt vtiq̄ vita est aliud in animaliũ corporib⁹: qm̄ neq̄ sani eē possum⁹ sine viuere ⁊c. Et iđ postea cōclusit. Uirtus igitur oīm primũ custodiēda oībus est: si fortis scꝫ fuerit. Si ꝟo nō fortificari dꝫ cuꝫ cibo viuificāte. vt diximus: donec valida fuerit ⁊ facta potēs ad resistēdũ egritudini ⁊c. Qui aũt medic⁹ ad hec que dicta sunt: nō animaduertit: m̄ltotiēs q̄dē errabit subitissimā ordinādo dietā: egrũ penit⁹ iterimentē: vt nōnulli carnificũ facere ꝯsueuerũt: hominib⁹ aquā loca pot⁹ ⁊ panatā subtilissimā ꝑ cibo exhibētes. cōtra quos clamat hippocrates i p̄io aphorismoꝝ aphorismo quinto cũ ait. In tenuibus dietis peccāt egrotātes: ⁊ ideo magis leduntur: oē cm̄ quodcũq̄ sit magnũ: fit magꝫ in tenuib⁹ dietis q̄ grossioribus: ꝑpter hoc ⁊ sanis fallaces sũt valde certe ⁊ ꝯstitute diete: qm̄ peccātia difficili⁹ fuerũt ꝑpter hoc igiꝶ tenues ⁊ certe diete fallaces sunt amplius paruꝫ solidiorib⁹. Et iđ in primo de febrib⁹ ad glauconē necesse est vt respicias ad egriꝟtutez: ⁊ ad impetum cause: et ad quantitatē virium eius qui egrotat ⁊ ad qualitatē morbi vt ne forte nō reficiendo ciboꝝ refectione

vires egroti cōsumas: et fortiter abstinēdo ad periculū ducas ꝛc. Qm eñ subtiliť ꝛ incōuenienter dietant infirmos q̄ a difficillimis occupanť febrib⁹: i nullo a carnificib⁹ differre videnť: sicut idē scripsit i.ij. Terapētice.c.ij. Et ppter ea medic⁹ sapiēs id minie facere ꝯsumeret: ꝛ nisi pacutissima foret egritudo ꝛ virt⁹ valde robusta ꝛc. In reliq̄s ꝟo casib⁹ semp de ꝯseruatiōe virtutis pcurabit: vt cū ei⁹ robore ꝯseruato citius liberet ab infirmitate patiētē. Et suā ei desideratam tribuat sanitatem.

¶ Capi.cclxxix. ostendit quomodo sapiens medicus virtutem corporis patientis conseruabit ꝛc.

Vt meli⁹ ab vnoq̄q; intelligať si medic⁹ sit sufficiēs reddere patiēti sanitatem: ꝛ an recto calle i egri curatione procedat ostendamus quonam modo virtutem corporis ipse habeat conseruare postq̄ in superiori ca. declarauim⁹ id tantū ei necessariū esse. Et breuiter dicamus q̄ si egritudinē naturā ei⁹ ꝛ tēpora ipsius cognouerit: vere q̄dē sciet. qualiť habeat virtutē corporis ꝛ naturā cōseruare: qꝛ scdm ppinquitatē aut remotionē ꝛ distantiā status morbi: subtili⁹ aut grossi⁹ dietabit scdz hippocratis sniam i primo aphorismoꝝ: aphorismo.vij. dicē. Ubi scdm acumen egritudo continuos ꝛ vltimos labores hꝫ: vltima ꝛ tenuissima dieta necessariū est vti. Ubi autē nō: nō. Uel cōuenit grossi⁹ reficere ꝛ tantū sub cō descēdere quātū egritudo mollior fuerit vltimis ꝛ i aphorismo ix. eiusdē inq̄t. Contemplari opꝫ egrotātē si sufficiat dieta ad statū egritudinis ꝛ vtrū ilic deficiat pri⁹ ꝛ nō sufficiat dieta aut egritudo deficiat ꝛc. ꝛ in.x. eiusdē. Quibus cotinu⁹ status: cōtinuo ꝛ tenuerit reijcere opꝫ: q̄b⁹ ꝟo posterior stat⁹ ad id ꝛ ante id paꝝ auferendū est pri⁹ vero vberius reficiēdū vt sufficiat egrotāti. Si igiť lōga fuerit infirmitas vt quartana: quotidiana: paralisis: podagra: ꝛ hmōi: remot⁹ valde erit earū status: ꝛ ppterea nō est a principio subtilianda dieta: qꝛ patiēs anq̄ ad statū pueniret: i medio vie deficeret: eo q̄ vt⁹ animū hilareť. In acutis aūt ecōuerso facere ꝯuenit quia cū status sit valde propinquus casuꝫ virtutis nō timemus: iō subtiliter reficim⁹ etiā in principio iparū: vt in sinocha: squināstia: pleuresi: ꝛ hmōi. Et ppterea dicebat Gal. in lib. de tempori⁹ morbi.c.vltimo. Qualiť autē quis dietabit impossibile est inuenire: neq; quādo cibabit absq; qd determinet certitudinaliter tēpora morbi. ꝛ post aliqua ibidem subiūxit. Quantum magna est laborātis virtus considerandū est. nā si suffert in status tēpore absq; q̄ cibum afferat melius est incibari: donec declinatio incipiat. Si vero nō est possibile incibantem sufficere: nutriendum ipsum a principio mox i omni tēpore potentē accipere cibū. Et in.c.xiiij. primi tracta. de crisi sic etiā inquit. Tu nō euacuaris i aliqua horaꝝ a malitia regiminis: cū nō ꝯscis quādo erit status egritudinis: ꝛ illud iō q̄m si tu nō ꝓcesseris ei i regimie a ꝓncipio egritudinis scdz ppinquitatē stat⁹ ei⁹ aut elongationē ipsi⁹: tūc nō euacuaberis quin ledas egrū nocumēto magno. A q̄ rasis in.x. Almanso.c.xxiii. accepisse videtur cum ait. Nutricatio

non mensuratur nisi secundum status propinquitatē et longitudinē. Similiter etiā Priceps in.iiij.j.c.j.di. Quāto egritudo plus principio propinqua fuerit et accidentia magis quieta: nutriemus virtutē cōfortantes: et quātum egritudo per augmētum processerit et accidentia etiā ibi augmētata fuerint: minuemus dietam propter fiduciam quod virtus non resoluetur immo vt alleuietur in hora luctaminis. Et in.j.iiij. tracta.ij.c.viij.de cibatione febricitātium. Dignior horarū ad ingrossandū est principium in quo virtus nō est multum occupata. dignior horarū ad subtiliandū est status in quo est vehemētia occupationis nature in pugna materiei etc. Medicus igitur scientificus virtutē hoc modo conseruabit cibando vberius in principio: minus autem in augmento. minime aūt aut quasi paruissime in statu vt natura patientes etas: consuetudo tēpus: anni: morbus: causa eius accidens et hora ipsius requisiuerint. Non vt aliqui faciunt bestiales: qui adeo in principio subtiliant vt in augmēto vel statu ob casum virtutis superuenientē dietā post modū in patiētis interitū coguntur ingrossare: et hoc ideo quia librū aliquem vtilē nunquam aperiūt. contra quos haliabas in primo Theorice. c. ij. dixit. Oportet medicum lectiōe occupari studioque cōsiderationis librorū: nec negligat aut fastidiat eos. Die quoque ac nocte cogat seipsum ad eorum custodiam: memoriam incundo omnia cōseruet necessaria: et de sciētia operatione reuoluat: et exerceat in eis suam mentē: vt nō oī tpe egeat librorū cōsideratiōe: et hec ipse. ex quibus patet medicū sapiētē eē oportet vt sciat infirmorum virtutē custodire. Qui aūt nō fuerit huiusmodi nō erit idoneus ad sanitatis restaurationem.

¶ Cap.ccxc. ostendit quod medicus sapiens ex hoc etiā cognoscatur quod in primis causam egritudinis studeat remouere et eā omnino abscindere.

Peritia studiosi medici propterea quod dicta sunt: ex hoc etiā facile cognoscetur: si stāte virtutis cōstātie et eius robore ad amouēdā infirmitatis causam studuerit: an ipsam neglexerit: et alteram non impeditus viā tentauerit: quoniam irrationabilis existimabitur si causam potēs nō amouerit cum principalissimum sit curationis instrumentum quinimo vera infirmitatis curatio: dicente Auicen. in.xvij. tertij. trac.iiij.c.ij. Curatio vera est icisio cause. et in iiij.j.c.vlti. Impossibile est vt febris remoueatur causa ipsius remanente. Quod quidē dictū de vno quoque morbo itelligi pōt: et propterea ipse i.j.iiij.trac.ij.c.vij. sic precepit. Cū inuenis virtutē resistentem: tolerantem abscinde cām et expelle humorem etc. Et in parte ij. canticorū inquit. In oibus sunt prius auferēde cause efficientes si fiat recta curatio. In cuius cōmēto dixit Auerro. Cura egritudinis formaliter est inutilis nisi prius cause eius auferantur. Que fuit Gal. sniā i.iij. techni textu cōmēti.xciiij. dicentis. Unū cōmune oportet hre preceptū efficiētē vnāquāque causarum abscindere prius: deinde sic deuenire ad eā que facta est discrasiā. et in lib.iiij. de ingenio sanitatis. c. iiij. oēs antiqui qui precesserūt causam auferendā esse: et prohibendam nō solū vulnerum sed aliorum morborum demonstrarunt et in primo Terapeutice. cap. xj.

sil'r inq̄t. Ad cām semꝑ ibim⁹ co-
gnoscētes ꝙ nō ē possibile final'r
vllam dispositionē sanare adhuc
manente cā faciēte eā: ⁊ in li. iiij.
eiusdem ca. p̄mo. Causam sana
re opꝫ primum: non negligentes
extinguere febrem q̄ ex ea accēdi
anticipauit. ⁊ in. v. eiusdē. c. iij. di-
xit. Febrē sanari īpossibile est nisi
cessset putredo. Cessare vo cā im-
possibile est manēte causa. Absci-
dere igit opꝫ cām eius si dꝫ prior
q̄dē putredo postea vo febris sa
nari ⁊c. Et ꝓpterea inq̄t Rasis in
x. Almansoris. c. ij. Febris enim
ilico sedabitur cū cā eius remota
fuerit. Et Auer. in septimo coll-
get. Cum accidens non timetur:
tunc studeas causam totaliter re
mouere: qm̄ taliter ip̄m infirmum
curabis cōplete. Ecce igit ꝙ oēs
antiqui sapientes concordarunt
ꝙ causa egritudinis primo sit re-
mouenda: ⁊ postea ipsa discrasia
abijcienda contra empericos ir-
rationales ilico ad localiū appli-
cationē ꝓcedētes: vt in dolore ca
pitis consueuerunt q̄ primum ad
uocati vt plurima scire videātur
emplastra: vnctiōes: epithimata:
⁊huiuscemōi frigida iubēt appo-
ni. Et cōsil'r in febrib⁹ ifrigidātia:
vt vnguentū galeni: cerotū san-
dalinū ⁊talia absq̄ hoc ꝙ aliqua
precesserit necessaria purgatio.
Uñ fit ꝙ egrotātes deteri⁹ semꝑ
se habeāt multiq̄ moriant nō pre
existētis morbi fortitudine: sed ex
supueniētis erroris grauitate. Et
iō sapiēs medic⁹: cū necesse fuerit
anteq̄ ad talia pueniat: cum eua
cuationib⁹ ꝓcedit obediēs prin-
cipi in. j. quarti trac. ij. c. xlvj. dicē
ti. Scias qđ esse contētus infri-
gidatione ⁊ dimittere phleboto-
miā ⁊ ventris solutionem addit
in oppilatiōe⁊ coarctatiōe: quare
additur putredo ⁊caliditas in fe-
bribus. ⁊ Rasis in lib. de egritudi
nibus iūcturarū. c. xviij. sic scribē
ti. Unguēta ⁊ emplastra: qñ corp⁹
fuerit plenū multis humorib⁹: at
trahunt humores ad loca magis
q̄ dissoluāt qđ sensit Gal. in. v. li.
Terapētice. c. xv. dicēs. Neq̄ bal
nearem vtiq̄ aliquē eorū q̄ in pu
tredine febriū neq̄ frigidis vte-
rer cathaplasmatib⁹ anteq̄ eua-
cuarē supfluitates. Euacuatis vo
iām cōfidenter ⁊ cathaplasmarē
⁊ balnearē. Ex quib⁹ satis appa-
ret ꝙ rōnabilis medicus dꝫ p̄i⁹
in oī curatione cām egritudinis
abscindere: ⁊ eam totaliter amo-
uere: nisi fuerit ob aliqđ ꝓtimēdū
accidens impeditus. Postq̄ vero
sufficienter euacuauerit secure lo
calibus ex hmōi extinguētib⁹ vel
calefacientib⁹ vti poterit: vt qua-
litas discrasie ex cā ⁊ morbo ge-
nerate expostulauerit. Qui autē
hoc tramite nō incesserit: ipsemet
suā astātib⁹ imperitiā indicabit:
vt eū tanq̄ inutilē: imo maxime
periculosum: pro ut sua merēt in-
sciētia expellāt: q2 longe facilius
mortē patiēti q̄ sanitatē amissam
reddere valeat. quare ⁊c.

¶ Cap. cccxcj. ostēdit medicum
sciētē infirmo reddere sanitatē
debere cām egritudinis abscin
dere per cōtraria ⁊ per eadem
quecunq̄ alia curare.

Diximus in superiori
cap. ꝙ medicus semꝑ
debeat nō impeditus
causaꝫ egritudinis re
mouere nunc osten-
damus qualiter eā: si sapiēs fue-
rit: abscindere debeat: vt ex hoc
sua magis sufficiētia inotescat. Et
breuiter dicam⁹ ꝙ si canonicus ⁊
recipiēd⁹ extiterit: cū Zeij id ha-

debit perficere. Uñ si egritudo ex repletione humoꝝ ꝯtigerit: cum euacuatiõe curãda erit ꝑ phlebotomiã.s.aut ꝑ pharmaciã scdꝫ qđ significãtia demõstrabũt: vt in precedẽtibus sufficienter admodũ ꝑ sapientũ dicta fuit declaratum. ꝛ ꝙ ita sit manifeste patet ex illo hippo. dicto in.ij. aphorism. aphorismo.xxij. sic sonãte. Ex plenitudie quecũqꝫ egritudines fiũt euacuatio sanat: ꝛ q̃cũqꝫ ab euacuatione plenitudo et alioꝝ ꝯtrarietas. In cuius cõmẽto Gal. inq̃t Neqꝫ diutius in his immorãdum est cum omne cõtrarium suo contrario sit medicãdum: qđ ostẽdit ipsa natura morboꝝ: ꝛ accidẽtia morbos comitãtia. Et in cõmẽto xviij.j. regiminis acutoꝝ. Medici intentio non est nisi opponere cõtrariũ ꝯtrio: vñ curatio febriũ est per infrigidationẽ ꝛ humectationẽ. Et in lib.ij. eiusdẽ cõmento.ij. dixit. Oportet vt facias trãsire ꝑ mentẽ tuã in oibus horis ꝙ medicatio fit ꝑ oppositionẽ cõtrarij cũ ꝯtrio. Et in.iij. Techni textu cõmenti.lxxxij. sic etiã qt. Curatio quidẽ vnũ hꝫ modũ ꝛ maxime cõmunẽ intentionẽ.s.ei qđ soluendũ est cõtrariũ. Et in lib. de ingenio sanitatis.c.iij. Naturale custodiẽdum est ꝛ ꝯfirmãdam: vnde silia semꝑ sunt sibi necessaria. Qđ aũt est ꝯ naturã expellendũ est ꝛ eijciendũ. Unicuiqꝫ eñ tali cõtraria sibi cõueniunt: qm̃ quicq̃d destruitur: necessario ꝑ id qđ ꝯtriũ sibi est mutat̃: nõ eñ hoc fieri põt nisi cũ suo cõtrario. Et in.iij. Terapentice.c.xij. dixit. Una sola generalissima est intentio sanationũ contrarietas. Et in.v. eiusdem.c.xij. Non est dicẽdum ꝙ quãdoqꝫ vex sit cõtraria contrarioꝝ existere sanationes: quãdoqꝫ ṽo falsum: sꝫ semꝑ quidẽ verũ est. Et.j. post aliqua subiunxit. hoc paruũ quidẽ dictum est.s. cõtrarioꝝ existere sanationes maximũ autẽ inuenitur virtute. Quod etiã voluit Auicẽ. in.iiij.j.c.j. cũ scripsit. Cum egritudinis qualitas scita fuerit: erit medicina eligẽda q̃ ei in sua qualitate sit ꝯtraria: qm̃ egritudo suo medicat̃ ꝯtrio sicut ꝯseruat̃ sanitas suo silï. Et in.xiij.iij.trs.ij.c. xxij. sic ẽt inq̃t. Ois cura facta ex causis cõplexionalib⁹ curat̃ cum suo ꝯtrio. Que nõ solũ medicoꝝ: verũetiã Arist. fuit snia. in.j. ꝓble. problemate vltimo dicẽtis. Sunt autẽ egritudines he quidem ab igne he ṽo ab humiditate. Curãtur aũt egritudines q̃ quidem ab igne hũiditate: q̃ ṽo ab hũiditate ab igne hũiditatẽ eñ ignis exsiccat. Sic igit̃ ptꝫ ꝯm oim illustriuꝫ antiquoꝝ sniam: ꝙ curatio fieri debeat ꝑ ꝯtria: vñ si causa egritudinis fit repletio: dꝫ corpus euacuari. Si ṽo cã infirmitatis fuerit inanitio vt in ethica contingit: dꝫ ꝑ cõtrariũ.s. ꝑ appositionẽ nutrimenti curari. Et si morbus ex caliditate prouenerit ꝑ frigida sanetur: ꝛ si ꝑ frigiditatẽ cũ calidis medicet̃ ꝛ hoc stãte solũmõ mala et ꝓterea naturali sine materia qualitate: vt sensit hippo. in.v. apho. aphorismo.xix. dicẽs. Quecunqꝫ infrigidata sunt recalefacere opꝫ ꝛ supple quecũqꝫ supercalefacta infrigidare necesse est. Cum curatio quelibet ꝑ ꝯtraria fieri debeat vt dictum est supra. Ideo concludamus ꝙ quecunqꝫ causa fuerit egritudinis: scꝫ primitiua: antecedens ꝛc. siue per se: siue ꝑ accidẽs morbum faciens aut ad id coadiuuans: vnaqueqꝫ talis debeat remoueri: et cum suo contrario per inanitionem: repletionem vel

simplicem alterationez vt natura expetit infirmitatis. Quod q̄ medicus non obseruauerit: carnifex potius ⁊ homicida q̄ȝ medicꝰ appellādus est vt illi ꝓmaxime q̄ ex sola vrine ispectiōe pharmaca infirmis mittūt exoluentia: cū potiꝰ restaurātia quādoqȝ sint eis necessaria eo q̄ ex nimio coitu vel superflua defatigatiōe laborent: ⁊ solutiua sumētes fortia silr cū humoribꝰ vitā emittūt. Et ꝓpterea cōtra hmōi macellatores clamat Rab. in lib. vj. suoꝶ apho. di. Nō sunt pauciores egritudines q̄ cū defectu accidunt: q̄ȝ q̄ ex superfluitate ꝓcedant: ⁊ in hoc magistroꝶ error existit q̄ statim ad purgandū sunt prōpti. Silr Damascenꝰ ait. Morbi ex penuria quātitatis nōminusq̄ȝ de plenitudine nimia nascunt: vñ medici multi in temeraria purgatione delinquunt plerūqȝ ⁊c. Qua de re sapiens medicus talia nō eligit ꝯua nisi ea corpori necessaria cognosceret. Bestialis autē ⁊ imperitus illico currens ad purgātia omni quaqȝ expellatur ne ꝓ sanitate insalubri morbo necē inferat patienti.

¶ Cap. cexcij. ostēdit salutiferū medicū in morbi curatione cōtrariuz subito ⁊ vehemens nō debere applicare: sȝ paulatim semper ⁊ ordinate.

ET si necesse sit medicū cuz contrario semper in curatiōe ꝓcedere vt in superiori cap. diximus: non quōlibet tamē id facere sȝ. Imprudēs eni ⁊ ignarus ⁊ oīno q̄ȝcitissime expellendꝰ medicꝰ: cū potiꝰ ꝑ fenestras domꝰ eiciendꝰ foret: si diuinū id ꝑmitteret preceptum fortissimum subito cōtrarium induceret: sic citius existimant sanare patientē. Scientificꝰ aūt ⁊ honorādus medicus id minime facere ꝑsumet: q̄nimo paulatim ⁊ securissimo cum quodam ordine ꝓcedet memorās q̄ non alia incedendū est via dicēte hippocrate in. ij. aphorismo. aphorismo. lj. ſm multū ⁊ repēte euacuare aut replere aut calefacere aut infrigidare aut aliter quōlibet corpori mouere fallax est: et oīno nature inimicū: paulatim vo certū: ⁊ ex alio ad aliud trāsire nō aliter decet. Et Gal. in. iij. techni textu cōmēti. lij. Medici q̄dē dispositiōes corrigere debēt ex multo studio paulatim trāsferētes in melius: qm̄ nō sustinet natura repētinas immutatiōes. Et in. v. de ingenio sanitatis. c. vltimo. Opȝ nos incipere a paruis ⁊ minimis medicinis: q̄bus nō ꝑualentibus fiant fortiores et magne: qđ congruit passionibꝰ in q̄bus patientes securi sunt de vita: sed his in quibꝰ infirmꝰ morit minime imo fortioribus indigemꝰ. Et in. vj. terapētice. c. vj. Alteratio q̄ paulatim fit nūq̄ȝ petit dolorē facere: sȝ necessariū est repētinā silr ⁊ violentē fieri trāsmutationē sȝ dȝ aliqđ dolor fieri. Qđ ēt sensit princeps in. iiij. j. c. j. cū dixit. A debilioribꝰ ad fortiora est ꝓcedendum quādo debiliora nō sufficiunt. et in. j. iij. c. xxix. Oportet (inquit) vt incipiamus a debiliore: et gradatim procedamus donec sciamꝰ ex dispositione egritudinis q̄ ipsa iam sit abscissa. Et in tracta. v. c. xiiij. eiusdem ait. Oportet quidē vt incipias a debiliore vnctionem ⁊ videre si cōferat: et si non: adde et permuta ad aliud qđ illo sit fortius. et in. ij. tertij. cap̄. j. Oportet vt faciliori incipias: et gradatim peruenias ad illud in quo sit

virtus equalis: et in.c.iiij.eiusdem inquit. Non pperes in vsu medicinarum fortium in principio rei: imo tarda. Idem quoque voluit in.xviij. tertij tra.ij.c.iij.dic. Cum potes curare cum eo quod est minoris acuitatis: non intendas ad aliud quod sit acutius. Cuius quidem ro est ab eodem assignata in.xiij.fen.eiusdem tra.iij.c.xiij.sic scribente.oportet vt non sit subito: quod.s.facis: imo secundum vices: nam illud quod subito est mortale est. Que fuit Arist.sniam in.j.pro ble.pb.viij.di. Mutatio vehemens corpora corrumpit: et propterea non est subito alterandum: neque repente euacuandum: cum euacuationis superfluitas innati caloris naturam destruat: vt dixit princeps in.j.cano.fen: doctrina: summa et c.secundis.et.iiij.primi.c.iij. Ois euacuatio que est superflua secundum plurimum febres generat: et ideo conclusit in.iiij.tertij.c.v.circa finem. In euacuatione conuenientius est vt multiplicetur numerus eius: et minoretur quantitas eius omni vice: quatenus conseruetur virtus. cuius simile voluit in.xiiij.tertij.tra.iiij. c.xiij.cum ait. Rectius quidem est vt euacuatio non fiat in vice vna subito et cadat virtus: imo paulatim ne ipsa perueniat ad multam debilitatem. Et ideo concludamus cum Galen.in.vj.Terapeu.c.iiij. sic scribente. Si euacuatio et alteratio fiat paulatim: opus erit sanatiue artis. Si vero repente et secundum multum minie. Quamobrem si ronabilis fuerit medicus: ex hoc dignoscet quod cum alterabit a facilioribus inchoabit. Si vero euacuabit per phlebothomiam: pharmaciam: vel aliam huiusceemodi secundum vices multiplicatas et non semel materiam eradicabit. Qui autem hoc non obseruauerit pro quo tantum laborauimus et non sine causa: minime debet pro sanitatis restauratione retineri: quare etc.

¶ Ca.cexciij.ondit ronabilem medicum non debere ad ppinandum solutiua festinare: sed prius corpus lenire: canales aperire: et humores digerere.

Si igitur paulatim: vt iam diximus: in curatione procedendum est: consequenter ad fortem aliquam euacuationem non ita repente procedendum erit: vt quidam emperici consueuerunt ad multa et grauissima producentes corpus nocumenta: eo quod etiam in principio morbi omni altera postposita consideratione materiam infirmitatis intendant euacuare: per quod quidem eorum imperitiam vnicuique facile declarant. Sapientes vero nequaquam id presumunt: eo quod ex librorum studio recte quidem intelligunt quod prius lenienda sint corpora: et post aperiendi: et canales dilatandi: humoresque digerendi: et ad euacuationem preparandi: et precipue cum materia: non extiterit furiosa. In principijs ergo infirmitatum cum clysteribus procedunt: scientes quod enema est medicamen nobile in expellendo superfluitates que sunt in intestinis: vt Princeps ait in.xiiij.primi.c.xvij. Similiter in.j.quarti tractatu.ij.ca. vij.cum inquit. Quod magis dilectum est apud me: est administratio clysteriorum secundum vltimitatem qua indigetur in virtute: id est secundum vltimam vtilitatem. Et in.c.quarto eiusdem tractatus. Clysteria sunt magis dilecta in principio egritudinis quam solutiua alia. Quod sensit Hippo.in libro de pharmacijs: circa finem: cum ait. Si quem oportet clysterizare ex congruit quotiescunque volueris: nam

nus em piculosuz est q̄ pharmacias purgatiuas tradere. Cū ipis ergo ꝛ siſib⁹ medic⁹ vtilis ꝛ scietifi cus añ purgationē leniet corpa: vt obediat hippocrati in.ij.apho riſ.aph.ix.di. Corpora vbi q̄s vult purgare opꝫ fluxa facere.. In cui⁹ cōmento Gal.inq̄t subtiliādi sunt humores grossi ꝛ viscosi: ꝛ ēt sunt aperiendi pori.i.cānales q̄b⁹ valeāt currere: et medicaminib⁹ extrahi ꝛ expelli facile tēperata me dicina qua nō ꝯturbeẽ natura: qđ qui neglexerit ꝛ ad medicinā tm̄ intenderit: hūores grossos et angustiosos reddit: ꝛ cū nimijs torturis defectiōib⁹ q̄ꝫ ꝛ vertiginibus multis: ꝛ pulsibus inordinatis: et his siſibus. Digeret ergo medic⁹ sapiēs humores: memorās qđ dixit Gal.in.iij.techni textu ꝯmenti lxxxix. Digestio facit cessare putre dinez manente substātia. Et in li. j.de crisi.c.ix.cum inq̄t. Non expedit tibi vt administres medicinam solutiuā: nisi postq̄ digesta ē egri tudo: et nō in principio vbi cruda est materia: opꝫ vt administres illud qđ nō min⁹ sensit Aui.in.iiij.j. c.iij.di. In chronicis egritudinib⁹ maturatio tm̄ ꝛ nihil plus expectādum est: ꝛ in acutis etiā egritu dinib⁹ maturationē expectare me lius est: ꝛ precipue cuꝫ quiete fuerint: q̄ si mobiles extiterint: tunc ad euacuādum materiā festinare erit meli⁹: qm̄ impedimētuꝫ mot⁹ eius est maius q̄ sue euacuatiōis nocumentum anq̄ ipsa sit matura: ꝛ ꝑprie cum humores fuerint subtiles ꝛ in ꝯcauitatibus venaꝝ. Et infra subiunxit. Cum humor fuerit in vno membro cōprehensus: nullo modo moueaẽ donec maturetur: ꝛ essentiā habeat tem peratā. Et iteꝝ pōst aliq̄ subdit. Illđ qđ mag ꝯcustodire debemus in euacuatiōe: est cānaliū habitu do ne ipi sint clausi: qđ tibi possibi le erit si añ maturationē vētrē sol uas.i. materiā cū leuib⁹ minuās. Et i.iiij.eiusdē. Añq̄ vētris fiat so lutio aut vomit⁹: ꝑmittēda ē hūoris subtiliatio q̄ euācuā d⁹ē: ꝛ am plificatio cānalium ꝛ ipoꝝ aptio: qm̄ hoc est ex eo qđ corp⁹ a pena securū reddit. ꝛ in.c.seq. Ex cā timorosa est vt medicia vētris solutiua sumaẽ fece i intestinis existen te sicca: imo expellēda est saltem cū clysteri aut iure mollificatiuo. Et sic innuit nobis per hec q̄ dixit q̄tū lenitio añ vētris solutiōez sit necessaria. Quātum aũt digestio hūoris euacuāda sit opportuna: satis equidem patefecit cum in.j. iiij.tra.ij.c.vij.scripsit. Non euacues materiā indigestā in calido: neq̄ in frigido: nisi ꝑpter necessitatem. Et infra. Si nō est digestus humor nō moueas: nisi in ꝑncipio apud statuꝫ v̄o nō moueas aliq̄d donec vicat natura ꝛ digerat. Que fuit hippo. s̄nia in.j.apho.aphor. xxij.di. Digesta medicari ꝛ mouere nō cruda: nisi in principio fuerint furiosa ꝛc. Ex q̄bus satis apparet q̄ nō sit festinādum ad medicinas exhibendum solutiuas: imo paulatim ꝛ ordinate ꝑceden dum.s.prius leniendo: aperiendo mollificādo: subtiliādo: ꝛ hūores crudos digerendo. Quem qui medicus ordinem non obseruauerit: irregularis et penitus inutilis dicetur: et minime ad restaurandum sanitatem amissam idoneus: quare ꝛc.

¶ Ca.ccxciiij. oñdit bonū medicū debere etiā in ꝑcessu nō semel cām morbi eradicare: ꝛ declarat quas in egritudine materiali curatiuas intētiōes opꝫ ipsum obseruare.

¶ Ut medicus

At medicus sapiēs melius dignosceret nobis visuʒ est ⁊ hāc inter al's ei necessarias ꝯditiōes annotare debere : scʒ vt postq̄ cognouerit morbi materiā digestā esse ⁊ cannales apertos fore:⁊ cetera oīa (que superius diximus) ꝑparata ad hāc egritudinis materiā:nec totā nec multā semel educere ꝑsumat: imo paulatim a leuiorib⁹ ⁊ faciliorib⁹ incipiēs ad fortiora ⁊ vberiora ꝓcedat. Uñ si per phlebotomiā: pharmacū vel per vomitū:aut al'r quōlibet euacuare voluerit: dʒ semꝑ aīaduertere ⁊ grādi cum diligētia attēdere ne virtutē prosternat vel mēbra debilitet:multā semel: aut bis ēt euacuationē operando:sʒ potius sit solicitus de eductiōis materiei partitiōe vt scientificū decet operatorem:dicente Aui.in.iiij.tertij.c.v.circa finem. In euacuatiōe ꝯuenientius est vt multiplicet numerus eius:⁊ minoret q̄ntitas ipsius oi vice:quatenus ꝯseruet virtus: ⁊ in.xiij.eiusdē tra.iiij.c.xiij. Opʒ vt solutio vētris nō sit subito:imo ꝑ vices:nā illud qđ subitum est: mortale est. Et post aliqua. Recti⁹ quidem est vt euacuatio nō fiat vice vna subito ⁊ cadat virtus: imo paulatim ne ipsa perueniat ad multam debilitatem:qđ etiā sensit Rasis in li.de egritudinib⁹ iuncturaꝝ.c.vij.cum dicit. Et caue in purgādo melācholiā ⁊ quēlibet alium.s.humorem ⁊ ꝑcipue grossum:q2 nō debes semel purgare: sʒ sepe. Isti eñ humores nō ducētur in multa q̄ntitate in vna purgatione. Que fuit Gal. sñia in primo Terapen.c.vl.dicentis. Oportet quidem non repente neq3 semel fortibus tentare sanare pharmaciā:sed tp̄e magis caute.i.paulatiue:⁊ sil'r hipp.in.j.apho. apho. tertio cum inquit. Cōpressiōes.i. euacuatiōes ad vltimū ducere fallax est : sed qualis natura fuerit sustinentis ad hoc ducere similiter ⁊ inanitiōes ad vltimum ducentes fallaces. Ex quibus euidētissime apparet q̄ nō tantum ab euacuatione multa per pharmaciam semel facta debeat verus sanitatis restaurator auferre : verūetiā ab alijs oībus subitis euacuatiōibus:⁊ ꝓmaxime a multa ⁊ superabundāti phlebotomia materia non existente furiosa : vt in chinocha : ⁊ q̄nta sit satis ex doctrina principis patet dicentis in iiij.primi.c.xx. Ad summū melius est phlebotomie vices sint multe q̄ vt ipsius q̄ntitas sit multa: ⁊ infra ex iuuamētis secundatiōis est q̄ phlebotomi virtutem cum perfectione sue euacuatiōis q̄ est necessaria cōseruat. Et in.j. tertij.c.vij. Nō extrahas totum quod est necessarium ex sanguine propter egritudinem aliquam significantem eius extractionem:imo retine ex eo aliquid vt resistat illi egritudini ⁊ in prima quarti tra .ij.c.vij.similiter ait:et consilium quidem meum in phlebotomia est vt diminuatur q̄ntum possibile est. Si autē nō est possibile: tunc multiplicatio numeri est melior multiplicatiōe quantitatis:oportet eñ vt euacuetur sanguis multus subito:quoniam euacuatur multuʒ de eo cuius nō est necessaria euacuatio : ⁊ quia debilitatur virtus ⁊c. Patietur itaq3 sapiens medicus phlebotomiam cum ipsa necessaria fuerit:et similiter pharmaciam sicut et quamlibet aliam euacuationem toties replicabit vsq3 quo totam materialis egri=

tudinis causam absciderit: qm̄ melius esse sit interpolando procedere cognoscet: q̄ velle totam simul et semel morbi materiã euacuare. Imperitus autem de quo minime confidendum erit: hac nõ vtetur diligentia: et ideo perducit infirmum si debilis fuerit ad mortem: et si fortis ad maximã sui corporis debilitatem ob virtutis resolute prostrationẽ: ad aliqđ euacuatiõis genus subito factum cõsecutam. Rõnabilis vero hunc in errorem nequaq̄ incidet: eo q̄ canones medicinales obseruando paulatim et ordinatissime in egritudinis remotione: et sanitatis inductiõe pcedet curatiuas huiusce modi intentiones obseruans in morbo materiali: nã post conueniẽs in qualitate et q̄titate diete ordinationẽ. Primo leniet vẽtrez cum clysterijs et hmõi. Scđo si expediet phlebotomare faciet infirmum. Tertio loco digeret causaz antecedentem morbi factiuam cum leuibus. Quarto minorabit illaz cũ facilibus solutiuis. Quinto cum fortioribus procedet digestiuis et aperientibus magis si oppilationum apertio oportuerit. Sexto cum potẽtioribus: non tamen venenosis: materiã egritudinis eradicabit pharmacijs. Septimo diuertet si quid a loco paciente diuerti fuerit necessarium. Octauo autez reliquias materiei per sudorem vrinam et huiuscemodi vias resoluere comminabitur. Nono corriget accidẽtia que curam non peruerterunt. Decimo et vltimo qualitatez malã a morbo rcã eius impressaz remouebit mẽbra confortando debilitata: et totum paulatiue resumendo donec patiens ad pristinam redierit sanitatẽ. Sic ergo sapientes medici procedũt ordinate: sicut ignari fusissime mõvnũ mõ aliud irrationabiliter administrãtes: q̄re et

¶ Cap. ccxcv. ostendit cognoscere medicuz rationalẽ ex hoc q̄ cum predictis intentionibus procedat: et non ilico currat ad narcotica: vt emperici: sed tantummõ eis in extrema vtatur necessitate.

Rationalis et honorandus medic⁹ pretactas in precedenti. c. curatiuas obseruabit intentiones in materialibus curandis egritudinibus acutis et chronicis salubribus si aliquod fortissimo p accidentiũ ei curã peruertere nõ cogerit: et suũ ordinem nõ impedinit: et felicẽ semper egritudinis successuz inueniet: quemadmodũ per cõtrariũ emperici: et a tali veritatis tramite et vere curationis mõ deuiãtes in saluberrimis etiã passionib⁹ et in fortissimis corporib⁹ sepius: et (vt veri⁹ dicã) semper vidẽt mortẽ aduenire. Et hoc q̄ nullũ ordinẽ hñtes in curationib⁹ suis cãm negligunt: et tm̄mõ ad accidẽtiũ remotionẽ intendunt vt sapiẽtiores esse videant: et q̄primũ ad narcotica aduenit et somniũ patiẽtibus inducunt: vt eos ilico liberasse et quiescere fecisse ab astantib⁹ inducent ab illisq̄ immerito cõmẽdent. Inde tñ postea nocuisse magis: et q̄nq̄ interemisse cõpertũ est: sicuti in dolore cholico: et in alijs huiuscemo di vidimus sepius contigisse. Vñ tales medici postmodũ vilipensi fuerũt ab oibus et maledicti: q̄ vere rum curãdi modum scz cause abscissionem non intellexere: nec quãtum periculi somnifera cõcipiãt prout decet et opz cõsidera=

rũt. Nec viderũt Aui.i.liij.f.xxx. bi. In dolore cholico ꝛ exhibitiõe narcoticoꝝ magnificatur malus finis: qm̃ materiã augmentat: et frigus et ꝯgelationem et clausulã ꝛ in.j.iij.c.xxix. Aleuiatio a medicinis vehementer frigidis factis ex eis q̃ sunt sicut papauer ꝛ opiũ ꝛ reliq̃ hmõi nõ tibi necessaria: nisi apud vehemẽtẽ necessitatẽ ꝛ fortẽ dolorẽ. et in trac.ij.c.x. eiusdẽ. Tibi q̃dẽ ꝯuenit ne declines ad narcotica q̃ꝫtũ potes. ꝛ i.c. xxix. eiusdẽ. Si narcotica ꝛ somnifera tibi necessaria sunt propter doloris vehemẽtiã: vtere eis cautelis et timore. ꝛ in. iij.iij. tra.j.c. ix. Qñ doloris vehementia facit necessariã stupefaciẽtium adhibitionẽ illa tñ quãtum potes expelle: ꝙ si aliquod eoꝝ administras ꝑpter necessitatẽ administra illd̾ ꝑm cautelã. et in. c.xiij. eiusdẽ sic etiam retulit. In egritudinibus ꝛ dolorib⁹ vẽtosis nõ est narcoticis vtẽdũ: sicut quidam ꝑsumptuosi qñꝫ audẽt administrare apd̾ dolorꝫ vehemẽtiã vt ide sedet̃ dolor in hora. Sꝫ ipse post horã vehemẽti⁹ excitat̃ q̃ꝫ pri⁹ fuit ꝑpterea qd̾ ꝓhibet resolui ventositatẽ. Et in. xiiij. Fen. eiusdẽ sic etiam scripsit i tra.j.c.xxj. Qñꝫ est necessariũ sumere in potu stupefaciẽtia ꝛ ꝯfectiões opiatas recipiẽtes iusq̃amũ ꝛ philoniũ: ꝛ eg͂o abhorreo illd̾ cũ iuenit̃ ab eo iter. ꝛ in. xvj. iij.c.iiij. In narcoticis est timor: lꝫ qñꝫ accidat vt sint necessaria. Et quõcũꝫ sit nõ opꝫ vt administrẽtur q̃ꝫdiu ab eis excusatio eẽ põt. ꝙ si necessaria fuerit eoꝝ administratio: nõ exhibeant̃ ei cui⁹ infrigidatur corpus ꝛ debilitat̃ virtus: et apparet illud in pulsu. Si vero necessarium fuerit: misceantur cum eis que sunt sicut castoreum et croc⁹: ꝛ silia. Et iam testificati sumus nos vidisse q̃ suppo suit sibi collyrium ex opio et mortuus fuerit. Et cuꝫ possibile est vt administrẽtur in collyrio nõ administrentur in potu: et qñ possibile est vt administrentur in emplastris nõ admistretur suppositorium factum collyrium. Et tra. iiij.c.ij. eiusdem sic etiam ait. Incipientes sedare dolorem cũ narcoticis ꝯponunt reꝫ maximi erroris. Administratio enim narcoticorum nõ curatio vera in aliquo: et illud qm̃ curatio vera est incisio cause. Et stupefactio est confortatio cause: et destruit̃ sensus per eaꝫ. hec ipse. Ecce igitur quoties hac de re princeps Auic. medicos hos bestiales admoneurit: vt non nisi in extrema necessitate talia administrẽt periculosa: quẽ si qñꝫ legissent quod faciunt nõ auderent. Sed quia opera ei⁹ ne dũ Gal'. et alioꝝ nunq̃ꝫ inspiciũt: volui hoc in. c. loca omnia in quibus hec ꝓhibeat annotare: vt si fortasis: qd̾ nõ credo: hoc nostrũ opus ad coꝝ manus ꝑuenerit: videre possint ꝛ cognoscere suũ errorẽ seipsosꝫ ab eo corrigere qd̾ nisi fecerint ab ꝯstãtib⁹ hũc librũ habentibus cognoscẽtur: ꝛ vt eorũ merebit̃ ignorãtia: magno cũ dedecore ex domib⁹ expellẽtur. Periti aũt ꝛ sapiẽtes hoc nõ timebũt: quoniã causam prius abscindere conabuntur predictis cũ intentionibus: nec vnq̃ꝫ ad huiusmodi somnifera peruenient: nisi cum vehementia accidentis virtutem sua fortitudine prosternentis id exposceri: ꝛ tunc pronostico cautela et timore ea administrabit: et non quomõcũꝫ: sed vt supra Auicenna preceperat. quare ꝛc.

Qualiter cognoscitur regularis medic⁹.

Capitulũ.cccvj. ostẽdit qñ postpositis dictis intentioni-bus curatiuis: possit etiã ratio nabilis medicus ad narcotica cum cautela tamen transire ne astantes ꝛc.

Decreuimus hoc in capi.declarare quã do etiam rationabi lis et studiosus me dicus possit ſm re-gulas medicie nar coticis vti vt per hoc astantes in telligant eum nõ nisi canonice et sciẽtifice ꝓcedere et ipꝫ ab empe rito secernere valeãt. Dicam⁹ er go cum Auer.in.v.col.c.de sinco-pi accidente causa doloris.ꝙ nõ sit narcoticis vtendũ: nisi cum in firmus in articulo mortis esse re periatur causa doloris. Tunc em̃ sedationi intendere oportet cum quibuscunqꝫ remediis mitiganti bus a leuioribus tamen incipien do quibus non auferentibus ad narcotica somnifera tandẽ deue niendum est: ꝛ non ad omnia: sed solummodo ad cõrecta et conso lata cum suis dezarticis licet per uenire dicente Auicenna in quar ta primi.capitulo trigesimo. Stu pefacientis complexionem consi-derare debes et ipsius qualitatẽ: et vt quod ex eo est facilius do-nes et vt tribuas id quod est cuꝫ suis tyriacis compositũ: nisi res fuerit maxime que forti indigeat stupefactiõe: et prius exteri⁹ erũt applicanda.et sic etiam non con-ferentibus: interius postremo n pauca quantitate.et cuꝫ maximo timore et premissa pronosticatio-ne propinentur vt dolor aut hu-iusmodi aliquod aliud fortissimũ accidens sopiatur: et virtus tota liter non resoluatur: cum dolor permaxime virtutem prosternat. dicente Auicenna in primo cano-nis fen: doctrina et summa secun dis.et capitulo vigesimosecũdo. Dolor virtutem dissoluit: et mem bra a suis proprijs operationib⁹ prohibet adeo vt membra spiri-tualia ab aeris ꝓhibeat attractio ne aut eius destruat operationeꝫ et facit eum intersectuꝫ, et frequẽ tem et omni no non secundum na turalem cursum. Et in primis ca-lefacit membra: et postea in rigi-dat propter illud quod resoluit et vincit de spiritu et vita. Et in quarta primi.capi.xxx. Omnis q̃ dem dolor qui fit fortior interfi-cit: quoniã ex eo in primis accidit frigiditas corporis: ꝛ tremor post ea fit pulsus paru⁹: deide destrui tur: postea moritur. Et propter-ea dixit Rasis in diuisionibus.ca. cxl. Tu non dimittere debes vt eger tolleret doloreꝫ: nã facit cur rere apostema et putrefactionem et corruptionem membri ꝛc. Et õ debẽt medici oĩ suo ingenio seda re dolorẽ primo cũ rebus vere cu rãtibus ipsum si eis possibile est: que res: vt dixit Gal.in.vj. apho. cõmen.xxxj.sunt mediocriter ca-lide: quoniam calefactionis ꝯsue tudo est doloreꝫ mitigare aliquã diu. Et in sexto de ingenio sanita tis capitulo secundo dixit. Aqua calida mitigat dolorem oĩs apo-stemati. Et libro quinto.de simpli ci medicina.distin.v.ca.j.sic etiaꝫ scripsit. Medicine q̃ sunt vere se dãtes dolorẽ ꝺꝫ vt sint subtiles: et q̃litas earum sit maior quan-titate que intenditur: sꝫ euacuẽt: et resoluant et rarificent et subti lient et maturent et faciãt proce-dere omne quod est coartactũ et oẽ qđ ẽ retentũ in mẽbro cũ q̃. est dolor siue humor calidus sit siue viscosus. In secundo vero de se-

bribus ad glauconem ait. medio crem dolorẽ sepe adhibita extrinsecus calefactio: vt euaporatio sola seipsam totum curauit: vel minuit causaz ꝛc. Un princeps in secunda primi. doct. ij. c. xxj. sic conclusit. Causa quietis doloris est: aut ꝙ cause ex qua prouenit existit contrarium et ipsam euacuat sicut anetuz et lini semẽ cum sup locũ dolorẽ ex eis fit emplastrũ: aut cũ quo mollificaẽ: ꝛ fit somnus et sensibilis virtus ad suã reddit operationem sicut inebriãtia: aut quo infrigidaẽ ꝛ stupidum efficit sicut narcotica sedans: tamẽ certum est primuz. Et ideo medicus cum ipso aut aliquo sibi simili tẽtet prius sedare dolorem: que si non cõtulerint et dolor magis atꝗ magis infestauerit: adeo quod virtutez deijcere incipiat: tunc ad narcotica cuz cautela transire debet eligẽdo ex eis que magis correcta sunt et ab autoribus commendata: et primo exterius apponat: et postremo per os exhibeat et in modica quantitate et grandi cum timore: vt diximus postquam aliud ei contulisse non perceperit. Si ergo rationabilis medicus poterit somniferis vti ne ꝓtus omnino prosternatur de qua tantum solicitus esse debet: vt supra declarauimus. Jn simplicibus itaꝗ et materialibus morbis tali cum ordine predictisꝗ cum intentionibus sanitatis restaurator procedet ꝛ in hoc eius sufficientiam demonstrabit: quemadmodũ ꝯfusa ꝛ inordinata curatio irregularẽ et nimie ꝓ inductiõe salutꝫ egri retinendũ ondit ignorãtiã ꝛc.

¶ Ca. cxcvij. õndit ꝗliter cognoscẽdus sit regularis ꝛ sapiẽs medicus ex curatione complicatarum infirmitatum.

Quia nõ modicũ facere ad sanitatis ꝛ vite cõseruationez existimamus scire medicũ sufficientẽ et ad curationem idoneũ cognoscere in cuius manibus eger cum fiducia reponaẽ per multa in hoc opere capitula conati sumus id ostendere: ne quis i huiuscemodi electiõe necessaria deciperetur: ꝓ maxime autem per imediate ꝑcedentia: in quibus declarauimus qualiter medici peritia ex ꝓcessu et ordine curatiõis sue i simplicibus morbis dignosci possit: i hoc autem ꝓ huius materiei complemento dicemus quõ etiam per cõplicatarum egritudinum curationem doctum et honorandum ab indocto et equiuoce medico astãtes discernere valeãt. Presupponamus ergo ꝙ plerũꝗ ꝯtingit. s. ꝙ impatientie non solum vna: sꝫ due vel tres aut plures sunt egritudines ꝯiuncte: vt putrida cũ ethica: tertiana cũ cholica: et renũ excoriatiõe: vel soda cum stomachi debilitate ꝛ dolore matricis ꝛ huiusmodi sicut persepius accidit. Stante ergo vna istarum complicationum dicamus ꝙ sapiẽs medicus dꝫ canonice ꝛ regulariter ꝓcedendo vnicuiꝗ harum passionuz attendere: inequaliter tamen: nã fortiori magis ꝛ minus debiliori: dicente Aui. in. iij. j. doct. ij. ca. xij. Jn primis oportet maiorez habere solicitudinem de re que maiorem incurrit terrorem regendo illud etiam quod est sub ea. Et in iiij. j. c. vlti. Cum multe coniungũtur egritudines: ab ea incipere debemus in qua vna harum trium proprietas existit. Una earum est ꝙ alia sanari non potest antequã

ipsa sanet: sicut apostema et vlcꝰ cum ꝯiūgunt: medicamur enim apostema donec cōplexiōis malicia q̄ cum eo venit remoueatur: absq cuius sanatiōe vlcus sanari non pōt: postea ꝟo medicamur vlcus. Et scđa earum est cū vna egritudo cā fuerit alterius: sicut cū accidit oppilatio et febris: medicamur eñ oppilationez primo deinde febrem: ꝛ nobis nessariuz fuerit oppilationē aperire cū eo in quo aliqua existit caliditas nō curabimꝰ de febre: qm̄ impossibile est vt febris remoueaẗ cā ipsiꝰ remānente. Tertia ꝟo cum fuerit vna carꝑ de qua maior solicitudo sit hñda: sicut coniūgaẗ sinochꝰ et paralysis: medicamur eñ sinochū extinguēdo et phlebotomādo: ꝛ de palysi nō curabimꝰ. Cum aūt egritudo ꝛ accidens cōiungiẗ a sanatiōe egritudinis incipiemus. Et si accidēs superauerit: tūc accidentis curam habebimus et egritudinē nō ꝯsiderabimus sicut in cholica damus stupefaciētia: ꝓpterea vt doloris fortitudo remoueaẗ: ꝛ ipsi cholice im̄dimentum faciat ꝛc. In. iiij. quoq iiij. cano. tra. iiij. c. xxiiij. sic ait. Cū due cōiungūtur egritudines: opꝫ vt vehementiorem earum diligēter attendas. Quod etiam voluit Ra. in lib. de egritudinibus iuncturarum. c. iiij. cum inqt. Primuz medicādu est rei piculosiori. Et Auer. in. vj. colliget. capi. de cōseruatione corporis cuius membrū est distemperandum: sic etiaꝫ scripsit. Stante egritudinum contrarietate vt stomacho frigido ꝛ epate calido: in talibus indigemus regimine mixto: et plus instare distemperantie periculosiori. Et in septimo libro eiusdem capitulo de cura febris ephimere cum fluxu ventris inquit. Medicꝰ in hoc ꝓuisor esse dꝫ: vt resistat ei quod plus est timendū. q̄ fuit Gal. sententia. in. j. aphorismo. commen. decimo septimo di. Duorum morborum fortior medicādū est priꝰ altero tamen non neglecto. Sic igitur sapiens medicꝰ sua cū prudētia sincerōq iudicio in curatione ꝯplicatarum infirmitatum de ea magis erit solicitꝰ passione: q̄ maiorē inducit timorem: que grādiorē solet ꝟtuti lesionem afferre: quecūq res illa fuerit siue dolor aut sincopis: aut accidēs aie vigilie superflue: aut fluxꝰ immoderatus: vel alia hmōi virtutis prostratiua: quā rējcū medicus sedauerit: ꝛ virtus deinde restaurata fuerit febri vel alteri secū ꝯiuncte passioni principalius poterit attendere ꝓhabitas obseruādo curatiuas intentiones: et sic domino ꝯcedente vnāquāq salubrem infirmitatē scientifice curabit. ꝛc. Qui autem ꝯpositas egritudines altero tramite q̄ꝫ dictum sit: curare tētauerit: ꝛ ꝑadductis autoribus nō obedire presumpserit: ꝓ bestiali aut fatuo periculosissimoq habeatur. Bene igitur aduertant egrorum astantes ad hec que scripsimus: vt valcāt peritos ab imperitis discernere: qm̄ tota salus totaq vite ꝯseruatio ꝯsistit. Nec homo reperitur qui semel saltem si non semper: hac non indigeat obseruantia: quia medicorum nūnulli reperiūtur q̄ diuersis eorum astutijs: ꝛ si nihil aut parum quippe intelligant: in famam tamen deueniunt. Ut in libri huius capitulo sexto declarauimus quibus permaxime cauendum est: quoniam et si medici dicantur: equoce tamen nomē illud intelligendū. sicut in plo-

go physicoꝝ inquit Auer. ꝙ hō ꝑdicat de hoie vo ⁊ d̄ hoie lapideo sic etiā scđm diuersas rōnes: ⁊ ly medicus predicari solet. qđ sensit hippocrates in li. de lege di. Medici numero quidem multi opere vero pauci. Et ideo replicam⁹ iterum ad vocādū medicū bene cōsiderent astātes ⁊ postq̄ aduenerit ad oīa quecūq̄ faciet ⁊ ordinabit q̄ diligenter animaduertēte: qm̄ pauci medicoꝝ regūt īfirmos regimine recto: vt Gal. ait in primo de creticis ca. septimo. quare ⁊c.

¶ Capit. ccxcviij. in quo autor se primo de quibusdam excusat: deinde presens op⁹ exponit omniū maiorum patrum censure.

Iam soluim⁹ q̄liter hoi ⁊ vnusq̄sq̄ dū san⁹ fuerit: in sua valeat sanitate ꝯseruari ⁊ pariter qūo cū iā egrotauerit suā possit salutē amissam recuperare: queadmoduz ab huius operis initio velle dicere pmiseram⁹. Que satis facere p p̄senti negotio: de salutis. s. cōseruatione arbitramur vñ plura scribi hac de re superflua ⁊ minime necessaria viderent̄: q̄ obrez hec que iam dicta sunt sufficere volumus et pretermitere longas admodum ⁊ tediosas (q̄ dici possent) philaterias: eo ꝙ sua cū plūitate pmoleste quidē narare: et inutiles penitus efficerent̄: dicente Auicen. in. xv. tertij. cap. vj. Nō est in prolongatione sermonis vtilitas. Et per hoc intēdim⁹. prio de ampliori hui⁹ libri qnātitate nos excusare per itidē etiā de hoc qđ dubitatiōes q̄ circa autorum dicta oriri poterant nequaq̄ mouerim⁹: ꝙ nō aliā ob cām fecimus: nisi vt legētiū mentē a re iā incepta minime diuerteremus: et ne nimium tractatus noster prolongeret̄. Impossibile nāq̄ videt̄ vt questionum solutionibus intellectus humanus acquiescat: nisi ante illas distinctiones ⁊ presupposita pro cōclusiōib⁹ necessaria predisponātur: ⁊ sup illa deinde respōsiue cōclusiones fundent̄: ⁊ demū ad arguta: vt fieri solet: respōdeatur. hoc autem paucis: vt quilibet itelligit: minime possunt expediri. Nec etiā meipsum a pposito deuiarem: ⁊ ad artes alias trāsirē: eas q̄ libentissime postergani questiones quoniā plurimū solent medicū impedire: ⁊ ipsuz a medicina diuertere: vt voluit princeps in. j. quarti. ca. j. cum inquit. Occupatio in cōtradictionib⁹ est illud quod non confert in sciētia medicine aliquid. ⁊ facit medicuz procedere ex arte sua ad inquisitiones que fortasse impediunt ⁊ ipm ab arte sua. Et ppterea dicebat Gal. in libro primo de simplici medicīa distīctiōe. iij. c. v. Caue vt nō ponas teipsum loco ei⁹ qui facit hesitare: ⁊ aptus est implicari in questionibus plenis dubitationibus ⁊c. Volumus etiam hac in parte excusatos esse: ꝙ i aliquibus dissentientes: vt in gradibus medicinarum simpliciuz ⁊ in alijs quibusdam discordes antiquos non cōsiliauimus: quoniam iam difficillimum onus: et longe nostris humeris impar esse cognouimus: ex eo quod voluit Rasis in. vj. suorum aphorismorum dicens. Cum doctores antiqui in re aliqua non concordarunt: graue est eorum rationem concordare. Et vt omnia simul comprehendamus veniam a legentibus humilime petimus: rogantes vt pro sua benignitate: nos in cunctis

habeāt excusatos. Quia vere sci-
m⁹. ⁊ ita fore sine dubio fatemur
ꝙ singula q̄ ad presens negotiū
fuerant necessaria: non adduxi-
mus: nec credimus in aliquo ex
adductis ob imperitiam ⁊ iuue
nile iudicium nō errasse: cū ita sit
equidē. vt Ra. voluit in sexto suo
rum aphorismoꝝ allegato: cum
ait. Hominis enim natura nō eua
dit errorē maxime in rebus diffi-
cilib⁹. Qđ clari⁹ nobis innuit gal.
in li. ij. memiri. c. de dolore capitis
sine febre. cuz inquit. Difficile est
enim hominez existētem non pec
care in multis: ita quidez vt igno
rantem: alia autem vt male iudi-
cantem: alia vero vt negligenter
scribentem. Et ideo ex tota men-
te totali corde: ac ex omnib⁹ aīe
viribus rogamus: exoramus: et
deprecamur medicos omnes et
maiores precipue: vt si quid hoc
in opere male intellectū vel fuis-
se a nobis interpretatum: ad ali-
quod impertinens de dictis auto
rum adductuz inuenerint: id pro
sua corrigant humanitate. Mul
toq3 magis omni mentis affectu:
precamur reuerendissimos catho
lice fidei nostre professores: Pon-
tifices: Cardinales: Episcopos: ce
terosq3 omnes ad quorum ma-
nus vt spero: licet indignus sit no
ster hic tractat⁹ ꝑueniet: vt in eo
minimū aliquod totū dei vel ei⁹
filij redēptoris nostri mādatis cō
trarium vel dissonum reperient:
quod inaduertētia nostra aut in-
sciētia scripsissem⁹: emendēt: cor-
rigant: quinimo eradicent ⁊ abra
dant: vt omnino non remaneat:
⁊ vt pro nihilo reputetur: ⁊ tanq̄3
non dictum habeatur. Si vero
aliquid boni ⁊ vtilis hoc in opere
inuenerint volum⁹: ⁊ (si dicere lz)
mandamus: vt id nobis minime
ascribāt s3 totū creatori omnium
atribuant: quoniam vt Auenzoar
inquit in sui Theisir libro ⁊ trac.
tertijs. omnis res ꝓcedit ad illo
qui est summe ⁊ vltime scientie. s.
a deo viuo ⁊ vō ⁊ benedicto. Qđ
etiam voluit Auicenna. in libro
de viribus cordis. capitulo scđo
dicens. Quecunq3 perfectio: ⁊ om
ne bonū non nisi a prima veritate
sunt: que omnium bonorū prima
est vniformis manatio. quare ⁊c.

¶ Ca. cccxix. in quo autor altissi
mum ⁊ omnipotentē deum depre
caf vt ꝓ sua pietate legētib⁹ hūc
librū sanitatē cōcedere dignetur.

In hoc penultimo ca
pitulo nihil aliud in
tendim⁹ nisi cōuerte
re nos ex toto corde
ad altissimū oīpotē
tē ac sēpiternū deū:
de quo vt Gal. refert. in li. de vir-
tutib⁹ aialium: sic scripsit plato.
Ingenitum ⁊ primum ac maximū
deū dicim⁹ bonumq3 nominam⁹:
et nos omnes diligimus eum na
tura existentem talem ab eterno
⁊ non factum bonum a seipso: pe
nitus enim nunq̄3 fuit factus: cuz
semper fuerit ingenitus et sempi
ternus. Ipse quidē vt Hali dixit
Abenragel in sui operis initio. est
prim⁹ sine principio: ⁊ postremus
sine fine terminato: qui creauit
celos circunferentiales: ⁊ stellas
mouētes: ⁊ celū cooperiēs: ⁊ ter-
ram sufferentem. Et est ille cuius
omnes res quas visus attingunt
⁊ recipiunt cogitatus ⁊ sensus in
omnibus signalib⁹ ⁊ significatio
nibus demonstrant dominiū ⁊ vir
tutē suam: cuius saluatiōes sunt
super eos qui fideliter cum cre-
dunt. Ipse etiam: vt Princeps in-
quit in. vij. tertij. c. creator est su-
blimis ⁊ excelsus: in cui⁹ manib⁹

omnia existūt: vt di. Auenzoar. in sui T heisir primo. Et q̄ mundū regit et gubernat suo precepto et voluntate. vt idem in secundo eiusdem. Et qui curā habet circa oia entia vt scripsit Auer. in. xij. Metaphysice co. xxxvij. Nūc igit deū vnum tantummodo in substantia: licet in personis trinum: vt canonisse tradunt de consecratione distinctione. iij. capitulo vltimo et nos ipm sic firmiter credimus: cōfitemur: et adoramus: et impresentia p omni cū humilitate deuotiōe et mētis affectu deprecamur: vt p sua immēsa pietate ifinitaq3 misericordia nobis hec concedere dignet: vt quicūq3 presentē habuerint tractatū: legerint et itellecta obseruauerit: thesaurū sanitatis cōsequi valeāt: cōsecutūq3 prudētissime sua inenarrabili fauente gratia conseruare. Non eīn sufficit humanum propositum absq3 diuino subsidio: vt recte Theophil9 inquit. Cū ipe quidē solus sit fons vite: vt Origenes ait. et ab eo nō solū vita et quecūq3 pfectio s3 omne bonū: vt in de virib9 cordis scripsit. Aui. procedat: et iō ab eo tātūmodo tale ac tam preciosum salutis sensu3 rationabiliter exposcimus tum quia plena semper et redundantia sunt diuina beneficia non exiguo constricta munere: sed vberi bonorum coaceruata cōgestu: vt Ambrosius inqt: tū etiā q2 ipe solus largitur sanitatē corporū et vitā animarū: vt dixit Auer. in prologo canticorum. Eya ergo pro sua clemētia concedat nobis quod petiuimus omnipotens: et miserator dominus: qui nō relinquit querētes eū (vt ait Propheta). Quinimo dat petitiones cordis eo2: et ipos cōfirmat. cū ipse sit protector omnibus exquirētib9 eū in veritate. vt in lcōo Ecclesiastici dicitur. Confirmet q3 ergo: et continue seruos suos protegat admirabilis dominus noster: q̄ nobis dixit: vt Joānes refert. Sine me nihil potestis facere: quoniā et si minuerit hoiez paulominus ab angelis: gloria et honore coronauerit eum. et constituerit ipsum super opera manuum suarum: et omnia subiecerit sub pedib9 eius: oues et boues vniuersas: insup et pecora campi: volucres celi et pisces mar3 vt Dauid inquit. Et similiter Galenus in quarto de iuuamentis mēbro2 capitulo primo cu3 dixit. Homo est princeps et rex omnium animalium. Et iō fuerūt omnia animalia demissoru3 capitum apud ipsum: et ipse solus eleuat capita etc. Attamen fecit Adā ex limo terre: aptante ecclesia. Memēto queso q sicut lutū feceris me et in puluere3 reduces me: nōne sicut lac mulsisti me: et sicut caseu3 me coagulasti etc. Et alibi. Memento hō q2 cinis es: et in cinerē reuerteris. Quod sensit Augustinus in capitulo. lxxxvij. Enchiridion. Multoq3 clarius Auerrois in octauo commento canticorum cū ait de9 cui9 nomē exaltet: creauit hoiem ex luto sicut testam figuli. Et iō fecit illum facile alterabilem: et corruptibilem: seipsum proprio consilio conseruare nō potentē: et per consequens diuina protectione maxime indigentē. Sine qua pfecto nullā regiminē sanitatis: sicut nec aliquod alio2ū entiū hominibus iuuare posset. Cū ita sit equide3: vt in secundo theisir tractatu tertio voluit Auēzoar cum inquit. Scimus certissime q sphere: et stelle. et materia: et forma: et tēpus: et locus sunt res gnate et

create quare nullū ꝑfectū vel no
cumētū possūt agere vl' iprimere
nisi ꝑcepto ꝛ voluntate diuine pro
uidētie. Quid igiť ꝑderit legenti
bus hoc nostrū opusculū in ꝑcio
sissime sanitatis ꝯseruatiōe subla
to īfinite bonitatis ꝑsidio? nihil ꝑ
fecto. Denuo itaq; atq; iterū sicut
abinitio: ex tota aīa fontē bonoꝝ
oīm deprecamur: vt nos pro sui
infinita pietate exaudire digneť:
ꝛ cōcedere corpis ꝛ anime salutē:
opa libri huius ꝛ cōsilio vtētibus
amicisq; ꝛ pariter inimicis nr̄is sit
ꝓpiti⁹. Et per viscera sue profun
dissime charitatis oībus vitā eter
naz viuis fidelib⁹ ꝛ defunctis cle
mentissime largiať ad laudem et
glīaz sue excelse maiestatis. Amē.

¶ Capitulū. ccc. ꝛ vltimū causaz
reddit huius tercētenarij ꝛ gra
tias agit altissimo: ꝛ sanctis eius
ob operis perfectionem.

Quia omnia in trini
tate perfecta consi
stunt: vt voluit Ari.
in. xxvj. problema
tuz. problemate. ix.
dicēs. Finiunt autē
in trib⁹ oīa ꝛ minima i ꝑma trini
tate. ꝛ in. j. de celo ꝛ mundo textu
ꝯmēti scđi autoritate Pythagori
coꝝ inq̄t. Cū oīa ex principio me
dio et fine constituta videantur:
propter quod a natura accipien
tes tanq̄ leges illius et ad san
ctificationes deorum trinario vti
mur numero. ꝛc. In cuius commē
to dixit Auerrois. Secundū istuz
numerum: tenemur magnificare
creatorem remotuz a modis crea
turarum in orationibus et sacri
ficijs. et vt ait Albertus super eo.
Prisci patres in lege antiqua vte
bantur trinitati in sacrificio deo
rum: scilicet thuris: oblatione:
cātus ꝛ oratiōe. Numer⁹ igiť tri
nitatis est perfectus: vt vbi supra
probatur. Et nos ipsum in lege
noua et verissima ponimus ipsuz
in maiestate diuina tres in ea cre
dentes: ꝛ ita cōfitentes personas
esse in vnitate substantie. ꝛc. hec
ipse. Cum ita sit ergo rationali
ter in trinitate centenarij ad lau
dez diuine trinitatis nos presens
opus sigillabimus: gratias quas
possumus: et non quas debere
mus agentes patri et filio et spi
rituisancto: vnico infinito ꝛ glorio
so deo: dicentesq; cum Auicen. in
prologo sui canonis. In primis
deo gratias agamus sicut sui or
dinis celsitudo: et beneficij ipsi⁹
multitudo meretur: cuius miseri
cordie super omnes prophetas
existunt. Et cum eodem in. xxj. ter
tij tractatu primo. capitulo. ij. di
cente. Sit ergo deus exultatus:
qui verax est laudabilis ꝛ benedi
ctus ꝛ melioꝛ omnium sanctoꝛuz
ꝛc. Similiter dicamus cum Hali
abenragel in initio operis sui de
iudicijs sic scribēte. Gratias aga
mus vni deo victorioso: honora
to: potenti creatori: noctis ꝛ diei:
detectori occultarum scientiarū ꝛ
puritatum: ipsi qui creauit: equa
uit: iudicauit: direxit: interfecit:
viuificauit: domino libertatis mer
cedis: honoris: ꝛ regni qui est pri
mus sine principio: et postremus
sine fine ꝛc. Et in quarte partis
eiusdem principio sic etiam cum
eo taliter scribēte dicamus. Lau
datus sit deus dominus virtutis
regni ꝛ luminis: ipse quidem ap
parens ꝛ veridicus per manifesta
experimenta creauit terras: mon
tes: maria: ꝛ celos circundantes
omnia: ꝛ posuit stellas in eis mo
uentes se in similitudinē lucētiuz
candelarum: et posuit in eis si
gnalia pro tēpoꝛibus diuidēdis

⁊ reb⁹ alijs ex quibus sit in sempiterna secula benedictus. Et in sexto eiusdem. Laudatus sit de⁹ ⁊ regratiatus q̃ est dn̄s boni: largitatis: sapientiarū ⁊ sciētiarum: ipse factor est ⁊ creator oīm rerū ⁊ per voluntatē ⁊ gubernationē eius manutenentur: ipse est principiū oīm rerum ⁊ tēporum permutator: per sui potentiam texit celos ⁊ firmauit eos: depĩsit terram ⁊ situauit eā: creauit omnes creaturas ⁊ omnia nouit secreta: creauit res ⁊ dedit illis finem: et postea iterum creauit eas. ipse sit laudatus ⁊ benedictus sicut conuenit magne nobilitati ⁊ altitudini sue. Et iterum in octauo libro eiusdem partis. Laudat⁹ sit de⁹ qui est dominus subtilitatum: nobilitatum: mercedum: pietatum: creator omnium creaturarū: cognitor occultorum: rationū intellector: ⁊ puritatū: recompēsator dānorum ⁊ occasionum: gubernator totius mundi ⁊ omniū rerum per gratiam ⁊ virtutē suam: dator pluuiarū per pietatem eius: defensor eorum qui habent in eo fiduciam: ⁊ custoditor eorum qui se dant sibi. Rex cui obediunt omnes reges: ⁊ eius potētie ⁊ glorie non est finis. Ipse potentiam dedit humiliantibus se sibi: ⁊ potentes humiliauit. Nihil est contrarium iudicijs suis. Nec est q̃ suis factis contradicat. Completus est omnis bonitatis et pietatis: ipse sit igitur laudatus vt conuenit. Dicamus quoq; cum Rasi in sui continentis rubrica. Laus sit vni deo glorioso: sublimi: victorioso et indultori: qui tantam nobis gratiā pro sua inenarrabili clemētia concedere dignat⁹ est: vt librū hūc inestimabilis quidē laboris hac in iuuenili etate: ⁊ sine vllo corporis nocumēto ⁊ omnino feliciter perficere potuimus. Non me cepisse sed pfecisse virtutis est: vt super Mattheū hieronym⁹ inquit. Benedictū sit igitur nomen domini ex hoc nunc ⁊ vsq; in secula. Cuius in ore nostro laus semper existat pro infinita beneficiorū eius multitudine. Que nos inducit ad concedendum cum Gal. in libro viij. de iuuamentis membrorum cap. iij. sic dicente. Nostra possibilitas est parua fm quam debeamus laudare creatorem: bonam tamen ipse mentem nostram suscipiat. Beatissime preterea dei genitrici marie semper virginis: ⁊ beatis apostolis Petro ⁊ Paulo: ac omnibus sanctis ⁊ continuis eorum precibus pro nobis exorant: gratias non condignas: sed quas possumus habemus: agemusq; ex toto corde dum spirabimus. Et sic finiētes quod inchoauimus: dicemus cum Gal. in. iij. de creticis. sic in finem scribētis. Et iā puenim⁹ ad finē libri: auxilio dei ⁊ ei⁹ adiutorio: cui sit honor ⁊ gloria p infinita scl'a. Amē.

Diuino fauēte numine: Ego Antonius Gazius pataunus Medicorum omnium minimus. die xij. Augusti de Anno domini. M. cccc. xc. presens opus absolui: ad laudem redemptoris nostri ⁊ ad tuam ⁊ amicorum tuorum vtilitatem. D. M. obseruandi. cui iterum atq; iterum me commendo.

FINIS.

Exhortatio Antonij Gazij

omnium Medicorum minimus: procurans virtutem fortem conseruare: et debilem fortificare: vt rationabilis et studiosus Medicus possit secundum regulas medicine narcoticis vti et per hoc astantes et legentes intelligant eum non nisi canonice et scientifice procedere: vt ab Emperico secernere valeant.

Et si minime obseruandissime D. mine lateat quod de numero hoc nostro Libello indigentium nequaquam cristas: tum quia moderatissimus sis omnem per damnosum abstinentia diceris superare appetitum: tum quia altioribus detentus curis: vt Socrates predicare solebat: solum vt viuas comedis: non autem viuis vt comedas. Quod non pauci asperantes in maximas labuntur egritudines vitamque sepius cum morte commutant. Sed propterea librum hunc tibi tradimus vt non ciborum aut potuum quantitatem te fugere doceamus. Sed que a veteribus laudata que ve vituperata sunt: euitare valeas: ciborumque et potuum qualitatem ac ipsorum non solum in comedendo ordinem adipiscaris: Sed qua id hora exequendum sit: quantum exercitandum quando quiescendum: qua hora et quantum dormiendum: reliquaque his similia. Que non minus sunt homini vtilia quam necessaria facillime perscrutari possis. Ita enim doctissimorum veterum in hoc libro dicta de regimine sanitatis conspicies/ ac si omnes de re hac in cubiculo tuo disserentes coram haberes: audies Aristote. peripatheticorum principem qui in natura regula fuit et exemplar quod natura inuenit ad demonstrandum vltimam perfectionem humanam in materijs: vt de eo scribitur in Commento

xiiij.tertij de anima. Senem etiam illum necnon Medicorum patrem Hippocratem intueberis: qui primus omnium rectam viam ostendentium vt solis iubar/effulsit: a quo omne lumen/ et recta/et artificialis semita (vt de ea in huius libri capitulo.ix. dicitur) in medicinis est inuenta. Sapientissimum preterea Galenum artis huius complectorem haud parua cum voluptate cum eorum Haly: Rasim: Haliabatem: Diascoridem: Serapionem Auicennam: Auenzoar: Damascenum. ceterosque omnes hac in scientia approbatos videbis. Quorum sapientia tu qui semper virtutes ac doctos benigno fauore amplecteris ita oblectaueris quod nullum hunc letitie genus compar esse affirmabis. Quotiescunque etenim librum hunc aperies scitoque aliquid ad sanitatem oportunum desiderabis ad predictorum vnoquoque ac si viuus adesset ilico optato potieris. Nam ipsorum non solum sententias: sed et verba quibus ipsi vsi fuerunt nostro inserere voluimus libello: vt vltra ex eorum verbis: leporem ac suauitatē: si quis in nos liuidus obtrectare voluerit tanquam minerue clipeum contra Medusam: sic etiam eorum lateribus et iaculis opponere valeamus. Grādē igitur vtilitatem ex hoc nostro opere immensamque letitiā accipies cum prefati tibi sapientes ostendant qualem medicum pro huiusmodi sanitatis conseruatione eligere debeas: in quo aere habitare: quem locum incolere: qualiter et quantum exercitari: quid comedere et bibere: qualiter dormire et vigilare. A quibus anime accidētibus abstinere: quomodo purgari et a futuris egritudinibus preseruari oporteat: qualiter si in egritudinem labi contingeret (quod Deus auertat) curari: plurimaque alia non minus hominis vsui vtilia/verumetiam quammaxime necessaria. Que omnia tibi gratissima fore speramus ac te tantum ex hoc opere vtilitatis cōsecuturum: quantum si omnia prefatorū (que quasi infinita sunt volumina) perlegisses: vt nos ipsi magno

cum labore multisq; vigilijs fecimus. Et quoniam le-
genti sepe tedium prolixitas afferre solet/ hinc solu-
m ex pau-cis tantum meliora & que magis huic nostro perti-
nere videbantur negocio excerpimus: diuersisq; ex lo-
cis hincinde que dispersa erant hoc in libello congessi-
mus: quem ad finem deductum tibi tradimus
pro viribus deprecantes vt sic ipsum leta fa-
cie ac hilari vultu pro tua erga omnes in-
credibili humanitate accipere digne-
ris: sicuti et nosmet ipsos omni
tue voluntati semper dedi-
tissimos offerimus.
VALE.

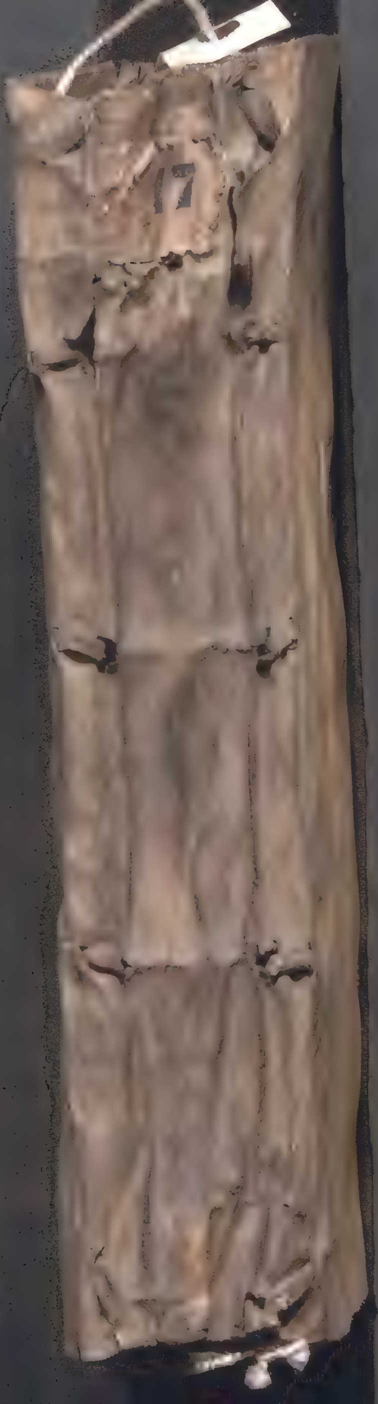
¶ Impressum est nouissime hoc egregium et sane quam vtile opus: large auctum ac fere innumeris (quibus perscatebat) mendis expurgatum: LVGDVNI per Joannem Flaiollet. Anno ab Dominica incarnatione: Millesimo quingentesimo quadragesimo primo: Die vero vicesima mensis Januarij.

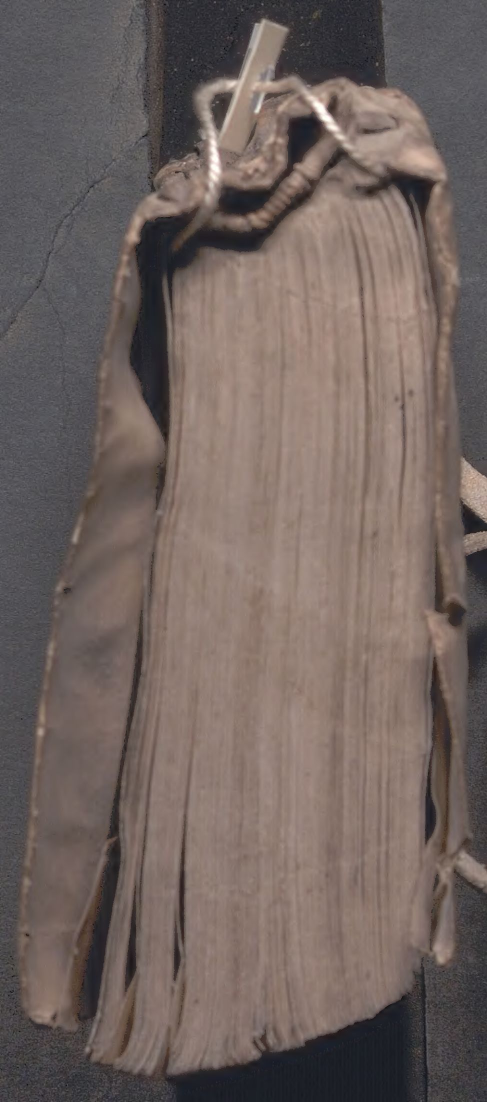
Registrum.

A a b c d e f g h i k l m n o
p q r s t v x y z & ꝯ.

Omnes sunt quaterniones.

Esdre. iij.
Super omnia autem vincit veritas.

17

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm